

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

600086092W

Vol. I, was never
published by W. H. Weston.

THOMAE WOPKENSII ADVERSARIA CRITICA

IN

CICERONEM. SALLUSTIUM CRISPUM. FLAVIUM
AVIANUM. AUCTOREM DIALOGI DE ORATORIBUS.
VELLEIUM PATERCULUM. IULIUM OBSEQUEN-
TEM. NOVATIANUM. MINUCIUM FELICEM. QUIN-
TUM SEPTIUM. IULIUM HYGINUM. LATIUM
PACATUM DREPANIUM. COELIUM SEDULIUM.
CORNELIUM TACITUM

ALIOSQUE SCRIPTORES LATINOS

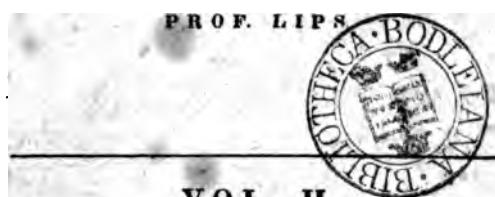
COLLEGIT

ET

CUM SUIS ADNOTATIONIBUS INDICIBUSQUE NECESSARIIS

ACCURATE EDIDIT

CAROLUS HENRICUS FROTSCHER

VOL. II.

LIPSIAE 1834.

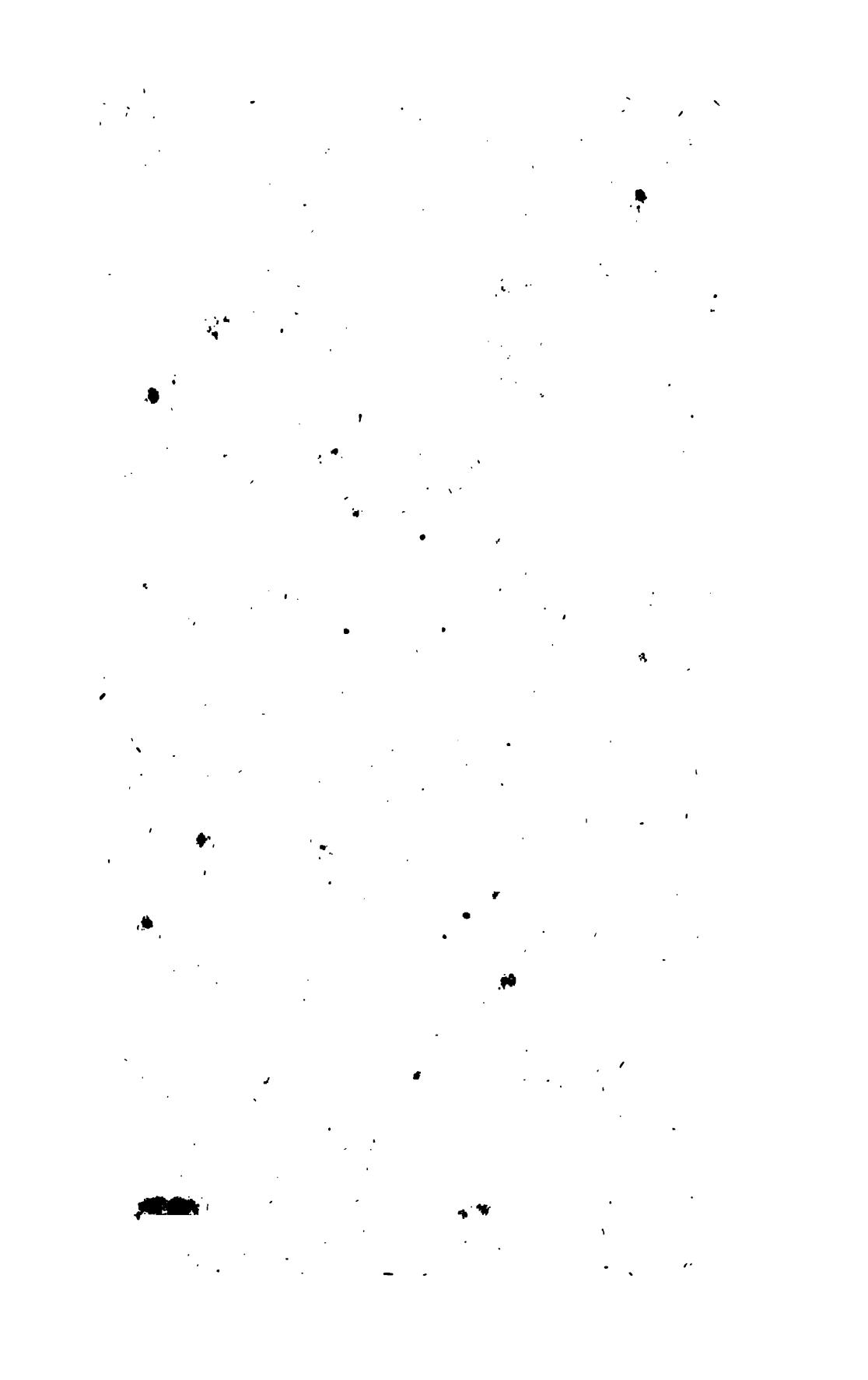
SUMPTUS FECIT ET VENUMDAT KUEHNIANA LIBRARIA

2.1.1. 42

THOMAE WOPKENSII
A D V E R S A R I A C R I T I C A
IN
SCRIPTORES QUOSDAM LATINOS

OBSERVATIONES QUAEDAM CRITICAE

IN

S A L L U S T I I C A T I L I N A M *

Cap. VIII. 3. *Sed quia provenere ibi scriptorum magna ingenia, per terrarum orbem Atheniensium facta pro maxumis celebrantur.* Vocem scriptorum cum Cl. Cortio servaverim; quamvis usitatiore istius aevi more, nec minore cum elegantia abasset. Videtur Sallustius expressius dixisse scriptorum ingenia, quia non de qualicunque in arte excellentibus ingenis loquebatur. Locis autem Augustini et Vopisci, a doct. Wasseo prolati, addatur Auctor de C. Corr. Eloq. cap. 1. *cum priora secula tot eminentium oratorum ingenis, gloriaque effluerint.* A. Victor Epit. cap. XIII. *qualem vix aegreque exprimere valuerunt summorum scriptorum miranda ingenia.*

Cap. XI. 4. *Sed postquam L. Sulla, armis recepta rep., bonis initis, malos eventus habuit.* Cl. Cortius bonis initis pro dativo habet, quamvis non multum contra nisi se fateatur, si quis pro ablativo absoluto habeat. At hoc posterius unice verum: quamvis enim late pateat dativorum usus, hic tamen dativus Latinis auribus non potest non accidere durissimus.

Cap. XXI. 2. *Tum Catilina polliceri tabulas novas . . . atia omnia, quae bellum atque lubido victorum fert: praeterea (sic interpungendum) esse in Hispania citeriore Pisonem . . . petere consulatum C. Antonium, quem sibi collegam fore speraret, hominem et familiarem, et omnibus necessitudinibus circumventum: cum eo se consulem initium agendi facturum.* Ex discrepantia codicum, aut cum, aut se omittentium, fingebat Vir laudatus, *circumventum: eo consulem in. ag. facturum.* i. e. quique propterea, si consul declaratus esset, per se initium facturus esset rerum, quae coniuratio cuperet. Sed ita oratio auctoris satis erit abrupta. Accedit eo, quod C. Antonius, ut in Matarcho ipse attulit Cortius, is fuit qui per se quidem neque ad bonum neque ad malum dux esse, sed alteri incipienti opem tantum et potestatem addere posset. Denique etiam Ca-

* Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Recent. Vol. VI. Tom. I.
pag. 304—312. (Amstelod. 1735.)

600086092W

OBSERVATIONES QUAEDAM CRITICAE

IN

S A L L U S T I I I U G U R T H A M*

Cap. I. 2. *In primis magno usui est memoria rerum gestarum: ciusus de virtute, quia multi dixerunt, praetereundum puto: simul ne per insolentiam quis existumet memet studium meum laudando extollere. Meum auctoritate cuiusdam codicis, spongia mulctat Cortius, distinguitque . . . existumet, memet, studium laudando, extollere, subauditio me ante memet.* Sed cum laudando extollere recte dici probavit doct. Wasseus, tum ellipsis pronominis, quia in antecedentibus non est *ne quis de me existumet*, prorsus horrida est, ut plurima, quae quidem mirifice blandiuntur Viro Cl. *studium autem suum vocat fere, quem mox laborem suum appellat: Atque ego credo fore, qui . . . tanto tamque utili labore meo nomen inertiae imponant.*

Cap. XI. 3. *Ignobilitatem Iugurthae, quia materno genere impar erat, despiciens.* Spuria rursus illa Viro Cl. *quia materno genere impar erat;* quod Iugurtham ex concubina ortum, iam dictum fuerat cap. V. Sed illa ratio si valeat, infinita talia, quae iam superius aliquomodo dicta fuerant, extirpanda forent. Satis abhinc longo intervallo hoc innuerat auctor, ut illud adeo differentibus verbis hoc loco repeteret, salva stili sui elegancia, posset. Quod autem illa hic infarta putabat Cortius ex cap. CXVIII. 1. *Dabar . . . ex gente Masinissae, ceterum materno genere impar:* is potius indicat locus, in delicia hanc formam Sallustio fuisse, quo facilius etiam hic in illam incidere potuerit. confer quae diximus ad Catilin. XXXIX. 6. Similis perissologia est in his Flori I. 6. *nec obscuritas inhibuit, quamvis matre serva creatum.* Adde quae Cortius ad Catil. cap. XXXV. 3.

Cap. XII. 3. *Quem ille casu ministrum oblatum promissis onerat, impellitque uti tanquam suam visens domum eat etc.* *Impellitque rursum a glossatore intrusum videbatur Cortio;* quia scilicet saepissime talia omittat cum aliis Sallustius; quum tamen non semper id fieri, abunde constet. Nullus hic erat suspicionis locus.

Cap. XIII. 5. *Tum Iugurtha, patratis consitis, postquam omni Numidia potiebatur etc.* Verba illa *postquam omni Numidia potiebatur*, ex-

* *Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Recent. Vol. VI. Tom. II.*
pag. 317 — 328. (Amstelod. 1735.)

trudebat V. Cl. quasi explanantia tantummodo illud *patratis consilii*, quod easet per se planum. Si concederemus esse tantum explanantia, facilissime explanatio ista vindicari posset ex iis, quae modo dixi Cortio notata ad Catil. cap. XXXV. 3. At posteriora haec *postquam e. N. p.*, satis sunt a prioribus, *patratis consilii*, distincta; quoniam *consilia patrata* proprie pertinent ad ea, quae ab Iugurtha ante peragenda fuerunt, quam potius *Numidia* posset.

N. 7. *Quorum ea tempestate in senatu auctoritas pollebat. In senatu invisum Cortio, quod mox sequatur ex senatu, et senatus.* Sed, loco omni inspecto, levissimum hoc deprehendes, facileque Sallustio condonandum. Rationes illas a repetitione desumptas, plerumque ficalneas esse saepius monimus, nec satis hoc urgeri posse videtur. Idem autem statuendum de his cap. XVI. 2. *Opimus, homo clarus, et tum in senatu potens.* Loca haec se mutuo tibicine sustentant.

Cap. XIV. 21. *Qui nunc sceleribus suis ferox atque praeclarus est.* Aptius forte videri possit . . . *ferox* (vel *praeferox*) *atque elatus est.* In duobus MSS. esse *clarus* pro *praeclarus*-testatur Curtius ad cap. XXXIX. 1.

Cap. XVI. 3. *Uti famae, fidei, postremo omnibus axis rebus commodum regis anteferrent.* Cum in quibusdam codd. esset, *fama et fide*, hanc lectionem ita adsumi posse credebat V. Cl. ut nomina illa in ablativo accipientur. Bent, si barbarismum illum exemplis idoneis adstruxisset. Voci *famae* literam e eripere potuit sequens f; nisi forte Sallustius *fide*, uti solet, pro *fidei* scripserit, idque etiam *fama* scribendi ansam librario dederit, quasi *fide* esset ablativus.

Cap. XVII. 5. *Caelo terraque penuria aquarum.* V. Cl. primo delet *que*, dein mavult *terra*, *coelo p. a.* quia Curtius, *terra coeloque aquarum penuria est.* Tam inanes sunt hae suspiciones, quam res circa quas versantur, leves. Non semper et ubique Asyndetis utitur Sallustius, et ordinem verborum maiore iure in Curtio, quam in Sallustio mutas, quem tamen neutrobisque mutandum puto. Tacitus Hist. lib. I. 3. *Praeterea multiplices rerum casus, coelo terraque prodigia etc.* Orosius II. 13. *Diverse pestes coelo terraque excandescentes.*

N. 7. *Quamquam ab ea fama, quae plerosque obtinet, diversum est.* *Fama obtinet* quos, inquit V. Cl., quando apud illos valet. Ego dum dubitem an ita accusativum personae, in hac phras, adhibeant Latini; legerim *quae apud plerosque obtinet*, vel cum Ursino *quae plerumque obtinet*.

Cap. XIX. 1. *Postea Phoenixes alii multitudinis domi minuendae gratia, pari imperii cupidine . . . urbes in ora maritima condidere.* Sallustium non dedisse *gratia* putabat V. Cl., quod cum Cicerone, Livio, Tacito frequenter subintelligi hoc voluerit. Sed illi tamen passim, et quidem saepius illud exprimunt; adeoque nulla ratione solida iunititur haec conjectura, nisi semper cum rarioribus usitatiora, cum horridioribus plana sint permutanda.

Cap. XXVI. 1. *Italici . . . confisi, deditione facta, propter magnitudinem populi Romani inviolatos sese fore, Adherbali suadent, uti sequo et oppidum Iugurthae tradat.* Nihil est quod mos gereretur Grutero, qui hoc *deditione facta* a sciole intrusum iudicabat, quia tortuosam efficiat

orationem, facileque subaudiatur. Intellige modo, si fieret deditio, si se traderent: quid tortuosi orationi hoc adferat, non video. In seqq. tolerandum rursum fuerat Italici.

Cap. XXXII. 4. *Tanta vis avaritiae in animos eorum, veluti tabes, invaserat.* Glossam putat V. Cl. *veluti tabes*, quod in cod. quodam locum mutet, de cuius rationis imbecillitate iam saepius monuimus. Mihi id facile adservari posse videtur, si reputes ita disertissimi exprimi quam foede diffuseque grassata fuisset, animosque occupasset avaritia. Tali *πνιγμανος* quasi pestilentia addidit Cat. cap. X. 6. *post ubi contagio*, quasi pestilentia, *invaserit*. ubi displicet mihi, quod Cortius distinguit *post ubi, contagio quasi, pestilentia invaserit*. Ut enim alia omittam, istum *τοῦ quasi* positum Sallustii vel Sallustiani scriptoris auctoritate probandum habebat vir laudatus. *Contagio* illic vis est contaminandi, quae *vis* appellatur fere in his *Tanta vis avaritiae* etc. in quibus etiam *veluti tabes* defenditur a S. Severo H. S. I. 23. *animos eorum habendi cupido, veluti tabes, incessit.* et ex his supra Catil. cap. XXXVI. 5. *tanta vis morbi*, ut tabes, plorosque civium animos invaserat.

N. 5. *Ei timido et ex conscientia diffidenti rebus suis persuadet, quoniam se populo Romano dedidisset, ne vim, quam misericordiam eius, experiri mallet.* Licet plurimi codices dent quo pro quoniam, nondum tamen exemplis, quibus quo pro quoniam accipi probavit V. Cl., permovere ut illud hic, salva Latinitate, stare posse existimem. Nata procul dubio depravatio compendio scripturae.

Cap. XXXVIII. 5. *Milites Romani, tumultu perculti insolito, arma capere alii, alii se abbere, pars territos confirmare; trepidare omnibus locis: vis magna hostium, coelum nocte atque nubibus obcuratum; periculum anceps: postremo fugere, an manere tutius foret, in incerto erat. Si per codd. liceret, libenter legerem ... confirmare: trepida res (vel trepidae res) omnibus locis; vis magna ... obcuratum, periculum anceps: etc. Sic aptius cohaeret oratio.* Loquitur ita Livius I. 27. *Tullus in re trepida duodecim vovit Salios.* Horatius III. Od. 2.

Vitamque sub divo, et trepidis agat

In rebus.

N. 10. *Quae quamquam gravia et flagitiis plena erant, tamen quia mortis metu mutabant, sicuti regi libuerat, pax convenit.* Illud mutabant, licet cum viris doctissimis captiatur pro mutabantur, ut saepius ita activa adhiberi constat, mihi tamen friget. Dudum conieci, neque eius me conjecturae hactenus poenitet, *quia mortis metu mussabant*, vel *mussabatur*, quippe in plerisque codd. verbum passivum comparet. *Mussabatur*, i. e. nemo cogitata eloqui audebat, nemo palam quidquam in contrarium movere. Plautus Casina III. 5. 33. *Insectatur omnes domi per aedis, nec quenquam prope ad se sinit adire.* Ita omnes sub arcis; sub lectis latentes metu mussitant. i. e. altum silentium agunt. Idem Aulularia II. 1. 12. *Ut aequom est .. neque occultum id haberi, neque per metum mussari, quin participem ego te etc.*

Cap. XLVIII. 1. *Acri viro, et quamquam adverso populi partibus, fama tamen aquabili et inviolata.* Ex variis lectionibus comminiscitur Vir

OBSERVATT. CRITT. IN SALLUST. IUGURTH. 11

Cl. . . *quamquam adverso populo partibus*, i. e. quod ad partes quas sequebatur. Sed ista lectio maximam non solum duritatem habet, sed ambiguatatem. Melius proinde tentabat *q. a. populi partum*. Sed genitivum similioribus exemplis illustrari oportuit; qualia sunt *infestus alicuius*, *unanimis genitoris*, *contraria virtutis*, et quae plura alibi forte excutiemus.

Cap. XLIX. 1. *Ipse propior montem cum omni equitatu et peditibus delectis suos collocat*. Si nihil mutandum sit, interponixerim i. p. *montem cum omni equitatu et peditibus delectis* (sc. positus), *suos collocat*. i. e. hos suos milites, hos quos secum habebat, considerare ibi fecit. Sed parum mihi satisfacit illud *suos*. Quid si legamus, *ipse proprius montem cum . . delectis se collocat*. *Proprius* in quibusdam codd. esse testatur Cortius. In quinque itidem suis pro *suos* legitur, in aliquo plane omittitur. Cum viro laudato vulgatam lectionem minus sanam existimo, quamvis eius conjecturae liberiores neutiquam placeant.

Cap. LI. 2. *Itaque multum die processerat, cum etiam tum eventus in incerto erat*. Non prorsus cum V. Cl. damnaverim istam cuiusdam codicis lectionem *I. m. d. processerat, tum etiam eventus i. i. e.* Id certe non minus Latinum, et depravationi librariorum magis obnoxium. Florus IV. 4. 3. et iam (Antonius) . . *Brutum obsidebat*; (cum) *Octavius . . consulem aggreditur*. 8. Severus Dial. II. 2. 4. *iamque se malum s. per omnia membra diffuderat*, (*cernentes omnibus venis inflatam cutem et ad utris instar tensa vitalia*) *Martinus* (potuit dicere *cum Martinus*) *digitum prope ipsum vulnusculum . . fixit*. Plura alias larga manu. Ita et in his cap. LX. 6. *Et iam scalis egressi milites prope summa ceperant, cum oppidanis concurrunt, lapides etc. eleganter, vel stilo certe Sallustiano congruenter abasset cum, pro quo codices quidam tum et tunc exhibent*.

Cap. LVI. 1. *Urbem magnam, et in ea parte qua sita erat, arcem regni. Accedo Cortio, tuenti hanc lectionem ab hoc Gruteri tentamine, et qua sita erat. Sed parum ad rem facit quod allegat ex Catil. cap. XXVII. 1. Igitur C. Manium Faeculas atque in eam partem Estruriae . . dimisit.* Melius contulisset ista infra cap. LIX. 1. *equitatum omnem in ea parte qua regis adventus erat, pro castris agitare iubet*. ubi tamen ipse immerito suspecta habebat in ea parte. Addatur Tacitus Ann. II. 8. *Batavique in ea parte . . turbati, et quidam hausti sunt*. cum nota I. F. Gronovii. Eleganter autem in ea parte qua pro in qua. Severus Dial. I. cap. 6. *in ea parte qua probatur. et similia plura, quae quamvis ad manus sint, commodius tamen alias expromemus*.

Cap. LXI. 5. *metuenti, ne, si pax cum Romanis fieret, ipse per conditiones ad supplicium traderetur*. Licet in exilium voculae ne conspirent multi codices, non tamen in id suffragium dare Cortius debebat, priusquam verbum *timere tam sine coniunctione ita construi cum subiunctivo probare posset, quam cavere*. Literae ultimae vocis *metuenti* absorbuerunt rō ne.

Cap. LXIII. 7. *Novus nemo clarus neque tam egregiis factis erat. Salvo aliorum iudicio, meis auribus ingratius est egregiis factis, quam ut sex illis codicibus fidem denegem, in quibus, teste Cortio, est egregius factis, prout etiam Rivo placuit. Certe ad singularem illam ablative vim, qua homo dicitur easce *egregiis factis*, non accedit quidquid huc contulit V. Cl.*

Cap. LXX. 5. *Litteras ad eum . . . mittit, in quis mollitem secordiamque viri accusare; testari Deos, per quos iuravisset; monere, ne praemia Metelli in pestem converteret.* In editione Cortii est *accusari*, errore, ut credo, typographicico. Non placet autem, quod cum codice in quis delebat vir laudatus; nisi simul ita distinguas . . . mittit: *mollitem sec. viri accusare* etc. ut infinitivi *accusare, testari, monere, praesentis indicativi* vice fungantur. Sed lectio vulgata, tanto codicum consensu firmata, attentanda non est.

Cap. LXXI. 2. *ubi, cognitis Bomilcaris verbis, primo cura, deinde uli aegrum animum solet, somnus cepit.* Conicicit V. Cl. *aegrum animi, nulla ratione adiuncta, nisi quod hoc satis Latinum sit, id quod neminem fugit.* Altera lectio tamen elegantior videtur. Saepius ita vocem *animus prosononousθας* alias docebimus. Et quod *somnus* dicitur *capere animum*, id durius non est quam quae Cic. Divin. II. 63. *ut mobiliter agitatus animus quod vigilans viderit, dormiens videre videatur.* ubi alia attulerunt Critici.

Cap. LXXVII. 1. . . . *legati ex oppido Lepti ad Metellum venerant, orantes, uti praesidium praefectumque eo mitteret . . . ni id festinaret, in summo periculo suam salutem, illorum socios fore.* Zinzerlingus Promuls. cap. XXXV. conicicit . . . *suam sociorum salutem fore.* Scilicet sociorum per appositionem referebat ad *suam*. Potest tamen nulla appositione agnita, ita adservari vulgatum, ut intelligas: quod ad se attinet, suam salutem; quod ad Romanos, illorum socios in summo periculo fore. Intererat Romanorum, ut socii, quales erant Leptitani, non ita periclitarentur. Cortium in hac re non audiendum puto.

Cap. LXXIX. 9. *Seque vitamque suam reipublicae condonavere.* Ita vivi obruti. Erat in codice quodam, *vitam suam reip. condonavere;* sed *seque* merito retinet Cortius. Confer Cicer. Offic. I. 4. generi animantium omni est a natura tributum, ut se, vitam corpueque tueatur. Prudentius Peristeph. II. vs. 363. *quae semet ac vitam suam Christo immolandam praebuit.* Non autem assenserim viro laudato, in eo quod *suam demendum* conicicit, quamvis si abesset, nemo desideraret. Fallitur itidem, cum *υνοβοληματα* putat ista *Ita vivi obruti*, tanquam praecedentibus iam satis expressa. Ab his enim commodissime distinguantur, quoniam sui vitaque suae condonationem secura est vivorum obrutio, quae proinde posterius quid. Obruendos se dare potuerunt Philaei, cum tamen non obruerentur, id quod etiam factum fuisse significat auctor. Facile quidem haec desiderari, nemo negabit, cum tamen hanc extirpandi rationem nullam esse, aequa conspicuum sit.

Cap. LXXXI. 1. *Iugurtha Bocchi animum oratione accedit: Romanos iniustos* etc. Suffragante codice, tollebat *oratione* V. Cl. quia id nusquam alibi addat Sallustius. Frivolum hoc. Etiamsi enim nusquam alibi addidisset; hic tamen addere potuit, quippe nullo elegantiae detimento. Addidit simili modo Tacitus Ann. IV. 18. . . *simul oratione continua erexit: non quidem sibi ignaram* etc. Ita facile careremus *oratione* et *oratione sua*, in his ibidem cap. 17. Ceterum in *senatu oratione* momit, in *posterum ne* etc. Noster infra cap. LXXXIV. 4. *Et eos non paulum*

OBSERVATT. CRITT. IN SALLUST. IUGU.

oratione sua Marius arreverat. Sequentia ibi satis declarant per
nem hoc factum. Amare autem Sallustium accendere cum voce orati-
gere, inde liquet, quod supra Catil. cap. Ll. 10. cum oratio accendet.

Cap. LXXXIV. 1. *At Marius . . dicticare sese consulatum ex victis*
illis spolia cepisse; alia praeterea magnifica pro se, et illis dolentia. Illud
pro se supervacaneum videbatur Cortio. Reclamat, quod formula sit sin-
gularior, eamque imitetur etiam Tacitus Hist. III. 9. Pro Vespasiano
magnifice, pro causa fidenter, et cap. 73. quod edicta in populum pro Ve-
spasiano magnifica, probosa adversus Vitellium iecerat.

Cap. LXXXVIII. 1. *Expletis legionibus cohortibusque auxiliariis. Au-*
xiliariis rursus pro irruptione est Viro Cl., quod cum cohortes iungantur
legionibus, semper intelligentur auxiliariæ. At nihilominus exprimere
hoc epithetum solent auctores. Solo Tacito contenti simus, tam brevi-
tatis quam Sallustii aemulo, Annal. III. 21. cum . . cohortibus auxiliariis,
quae velocissimas legionum addiderat. Hist. III. 15. *legionibus ad munien-*
dum retentis, auxiliares cohortes missæ. Lib. IV. 70. *Una et viceima*
legio Vindonissa, S. Felix cum auxiliariis cohortibus. Vide quoque lib. V.
16. et alibi.

Cap. C. 2. *Sulla cum equitatu apud dexteros, in sinistra A. Manlius*
cum funditoribus et sagittariis, praeterea cohortes Ligurum curabat. Prae-
terea cohortes Ligurum interpretatur V. Cl. praeterea erant in iis cum
quibus curabat, cohortes Ligurum. *Cohortes ipsi nominativus; quae qui-*
dem ratio durissima est, nec ullo modo emolliri illis, quae attulit, potest. Legendum igitur, ut orationem liberemus stribagine intoleranda, *cohor-*
tibus, ut est in quadam codice, aut, ut aliis refert, curabant. Posset
etiam, si MSS. addicerent, refungi . . . *sagittariis, praeter cohortes Li-*
gurum, curabat.

Cap. Cl. 2. *Sed quis diversi redeuntes, aliis ab alia parte, atque*
omnes idem significabent. In his nihil mutandum existimat V. Cl. sed
copula tamen *atque* soloecam prorsus efficit orationem. Nisi itaque cum
Bongarsio et Grutero velimus eiici ista omnia *aliis ab alia parte, atque,*
saltem postremam vocem, ut e praecedente prognatam, delendam sta-
tuamus.

N. 3. *Ratus ex omnibus aequo aliquos ab tergo hostibus venturos.* De
multis unice verum vidit Cortius, cum aequo cum ab tergo construit, ut
sit directo ab tergo. Sed quoniam hoc nulla auctoritate stabiliit, en-
locum Taciti luculentissimum, Hist. III. 23. *Neutro inclinaverat fortuna,*
donec . . laza ostenderet acies falleretque. *Sed Flavianis aequior a tergo.*
Hinc maiores equorum virorumque umbrae.

Cap. CVI. 6. *Neque apud illum tantum scelus inultum relinquendum.*
Apud illum pro in illo, Cortio non debuit rogalas esse suspectum. Tacitu-
s Hist. II. 85. posse imputari Vespasiano quae apud Vitellium excusanda
erant. Ann. VI. 22. ideo creberrima et trixtia in bonos, laeta apud dete-
riores esse. Orosius III. 13. *Namque hic dies apud universam Graeciam*
acquisitae dominationis gloriam . . finivit. Sic Cicero aliique.

OBSERVATIONES QUAEDAM CRITICAE
IN
**IULIUM EXSUPERANTIUM DE M. L. S.
BELLIS CIVILIBUS**
ET
**PORCII LATRONIS DECLAMATIONEM
CONTRA L. S. CATILINAM ***

IUL. EXSUPERANTII CAP. II.

Nam populus Romanus per classes divisus erat, et pro patrimonii facultate censebatur. Ex iis omnes, quibus res erat, ad militem ducebantur. Diligenter enim pro victoria laborabant, qui ex libertate bona patriam defendebant. Illi autem, quibus nullae opes erant, caput suum . censebantur, et belli tempore in moenibus residebant. Tentabat Cortius, qui cum libertate, bona, patriam defendebant, quod explicat, qui et libertatem, et bona sua, et patriam defendebant. Obstat autem huic coniecturae, quod libertatem aequem defendebant hi, quibus nullae essent opes, quam quibus res esset. Levi satis mutatione restituerim ego, qui ex ubertate bonorum patriam defendebant, i. e. qui rei familiaris abundantia stimulabantur ad defendendam patriam. Postquam ubertate in libertate depravatum est, non mirum bonorum in bona convertisse.

Cap. IV. Ob hoc itaque Octavius collega commotus, ut seditionibus privaretur; collegam suum Cinnam, admittentibus veteribus civibus, in exilium misit etc. In privaretur subaudiendum esset Octavius, si lectio haec valeret. Sed hoc nolle auctorem, apertissime liquet. Menti autem illius congruent verba, si legamus ut seditionibus P. R. privaretur: i. e. populus Romanus. Usitatam hanc omissionem esse norunt critici, et hic facillime fieri potuit, si consideres initium vocis privaretur.

Ibidem: Atque eo immanis saevitia Cinnae fuit, ut nec illis parceret, quorum opera erat vicit effectus. Latinitatis collapse esse putat V. Cl. eo immanis, pro usque adeo immanis. Ego potius rescripserim, Usque eo immanis etc. Cicero in Orat. cap. XXIX. Usque eo morosi sumus, ut etc. vide Tursellinum de Partic. L. L.

* Ibid. pag. 329—337.

PORCII LATRONIS CAP. II.

De legibus dicendum erat, de institutis maiorum, de gloria militari, per sepe de laudibus ac victoriis. An intelliguntur laudes, quae victoribus offerebantur? Mihi potius legendum videtur de laureis ac victoriis, synonymia, qua nihil usitatus. Ita Quinctilianus Declam. CCLX. si horum fortissimus quisque venisset in ludum atque arenam. et rursus ibidem: Illud parum est, exulam esse domus suae, larium suorum. Florus III. 18. 5. contra matrem ac parentem suam Urbem. Tacitus Hist. IV. 64. lucem diemque hominibus aperuit. et infinita talia. -

Cap. V. *Ad eam greges confiuebant perditorum adolescentium, quorum hic familiaritatem eximiam consecutus fuerat, conciliatam partim assuetudine stupri, partim genere quodam nefariae largitionis. Eximiam ironice intelligendum. Sed ego libenter legerem intimam. Ex ultimis literis vocis familiaritatem natum ex: inde intimam in imiam depravatum.*

Sequitur: *Adhibiti sunt et cuncti barbarorum hominum nobilitati non solum magnitudine et summa aeris alieni, verum etiam consuetudine ac studio turpissimarum rerum. Delendum et ante summa aeris alieni. Magnitudine summa aeris alieni, i. e. maximo aere alieno. ut infra cap. VII. incredibili quadam ambitionis magnitudine flagrantem.*

Ibidem: *Nec aliae muliebres ab eo coetu religioso ac nocturno prorsus absuisse iudicatae sunt. Non erat quod iudicatae in iudicatae mutarent docti. Valet hic creditae, putatae. Sic cap. XXII. resque omnes complexi sumus, quas aliusse furorem illum ac primum excitavisse iudicavimus. et ibidem: nec ullo desiderio dignitatum abstinuisse reputatus est. id quod aequipollent ratione iudicatus est. et cap. X. nunc videndum est, spem atrocissimi sceleris unde illi subministratam fuisse iudicemus.*

Cap. VII. *Primum ratio quaedam tristis similitatis; qua ductus est universum senatum ex memoria repulsas consulatus capitaliter fuisse semper insectatum. Summa cum auctoris iniuria Cortius putat hunc esse sensum, ut si audiremus, qua ductus est, ut . . insectaretur. Sed nusquam ita in Latinitatem commisit Latro. Melius omnino illi, qui scribunt, qua ductus universum senatum e. m. r. c. fuit semper insectatus. Sed quia mutatio ista satis magna est, ego nihil nisi insectatum mutaverim in insectatus. Ductus est, i. e. iudicatus est. ut supra cap. V. in verbis modo positus. Posset etiam aliquo insectatum hoc modo defendi, ut dicatur pro insectatus, per anacolathon illi simile, quo Sulp. Severus Dial. I. cap. 15. 4. . . subinde respectans facile poterat intelligi id eam velle. Alias alia.*

Ibidem: *His autem ostensis breviter, saneque confutatis. Sane pro plane posuisse existimabat V. Cl. Mihi potius videtur dedisse planeque, ut cap. XXXVI. conjecturam ex iudicio vestro, planeque animadversuram etc. Sic alibi.*

Ibidem: *Volvebat item animo summas vitae necessitates . . nunc illas vero magis ac magis instauratas videbat, intelligebat, quandoquidem inspicceret omnes vitae suae rationes ea sententia iugulatas prorsus extitisse: ac quidquid increpuisset ulterius, metuendam esse consularem vigiliam, metuendum esse iudicium Senatoriae auctoritatis. Male quidam, ac quicquid*

incepisset, ut recte monuit Cortius; sed quod idem V. Cl. putat, increpare pro strepitu, motum excitare posuisse auctorem, ea enarratio pa- rum dilucida est. Vult auctor, quicquid se tremendum exhiberet. Pariter Cicero, quem Noster hic imitatur, Catil. Or. I. cap. 7. Superiora illa . . tuli: nunc vero me totum esse in metu propter te unum; quidquid increpuerit, Catilinam timeri . . non est ferendum. Addatur Seneca Troad. 302.

*O tumide, rerum dum secundarum status
Extollit animos; timide, cum increpuit metus!*

i. e. metuendum quid. Auctor D. de C. Corruptae Eloquentiae cap. V. *sin proprium periculum increpuit, non hercule lorica aut gladius in acie firmius munimentum, quam periclitanti eloquentia.* ubi etiam illud Livii ad- tulit Lipsius: *unde si quid increpet terroris.* Orosius H. VII. 8. *cum . . nunc maximi undique concrepantes magnorum malorum fragores minimo negotio soparentur.* cap. 4. *Iam hinc . . continuae clades Iudeorum . . incessabiliter strepunt.*

Cap. VIII. *Qualis eius vita fuerit, et si praecclare conscientia publica teneatur, huic tamen illustrandae etc.* Male Nostrum imitatum ista Ciceronis Catil. I. 1. iudicabat Cortius: *patere tua consilia non sentis? constrictam iam horum omnium conscientia teneri coniurationem tuam non vides?* Ego hic ad ista spectari non credo. Eadem autem Latinitate usus est Latro, qua Cicero pro Cluentio: *dum haec constabunt, nec ullo argumento Cluentianae pecuniae crimen tenebitur.* et rursus ibidem: *res non connectura, sed oculis et manibus tenetur.* Teneri ita passim est constare, in aperto esse, ut pueri norunt.

Cap. XI. *Genus est hominum vehementer exercitatum ferro atque inopia, duabus rebus ad omne genus facinoris paratissimum.* Illud *duabus rebus*, si ad antecedentia respicias, parum commodum est. Tentabam *dubius rebus*: sed malo iam, *duabus his rebus.* Infra cap. XXV. *Ego te parvulum, Catilina, duabus tum rebus instituendum putavi, ferro ac flamma, quibus esset parata tibi facultas etc.*

Cap. XIV. *At contra eos, qui tales interemissa, non modo dici atque appellari cives, ut essent, statuebant, sed afficiendos fore immortalibus donis etc.* Scribendum, inquit Cortius, vel libris omnibus invitis, *non modo dicti atque appellati cives ut essent, pro, dicerentur atque appellarentur.* Perperam omnino. *Statuebant hos dici appellarique cives, i. e. esse tales qui hoc nomen vere mererentur.* Nihil hac forma elegantius. Potius tamen infinitivos *dici atque appellari* pro gerundiis acceperim *dicendos atque appellatos*, ut passim. *Ut essent autem eodem modo interiecit, quo cap. XXXV. Quae si vobis, ut sunt, indigna atque intolerabilia videntur.* Ut essent autem, non ut erant, dixit Latro, quia in oratione obliqua elegautior et usitatior subiunctivus; quod alibi pluribus tractavimus.

Cap. XVIII. *Videtis, iudices, lucem clarissimam rationum, quam ego projecto censeo nullis involucris tenebrarum suarum obruituros esse, nec M. Laecam, praeclaram sedem atque officinam tetricas coniurationis, nec ipsum detestabile caput atque obscoenum artificem Catilinam.* Proprie aedes

Laecae, non ipse Laeca, sedes atque officina coniurationis fuerant. Simili itaque figura usus est, qua Virg. Aen. II. 312.

— *Iam Deiphobi dedit ampla ruinam,
Vulcano superante, domus: iam proximus ardet
Ucalegor.*

*Incommodior tamen hic illa ratio est, ideoque malim exigua mutatione reponi *Laecae* preecl.*

Cap. XIX. *Aequum est instituta maiorum atque edicta gravissimi sanctissimique ordinis, quia perstringere vesania tua non es veritus, ea restitutas ac sarcias supplicii tui memorabili animadversione. Pleonasmus tuus, quamvis alibi frequens, hic tamen paulo durior. Distraxerim ita, ut commate sublato post ordinis, constructio sit, *Aequum est, quia instituta . . . veritus, ea etc.* Injurius rursum in hunc auctorem V. Cl. qui *perstringere* hic ipsum dixisse putat pro *perfringere*, quod diversae plane et longe efficacioris significationis est. Nusquam ita contra Latinitatem peccavit hic Latro: quamobrem fiderenter, prout oratio eius flagitat, legamus *perfringere*.*

Cap. XXIV. *Quod si votis sceleratorum hominum successus aspirarent, quanta strage civium creditis, aut quanto diluvio facultatum urbanarum ruituram fuisse detestabilem horum atque execrandam impietatem?* Apud alios, ludire Cortio, esset concidere per stragem aut diluvium, quod Noster ruere strage aut diluvio dixit. Sed nolle et hanc Latinitatem optimis etiam amatam fuisse ignorasset Cortius. *Ruere* ita saepius incursum vehementiore motumve aliquo praecipitatum denotat. vide Burmann. ad Ovid. Fast. II. 732. et Dukerum ad Florum II. 2. 5. Ablativum autem talibus Flori et aliorum, *agmine intrare, victoria pervenire, pace advenire, auro fluere* et innumeris eiusmodi illustrare quid opus est? vide Flor. IV. 2. 62.

Cap. XXVI. *Temperarem ego memet mihi . . . si quem in te sensum patriae caritatis aspicarem, autullo te puncto posse arbitrarer sceleratam istam mentem relinquere. Ullo punto dixisse Latronem putat V. Cl. pro ullo tempore. Sed ut recte pro ego memet iudicat scriptum a Nostro fuisse egomet, cur non iidem pacto pro puncto cum aliis substituendum creditit potius, quam ut barbarismum Latroni impingat intolerandum?*

Sequitur: *Velleli revirisceres, Ahala Servili, non exspectaremus sententiam iudicium, neque abuti maiestate Senatus . . . sed magnitudinem tanti flagiti sanguine tuo statim expiavisses. Manutius volebat neque abutere-mur in S. Id autem illum perperam voluisse, scribit Cortius: construxisse enim auctorem, neque exspectaremus abuti, dum intelligeret quasi neque permitteremus abuti; sed ita haud dubie addidisset Latro eum: imo nec ita recte locutus suisset. Itaque aut Manutio accesserim, aut potius abuti pro uti more solito acceperim, et exspectaremus abuti maiestate intellecterim ut si audirem exspectaremus abusum maiestatis. Dictys Cret. lib. V. cap. 1. omnibus iam in consilio exspectantibus audire, si quis modus tantis malis esset. Potest tamen et abuti notione solenniore sumi.*

Cap. XXVIII. *Primum Lentulus in libris Sibyllinis nescio quid se perspexisse praedicabat, quod viri acutissimi nequaquam prospicere potuerunt.*

Forte illud prospicere defensorem quemdam habeat: mihi videtur in perspicere mutandum.

Ibidem: *Eoque genere vaticinii dignitatem suam portendi fataliter putavit: planeque opinatur sati sui rationem in ipsa latebra Sibyllinae divinationis, tanquam in equo Troiano, delitescentem. Ego vix dubito quin cum aliis scribendum fuerit delitescere: participii hic nullus locus: id autem pro infinitivo usurpare Latronem, dixerit Curtius, non ego, donec plures istiusmodi soloecismos in hac declamatione repererim.*

Cap. XXXIII. *Quae cum ita sint, Cepionem admirabimur in tantis viarum ambagibus erravisse? Me me, quem fateor, iudices, retuissima quadam familiaritate Catilinae coniunctum, persaepe deliravisse miris perplexionibus illius, neque unquam certi quicquam in illo ingenio comprehendere potuisse. Nihil igitur erit miri etc. Delendum existimo quem ante fateor, quoniam ceteroqui non constat ovraēc.*

Cap. XXXIV. *Nam si odio Senatus quam maximo Catilinam arcuisse demonstravimus etc. Ad hunc locum Curtius „Venetae“ inquit „1499. et „1500. odio senatus pro maximo: atque ita etiam priores, nisi quod illae „particulam pro per notam exhibeant, quae, ut conjectura est, cum alia, „quam designante, confusa est. Ita quam maximo, ut quam plurimi, quam „dignissimum etc.“ Haereo nihilominus in illo pro maximo. Non ita aestuaturum fuisse virum doctum credo, si oculis obversatus fuissest locus ille cap. XXI. solitudine locorum permoxima et singulari. unde facile colligas, codices hic voluisse aut debuisse exhibere odio senatus permoximo: nisi utrobique legendum perquam pro per; ut Curtius IV. 6. 2. perquam maximo potest exercitu.*

Cap. XXXV. *Singulares poenas in eo genere hominum consumendas esse putaverunt, qui rationem habuissent aut prodenda patriae aut opprimenda libertatis. Generaliore sensu voluisse Latro videtur aut perdeniae patriae etc. Ita et supra cap. XXXIV. idem hoc verbum restituvi detur debere. Nisi velis sic intelligi prodendi verbum oportere.*

ADVERSARIA CRITICA
EXPROMPTA
IN
FLAV. AVIANI FABULAS
A VIRO ERUD. H. CANNEGITERO EDITAS.

FAB. I. 5. 6.

*Nam lassata puer nimiae dat membra quieti,
Spem quoque raptoris sustulit inde famas.*

Omnino placet nimiae, quod Barthii glossator volebat, aequalibusque huius Aviani usurpatum fuisse Lexica docent. Facillime autem ita depravari vocula haec potuit ab huius Latinitatis insciis.

Versum 6. sic fortean dederat auctor: *Spem quoque raptoris sustulit inde famis.* i. e. raptori famelico: simili forma, qua S. Severus H. S. II. 33. 8. cum quotidie confluentium fides (sunt fideles confluentes) certatim domino calcata diripiatur, damnum tamen arena non sentit. Sic passim.

Vs. 11. 12.

*Ne mireris, ait, deceptum fraude maligna
Vix miserum vacua delituisse fuga.*

Minata nempe muliercula fuerat si venerit lupus huc, occidemus illum. „Do hoc“ inquit editor Cl. „sed fuga non placet: non enim fugit continuo lupus, sed mansit privigil ante fores. quare lego:

*„Ne mireris, ait, deceptus fraude maligna
„Vix miser in vacua delitui usque via.*

„In via ad casam lupus nequicquam exspectans haesit.“ Hactenus ille. At salvo Viri eruditissimi iudicio, a quo mihi in hoc commentariolo, ea qua par est cum libertate tum modestia, discedere saepius liceat, nihil omnino lectioni editae inesse arbitror, quod tantam mutationem flagitet. Quamvis enim non continuo fugerit lupus, sed pervigil ante fores manserit, fugiebat tamen tandem, cum rusticæ minis se deceptum animadverteret; et vacua delitescere fuga satis habebat, ne si deprehenderetur, etiam vitae iacturam faceret. Observandum porro, satis abruptum et obscurum singi hic lupi ad coniugem suam responsum. Sed transeat hoc

* Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Recent. Vol. VII.
Tom. II. pag. 197—253. (Amstelod. 1736.)

cum ceteris, in hoc poëta ad elegantiae amussim nimis rigide non exigendis.

Vs. 15. 16.

*Haec sibi dicta putet, seque haec sociat arte notari,
Foemineam quisquis creditit esse fidem.*

Placeat alius codicis cuiusdam *foemineum*, mihi non magis sapit, quam si pro eo audirem *rem foemineam*, quod a mente auctoris maxime abhorrete manifestum est. Vulgatam lectionem, unice veram, interpretaberis, quisquis putas foemineam fidem vere esse fidem. Concisor loquendi ratio illi par, qua *Tullius Tusc. III. 33. malum nullum videri illi potest* (*malum*), *quod vacat turpitudinē, aut ita parvum malum, ut id obruatur* *sapiencia, vixque appareat.* *Offic. III. 2. si discendi labor est potius* (*labor*), *quam voluptas.* ubi ante *discendi* minus recte *negotium subaudiebat* Perizonius ad *Sanct. Min. IV. 4. 67.* Consule omnino I. F. Gronov. ad *Senec. Tranq. cap. X.*

FAB. II. 1. 2. 3. 4.

*Pennatis avibus quondam testudo locuta est,
Si quis eam volucrem constituisset humi,
Protinus e rubris conchas proferret arenis,
Quis pretium nitido cortice bacca daret.*

Versum secundum sic posse vindicare videmur, ut intelligamus, si quis eam subiectam volare doceret, atque ita volucrem humi constitueret. Brevitatem hanc satis obscuram fateor; sed ad talia in Aviano connivendum multa, res mihi certissima est. De hoc loco porro vide ad *F. IX. 3. 4.*

Vs. 5. 6.

*Indignans sibinet, tardo quod sedula gressu
Nil ageret toto perficeretque die.*

Non praetulerim proficeretque, obtinente codicum parte maiori, in quibus proficeretque. Tali synonymia Salvian. G. D. I. pag. 110. *nullus tam hebes, qui ad hoc aliquid agat atque perficiat, ut perfecta non curet.* Sallustius in Cic. §. 13. *Egeris, oro te Cicero, perficeris, quod libet.* Componatur Cicero Academ. II. 7. *quarum (artium) omne opus est in faciendo atque agendo.* Arnobius I. pag. 21. *quae fecerint, egerint, pertulerint, actitarint.* (quid si ac tolerarint?) Vopiscus in Aureliano cap. V. *si forte quae reretus, quis Aurelianus aliquid vel fecisset vel gessisset.*

Vs. 13. 14.

*Atque ait: exosae post haec documenta quietis,
Non sine supremo magna labore peti.*

In lectione ipsa frustra omnino mendam quaeri existimo: solummodo interpunge: *Atque ait, exosae post haec doc. quietis: Non etc. Post haec documenta quietis exosae,* i. e. postquam sic discere coepisset, quam sibi iam noxiū, quamque adeo perversum esset odium quietis pristinae. Sensum istum cum Latinitate pluribus conciliarem, si necesse esset. *Peti* pro *petii*, *petivi.* Posset et passive accipi, facta distinctione tali . . . quie-

tis, Non etc. Ante non noverat testudo, iam didicerat, ac fatebatur, quanto plerumque magna petantur labore ac periculo.

FAB. III. 2.

Hispida saxosis terga relitit aquis.

i. e. illisit, ut infra Fab. X. 1. *religare capiti pro illigare.* Et dativi itiusmodi exempla plura constipari possent. Valde igitur dubito an conciendum fuerit: *tergora laesit.*

Vs. 3.

Hunc genetrix facili cupiens procedere gressu.

i. e. inoffenso, commodo. Hoc, ne quis forte malit *stabili*, monendum potius, quam docendum, quod factum a Pareo Lex. Plautino, Gronovio ad Liv. XXXIII. 11. et Graevio ad Cicer. Fam. III. ep. 12. et Iustin. II. 1. *Inocuos gressus* dixit Avian. infra vs. 8.

Vs. 11. 12.

*Nam stultum nimis est, cum tu pravissima tentes,
Alterius censor ut vitiosa notes.*

Suspectum habetur hoc distichon, quod contineat tantum prioris explanationem, tum quia matrem sic stultam arguere minus sit decorum. Evanescat autem *suspicio*, utroque isto scrupulo ita exemto, ut non cancri haec easse verba ad matrem loquentis, sed ipsius poëtae reputes epilogum, impersonali sensu secundam personam, ut amat fieri, adhibentis.

FAB. IV. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

*Immitis Boreas placidusque ad sidera Phoebus
Iurgia cum magno conseruere Iove,
Quis prior incepit peragat mediumque per orbem
Carpebat solitum forte viator iter.
Convent hanc potius liti praefigere caussam,
Pallia nudato decutienda viro.*

In his *Quis . . . iter*, labes haud dubia, quam tollere aggressus est commentator doctiss. legendo *Quis prior*. *Incepit peragat. med. p. o. C.* sol tum *forte citatus iter*. At non tam necessaria videtur hic solis tum iter properantis mentio, quam hominis cuiusdam viatoris, ad quem referantur ista vs. 6.

Pallia nudato decutienda viro.

et vs. 13.

Donec lassa volens requiescere membra viator.

Quid si ergo tentemus: *Quis prior incepit peragat. mediumque per agrum Carpebat socium forte viator iter.* Sic *sociam viam ire*, ex emendatione doctorum, infra Fab. XI. 8. Ovidius Fast. V. 496.

*Iuppiter et lato qui regnat in aequore frater
Carpebant socias Mercuriusque vias.*

Talem viatorem Boreae solique praeste tum suisce, sequentia innuunt. In vs. 5. *potius*, subauditio quam aliam, pro *potissimum* dixisse videtur, qualem comparativorum usum constat esse obvium.

Vs. 11. 12.

*Sed tenues radios paullatim increscere Phoebus
Iusserat, ut nimio surgeret igne iubar.*

Certissima emendatione legendum . . . ut nimio spargeret igne iubar. ut
Fab. XV. 8.

Spärserat arcanum rurus in astra iubar.

FAB. V. 7. 8.

*Aptavitque suis incongrua tegmina membris
Et miserum tanto pressit honore caput.*

Miserum minus congrue exponi puto aerumnosum, ad labores et verbēra misere natum, quod sane de toto asino, non de capite duntaxat illius dicendum. Significatur haud dubie vile, contemnendum, adeoque honor illi, quo gravabatur, neutiquam consentaneum. Sic passim vox illa de rebus abiectis usurpatur. Exemplis supersedendum est in re notissima: tantummodo sic dicamus accipiendam vs. 16.

Increpat his miserum vocibus ille pecus.

et Fab. XL. 4.

Protinus his miserum credidit esse genus.

i. e. ignobile, vile. Fab. VII. 15.

Infelix! quae tanta rapit dementia sensum?

alia ad Fab. XX. 15.

Vs. 9. 10.

*Ast ubi terribilis animo circumstigit horror,
Pigraque praesunitus venit in ossa vigor.*

*Praesunitus hic vigor ille dici putatur pro ante sumitus, nempe quam turbatum pavidas boves iret asinus. Sed durum aliquo modo, vigorem iam ante adsumtum tum devenisse dici ad pedes. quamobrem omnino aut Barthio accesserim interpretando, temere vel immerito arrogatus, quatenus ab asini natura vigor omnis maxime sit alienus; aut simpliciter enarraverim assunitus, conceptus, ex usu huius praefixi apud Avianeae praesertim Latinitatis auctores laxiore. Fulgent. Myth. II. 14. *Vulcanus* . . . ab Iove promissum accepit, ut quicquid vellet praesumeret. Tale est praesentire, praevidere et alia, quibus praepositionem per adscitam malles.*

Vs. 11. 12.

*Mitibus ille feris communia pabula calcans,
Turbabat pavidas per sua rura boves.*

Cum pace Cl. editoris, versus 11. hunc puto esse sensum, dum ibat per prata sibi cum mitibus feris communia. De superbo pabulorum contemptu cogitare hic nihil nos cogit; neque hanc sententiam ita ad primum intuitum fundere verba videntur, quam alteram. Porro in vs. seq. omnino intemerata sit vox *Turbabat*, pro quo tentatur *Urgebat*, i. e. infestabatur, insectabatur. Turbatas ac perterritas fuisse ab asino boves, volunt Aesopus aliique. Sensus facilis et perspicuus: Asinus hoc amictu mitibus se feris immiscens, meticulosas has perterrituit. Nunquam in lite-

ratorum republica deerunt, qui quantum incrementum a conjecturis supervacuis accipiat artis criticae fastidium, non recte considerent.

FAB. VI. 1. 2. 3.

*Edita gurgitibus, oīmque immersa profundo,
Et luteis tantum semper amica vadiis,
Ad superos etc.*

Non male coniciunt *limoque vel solique pro oīmque*, aliaque veri specie non destituta mihi in mentem veniunt. Forsitan tamen sic potest defendi *oīmque*, ut accipiatur *olim* pro modo, paulo ante (de quo Barthius ad Stat. Theb. X. 775.) et que hic vacat istiusmodi pleonasmio, de quo plura ad Fab. XVII. 13. ut si audiremus, quae modo immersa profundo fuerat, luteaque semper vada amaverat. Ceterum non opus est vs. 2. tale agnoaci ḫφ' ḫν, quo *semper-lenitas* apud Terentium dicitur. de quo Iuretus ad Symm. Ill. ep. 18. et multa multi.

Vs. 10.

Verborum vacuam prodidit esse fidem.

Utrum haec ἄπολλαγως dicantur pro, verba prodidit vacua esse fidei, an vero legendum sit *vana* pro *vacuum*, dubitari non debuit. *Vacua enim fides* hic est *vana*, usitata satis voculae notioe. Claudianus in Russiu. l. 16.

... vacuo quae currere semina motu

Affirmat etc.

Apuleius Metam. IX. pag. 186. *confictis observationibus* vacuis. hic Pri-caeum, illuc Barthium adeas.

FAB. VII. 11.

Haec tamen illa sibi credebat praemia ferri.

Ferri, salva aliorum sententia, commodissime hic accipi existimo. Ovidius:

Si modo duraris, praemia digna feres.

et alibi passim. Noster Fab. XXII. 12.

Seque ratus solum munera ferre duo.

et Fab. XXXIII. 4.

Ne licet pariter munera ferre duo.

Vs. 13. 14.

Tunc insultantem senior de plebe superbum

Adgreditur, tali singula voce nonens.

singula parum placere sibi, quod tamen substitueret nondum occurrere, testabatur commentator eruditissimus. Ego vero, dum varia quidem non incongrua se oggerunt, nihil omnino substituendum iudico, quandoquidem non is est Noster, cui metro potius quam orationis elegantiae consulere religio sit.

Vs. 15. 16.

*Infelix! quae tanta rapit dementia sensum,
Munera pro meritis si cupis ista dari!*

Non male Neveletus quidem *M. p. m. sic cupis ista dari?* Citra tamen istam emendationem, satis constare sensum puto talem: Heu! quanta est tua, stulte, dementia, si talium sis praemiorum cupidus, adeoque etiam haec tibi praemiorum vice dari existimas. *Infelix vituperii vox est: supra diximus.* Cur autem emendaremus *M. p. m. sic cupis ista dare* (pro ostendere, venditare,) rationem satis solidam non cerno, silentibus praesertim codicibus.

Vs. 17. 18.

*Non hoc virtutis decus ostentatur in aere,
Nequitiae testem sed geris inde sonum.*

Absonum illud *inde sonum*, meis quidem auribus. Si non scripserit Avianus, vellem certe scripsisset . . . sed geris indecorum, i. e. turpem, quod opportune admodum *virtutis decori* opponi conspicis.

FAB. VIII. 6.

Et magnum precibus sollicitasse Iovem.

Ita plerique codices, recteque firmat nuperus interpres his Fab. IV. 2.

Iurgia cum magno conseruere Iove.

Ceteroqui non damnandum per se, quod quidam habent libri, *magnis precibus*. S. Severus Dial. II. 2. *redire cupientem magna prece detinuit.* Iustinus I. 9. summis precibus *rogat sibi afferri ostendique puerum.* Ovidius A. Amandi I. 440.

... nec exiguas, quisquis es, adde preces.

Lampridius Heliog. cap. XV. ingenti prece *Hieroclem reposcebat.*

Vs. 7. 8. 9. 10.

*Turpe nimis cunctis irridendumque videri,
Insignes geminis cornibus ire boves,
Et solum nulla munitum parte camelum,
Obiectum cunctis expositumque feris.*

Sic locus interpungendus, cuius ista mens est: Culpari et rideri hoc in camelio ab omnibus, quod cum geminis cornibus insignes sint boves, hic solus nulla parte sit munitus, adeoque cunctis obiectus expositusque feris. Coniectura ista, *Turpe nimis gibbis se irridendumque videri*, tam audax est, quam neutiquam necessaria. Posset et distingui . . . *Et solum, nulla munitum parte, camelum obiectum etc.*

Vs. 12. 13. 14.

*Insuper et magnae sustulit auris onus.
Vive minor merito, cui sors non sufficit, inquit,
Et tua perpetuum, livide, damna gemit.*

Merito hic adverbium est, non ablative; secus quam statuebat, qui Avianum illustrabat his Ovidii, *poena minor merito*, et *merito parcior ira meo*. *Minor* tum erat camelus, h. e. truncatus, quod auris ei sublata esset, de qua huius vocis notione consule interpp. ad Sil. Italicum III. 42. Cur autem *merito*, locus satis declarat.

FAB. IX. 3. 4.

*Securus, quodcumque malum fortuna tulisset,
Robore collato posset uterque pati.*

Syntaxis singularis pro, *securus . . posse utrumque pati.* Ita Fab. II. 3.

*Pennatis avibus quandam testudo locuta est,
Si quis eam volucrem constituisset humi,
Protinus e rubris conchis preferret arenis,
Quis etc.*

sic distinguendum arbitror. *Proferret*, i. e. se prolaturam. Addatur Hygianus Fab. CXXXIX. *quod sciret, si quis ex eo natus esset, se regno pri-*

varet. Vexet talia quisquis audeat, ego nondum id mihi sumserim. Forte

etiam non damnanda ista codicis lectio Fab. XXXIX. 2.

*Voverat attritus quandam per praelia miles,
Omnia suppositis ignibus arma daret.*

ut nec alia 2 codicum Fab. XXXIII. 8.

Grande ratus pretium volucris de morte referret.

Nec male sic legas Fab. XXII. 7.

. . . et precibus si pateretur ait,

Praestaret facilis etc.

Talia autem notanda magis, quam commendanda quis neget?

Vs. 5. 6.

*Dunque per inceptum vario sermone feruntur,
In medium praeceps convenit ursa viam.*

Non erat, quod verbum *convenit* conjecturis suis aggredenterur viri docti, quippe quod apud sublapsae Latinitatis auctores nonnunquam occurere, advenire significet, ut hic. Orosius II. 14. *mox etiam caesis illis, quibus ad auxiliandum convenerant.* Cyprianus de Habitu Virg. p. m. 101. *Spectaculum de lavacro facis: theatro sunt foediora, quo convenis.* Corvinus de Aug. Progenie. cap. III. *Teucrum ad Phrygiam, patriis sedibus expulsum, dicitur convenisse.* Cave etiam alio sensu intelligas infra Fab. XVII. 15.

Nulla quidem medio convenit in aggere forma.

Vs. 13. 14. 15.

Verum ubi concreto riguerunt membra timore,

(Nam solitus mentis liquebat ossa calor)

Tunc olim dū credens, quamvis ieiuna, cadaver

Deserit, et lustris conditur ursa suis.

Cum in ed. antiqua *Verum ibi concreto* etc. conspicaretur Vir eruditissimus, non male illud *ibi* receptioni iri credebat, si vs. 14. *tum pro nam*, et vs. 15. *quare pro tunc* legeremus, quod proxime accedit ad Batav. ed. *plane.* At vero pessime, meo arbitrio, reciparetur vocula dicta, cum nullius pretii sit tanti, ut vel minimum quid illius causa in poëtae verbis mutaretur.

FAB. X. 1. 2.

*Calvus eques capiti solitus religare capillos,
Atque alias nudo vertice ferre comas.*

Versus secundus primum duptaxat explanat, capillosque, quos capiti alligabat eques, non suos, sed alios seu alienos fuisse disertius paulo significat. Sit illud *ταύρολογικά τέρον*, in Nostro tamen ferendum statuerim potius, quam locum tali egere medicina, qualem illi adhibet Vir eruditissimus; doctam quidem illam et ingeniosam, mihi tamen nimis argutam, nimis longe petitam. Non differt praeter alias ista tautologia Fab. XXV. 1. 2.

FAB. V. 5. 6.

*Flens puer extremam putei consedit ad oram,
Vana supervacuis rictibus ora trahens.*

ubi si tricari velis, Flens in aliud quid migrandum. Item Fab. XXVIII. 8.

Scilicet ut longus prohiberet verbera temo,

Neve ictus faciles ungula saeva daret.

Quid hic pentameter dicit, quod iam hexametro dictum non sit?

Huius ab adverso Boreae spiramina perlant,

Ridiculum populo conspiciente caput.

Ulcus in his video nullum, quod legere nos cogat: *Huic ut ab adv. B. sp. perlant, Rid. populus conspicit inde caput.* Genitivo illi, huius ab adverso, plane similes sunt sequentes: Ampelius Memor. cap. VI. in. *quarum inferiores ex contrario harum sitae.* Mamertinus in Genethl. cap. VIII. *divinus quidam impetus fuit, quo repente in eundem locum ab utroque solis adverso fine vensis.* Nec differunt genitivi isti: Orosius VI. 11. *Caesar ad proximum montis admoveri vineas . iussit.* Phaebadius contra Arrianos cap. III. *Invisibus, immortalis pater nuntiatur, ut scilicet in contrariis horum filius iaceat.* Cicero Tusc. IV. 15. *Huius igitur virtutis contraria est vitirositas.* de Leg. II. 21. *hostia autem maxima parentare, pietatis esse adiunctum putabat.* quem loeum merito Turnebus vindicat altero, qui extat de Fin. IV. 24.

Vs. 9.

Ille sagax tantis cum risus millibus esset

etc. Non aequo mihi placet codicis cuiusdam *nubibus*, quia non nisi insolentius duriusque vox ista metaphorica sic nullum genitivum comitem habet, sive expressum illum, sive *ἀπὸ τοῦ κοννοῦ* facillime repetendum. Locum autem depravasse imperitus nescio quis videtur, cui *tanta millia pro tot millia esset inauditum.*

FAB. XL. 1. 2. 3. 4.

*Arripiens geminas ripis cedentibus ollas
Insanis pariter flumen agebat aquis.
Sed diversa duas ars et natura creavit:
Aere prior fusa est, altera facta luto.*

Velle, inquit V. C., pro *creavit*, *crearat* haberet, et pro *est* in versu

seq. ast. Bene, si addidisset; nihil tamen omnino mutandum, quoniam hunc perfecti usum, ut plura talia, libere sibi sumit hic auctor. Fab. X. 8.

Nam mox deicto nituit frons nuda galero,

Discolor apposita quae fuit ante coma.

pro fuerat.

Vs. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

Ne tamen elisam confringeret aerea testam,

Iurabat solitam longius ire viam.

Illa timens, ne quid levibus graviora nocerent,

Et quia nulla brevi est cum meliore fides,

Quamvis securam verbis me feceris, inquit,

Non timor ex animo decutiendus erit.

Lectio haec et interpunctio cur mutaretur, causam sonnicam nondum video: nisi quod Neveleto *sociam* pro *solitam* placeat. Olla aerea, inquit auctor, ne testam confringeret, iurabat se *sociam* viam magis e longinquo ituram. Testacea tamen timens, ne etc. Porro non est quod vs. 7. cum codice unico vellemus, *Ne tamen allisam confringeret, ae. t. si quem offendat, quod olla elisa, adeoque iam confacta, dicatur hic confringi, is talium palilogiarum omnia sciat esse plena.* Solo Prudentio iam contenti simus. Is autem sic praeferat. Cathem. vs. 20.

Tandem militiae gradu

Evectum pietas principis extulit.

Cathemer. Hym. VII. 73.

... nam sacroto in flumine

Veterum pietas lavit errorum maculas.

in Apotheosi 305.

Fecit, ait, condens hominem Deus, et dedit olli

Ora Dei . . .

in Psychomachia 28.

Reges superbos mole praedarum graves

Pellit fugatos . . .

in Peristeph. Hym. X. 777.

Hostem subegit subiugatum opties.,

et vs. 303.

Quos saepe falsos circulator decipit.

quae nonnullorum lectio librorum non minus, mihi certe, se commendat quam aliorum *salsus* aut *falseus*. Ex Paulino Petrocorio et aliunde plura congeri possent: sed vide viros doctissimos Drakenborchium ad Sil. Ital. IX. 586. et Io. Arntzenium ad A. Victor. V. ill. cap. XIV. 2.

FAB. XII. 3. 4.

Mox indigna animo properante reliquit aratra,

Semina compellens ad meliora boves.

Quid si . . . *aratra ac semina, compellens ad meliora boves*, dufa nempe taedioso has labore liberat? Sic sane, si quid mutandum sit, malim, quam . . . *aratra*, *Omina repellens ad m. b.*: cum quia mea minor sit mutatio,

tum quod rusticus, post repertum thesaurum, non adeo ominandi faustiora, quam obtinendi ac fruendi copia fuisse facta.

Vs. 7. 8.

*Hunc Fortuna novis gaudentem provida rebus
Admonet, indignam se quoque ture dolens.*

Multa huc cum adlata fuissent, cur Fortuna *provida* dici nequeat, ut conjectura prouersus supervacua aliquam rationis speciem indueret, tandem tribus verbis monemur, defendi quodammodo lectionem vulgatam, si Fortunam *providam* dicas, quod rusticus inopiae ita providerat. Ita autem non quodammodo defendi, sed omnino defendendam, facillimeque posse defendi hanc lectionem, quis non videt?

Vs. 9. 10.

*Nunc inventa meis non prodis munera templis,
Atque alios mavis participare deos.*

Querebatur Fortuna, quod rusticus beneficii ab ipsa praestiti, nullum in templis eius faceret indicium aut monumentum. Qui *partis* aut aliud aliquid pro *prodis* tentant, hi nodum mihi in scirpo quaerere videntur.

Vs. 15. 16.

*Unius accepto peccat grave quisque talento,
Si quod ab hoc sunxit, imputat hoc alii.*

Verissime, puto, doct. Withofius spec. Gunther. In iūs *accepto* etc. emendat.

FAB. XIII. 11. 12.

... quantum
Discrepet a tauri viribus hircus olens.

i. e. quantum hirci olentis vires discrepant a tauri viribus. Locutio optimo cuique familiaris, quam multis dudum illustrarunt ad Livium et Iustinum I. F. Gronovius et I. Vorstius, Acidalio etiam immerito (alibi probabimus) in his Paterculi sollicitata: *fratrem . . tam virtutibus eius omnibus, quam huic errori similem.* i. e. cuius tam virtutes eius virtutibus, quam furor huic furori similis era. Hoc non reputarunt, qui *tauri vires* exponunt taurus validus, ut elegantias Aviani reperiant, quibus prorsus sit destitutus.

Vs. 13. 14.

*Dum cupis illatum tibimet par solvere damnum,
Absque tuo damno hocce caveto fore.*

Legerim ex ed. antiqua . . tibimet persolvere *damnum*. Si vis, inquit, *damnum*, quod tibi quis intulerit, illi persolvere, i. e. in illum vindicare.

FAB. XIV. 3. 4.

*Certatim ad regem currat genus omne ferarum,
Permixtumque homini cogitur ire pecus.*

Licet codex unus transponat *C. currat ad regem*, et alter pro *omne*, *omine*

habeat, attamen lectionem vulgatam tam licentiosa conjectura reformandam non puto,

Certatum ruit ad regem genus omne formae

Et permixta homini cogitur ire fera.

vel,

Et permixtus homo cogitur ire ferae.

At qua, inquit, concinnitate *genus omne ferarum*; quod in hexametro fuerat memoratum, mox in pentametro in *hominem* et *pecus* dispescitur. Fluctus in simpulo: neque enim genus illud omne ferarum sic dispescere, sed omni isti generi ferarum etiam hominem adfuisse significat tentata lectio. quod licet elegantius paulo dici potuerit, elegantius tamen dicere non curabat poëta, in quo, ut et in elegantissimo quoque, cave ita cuncta ad vivum resecas. *Pecus* autem cur hic a *feris* praecedentibus distingueretur, ratio nulla est: cum enim *ferarum* nomine in genere nonnunquam quaevis bruta veniant, observante ad Fab. VI. 4. Cl. Cannegitero; tum eadem etiam vocis *pecoris* et *pecudis* ratio est. vide Cel. Burmann. ad Ovid. Ibin 459.

Vs. 7. 8. 9. 10.

*Inter quos trepidae ducebant pignora matres,
Iudicio tanti discutienda Dei.*

*Hic brevis informem traheret cum simia natum,
Ipsum etiam in risum compulit ire Iovem.*

Tam audax rursus, quam nulli causae iustae innixa conjectura ista, *Inter tot trepidas ducentes pignora matres, I. t. d. Dei, Hic brevis etc.* Multo melius sic abesset τὸ *hic*. Si quid mutandum esset, leviore medicina restitueres, Interea *trepidae* etc. i. e. iam vero. At nihil vetat intelligi, affuisse etiam matribus suos coniuges; quo posito, nihil habet locus, quod emendatione indigeat.

Vs. 11. 12.

*Hanc tamen ante alias rupit turpissima vocem,
Dum generis crimen sic abolere cupit.*

Utrum illud *ante alios* (pro quo codices quidam non male dant *ante alios*) cum superlativo *turpissima*, an cum verbo *rupit*, quod fert naturalis verborum ordo, construas, ciccum ego non interduim. Festinabat autem Vir Cl., cum scriberet non debuisse Munkerum sollicitare ista Hygini Fab. XIX. *Hi a patre novercae crimine excaecati sunt.* qui enim hic tentabat *criminatione*, is Schefflerus est, optime a Munkero in hac parte refutatus. Ceterum *crimen* apud Avianum forte potius *criminationis*, quod aiunt, obiectum, sive turpitudo, ob quam ludibrio et contemptui cunctis esset, quam ipsa criminatio.

Vs. 13. 14.

*Iupiter hoc norit, maneat Victoria si quem,
Iudicio superest omnibus iste meo.*

Nis nihil inesse incommodi certus sum, cuius tollendi causa adeo cum

nonnullis aestuare necesse sit; nisi ingenium tuum aut eruditio nem ostendere quam auctores emendare malis.

FAB. XV. 1. 2.

*Threicam volucrem fertur Iunonius ales
Communi sociam continuasse cibo.*

I. e. comitatam esse. adi Steweche. ad Veget. R. Mil. I. 10. et Apulei. de Asino XI. Quaest. pag. 385. Iuretum ad Symmach. I. 47. et Heinsium ad Ovid. Metam. XIV. 239. Maxime igitur contemeratur hic Aviani locus, tentando contemerasse. *Communi cibo*, i. e. quia, vel dum communis eis cibus erat, vi ablativi satis nota: nisi velis, quod tamen vix aequa placet, esse dativum hunc casum, qualis non raro vocibus *socius*, *particeps* similibusque iungitur. Quidquid illud est, cave *communem cibum* hic coenam vel convivium cum argutioribus, ullo absque exemplo, explices; quamvis vox *coena* a ζωνδε, atque eatenus a communione cibi descendat. Obstant etiam illa Fab. V. 11.

Mitibus ille feris communia pabula calcans.

et Fab. XXXVII. 6.

Communem capiens largius ore cibum.

Equis in his de *coena* somniabit! Qnanto elegantius tales non queruntur elegantiae!

Vs. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

*Namque inter varias fuerat discordia formas,
Magnaque de facilis iurgia lite trahunt,
Quod sibi multimodo fulgerent membra decore,
Coeruleam facerent livida terga gruem.
Et simul erectae circumdans tegmina caudae,
Sparscerat arcanum rureus in astra iubar.*

Haec ita corrigenda dicuntur: Nam quum *inter varias . . . trahunt*: Quid tibi? *multimodo* fulgent mihi *membra decore*: *Coeruleam* faciunt *livida* terga *gruem* etc. Leviore tamen brachio repones, iamque *inter varias fuerat discordia formas*, Pavoque *de facilis iurgia lite trahens*, *Quod . . . gruem*, *Et simul erectae circumdans* etc. *Iamque* etiam Barthio placuerat: *trahens* autem firmatur, quod quidam codex det *traent*. Posset etiam, ad scito *iamque et pavoque*, sic deinceps legi . . . trahit, *Quod . . . gruem*. *Et simul* etc.

FAB. XVI. 13. 14. 15. 16.

*Tu rabidos, inquit, ventos saevasque procellas
Despicis, et totis viribus acta ruis:
Ast ego surgentes paullatim demoror austros,
Et quamvis levibus provida cedo notis.*

Paullatim cum *dumoror* construe, non cum *surgentēs*, ut faciunt qui emendandi copiam non oblatam arripiunt, sed cum nulla sit quaerunt. Scilicet cum abies nihil cedendo ventos quasi despiceret, arundo illorum procellas paullatim identidem eludebat, dum ad singulas, quamvis leviores, aliquamdiu cedit. Ceterum nimiam elegantiam puto istam, qua di-

stinguntur hic *austri* et *noti*, quum per ταῦτοις Nostro non indignam synecdochice qualescumque ventos significant.

FAB. XVII. 3. 4.

*Tum pavidis audax cupiens succurrere tigris,
Verbere commotus iussit adesse minas.*

Amicus meus optimus, vir longe celeborimus, malle se mihi nuper significabat, *Tum pavidis caudae cupiens succurrere tigris Verbere* etc. quod hoc moribus tigidum esset consentaneum. *Verbera autem caudae* in cane audivimus Fab. VII. 5.

Mollia sed pavidae submittens verbera caudae.

V. 5.

Ille tamen solito contorquens tela lacerto

etc. *Legendum iudico solidō*, i. e. valido, ut mox vs. 17.

Sed crux, et validis in nos directa lacertis

Ostendunt aliquem tela fuisse virum.

Neque illa alterius adiectivi notio inaudita. Anonymus de Laud. Herculis:

*... Invadis trepidum solidisque lacertis
Grandia corripiens etc.*

Sic locum istum legebat Heinsius, quem consule ad Ovid. Metam. XV. 230. ut et Burmannum ad Fastorum II. 11. *Solidius scutum iactare* ita dixit Spartanus Ael. Vero cap. VI. Haec dudum occupaveram, cum et codicis et Viri docti anctoritate firmari emendationem meam vidarem Misc. Obs. IV. 2. pag. 306. Porrò voculam *tamen*, pro qua tentatur *aumentum*, ego movere non ausim. Casaubonus et Salmarius passim sic *tamen* negligentius usurpari notarunt in Historiae Augustae scriptoribus, et nos etiam in aliis multis, ut alias ostendemus.

Vs. 13. 14. 15. 16.

*Illa gemens fractoque loqui vix murmure coepit;
(Nam solitas voces ira dolorque rapit.)*

*Nulla quidem medio convenit in aggere forma,
Quaeque oculis olim sit repetenda meis.*

Elegantius encliticum que abesset vs. 13. et 16. De more tamen ita pendulum numerum completere voluisse auctor videtur. Idem statuerim de his Fab. VI. 1.

*Edita gurgitibus, olimque immersa profundo,
Et luteis tantum semper amica vadis,
Ad superos colles etc.*

Fab. XXV. 5.

*Ille sibi abrupti fingens discrimina funis,
Atque auri queritur desiluisse cadum.*

Fab. XXXIII. 1.

*Aaser erat cuidam pretioso germine foeta,
Ovaque quae nidis aurea saepe dabat.*

Fab. XLII. 5.

*Impiger hunc raptor medianique secutus in urbem,
Tentat compositis sellitare dofi.*

Loca haec mutuo invicem patrocinio se a criticorum tentaminibus vindicare videntur. Confer quae ad Fab. XL. 11.

Vs. 17. 18.

*Sed crux, et validis in nos directa lacertis
Ostendunt aliquem tela fuisse virum.*

Vult tigris, certo certius fuisse hominem quemdam, per quem vulneratus fuisse, siquidem vulnera ista nec sua sponte in se iactari potuissent, et ab animali iactata non esse, ex telis inhaerentibus satis constaret. Sensus hic simplicitatem amantibus apertissimus: nimiumque acute vident, qui talem emphasin in voce *aliquem* quaerunt, qua Latine *aliquid* vel *aliquem esse*, et Graece *τί* vel *τινὲς εἶναι*, aliquando *égregium esse* hominem denotet. Absit etiam, ut tale quid satis dilucide referret locus ille Cicer. Offic. II. 12. *ad unum aliquem fugiebat virtute praestantem*. Apud Avianum *vir pro homine ponitur, quod imperitis probare quid attinet?*

FAB. XYIII. 1. 2. 3. 4.

*Quattuor immensis quandam per prata iuvencis
Fertur amicitiae tantâ fuisse fides,
Ut simul emissos nullus divelleret error,
Rursus et e pastu turba rediret amans.*

In vs. 3. *error* interpretiⁿupero est *error* mentis, ira, putô, suspicio ac talia: sed a magis usitata ad minus usitatam vocis huius notionem non abeundum, nisi rationibus gravioribus, quam quae in hoc loco comparent. Huius naturalis et ad primum se intuitum offerens sensu auctoris menti bene respondet; nunquam nempe aberrantes a se invicem divulso fuisse hos iuvencos.

Vs. 9..10.

*Et quamvis audax factuque immanior esset,
Tantorum solus viribus impar erat.*

Tentatur, *Et quamvis animo rectuque immanior esset*. Sed altera lectio leonis ferociam quod ad animum strenuitatemque, quod ad corpus attinet, tam bene concinneque exprimit, ut illam coniecturis oppetere, ne dum tam longe a vulgatis characteribus discedere, admodum inutile fuerit. *Ingens, immanis factus*; ubi de fortitudine sermo sit, usitatissimas esse formulas, dupondii norunt:

FAB. XIX. 1. 2. 3. 4.

*Horrentes dunos abies pulcherrima risit,
Quum facerent formae iurgia magna suae:
Indignum referens cunctis certamen haberis,
Quos meritis nullus consciaret honos.*

Versu tertio nullam adhaerere scabritiem puto, melioribus se offeren-

tibus libris, medicandam. Si enim vs. 4. quos retinemus, pro quo complures libri quod exhibent, sensus is erit, tam verbis quam menti Aviani accommodatissimus, dicens, quoscunque nullus ob merita consociaret honor, inter hos indigne de meritis certari. Certamen habere, ad morem Graecorum, nonnunquam Latini pro certare dicunt, ut etiam in aliis formis habere pro facere adhibent. Et alibi in his fabulis sic gnomice loquentia audias animalia. Sin autem quod praferamus, id volet auctor, dicens, indignum illud ab omnibus iudicari certamen (id quod nempe certabant huiusmodi), quia nullus ipsos cum abierte sociaret meritorum honor. Ita illud cunctis haberi illustrabitur quodammodo ex his Fab. VIII. 7.

*Turpe nimis cunctis irridendumque videri,
Insignes etc.*

Ceteroqui pro cunctis non male scriptum fuisse secum. De reliquo, pro meritis non contemnendum, quod etiam Cl. Cannegiterus iudicavit, meriti, ut codex aliquis refert.

Vs. 9. 10.

*At tibi deformem quod dant spineta figuram,
Despectum cuncti praeteriere viri.*

Frusta plane coniicitur, *At te deformem, q. d. s. figuram*, Despiciunt cuncti praetereunteque viri: eaque conjectura tanto magis damnanda, quanto longius a vulgata lectione decadat. Eleganter, saepissime saltem, ita Latinorum optimi nomina aut pronomina, quod ad casum, proxime adhaerentibus accommodant, quae potius viderentur alio casu ad remotiona conformanda. Ita tibi construitur hic cum *dant*, cum magis proprius illius pronominis accusativus cum *praeteriere* construi videretur. Par ratio est relativi *qui*, in his Ciceronis Nat. D. III. 14. qui quoniam quid diceret intelligi noluit, omittamus. ubi eadem, cum eruditissimo Aviani interprete, chorda oberrantibus satisfactum a nobis credimus. Praeteritum autem illud *praeteriere* pro solent *praeterire*, *praetereunt*, etiam alibi iam illustravimus, et dudum ante nos Barthius Advers. XIII. 21. et Bentleius in Horat. III. Oda 23. 19.

FAB. XX. 3. 4. 5. 6.

*Sed postquam superas captum perduxit ad auras,
Atque avido fixum vulnus ab ore tulit;
Parce precor, supplex lacrimis ita fatur obortis;
Nam quanta ex nostro corpore lucra feres?*

Et constructione meliore, et dilucidiore personarum distinctione, scripsisset, *Parce precor, supplex lacrimis hic (piscis) dixit obortis*; vel, *Parce precans, supplex lacrimis adfatur obortis*. nam *lacr. adfatur obortis* edidissent Batavi. Sed quoniam alibi etiam in personis distinguendis non ita sollicitus est Noster, (vide Int. nuperum ad Fab. XLII. 2. et confer tales formas, quae extant Phaed. III. Fab. 7. 17. et alibi) ista *supplex lacrimis ita dixit obortis*, aliquomodo parenthetice adiecta ab ipso videri possunt. Versu autem 6. cur vellema *Hem!* *quanta ex pasto corpore lucra feres!* nulla ratio est, quae prudenti quidem et cauto critico satisfaciat. In WORKENS. ADVERS. CRIT. II.

lectione altera piscicula causatur, ex corpusculo suo lucra non posse ferri tanta, ut nece sua essent digna. Passim *quanta et tanta* ita de rebus parvis dici quis ignorat? Quod autem vulgati libri ac plerique codices dant *damna pro lucra*, id licet sit minus commodum, damnandum tamen penitus esse nondum video, si post *corpo* subaudias *deperdito*, *relicto* aut tali aliquo participio; qualium lacunarum non desunt alibi exempla.

Vs. 13. 14.

Ille nefas captum referens absolvere piscem,
Difficiles queritur casibus esse vices.

Distichon hoc, veluti contaminatissimum, sic restituitur, *Ille negat captum referre absolvere piscem*, Dum faciles queritur casibus esse vices. Siccine grassari critico licet! siccine turbas dare, ubi omnia plana sint et facilia! Nihil habet locus, quod non commodissime se intelligi patitur. *Nefas* fere idem quod *adivator*. Non poterat hoc a se impetrare pescator, ut piscem dimitteret, quippe quod absurdum et incongruum iudicaret: *Nam miserum est, inquit, praesentem amittere praedam* etc. vs. 15. 16. Ita *fas* sit pro possim, infra Fab. XXXVII. 8.

Nee quod crassa nocet circumdat guttura ferrum,
Ne custodita fas sit abire domo.

Confer celeb. Burman. ad Ovid. Metam. II. 57. *Referens* pro dicens, vindicat se his Fab. XIX. 3.

Indignum referens cunctis certamen haberit.
et Fab. X. 11.

Quid mirum, positos referens fugiisse capillos?

vide Fab. XLII. 11. et alibi. Denique quod querebatur pescator difficiles casibus esse vices, id ita intelligi potest, ut voluerit, non facile casus opportunitatesve easdem redire: nam *vices* ita quandoque vice fixa reditus significant. P. Syrus apposite:

Occasio receptus difficiles habet.

Vs. 15.

Nam miserum est, inquit, praesentem amittere praedam,
Stultius et rursum vota futura sequi.

Quod pro *miserum*, *stultum* cum duobus aut tribus codicibus mavult vir Cl., ego hanc potius vulgatae lectionis glossam esse existimem: nam *miserum* exponi licet absurdum. Ita *misera dementia* est apud Severum V. Martini cap. XII. *quia esset haec Gallorum rusticis consuetudo, simulacra . . . misera per agros suos circumferre dementia*. Idem quoque *miserum* et *stultum* synonymice sic innit. Dial. II. cap. 10. 5. *illi qui coniugia virginitati aequanda aestinat, miseri penitus ac stulti sunt*. Vide quae ad Fab. V. 8. Quomodo autem *stultius* dicitur *rursum vota futura sequi*, quam *praesentem amittere praedam*? Forsitan duo ista uno stultitiae nomine sic comprehendit poëta: *Nam misera est, inquit, praesentem amittere praedam stultitia, et r. v. f. s. ut miseram dementiam dixit Sulpicius loco citato*.

FAB. XXI. 3. 4. 5. 6.

*Rusticus hanc fragili cupiens decerpere culmo,
Vicinam supplex forte petebat opem.
Sed vox implumes turbavit credula nidos,
Suaserat et laribus continuare fugam.*

Saepe activae notionis adiectiva passivam significationem adsciscunt. Ita *credula vox* hic est cui facile sudes habeatur. Tacitus Hist. I. 34. *credula fana inter gaudentes, et incuriosos.* cum nota Savilii. Immerito igitur inficeta prorsus hypallage hic singitur, quasi *credula nidos* diceretur pro *credulos nidos*. Hoc primum. Deinde cum legere iubemur, Haec *vox implumes* etc. ego parendum huic edicto non arbitror; quoniam sed ita saepissime adversativam notionem deserit, ut *auctem et vero*, quamvis impari, ut puto, cum elegantia. qua de re monuit Cortius ad Sallust. Catil. cap. XLIII. 2. et nos forte plura alias. Eadem ratio obtinet Fab. XXII. 9.

*Sed cui longa iecur nequeat satiare cupidus,
Distulit etc.*

et Fab. XXIX. 11.

*Sed quam depulso coepisset frigore laetus
Hospitis etc.*

In quibus locis sine ratione vexatur haecce coniunctio, quae nec repudianda erat Fab. XVIII. 13.

Sed postquam dictis etc.

cum ita omnes MSS. interpretis Cl., exceptis pauculis, qui *sic et hic* prae se ferunt. De tali voculae *tamen* usu vidimus ab Fab. XVII. 5. Confer etiam quae ad Fab. XXX. 8.

Vs. 11. 12.

*Sed postquam curvas dominum comprehendere falces,
Frugibus et veram sensit adesse manum.*

Editio Batava, et totam *sensit adesse manum*. Eleganter, nec sine uno aut pluribus libris praeceuntibus, ut ex Misc. Oba. IV. 2. pag. 309. verisimile fit. Non autem *totam manum* intellexero de tota familia seu domesticorum multitudine; sed epitheto illo *totam* impetum innui existimo, quo manus domini iam aderat tollendis frugibus. Statius Theb. IX.

... ni fallor, et ipse

Invidit pater, et tota Mars imputit hasta.

Lucanus V. 752.

... iam totus adest in proelia Caesar.

Di Barth. Advera. XXXV. 13. et Gronov. Diatr. in Stat. cap. XI.

FAB. XXII. 3. 4.

*Tunc duo diversis poscebant numina votis,
Namque alter cupidus, invidus alter erat.*

Editor Cl., cui toties invito animo, obstricti tamen veritati, contradicimus, En *duo ... votis*. Quorum *alter cupidus* etc. nulla emendationis causa adiuncta. Nec sane erat ulla. *Tunc*, etiam absentibus nobis, se facile defendit. In his autem *Namque* etc. rationem dat auctor, cur di-

versa horum hominum vota dixerit; quod nempe unus avaritiae, alter invidiae suae satisfactum vellet. Non tamen aspernarer diversi, si codex addiceret.

Vs. 5. 6.

*His sese medium Titan, scrutatus utrumque,
Obtulit, et precibus ut peteretur, ait.
Praestabit facilis: nam quae speraverit unus,
Protinus haec alter congerinata feret.*

Medium hic arbitrum vel conciliatorem notare non video, quamvis hoc significatu saepe venire hanc vocem nemini possit esse dubium: neque enim mihi satis liquet, quid conciliandis hisce supplicibus praestiterit Phoebus. Itaque, ut saepe alibi, ita hic vocem *medius* acceperim notione tali; quae non nimium sit urgenda; adeoque offerre se *medium* vix quidquam hic mihi aliud, quam praesentem se sistere. Sic *occurrere medium* accipio in his Virg. Aen. I. 686.

Ne qua scire dolos, mediussive occurrere possit.

Plurima talia qui quaeret inveniet. In sequentibus non male vir acutissimus legebat . . . *ut peteretur*, agit Praestandi *facilis*: nam *praestandi facilis* in multis est codicibus. *Ait* tamen pro iubet forsitan admittendum. Spartanus Severo cap. III. somniavit primo sibi dici, *ut templum restitueret*. Quod autem sequentia nam . . . feret rectam referant orationem, cum haec obliqua sit; talia peritioribus in optimis auctoribus ignota esse non possunt. Nimium itaque rursus licere sibi permisit Cl. interpres in altera coniectura ista, *et pretibus* quod petar, istud, *aīt*, Praestabo *facilis*; nam etc. Alia mihi sub stilum veniunt, quae licet vero non absimilia, libentius tamen supprimbo. vide ad Fab. IX. 3. 4.

Vs. 9.

Sed cui longa iecur nequeat satiare cupido.

Solet Noster aliquando, ob metrum, indicatirum permutare cum subiunctivo, quod observavit editor doctissimus ad Fab. XXVII. 2. qui proinde hic de *nequit* pro *nequeat* cogitare non debuit.

Vs. 15. 16.

*Nam petit extinctus ut lumine degeret uno,
Alter ut hoc duplicans, vivat utroque carens.*

Mallem minima mutatione, *Nam petit*, extincto *sibi lumine degeret uno* etc. Enallage temporum, quae comparet in *degeret* et *vivat*, Nostro nequamabiudicanda videtur. Sic infra Fab. XXIV. 10.

In fremit et rabido pectore verba dedit.

Ita alibi et Noster et multo elegantiores, ut alio tempore vidimus. Ceterum codex ille, qui refert, *Nam petit* extincto quod *l. d. u.*, eo adiuvari aliquomodo videtur, quod haec coniunctio apud Salvianum, Paulinum, Nolanum aliasque subinde pro *ut* veniat. Alterum tamen, quod dixi, praferendum videtur. Libentissime autem arriperem, *N. p. extincto sub lumine degat ut uno*, quod ab aliis coniicitur; nisi verissima essent; quae

de enallage temporum dixi, duriusque diceratur *sub uno lumine vel oculo vivere*, pro, uno gaudentem oculo. Nec, vero culpanda esset divinatio ista, *N. p. extincto quo lumine decret uno*, si usus ille roū quo pro ut, sine comparativo, satis firmiter probatus esset.

FAB. XXIII. 1. 2.

*Venditor insignem referens de marmore Bacchum,
Expositum pretio fecerat esse Deum.*

Referre pro prae se ferre satis notum: allatu autem digna fuissent talia exempla, in quibus artifex aliquem *referre* dicatur, cum illius imaginem vel fingat vel pingat. Quod porro tentatur *Exp. pr. fec. ire Deum*, id hoc laborat incommodo, quod statuarius hunc Bacchum nondum venderat, sed venalem tantum exposuerat. *Ire enim precio*, ut ipse monuit vir doctus, est vendi.

Fab. XXIV. 5. 6. 7. 8.

*Illic docta manus flectentem colla leonem
Fecerat in gremio procubuisse viri.
Scilicet affirmans pictura teste superbum
Se fieri: extinctam nam docet esse feram.*

Dum varia de his nobiscum hariolamur, id iam verisimillimum videtur, ante ista *scilicet* etc. excidisse quaedam poëtae verba, quibus venatorem fecerit se de sua generisque sui fortitudine prae leonibus iactantem. Quo etiam illa respiciunt leonis dicta vs. 11.

Irrita te generis subiij fiducia vestri.

Si quis nodum a me non solvi, sed scindi queratur, is videat an potiore iure ita igni ferroque in his sanandis uti liceat, ut factum in novissima editione cernimus. Versu autem 8. cur vellenuis *extinctum ferum*, ea ratio parum valet, quod Phaedrus ita *ferum* de leone dixerit; quum Noster *ferarum* nomine quaevis animalia insignire soleat, neque uspiam masculino genere *ferum* dixisse probari possit.

Vs. 15. 17.

*Tunc hominem adspiceret oppressum murmure solo,
Conderet ut rabidis ultima fata genis.*

Immerito plane refingitur, *Condere sub rabidis u. f. g.* Constructio est Hellenistica pro, Tunc adspiceret, ut homo m. s. oppressus ultima fata rabidis genis conderet. Varro R. R. II. 5. *Armamentarium meum crebro ut aliquid legat curo.* i. e. curo ut armamentarius meus c. a. l. Locum hunc et alia plura attulit doct. Davisius ad Cic. de Nat. D. I. 26. vid. et Sanct. Min. IV. 12. pag. 730. et alibi alios. Illud autem *rabitidis genis*, sive intelligas in dativo, de quo praeter Cerdam, Stephanum aliosque Heinsius ad Prudent. pag. 163. et Munkerus ad Hyg. Fab. XV., sive potius ex more magis usitato, in ablativo, praepositione *sub* fulciri neutram necesse habet. vide Fab. IX. 16. et XXXIV. 6.

FAB. XXV. 3. 4.

*Callidus hunc lacrymis postquam fur vidit abortis;
Quaenam tristitiae sit modo causa, rogat.*

Constructio quidem suavior aliquomodo videtur, si ex conjecturis huc allatis legas, *C. has lacrymas p. f. vidit, abortus; vel, C. hunc lacrymis p. f. v. opertum.* Ex connexis tamen satis constat, abortas illas lacrymas non ad furem, sed puerum pertinere; nec desunt alia apud optimum quemque ablativorum, nostris auribus duriorum exempla, qualis hic, *puer abortis lacrymis.*

Vs. 5. 6. 7. 8.

*Ille sibi abrupti fingens discrimina funis,
Atque auri queritur desiluisse cadum.
Nec mora: sollicitam traxit manus improba vestem;
Exutus putei protinus ima petat.*

Discrimen saepe distantiam notare novi; an vero dirruptionem, quomodo hic intelligunt, quaero. Itaque ut *periculum* frequenter pro malo, calamitate occurrit, (norunt harum rerum periti) sic idem hic discrimina valere existimo. Si in sequentibus legamus *sollicitum traxit mens improba, reliqua sic stare poterunt, si hoc modo construas . . improba: vestem Exutus etc. per Graecismum notissimum.*

Vs. 11. 12.

*Sed post fallaci suscepta pericula voto
Tristior, amissa veste resedit humi.*

Aut comparativum hic superlativi notione accipias, aut interpunge . . . *voto, Tristior amissa v. r. h. i. e. eo tristior, quod praeter voti inanitatem etiam vestem amisisset. Cur tandem vellemus, Tristis, ut amissa veste, resedit humi?*

Vs. 13. 14.

*Dicitur his solers vocem rupisse querelis,
Et gemitu summos sollicitasse Deos.*

In MSS. quibusdam erat *erumpisse*, teste Viro docto in Observ. Miscell. V. 1. pag. 34. qui *erumpendi* vocem hic unice probabat. Sed cum Virgilius et alii dicant *rumpere vocem*, ad Graecorum illud ἔγχαι φωνὴν, pro in verba erumpere, ut ex vulgaribus Lexicis abunde constat, non est cur editam lectionem deseramus. Accedit quod ita rursum Noster

FAB. XXIV. 11.

Hanc tamen ante alias rupit turpissima vocem.

Non male autem legeretur, *Dicitur hic solers etc.*

Vs. 15. 16.

*Perdita, quisquis erit, posthac sibi pallia credat,
Qui putat in liquidis quodd natat urna vadis.*

Concinnius arbitror . . quod latet urna vadis, quod proxime accedit codicibus, in quibus reperitur quod natet urna vadis.

FAB. XXVI. 1. 2.

*Viderat excelsa pascentem rupe capellam
Cominus esuriens cum leo ferret iter.*

Versum secundum sic allegat Vir doctus infra ad Fab. XXVII. 2. *Cominus esuriens qua leo ferret iter.* in quibus *ferret pro ferebat* dici existimat. Quoniam vero nuspia, quod scio, lectionem istam aliqua vel auctoritate vel ratione firmat, et altera per se est optima, huic omnino inhaereri posse confido.

Vs. 7. 8.

*Illa gemens, desiste, precor, fallaciter, inquit,
Securam placidis instimulare dotis.*

Quid si *instimulare*, pro exagitare, irritare, commovere? Statius Theb. VIII. 93.

... *oro minas, stimulataque corda remulce.*
i. e. turbata, per iram nempe. Ovidius Fast. VI. 508.

..... *Bacchus*
Instimulat fictis insidiosa sonis . . .
Vix bene desierat, complevit ululatibus auras.

Vs. 9. 10.

*Vera licet moneas, et magna pericula tollas,
Tu tamen his dictis non facis esse fidem.*

Non opus esse puto, ut ab hac distinctione recedamus. Quamvis, inquit capella, vera sint quae moneas, praestesque ut me nihil a te periculi maneat, non tamen ut his dictis tuis fidem habeam me permoves. Plana omnia sunt et facilia: contorta autem, si distinctionem istam sequeris . . . pericula: tollas Tu tamen: his dictis non facis esse fidem. Non uno incommodo premi istam interpunctionem, facillime ostenderem, si necesse esset. Frustra autem coniicitur, *Tu tamen his dictis non facis iste fidem*, pro *esse: esse* enim eodem modo saepius cum *facere* construi, pluribus ipse probat editor Cl. ad Fab. XXIII. 2. Perperam autem hoc allegat ista ex Fab. XL. 8. et *vanas quin premis iste notas*. ut ibi videbimus.

Vs. 11. 12.

*Nam quamvis rectis constet sententia verbis,
Suspiciam hanc rabidus consiliator habet.*

Arredit mihi, quod etiam Viro Misc. Observ. Vol. V. 1. pag. 35. aliorum librorum *habes pro habet*. In ceteris si quid novandum, libenter cum Pulmanno legerim *suspensam hanc* etc. ut parum firmiter talibus insistere sententiis leo innuatur. Hoc mihi certe magis sapit, quam quod pro *habet* coniicitur *agit*; neque enim *agere sententiam Latinus* est, quam quod *vulgata refert lectio, suspectam habere sententiam suam*, pro, illius fidem ab aliis non impetrare. Forsitan tamen illud hic non magis movendum, quam *fidem habere* pro credi, apud Dictyn Cretensem et alios. Neque cuncta in Aviano aequae elegantia sunt.

FAB. XXVIII. 6.

(Namque erat hic cornu promtior atque pede.)

Fateor, elegantius scripsisset auctor, *Namque erat haud cornu promtior atque pede.* i. e. quam pede: potissimum enim ad pedum hic promtitudinem respicitur. Sed altera tamen lectione non ita incommodo dicit Avianus, iuvencum tam pede quam cornu fuisse promtum, ut pedum maxime promtitudinem innuat. Necesse quidem non erat hic cornu promtum fuisse iuvencum dicere, quod iam dictum erat; sed saepius ita, nulla urgente necessitate, quiddam ex antecedentibus repetit Noster cum aliis. Comparativi autem passim ibi adhibentur, ubi locus etiam positivorum aut superlativorum opportunus sit; quae hic ratio obtinet in voce *promtior*.

Vs. 9. 10. 11. 12.

*Sed postquam irato detractans vincula collo,
Immeritam vacua calce fatigat humum;
Continuo eversam pedibus dispergit arenam,
Quam ferus in domini ora sequentis agit.*

Placet *indomito*, quod pro *irato* ex alio libro depromitit Misc. Obs. V. 1. pag. 36. *Postquam* hic nota cum indicativi praesente constructum, dum *postquam fatigat* hic valet, cum iam fatigaret. Confer Fab. XXXIII/ 9. 10. et nos ad Fab. XXXIV. 3. Hanc autem constructionem, Sallustii interpretibus aliquis abunde illustratam, ignorabat aut certe non meminerat, qui hic augurabatur, Nec quicquam *irato detractans vincula collo*; facta post *humum* plena distinctione, quae etiam admodum male in editione nupera comparet. Eodem etiam iure *herum* coniicitur pro *humum*; cum herus licet appeteretur, humus tamen, non herus fatigaretur, i. e. assiduis verberibus pulsaretur. Denique *calx vacua* non idem hic, quod apud Ovidium *ungula cava*, sed calx quae nihil in appetendo domino efficeret, calx vana; de qua vocis notione dixi supra ad Fab. VI. 10.

FAB. XXIX. 5. 6.

*Hunc nemorum custos fertur miseratus in antro
Exceptum Satyrus continuasse suo.*

Nollem ita spretum fuisse illud aliorum librorum *continuasse*. *Continuare aliquem* pro, se illi comitem dare, vidimus Fab. XV. 1.

Vs. 8.

Quem simul adspiciens ruris miratur alumnus.

Hic chordae non movendae rursum moventur, quasi participii nullus hoc loco usus esset. Tu modo construe *Quem ruris alumnus adspiciens, simul* (dum nempe adspicit) *miratur*. Transpositio illa *toñ* simul et aliunde et ex his, quae ipse attulit Vir doctus ad Fab. XXV. 4. facillime probari potest. Confer quae ad Fab. XXXI. 12. Sequente autem vs. 11. et 17. nihil emendandum, appareat ex iis quae nos ad Fab. XXI. 5.

Vs. 17. 18.

*Ille ubi ferventem labris contingere testam
Horruit, algenti rursus ab ore tulit.*

Non male Neveletus, algentem *rursus ab ore tulit*, quod exposuerim susstulit, abstulit: non raro enim *ferre* pro auferre dicunt, huius praesertim aevi, Latini. vide Casaubon. ad Spartan. Adriano cap. XVIII. et Rittershus. ad Salvian. Avar. II. pag. 58.

Vs. 22.

Tam diversa duo qui simul ore ferat.

Cur *uno* pro *duo* tentaremus, nulla caussa idonea est. Adde quod vocula *simul*, et carminis sonus maiorem nunc gratiam habet, quam si *uno* adsciscas. *

FAB. XXX. 5.

Rursus in excepti deprensus crimine campi.

Placuit Viro eruditissimo *executi*: videndum tamen, ne aptius sit illud codicis alicuius *excerpti*. Proprie quidem non campi excerptebantur, sed illa que de campis proveniebant, atque inde a sue auferebantur. At istiusmodi hypallagarum species aliquando in multis aliis verbis fusius illustrare est animus.

Vs. 7. 8. 9. 10.

Nec mora: praedictae segeti caput intulit horrens,

Poena sed indignum congerminata facit.

Tunc domini captum mensis dedit ille superbis,

In varias epulas plurima frusta secans.

Si haec ita reformare liceret, Quo noxa *indignum* ter geminata facit, pro *Poena* sed i. e. f., quot non aequa probabilia comminisci posset vel mediocria fertilitatis ingenium! Distingue potius . . *horrens*. *Poena* sed etc. ut sensus sit, ac si audiremus, Iam vero, amissa utraque aure, maxime deformis ac turpis erat hic sus. De isto usu coni. *sed*, orationem quandoque inconcionius connectentis, diximus ad Fab. XXI. 5. *Indignum* autem pro maxime turpi ac deformi, probabit erud. Burmannus ad Ovid. Amor. I. 4. 35. Non male porro sequeretur, Hinc *Domini* etc. pro quamobrem. *sed* nil muto.

Vs. 11. 12. 13. 14.

Sed grum consumti dominus cor quaereret apri,

Impatiens fertur cor rapuisse coquus.

Rusticus hoc iustum verbo compescuit iram,

Affirmans stultum non habuisse suem.

Ni coquus protulerit cor, quomodo rusticus hoc defuisse sui affirmare poterat? Admodum verosimile itaque, dedisse poëtam, *Impatiens* fertur corripuisse coquum, i. e. increpuisse. Quoque pro coquum dant alii libri, ut docent Misc. Observatt. Vol. V. 1. pag. 37. quae quidem inconstantia nostram cogitationem firmat.

Vs. 15. 16.

Nam cur membrorum demens in damna redisset,

Atque uno totiens posset ab hoste capi?

Quamvis nonnulli codices in priore versu *totiens*, in posteriore *demens* exhibeant, quae tamen inde exsurgit ratio firma, cur cum Viris acutissimis (in Misc. Obs.) rescriberemus, N. c. m. *totiens in damna redisset*,

THOMAE WOPKENSII

Terque uno demens p. a. h. c.? Non male autem Cl. Cannegiterus cur mutandum in qui coniicit, si respicias ad sequens capi posset; nisi illud accipiendo esset pro caperetur: de qua ratione Tennulius ad Frontin. I. 7. extremo, quique ibi laudantur a Cl. Oudendorpio. Atque ita Fab. XXXIX. 4.

*Omnia suppositis ignibus arma dare
Vel quae victori moriens sibi turba dedisset,
Vel quicquid profugo posset ab hoste capi.*

et Fab. XL. 10.

*Vade, ait, et pictae nimium confide iuventae,
Dum mihi consilium pulchrius esse queat.*

ubi in postremis duabus vocibus corrupti quid inesse, cave suspiceris.
Frustra etiam mendi suspecta sunt ista Fab. XLII. 9.

*Quod nisi seculo valeas te reddere campo,
Hei milii vittata tu quoque fronte cadis.*

FAB. XXXI. 4.

Tutus in amfractus conditur inde suos.

Eadem syntaxi Fulgentius Mythol. II. 14. quem Minerva in cistam abscondidit.

Vs. 11. 12.

*Disce tamen, brevibus quae sit fiducia monstris,
Ut faciat quicquid parvula turba cupit.*

i. e. adeo ut faciat, vel quemadmodum faciat parvula turba, quicquid cupit. Transpositionen illam observavimus quondam in his Ciceronis Tusc. IV. 4. dicat quod quicque sentiat. i. e. dicat quisque, quod sentiat. et sat is illam poëticus usitatam esse diximus ad Fab. XXIX. 8. Non sicut itaque suspicandum Et facias, et cave in his quidpiam vitii latere existimes. Non ~~repudiandum~~ tamen plane quorundam codd. membris pro monstris, si ut capias pro adeo ut.

FAB. XXXII. 8.

Et manibus pigras disce iuvare rotas.

Quod in uno libro est movere, in altero levare, neutrum accedere arbitror ad elegantiam editiae eiusdemque reliquorum omnium codicum lectio- nis. Ad hunc verbi iuvare usum illustrandum faciunt omnino quae N. Heinsius ad Silium Ital. VII. 354.

Vs. 12.

Præsentesque adhibe, cum facis ipse, Deos.

Singuli emphasi facere hic est labori se dare, non desidem se gerere. Vedit hoc Cl. interpres, allatis his Ciceronis: *Facere enim probus adolescens periculose, quam perpeti turpiter maluit.* et Sallustii: *Et qui fecere, et qui facta aliorum scripsere, multi laudantur.* in quibus, meo quidem iudicio, eadem illa vis non ita liquet. Manifestior est, cum ita loquitur Cato Rei Rust. cap. II. *dicit villicus sedulo se fecisse, servos non valuisse.* vel potius in his Varronis R. Rust. cap. I. 1. *Et quoniam, ut arbitror, Di facientes adjuvant, prius invocabo eos.* ubi qui volunt, *Di*

sacra iis facientes adiuvant, me assentientem non habent. Idem verbo *agere* expressit Sallustius Catil. cap. LII. 29. qui locus admodum appositus est: *Non votis, neque suppliciis muliebribus auxilia Deorum parantur: vigilando, agendo, bene consulendo prospера omnia cedunt: ubi socordiae sunt atque ignaviae tradideris, nequidquam Deos implores: irati infestique sunt. ad quem locum alia vide apud interpretes.* Caeterum fortiter facere pro, strenuum se agere, strenue rem gerere, saepius apud Ammianum, Treb. Pollionem et alios reperias.

FAB. XXXIII. 3. 4. 5. 6.

*Fixerat hanc volucri legem natura superbae,
Ne liceat pariter munera ferre duo.
Sed dominus cupidum sperans vanescere votum,
Non tulit exosas in sua lucra moras.*

Nimium sibi arrogant, qui hic talia audent, sed dominus longum, cupiens ditescere, votum Non tulit, exsus in sua lucra moras. At si ita grassari liceret, immensa talium coniecturarum farrago posset cumulari. Si quid in his luxatum, id multo minore negotio sic tolleres, sed dominus cupidus, sperans augescere votum, Non etc. Vota saepe dici res votas cupitasque, qualia haec rustico erant ova aurea, pluribus ostenderem si quis nesciret. Vide mox vs. 14. *Cupidum* pro lucri cupido supra etiam dixit Avianus Fab. XXII. 4. ubi vide notas. Defendi tamen *cupidum* pro amatum, etiam his potest, quae supra de voce *credulus* notavimus ad Fab. XXI. 5. quamvis duriuscule cum nomine *votum* iungi videri possit. Neque *vanescere* hic sensum habet adeo absurdum, licet *augescere* aptius esse putem. Fortean displicebit emendatio nostra, ob *xaxogowriav* repetitiae literae *s* et geminati termini *us*: moveatur hic mihi scrupulus, et rationibus illum solidissimis repellam.

FAB. XXXIV. 3. 4.

*Confectus senio, postquam gravis adfuit aetas,
Heu! frustra alterius saepe rogabit opem.*

Postquam gravis adfuit aetas, i. e. postquam adest gravis aetas; sic enim *postquam* saepe praesens indicativi adsciscit, ut monui ad Fab. XXVIII. 10. Ut autem *adstitisse* passim dicitur, qui adsistere nondum desiit, ita *adfuisset* etiam nonnunquam, qui adhuc adest; ita ut exponi possit advenisse vel adesse. *Esse* ita pro venire usurpari, ostendit Cl. Burman. ad Ovid. Epist. XVI. 138. et interpretes Valerii Max. I. 6. 3. Verbi autem *edesse* exempla, quae ad manum sunt, in aliud tempus servamus. Illud dicam solummodo, me de necessitate emendationis illius nondum esse convictum, qua legunt hic viri egregii, *postquam* (vel *post*, *cum*) *gravis* adfuit *aetas*. Passim in aliis etiam verbis perfectum pro praesenti et plus quamperfectum pro imperfecto visitur.

FAB. XXXV. 2.

Dividit in varias pignora bina vices.

Construitur, *D. pignora bina in varias vices*. Nonne potius ita, *Div. varias vices in bina pignora?* Dictys Cret. II. 9. *Ita divisus in singulos*

quae superfuerant. Tacitus Ann. II. 67. inque liberos *Cotyis dividitur* (Thracia). Hist. III. 58. *curam delectus in consules partitur.* Multus in transpositione vocum est Avianus. Nondum tamen φητῶς de hocce affirmo.

Vs. 9. 10.

*Sed cum lassatis nequeat consistere plantis,
Opysitum fugiens sponte remittit onus.*

Emendat Vir Cl. *nequit hinc*, pro *nequeat*. Sed citra codices mihi tentari opus fuit. Non detrectare tales subiunctivos Avianum, iam vidimus ad Fab. XXII. 9.

FAB. XXXVI. 4.

... nec expositis otia nosse iugis.

Notari iubemur genuinam verbi *exponere* notionem, pro, ex collo depo-
nere. Attamen Aviani potius, quam Ciceronis tempore sic locutos Latini
nos puto. Ex Sulp. Severo aliquis aequalibus auctoribus complura mihi
in mundo exempla sunt, quae alias proferimus.

Vs. 7. 8.

*At senior nullam verbis compulsus in iram,
Vertebat solitam vomere fessus humum.*

Tentabatur *suetus* pro *fessus*. Displicet propter praecedens *solitam*. Et
quidnam hic absoni vox *fessus* habet? Gravitatem laboris opportune in-
digitat. Confer vs. 15.

Vs. 11.

*Mox vitulum sacris innexum respicit aris
Admotum cultro comminus ire prope.*

Optime pro *prope* emendat Cl. Cannegit. *popae*; sed durius *innexum aris*
accipere videtur, ut sit innexus in usum ararum. Ego potius *aris* cum
admotum iunxerim. saepius ita ἀσυνδέτως geminari participia, probavi-
mus ad ista Cic. N. D. I. 38. *Ut enim Tib. Gracchum cum videor con-
cionantem in Capitolio videre, de M. Antonio deferentem sitellam etc.*
Quod si autem codex aliquis Aviani daret sertis *innexis*, non *sacris*, le-
ctionem istam utroque pollice laudarem. Haec scripseram, cum idem
postea etiam in mentem venisse Cl. editori, in posteriore notae illius
parte intelligo; ubi tamen *et necquicquam* ingerit ante *cultro* etc. et nimia
etiam libertate utitur, tentando . . *admotum*, et *cultro* colla ferire *popam*.

Vs. 15. 16.

*Proderit ergo graves quamvis perferre labores,
Otia quam tenerum mox peritura pati.*

Tener hic ad aetatem refertur: ego refero ad laborum insuetudinem, de
qua vocis vi vide Fabri Thesaurum, si nescias. Pro *mox peritura* mal-
lem codices haberent *mox* nocitura. Otia enim *mox peritura* etiam dici
poterant, quibus fruebatur bos, per intermissiones nempe laborum suo-
rum satis breves.

Vs. 17. 18.

*Est hominum sors ista, magis felicibus ut sit
Mors cito, quam miseros vita diurna regat.*

Recte notatur Barthius non cepisse loci sensum, dum *diurna* exponit ἡμέρας πόρους; quandoquidem de re longa vel diutina hic manifesto sermo est. At reponendum esse *vis diurna*, nondum dixerim: videtur enim *diurnam* vitam dixisse poëta pro diuturna; quomodo *diurnare* pro diu vivere, in Q. Claudio observavit Gellius N. Att. XVII. 2. Ita *vota diurna* non incommodè explicabis res diu ad votum cedentes, vel optabilia diu invicem succendentia, in his Fab. XXXIII. 14. 15.

*Sic, qui cuncta Deos uno male tempore poscunt,
Iustius his etiam vota diurna negant.*

licet *diurna* possint ibi etiam esse quotidiana, vel quae quaque die fiant. Nec facile librariis acceptum retulerim, quod complures codices sic repraesentant Fab. XX. 16.

Stultius et rursum vota diurna sequi.

i. e. diu quae cupias sectari. *Longam spem usitatiore Latinitate talia vota dicimus.* Ut autem ad locum propositum redeamus, nonne duriusculum in illo verbum, *regat?* Ego sane tale quid mallem, quam *miseris vita diurna* negat, vel *quam miseros vita diurna* legat, h. e. eligat: nisi ista placeat varia lectio, de qua in Misc. Obs. V. 1. pag. 44. *quam miseros vita diurna* tenet.

FAB. XXXVII. 5. 6. 7. 8.

*Proximus humanis ducor post otia mensis,
Communem capiens largius ore cibum.
Nec quod crassa nocet circumdat guttura ferrum,
Ne custodita fas sit abire domo.*

Post otia, i. e. post nullos labores, quibus exantlandis leo victum quaerere necesse haberet; iuxta vs. 8. 9. Leviore autem mutatione, quam qua alii volunt *duco piger otia*, resungi sensu satis opportuno posset *post otia*. Jam quod ad sequens distichon attinet, illi alium locum assignare non opus est, et nihil mendi habere omnino videtur; modo retineamus, quod optimo iure fieri queat, cum Batava ed. Nec *quod*, pro altero *sed quod*, et constructionem sic concipiamus: *Nec nocet, quod, ne custodita fas sit abire domo, ferrum circumdat guttura crassa.* *Nocet* post *quod crassa* locatur transpositione tali, quales Nostro satis usitatas esse iam ante vidimus. Reponi aliqui etiam posset, *Nec quid crassa nocet circumdans guttura ferrum.*

Vs. 8. 9.

*At tu magna diu moribundus lustra pererrans,
Donec se silvis obvia praeda ferat.*

Elegantius quidem scriptum fuisset, *Donec sese illis (lustris) obvia p. f.* sed talium tamen tautologiarum exempla non deesse in hisce fabulis, extendimus ad Fab. X. 1. et ex Fab. XL. 5. 6. et aliunde luculentius, *ut puto, ostendi posset. Stet itaque per me illud silvis.*

Vs. 15. 16.

*Vade, ait, et meritis nodum cervicibus infer,
Compescantque tuam vincula dira famem.*

Meritis nodum c. i., i. e. fac, subeant vinculis tuis colla aliorum, qui hoc mereantur. Hoc nihil habet incommodi. Sed durius dici deinceps videntur vincula dira compescere famem canis; quod nonnisi horum gestandorum pretio acquireret cibos, de quibus gloriabatur. Maxime certe praeplaceret, si legerem fercula dira, quippe quibus non frueretur hic canis, nisi amissa libertate aurea. Confer vs. 19. 20.

*Has illis epulas potius laudare memento,
Qui libertatem postposuere gulæ.*

FAB. XXXVIII. 11. 12.

*Tunc me nobilior magno mercabitur emtor,
Te simul aere brevi debile vulgus emet.*

Dura et coacta nimis interpretatio ista, quae in *simul* subaudiri iubet *cum aliis piscibus*. significat haud dubie eodem tempore, ut exponi liceat, dum te aere b. d. v. emit.

FAB. XXXIX. 4.

Vel quicquid profugo posset ab hoste capi.

Tentatur *rapi*, quia *rapiantur* spolia, *capiantur* homines. At discrimin illud passim negligi a Latinis, quis ibit inficias? Certe *capiendi* verbum *rapiendi* notione saepius rebus admodumatur. Treb. Pollio Valerianis cap. VII. Cepit regis thesauros, cepit etiam . . concubinas. et Trig. Tyrannis cap. XVI. quicquid concubinarum regalium, quicquid divitiarum gemmarumque cepit. *Capere* ita generali notione adhiberi pro, quomodo docunque illud fiat, accipere, obtinere, alibi forte pluribus, quae praestosunt, exemplis firmabimus. In his autem vs. 3.

Vel quae victori moriens sibi turba dedisset.

*τῷ moriens neutiquam cum Viro docto Obs. Misc. V. 1. pag. 45. prætulerim variantem (si forte) lectionem istam metuens: melius enim a profugo, qui memoratur vs. 4. distinguitur mortuus; quoniam qui profugit, is certe etiam plerumque est metuens: ut iam non dicam, sic tolli aut saltem obscurari elegantem verbi *dandi* usum poëticum.*

Vs. 5.

Interea votis sors adfuit . . .

Ut *fors* millies in *sors* abiit, notante Iureto ad Symm. III. 8: quique laudantur a Drakenborchio ad Sil. Ital. XV. 105. sic hoc in loco *fors* mallem. Valerius Max. III. 2. 3. nec incepto eius fortuna defuit. et passim..

Vs. 6. 7. 8.

*Cooperat accenso singula ferre rogo.
Tum litius rauco defendens murmure culpam,
Immeritum flammis se docet esse prius.*

Optime, si quid video, prius in piis restituit editor Cl. sed quod totum

versum sic legebat, Indignum *fl. se doc. esse pii*, quasi *imperitum* esset glossa *τοῦ indignum*; ego minore alteratione facta, legerim potius, *Imperitum flammis se docetisse pii*: i. e. venisse ad pias flamas. Datus similis vs. 6. adde Silius Ital. XV. 327.

... ire sorori,

*Nam castris erat in Rutulis, germanus amatae
Cogitur.*

cum nota Drakenborchii, qui *isse* etiam alias in *esse* depravatum fuisse, animadvertisit ibidem ad vs. 151. De isto dativo vide etiam Th. Munkecum ad Hyg. Fab. XV. *Ire* autem pro *venire*, illustrat inter alios Corrius ad Iug. cap. CII. 3.

Vs. 12.

Haec quoque submisso testor et astra sono.

Testari hic cum duplice accusativo, tam rei nempe quam personae, construi puto, quomodo Graece Synesius apud Sanct. Min. 13. *ταῦτα θέσην, ταῦτα αὐθεάποντα μαρτύρωνται*. *Et* autem passim ita vacare, cum *quoque vel etiam* iunctum, aliis iam animadversum, et nos aliquando tironum in gratiam fusius illustrabimus. Haec mea de hoc loco sententia est; aliis stet sua.

Vs. 14.

Nec te maior, ait, poena dolorque rapit.

Poena maior, inquit commentator, est maior aequo, solito. Imo est maior aequo, nimis magna, non *maior solito*. Frustra hic ablegamur ad Perizon. in Sanct. Min. II. 10. 6. ubi de istiusmodi comparativo altum est silentium. Fuit autem maxime in usu Aviani tempore, quando *minus dicere* pro non satis dicere, *amplius annorum annotare* pro nimis multos annotare annos dixerunt, ut plenius alibi videbimus.

Vs. 15. 16.

*Nam licet ipse nihil possit tentare, nec ausus,
Saevior hoc, alias quod facis esse malos.*

Pro *ausus* malim *ausis*, defective pro *auseris*, quod praeteritum praesentis notione passim obvium esse quem fugit? Non autem de nihilo, quod codices quidam dant, *quod facis ipse malos*. Forte scilicet a poëtas manuit, *saevior es, alias quod facis ipse malos*. Sic quidem melior est syntaxis, licet in aliis locis verbi *esse* ellipsis, quae hic durior esset post *saevior*, usitatissima sit. Favet, quod in cod. quodam sit, *saevior* haec etc. Non tamen emendationem hanc urgeo, propter iam praegressum *ipse*. Ellipsis autem sic etiam emolliri posset, si pro *nam* vs. 15. legeremus *tu*.

FAB. XL. 2.

Inter consimiles ibat in arva feras.

In arva ire idem, quod *arva petere* dicitur Fab. XXXVII. 18. et XLII. 2. Bene, in Addendis, nulla medicina indigere locum vidi Cl. interpres, nobisque adeo huius vindicandae lectionis otium facit: utinam et aliarum multarum fecisset!

Vs. 9. 10.

*Hunc arguta novo vulpes dum gaudet amictu,
Corripit, et vanas approbat esse notas.*

Correctio ista, et vanas quin premis iste *notas*, rursum longius a characteribus abit, quam ut modesto critico allubescere possit. Quanto melius conicias, et vanas opprobrat esse *notas*! praelestum cum alii libri etiam turbas dent in hoc verbo, dum exhibent *comprobant*. Ut cunque tamen *approbat* etiam servari potest, hoc sensu: et ostendit (declarat), *notas esse vanas*, i. e. neutiquam eius momenti, de quibus merito sic se iactare pardus posset, quo significatu approbare ubique occurrit, apud huius praelestum Latinitatis scriptores. Lampridius Al. Severo cap. XIX. *condemnatione adlibita, quasi falsarii approbati*. i. e. convicti. Capitolinus Geta cap. VI. *quod dictum altius in pectus Bassiani descendit, ut postea nece Pertinacis est approbatum*. Vegetius A. Veterin. III. 2. *ut approbatum sit integro anno, boves sic curatos nullius morbi contagione tentari*. Sic Lactantius et alii.

Vs. 9. 10.

*Vade, ait, et pictae nimium confide iuventae,
Dum mihi consilium pulchrius esse queat.*

Esse queat pro sit, defendimus iam ad Fab. XXX. 15. Merito autem vox iuventae male habuisse virum eruditissimum videtur. Vide an placat, et pictae nimium confidito vesti, i. e. pelli, quomodo Lucretio aliisque haec vox usurpatur. atque ita vs. 7.

... *novo vulpes dum gaudet amictu.*

*Vix dubito, quin haec lectio salivam tibi moveat, palmamque eripiat his,
et picta confidita ventri, vel, et pictae confide figurae.*

Vs. 11. 12.

*Miremurque magis, quos munera mentis adornant,
Quam qui corporeis enituere bonis.*

„Minime arguta est“ inquit V. C. „vulpis sententia, si haec adnexuit; „quae si inducantur, damnum nullum aut noxam dabunt.“ At vero nihil damni dant addita, si considerentur non vulpis, sed poëtae esse verba; qui encliticum *que* post *miremur* eodem pleonasmio adhibet, de quo nos ad Fab. XVII. 13.

FAB. XLI. 1. 2. 3. 4.

*Impulsus ventis et pressa nube coactus,
Ruperat hibernis se gravis imber aquis.
Quumque per effusas stagnaret turbine terras,
Expositum campis fictile pressit opus.*

Malunt nonnulli *regnaret*, quod pugnare videantur *stagnare turbine*; quum quietem inferat *stagnare*, motum autem rapidiorem *turbo*. Sed licet hoc verum esse possit in stagnatione seu inundatione, iam facta, alia tamen illius ratio est, quae adhuc fiat quave adhuc terræ inundentur. Ex Curtio et aliunde hoc illustrare facilius quam utilius est. Si *effusas* pro *effusas* cum viro Cl. malis, agnosce pleonasmum huius participii tales,

ADVERSAR. CRIT. IN FL. AVIANI FAB. 49

enius meminimus ad Fab. XI. 7. quum stagnaret sit, se effunderet, inundationem faceret.

Vs. 15. 16.

*Infectix, quae magna sibi cognomina sumens
Ausa pharetratis imbris ista loqui.*

Qua elegantia imbræ hic pharetrati dicantur, mihi adhuc quaerendum amplius: at donec viderim illud, legere fert animus *Ausa fore atris imbris ista loqui.* quam emendationem iuvat ille codex, in quo visitur *Ausa fore tantis etc.* Val. Flaccus I. 82.

. . . turbidus atro

Aethera caeruleum quereret cum Iuppiter imbre.

Virgilius Georg. I. 236.

Coerulea glacie concretae atque imbris atris.

Nec tamen huic Aviani loco non convenit *nubibus*, quod omnibus scriptis et editis in libris, excepta editione Lugd. Genev. et Batava, inveniri testatur nuperus interpres. *Atrae autem nubes* passim apud Virgil. Ovid. aliasque dicuntur.

FAB. XLII. 1. 2.

*Forte lupum, melior cursu, deluserat haedus,
Proxima vicinis dum petit arva casis.*

Ut nihil in his sollicitandum intelligas, en sensum; tam verbis quam menti poëtae consentaneum: Haedus, dum arva petit viciniis casis proxima, a lupo appetitus, eidemque cursu melior elapsus fuerat. Deinde fugam etc. Illud *arva petebat* non pertinere ad *lupum*, quo putabatur posse referri, sed ad *haedium*, planum admodum ex quatuor sequentibus versibus. Liberaque fuisse potuit illa arvorum petitio, quod et per se manifestum et ex collatis Fab. XXXVII. 18. et XL. 2. Plura in tutelam loci iustissimam non adferam.

Vs. 2. 3.

*Inde fugam recto tendens in moenia cursu,
Inter lanigeros constitit ille greges.*

In moenia dixit, non ad moenia, quippe cum intra moenia tutari se cogitabat haedus, cum adhuc esset in fuga. Priusquam tamen in urbem venisset, substitut aliquamdiu inter greges lanigeros, donec, insistente lupo, inde in urbem faceaseret. Non opus est, stante hac lectione, contra quam rursus omnis immerito lapis movetur, lanigeros hosce greges in urbe collocemus.

Vs. 7. 8.

*Nonne vides, inquit, cunctis ut victimæ templis,
Immerita pecudum morte cruentet humas.*

Non erat, quod haec ita instauranda crederentur, *Immerita* pecus hoc morte cruentet humum. Nam *victimam* hic pro immolatione posuit Noster, ut aliquando etiam eius aequales. Firmicus Err. Prof. Relig. pag. 55. *sicut ovis ad victimam ductus est.* Vetus interpr. Ierem. XI. 19. *quasi agnus manus, qui portatur ad victimam.* Pro *cunctis* etiam nolle tentari

sanctis, quoniam cum nihil incommodi habeat *cunctis*, tum quoque non opus est in rabido lupo hanc quaeri templorum reverentiam; quorum sanctitate ita commendata, etiam in illis mori tanquam bonum quid aliquo modo commendasset, quod tamen omnino noluit. Versus noni sequentis patrocinium suscepimus ad Fab. XXX. 16.

Vs. 11. 12.

*Ille refert: modo, quam metuis, precor, exue curam,
Et tecum viles, improbe, tolle minas.*

Minae sunt omina infesta, praedictiones malorum. Virgil. Aen. III. 540.

Bello armantur equi, bellum hoc armenta minantur.

i. e. instare bellum monent. Idem *tollere pericula* dici videtur Fab. XXVI. 9.

Vera licet moneas, et magna pericula tollas.
sive *pericula* accipias pro illorum denunciatione, sive hic *minas* interpretari malis pericula, ut facit Servius in Aeneid. IV. 44. Certe pro *minas* nil attinet tentare *metus*.

Et in Aviani Fabulis quidem TANTUM.

A D V E R S A R I A
IN
A V I A N I F A B U L A S
VINDICATA *

FAB. I. 5.

Cum *nimie* facilime depravari potuisse scripserim ab huius Latinitatis insciis, id est, ab his, qui hac aliquando Latinitate usos Aviani aequales ignorant, obicit anticriseos nuperae auctor, quod sic librarii statuendi forent antiquam optimamque, quam sui seculi Latinitatem, magis caluisse. At licet illorum seculo sic *aliquando* loquerentur scriberentque *nonnulli*, eodem tamen longe notior frequentiorque vox *nimum* esse potuit, ideoque, ut passim in aliis factum, pro inusitatiori a scriptoribus librariis adscisci.

Vs. 6.

Arguor, quod praeter ullam causam ac praeter Codd. fidem tenta-

* Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Recent. Vol. VIII.
Tom. II. pag. 278—286. (Amstelod. 1737.)

verum, *spem quoque raptoris sustulit inde fami*. Favent tamen eatenus *codices*, quod pro *fames* nonnulli *famis* repraesentant. Praeter ullam vero *causam* desertam a nobis esse codicum fidem, praeter ullam plane causam scribit V. D., nisi quod sic forsitan vacaturum sit quoque. Quod qua ratione dicatur nescio, quum tali absque copula asyndeton hic membrorum foret inficetum. Coniunctionem autem quoque saepissime copularum que, atque etc. loco adhiberi, multis ostenderem exemplis, nisi in his brevior esse vellem. Ceteroqui non incongrue coniiceres: *Dum lassata puer nimis dat membra quieti, Spem quoque (i. e. simul) raptoris s. i. fami.*

Vs. 11. 12.

Recepta lectione ista Codd. Cabeliavii,
Ne mireris, ait, deceptum fraude maligna:
Vix licuit vacuo delituisse fuga.

manebit aeque abruptum inconcinnumque hoc lupi responsum, qui coniugi suae praeciperet, ne miraretur ipsum *fraude* maligna *deceptum*, antequam de hac ipsi *fraude* quidpiam significasset. Porro quum admirandi cause tollenda inserviat demum distichon sequens, verba vs. 12. sic a praecedentibus dirimi posse, vix mihi persuaserim.

Vs. 16.

Foemineum seu rem foemineam hic ab auctoris mente abhorrere scripsi, quia sic loqui debuisset, vel certe potuisset, si per contemnum dicere voluisset, fidem esse rem foeminis, quam viris dignorem. Quidquid autem illud est, lectionis vulgatae tam sensum mihi satis intellectum, quam integratatem recte probatam esse, fatebitur, puto, quisquis notam meam, qua par est, attentione atque aequitate legerit.

FAB. II. 2.

Obscuritatis illius, qua *volucrem* dixerit Avianus volare in alto edocet, exempla satis gemina convasarem, nisi brevitatem, qua in nostris redarguendis usus est V. D. iure optimo imitari vellem.

Vs. 6.

Proficeretque hic cum erud. commentatore novissimo praferendum, pernego. Quamvis enim recte dicas, *nil proficere et nil agere*; secus tamen omnino copulaveris, *nil agere et proficere*, vel *nil proficere et agere*.

Vs. 13. 14.

Cave credas censori meo, me exposuisse „petivi magna non sine „summo labore, postquam sic discere coepi, quam mihi iam noxium, „quamque adeo perversum odium quietis pristinæ.“ Exposueram enim: *aque postquam sic discere coepisset, quam sibi iam noxium .. esset odium quietis, non, inquit, sine supremo magna labore petii.* Vide igitur, qua diligentia, quo candore haec exarata sit ἀντίχεια!

FAB. III. 2.

Quamvis conjectura admodum speciosa tentaverit erudit. Aviani interpres, *tergora laesit*, mihi tamen adhuc de illius necessitate ambigere liceat: per hypallagen enim Nostro non indignam dici videtur, *hispida*

saxosis terga relisit aquis, pro, hispido illius tergo relisae vel illisae sunt aquae. Adde quod *relidere* usu notabili pro illidere recurrit Fab. IX. 10.

Vs. 3.

Licet rō *facili gressu* iam inoffenso exposuerit Cl. Cannegiterus, cur tamen hanc vocis vim mihi paucis firmare non licuit, cum nihil in hanc rem attulerit vir laudatus?

Vs. 11. 12.

Non tam vindicare Aviano hunc epilogum mordicus volui, quam inanitatem utriusque commentatoris scrupuli ostendere; quod minus recte a me factum, probandum anticriseos auctori fuit.

FAB. IV. 2. 3. 4. 5. 6.

Hic primo regerit V. D. abunde iam in commentario ostensum, contendisse inter se Boream ac Solem, non quis prior quid ageret, sed quis prior seu *praestantior* esset. At solummodo ostendi illic animadvertes, salva Latinitate, cum commentatore posse legi, *quis prior*. *Incepit peragit, mediumque etc. secundo* posse percipi, negat hic censor, quomodo *in terra* cum homine iter fecerint hi Dii, quum iurgium inter illos *in coelo* concilioque Deorum fuerit, atque *ibidem* etiam causam demonstrare deberent. At vero *in coelo vel aethere locum solitum servare* hi Dii poterant, dum simul cum viatore isto *in tellure* sic iter agebant, ut sol splendore, boreas flatu suo ipsum comitaretur,

Vs. 12.

Certissimae emendationi nostrae obloqui voluit V. D. ne taceret. Neque enim de solis orientis *surgente* in coelum iubare, sed iam orti *sparsa* emissove in terram, loquitur poëta. Verba autem *spargere et surgere* ab amanuensibus alias permutata fuisse, liquet ex nota Nobil. Heinsii ad Ovid. Fast. I. 78.

FAB. V. 8.

Licet *corpus* asini leonina pelle tectum etiam fuisse, statuat poëta, hic tamen *de capite* solummodo loqui aequa potuit ac vs. 6. ubi dixerat, *et spoliis induit ora novis*. Nec posse hic *caput* per synecochen ipsum asinum denotare, quod voluit V. D., inde manifestum est, quod sic inscite admodum *asinus* miserum *asinum*, pro, se miserum hoc honore pressisse diceretur. Ita et in hac anticrisi et in commentario editoris novissimi elegantiae Aviani saepius parum consultum deprehendas.

Vs. 10.

Quum per *ossa* synecdochice crura seu crurum ossa potissimum innui existimarem, quod his maxime conveniat epitheton *pigra*, non reliqua tamen corporis ossa hinc penitus excludi volebam. Porro *praesumptus* hic rursum nimis contorte enarrat V. D. primum animo *praesumitus*. *Praesumere* pro sumere dixit etiam Orosius II. 4. in aliisque verbis hoc vacare *praefixum* docuerunt viri erud. Munkerus ad Fulgent. Myth. I. 2. Davisius ad Min. Fel. cap. XIII. Havercamps ad Tertull. Apol. cap. III. et alii.

Vs. 11.

Superbiisse exuvliis asinum, nunquam negavi: scenam vero superbum tales pabulorum contemtum postulare, aut hunc poëtas verbis aptius exprimi, etiam nunc pernego. Confer Fab. Xv. 2. Nec tamen, ut verum fatear, male conieceris, pabula vel gramina carpens, vel pascua calcans.

Vs. 12.

Quum nil, nisi depravatam illam 2 Codd. scripturam torquebat pro suo urgebat adferat V. D. quo sane neutiquam inelegantius est vulgatum turbabat; omnino tam inanibus indulgens coniecturis, suo aliorumque otio, cum artis criticae detrimento, abusus fuisse existimandus est.

FAB. VI. 1.

Licet forsitan praeviderit commentator Cl., olim hic notare paulo ante, hoc tamen quo minus a me moneretur, nihil vetuit; nisi de plurimis etiam ipse tacere debuerit, quae a me aliisque praevideri facilissime potuerunt. Ceterum pleonasmum illum τοῦ que, quem auctori tribendum, dubio quidem animo, conieci, tantopere non repudiasset V. D. si de elegantia huius poëtae recte sensisset. In nota autem commentatoris, quo in anticrisi ablegamur, ab Fab. XLII. 5. nihil apparet, nisi quod suspicionem nostram stabiliat potius, quam enervet.

Vs. 2.

*Quum scribit V. D. in his *semper amica* nihil prohibere agnosci νφ' ἐν, prudentius iam loquitur, quam in commentario dictum est, esse hanc talē figurā, non solum licere agnosci. Hoc tamen eatenus non licet, quod sic praeter ullam causam ab usu loquendi solenniore et aequē eleganti, ad rariorem recedendum esset.*

Vs. 10.

Quod monemur, ideo *vanam pro vacuam* coniecssisse editorem, quia sic Virgilio, quem imitari Noster soleat, placuerit; id cum nihil facit pro hypallage ista, de qua somniat commentator, tum etiam tali stat parum firmo; quippe cum ut alibi passim, ita et hic a Virgilio decedere Avianus potuerit. Vera novandi causa interpreti fuisse videtur, quod isto, quem dixi, sensu vocem *vacuus* a poëtae nostri aequalibus saepius usurpatam nesciverit: ceteroquin enim non tam altum illius de hac eius notione fuisse silentium.

FAB. VII. 11.

Verba mea sic edere debuerunt operarii „Ferri salva aliorum sententia, commodissime hic accipi explicō.“ Sic scivisset V. D. qui sint hi alii, quidque a me exemplis allatis intentum fuerit.

Vs. 14.

Hic melius potuisse loqui Avianum, tam manifestum est, quam voluisse incertum.

Vs. 16.

Recte videt V. D., pro *silentibus praesertim codicibus*, scribere me in Adversariis debuisse, licet dare sit in nonnullis codicibus. In vulgata au-

54 ADVERSAR. IN AVIANI FAB. VINDICATA.

tem Aviani lectione acquievisset, nisi ambiguitas obscuritasque sermonis illi hic et alibi elegantia visa fuisset.

Vs. 18.

Donec me docuerit V. D. quo sensu congruo stare hic illud *inde sonum* possit, aut mea conjectura aptius protulerit, placebit vox Virgiliana *indecorem*. Neque enim facile crediderim, ne semel quidem pentametrum trisyllaba voce terminare ausum fuisse hunc poëtam.

FAB. VIII. 6.

Non tentabam *magnis*, ut minus rursum accurate scribit hic censor meus; sed illud *magnis per se*, codicunque seposita auctoritate, damnum non esse, in Latini sermonis studiosorum gratiam, ostendebam.

Vs. 7.

Non dixerat tantum editor, elegantius cameloque convenientius legi, *T. n. gibbis se ridendumque videri*; verum insigni librariorum errore *vitiatum esse* locum; quod immerito a me negatum fuisse, ostendendum V. D. habuit. Vox *cunctis* hic se etiam aliquomodo vindicat Phaedri Fab. LVII. 3.

Vs. 13.

Quomodo in his, *vive minor merito*, vox *merito*, salva Latinitate idoneoque sensu, possit esse nomen ablativi casus, nondum perspicio. Ut autem in vocibus *dimidiis*, *minutus* milleque aliis passim subaudiuntur ablativi, ex natura loci facile supplendi, ita hic quoque *aure sublata*, vel *quod ad aurem sublatam*, commodissime subintelligi in voce *minor* posse, quis non videt?

FAB. IX. 3. 4.

Suavius multo sonat, Latinis quidem auribus, vulgatum illud, *quod cunque malum fortuna tulisset*, quam quod substituere arebat editor Cl. *cuique malum fortuna tulisset*. Cum porro in subi. *posset* conspirent hic Codices, exempla a me adlata tam firmamentum ex hoc loco capere, quam illi fenerari arbitror. Ad scommata autem sua de animo meo ini- quiore, obtrectandi libidine palatoque ab elegantiori gustu alieno, nullum a me responsum feret V. D.

Vs. 6.

Loqui hic Avianum aequalium suorum more passus haud dubie fuisse illius interpres, nisi usum istum verbi *convenire*, de quo in Adversariis dixi, prorsus ignorasset.

Tu iam, Lector Erudit, ex paucis his, quid de anticrisi, Adversariis meis Avianeis opposita, sentiendum sit, iudica. Evidenter in posterum, ut quam libere iam a Cl. Cannegitero dissensi, aliasque forte etiam dissentiam, tam laudandi, quae recte mihi ab ipso observata vi-deantur, occasionem omnem libenter arripiam.

ADVERSARIA CRITICA
IN
AUCTOREM DIALOGI DE ORATORIBUS
SIVE
DE CAUSSIS CORRUPTAE ELOQUENTIAE *

*Sæpe ex me requiris, cur cum priora secula tot eminentium oratorum ingenii gloriaque efforuerint, nostra polissimum aetas deserta et laude-orbata vix nomen ipsum oratoris retineat. Cur vox deserta ita displicuerit hominibus eruditis, ut coniicerent aetas defecta ea laude et orbata, vel aetas diserta et l. o., vel denique aetas pristina laude orbata, non perspicio. Facili emendatione legi posset aetas his deserta etc. vide intt. Phaeadi Fab. XXI. 3. Sed in deserta commodissime subaudias frequentia nobili oratorum, ex usu huius vocis absoluta, cuius exempla plurima de Lexicis peti possunt. Laude, vel ex praecedentibus aut sequentibus supple, vel *xar' ἔξοχη* metonymice intellige studio oratorio.*

Cap. II. 2. *Ut fabulas quoque eorum, et disputationes, et arcana secretæ dictionis penitus exciperem. Doct. Heumannus, et arcana etiam dictiones p. e. conjectura eleganti, vereor tamen ut aequo necessaria. Perissologia enim publicatae lectionis millibus exemplis potest illustrari. Secretæ pro remotae, privatae, in occulto habitæ, damnare nondum ausim, maximeque in Nostro, qui alia habet ad Latinitatem singulare.*

Cap. III. 1. *Tum Secundus, Nihilne te, inquit etc. Tollendum ne, propter *κακοφωνιας*, statubat vir laudatus. Sed tales rationes sollicito admodum inniti fundamento, in dies mihi magis magisque persuaderi patior: et quandam etiam in lucubrationibus nostris Tullianis publice monimus.*

Ibidem: *Sublati, quæ prævam interpretandi materiam dederunt. In exemplari meo adnotavit quispiam, quodam MS. repraesentari præve; quod mihi quidem præplacet, licet hypallagen, quam altera lectio refert, poëticam familiarem noverim.*

N. 3. *Atque ideo maturare libri huius editionem festino. Summus I. F. Gronovius coniicit gestio; optime quidem ad analogiam, ad usum vero secus, ut ego quidem existimo. Corvinus de Aug. progenie cap. 1. accelerare cursum maturabo. Plautus Aul. II. 2. 4. Nunc domum properare*

* *Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Recent. Vol. VII.
Tom. III. pag. 380—404. (Amstelod. 1736.)*

propero. Tale quid ταῦτολογας etiam in his cap. XI. *ingredi famam auctipatus sum.* pro fam. ingressus sum. Cato apud Gell. VII. 3. *id nos priores facere occupabimus.* i. e. faciemus. Ammianus XXVI. 7. *ut in certaminibus intestinis usu venire contingit.* i. e. usu venit. Sed alias de his plura.

N. 5. *Quominus . . omne tempus modo circa Medeam, ecce nunc circa Thyestem, consumas.* I. Schultingius . . *circa Medeam, exetram nunc etc.* Sed recte iam Freinsheimius hunc locum contulit his Floti IV. 2. 10. *Caius Caesar eloquentia et spiritu, ecce iam et consulatu allevabatur.*

Cap. IV. 2. *Nam nec tu agitare et insequi poetas intermittis etc.* Fallitur S. F. D. auctoris huius censor rigidior, in Suppl. Act. Erud. Tom. X. pag. 232. cum scribit inauditus priscis *agitare* pro *exagitare.* vide literatores ad Florum I. 8. 7. et Sallust. Catil. cap. XXXVIII. extremo.

Cap. V. 1. *Ut in his cognitionibus se excusent, in quibus manifestum est alteram apud eos partem gratia praevalere.* Heumannus, *ut his cognitionibus se excusent.* Sed licet ita elegantius forte locutus fuisse auctor, cur tamen alteram lectionem damnaremus sine codicibus, nulla plane ratio est; quales illius Viri doctissimi et acutissimi plerumque solent esse emendationes. Saepius autem praep. in adhibetur, ubi a vel ex exspectaremus. Alibi dabimus exempla: sed et Graevio aliisque hoc iam observatum.

N. 4. *Ego enim, quatenus arbitrum litis huius inveni, non patiar etc.* Quatenus pro quoniam, de quo consule Tursellinum Schwartzianum, nollem temerassent Viri docti, qui volebant quando nunc *arbitrum* etc.

N. 6. *Rebus probe fluentibus.* Legunt *prospere:* id quidem priscis usitatis (vide Iuretum ad Symm. II. ep. 58.) sed quoniam plurimae in Nostro compararent formulae, quae ab usu elegantiorum abhorreant, etiam hanc forte transmittendam existimo.

Ibidem: *et incessare vel in iudicio, sive in senatu, sive apud principem possit.* Certatim *vel* in *sive* mutant: et mihi tamen religionem faciunt, quae Cl. Dukerus ad Flor. IV. 2. 79. quodque iam de Latinitate auctoris plus semel diximus.

Cap. VI. 1. *Cuius iucunditas non uno aliove momento, sed omnibus prope diebus, et prope omnibus horis contingit.* Emendant uno alterove, vel uno aliquo. Sed alterum forsitan in Nostro admittendum, cum quod illius plura ab elegantiae amissi decedunt, tum quia *alius* non rarum est pro alter. Vopiscus Aurel. cap. IV. *in latere uno avem, in alio coronam.* Sulp. Severus H. S. I. cap. 11. *unum eorum poenas capite luiturum, alium absolvendum pronunciavit.* Sed haec e Lexicis notissima. Quod autem in seq. tentant docti, *sed prope* etc. novi elegantiam istam repetiti *sed*, sed illam sectatum fuisse hic Nostrum, nullis rationibus liquet. Geminatio τοῦ ὀmnibus illi similis, de qua ad cap. XL. 3.

N. 4. *Ullane tanta ingentium opum . . voluptas, quam spectare etc.* Nimis sane morosus in hac forma damnanda S. F. D., quasi soloecismus esset admodum prolapsae Latinitatis scriptore solummodo dignus. Similiter enim *quam* post *tantum* venit apud Terent. Hec. III. 4. *non verbis*

dici potest tantum, quam *re ipsa navigare incommodum est*. Locum hunc et alia Cel. Burmannus dedit ad Quinctil. pag. 2. Sed et post *quam intelligi potest quanta*, per ellipsis elegantissimo cuique familiarem, ut alibi videbimus. Ita Acidal. infra cap. VIII. extr. defendebat istam lectio-
nem: quas facilis invenies qui vituperet, quam (qui) fastidiat.

N. 5. *Quod gaudium consurgendi assistendique inter tacentes, in unum conversos!* Copulam et, quam iniiciunt quidam ante in unum conversos, facile desidero, quandoquidem haud raro ita participia iunguntur. Diximus ad Ciceronem, et alias dicemus.

N. 7. *Illa secretiora et tantum ipsis orantibus nota, maiora sunt.* Sive accuratam meditataunque affert orationem, est quoddam etc. sive novam et recentem curam . . attulerit, ipsa sollicitudo etc. Duos in his ingentes soloecismos et non nisi ab auctore aeneae aut inferioris etiam Latinitatis. exspectandos, animadvertere sibi visus est nescio quis ille S. F. D.; primo quod plurali numero orantibus succedit singularis *affert*; dein quod modi et tempora ita confunduntur in his *affert* et *attulerit*. Sed ad prius recte conniverat iam Heumannus: passimque ita ab uno numero ad alium transire optimum quemque Latinorum, disce ex iis quae Davisius ad Cie. Nat. Deor. I. 19. Oudend. ad Frontin. II. 1. 7. et Wopkens. Lection. Tull. I. 15. qui alteram etiam enallagm pluribus illustravit.

Cap. VII. 2. *Et procuratores principum tueri et defendere datur.* Iustissima synonymia. Tacitus Mor. Germ. cap. XIV. *Illum defendere, tueri . . praecipuum sacramentum est.* Minuc. Felix in Oct. cap. XXVIII. *parricidas etiam defendendos et tuendos suscipiemus.* Cic. Fam. XIII. ep. 64. *Nysaeos*, quos Nero in primis habet necessarios, diligentissimeque tuetur ac defendit. vide de Oratore I. 38. et alibi. Itaque ob talia non vexandus aut vilipendendus hic auctor.

Cap. VIII. 2. *. Marcellum . . et Crispum Vibium . . non minus esse in extremis partibus terrarum quam Capuae etc.* Forte non minus innocentiae in etc. ut cap. X. nedum ut per tot provincias innotescat.

N. 6. *Sine commendatione natalium, sine substantia facultatum.* Illud substantia facultatem vix ad aeream aetatem Latini sermonis referri posse dicit S. F. D. At vero facillime potest: cum enim hoc aeo saepius substantia pro re familiari dicebatur, ut monuerunt Vorstius ad Sulp. Severum et Munkerus ad Fulgentium; tum eo maxime tempore usitatum fuit, ut duo nomina aequipollentia ita coniungerentur. Ita et Salvianus adv. Avarit. III. pag. 233. ed. Brem. quibus substantiam propriae facultatis addicent. Aur. Victor Orig. G. R. cap. XIX. paternorum bonorum substantiam dixit.

N. 7. *Quia Vespasianus venerabilis senex et patientissimus veri, bene intelligit, ceteros quidem amicos suos nisi iis, quae ab ipso acceperint . . Marcellum autem et Crispum attulisse ad amicitiam suam, quod non a principe acceperint nec accipi possit.* Acidalius legebat sapientissimas vir. Quorum, inquit, praedicat in Vespasiano veri patientiam? Putat Heumannus, quia causidicos (tales inter amicos adsciscerat Vespasianus) ob libertatem in dicendo plerumque aversarentur principes: ego, quia non refugiebat Vespasianus et ipse agnoscere, et alios id dicentes audire,

Marcellum et Crispum attulisse ad amicitiam ipsius, quod ab ipso non accepissent. *Patiens veri dixit etiam Seneca de Ira III. 36.*

Cap. IX. 4. *Nempe si . . aliquod negotium inciderit, ad hunc Secundum recurret.* Assentior Heumannus aliisque, qui *recurret pro decurret, confugiet, adserendum putant.* Sulp. Severus Dial. III. cap. 5. 2. *ad quas (personas) si quis incredulus fuerit, quia adhuc in corpore sunt, recurrat.* et cap. VIII. 7. *Tum Martinus recurrens ad nota subsidia etc.* Lactant. Epit. cap. V. . . *testimonia . . praetermissi, quae si desideras ad ipsos tibi libros recurrendum est.* Sic recte in MS. legi pro vulgato revertendum est, monuerunt docti; tametsi nec alterum adspichernandum, ut pluribus ostendere possem.

N. 10. *In solitudinem recedendum est.* Legunt secedendum est, quia sic cap. XII. 1. et alii. Ego alterum abdicare nondum possum. *Recedere pro se separare apud Cyprianum aliasque non infrequens offendas.*

Cap. X. *Quamcumque etiam speciem eloquentia habeat.* Frustra subiunctivum habeat in indicativum mutat Heumannus, a Cellario Cur. Post pag. 448. imponi sibi passus. Observavit iam S. F. D.

N. 6.º *Sed tecum mihi, Materne, res est, quod cum natura tua in ipsam arcem eloquentiae ferat, errare mavis, et summa adeptus in levioribus subsistis.* Emendat Acidalius: *quod cum . . te ferat.* Atque ita *frendi* verbo usum Nostrum video cap. XIII. Me vero . . Musae . . in illa sacra illoove fontes ferant. Haec autem conjectura magis mihi placet, quam Heumanniana, quem cum natura in ipsam a. e. f., deleto tua. confer enim ista n. 9. *Effervescit enim vis pulcherrimae naturae tuae.* Nec tamen, male se habere hunc locum, satis certus sum. *Ferat enim explicari potest tendat.* Nepos Dat. cap. IV. *ad hostem vehitur, quem procul Apis conspiciens ad se ferentem, pertimescit.* Frontinus Strateg. II. 2. 12. . . *ab ea parte, ex qua decursus in aversam hostium aciem ferebat.* atque ita Curtius et alii. Porro varie vexatur illud *errare mavis:* ne- dum ego quid hoc verbo faciam scio. Videant nasutiores, an illi aut illuminando aut corrigendo faciem aliquomodo praeferre queat istud *erravit* cap. XI. *Nostra quoque civitas donec erravit, donec se partibus et dissensionibus et discordiis conficit.* ubi Schelius certavit. Videant, an forte respexerit Noster ad Lucret. II. 7. et seqq.

*Sed nil dulcius est, bene quam munita tenere
Edita doctrina sapientem templa serena;
Despicere unde queas alios, passimque videre
Errare, atque viam palantes querere vitae,
Certare etc.*

De reliquo non male, puto, Acidalius, et summa adepturus, in l. s. Plinius V. ep. 9. *summa consequiturus, si virtutes eius maturuissent.*

N. 9. *Tamquam minus obnoxium sit offendere poetarum, quam oratorum studium.* Corrigit Acidalius *offensae*, suffragante Heumannus. Sed et alterum bene se habet. Vide doct. Wasseum ad Sallust. Catil. cap. 24.

N. 11. *Sentio quid responderi possit; hinc ingentis ex his assensus, hinc in ipsis auditoriis praecipue laudari et mox omnium sermonibus ferri.* Legerim . . . possit; *ingentis ex his assensus, haec in etc.* Posterius iam

vidit I. F. Gronovius, dum pro *ex his cum altis vult existere*. Sed quam facile initium vocis ingentis infaciendae vocalae hinc ansam praebere potuit, atque ita deinceps haec in hinc migrare!

Cap. XI. 1. *Quae cum dixisset Aper acerius, ut solebant, et intento ore; remissus et subridens Maternus, Parari, inquit etc.* Non satis solida quidem de causa Acidalius intentior malebat, quam intento ore; sed id minus recte ex Virgiliano intentique ora tenebant refellebat Heumannus; in quo ipsi homines intenti dicuntur, cum hic ori adscribatur intentio. Intento ore, interpretor, vultu immobili et ad rigorem constantiamque composito. Haud multum differt illud Minuc. Felic. Oct. cap. XXXIX. intentos vultus tenebamus. Quo autem iure formam hanc barbarismis accenseat S. F. D., illud ipse videat. Ceterum nulla ratio erat, cur Heum. remissus legerot pro remissus; licet diminutivo participio subridens non male diminuentem comparativum iunxisset auctor.

N. 2. *Fore enim arbitrabar, ut a laudatione eorum digressus detracaret poetas, atque carminum studium prosterneret. Arte quadam mitigavit concedendo his, qui causas agere non possent, ut versus facerent.* Acidal. legebat: *Id arte quadam etc.* Heuman. audacius: *Quod fore . . prosterneret, id arte quadam etc.* Quid si . . prosterneret. At quaedam, vel quiddam mitigavit, i. e. quibusdam disputationem suam mitigavit: per quam hypallagen supplere, prorogare, mutare saepe ista Latine dicimus, quibus aliquid suppleamus, prorogemus, mutemus: de quo alias copiosius agemus.

N. 3. *Sicut in caussis agendis efficere aliquid et eniti fortasse possum.* Cur Heumannus praep. in reiecerit, eius quidem rei causam santicam non probavit. Attulerat iam Schelius ista Ciceronis, in quo ego quid eniti aut efficere possim. Sic infra cap. XXXII. 10. quidquid in eloquentia efficerit, id se . . Ac. spatii consecutum. et cap. XLI. 10. ut propter . . occupationes rerum minus eloquentia efficerit. ubi recte in initio Heumannus ipse cum aliis. Efficere in his est progressum facere. ut Quintil. Inst. Or. I. 1. *Praestat tamen ingenio aliis alium: concedo; sed ut plus efficiat aut minus, nemo tamen reperitur, qui sit studio nihil consecutus.*

N. 6. *Nam statum cuiusque ac securitatem etc. scribit Heum. Jam statum etc. quasi nam non ita passim transitioni simpliciter inserviret.* vide Tursellinum Schwartzian. pag. 506. et alios alibi plurimos. .

Cap. XII. 5. *Nec ullis aut gloria maior, aut augustior honor; primum apud Deos, quorum proferre responsa et interesse epulis ferebantur, dein etc.* Si leviter faveret codex, rescribere non dubitaret Heuman. . . epulis dignabantur. Ego leviore mutatione mallem . . epulis deferebatur. Sed locus sanus est. Cautel loquitur auctor. Non dixit nempe proferebant et intererant, quia non multum abnuebat, quominus haec falsa ac fabulosa cuiquam viderentur, ut e sequentibus constat. Nisi velis proferre et interesse ferebantur idem propemodum esse quod proferebant et intererant, more loquendi haud ita inusitato.

Cap. XIII. 1. *Ac ne fortunam quidem ratum et illud felix contubernium comparare timuerim cum inquieta et anxia oratorum vita.* Respicit haud obscure ad ista cap. XIII. 1. ubi poetas Diis regibusque uti contu-

bernalibus innuerat, his verbis: *Nec ullis aut gloria maior aut augustior honor: primum apud Deos, quorum proferre responsa et interesse epulis ferebantur: deinde etc.* Miror ergo, quid Gronovium τὸν πάντα moverit, ut tentaret et illud secum contubernium; aut Schultingium, ut et illud sedens contubernium.

N. 5. *An quod timent? . . quod alligati cum adulazione nec imperantibus unquam satis servi videntur, nec nobis satis liberi?* Vult Heuman, *quod diligentissima adulazione, vel quod vel cautissima adulazione: nosse se neminem fassus, qui locum saqandum suscepisset.* Suscepserat tamen Schultingius, et medicina puto multo feliciore, dum legit, *quod alligati humili adulazione vel adulatio*n*i.* Nisi autem ad pleonasmum τοῦ cum decurrere velimus, non plane inauditum, minima mutatione faciamus potius, *quod alligati sunt adulatio*n*e, nec etc.* atque ita venisse ab auctore existimo. *Alligati*, i. e. impediti, constricti, saepius abl. construitur.

Cap. XIV. 4. *Me vero, inquit, et sermo iste infinita voluptate afficeret, atque id ipsum delectat, quod vos, viri optimi et temporum nostrorum oratores, non forensibus etc.* Emendationem Heumannii ut sermo . . afficeret, ita id etc. necessariam non arbitror. Recte vero renititur Mureto et Acidalio, languere sensum putantibus, nisi in his et temporum nostrorum oratores repetatur optimi. Sensus est, et qui nostris temporibus vere oratorum nomen mereamini. Componamus exempla ista, quibus dudum, ante conspectam Heumannii notam, locum hunc vindicaveramus: cap. XV. *cum oblitus et tuae et fratris tui eloquentiae, neminem hoc tempore oratorem esse contenderes.* cap. XXX. *Sed et orator est, qui de omni queſtione pulchre etc.* cap. XXXII. *ut legitime studuisse, ut . . denique oratorem etiam fateatur.* in quibus locis similis plane huius vocis emphasis est.

Ibidem: *Quae et ingenium alunt, et eruditio*n*is et literarum incundissimum oblectamentum . . afferunt.* Elegantius esset ac literarum, nec tamen ideo sic scripsisse auctorem contendерim. Ingeniosa porro Heumannii conjectura, *alunt exercitatione, et literarum etc.* ut cap. XXXIII. *quibus exercitationibus iuvenes alere ingenia sua soliti sint.* Obstare tamen aliquomodo videtur, cum quod vox exercitatione ad sensum hic minus quam ibi necessaria sit, tum quod eruditio*n*em cum ingenio iungere Noster amet. ut cap. XVI. *ad cuius summam eruditio*n*em et praestantissimum ingenium cura quoque et meditatio accessit.* et cap. XXIV. *quanto non solum ingenio ac spiritu, sed etiam eruditio*n*e et arte, ab ipsis etc.* Tales autem synonymiae frequentes sunt in hoc libello. vide quae ad cap. XVIII. 1.

Cap. XV. 1. *Nam hunc tuum sermonem saepe excepti, cum oblitus et tuae et fratris tui eloquentiae, neminem hoc tempore oratorem esse contenderes.* Atque id eo credo audacius, quod maligni in iis opinionem non rebaris, cum eam gloriam, quam tibi alii concedunt, ipse tibi denegares. Optime sic Lipsius atque id extudit ex priore antiquis; neque illud atque id sic sensui aut elegantiae officit, ut eliminandum cum Acidalio Heumannoque statuerem. distinxerim autem . . contenderes: atque id eo, credo, audacius, quod etc. *Audacius*, nempe fecisti. In sequentibus non male

quidem Acidalius, quod maligni iudicis opinionem etc. nec tamen minus placet quod malignitatis opinionem etc.

N. 4. *Causas . . reddat, quas mecum ipse plerumque conquiro.* Plerumque hic notat saepe, ut pleraque multas denotat cap. XXXI. 12. Incident enim causae etc. pleraque autem, in quibus hae quoque scientias requiruntur. adde cap. XVII. 6. vidistis plerosque senes, qui . . narrabant. Satis Latinum esse, et hoc auctore dignum, hunc rōū plerumque et plerique usum, alias invictis rationibus monstrabo: ut adeo valde infeliciter ingenium suum periclitetur Heumannus, qui locis his medicam manum adhibeat.

Cap. XVI. 5. Non enim, inquit Aper, inauditum etc. Elegans constructionis enim usus, de quo Tursellinus Schwartz. pag. 238. Torrenius ad Valer. Max. III. 7. 8. et Wopkens. Lect. Tull. 3. Ad illum non atten-
disse videtur Gruterus ad haec Vopisci Probo cap. X. atque inde ad palatium reductus invitatus et retractans et saepe dicens, non enim vobis expediat etc. ubi cum Palat. codice excludebat enim.

N. 11. *Incipit Demosthenes . . eodem mense extitisse.* Simili forma infra cap. XXIV. 2. Tuum tamen, Messalla, prouissum immutasse non debes.

Ibidem: *Eadem positio coeli siderumque, quae cum maxime est, rurum existet.* Cum maxime pro in praesenti tempore, notius est quam ut illustrem: adeoque non video, cur cum viris doctis mallemus nunc maxime.

Cap. XVII. 7. Nam . . Asinius paene ad extremum duravit. Nec dividatis saeculum etc. Acidalius, applaudente Heumanno . . duravit; ne dividatis saeculum etc. Forte non ita necessaria est ista correctio. Ut hic sic, ita non pro ne subiunctivum praecedit cap. XIII. 7. Non me fremitis salutantium . . excitef, nec etc. Lactant. Epit. cap. LVII. Non mors terreat etc. et cap. LXII. Libido extra terminos non vagetur. cap. LXIV. non sit asper in filium. Sic passim.

Cap. XVIII. 1. Si qua ex horum oratorum fama gloriaque laus temporibus acquiritur. Multum in talibus synonymiis, qualis est fama gloriaque, esse nostrum, recte observat compluribusque vel ex hoc cap. docet exemplis S. F. D. Sed frustra plane esse videtur, cum hinc evincere nittitur, ne argenteae quidem Latini sermonis aetatis fuisse hunc scriptorem. Talia quippe in Ciceronis etiam aliorumque scriptis abundare quis ignorat? Vidimus id alibi.

N. 5. Num dubitamus inventos, qui pro Catone A. Caecum magis mirarentur? Satis constat, nec Ciceroni quidem obrectatores defuisse. Cur Heumanno placuerit dubitabimus, ratio nulla est: nec erat, quod Acidalio amentiret legenti . . mirarentur, cum satis constet etc. cum post satis subaudiendum tantummodo sit enim, quam ellipsis eodem libello iam luculentem probavimus, quo etiam nam vel enim interrogationibus saepissime succedere, ostendimus.

Cap. XIX. 1. *Flexisse ab illa vetere atque dicendi via directa.* Immerito hic verborum ordo male habuit criticos, qui tentabant directa dicendi via, vel vetere dicendi via directa, vel tantum vetere dicendi via. Similis enim est, quem I. F. Gronovius optimo iure vindicat contra

Lipsium, in his Taciti Annal. III. 73. *Non alias magis sua populique contumelia Romani etc.* Adi literatores ad ista Cicen. Tusc. V. 5. *ut ad eas cursim perrectura, nec eas beata vita a se desertas passura videatur.* et Sallust. lugurth. cap. LXIII. 3. *Sed is natus et omnem pueritiam Arpini altus.*

N. 3. *Facile perferebat prior iste populus ut imperitus et rudes, imperitissimarum orationum spatia: atque id ipsum laudi dabatur, si dicendo quis diem eximeret.* Tentant impeditissimarum vel ineptissima orationum spatia. Posset etiam impolitissimarum, ut cap. XVIII. 2. sunt enim et horridi et impoliti et rudes. Sed αὐγολόγα haec in Nostro videtur ferenda, cum fere eadem sit in Tulliano rudes et indocta oratio, et optimus quisque passim orationi epitheta iungat, oranti ipsi accommodatoria, ut nos post Davisium ad Cicer. N. D. III. 2. alibi observavimus. Ferebatum facile prior iste populus orationes neque elegantes aut doctas, neque spatio iusto circumscriptas.

N. 4. *Ita vero longa principiorum praeparatio etc. in honore erat.* Sine causa iam vero volebat Acidalius, adstipulante Heumanno. *Ita ex antecedentibus explicandum, quum orationes longinquitate productae tam libenter audirentur.*

N. 6. . . .cum vix in corona quispiam assistat, qui elementis studiorum si non instructus, ac certe imbutus sit. Tentabam qui el. st. non instructus, aut c. i. s. dum leviore correctione alios velle video quin pro qui. Nota porro illud *instructus et imbutus*, quorum hoc ad naturam et indolem, illud ad artem pertinet. Cicero pro Milone cap. IV. *ad quam (legem) non docti sed facti, non instituti, sed imbuti sumus.* Non satis quadrat hoc illud Quintilianii, quod conferebat Heumannus ad cap. II. 4. litteris leviter imbutus.

Ibidem: *Novis et exquisitis eloquentiae itineribus opus est, per quae orator fastidium aurium effugiat.* Suspecta Heumanno vox itineribus: stilum tamen reprimit, dum confert illud hoc cap. veterem dicens viam. At de ipsis nominis iter usu metaphorico incertum esse non licuit viro doctissimo, cum illius exempla ex Cicerone, Tacito aliisque depromiserint Lexica vulgaria.

N. 7. *Dum . . alio transgredientem revocant, et festinare se testantur.* Saepius deprehendi labentis praescritim Latinitatis auctores testari simpliciter pro dicere, indicare adhibere: atque hoc modo illud etiam hic acceperim potius, quam cum Heumanno subaudierim *Deos hominesque;* neque enim tam gravem asseverationem res, de qua hic agitur, requirebat.

Cap. XX. 2. *Praecurrit hoc tempore iudex dicentem, et nisi etc. aver-satur dicentem.* Schelius delet posterius dicentem, quod rectissime factum videtur Heumanno in praefat., non mihi, qui tales repetitiones Ciceroni aliisque optimis ignoscendas observavi. Sic Academ. I. 13. *qui . . nihil scire posse dixerunt, angustos sensus . . dixerunt.* ubi consule Davisium. et nos alibi pluribus de hac stili negligentia egimus et forte agemus.

N. 4. *Iam vero iuvenes, et in ipsa studiorum incude positi, qui etc. Deleant et, invita Minerva. videatur T. Wopkens Lect. Tull. pag. 98. unde*

liquebit talia passim hac copula annexi praecedentibus, quae solummodo antegressam aut vocem aut sententiam amplificant quodammodo vel illustrant. Parum itidem attenti ad hanc rationem fuerunt viri doctissimi in sequentibus locis: Tacitus Ann. II. 59. *quisquis eam provinciam clausaque terrae ac maris . . insedisset.* Florus II. 7. 10. *Eninvero Flaminio duce iuvios antea Chaenum montes Aoumque annem per abrupta vadentem, et ipsa Macedoniae claustra penetravimus.* Paterculus II. cap. 127. 2. *Interea de ip. quod usu necessarium, et dignitate eminere; utilitatemque auctoritate muniri.* Nec copulam extirpaverim cap. V. 6. *non . . firmius manimentum, quam reo et periclitanti eloquentiae praesidium simul et telum.* ubi etiam frustra plane eloquentia legunt, ut facile demonstrari posset, si opus esset.

N. 6. *Exigitur enim iam ab oratore etiam poeticus decor, non Attii aut Pacuvii vetero inquinatus.* Heinsius ad Vell. Paterc. I. 17. 1. emendat Accii; eoque modo Cortius in Plinio V. ep. 3. 6. Accius pro *Actius* restituit, ex optimo, ut ait, manuscripto. Ergo et *Attium* infra cap. XXI. 13. in *Accium* mutandum.

N. 8. *Quid enim si infirmiora horum temporum tempora credas, quia . . marmore nilent et auro radiantur?* Heumannus *Quis enim infirmiora h. t. t. credat.* Ego brachio leviore si tantummodo sustulerim, ut quid ita comparativo iunxit Cicero N. Deor. II. 2. *quid enim est hoc illo evidenter?* Sed, nulla facta mutatione, interpungendum: *Quid enim? infirmiora etc. ut signum interrogandi migraverit in si.* Cicero Fin. II. 28. *Quid enim? summus dolor plures dies manere non potest?* et sexcenties alibi.

Cap. XXI. 6. *Ut scias ipsum quoque Calvum intellexisse, quid melius esset, nec voluntatem quin sublimius et cultius diceret, sed ingenium ac vires defuisse.* Nimis facilem Acidalio fidem habebat Heumannus, ante defuisse iniicient ei: quippe cuius ellipsis pronominis passim sit obvia. Ad Cortium ad Plin. II. ep. 3. 1. . . *maior inventus est. Summa est facultas, copia, ubertas.* et nos talia affatim alibi dedimus ad ista Tullii: *At quibus bestiis erat is cibus, ut aliis generis bestiis vescerentur, aut vires natura dedit aut celeritatem.* quibus plura loca addi et vindicari possent. Sed breviores esse iam volumus.

N. 7. *Quid ex Coelianis orationibus? nempe hae placent sive in universa parte factum, in quibus nitorem . . agnoscimus.* Post orationibus subaudio satisfacit, repetitum ex verbis his, quibus de Calvo incepérat n. 3. a quo iam transit ad Caelium: *Ipse mihi Calvus . . vix in una aut altera oratiuncula satisfacit.* Sequentia sic refingo: *nempe hae placent si non universae, parte saltem, in quibus n. . . agnoscimus.* Aliter visum Lipsio, Schelio, Acidalio aliisque. *Nempe autem cum nonne permutari necesse non est.* Vide Tursell. pag. 552.

N. 10. *Propter magnitudinem cognitionum.* Adduxit Heumannus Vell. Paterculum II. 41. *magnitudine cogitationum . . Alexandro simillimus.* Sed et Rhenanus hoc dudum occupaverat.

Cap. XXII. 6. *Quaedam vero procul arceantur etc.* Praecedentibus verbis monuerat Aper, sectanda quaedam oratori lumina et ornatui inseruentia magis quam necessaria: iam quae potissimum fugienda, significat.

An ante haec verba, quaedam exciderint, quod statuebat Heumannus,
ego adhuc dubito.

Cap. XXIII. 2. *Qui rhetorum nostrorum commentarios fastidiunt, oderunt, Calvi mirantur.* Heuman. delet oderunt tanquam glossam manifestam. At vero Asyndetis istiusmodi omnia plena. Min. Felix Oct. cap. III. ut . . summis fluctibus tonsis emicaret, emerget. et cap. XI. . . sibi mortuis, extinctis . . deternitatem repromittere. ubi vide interpretes. Arnobius lib. II. pag. 77. et affectus ex animis insitos proturbare, pellere pertinaci motibus . . oblatione virtutum. pag. 81. Quid est enim, quod humana ingenia labefactare, dissolvere studio contradictionis non audeant? pag. 83. Nos soli ignoramus, nescimus, quisnam sit animarum conditor? pag. 92. Cum . . multa . . sint a vobis repudiata, contemta, quid est etc.

N. 6. *Et vos . . ita gravitate sensuum, nitorem et cultum verborum miscetis, ea electio inventionis, is ordo rerum, et quoties causa poscit, ubertas, ea quoties permittitur brevitas, is compositionis decor, ea sententiatarum planitas etc.* Malim is ordo rerum, ea, quoties causa poscit, ubertas, et quoties permittitur, brevitas. Porro Schulting. legebat ea sententiatarum gravitas, probante Heumanno. Sed cum iam ante audivimus gravitatem sensuum (sic enim recte emendarunt docti), tum opportune hic commemoratur sententiatarum planitas, sive perspicuitas, quae sane inter optimas oratoris dotes, quae hic recensentur, praeteriri non debuit, nisi velis intelligere quiddam angustias sententiatarum, de quibus cap. XXXII. 7., contrarium.

Cap. XXIV. 1. *Quam copiose et varie vexavit antiquos!* Injustissime Nostrum vexat S. F. D., cum mere barbarum hunc verbi *vexare* pro irridere significatum scribit. Notat hic culpare, vituperare, opprobrio onerare. ut Cicero pro Sexto cap. XXVIII. *iis Pisonem verbis vexavit, ut illum . . iam provinciae poeniteret.* Tusc. V. 9. Vexatur idem Theophrastus et libris et scholis omnium philosophorum, quod etc. Facillime infinita talia constipaveris. Quae autem hic Heum. de hoc verbo notavit, ista vereor ne parum ad rem. *Incessere et insectari* hoc mox in sequentibus dicuntur.

N. 4. *Exprime nobis non laudationem antiquorum . . sed causas, cur etc.* Qui coniiciunt *Exprome*, his nondum plane neque repugnaverim, neque assenserim. Orosius I. 1. *quid impedimenti est, nos eius rei caput pandere, cuius illi corpus expresserint.* Lib. IV. cap. 20. *alioquin si inquisitus non fuisset numerus, nec quodiscunque fuisset expressus.* Hegesip. I. 37. *Iosippus haud quaquam, ut arbitror, studio proditionis . . mandatum exprimit, atque etc.*

Cap. XXV. 11. *Quod ad S. Galbam et C. Laelium attinet, et si quos alios antiquorum agitare non destitit; non exigit defensorem, cum fatigatur eloquentiae eorum . . defuisse.* Legit Heumannus non exige defensorem, miraturque hoc mendum tamdiu hic haesisse. Sed mendum illud, si quid ego video, nullum est. *Non exigit defensorem, explica, id tale non est, ut pluribus contra illud defendi opus sit illos viros; non exigit, ut defensionem illorum hominum suscipiam.*

Cap. XXVI. 6. *Quamquam in magna parte librorum suorum plus vis*

habent quam sanguinis. Quomodo distinguuntur hic vis et sanguis? Ex quo certe. Quintil. X. 2. ut minus sanguinis ac virium declamatio-nes habeant. I. F. Gron. plus irae habeat q. s. Ego mallem plus bilis habent quam sanguinis, vel potius quam suaritatis; neque enim defuisse sanguinem viresque, constat ex his sequentibus, Ceterum . . ipsorum virium robore nullum caeteros superat. Forsitan tamen, agnita loci sani-tate, vim violentiam vastatemque interpretari licebit. Gonitivum istum vis non inauditum esse, recte observat Heumannus.

Cap. XXXI. 3. *Qui cognovit . . vim virtutum pravitatemque vitiorum, et intellectum eorum, quae nec in virtutibus neque in vitiis numerantur. Insolentius Schelio et Heumanno videbatur cognoscere intellectum, ideo-que volebant et delectum etc. Non tamen omnino desunt talis metony-miae adiuncti, qualem hic intellectus refert, exempla. Rufinus Hist. Eu-sab. I. 1. ruditus adhuc mundus et peritiae totius ignarus. Ita cognitionem Dei intelligere phrasis non inaudita in Vet. Testamento. Et forte affine quid in his n. 11. Ideoque et iuris civilis scientiam veteres oratores comprehendebant.*

Cap. XXXII. 7. *Ut . . quasi una ex sordidissimis artificiis discatur. Una posuit quasi subiuncturus artibus; de quo scholae diximus quon-dam ad Ciceronem, et multi multa. Adi Barthium Adv. XXIV. 12. ex-tremo. Munkerum ad Hyg. Fol. XXXVII. et CXXXVI. Sanctum Min. IV. 10. Davisium ad Cic. N. Deor. II. 44. Cortium ad Sallust. Iug. cap. XCIL 5. Oudendorpium Add. ad Front. II. 3. 22. Decantatum illud Ovi-di: hoc pecus omne meum est, multae stabulantur in antro. Nolle ita-que, istum S. F. D. hoc ex loco probare voluisse, ne ad argenteam qui-dem Latinitatis aetatem hunc pertinuisse auctorem. Potius unum vel ar-tibus refingerem, neque ab eo iam plane abhorret animus.*

N. 10. *Id non rhetorum, sed Academias spaciis consecutum. Iniciunt in ante rhetorum, sed id ab ipso auctore omissum potius existimavevim. Supra cap. XXXI. 1. non ut rhetorum scholis declamaret. Infra cap. XXXV. 2. in scholas, quibus non facile dixerim utrum locus ipse, an ge-nus studiorum plus mali ingenii afferant. cap. XXXVII. 1. quae et anti-ghorum bibliothecis adhuc manent. in quibus locis tamen itidem praepositionem dictam ingesserunt, cum suam potius invicem sanitatem stabiliant. Cicero Tusc. V. 9. Vexatur . . et libris et scholis omnium philosophorum. Tacitus Ann. XIV. 61. imagines . . spargunt floribus, foroque ac templis uantur. Lib. VI. 3. custoditurque domibus magistratum. Hist. V. 5. ritusque aurea templo reperta. Innumera talia praetereo sciens.*

Cap. XXXIII. 6. *Nec quisquam percipere . . tam varias res potest, nisi ut scientiae meditatio . . accedat. Ut tollendum putat Acidalius, sus-fragante Heumanno. Et eleganter quidem abesset: extirpare tamen mihi religio est. Plinius II. ep. XI. neque enim iam inchoari actio poterat, nisi ut noctis interventu scinderetur. Hegesippus I. 44. morantem non passus ut; nec expectavit regnum, nisi ut parricidio adipisceretur. et lib. II. cap. 11. cum spes nulla salutis esset, nisi ut invicem se praevenirent. Mi-nus offendet ista ratio, si in membro priore aliter vel aliis praecesserit:*

quomodo Veget. R. Mil. I. 9. *Quod aliter non potest fieri, nisi ut . . . ac qualiter discant.* ubi necquicquam de hac coni. lis movetur.

Cap. XXXIV. 4. *Habebantque ipsius populi diversissimarum aurium copiam.* Rodolphus copula adiecta, *h. i. populi, et divers. a. c.* Lipsius *h. i. populi, id est, divers. a. c.* Scilicet non meminerant viri doctissimi, passim ita genitivos aliquosque casus geminari: quod alibi prolixius tractavimus, post Gron. ad Liv. XXXIV. 26. et Perizon. ad Sanct. Min. II. 3. 15.

Cap. XXXV. 6. *Seguitur, ut materiae abhorrenti a veritate declamatio quoque adhibeatur.* Ante *adhibeatur, par, similis vel talis iniiciunt;* ego subaudiri posse dubito, ut et in loco isto Columellae VIII. 10^r *improbum factum dicto* (sc. improbo) *prosecutus, peream, inquit, nisi piscem putavi.* Heins. ad V. Paterc. I. 1. 3. *legedat . . . prosecutus pari.* conferatur Tacitus Ann. III. 50. *et vana a scelestis, et dicta a maleficio differunt.* pro maledicta.

Cap. XXXVIII. 3. *Apud quos quanto maiora negotia olim exerceri solita sunt, quod maius argumentum etc.?* Orationis quidem concinnitas erit maior, si cum viris insignibus legas *solita sint:* sed passim tamen elegantiores etiam indicativum sibi in altero orationis membro elabi pertiuntur, ut in Cicerone aliisque vidimus. Adi et eruditissimum Cannegieterum Diss. in Aviamini.

Cap. XL. 3. *Quarum civitatum severissima disciplina et severissimas leges traduntur.* Schelius, quod suboffendebatur repetitione adiectivi *severus*, tentabat . . . *et sanctissimae leges traduntur.* Similis tamen repetitio cap. XLI. 4. *quomodo tamen minimum usus minimumque profectus ars medentis habet etc.* et ibid. n. 8. *Nemo eorum tempore assequi potest magnam famam et magnam quietem.* cap. VI. 8. *sed omnibus prope diebus, et prope omnibus horis.*

N. 4. Nec Macedonum quidem ac Persarum ac ullius gentis, quae certo imperio contenta fuerit, eloquentiam novimus. Heumann. aut *ullius gentis.* Ego tales particulias passim ab ipsis auctoribus permixtas, certus sum. Frustra autem plane in seqq. *fuit* vult idem Vir Cl. pro *fuerit*, ut ego quidem existimio.

ADVERSARIA CRITICA
EXPROMPTA
IN
C. VELLEII PATERCULI
HIST. ROM.*

LIBRO PRIMO

Cap. I. 3. *Factum eius a Diis comprobatum, spatio vitae ac felicitate imperii apparuit, quippe vixit annis XC, regnavit LXX. qui se etiam a Pyrro, Achillis filio, virtute vindicarit.* Illud qui duriorem connexionem praestat. Quamobrem erud. Th. Munkerus volebat, *seque etiam a etc. Posset minore mutatione, Quin se etiam etc. confer lib. II. cap. 18. 6. et alia.* Sed stare pronomen relativum potest, quippe quod saepius ita demonstrativi hic loco adhiberi, ad Cicer. de Nat. Deor. III. 59. docimus. Ita nil novandum puto cap. II. 2. *Eodem fere tempore Athene sub regibus esse desierunt.* Quarum ultimus rex fuit Codrus. nec cap. V. 3. . . . Quem si quis coecum genitum putat, omnibus sensibus orbis est. Ceterum quod insignis vir, deque hisce literis optime meritus N. Heinnius, (a quo, ut et ab aliis tantis nominibus, libere modesteque mihi in his notulis dissentire liceat) tentat . . *filio pari virtute vindicavit; euidem hanc emendationem minus necessariam arbitror, siquidem virtute optimo iure interpretaberis fortiter, strenue, pro vi ablativeorum, de qua Daumius ad Caton. Distich. I. 3.*

Cap. III. 2. . . *Sed omnia sub eorum, qui illo tempore vixerunt, dererunt. Κακοφωνία haec et hoc loco et alibi immerito, ut mihi videtur, vexatur a Criticis doctissimis.* Videmus id in his, quae damus ad Lactantium Epit. cap. LIV. *Et hanc adversus innocentes carnificinam exercentes.* Cicer. Acad. II. 2. ne talium personarum . . minuam etiam gloriam. et lul. Obseq. Prodig. cap. XC. *quae vento in mare deiectae, fluctibusque, eiectae.*

Cap. IV. 3. *Subsequenti tempore magna vis Graecae inventutis, abundantie virium, sedes quaeritans in Asiam se effudit.* Quia praecesserit vires veteres et magna vis, malebat honoratissimus Burmannus abundantia virorum. Verum ad nauseam usque repeti a Nostro easdem voces, verissime ipse testatus est vir laudatus ad lib. II. cap. CXI. 2. et aliquoties infra

* Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Recent. Vol. VIII.
Tom. I. pag. 21—80. (Amstelod. 1737.)

videbimus. Inconcius quidem *magnae vi inventutis abundantia virium subiicitur*; sed hoc modo *amori amores, loco locum, terrae terras subiungi* videas in his. Boëtius Consol. II. Carm. 8. de amore:

Hic et coniugii sacrum:

Castis necit amoribus.

Hyginus Fab. CXVI. *eo loco extulit, quo saxa acuta et locus periculosissimus erat.* Cicero N. Deor. II. 9. . eaque hieme sit *densior, ob eamque causam calorem insitum in terris continet arctius.* ad quem locum plura talia constipavimus. [Cf. Drakenborch. ad Liv. I. 3. 9. FR.]

Cap. VI. 3. *Ea aetate . . Lycurgus Lacedaemonius, vir generis regii, fuit severissimarum iustissimarumque legum auctor, et disciplinae convenientissimae vir, cuius quamdiu Sparta diligens fuit, excelsissime floruit.* Varium variorum de hoc loco iudicium fuit. Ego tantum sic interpunktem . . convenientissimae; vir, cuius etc. Sic amat Noster. Libro II. cap. XVII. 1. . . consulatum inierunt Q. Pompeius, et L. Corn. Sulla; vir, qui neque etc. vide et cap. XXIV, 5. cap. CXXVII. 4. et alibi. Erat Lycurgus legibus suis convenientissimae disciplinae auctor, quatenus efficeret, ut Spartanorum mores illis essent maxime consentanei. Ita autem disciplinam aliquando mores cultumque ex disciplina tractum notare tralaticium est. ut lib. II. cap. I. 1. et alibi.

Cap. VII. 1. *Ne in id quod Homerus incideret.* Optime Burmannus ante relativum pron. subaudit in. Et nos iam in lucubrationibus nostris Tollianis hanc ellipsis illustravimus his Min. Felicis Oct. cap. XXXIV. Si ista moles ab eo (a) quo exstructa est, destruetur. et Lactantii lib. V. cap. 7. ut odium, cupiditas, ira in id (in) quod incubuerint, agant coecos. Addatur Sulp. Severus Dial. I. 2. inter ista (inter) quae vivimus ipsa nobis vita fastidio est. quam lectionem contra Giselinum vindicabimus. Addo quae ad lib. II. cap. XXXIII. 2. Huc autem trahi opus non est ista lib. II. cap. CXV. 3. ob ea, quae si propriis gessisset auspiciis, triumphare debuerat, ornamenti . . donatus est. vide illic dicenda.

Cap. IX. 4. *Destitutum omni spe coëgit e Macedonia profugere.* Quam ille linguis, in insulam Samothraciam profugit. Repetitio haec eiusdem verbi notanda potius videtur duntaxat, qnam sollicitanda. ut et cap. XVIII. 6. . . legemque ad populum tulit, qua etc. aliasque leges . . tulit. Videatur de isto recursu doct. Davisius ad Min. Fel. cap. VIII. quaeque nos ad Cicer. N. Deor. II. 54. . . cum depulsum et quasi detrusum cibum accepit, depellit. et Auct. Dial. de C. Corr. Elog. cap. XX. *Praecurrerat . . dicentem, et nisi etc. aversatur dicentem.*

N. 6. *Quam sit etc. etiam hoc colligi potest, quod etc.* Pro ex hoc vel ex hac re; quam praep. addidit lib. II. cap. LXXXVI. 2. omisitque etiam ibid. cap. VII. 5. quod . . spatio annorum colligi potest. et supra cap. I. 3. *Factum eius a Diis comprobatum, spatio etc. apparuit.* Tacitus Ann. XVI. 34. ut conjectare erat intentione *vultus.* vide et lib. I. 12. Cicero Divin. II. 57. Quo licet existimare etc. Haec et plura, quae aliunde afferre possem, loco huic magis quadrant, quam illud *hoc vitior, hoc gratissima,* quod ex Lucano et Quintiliano conferebat vir celeberrimus.

Ibidem: *Ut his millies centies H. S. aerario contulerit.* Lipsius à nævo

tentabat intulerit. Nolle factum. Orosius V. 18. nihil tamen Pompeius ex ea egenti aerario contulit. Et simili prosopopoeia Plinius Paneg. cap. LV. et nobis et fisco prodes. Tacitus Ann. II. 47. quantum aerario aut fisco pendebant atque ita passim. In aerarium conferre habes infra lib. II. cap. XXXIX. 2.

Cap. XII. 3. Vir avitus P. Africani paternisque L. Pauli virtutibus similissimus. Singularis loquendi forma, quam repetit Noster lib. II. cap. VI. 1. quaeque suspensum Acidalii animum habere non debuit; placuit etiam, ut multa Velleii alia, S. Severo H. S. I. 22. virum virtutibus suis similissimum. quod Sigonium immerito offendisse, illic videmus.

N. 5. Eamque urbem magis invidia imperii, quam ullis eius temporis series invisan Romano nominis, funditus suscepit. Malebat Vir Cel. inimicum R. nominis, quod invisan non concoqueret. Solere tamen verba cognatis nominibus ita iungi, videbinus ad lib. II. cap. XXX. 5. Haec vero si hoc loco ratio displiceat, ablativum inuidia absolute accipe, tecumque plane a sequente voce invisan; ut sit ob invidiam, ex invidia, stimulante invidia; de qua vi ablativorum nemo dubitat. Ut tamen ita construam, magis inclinat animus: atque ita manere etiam potest prima codicis lectio, quam ullius eius temporis noxiae, inv. R. n. Solere enim genitivos diversos ita copulari, monuimus ad Ciceronem Tusc. IV. 2. Praesentis autem mali sapientia nulla affectio est. et Auctor. D. de C. Corr. Eloq. cap. XXXIV. habebantque ipsius populi diversissimarum aurium copiam. Sic Noster lib. II. cap. IV. 3. Nec quiesquam ullius gentis hominum etc. et cap. LI. 2. tantumque utrinque exercitus profusum sanguinis. cap. LVIII. 4. et illud decreti Atheniensium exemplum, relatum a Cicerone, oblitio praeteritarum rerum. . . . comprobatum est.

Cap. XIII. 3. Omnisque doctrinae et auctor et admirator fuit. Merito vocem auctor defendit optimus Heinius, quod saepius ita usurpetur de illo, qui rei alicui ornamentum, operam patrociniumve praestet. Cicero Academ. II. 2. Nec literarum Graecarum, nec philosophias iam aliow auctorem requiro. de Fin. IV. 17. cum Catone omnium virtutum inctore disputare. cum nota Davisi.

Ibidem: Semperque aut belli aut pacis servit artibus. Buxhornium se audias, emendantem ferbit. Iustinus XLIV. 3. Foeminae res domesticas agrorumque culturas administrant: ipsis armis et rapinis servant. i.e. operam dant.

N. 4. Ut iuberet praedicti conduceantibus, si eas perdidissent, novas. ne reddituros. Elegantius quidem abasset eos, sed ad tales repetitiones, in Nostro praesertim, connivendum exiatimo. Idem dixerim de his cap. V. 2. quod neque ante illum, quem ille imitaretur, neque post illum, qui cum invitari posset, inventus est. et lib. II. cap. XCIX. 4. qui . . . vivendi omnia gratia ad eum convenientes etc.

Cap. XIV. 1. Cum facilis cuiusque rei in unum contracta species, quam divisa temporibus, oculis animisque inhaereat. Illud quam divisa temporibus, i. e. quam si dividat temporibus, adeo bene opponitur praecedentibus, cuiusque rei in unum contracta species, ut mirum sit voluisse tempus, quamvis divisa temporibus. Idem forme partibus dixit lib. II.

cap. XXXVI. 1. *ut quae facilius quam partibus, simul universa conspici possint.*

Cap. XV. 1. *Neque facile memoriae mandaverim, quae nisi militaris, post haec tempora deducta sit. Coniectura ista . . . mandaverim, nisi militares . . . deductas, maxime mihi supervacua videtur. Et longe magis ad gustum meum altera est lectio.*

Cap. XVI. 5. *Ut nemo memoria dignus alter ab altero videri nequiverrint. Quod cap. seq. n. 3. recurrat ut mirari . . . neminem possit, nisi aut ab illo visum, aut qui illum viderit; eo quidem hanc Velleii lectionem stabiliri potius putaverim, quam rescribendo audiri ansam satis iustum praebet. Saepius autem ita invicem videre vel videre posse dicuntur, quorum aetas eadem tempora incidat. vide cap. XI. 6. et lib. II. cap. LXXXII. 3.*

Cap. XVII. 5. *Causas cum semper requiro, numquam reperio quas esse veras confidam, sed fortasse verisimiles; inter quas has maxime: Ait etc. Frustra Acidal. tentat, interque eas has maxime. Eodemque in luto haeret lib. II. cap. XIX. 1. Tacitus Hist. IV. 71. nobilissimos Belgarum, in quis ducem Valentimum, cepit. S. Severus H. S. II. 46. nonnulli . . . inter quos Instantius et Salvianus, Priscillianum suscepserant. Alias plura.*

LIBRO SECUNDO

Cap. I. 1. . . *Transcursum: vetus disciplina deserta, nova inducta: in somnum . . . conversa civitas. Vossius ut recte tuetur transcursum, sic ulla absque ratione conversa civitate mavult.*

N. 3. *Quod ita varia fortuna gestum est, ut Romanorum saepius gereretur adversa. Quoniam tam fortunam meam adversam, quam mihi adversam, Latine dicimus, non necessaria videtur emendatio ista, quas Romanis tentat pro Romanorum.*

Cap. II. 2. . . *Quantas perfecta et natura et industria mortalis conditio recipit. Heinsius cogitabat, q. p. et naturae et industriae m. c. r. At minus eleganter conditio industriae mortalis dici videtur, quam conditio mortalis; quod recurrat etiam cap. CIV. 4. Neque . . . simile conditio mortalis recipere mihi videtur. Perplexa quodammodo videbatur viro eximioratio, quod nempe, adiectivo perfecta cum ablatis natura et industria construendo, auctoris mentem pervertere posses. Sed tale quid vindicabimus ad cap. XVIII. 2.*

Cap. VI. 1. . . *Idem Caium fratrem eius occupavit furor. i. e. cepit, invasit. Curtius VII. 5. Cuius inquit feræ rabies occupavit animum tuum, quem regem etc. Sic alii saepius. Quare coniiciendum non fuit occocavit.*

N. 2. *Longe maiora et acriora repetens. i. e. renovans vel rursus inducens non aequa gravia ac molesta tantum, sed etiam graviora ac molestiora. Sic repetendi verbo saepenumero Tacitum aliquique fuisse usus comperias. In voce acriora valde se torserunt interpretes. Ego adsertam illam expono graviora, saeviora. Tacitus Annal. IV. 6. Plebes acrididem annona fatigabatur. et lib. VI. 48. prospectare iam se acrius sen-*

titum. i. e. intolerabilius. Sic autem, quamvis diverso sensu, *acre cum negno iunxit* Seneca Agam. 327.

Nil acre relim *Magnumque modis intonet altis,*
Sed quale soles leviore lyra *Flectere carmen simplex.*
 confer quae erud. Bentleius ad Horat. Epod. VII. 13.

Ibidem: *Flaccum . . quem C. Gracchus . . Illyrium nominaverat, cumque socium regalis adsumserat potentiae, morte adficit.* Melius scripsisset *quemque vel atque socium r. a. p.,* quod commentatores iam viderunt. At solet ita aliquando post pron. relativum constructionis filium praecidi. Tacitus Annal. III. 24. *quas urbe depulit, adulterosque earum (pro quarumque id.) morte aut fuga punirit.* Fulgentius Mythol. H. 9. . . *dirinae proridentiae sapientia, quae nec ipsa finiri norit, nec mundus cessare ab eius alimento aliquatenus possit.* i. e. nec a cuius alimentis etc. Florus I. 13. 10. *Ea denique visa est praedae magnitudo, cuius decimae Apollini Pythio mitterentur, universusque populus R. ad direptionem urbis vocaretur.* Malles, cuiusque causa universus etc. Lib. II. cap. 6. 52. *quo consilio . . hostem collatis signis compresserint, neque id fieri Annibal senserit, difficile dictu est.* i. e. et quomodo id fieri A. non senserit. Sallustius Iugurth. cap. CI. 5. *Bocchus cum pedibus, quos Volux filius eius adduxerat, seque (i. e. quique non) in priore pugna . . adfuerant, postremam R. aciem invadunt.* Cicero Tuscul. V. 3. *quem.. Phliuntem ferunt remisse, cumque cum Leonte . . disseruisse quaedam. ad quem locum iam hunc Velleii aliosque contulimus.*

Cap. VII. 3. *Crudelesque mox quaestiones* etc. Saepissime enclitico que hoc modo inchoantur periodi, quod vidimus iam Cicer. N. Deor. II. 58. *Omnisque sensus* etc. ubi volebant *Omnis quoque s.* Vide etiam Nostrum cap. LX. 5. cap. LXIX. 5. et alibi. Sic nihil legi cogit *Crudeles queque mox* etc. et frustra tentatur Hyginus Fab. IX. Eiusque *hodie lacrimae manere dicuntur.* et Fab. XXIX. Idque *Alcestis maior filia negavit fieri posse.*

N. 6. *Factum Optimū, quod inimiciarum quaesita erat ultio, minor tecuta auctoritas: et visa ultio privato odio magis, quam publicae vindictae data.* Fuit cum nihil in his novandum crederem. Nam, salva optimorum virorum sententia, libens legerim: *et visa privato odio magis, quam publico vindicta data.*

Cap. VIII. 3. *Qui porticus, quae hodieque celebres sunt, molitus est.* Quamvis concinnius dixisset, *qui porticus hodieque celebres m. e. loci tamena integritas in dubium vocanda non videtur.* Repetitionem fere eiusmodi pronominis relativi cap. CXII. 7. video et alibi.

Cap. XI. 1. *C. Marius . . natus equestri loco.* Alii obscurum fuisse hominem tradiderunt. Consule Perizonium ad Aelian. Var. II. XII. 6.

Ibidem: *Quantum bello optimus, tantum pace pessimus; immodicus gloriae, insatiabilis, impotens semperque inquietus.* Mavult Vir Cel. *immodicus, gloriae insatiabilis,* ut immodicus sit qui apud Sueton. *non verbis tantum, sed et rebus immodicus* dicatur. Sed *immodicum gloriae, voluptatis, pecuniae* etc. pro illo, qui has immodice vel appetat vel usurpet, quod Tacitum aliosque saepius reperias. Nec tamen dissimulabo, con-

firmari quodammodo iudicium illud loco hoc Eutropii Brev. H. Rom. X. 16. gloriae avidus, ac per eam animi plerumque immodi. At satis se mihi vulgata distinctio probat.

Ceterum idem etiam tentabat criticus, *opum modicus, gloriae insatiabilis* etc. quia Sallustius lug. cap. LXIII. de Mario dixerit, fuisse illi *animum belli ingentem, domi modicum, lubidinis et divitiarum victorem, tantummodo gloriaeavidum*. Verum nec Sallustii fidei se adstringere voluit Velleius, dum plura in Mario recenset vitia; neque satie commode hic audire videamus, fuisse *opum modicum* hunc hominem, quum *vitia tantum illius*, non conditionem aut virtutes indicare voluerit Velleius, postquam in genere dixisset *fuisse pace pessimum*. Ab edita igitur scriptura ac distinctione standum arbitror, in qua voci *insatiabilis* subaudiendum *divitiorum potentiaeque*, quo sensu *cupidum* sic absolute adhiberi docuit Cl. Dukerius ad Florum IV. 12. Posset ceteroquin etiam illud *insatiabilis* glossa videri *zoū immodicus*.

Cap. XIII. 1. *Meliore in omnia iugendo animo que, quam fortuna usus.* Parili ratione Tacitus Hist. IV. 28. *per omne id bellum meliore usi fide, quam fortuna.*

Cap. XIV. 3. *Cum aedificaret domum in Palatio, in eo loco, ubi* etc. Cave alterutrum *in extirpandum* putas. Similiter illud geminat Obsequens Prodig. cap. CXI. In *Vestinis*, in *villa lapidibus pluit*. et cap. CIV. *In Gallia in castris lux nocte fulsit* . . vide et cap. CVI. et Gellius N. Att. IV. 6. . *nuntiatum esse Senatui, in sacrario in regia hastas Martias mouisse.* Sulp. Severus Dial. III. 15. dum in *area* . . in illo sediū resedisset. Noster cap. XXXII. 5. *reliquias contractas in urbibus remotoque a mari loco, in certa sede constituit*, ubi necquicquam turbas dabat Gruterus.

Cap. XV. 1. . . *Id maiores . . diligenter vitaverant, ut cives . . in Italiā revocaverint.* Emendant et cives . . revocaverant, vel ut qui cives . . revocaverint, vel ut et cives . . revocaverint. Sed vulgata lectio sic defendi posse videtur, ut ante verbum *vitaverant subaudias hoc modo*. Cuiusmodi ellipsi Lactantius IV. 23. 7. *Quo modo adimet contumacibus excusationem, nisi (ita) ut doceat etc.*? Tacitus Annal. IV. 38. *qui satis superque memoriae meae tribuent, (hoc modo) ut maioribus meis dignum . . credant.* Paulinus Not. Epist. VII. 2. *dignos . . ab Altissimo fructus capit, ut . . hunc mereatur tenere collegam.* Novatian. de Trin. cap. XXIV. *Nunc autem particulatum exponens . . ordinem atque rationem, evidenter expres- sit, ut dicaret.* quem locum immerito tentat nuperus interpres doctissimus.

N. 2. *Mors Drusi . . bellum excitavit Italicum.* Quippe . . cum *id malum in universa Italia ab Asculanis ortum esset, ac deinde a Marsis exceptum, in omnes penetrasset regiones, arma adversus Romanos cepit.* Quorum *ut fortuna atroc*, ita causa fuit iustissima. *Petebant* etc. Melius illud *universa Italia* hoc modo cum verbo *cepit construxisset auctor, Quippe . . universa Italia, cum id malum ab A. ortum esset etc. arma a. R. cepit.* Sic tamen disposuisse sua verba, non facile praestiterim, quamvis ita visum Manutio aliisque fuerit. Traiectarum enim hoc modo vocum complura exempla adferre possem, quae Gronovio, Cortio aliisque iam occupata sunt. Ceterum quamvis in sequentibus his, *Petebant enim eam*

civitatem etc. subaudiendum sit *Itali*, in pronomine tamen *quorum*, cum pace Cel. Burmanni, intelleixerim potius *armorum*; quia sic cap. XVI. 4. *Tan varium atque atrox fortuna Italici belli fuit.*

Cap. XVII. 1. *Italico bello, quo quidem Romani rictis afflictisque ipsi exarmati, quam integris universis civitatem dare maluerunt etc.* Coniuncti docti, ipsi exanimati, vel pacie et ipsi exarmati, vel ipsi exorati, vel postremi participi notionis accipiendum est exarmati. At ubi de preibus nulla sutia dilucida mentio fit, vix crediderim prosae scriptoribus exarmari pro exorari fuisse dictum. Praeterea sic inconcinnius redundaret vocula ipsi. Ego illud ipsi exarmati, quod nequaquam sollicitaverim, expono, dum ipsi prorsus debilitati fractique essent. Latinitatem Lexica docebunt.

N. 3. *Sed eum honorem undequinquagesimo aetatis suae anno adsecutus est.* Coniunctio sed molestiam exhibere Grutero ac Munkero non debuit; neque litem in illam, credo, movissent, si scripisset auctor, sed cum honorem non prius, quam XLIX. aetatis suae anno adsecutus est. Idem vero iam ipsius verba sonant. Alioquin etiam sed, ut in Aviano iam observavimus, deserta vi adversativa, saepissime tantum connectit, valetque autem, porro etc.

Cap. XVIII. 2. *Quos . . redditis civitatibus literis . . interimi iusserat.* Cum Heinsio emaculare, quos redditae e. literae i. iusserant, vel quos redditis civitati cuique literis, i. iusserat, neutiquam necessarium puto. Quamvis enim, si tricari velles, tam civitates literis, quam literas civitatibus redditas intelligere posses, tales tamen absurdii cuiusdam παρεμηνας non verebatur auctor. Sic cap. XLVI. 4. *Transgressum Euphraten Crassum . . interemit.* ubi stulto itidem lectori incertum relinquebat Velleius, utrum Crassus Euphraten, an Crassum Euphrates transgressus fuerit. Adde cap. LXIX. 2. *acceptis a. S. Murco et C. Marcio, praetoriis viris imperatoribusque, praevalidis in Syria legionibus.* supra cap. II. 2. *quantas perfecta et natura et industria mortalis conditio recipit.* Valerius Max. I. cap. 5. 4. *sessa longa standi mora puella.* Frontinus Strat. II. 3. 17. *ab hoste, et peditum numero et maxime equitatu superante.* et cap. 4. 4. *deiectis iugis Callidromi Aetolia, ubi eadem chorda oberrabant interpretes.* Add. porro I. F. Gronovium ad Livium XL. 27.

Cap. XIX. 3. *Ad quem interficiendum cum gladio missus servus . . ut agnoscit Marium . . abiecto gladio, profugit e carcere.* Gruterus illa cum gladio et e carcere tollenda putat. Prudentissime vero Burmannus ad cap. IV. 2. in Velleio, inquit, tollere quae supervacua videntur, periculum, quia amat cumulare eadem. Et solere ipsum repetere easdem tamen voces, iam saepius supra diximus.

Ibidem: *Qui forte ab imperatore eo, bello Cimbrico, captus erat. Ab defendendum aut sub restituendum nonnulli putant, quod imperatoris non sit captivos manu facere ac prehendere.* At vero Imperatores capere dici solent, quem per milites suos capiant. vide cap. XXIII. 3. cap. XLII. 2. et *millies alibi.*

Cap. XX. 1. *Seditione, sed quam dux creaverat, imperfectus est.* Imperito tentant excitaverat, civerat vel concitarat. Ut enim *lites, odium,*

periculum creare pro excitare alibi dicitur, cur minus item *creare seditionem* Latine diceretur nulla ratio est.

Cap. XXI. 2. *Ut . . . huc atque illuc, unde spes maior adfuisset potentiae, se exercitumque deflecteret.* Eleganter dixisset quidem *adfuisisset*, sed Heinsio tanien sè etiam alterum satis probare videtur; et merito quidem. Ovidius Her. Epist. XVIII. 178.

Et res non semper, spes mihi semper adest.
et Epist. XX. 166.

Nos quoque dissimili certamina mente subimus,

Nec spes par nobis, nec timor aequus adest.

Iam vero epallaga ista praeteriti *adfuisse* pro praesenti, nihil usitatius. Frontinus Strat. IV. 5. 4. *atque ubi spes salutis vix superfuerat, inde opima spolia retulit.* Sic passim.

Cap. XXIII. 4. *Si quis hoc . . . imputat Atheniensibus, nimirum veri vetustatisque ignarus est.* Nimirum emphasi inservit, dicitque sane, profecto. Cicero pro Marcello: *si consideraris etc. hunc nimirum antepones.* ad Herenn. I. 10. *Nam cum . . . dissolverimus, absolute nimirum manus oratorum confecerimus.* et lib. IV. 30. *Quod si etc. hunc extingue, id nimirum capi fuit Troiam.* Noli igitur cum nonnullis, in Velleii verbis, legere nimium vel nae nimium.

N. 6. *Transgressus dsinde in Asiam Sulla, parentem ante omnia supplicemque Mithridatem invenit.* Optimo iure huic inhaerebat lectioni Vossius, cum alii vellent parentem in omnia supplicemque, vel terrentem ante omnia, supplicem M. i. Sed quod ante omnia interpretatur praecipue, ego malim confessim, quod itidem hac dictione denotari nemo dubitat.

Cap. XXIV. 1. *C. Flavius Fimbria, qui . . . forte Mithridatem pepulrat praelio etc.* Puteano accesserim legenti *forti*, potius quam Vossio omnibus modis retinenti *forte*, ut casu magis quam virtute Fimbriae Mithridatem pulsum innuat Velleius. At singularem juvenis huius fortitudinem in isto proelio omnino agnovisse auctor videtur, quoniam addit: *adolescens quae pessime ausus fuerat, fortiter executus.* Et adiectivum hoc tam ad res accommodari, quam ad personas amat. Sic infra cap. CXII. 1. *Felix eventu, forte conatu, prima aestate belti Messallini opus mandandum est memoriae.* Ita Cicero, Ovidius aliisque, quos praeterimus scientes.

N. 4. *Vix quidquam in Sullae operibus clarius duxerim, quam quod . . . neque inlaturum se bellum iis dissimulavit, nec quod erat in manibus omisit, existimavitque ante frangendum hostem, quam ulciendum civem, repulsoque externo metu . . . superaret, quod erat domesticum.* Ut convenienter tempora modique, legendum esset repulsoque e. m. . . superavit q. e. d. Sane verbum *superare* aequa per aprecedente *quam quod* dependet; quam ista *dissimulavit*, *omisit*, *existimavitque*: omninoque dissentit ab his, qui *superare* emendant, idque pro superandum, superari debere accipiunt; de qua quidem Latinitate vehementer adhuc dubito, licet censere aliquando infinitivum talen adsciscat. Quod vero ad hanc temporum modorumque permutationem attinet, forte condonanda haec potius auctori, quam libraria tribuenda. Diximus ad Cicer. Tusc. III. 16.

Cap. XXV. 4. *Post victoriaq[ue], qua descendens montem Tifata cum C.*

Norbano concurrerat Sulla etc. Durior non iniuria videbatur viris insignibus ista ratio . . victoram, qua concurrerat. Burmannus fingebat *Post victoriam, qua tenentes montem T. Marium cum C. Norbano Cos. fuderat Sulla*: Dukerus autem ad Flor. III. 21. 19. medicina multo leniore: *Post victoriam pugnae, qua d. m. T. c. C. N. c. S.* At vero proxime ad formam hanc accedunt talia: Dictys Cret. III. 16. *adversum tot millia . . varia semper victoria certaverat.* Iustinus IV. 2. *duique varia victoria cum tyrannis dimicatum.* Tacitus Annalium XII. 14. *Concursumque magna caede et ambiguo eventu.* Noster cap. XXII. 1. *Mox C. Marius pestifero suis reditu intravit moenia.* Adde quod pronomen relativum ita saepius spectet ad nomen, quod sequenti verbo minus adcommodeatum sit. Sic *conscientia, vel per conscientiam meminisse aequae rarum incommodumque videtur, quam rictoria concurrere; quum tamen hoc modo Valerius Max. III. cap. 7. 1. ei fiduciam conscientia illa dabat, qua meminerat etc.* ubi de hac forma plura Perizonius. S. Neverus II. S. I. 48. *detrahebam . . praescientia, qua videbat etc.* ibi nos alia damus. Porro quod Munkerus legebat *descendens monte, forsitan hac abstinendum correctione fenerat, siquidem egredi fortunam hominis sic dixit Noster cap. XL.* Nec desunt plura id genus accusativorum exempla.

Cap. XXVI. 1. *Multa fortiterque molitus.* Mollius esset *multa fortiter vel multa fortiaque molitus.* Sed vide quae infra ad cap. CX. 6.

Cap. XXVII. 2. *Penitusque Romano nomini infestissimus.* Quod rariorem locutionem hanc dicit vir celeberrimus, cave ne de loci sanitate te hoc reddat dubium. Sic *admodum paucissimi* dixit Orosius VII. 28. initio: *admodum celeberrimi* Fulgentius Mythol. I. 26. ad quem plura suppeditavit Munkerus. Adde Perizonium ad Sanct. Min. IV. 9. Sic *magis, potius etc.* passim ante comparativos abundare, notissimum est. Nec commodior superlativus iste cap. XI. 1. *quantum bello optimus, tantum prope peccimus.* Sallustius Iug. cap. XXXI. 14. *Ita quam quisque peccime fecit, tam maxime tutus est.* ubi vid. Interpretes.

N. 3. *Cuius abacizum caput ferri, gestarique circa Praeneste Sulla insit.* Quod discrimen verborum *ferri* *gestarique* satis aptum non conspiceret Cl. Burmannus, legebat *ferri, spectarique c. P. S. i.* Sic tamen hic satis dilucide se distingui patiuntur, si intelligas iussisse Sullam caput Telesini adferri, seu sibi exhiberi, ac circa Praeneste gestari spestandum. Ita *ferre* pro adferre, infra cap. LVI. 2. *Pecunia ex manubii ita paulo amphius sexies milies H. S.* Iustinus I. 5. *Epistola, quia palam ferri nequibat, exinterato lepori inseritur.* Sulp. Severus Hist. I. 33. *Saul . . capta servari et ferri subet.* Saepius ita in aliis verbis illuc, *ad aliquem, ad se aut talem aliquem terminum subaudiri, videbimus* ad cap. LI. 2.

Cap. XXVIII. 1. . . *Magnificis praetitis partium eius viri hostium exercitum fuderant: duo Servili apud Clusium, Metellus Pius etc.* Td viri non extirpaverim cum viro nobilissimo, qui hariolabatur, *m. p. partium eius hostilem exercitum fuderant duo Servili etc.* Libenter autem duo puneta ante ista *duo Servili sustulerim, vel potius comma duntaxat substituerim: proprius enim verborum ordo est, m. p. p. e. viri, duo Servili etc. hostium ex fuderant.* Sic cap. XCII. 1. *Praeclarum excellentis viri fa-*

ctum C. Sennii Saturnini. pro, p. e. viri C. S. Saturnini factum. Cicero de Leg. II. 16. ea a nobili homine lata est, L. Cassio. Lactantius I. 15. 29. quia hoc scelerato homini placuit Antonio. Obsequens Prodig. cap. CXVIII. ante pontificis maximi domum Lepidi. ubi alia. Partium eius viri, sine ulla vocis viri emphasi; idem fere audit quod, qui erant eius partium. Infra cap. XXXIV. 3. C. Sergii Catilinae . . et aliorum utriusque ordinis virorum coniurationem etc. Capitolinus Geta cap. IV. quum vellet partium diversarum viros Severus occidere. et cap. VI. ita ut utriusque ordinis viri percuterentur. Florus III. cap. 20. 3. Spartacus . . effracto Lentuli ludo, cum triginta aut amplius eiusdem fortunae viris, eruperunt Capua . . Prima velut ara viris mons Vesuvius placuit. in quo loco nihil tentandum fuit. Addatur Hegesippus I. 41. Olympio ex amicis regis viro etc. Lib. V. 4. Denique cohortati sese invicem factionum viri etc.

N. 2. . . Imperio, quo priores ad vindicandum maximis periculis rempsi fuerant, immodecae crudelitatis licentia usus est. Super varia doctrinum commenta de his, quae in MS. corrupta fuerant, Davisius omnino scribendum censebat . . in imm. crud. licentiam usus est. Vide ipsum ad Cicer. Tusc. V. 21.

Cap. XXIX. 2. Fuit hic . . forma excellens, non ea qua flos commendatur aetatis, sed ex dignitate et constantia, quae in illam convenienter amplitudinem, fortunam quoque eius ad ultimum vitae comitata est diem. Nihil in his mutationem flagitare videtur, nisi forsitan melius legeretur, non ex qua flos commendatur aetatis, sed ex dignitate constantiae, quae etc. quia in ed. principe est . . dignitate constantiae, in illam etc. Tam enim constantia, quam dignitas ad vultum externamque speciem hominis saepissime refertur. Curtius X. 8. initio: castigatosque . . sic animi vultusque constantia terruit, ut vix mentis compotes fugerent. Sic Nepos aliquie. Significat Velleius, fuisse huius Pompeii formam vere virilem, magnique animi indicem, et hanc cum fortunae eius amplitudine ad vitam finem ipsum fuisse comitatam.

Cap. XXX. 5. LXIV fugitiivi e ludo gladiatorio Capua profugientes . . Vesuvium montem petiere. Grutero aliud quid olim loco vocis fugitiivi fuisse videbatur: vix enim, inquit, probes fugitiivi profugientes. Mihi tamen talia toleranda videntur. Sic Florus I. 13. rapidissimus procurrentis imperii cursus. Minuc. Felix cap. XIII. Merito ergo de oraculo testimoniū meruit prudentiae singularis. Noster cap. CXXIV. 3. et corpus eius humanis honoribus . . honoratum. Alias damus talia largiore manu.

Ibidem: Mox crescente in dies multitudine, gravibus variisque casibus adsecere Italianam. Dukerus ad Flor. II. 18. 2. coniiciebat cladibus. Sane quamvis casibus saepissime clades denotentur, durius tamen dici videtur afficere casu vel casibus. Sic tamen qui et alia Nostri singularia imitatus est, S. Severus V. Martini cap. XXI. 3. sollicitos esse praecepit, per celulas singulorum, quis hoc casu fuisse adfectus. Nec mollius, quod Curtius IX. 8. dixit, maiore periculo, quam vulnere adfectus.

Cap. XXXI. 3. Sed tamen idem hoc ante biennium in M. Antonii praetura decretum erat. Mavult doct. Davisius ad Cicer. Tusc. V. 21. . . ante biennium M. Antonio praetori d. e. quia sic Lactantius I. cap. XI. 32.

quale M. Antonii fuit infinitum illud imperium; cui totius orae maritimae potestatem Senatus decreverat. Mihi tamen, absque tanta mutatione, hunc ipsum sensum sat commode vulgata fundere lectio videtur. Sic in aedilitate, i. e. dum aedilis erat, cap. XLIII. 4.

Cap. XXXII. 2. . . dissuadentem et adversarium voluntatis suae, vero intromixio fraudare noluit. Cur vellemus voluntati suae, causam idoneam adhuc quaero. Simili enim genitivo laborum adiutor, successor regni, actionum monitor, collega sapientiae et sexenta talia dicuntur. Ita infra cap. LVI. 3. vindicabimus consiliarium caedis, i. e. in patranda caede.

Cap. XXXIII. 1. Qui alioqui per omnia lquidabilis et bello pene invictus, pecuniae expellebatur cupidine. In verbo expellebatur subaudio, ex fide historica, belli administratione: quemadmodum saepenumero sic absolute occurrit illud verbum, ut supplendum sit ablativo tali, quem loci requirat natura. Pecuniae autem cupidine hic valet propter pec. cupidinem, de qua vi ablativi egimus ad Cicer. Tusc. III. 1. videaturque Gronovias ad Senec. Benef. VI. 18. Sic prorsus accedo Popmae ac Boecleto, qui locum hunc recte se habere iudicaverunt.

N. 2. Nam cum Pompeius Lucullo infamiam pecuniae, Lucullus Pompeio interminatam cupiditatem obiiceret imperii etc. Lipsius applaudente Vossio, legebat infamem pecuniae . . cupiditatem. Sed quod Lucullus aequo prodigus pecuniae, ac appetens haberetur, Heinsius coniectabat insaniam pecuniae. Huic autem posteriori crisi illud obstat, quod infamia saepius infamem insaniam significet. Ita insanire in puellas, quod ex Horatio attulit vir laudatus, infamia in puellas dici posset. A. Victor Epit. cap. VI. 2. Iste in adolescentes infamis, ad vescendum intemperans fuit. Scholiastes Iuvenalis: quae se occidit tamquam infamis in fratrem. ubi non erat quod Lipsius ad Tacit. Ann. XII. 8. coniiceret in fratre. Simili etiam accusativo Commodum pollutum fuisse in utrumque sexum, in eius vita cap. V. scribit Lampridius. Haec tamen et alia, quae in defensionem lectionis vulgatae observari possent, qualiacunque sint, placet omnino emendatio Lipsii.

Ibidem: Cum etc. neuterque ab eo quo arguebatur, mentitus argui posset. In his varie se torquent commentatores, quae tamen haud aegre se tuentur; modo ex mente auctoris perspicua, voci *mentitus*, subaudias in his obiectionibus, et in praecedentibus illis ab eo quo, ellipsis iteratae praepositionis talem agnoscas, de qua diximus ad lib. I. cap. VII. 1.

N. 3. Et in quibus rebus primus esse debebat, solus esse cupiebat. Si quid inesse vitii his verbis, concedendum esset nonnullis, qui illud *me debebat* pro glossa injecta habent aut *esse avebat* substituunt; non male resingeret . . . primum se videbat. Sed Heinsio suffragandum potius videtur, quatenus in hacce triga nihil novandum statuit, cum tamen nollem pro in quibus rebus tentasset in qua in urbe. Quod enim causatur, tam prope praecessisse remp., quae illa quaeso ratio est, cum toties Noster eadem repeatat, ut saepius iam monuimus, et hocce *rebus*, utpote generalius quid, ab illo remp. satis commode distingui possit. Sensus: in quibus rebus administrandis solummodo primum esse ipsum oportebat, etiam volebat esse solus.

Ibidem: *Ut qui eos ut libentissime iniret, ita finiret aequo animo.* Illud *ut tam brevi intervallo geminatum neminem moleste habere debuit,* quippe, cuius coni. recursum non minus ingratum, Tullio aliquis vindicavimus ad Tuscul. Quaest. IV. 19. Sic nimiam quoque elegantiam puto, qua vexatur illa geminatio *zoū ita* in his cap. XX. 2. *Itaque cum ita civitas Italiae data esset, ut etc.* Ceterum nec in seqq. *Et Lucullus etc. at reponi necesse est; quandoquidem saepissime haec ab ipsis permisceri auctoribus, abunde etiam alias demonstravimus.*

Cap. XXXV. 1. *Ille Senatus dies . . virtutem M. Catonis, iam multis in rebus conspicuam atque praenitentem in altissimo illuminavit.* Veniebat in mentem, *in clarissimo lumine locavit, vel in altissimo cacumine locavit, vel cumulatissime illuminavit.* Iam adridet, quod etiam aliis placuit, *altissime illuminavit.* *Excelsissime eodem sensu pro splendidissime, dixit lib. I. 6. 3. vir, cuius quandiu Sparta diligens fuit, excelsissime floruit.* Prae-positionem in passim invito Veileio a librariis obtrusam, luculente docuit Heinsius ad cap. LXVIII. 1.

N. 2. *Hic genitus proavo M. Catone, principe illo familiae Portiae, homo virtuti simillimus, et per omnia Diis, quam hominibus propior.* Quod vetus exemplar habet *homo non virtuti etc.* equidem negativum illud ex cauda praecedentis vocis per incogitantiam scribarum natum potius existimaverim, quam ut inde fingerem, *homo non virtute ei solum simillimus, sed per etc.* Non tamen loco sua constat sanitas. Quid si rescribas, *horum virtuti simillimus, proavi nempe familiaeque Portiae.* Sic lib. I. cap. 12. 3. *vir avitis P. Africani paternisque L. Pauli virtutibus simillimus.* ubi nostra consulas. Posset etiam, *homo virtuti huius simillimus.* Maxime etiam allubesceret *homo virtutis simplicis*, i. e. non fucatae, non ostentatae. Sic cap. CXXIX. 1. . . nati ad omnia, quae recte facienda sunt, simplicie virtute merentis semper, quam captantis gloriam.

Ibidem: *Cuique id solum visum est rationem habere, quod haberet iustitiam.* Vetus liber iustitiae resert: unde eleganter, uti solet, Heinsius communiscebatur *quod daretur iustitia.* Liceret etiam, *quod iuberet iustitia.* Sed forsitan a vulgata scriptura non recendum: quippe cum iustitiam habere, pro in se continere, vel iustum esse, tam Latine dici videatur quam habere rationem. Confer ista infra cap. LXXVI. 3. *Adventus . . Antonii . . habuit bellum metum.* Sallustius Catilin. cap. XI. 3. *Avaritia pecuniae studium habet.* ubi vid. Interpretes.

N. 3. *Ut ardore oris orationem omnium . . societate consilii suspectam fecerit.* Elegantiore atque usitatiore quidem Latinitate dixisset *sociati consilii suspectam:* alterum tamen non prorsus repudiaverim. Et iam *suspiciunt contumacia, incestu suspecta* ex Curtio et Victore (in quibus variat tamen lectio) contulit hic Burmannus. Addatur Valerius Max. VII. 3. 7. *cum . . Nolanum peditem, dubia fide suspectum . . . in castris haberet.* Seneca in Oedipo vs. 916.

. . ac se scelere convictum Oedipus

Damnavit ipse.

i. e. sceleris, de scelere, vel in scelere. Solet enim praep. *in* addi. Ita Valer. Maximus V. cap. 9. 3. *Suspectus in parricidio.* cum nota Vorstii.

Tacitus Annal. XV. 44. *haud perinde in crimen incendiis, quam odio humani generis convicti sunt.* unde Fūernus removere praepositionem non debuit. Vide Fabri Thesaurum V. *Convincere.*

N. 4. *Ut etc. animadverendumque in eos, quos praediximus, censeret.* Quamvis vocem *reus* suepe in pron. is depravaverint scribae, cuius rei indica etiam in Sulp. Severo videbimus, hic tamen quid iubeat legi in *reos*, non *video*; quamquam sic scribere Nostrum potuisse quis dubitet? Perperam vero Raphelengius deleri volebat *quos praediximus*. Sic enim passim, et a Nostro praesertim, circumscribuntur personae aut res, exiguo aut nullo intervallo in antecedentibus memoratae. videatur index.

N. 5. *Quippe fortissime dimicans, quem spiritum suppicio debuerat, praelio reddidit.* Reddere spiritum, pro dare, edere, efflare, dixit etiam cap. XIV. 2. *Sed cum ultimum redderet spiritum . . . effudit vocem convenientissimam conscientiae suae.* et cap. LXXXVII. 1. *expers muliebris metus, spiritum reddidit.* Seneca Nat. Q. VI. 1. *in luce hunc et in aperto spiritum reddam.* quem locum aliaque iam dedit summus Gronovius ad Senecam Oedipo vs. 271. Nollem igitur hic tentatum fuisse, *spiritum . . . præcio edidit.*

Cap. XXXVI. 2. . . *Auctoresque carminum Varronem ac Lucretium, neque ullo in suscepti operis suis carmine minorem Catullum.* Heinsius rō si auferendum, vel suavi substituendum putabat. Doctiss. Marciandus in Epist. Crit. legebat in *suscepti operis sui forma minorem C.* Non olsecisse scilicet videntur illi, adiectivum *ullo* cum substantivo *carmine* construendum; ut voluerit Velleius, Catullum in nullo carmine operis sui Varrone ac Lucretio fuisse minorem.

Cap. XXXVII. 4. *Praefatus neminem alium . . . fuisse, cuius se societati commissurus foret, quam Cn. Pompeium.* Schelius ad Auctor. D. de C. Corr. Eloq. cap. XXVIII. coniectabat . . . cuius se sanctitate c. f. Ad Burnanni tamen de loci integritate ac sensu sententiam potius accesserim.

Cap. XXXVIII. 3. *Immane bellicae cicitatis argumentum, quod semel sub regibus, iterum hoc T. Manlio Cos., tertio Augusto principe, certae pacis argumentum Ianus Geminus clausus dedit.* Locum interpolatum iudicavit Heinsius, quia inconcinnius pacis argumentum sequitur post b. civ. argumentum. Sed eiusmodi repetitiones saepissime excidisse Velleio, aliquoties iam inculcamus. Si quid tamen novandum, legi posset, *immane bellicae virtutis incrementum, quod semel certae pacis argumentum, Ianus G. clausus dedit.* ut certae p. argumentum per appositionem ad sequentia *Ianus Geminus clausus pertineat.* quomodo sere Florus II. 3. argumentumque pacis et bona fide cessantium armorum, (i. e. quodque erat argumentum etc.) tunc primum post Numam clausa fuit porta Iani.

N. 6. *Regis morte, quam ille conscientia acciverat, facta provincia est.* Recte quidem dedisset civerat vel conciverat: verum alterum tamen non moverim. Florus IV. 2. 70. *Sed accepta partium clade . . . mortem etiam laetus accivit.* ubi Melam isto sensu arcessere mortem dixisse notavit Dukerus, ut et *adsciscere sibi mortem* dixit Hegeippus III. 17.

Cap. XL. 3. *Cum privato comitatu, quem semper illi vacare moris fuit.* Malebat vir de his literis optime meritus, illum sectari vel assectari

moris fuit; quia proprie alicui vacemus, cum a negotiis liberi copiam ipsi nostri faciamus. At vacamus etiam illi, cui operam dare aliquave in re inservire, negotium nostrum familiare assiduumque sit. Quintilianus I. 2. *Verum in studiis magis vacabit unus uni. sc. discipule praeceptor vel paedagogus. Ita uni alicui negotio vacare infra cap. CXIV. 1. dicitur, qui nullis aliis distingi solent.*

Cap. XLI. 2. *Magnitudine cogitationum . . . Magno illi Alexandro stimillimus.* Dextre hoc loco elegantissimus Heumannus illustrabat ista Auctoris de C. Corr. Eloq. cap. XXI. *Concedamus sane C. Caesari, ut propter magnitudinem cogitationum . . . minus in eloquentia effecerit.*

Ibidem: *Animo super humanam et naturam et fidem erectus.* Voce *erectus* solet ita Noster res personasque insignire illustiores. Sic cap. IX. 3. . . *Accii, usque in Graecorum ingeniorum comparationem erecti.* et cap. CXXX. 1. *Quam pia munificentia, superque humanam erecta fides!* Noli igitur tentare *erectus.* *Animum accipe pro constantia animique magnitudine, ut passim.*

Cap. XLII. 2. *Laetus nocturnae expeditionis triumpho, ad suos reversus est.* Non erat, cur Acidalius distingueret *l. n. expeditionis, triumpho ad s. r. e.* Aequo enim recte ablativus *triumpho* cum nomine *laetus* construitur, ut cap. CXV. 2. . . *caesis viris, laetus victoria, praedaque onustus, pervenit ad Caesarem.* *Triumphus autem noct. expeditionis* est, qui in nocturna expeditione reportatur; quali genitivo *clades belti, Victoria certaminis et infinita talia dicuntur.*

Cap. XLIII. 4. *Reliqua eius acta . . . et praetura quaesturaque . . . obita in Hispania . . . quo notiora sunt, minus elegant stilo.* Tam saepe, quod etiam in Grammatica sua iam docuit Vossius, duo singularia verbo aut nomini iunguntur singulari, ut neutquam pro *obita* rescribi opus sit *obitae.* Infra cap. LI. 2. *nihil in mora habuit, quo minus . . . ipse exercitus que perveniret.* cap. LIV. 2. *quod ciebat rex Iuba et Scipio.* et quot non ubique aliis in locis? Sic merito surdo canebat erud. Bentleius, cum in his Cicer. Tuscul. V. 8. *auctore Aristone et Antiocho, vellet auctoribus.* Aliud porro agebat vir acutissimus, cum ante verba *quo notiora sunt,* relativum *quae infarciret,* quod syntaxis vehementer officere quis non videt? In praecedentibus, et restituta, *in aedilitate, adversante quidem nobilitate, monumenta C. Marii,* sine ulla ratione reponebatur *adversante eidem nobilitate.*

Cap. XLIV. 1. *Quae urbi orbique terrarum, nec minus, diverso quoque tempore, ipsis exitiabilis fuit.* Male interpungitur hoc modo, cum *debeat, nec minus diverso quoque tempore ipsis e. f.* Nec puto audiendos, qui illud *quoque in quoique, utcumque vel quamquam mutari volunt.* Vacat enim coniunctio haec eodem modo, quo cap. XCV. 2. *nec non directa quoque acie feliciter functi.* Severus Dial. I. 8. *sed et Hebraeis etiam litteris institutus* etc. ubi alia damus.

Cap. XLV. 1. *Et actus incesti reus ob initum inter religiosissima P. R. sacra adulterium.* De integritate loci dubitabat Vir Cel. dum locutionis *inire adulterium exemplum desiderat.* Noverat tamen haud dubie *inire, subire et obire* passim notare aggredi, suspicere, peragere. Quumque Ovidius Am. II. 7. dixerit *Veneris famulae connubia inire;* Iustinusque II. 4.

vacubatum finitimorum ineunt; cur Nostro initum loqui adulterium non illerit, id sane non adsequor.

N. 3. *Idem intra biennium sera Cn. Pompeii cura, verum ut coepit, interrita . . . dignitati patriaque restitutus est. Sic ediderunt, postquam illi editum fuerat, verum et cupito interitu. In MS. erat rerum et cupit interita: unde quod singitur rerum et cupiti interrita, id an Latini sermonis genius patiatur, merito in dubium venit. Nec mihi se satis probat rerum ut coepit, interrita; requiri enim adiectivum videtur, quod ad praecedens sera ita respiciat, ut illud aliquomodo corrigat. Si igitur res interrita vocari non licet, quae sit hominis interriti, deque re cuncta non facile deterrendi, qualium tamen hypallagarum non prorsus denuo exempla; levi brachio reposuerim, verum ut coepit, intenta, i. e. scri, strenua. Curtius III. 13. qui intentiore cura suos . . paucis abhorret. Iustinus XVII. 3. intentiore omnium cura servandi eius educandus. Sic Tacitus aliique.*

Cap. XLVII. 1. *Novem denique aetatibus vix ulla non iustissimus triumphus emeritus. Mollior quidem esset illa ratio, ex novem denique ae. s. illa, quae non i. t. e. Sed ab eiusmodi tamen duritie non abhoruisse antiquos arbitror. Supra lib. I. 10. 3. . . quatuor filii fuere: ex iis duos iuxta maiores (dicere potuerat duorum n. maiorum, ut hic pro novem aetatibus, novem aetatum) unum P. Scipioni . . in adoptionem dedit, alterum Fabio Maximo. Tacitus Annal. III. 54. tot a maioribus repertae leges, . illae oblivione, hae . . contemtu abolitae. Sulp. Severus V. Martini ap. XX. 2. qui duos Imperatores unum regno, alterum vita expulisset.*

N. 2. *Septimo ferme anno Caesar morabatur in Gallia. Ferme hic ibundat pleonasmo, cuius saepius ad Sulp. Severum meminit Vorstius; nosque alias exempla ex optimis quibusque damus. Certatim autem corrigit viri docti septimum f. annum: isque casus solennior est in hac forma. Vide Cic. Fam. XVI. ep. 7. quaeque Perizunius ad Sanct. Min. IV. 6. 16. ac Burmannus ad Ovid. A. A. I. 647. Attamen et tempus, per quod aliquid duret, saepius ablative extulit Noster; ut cap. XCVII. 2. triennio bellavit. alibi: et septimo anno, ad analogiam, optime intellegas hic de tempore, in quo quid fiat. Iam mora haec Caesaris incident in annum septimum, adeoque in isto anno agebatur. Maneat igitur vulgaris lectio.*

N. 5. *Quem quidem M. Cato palam lata absolvit sententia. quam si maturius tulisset, non defuisserint, qui sequerentur exemplum. Non desentenda fuit primae ed. lectio, qui si maturius tulisset, sc. eam, vel sententiam. De isto usu pronominis relativi egimus ad Cicer. N. Deor. III. 14. Qui (maluerunt quem) quoniam quid diceret, intelligi noluit, omittamus. Ita mox cap. XLVIII. 2. qui si . . decessisset . . defuisisset fortunae destruendis eius locus. Dici brevius potuerat, cuius, si decessisset, defuisisset fortunae destruendi locus. Sed merito illic conticuit criticus nobilissimus, qui hic volebat cui, si maturius etc.*

Cap. XLVIII. 3. *Cuius animo voluptatibus vel libidinibus neque opes illae neque cupiditates sufficere possent. Alii aliter de vera huius loci lecture statuunt. Mihi quidem sub stili acumen venit, cuius omnino cupi-*

ditatibus vel libidinibus neque opes ullae, neque voluptates sufficere pos sent. ut ad cupiditates opes, ad libidines voluptates referantur.

Cap. XLIX. 4. . Contenderet: *vir antiquus et gravis Pompeii partes laudaret magis, prudens sequeretur Caesaris, et illa gloriosa, haec terribilia duceret.* Distingue . . contendere. *Vir antiquus et gravis* etc. neque enim ab antecedentibus haec suspendebat Velleius, sed in transitu ac velut per parenthesin notat, quae viri gravis aut prudentis alicuius in his Caesaris Pompeiique dissidiis sententia ac ratio futura fuisset. Sed ulcus latere putat Vir Cel., neque quo gloriosa et terribilia referantur quidquam praecedere, nisi legas, *prudens sequeretur Caesaris arma.* At supplemento isto non eget auctoris oratio, in qua rō *illa gloriosa, haec terribilia* interpretandum, illam partem gloriosam, hanc terribiliorem. Sic plane Tacitus Hist. II. 98. . . *palam epistolis . . Vitellium, occulte nuntiis. Vespasianum fovere, et haec illave defensurus, prout invaluerint.* Noster infra cap. LXXXIV. 2. *Vigebant in hac parte miles atque imperator, illa marcebant omnia.* i. e. illa pars omnis marcebat. ubi non opus est scribi illa vel in illa. Ceteroquin posset etiam legi, *illic marcebant omnia.* ut hoc cap. XLIX. 3. Hic *omnia speciosa, illic valentia.* Tacitus Hist. I. 65. *cuncta illic externa et hostilia; se coloniam Romanam etc.* Denique ob sequens comparativum *terribilia*, non rescriperim *gloriosa:* nisi *terribilis* etiam legi debeat cap. LXXXIV. 2. *narium haec magnitudo modica cum celeritate, adversa illa specie terribilior.* quod tam nemo mutandum dixerit, ut nec innumeratas graduum enallages, quarum aliquot iam alias constipavimus.

Cap. L. 4. *Exercitus deinde . . ipsius adventus vigore ac fulgore occupatus, se Caesar tradidit.* Quum ed. Rhenani det *adventu*, non ineleganter quidem legeremus *ipsius sub adventu;* sed praep. illa saepissima ante hunc ablativum subauditur. Caesar VII. B. G. *Eorum adventu . . equos sumit, Germanisque distribuit.* Plura damus ad Dictyn Cretem. Adi et Cl. Oudendorpium ad Iul. Obseq. Prodig. cap. LXI. Et solere ita diversos iungi ablativos, post I. F. Gronovium aliosque, ad Sallust. Catil. cap. XI. 4. ostendit Cortius. Posset autem etiam coniici *ipsius aduentus*: Sed non videtur a vulgata lectione abscondendum, cuius hic sensus est: ipso adventu, vigore fulgoreque Caesarianorum praferentes occupati: quomodo *occupari adventu hostium* dixit Iustinus II. 12.

Cap. LI. 2. . . *Cum Dyrrachium . . castris Pompeii teneretur . . Caesar . . nihil in mora habuit, quo minus et cum vellet, ipse exercitum classibus perveniret, et primo etc.* Acidalius et *quo vellet*, Vossius *qua minus eo cum vellet.* At particulae *eo, illuc* etc. non raro subaudienda relinquuntur ab auctorisbus, quod monere iam coepimus ad cap. XXVII. 3. Sallustius Catil. cap. XLVI. 5. *Consul Lentulum . . ipse manu tenens, perducit.* Iustinus XII. 5. *Interea unus . . vinctus perducitur, utrobique consule interpres.* Ita nil mutem Taciti Annal. XV. 52. *Villa Pisonis: cuius amoenitate captus Caesar crebro venditabat, et infra cap. CXIII. 2. paucis diebus exercitum qui venerat, ad refovendas ex itinere eius vires, moratus.*

Cap. LV. 2. *Nam victus ab eo Pharnaces vix quidquam gloriae eius adstruxit.* Cur cum viro magno reponendum sit *adstruxerit*, non perspicio.

Cap. LVI. 1. *Caesar omnium vicer, regressus in urbem . . omnibus ignovit.* Ob sequens *omnibus* in praecedens *omnium* stilus stringendus non fuit, quandoquidem ita saepius voces a Nostro easdem geminari, aliquoties iam diximus. Et quis non aliquando tam levia peccat? Cicero Acad. 1. 8. *Sed subiectum putant omnibus sine ulla specie atque carentem omni ulla qualitate . . . materiam quandam, ex qua omnia expressa . . sint: quae haec omnia accipere possit, omnibusque modis mutari, atque ex omni parte esse.* Iustinus III. 2. *ut intelligerent omnes, quanto plus apud bonos iuris pietatis, quam omnes opes valerent.* ubi non erat, quod talium etiam nimis rigidus censor T. Faber vellet, ut inter homines, quanto etc.

N. 3. *Adiectis etiam consiliariis caedis familiarissimis omnium . . D. Bruto etc.* Auscultandum omnino Grutero fuerat, qui *consiliarios* hic vocari consilii eiusdem participes, verissime dixerat. Cicero Fam. I. ep. 9. *sed terte et ego te auctore amicissimo ac sapientissimo, et tu me consilio fortasse non imperitissimo . . usus essem.* ubi *consiliarium*, quicum deliberes, ab *auctore*, a quo consilium accipias, distingui vides; quorum illum *consilii comitem*, hunc eiusdem *ducem* appellat Plinius I. ep. 5. *Genitivus caedis valet in caede, ut mox n. 4. consulatus collega. cap. LVIII. 3. comes militiae. cap. LIX. 4. commilito belli. cap. XXXII. 2. adversarius voluntatis. cap. XLII. 3. triumphus expeditionis.* et innumera talia.

Cap. LVII. 2. *Nam et haruspices praemonuerant etc. et libelli coniurationem nuntiantes dati, ab eo neque protinus lecti erant.* Sed profecto etc. Loco male sano medicinam variam adhiberi videmus: tentando nempe, *dati adeo, neque, vel dati, neque ab eo, vel dilati ab eo, neque, vel dati ab Artemidoro, neque p. l. e.* In hoc uno consensus omnium, quod *neque* adservant. Et sane *non* fuisse Caesari lectos hos libellos, alii etiam tradunt. Hoc tamen si voluerit Velleius, *vox protinus inconcinnius, puto, vacabit; ni forte, dilati ab eo, neque p. l. e. velimus.* Reputandum perio, non tam voluissse ipsum hic indicare, quid Caesari subeundi periculi mihi ansam praebere potuerit (quale illud fuisse, quod literas has legere neglexisset) quam quid ipsum ad evitandum illud adducere debuerit. Id autem praestare debuerant literas hae, non quatenus solum ad ipsum datae, verum quatenus protinus etiam ab illo lectae, ut factas sibi insidias inde cognorceret. Itaque libertissime refecerim, *ab eoque protinus lecti erant.* Sic etiam optime his cohaerebunt sequentia: *Sed profecto ineluctabilis fatorum vis, cuiuscunque fortunam mutare constituit, consilia corrumpit.* Eodemque modo infra cap. CXVIII. scripsit Noster de Q. Vero, indicatas intellectasque omnino insidias quasi non animadvertisse: *Illi praevalebant iam fata consilii, omnemque animi aciem praestrinxerant. Quippe ita se res habet, ut plerumque fortunam mutaturus Deus consilia corrumpat.* etc. Videntur autem librarii corrupisse auctoris verba, quod non considerarent quam saepe diversus hic abeat ab aliis, quamque in tradendis Caesaris mortis casibus variaverint historici.

Cap. LIX. 4. *Et . . ad erudiendum liberalibus disciplinis singularis indolem iuvenis, Apolloniam eum in studia miserat.* Durius omnino dici contineat eruditiri indolem iuvenis: nondum tamen ideo ausus fuerim, *ad erudiendum l. d. singularis indolis iuvenem.* Proxima enim duritie Florus I. 6.

eximiam indolem liberaliter educare dixit. Alioquin posses etiam, ad exnutriendum (vel nutritendum, vel innutriendum) l. d. s. indolem i. ut cap. XCIV. 2. innutritus coelestium praecceptorum disciplinis. Horatius IV. Od. 4.

— — quid indoles

Nutrita faustis sub penetralibus

Posset.

Sic vero facile se triga ista vindicat; *eum in studia*; tametsi finis, in quem Apolloniam mitteretur, iam praecedentibus verbis comprehensus fuerit. Eiusmodi enim sermonis abundantiam ad nauseam fere usque iam monuimus Nostro in primis suis familiarem, neque hoc loco adeo inficetam existimo. Conferas, sis, infra cap. LXXVIII. 2. ne otium corrumperet militem, crebris . . expeditionibus . . durabat exercitum. cap. XCIV. 2. Nero innutritus coelestium praecceptorum disciplinis, iuvenis genere, forma, celsitudine corporis, optimis studiis, maximoque ingenio constructissimus. Supra cap. XLVI. 3. quorum execrations si in ipsum tantummodo valuerint, utile Imperatoris damnum, salvo exercitu, fixum reip. De Latinitate denique dictionis mittere in studia nemo humanus quidem dubitat. Tacitus Hist. IV. 50. equites in necem Pisonis mittit. Iustinus XXI. 2. In quam rem missos primores in carcere retinuit. Symmachus II. ep. 59. cum mihi literas tuas in hoc missas exhibuit.

N. 5. *Omnem ordinationem et necis et testamenti Brundusii comparsa*. Praeplacet, quod prius ediderunt, omnem ordinem et necis etc. i. e. necem et testamentum plene atque ex ordine c. Sic lib. I. 10. 4. *Is eum . . ordinem actorum suorum commemorat.* Infra cap. CXIX. 1. Ordinem atrocissimae calamitatis . . conabimur expondere. Phaedrus IV. Fab. 24. Ut est vulgatus ordo narratae rei. cum n. Schefferi.

Cap. LX. 2. *Maluitque avunculo et Caesari de se, quam vitrino credere.* Avunculo et Caesari, i. e. illi qui et avunculus ipsius et Caesar esset. Eleganter hanc copulae emphasis recte etiam percepit Acidalius. Ita Florus II. 15. *Quanto fortius femina et uxor ducis, quae etc.* Velleius Maximus II. 10. 2. *Sed et rex et lucessitus maiestatem etc.* hic Ponzionum, illic Dukerum velim consulas.

Cap. LXI. 3. *Eum Senatus honoratum equestri statua, quae hodieque in Rostris posita aetatem eius scriptura indicat . . bellum cum Antonio gerere iussit.* Non opus esse rescribi aetatem eius scriptura indicate, facile perspicias, si horum quae hodieque . . aetatem eius s. i. hanc mecum sententiam agnoscas, quae etiamnum per scripturam suam indicat, quae tunc aetate Caesar fuerit.

Cap. LXII. 1. *Ut recessit metus.* Non ausim decessit: abeundi enim notione passim venit alterum. Ovidius Metam. XII. 36. *pariter maris ira recessit.* Seneca Herc. Oetaeo 307. *recedit animus et ponit minas.* *Iam cessit ira etc.*

Cap. LXIII. 3. *Firmus proposito.* Coniectura Acidalii, volentis f. propositi, quod talibus genitivis delectetur Velleius, haud dubie inanis est; neque enim minus, in hac forma, usus est ablativis. Sic *sancimus proposito* cap. II. 2. Sed in re certissima ac notissima parcamus exemplis.

Cap. LXIV. 1. . . *Fugiens in hospitis cuiusdam, nobilis viri, nomine Anchī, domo . . . iugulatus est.* Falluntur viri praestantissimi, qui aut stirpandum illud nobilis viri, aut ignobilis viri restituendum existimant, quod voce *quidam* semper ignotum ignobilem hominem insigniri putant. At passim etiam illa circumscribimus hominem, quem, licet sit nobilissimus inter suos quoque in populo, iis tamen, quibus quid narramus ut scribimus, credamus minus esse notum. Frontinus Strateg. IV. 5. 12. *Mediocritas* quidam nobilis, Philippo etc. alibique nullies. quamobrem ex Fabro quicquam licuit in illa Iustini VIII. 1. *Igitur . . . Philomelo quam ducē, templum . . . occupavere.* vide Boecler. in Indice Nepotis.

Cap. LXVIII. 1. *Vir eloquo animoque Curioni simillimus, sed in utroque perfectior.* i. e. in utraque re: coequo modo cum praep. *sic* vocem *effectus* construxit Noster cap. XXXVII. 3. et lib. I. 5. 2. ut mirandum rorans sit, cur Heinsius voluerit, *sed utroque p.* *Animus* hic rursus, ut supra vidimus, magnitudinem animi denotat.

N. 3. *Incepto pari, similia fortuna Milonis fuit.* Vossius volebat, *In copto pari s. f. M. f.* Noverat haud dubie vir doctissimus, tam incepsum, quam *coepsum* solere de audace temerarioque consilio aut facto licet. Sed et reputare debuit, eleganti usu ablativorum, *incepto pari* hic licet, quum par inceptum esset, vel fuisset. Sulp. Severus II. S. II. 44. *Iec vero modo concilium dimissum, bono initio, foedo exitu est consummatum.* Sallustius Catil. cap. XI. 4. *Sulla . . . bonis initiis, malos eventus abicit.* ubi illud *bonis initiis* dativo casu accipi posse Cortio non adcaeserim.

N. 5. *In hoc tamen saepe lacesisti principis ira excessit, ut, censoria utius contentus nota, quasi animadversione dictatoria, summoveret eos a sp.* Tentabatur, *In hoc tamen spem* (i. e. exspectationem nostram) *lacesisti p. i. e.* At vero saepe, si cum sequente voce *lacesisti* construas, (nisi nane ad verbum *excessit* pertinet) hinc removendum non videtur. Et *in hoc excessit* commodissime intelligas, in hoc patientiae consuetae terminos egressa est. Non male quidem coniiceres exarsit, pro *excessit*; *inesertum* cum annexatur, testareturque esse sibi miserrimum, quod aut *natura sua ei* excedendum foret, aut minuenda dignitas. Sed talium eiusdem verbi repetitionum omnia, apud Nostrum maxime, plena; quamlibet nec coniiciendum fuerat, *natura sua ei codendum*.

Cap. LXIX. 3. *Cum et Brutus cilibet ducum preferendus videretur, Vatinias nulli nomini non esset postferendus.* Illud nomini varie tentantibus aliis, merito retinere Vossius videntur. Nulli nomini expono, nulli vel minimi nominis homini. Sic cap. CXIV. 5. *tanta nomina* sunt tantum clari nominis viri.

Cap. LXX. 5. *Reiectoque laevo super caput brachio, cum mucroneum gladii eius dextera tenens sinistram ad novisset mammillae . . . impellens se in vulnus uno ictu transfixus expiravit.* Non video, cur magis placeret erecto; sic enim *super*, deserta usitate eius notione, accipendum esset pro supra. Nec facile quis ullo iure culpaverit dictionem *reiecere* *brachium super caput*, quae etiam alteri erigere brachium super caput preferenda videntur.

Ibidem: *Ad eum ipsum locum, qua cor emicat.* Boxhornius quo cor emicat: quasi qua non passim ubi, vel circa quem locum significaret, de qua illius notione Burmannus ad Ovid. Am. III. 15. 11. et Cortius ad Sallust. Iug. cap. XVIII. 2.

Cap. LXXI. 1. Nec . . maius exemplum hominis grati ac pii, quam Corvinus in Caesarem fuit. Fuit, quod etham brevi ante praecesserat, moxque sequentem periodum claudit, eliminant docti; quum tamen talium repetitionum evitandarum negligenter fuisse Velleius videatur, nosque ad Cicer. N. Deor. II. 54. id genus exempla iam collegimus; quibus etiam accumulare multo plura postmodum notata possem.

Cap. LXXVI. 2. *Domitium . . consilii suis illectum, ac fide data, imxit Antonio.* i. e. per consilia sua fidemque datam. Heinsii notum sit vitiouse, nisi fallor, legimus: „Puto consilii, pro conciliationibus.“ cum dederit P. conciliis, p. c. Quam tamen medicinam neutiquam requirere videtur locus.

N. 4. *Qui natus obscurissimis initii, parum habebat summa accepisse, et proximus a Caesare . . esse.* Nomen *summa*, plur. numero, saepè cœiuscunq[ue] rei, de qua sermo sit, fastigium denotat. Sic *summa sequi*, cap. LX. 2. *summa consequi*, cap. LXI. 1. *summa capere*, Sallust. Iug. cap. LX. 6. *summa adipisci*, Auctor D. de C. Corr. Eloq. cap. X. *ad summam tendere, niti, crescere*, Quintil. prooem. lib. I. p. m. 10. Iustinus II. 6. 2. *a sordidis initii ad summa crevere.* Attamen primitus editum fuit *summam accepisse*, quod comprobabat Davisius ad Minuc. Fel. cap. XVIII. Atque ita quidam codices Taciti Ann. XI. 26. ne *Silius summam adeptus, sperneret adulteram*. eandemque variationem Burmannus Quintilinai l. 1. observat. Non potest autem negari, voce ista singularis numeri quam Nostrum sic absolute, sine adiecto *reip.*, *imperii* aut tali genitivo aliquo, usum. Inde etiam malebat hic Vir nobilissimus, *summam accipisse reip.*; cum tamen *rē summa accepisse*, quod idem apud Velleium aliosque valet, melius procul dubio acquievisset. *In summum descendere*, dr. etiam lib. I. 17. 6.

Cap. LXXVIII. 2. *Interim Caesar per haec tempora, ne . . otium carrumperet militem, crebris . . expeditionibus . . durabat exercitum.* Ita interim et per haec tempora hoc modo hic iunguntur, quo Iustinus XXVII. 1. dixit: *Denique ad postremum non vi hostili, sed voluntaria morte cessit.* ubi vid. Schefferum: nosque alio tempore de ista ratione plura dedimus dabimusque. Ita non est, quod cum Acidalio transponimus, *Interim Caesar, ne per h. t. o. c. m.*

Ibidem: *Patientia periculorum bellique experientia.* Supra cap. XLI. 1. *celeritate bellandi*, patientia periculorum, *Magno illi Alexandro . . simus timus.* Tacitus Hist. III. 26. periculi *quam morae patientior.* Seneca de Tranq. cap. XI. *Sero animus ad periculorum patientiam post pericula instruitur.*

Cap. LXXIX. 3. *Ea patrando bello mora fuit, quod postea dubio et interdum anicipiti fortuna gestum est.* Dicere ex more suo sensu eodem potuerat . . et interdum plus quam dubia f. g. e. ut cap. LV. 3. *adeo ut plus quam dubio Marte, descendere equo.* Et *anceps aliquando expater*

περιπον esse, quam *dubium*, ex ista (ut omittam alia) synonymia constat cap. II. 2. *in praeruptum atque anceps periculum adduxit remp.* ubi magis langueret *dubium*. Haec cum ita sint, supersedendum fuisse arbitrator eiusmodi coniecturis, *dubia interdum et ancipiti*, vel *dura et interdum ancipiti*. Ceterum *anceps* probatis auctoribus non solum de periculo dici, quod ex duabus partibus immuneat, ut voluit Cortius, sed generali sensu, quod vehementer urgeat, alias probo, et hic locus indicat, in quo *fortuna anceps* est, cum maximo periculo coniuncta.

N. 4. *Ut navalii primo praelio . . . pugnatum prospere, ita inopinato classis adventu gravis sub ipsis Caesaris oculis circa Tauromenium accepta clades etc. Pompeianae, inimicæ, vel adversæ, ex verbis præser-tim sequentibus nimium facile post vocem *classis* subaudiri potest, quam ut tale quid ingeri necesse sit.*

Cap. LXXXI. 1. *Subita deinde exercitus seditio (qui plerumque etc.) pertim severitate, partim liberalitate discussa principis.* Boxhornio placet *secuta deinde etc.* Sed placiti illius nulla ratio est. Sic *subita re-belle* dr. infra cap. CXII. 2. Consueta autem brevitate sua sic loquitur *Velleius*, dum vult, deinde subito facta exercitus *seditio*, quae tamen partim etc. *discussa* est.

Cap. LXXXII. 2. *Cum fortunam, non animum mutasset.* Exemplar *vetus*, *cum fortuna non a. m. atque ita cap. LIII. 2. aut quando fortuna non mutat fidem?* Sed cum elegantia quadam, quae latuisse amanuensis-bus videtur, *mutare fortunam* dicitur homo, cuius mutatur fortuna, sive *per ipsum*, sive etiam *per aliam causam*. Tacitus Hist. II. 23. *ne novis subiectis firmati, fortunam proelii mutarent.* i. e. fortunatiores praelandi ~~arent~~ mutarent. Addatur Varro R. R. II. 2. . . *tamen grex dominum non mutavit.* i. e. non facta est domini alterius. Vetus Int. Esai. XI. 31. *Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem.* i. e. his innovabitur fortitudo. *In augere virtutem, infringere ferociam, alere morbum,* apud Tacit. An-nal. XI. 29. et Hegesippum II. 13. dicitur, cui crescat virtus, cedat fe-recta, alaturque morbus. Taia est Levitici XI. *ungulam dividere, pro di-vina habere, et innumera eiusmodi.*

N. 4. *Bellum patriæ inferre constituit; cum ante novum se Liberum Patrem appellari iussisset, cum redimitus . . . curru, velut Liber Pater ve-ctus esset Alexandriae.* Non facile me adduci patior, ut *tum pro cum* reponendum arbitrer *ante redimus*; quippe quod vel ipsam syntaxin prorsus vitiaturum videatur, si responderet præcedenti *cum*. Neque mo-leste nos habeat geminatum illud *cum*. Sic enim supra cap. XXIII. 1. *Cum esset in fine bellum Piraticum, cum et Lucullus etc. Sulp. Severus V. Martini cap. XIX. Ipse autem, cum casu quodam esset de coenaculo de-siktus, et . . . multis vulneribus esset adfectus, cum exanimis iaceret etc.* Illic plura munifica manu.

Cap. LXXXIII. 2. *Cum in omnia et in omnibus venalis etc.* Si quid novandum sit, Lipsiana correctioni *et omnibus calculum* meum adieci-rem. Neque enim copulam *et confodi* necesse est, quam in hac forma pro libitu vel addunt vel omittunt Latini. vide ad cap. CX. 6. Forsitan tamen sic editæ lectioni recte patrocinaberis, si in *omnia* intelligas, ad

omnia qualiacunque facta; in omnibus, in quibusvis casibus. Ad fine quid inesse videtur verbis D. Pauli Philipp. IV. 12. *ἐν πάντι καὶ ἐν πᾶσι μεμόημαι.* in quibus etiam manifestior orationis emphasis, quam duorum istorum *ἐν πάντι* et *ἐν πᾶσι* distinctio.

Cap. LXXXIV. 2. *Hinc ad Antonium nemo, illinc ad Caesarem quotidie aliqui transfugiebant.* Vetus Ex. aliquid transfugiebat. id quod mutandum fuisse non videtur. Supra cap. LXX. 2. *Id autem, in quo Cassius fuerat, fugatum ac male mulcatum, in altiora se repperat loca.* i. e. illi, inter quos etc. Graece hoc modo cum aliis Xenophon Cyropaed. IV. pag. 90. *Ἔν δὲ ΤΙ η ἀπεσχισμένον τοῦ σφραγίδων λέβωμεν . . . ἢ γε μεν πρός ος ἄγοντες.* lib. V. pag. 133. *ὅπως εἰ ΤΙ πον ἐναντίον αὐτῷ υπαντεῖ . . . μάχοιτο· εἴτε ΤΙ πον φύγον διθεῖη, ὅπως εξ ἑτοιμασθει διώχοι.* sic lib. VII. pag. 175. et alibi. De antecedentibus illa marcebat omnia dixi ad cap. XLIX. 4.

Cap. LXXXVI. 1. *Quid ille dies terrarum orbi praestiterit, ex quo in quem statum pervenerit fortuna publica, quis . . . exprimere audeat?* Manutius *ex eoque in quem statum,* Acidalius *ex que eo in quem statum p. f.* Tu relativum quo ad statum, non diem referas, ut hic sit verborum sensus: quam miserrimus fuerit prior, quam felicissimus sequens fortunae publicae status. Tali brevitate Valerius Max. III. 5. 1. *Di boni! quae tenebras ex quo fulmine nasci passi estis!* Plura alibi.

Cap. LXXXVII. 2. *Fuitque . . . clementia Caesaris dignum, quod ne ex iis . . . intererentur.* Sit subaudiverim potius, quam iniecerim. Lactantius de M. Pers. cap. VII. *Sed in hoc illud fuit praecipuum, quod non cumque etc. iam parata domino (esset) calumnia.* Cicero Divin. II. 8. *Si omnia fato (accidunt), quid mihi divinatio prodest?* Silius Ital. VII. 88. *cum res trepidae (sint), reverentia divum Nascitur.* Infra cap. CXVII. *cum . . . funestae ex Germania epistolae.* sc. aderant. ubi vide.

N. 3. *Canisius timidius decessit, quam professioni eius, qua semper usus fuerat, congruebat.* Gruterus absque his, *qua semper usus fuerat,* probiore sententiam fore statuebat. Minore mutatione eius deleratur aut legeretur *quam professioni ei, qua semper usus fuerat.* i. e. saepissime et data quaque occasione: *qua notione semper occurrit* cap. CXIII. 2. et passim. Verum ne hac quidem emendatione opus est. Licet enim ista *qua semper usus fuerat* superfluum quodammodo faciant pron. *sunt,* talia tamen saepissime elegantissimis quibuscumque condonanda quis noscitur? Cicero Tusc. IV. 24. *non aperit notiā nostrā, quam habemū omnes etc.* Lactantius de Opif. Dei cap. I. 2. *quo philosophi nostrae sentiae, quam tuemur, instructiores fiant.* Sulp. Severus H. S. II. 38. *Igitur cum sententiam eorum, quam de Athanasio dederant, nostri non recipiunt etc.*

Cap. LXXXIX. 1. . . *ne in operis quidem iusti materia, nemus huius tam recisi, digne exprimi potest.* Respicit, credo, ad opus illud iustum, quod post hanc epitomen edere cogitabat, cuiusque meminit cap. CIII. 4. et cap. CXIV. 4. Quod autem Vossius coniicit *ne in operis et si quidem iusti* etc. quia in MS. esset *ne in operis si quidem i.;* id mihi

nidem sordere omnino prae vulgata lectione videtur. Et facilius si ex se praegressi operis nasci, quam excidere et potuit.

Cap. XC. 2. *Primo anno secundi Punici, abhinc annos CCL.* Ante tunici forsitan subintelligendum, non invehendum belli. Ita quas Suetonius Nerone cap. XIX. plene vocat *Caspias portas*, Tacitus elliptice dicit *Caspias* Hist. I. 6. Unde etiam sequendos libros arbitror, qui τὸ πόρταν non agnoscunt in his Flori III. 21. 24. apud Collinam portam. Pariter duriore modo τὸν Academiam subaudiendum omisit Tullius Acad. I. 4. *et hanc a te veterem iam, inquit: tractari autem noram.*

Cap. XCI. 3. *Cum esset omni flagitorum acelerumque conscientia merita.* Cum Cel. Burmanno loci integritatem omnino agnosco. Sed quod tamen haec ille capit, ut Egnatius dicitur omnibus aceleratis ac flagitionis et socium conscientiumque adiunxisse, in eo secus sentire licet. Neque enim sensum istum cum Latinitate verborum conciliari posse, satis recte adhuc percipio; quandoquidem licet conscientia saepe societatem consilii alicuius consortium significet, non facile mergi conscientia hoc senta repertum iri puto. Apud Plautum occurtere formulam *immergere se in aliquem locum*, pro se immittere, illamque imitari Hegesippum aliosque, compcri; neque absurde hoc in rem suam adnotasset vir eruditissimus. Inde tamen, posse etiam dici *mergi consortio, conscientia*, mihi nondum evicerim. Quamobrem libentius *omni fl. sc. conscientia* exposuit, omni prava conscientia, sive omnibus flagitiis sceleribusque. Sic enim saepius voce hac magis ad actus bonos malosve, quorum conscientius tamen reus sis, quam ad proprie dictam illorum conscientiam, per metonymiam adjuncti respicitur. Cicero ad Att. XIII. ep. 20. *in omni rita sua primum et recta conscientia traversum unguem non oportet discedere.* i. e. et recto ac honesto, quam πάσας συνειδήσις ἀγαθὴν vorat D. Paulus Auctor. XXIII. 1. contrariamque συνειδήσιν πονηρὰν D. Auctor Ep. ad Hebr. X. 22. Quintilianus Declam. XVI. 1. *quoties tamen universam pietatis meae conscientiam intueor.* i. e. quoties reputo, quam sim universe pia. Idem etiam *aliquam conscientiam* vocat delictum aliquod, cuius sis conscientia, Declam. CCCXXXV. Ut autem hic dicitur *sceleribus seu scelerum conscientia mergi*, ita *mergi vitiis, mergi in voluptates apud Florum, Cartium* aliosque.

Cap. XCII. 2. *Cum alia prisca severitate summaque constantia, rettere consulum more ac severitate gessisset.* Quamvis earundem vocum repetitiones in Nostro abundant, haec tamen τῷ severitate ita offendit aures, ut merito conticuisse hic illos mireris, qui longe minus ingratas tam meo vexaverint. Videri autem possent illa *veterem consulum more ac severitate*, antecedentium *prisca sev. s. c. esse* glossa. Malim tamen (modo sit quidpiam mutandum) alterutro loco pro *severitate* scriptum fuisse *perseverantia vel gravitate*. ut cap. CXVI. 3. *Nam et etiam antiquissimi moris, et priscam gravitatem semper humanitate temperans.*

Cap. XCVII. 2. *Adolescenti tot tantarumque virtutum, quot et quantas natura mortalis recipit, vel industria percipit.* Lipsius vel industria perficit; quod etiam Vossius stabilire nititur his cap. II. 2. *tantis d. adoratus virtutibus, quantas perfecta et natura et industria mortalis conditio*

recipit. Sed multo melius dicitur *mortalis conditio perfecta industria*, quam *quot et quantas virtutes mortalis industria perficit*; quod sensu prae-
gnante intelligi deberet, *quot . . perficiendo seu excolendo acquirit*: id
quod nimis ingrat meis quidem sonat auribus. Quare, si quid emen-
dandum sit, tollerem potius aut hocce *percipit* aut *praecedens recipit*.
At primum notandum, saepissime ita vacare verbum, synonymo alicui
verbo vicinum. Supra cap. XXII. 5. *qui bona civis R. aut donare aude-*
ret, aut petere sustineret. Infra cap. CXX. 5. *Varum . . magis impera-*
toris defectum consilio, quam virtute destitutum militum etc. Sulp. Seve-
rus H. S. I. 13. *neque integris corruptus, neque amissis depravatus est.*
illuc plura talia. Deinde observandum ingratis aliquando sic concurrere
ad idem simplex pertinentia verba composita. S. Sever. Dial. I. 17. 6. di-
gressus *ad Nilum flumen egressus sum. ad quem locum similia concessi-*
mus. Iam dabitur, credo, in hisce Velleii verbis nihil videri tentandum.

Cap. C. 1. *Nam et Parthus . . adiecit Armeniae manum, et Germania . . rebellavit.* Quamvis *adiucere animum ad virginem dixerit Terentius*, ac voces *manus animusque* saepe confundantur a scribis, non tamen
vel transversum unguem a vulgata Velleii lectione discesserim. *Adicere*
manum summam bello, pro iniicere, imponere, dixit Valerius Max. VII.
5. 4. Et *manum iniicere pro invadere, saepius occurrit.* Florus IV. 1.
Statim, Ciceronis imperio, iniecta est barbaris manus. Valerius Maxi-
mus II. 9. 1. . . *corripiantur gentes, regnis iniiciantur manus.* lib. VII. 2.
Ext. 1. *Divitias appetit . . . splendidis coniugii iniciis manus.*

N. 2. . . *Naumachiaeque spectaculis . . animos oculosque repleverat.*
i. e. oblectaverat. Usitatus *explere* hoc sensu adhibetur. Nazarius Pe-
neg. cap. XXXII. *missum tyranni ad permulcendam Africam caput, ut*
quam maxime vivus affixerat, laceratus expleret. Sic alii.

Cap. Cl. 1. *Cum rege Parthorum iuvene excelsissimo . . coiit.* Quod
Norisius intelligit haec de Pharnace, regis Parthorum filio; hunc voca
rex usum exemplorum aliquot luce circumfudit Burmannus ad Valer.
Flacc. I. 174. et A. Gronovius ad Iustin. VI. 1. 5.

Cap. CIX. 1. *Corpus suum custoditum, imperium perpetuis exercitiis*
paene ad *Romanae disciplinae formam redactum, brevi in eminentia et nocte*
quoque *imperio timendum perduxit fastigium.* Quid si, *Corpus unum cu-*
stoditum imperii, perpetuis etc. vel potius, In corpus unum constipatum
imperium, perpetuis etc.? Praepositionem *In* absorbere potuit finis praec-
cedentis facit: neque cetera magis a vulgatis characteribus abscedunt,
quam quae commenti sunt viri summi. Ne autem merito obiicias, sic eu-
pulam defore inter participia *constipatum* et *redactum*, cavimus iam ad
Cicer. N. Deor. I. 37. et alias. De reliquo, non pluribus ostendam, quo
hance ἐπανόρθωσιν commendent. Porro excidisse τὸ armorum ante ista
perpetuis exercitiis non credo, quia toties *exercitia καὶ σχολὴν* armorum
exercitia dicuntur. unde *exercitatiorem*, sc. bellis, *Britanniam* dixit etiam
Tacitus in Agric. cap. V.

N. 2. *Gentibus hominibusque a nobis desciscentibus erat apud eum*
perfugium; totumque ex male dissimulato agebat aemulum; exercitumque
maiori, quam quod habebat, operi praeparabat. Ex male dissimulato,

um pace viri Cel. non intellexerim, qui antea male dissimulaverat; si uidem de praesenti dissimulatione loqui potius auctor videtur, quam male infeliciterque agebat Marobodus, quum aemulationem suam quamvis dissimularet, sic satis detegeret, quod Romanorum inimicis perfugium daret, copiasque quam necesse erat maiores praepararet. Interpretor ergo verba praedicta, dum rem male dissimulat. ut *ex insperato*, *h insperato*, infra cap. CXII. 6. et apud Oros. III. 23. est nemino id spe ante. Porro vix dubium, quin multo elegantius sit, quod Heinsius votit, *totusque agebat aemulum*, i. e. per omnia se aemulum vel ut aemulum gerebat, praesertimque tanto parando exercitu. Postremo non erat, nōd coniceretur *e. maiori*, quam *quod obibat, agebat, vel gerebat*, peri p. *Habendi* enim verbum saepissime agendi aut faciendi notionē enit. Sic *habere mentionem alicuius*, cap. LXII. 5. *habere domum redditio-* *m*, Hyginus Fab. CXVIII. *curum habere*, Oronius IV. 8. *silentium ha-*
gere, Dictys Cret. V. 6. *iter habere*, Avianus Fab. XI. 6. Similiter ἔγον
ἴων, ἀνελαν ἔχειν etc. dicunt Graeci.

Cap. CX. 2. *Omnibus tractus eius gentibus in societatem adductis.* Heinsius malebat adiunctis. Mihi alterum videtur elegantius.

Ibidem: *Pannonia insolens longae pacis bonis.* i. e. proterva superaque iam longae pacis bonorum usu facta. Vocem postremam *bonis* sine amoliri, quia genitivos iungere nominibus hoc modo solet Noster, ix prudentis esse critici puto.

N. 6. *Omnia et in omnibus locis igni ferroque vastata.* Merito Vossius ad cap. XXXII. 4. ubi legebat, per multa praelia ac multis locis vires, copulam et hic adservandam iudicabat, conferebatque ista cap. CXL. 1. *revocatique undique et omnes veterani*. quas etiam recte intacta reliquerunt alii. Passim vero sic coniunctio ista adhibetur, unde facile abesse posset. Tacitus Ann. VI. 37. *Euphratem, nulla imbrium vi, sponte et immensum attolli.* Dictys Cret. IV. 11. *re ita maxima et super vota omnia perfecta.* et cap. 8. *At Graeci lautum bene cadaver Antilochi, iustisque factis, Nestori tradunt.* ubi videatur Perizonius. Arnobius contra G. L pag. 12. *Si verum vobis permittitis ac sine ullis assentationibus dici.* ill. II. pag. 62. *Una enim causa res duas efficere ac sibi contrarias non potest.* Noster cap. XXVI. *multa fortiterque molitus.* Confer quae etiam id cap. LX. 2.

Cap. CXI. 4. *Quantis prudentia ducis opportunitatibus furentes eorum vires universas evasimus partibus!* quanto cum temperamento simul utilitatis res auctoritate imperatoris agi vidimus! Ob paulo post sequens intrare furens, tentare non licuit urgentes vel ingruentes eorum vires: obstat enim, de qua toties iam diximus, Nostri simillimum rerum verborumque repetendorum consuetudo. Neque quidquam moliendum fuit in sequentia, quanto cum etc. in quibus satis apte dilucideque dicit Velleius, auctoritatē imperatoris, uti decet, cum temperamento simul utilitatis fuisse coniunctam, seu utilitate fuisse temperatam. Pari modo usum cum dignitate utilitatemque cum auctoritate copulat, vultque esse copulatam. Infra cap. CXXVII. ubi vide dicenda.

Ibidem: *Quanto opere inclusus custodiis exercitus nostri, ne qua pos-*

set erumpere, inopsque copiarum, et intra se furens, viribus hostis clangueret. Vult, hostes inclusos a Romanis, copiarumque inopes, ac multo invicem furore rabieque appetentes, viribus fuisse defectos. Cur in haec omnis, cum viris doctissimis, lapis moveatur, nullam rationem satia justam perspicio.

Cap. CXII. 3. . . *Neque instantes sustinere, neque facientibus copiam pugnandi . . . ausa congregari.* Cum in vet. ed. sit *neque ut facientibus*, injecta illa particula exque duabus ultimis literis vocis praegressae nata, morari doctos non debuit, quo minus vulgatae lectioni palmam darent.

Cap. CXIV. 1. . . *Cuius salus ac valetudo non ita sustentaretur Caesaris cura, tamquam distractissimus ille tantorum onerum mole huic uni negotio.* Vetus Ex. repraesentat *huic negotio*: unde cum nihil facilius, nihil optius fingi possit, quam quod edita scriptura exhibeat, in hac aquieturos fuisse viros doctos sane crederes.

N. 2. *Domus tantum ac domestici deerant; ceterum nihil, quod ab illis aut praestari aut desiderari posset.* Heinsius *ceterorum nihil.* Sed cur *ceterum nihil* minus diceretur quam *aliud nihil?* vel cur etiam *ceterum hic esse* non posset, quod ad *ceterum* attinet, de *cetero!* vide Tursellinum.

N. 3. *Quisquis illis temporibus interfuit.* Imitatur hoc rursum S. Severus Dial. III. cap. 5. cui quidem tempori *hic etiam Saturninus* interfuit, unde etiam loci huius Velleiani constat integritas, quae nec Cel. Burmanni fugiebat.

N. 5. *Quem in quantum quaque aut cognoscere aut intelligere potuit, in tantum miratur.* *Quisque* proprio cum *miratur*, non cum *potuit*, construendum fuerat. At hanc vocem ita saepissime traxi, videmus ad Cicer. Tusc. IV. 4. Avian. Fab. XXXI. 4. ac S. Severum Dial. II. cap. XI. 6. Irrito igitur conatu hic fingebar, *quem in quantum quis aut etc.*

Cap. CXV. 3. *Et ob ea, quae si propriis gessisset auspiciis, triumphare debuerat, ornamenti triumphalibus . . . donatus.* Optimo iure scripturam hanc vindicabat Burmannus a tentaminibus istis, *et ob ea, et quae si*, vel *et ob ea, quasi propriis g. a.* Neque male *ob* solummodo subaudiendum ante *quae* statuebat. Attamen neque ad hanc ellipsis, de qua etiam nos ad lib. I. cap. VII. 1., decurrere necesse est, modo accusativum *quae* suspendas a proxime sequente verbo *gessisset*, ex forma longe usitatissima, quam observavimus iam cap. XLVII. 5.

N. 4. *Quippe Perustae et Desitiae Dalmatae, situ locorum ac motuum, ingeniorum ferocia etc.* Quia *montes etiam locis regionibusque accenseantur, coniicit vir optimus, situ locorum ac immanium* (vel *immanis*) *ingeniorum ferocia.* Verum ut hic cum *montibus*, ita alibi cum *urbibus* iunxit Noster *loca*; cum tamen *locorum* nomine commodissime saepissimeque comprehendantur *urbes*, aequae ac *montes*. Sic cap. Cl. *haud inicunda tot rerum, locorum, gentium, urbium recordatione perfruor.* Alia ad S. Severum Dial. III. 8. ubi etiam geminum huic Velleiano locum defendimus Valerii Flacci II. 38.

*Auxerat hora metus: iam se vertentis Olympi
Ut faciem raptosque simul montesque colosque
Ex oculis, circumque graves videre tenebras.*

Cap. CXVI. 4. *Quem virum ne qui intellexit quidem, abunde miratus est. Abunde pro satis usurpat Noster. vide Indicem. Libenter autem legerem, q. v. nemo, qui intellexit q. a. m. e. i. e. qui quidem illius admiranda satis cognoverit. qua forma Lactantius l. 3. nemo qui quidem sapiat.*

Cap. CXVII. 1. *Tantum quod ultimam imposuerat . . bello Caesar meum, cum . . funestae ex Germania epistolae caesi Vari etc. In his cum funestae ex G. epistolae, neque ecce, neque venerunt elapsum esse credi debet. Simili enim, eademque unitatissima ellipi Livius XXXVII. 10. Postquam in castra nuntius. Plinius VI. ep. 20. donec de avunculo nuntius illic I. F. Gronovium adeas, hic Cortium. Porro nec tentandum fuit epistolae de casu Vari. Hoc ut intelligas, primo reputes, elegantissimo participii usu, caesum Varum notare caedem Vari. Sic amissa aquila pro illius amissione cap. XCVII. 1. Tacitus Ann. I. 8. cum occisus dictator . . pulcherrimum facinus rideretur. Cicero pro Archia cap. IX. Nostra semper feretur et praedicabitur . . depresso (i. e. depresso) hostium classis, et incredibilis apud Tenedum pugna illa naratis. quem locum, dum tamen formam animum non advertit, necquicquam sollicitabat Heumanus. Deinde observandum genitivum passim ponit pro ablativo cum praep. de. Tacitus Ann. I. 59. fama dediti . . Segestis vulgata. lib. VI. 35. fana tamen occisi falso credita. Orosius VI. 6. Occisi Mithridatis nuntio accepto. Ita orationem victoriae dixit Spartianus in Severo cap. XI. pro, super victoria composita, ut exponit Casaubonus. A flattimque alia producere exempla possem. Postremo literae, epistolae synecdochice saepe numero illis contenta nuntia vel indicia designant. vide Cortium ad Sallust. Catil. cap. XXXIV. 1. Jam vides, auctoris verba Latinissima hunc fundere sensum: cum funestum ex Germania per literas de casu Vari venit nuntium.*

Ibidem: Intra quinque consummati tanti operis dies. Nimia rursus et intempestiva elegancia conicitur, intra quintum c. t. o. diem. Iustinus XXXVIII. 8. post annos tres et viginti sumti regni. Noster lib. I. 10. 5. non alterum . . ante paucos triumphi, alterum post pauciores amissit dies. Orosius VII. 2. vastatae . . Babyloniae et irruptae . . Romae pares admodum annorum numeros cucurrisse. vide eundem lib. I. cap. 4. et 5. et alibi.

N. 2. . . Vir ingenio mitis, moribus quietus; ut corpore et animo immobiliar, otio magis castrorum, quam bellicae adiuetus militiae. In his ut corpore et animo immobiliar, quae recte explicueris, pro corporis animique tarditate vel segnitie, ingenium suum pericitari debuisse criticos ingens non puto. Quod si legamus imbecillior vel mollior, vereor ut hoc ita apte congruat cum his cap. CXX. 5. Varum sane gravem et bonae voluntatis virum etc.

Cap. CXIX. 2. *Cum ne pugnandi quidem egregie occasio in quantum voluerant, data esset immunis, castigatis etiam quibusdam gravi poena, quia Romanis et armis et animis usi fuissent. Occasio immunis quid est, doceri volebat vir celeberrimus. Ego esse putem occasionem, qua libere nihilque mali timens uti queas, sive occasionem a periculo malove immunem. Ita liberam occasionem dixit Frontinus Strat. III. cap. XI. 2.*

Eleganter antem sic *arma animique* coniunguntur. Vide, sis, Valer. Max. IV. 1. Ext. 4. Tacit. Hist. I. 84. Dictyn Cret. II. 39. IV. 15. Hegesip. II. 1. IV. 2. extr. quaeque Savaro ad Sidon. IV. ep. 20.

Cap. CXXV. 1. *Rabie quadam et profunda confundendi omnia cupiditate.* Venustius sonaret *profusa confundendi* o. c. ut *profusam cupidinem* dixit Tacitus Hist. I. 52. et Ann. III. 52. Alterum tamen non moverim: ita quippe Sallustio Fragm. Hist. IV. 3. dr. *profunda imperii cupiditas et divitiarum:* et *alta pugnandi cupiditate raptatus* Ammiano XXXI. 10.

N. 4. *Quo quidem tempore, ut pleraque ignave Germanicus, ita Dru-sus . . prisca antiquaque severitate usus . . obidentes coercuit.* Gesserat non supplendum, sed tantum subaudiendum, post rō *Germanicus.* quali ellipsi Tacitus Ann. VI. 14. *Geminus . . nihil ad serium.* Cicero N. D. I. 25. *Nihil horum, nisi calide.* sc. tractat. Plura Cortius ad Plin. VII. ep. 15. *Pleraque hic accipiendum credo pro multis, compluribus, qua notione saepius venire, ad Obseq. Prodig. cap. CX. et alius dabitur ostendendi locus.* De reliquo optime *synonymiam prisca antiquaque vindicat Burmannus, ex Quinctil. Declam. CCCXIV. pag. 623.* ubi horum differentiam quaerere Barthius non debuit. Consule etiam Wasseum ad Sallust. pag. 378. et Heumann. ad Auctor. D. de C. Corr. El. cap. XV.

Cap. CXXVI. 2. *Accessit magistraturi auctoritas, senatus maiestas, iudicis gravitas.* Quum iudicia tam passim pro iudicibus adhibeantur, quemadmodum et alia abstracta concretorum saepissime vim habent, inutili admodum crisi hic tentabatur *iudicibus.*

N. 3. *Diffusa in Orientis Occidentisque tractus, quicquid meridiano aut septentrione finitur, pax Augusta per omnes terrarum orbis angulos a latrociniorum metu servat immunes.* Lipsius, *servat immune.* Heinsius, *nos a l. m. servat immunes.* Sed *immunes* non ita incommodo referas ad praecedens *quidquid . . finitur,* i. e. quantum hominum, vel quaecunque gentes finiantur. Simili enim enallage Tacitus Ann. II. 38. *Si quantum pauperum est, venire huc coeperunt.* S. Severus H. I. 54. residuis, *quod conditio belli . . reliqui . . fecerat.* Sic enim ibi legendum puto. Florus I. 13. 11. *quicquid religiosissimi in templis erat, partim in dolis defossa etc.* cum nota Dukeri.

N. 5. *Nam facere recte cives suos Princeps optimus faciendo docuit.* Velles *similiter fac. docuit.* Sed talia nonnunquam subintelligenda. Sic forsitan nil mutandum Columellae VIII. 16. *improbum factum dicto prosecutus* etc. ubi Heins. ad Vell. nostrum I. 1. 3. i. f. *dicto prosecutus pari.* Auctor Dial. de C. Corr. Eloq. cap. XXXV. *Sequitur autem, ut materiae abhorrenti a veritate declamatio quoque adhibeatur.* ubi *par, similis vel talis iniiciendum credunt.* Adde Tacit. Ann. III. 50. *et vana a scelus,* dicta a malefactis differunt. i. e. maledicta.

Cap. CXXVII. 2. *Interestque reip., quod usu sit necessarium, et dignitate eminere; utilitatemque auctoritate muniri.* Nolle maluisse virum Cel. *vilitatemque a. m.* Vult auctor, homines reip. utiles, etiam auctoritate publica non debere esse destitutos. Ita vice versa *auctoritatem utilitatem temperandam, innuit cap. CXL. 4.* Tali aliquo modo *utilitatem et*

maiestatem coniuxit Mamertinus Paneg. cap. XI. Ita quamvis maiestatem regiam geminato numine augeatis, utilitatem imperii singularis consentiendo retinetis. ubi Rittershus. tamen volebat unitatem. Si obiicias, adservata voce utilitatemque, posterioribus his idem dici, quod verbis prioribus *Interestique* etc. iam dictum fuerat; respondebimus, talium explanationum tautologicarum omnia esse plena, quod iam ad Tullium Tusc. IV. 27. vidimus, aliasque etiamnum videbimus.

ADVERSARIA CRITICA
IN
VELLEIUM PATERCULUM
A VIRI CEL. PETRI BURMANNI ANIMADVERSIONIBUS
VINDICATA *

Priusquam ad ipsas Viri Cl. *Animadversiones* perveniamus, in Praefatione ipsius varia castigari atque explodi possent. Quid enim iniquius, quam quum hic eruditissimum Clericum vivum toties lacerasset, nunc rursum ab eodem indignum in modum vexari manes huius viri sanctissimos? Quid inanius, quam quod huius ego discipulus fuerim, inde collegisse Burmannum non alia de causa me toties a se dissensisse, nisi ut ipsius recensendis erroribus, praceptoris memoriam vindicarem? id quod vel inde plane liquet esse falsum, quod eadem dissentendi libertate non tantum in Cl. Davisium aliquosque Clerici amantissimos, sed in ipsum hunc praceptorum meum optimum saepissime usus fuerim. Quid denique iniquius, quam quia tali Christianorum sectae adscriptus sim, in qua vulgus improvidum plurimos dictitet esse homines vafros, aliudque in mente, aliud in ore habentes, hinc omnem meam, quam Burmannus appellat, humanitatem atque modestiam, ab ipso traduci tanquam fucatau, livorisque ac malignitatis crustam inanem? Multis, inquam, talia, si tanti esset, excuti ac retundi possent. Sed apage istiusmodi rixas pueriles! quumque in hac praefatione sua semel atque iterum promittat Noster, se in *Animadversionibus* suis malignitatem fraudulentiamque meam hactenus sola dicti sui auctoritate mihi obiectam, planissime demonstraturum, age, missis praedictis illis logis atque ineptiis, videamus in quantum promissi huius fidem praestiterit. Sic igitur

* Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Recent. Vol. IX.
Tom. II. pag. 237—281. (Amstelod. 1738.)

VELLEIUS PATERCULUS

LIBRO PRIMO

Cap. III. 2. . . Sed omnia sub eorum, qui illo tempore vixerunt, dixerunt. Duarum postremarum vocum cacophoniam non sollicitandam mihi videri dixeram, non ut Heinsio tantum obloquerer, sed quod obstarent quae damus ad loca Lactantii, Ciceronis et Iul. Obsequentis indicata. Sed in tribus exemplis istis, inquit noster Censor, nullum est quin ingratius alioquin sonum frangat aliquantulum vox interposita. Quod est apertissime falsum; quum in Ciceronis loco, nulla tali voce interposita, audiamus minuam etiam gloriam. Nec dissimulandum erat, similia plura exempla a me producta esse Lection. Tullian. I. 5. Porro cum profiteatur ipse multa harum cacophoniarum exempla proferri posse, aque viris eruditis (hos laudari oportuit) esse prolata, quae senee incogitantibus exciderint; sic plane concedit, quod initio negare videbatur, merito me Heinsio de negasse adsensum. Nec iam, credo, ibit inficias, male etiam a se vexata fuisse loca sequentia: Valer. Max. I. 1. 3. Laudabile duodecim fascium religiosum obsequium. et cap. 7. quae CUM EUM conceptum in utero haberet. Ovid. Trist. I. 10. 11.

Pergue tot eventus, et iniquis concita ventis

Aequora, Palladio numine tutu fuit.

ubi praeterea nescire non debuit Burmannus, quid per *eventus* sit intelligendum; cum nemo non videat, intelligi debere casus, sive calamitates; cuius quidem notionis exempla apud Ovidium aliosque abunde obvia sunt. Vide El. IX. 16. et Metam. X. 600.

Cap. VI. 3. Ea aetate . . Lycurgus Lacedaemonius vir generis regum fuit severissimarum iustissimarumque legum auctor, et disciplinae convenientissimae vir, cuius quamdiu Sparta diligens fuit, excelsissime floruit. Distinctionem meam . . convenientissimae; vir, cuius quamdiu etc, debueram, inquit Censor, Boeclero adscribere, non Thrasonem agere. Sed in hac castigatione ipse rursus castigandus est, quandoquidem huius distinctionis non Boeclero tantum, verum et ante illum Acidalio in mentem venerat. Quum vero omnium hoc oculis sit expositum, equidem interpunktionem istam non tam mihi tribuere, quam luce quadam firmamentoque adiuvare volui: ideoque probabam appositionem istiusmodi, vir, cuius etc. Velleio aliquomodo fuisse in deliciis. Ac praeterea etiam observare potueram, sic saepius amari vel diligiri dici homines dudum mortuos, ut docuit Cl. Davisius ad Cicer. Acad. I. 13. Quod autem porro obiicit, per loca a me adducta non probari ingratam repetitionem rovir, eamque solo meo stomacho concoqui potuisse, cum merito fastidium omnibus interpretibus fecerit; in huius enuntiationis vanitatem tria haec observanda sunt. Primo enim tales repetitiones nostro auctori passim excidisse, probaveram in notula proxime praecedente, ad cap. IV. 3. ut et multifariam per Adversaria mea: quocirca illud ad hunc locum repeti necesse non erat. Deinde, nisi sibi admodum dissimilis velit esse Burmannus, iterationem hanc aequae ac ego concoquat oportet: videantur

enim quae cum saepius in notis scripsit, tum etiam in Animadv. ad lib. II. cap. 7. et 38. et 92. in quo loco postremo aures meas *nimum delicatas* appellabat, quod ad hanc vocis *severitate* repetitionem, longe longeque duriorem, vel levissime offendenterunt: *cum atia priaca severitate summaque constantia, veterum consulum more ac severitate gessisset.* Postrem neque hoc rursus verum est, *omnibus interpretibus fastidium hic facine repetitionem istam; quippe cum Acidalius ac Boeclerus ab illa hic admittenda neutiquam abhorruerint.* Notas illorum, sis, inspicere.

Cap. IX. 6. *Quam sit etc. etiam hoc colligi potest, quod etc.* Illud *hoc* pro *hinc*, ex *hoc*, ex *hac re*, illustraverat Vir Cl. dictione Lucani *hoc sūtor . . quod etc.* et Quintiliani *hoc gratissima*; ubi exponere licet *hoc nomine, hac in parte, hoc respectu:* quo sensu etiam *quo et eo cum adiectivis, in primis comparativi gradus, iungi solere vel pueris notissimum est.* Sed quia non inde liqueret, cum eiusmodi ablative construi solere verba *colligendi, intelligendi* etc. huius constructionis exempla quaedam dederam, eademque huc melius quadrare dixeram. At in horum nullo, obstrepit Noster, ipsum illud *hoc*, pro ex *hac re*, comparet. Qua quidem obiectio nihil esse potest futilius: quum enim in exemplis istis videamus *spatio colligi, spatio apparere, coniectare intentione, quo licet existimare;* cur, queso, ipsum *hoc* etiam in his comparere debuit, quod nemo ignorat valere *hac re*, satisque etiam pronomine *quo* illustratur? Quamobrem non committam, ut obiectio huius pervicacia expugnanda lectoribus taedio sim. Porro a scopo plane aberrant ista: *scilicet erravi,* inquit, *quaia hoc redditum a me erat per hinc etc.* neque enim aut verbis aut mente in expositionem istam litem ullam moveram. Denique quod putabat, in voce *hoc* aequa *ob vel propter*, atque *ex* subaudiri posse, hoc primo quidem nullo exemplo idoneo probat; dein ex constructione *soleni verborum colligendi* etc. cum eiusmodi, quos vidimus, ablative ellipticas, plane redarguitur; ac postremo ne cum analogia quidem satis congruit: quippe, cum de re sermo sit, unde quid colligatur, aptius *hac re vel ex hac re colligo*, quam *propter* *hanc rem*, dixeris.

Cap. XII. 5. *Eamque urbem magis invidia imperii, quam ulla eius temporis noxis invisam Romano nomini, funditus sustulit.* Tentabat Burman. *inimicam Rom. nomini*, quia illud *invidia invisam* non concoqueret. Sed observabam, non opus esse, ut ista *invidia invisam* in constructione sic coniungerentur; sed *invidia absolute posse accipi pro stimulante invidia, ob invidiam, ex invidia*, atque ita directe referri ad ista, *urbem funditus sustulit.* Addebam tamen, magis in horum *invidia invisam* constructionem inclinare animum meum; quod ita cum cognatis nominibus verba fungere amat Velleius, atque hoc modo manere etiam poterat prima codicis lectio . . *quam ULLIUS eius temporis NOXIAE, invisam R. n., f. s.* Iam audiamus, quae ad haec mente prorsus obnubilata regerit Censor. *Invidia invisam*, inquit, *explicans ex invidia invisam, mox repudiat ipse ingratam et inauditam hanc constructionem, et verba cognatis nominibus tæpe iungi, docere se atibi profitetur* (ad lib. II. 30.) Sed producat locum, ubi aliquis invisus ex invidia vel ob invidiam dicatur. denique probet etiam, invisum aliquem dici propter noxiā . . *Praeterea . . (si ad-*

sciscatur prima codicis lectio) probandum fuerat, invitus cum genitivo aequo construi atque cum ablativo etc. Hactenus ille: absurde quidem atque ἀπροσδιορθωτικό omniō. Nam primo falsum est, me *invidia invisam* explicuisse ex *invidia invisam*: dixeram enim *invidia* posse accipi pro ex *invidia*, si in constructione separetur ab *invism*, ac directe construatur cum his *urbem funditus sustulit*. Hinc etiam appetat, nullum a me locum produci necesse fuisse, ubi aliquis dicatur ex *invidia* vel ob *invidiam invisus*: nihil enim tale in loco auctoris agnoveram. Quod autem probari vult, *invism* aliquem dici propter *noxiā*, hoc merito mirandum. Ergone Critorum hic celeberrimus *invidiam* pro odio, *invism* pro excesso saepissime a Latinis dici, ex Vorstii ad S. Severum notis, vulgaribusque Lexicis nunquam didicerat? Sic plane existimandum est, nisi memoria ipsum fefellerit potius. Denique nullo iure etiam postulat, si ex MS. legatur *ULLIUS e. t. NOXIAE*, probari, vocem *invism* talibus genitivis solere construi, et quidem a Velleio. Neque enim ab adiectivo *invisi*, sed a substantivo *invidia* genitivos hos *ullius noxiæ* pendere volui, ut hoc modo concipienda syntaxis sit: *Eamque urbem funditus sustulit, invism, magis invidia imperii, quam noxiæ ullius eius temporis.*

Cap. XVII. 5. *Causas cum semper requireo, nunquam reperio, quas veras confidam, sed fortasse verisimiles; inter quas has maxime: Atit etc. Acidalio tentanti interque eas has m. de loci integritate plane, ni fallor, satisfeceram. Mirum tamen, inquit Aristarchus noster, accidere potest, non offendisse aures tam delicatas quas has, quum mollius accidere ad eas videri possit interque eas has maxime. At multo magis mirum, talem unquam mihi objectionem potuisse fieri ab homine, in quo vel ullius scintillula candoris sit. Quid enim? an sonus horum eas has gratior ullo modo est, quam illorum quas has? Porro nonne ipse mecum iam agnoverat Burmannus ad cap. III. 2., cacophonias, in Nostro praesertim, non facile sollicitandas? Quin immo, ipsum hoc quas has meas aures non debuisse offendere, sic palam ipse declarat, cum addit: sed Velleio suas ne invidieamus veneres, quae non placebent in alio scriptore. Sic omnis haec nota mera cavillatio est.*

LIBRO SECUNDO

Cap. I. 3. *Quod ita varia fortuna gestum est, ut Romanorum saepius gereretur adversa. Quoniam tam fortunam alicuius, quam alicui adversam Latine dicamus, ideo dixeram, non necessariam mihi videri emendationem istam, quae Romanis tentaret pro Romanorum. Hanc autem meam notulam sic plane pervertere Burmanno placuit . . sed Velleio, inquit, suas ne invidieamus veneres, quae non placebent in alio scriptore. Ita, pergit, quod radebat aures Heinsii mox lib. II. 1. 3. Romanorum gereretur adversa fortuna, corrigit Romanis adversa, et tuetur sola sui dicti auctoritate, quoniam aequo Latine dicitur fortuna mea adversa, quam mihi. Sed adeo falsum rursum est, me correxisse Romanis adversa, ut contra talem emendationem locum vindicare voluerim. Caeterum recte vereque monet, ab Heinsio non tentatum fuisse Romanis, ut nostra Ad-*

versaria innuunt, sed *Romano vel a Romano re g. a. vel Romana re g. a.* Sic etiam eodem monitore, iam video supra ad haec n. 1... *transcursum: vetus disciplina deserta, nova inducta: in somnum . . conversa civitas: ita scribi a me oportuisse: „Vossius ut recte tueretur transcursum; sic absque ulla ratione conversa ciritate vult Heinsius.“ Postremam autem vocem *Heinsius* nescio quo casu omiseram.*

Cap. VI. 2. *Longe maiora et acriora repetens. Acriora exposueram graviora, molestiora: quo sensu Tacitus dixerat acrem annonam, acre servitum.* Quid ad haec Burmannus? Au probat, ista notione vocem hanc in Taciti locis non esse accipiendo! anve ostendit, *gravia* talia ac *molesta* non fuisse, quae repeteret, sive denuo inducere fratris exemplo moliretur Gracchus! Neutrum quidem horum. Solummodo se non videre dictitat, τῷ acriora quadrare acrem annonam et acrius servitum. Cur autem si quaeramus, acer enim, inquit, *proprie dicitur de impetu, vi, et acria omnia quae penetrant, pungunt, laedunt et quasi stimulus aliquos excitant.* Egregia solidissimaque ratio! Quid ergo? quia *proprie talia dicuntur acria*, an ideo *inproprie ac metaphorice* molesta atque incommoda talia, quae repetebat Gracchus, *acria* dici non possunt? Nugae. Qued vero deinde subiicit, *Et hinc acriora repetisse recte dici potest Gracchus, quia* etc. sic plane obloquitur illis, quae in notis scripserat; ubi, *Acrem, inquit, dici Gracchum facile patior, sed acriora repete re in recte dicatur, dubito. quare malleum l. m. et acriore vi repetens.* Dum autem nunc *primariam* hanc conjecturae *rationem* deserit, mirum sane quidpiam ponderis ipsi restare visum in *ista*, quod *acrior vis* etiam phrasis Vegetii sit, ac *Florus* tradiderit *non minore impetu incaluisse C. Gracchum.* Sed fruatur ille ingenio suo, et quidlibet quolibet, si non aliis, sibi saltem probet.

Cap. VII. 6. *Factum Opimii, quod inimicitarum quæsita erat ultio, minor secuta auctoritas: et visa ultio privato odio magis quam publicæ vindictæ data.* Postquam in Lection. Tull. mil novandum credideram, iam in Adversariis tentabam: et *visa privato odio magis, quam publico vindictæ data.* Quæ sane conjectura cum mutatione nititur admodum facilis, tum lectionem haud dubie concinniore praestat. Non male tamen in defensionem loci observat Noster, repetitionem eiusmodi, qua hic vocem *ultio* iterari videmus, solennem satis fuisse Velleio; tum etiam, vindictam sic ab *ultione* posse hic distingui, ut accipiatur pro assertione reip. contraque res novas defensione. Hactenus, inquam, non male; at in reliqua Animadversionis parte nomine non uno reprehendendus est. *Primo enim minus accurate ac vere sic scribit: .. licet gnarus admodum moris Velleiani, (repetendarum nempe earumdem vocum) quo toties nituntur eius emendationes, eiicit vocem ultio, tantum publicæ mutans in publico, ut ad odio referatur.* At quena illæ meæ tot emendationes, quae hoc more Velleiano nitantur? Hoc non facile probabit Noster. Neque illud verum, me cum electione vocis *ultio* tantum *publicæ in publico* mutasse; nam et *vindictæ in vindicta* mutaveram. *Deinde* quod porro obiicit *odio publico* hic locum non esse, quis hoc crediderit? aut quanam ratione probabit Burniannus, C. Gracchum cum amicis suis atque clientibus *non fuisse* tunc temporis in odio publico?

Donec hoc ostenderit ille, nos *odio publico hic locum esse posse contendemus.*

Cap. XI. 1. *Quantum bello optimus, tantum pace pessimus; immidicus gloriae, insatiabilis, impotens semperque inquietus.* Distinguebat V. Cl. *immodicus, gloriae insatiabilis;* vel, quia Sallustius Marium dixit *domus fuisse modicum, libidinis et divitiarum victorem, tantummodo gloriae cupidum,* tentabat *opum modicus, gloriae ins.* Sed primo distinctionem vulgatam se satis mihi probare dicebam, quia Tacitus aliquie ita dixerat, *immodicum gloriae, voluptatis, pecuniae etc.* qui has immodice vel appetat vel usurpet. Hoc autem cum non mea, sed bonorum scriptorum auctoritate nixus dixerim; quid iactat Noster, *severi me iudicis verbis pronuntiasse,* cum scriberem, *satis mihi vulgata distinctio probatur?* Porro quod ad mutationem attinet, qua pro *immodicus, opum modicus* legebat, hanc mihi displicere scribit *non alio argumento, nisi quod nec Sallustii fidei se adstringere voluit Velleius, nec, quia quum hic de vitiis Sullae agatur, satis commode sic eius conditio aut virtutes indicantur.* Recte quidem: at nonne hoc argumentum satis est? Nonne post illa *pace pessimam* perspicue in eo est Velleius, ut Sullae *vitia* unice commemoret, adeoque importunum hic illud *opum modicus* foret? Si autem Sallustii fidei se ita accurate adstringere noluit Velleius, quod illius quidem cum Sallustio collatione manifestum est, iam *unicum tollitur emendationis Burmanni* fundamentum. Sed *hoc pacto,* inquit, *omnia ex aliis adducta loca possunt reiici.* Quae si de omnibus similiter adductis locis intelligantur, plane concedo: sin minus, quid hic valeant, non intelligo. In sequentibus recte quidem observat Censor, in illustranda voce *insatiabilis* minus apte a me in partes vocari Clar. Dukerum; sed tamen non probat, neque probare poterat, *insatiabilem* sic absolute dici non posse divitiarum potentiaeque avidissimum, aut (qui sensus specialior hic quoque foret ac commodissimum) avarissimum seu pecuniae cupidissimum; quo sensu etiam *cupidum* dixisse Latinos probaverat Dukerus. De reliquo, quod etiam de tollendo *insatiabilis*, tanquam glossemate, cogitaveram, id me Viro docto in Actis Lips. sublegisse, ut iactat Noster, falsissimum rursus est, quippe quam Actorum Lips. partem tunc temporis oculis nondum usurpaveram.

Cap. XIV. 3. *Cum aedificaret domum in Palatio in eo loco, ubi etc.* Quia Heinsio hic redundare alterutrum in videbatur, ad illamque praepositionis repetitionem offenderat etiam infra Gruterus, exemplis quibusdam demonstravi, non esse cur alterum hinc exulare deberet. Adstipulatur plane Censor. Attamen, quod quidem nunquam negaveram, non deesse eiusmodi loca observat, in quibus praepositio haec in uno membro exprimatur, in altero reticeatur. Et ipse, inquit, *Censor optime me supra lib. I. 7. 1. in subauditivis pronunciat, et se hanc ellipsim praepositionis illustrasse alibi pluribus significat.* Hic ergo probat quod *alibi reicit.* Sic ille. At quid scribi magis insubidum minusve candidum potuit? Ergone quia ad lib. I. 7. probaverim istam praepositionis ante pron. relativum omissionem, ideo simul talem, quae hoc in loco comparet, eiusdem repetitionem *reieciisse* censendus sum? *An̄gor.* Deinceps etiam dire-

cte sibi obloquitur. *Sed et repeti*, inquit, *et semel ponи posse pro arbitrio scribentis*, et ideo talia ut nobis reticita sunt, servanda esse, iam iudicari (*αντός ἔργα*) ad Phaed. IV. 4. nec novis exemplis iisque coacervatis ad alterutrum vindicandum opus esse puto, nec viros doctos qui vel hoc vel illud probant, esse arguendos. Verum dum ipse non hoc tantum vel illud, sed utrumque probandum declarat, nonne sic simul arguit viros doctos, qui hoc vel illud solummodo probant? Hic ergo probat actu suo, quod verbis reicit.

Cap. XV. 2. *Mors Drusi . . bellum excitavit Italicum. Quippe . . cum id malum in universa Italia ab Asculanis ortum esset, ac deinde a Mersis exceptum in omnes penetrasset regiones, arma adversus Romanos cepit* (scil. Italia). *Quorum ut fortuna atrox, ita causa fuit iustissima. Petebant enim etc.* Quorum ad proximum arma, quam ad superius Italia referri malebam, quia sic atrocem belli Italici fortunam alibi dixerat Velletius, eodemque modo armorum felicitatem Iustinus dixit cum aliis. Audimus nunc Aristarchum. Non patitur, ait, quorum referri ad Italianum, ne manum dare voluit tot exemplis, ubi nomen urbis vel regionis praecedat, et tamen in sequentibus ita constructio reperitur, ac si incolae praecesserent, et mavult potius quorum ad arma referre. Sed cum significaverim, duntaxat me id malle; nusquam tamen, quod hicce factat, me alteram rationem non pati, dixeram. Neque hoc verum est, me exemplis ipsius manum noluisse dare: quippe quibus adductus sub verbo *Petebeant* ex praecedente regionis nomine *Italia*, incolarum nomen *Itali* subaudivimus. Atque hoc satis ipse declarat, dum sic instat: *sed dum fatetur*, ait, *ipse, in sequenti* *Petebeant* *subaudiendum esse Itali, non arma, destruere ipse explicationem suam videtur, ex qua sequi deberet, arma, non homines petuisse civitatem Romanam. quo quid magis absurdum?* At vero neutiquam illud sequi, satis superque docere Burmannum potuerunt, quae de tali orationis ambiguitate, *praedicatorumque*, quae appellant, ad *subiecta sua* relatione subobscura observavimus Lection. Tullian. II. 12. initio: que conferantur etiam quae VV. DD. Munkerus ad Hygin. Fab. LXXVII. et Oudendorpius ad lut. Obseq. Prodig. lib. cap. LX.

Cap. XVII. 1. *Italico bello, quo quidem Romani victis afflictisque ipsi exarmati, quam integris universis, civitatem dare maluerunt. Negaveram exarmati hic satis commode accipi pro exorati, quia ubi de precibus nulla satis dilucida mentio fit, vix crederem prossae scriptoribus exarmari pro exorari fuisse dictum etc.* Sic diserte quidem scripsaram. Ad haec vero sic impetu prorsus vesano Burmannua: *Mirum, inquit, virum criticum vix credere, exarmari usurpari, ubi de precibus nulla satis dilucida mentio fit, prosae scriptoribus.* Petronius certe cap. CV. dicit *Gitanum mirabiliter forma exarmasse nautas.* Quid verbis ostendi opus est, nihil effutiri potuisse absurdius aut falsius.

Cap. XIX. 3. *qui forte ab imperatore eo, bello Cimbrico, captus erat. Cavillari me, iactat Noster, quia Germanum bello Cimbrico ab imperatore Mario captum interpretes exposuissent, per milites eius captum.* Sed pro teatrali micat in tenebris, omniaque hio vero prorsus sunt contraria: plane enim ipse illud ab imperatore captus sic exposueram, secus quam

interpretes, qui praepositionem *ab* delendam aut in *sub* mutandam iudicabant. Quin huius etiam ipsius *expositionis meae* fundamento nititur, quod deinceps mihi obicit; nempe probare me debuisse, *ubi de uno homine agatur*, illum dici *ab imperatore captum*, si non ipsius manuprehensus sit. An ergo, quod ad Aelian. V. H. XIV. 48. Cl. Perizonius, aliqui alibi dudum docuerunt, *in bello nihil frequentius esse quam ut ipse dux facere dicatur*, quod iubet fieri, hocine ignorare potuit Burmannus? Demus tamen in praesenti exemplum illud unum Vatinii Imperatoris apud Cicero. ad Fam. V. ep. 10. *Simius non semassis homo contra me arma tulit, et eum bello cepi . . . Meam animadversionem et supplicium, quo manus eram in eum, quem cepisse, remitto tibi et condono.* An verisimilis est, hunc Simium ipsa Imperatoris manu fuisse prehensum, quam Germanum istum, de quo hic loquitur Velleius? Hoc iam Burmanno relinquemus probandum, donec plura exempla accumulaverimus.

Cap. XX. 1. . . *seditione, sed quam dux creaverat, interfectus est.* Immerito tentari dixeram *excitaverat, civerat, vel concitarat*, quia hec ipsum *creandi* verbum saepissime valet, quod ex phrasibus *tites, odium, periculum creare* ostendebam. Non negat Censor; sed quid tandem aliud nisi *mihi obloquendi* studium, quo abreptus toties vel *sibi ipse obloquiatur*, declarat? quum *atqui*, inquit, *non semper ratione, sed usu et consuetudine veterum niti praestat, et si quid insolentius hic et illic occurrit, inter singularia eius scriptoris ego malum referre, si MSS. iubeant, quam emendare.* Cur ergo Heinsium, in his cap. I. 3. ut *Romanorum saepius geretur* (*fortuna*) *adversa*, genitivum *Romanorum* emendantem, adiuvabat hac tantum ratione, quod multo Latinus dicitur *fortuna mihi adversa, quam mea fortuna adversa?* Cur non, iubente MS., ad singularia potius auctoris hoc referebat?

Cap. XXI. 2. *Ut . . . huc atque illuc, unde spes maior adfuisisset potentiae, se exercitumque deflecteret.* Heinsio hanc MSti lectionem approbante, Burmannus cum aliis conicere mavult *unde spes maior adfuisisset*, quia haec esset *lectio communior*. Sed ita manifesto committit in id, quod modo in Anim. ad cap. XX. 1. praecoperat: *si quid insolentius hic et illic occurrat, id inter singularia eius auctoris referendum potius, si MSS. iubeant, quam emendandum.* Probaveram autem, etiam spem dici alicui *adfuise* (id est advenisse vel adesse) quae alicui detur, vel quam quis habeat. Nec vero cum negare non auderet, ad discriminis nescio quid decurrit, inter verba *adfuise* et *adfuuisse*; quod si forsitan obtinet, non tamen *semper* obtinere dixerit, vel certe probaverit; adeoque nihil hio ista discriminis huius observatio est.

Cap. XXIII. 6. *Transgressus deinde in Asiam Sulla, parentem ante omnia supplicemque Mithridatem invenit.* Carpit, quod *ante omnia expuerim confessim*, sive primum, vel ante quidquam, quod ageret, ut Mithridatem ad hanc obedientiam perduceret. Si vero cur carpat hoc, inquiras, *ante omnia*, ait, non est *confessim*, nisi probetur, sed *praecepit*. Sed an hoo rursus illi videri tale quid potuit, quod cuiquam probari necesse esset? Qui noverit, quid voculae *ante* et *omnia* denotent, quod nostrum saltem criticum novisse oportet, huicmine a me probandum fuit,

ante omnia Latine valere primum, confessim, ante aliud quidquam? Discat tamen hoc Burmannus ex Tursellino Schwartziano, apud quem sic Celsus VII. 30. *At tubercula . . hac ratione curantur. Alvis ante omnia dicitur. Tum vulnella tuberculum apprehensum iuxta radices excidatur.* et lib. VIII. 2. *Oportet autem ante omnia os nudare etc. tum etc.* Nec dubitare porro debuit, quin etiam *ante omnes*, saepe sit, priusquam quisquam alius. Hoc enim, si necesse foret, ex Valer. Max. lib. VII. 3. Ext. 1. et 2. et aliunde ostendi posset.

Cap. XXIV. 1. *C. Flavius Fimbria, qui . . forte Mithridatem pepulera proelio etc.* Ob rationem, quam adulti, malebam cum Puteano *forti M. p. proelio.* Ad hoc autem latus nobis rursus incautissime praebet Vir Cl. *Cur, rogat, non probare conatus est forte proelium a quoquam fuisse usurpatum, quum ostenderim Fimbriam victoriam magis casui et fortunae, quam virtuti debere acceptam referri.* Sic igitur (stupenda sane in tanto critico ignorantia) nescivisse Burmannum dicas, adiectivum *fortis* cum nominibus certaminis solere iungi; quod tamen dudum nosse debuerat ex his Ovidii: *Fortia Maeonio gaudent pede bella referre:* Valerii Max. *gaia fortis et prosperae pugnae . . dignum praemium petiunt:* et centum locis aliis. Hoc primum. Deinde falsissime iactat, se ostendisse Fimbriæ victoriam magis casui et fortunae, quam virtuti acceptam referendam. Nihil enim ipse de hac re in notis suis: solummodo *Vossius* dixerat, *se forte* retinendum censere, ut dicat Velleius casu magis, quam virtute Fimbriæ Mithridatem esse pulsum.

Ibidem N. 4. *Vix quidquam in Sullae operibus clarius duxerim, quam quod . . neque intaturum se bellum ius dissimulavit, nec quod erat in manibus omisi, existimavitque ante frangendum hostem, quam ulciscendum civem, repulsoque externo metu . . superaret, quod erat domesticum.* Pauca quaedam praefatus de verbo *superaret*, non minus quam τῷ dissimulavit, omisi, existimavitque cum praecedente quam quod construendo „omnino me „dimentire, declarabam, ab his, qui superare emendent, idque pro superandum, superari debere accipiant; deque Latinitate ista vehementer „dubitare.“ Hoc vero pro more suo sic rursus obscurat adulteratque Censor: *Vir doctus, inquit, licet de variatione modorum non contendere vult, tamen se dubitare ait de illa Latinitate, qua infinitivus pro gerundio ponatur etc.* Sed per tuum, Burmanne, candorem, ubi sic absolute generaliterque significaveram, me de infinitivi pro gerundio Latinitate dubitare? Hoc tantum dubitaveram, an satis Latine dicatur *existimavit facere*, pro faciendum esse, fieri debere. Nihil autem hoc quadrant, quae nunc hanc in rem exempla prolata videmus. Quid enim, quaeso, simile habet illud Ciceronis, *consilium cepisse hominis fortunas revertere*, pro revertendi: Virgilii, *monet succurrere*, pro ut succurreret: Val. Maximus, *currit osculari*, pro osculatum: ex Legg. in testamento scribit fieri, pro scribens iussit fieri. An uspiam in his similem infinitivum activi videmus? Abscon et absurdum hic omnia. Quam vero se Noster iactasset, si quidam scivisset de hoc loco Cicer. de Leg. I. 19. *qui nullum vitium vitare, nisi iudicio ipso notatum putant.* Sed pro vitare illic levi brachio reportendum videtur vitabile, id est, vitandum. Addatur et ille Valerii Max.

lib. II. 6. 11. *Laudanda . . animi praestantia, quod et patriae incolumentem fortiter tueri, et fidem amicitiae constanter probandam arbitrantur.* ubi tamen etiam Barthius, insolentiae huius impatiens, coniicit *tuendam*; nec minus probabili conjectura *tueri delendum* dixeris, tanquam ex fine vocis praecedentis *fortiter* natum. Pari quippe modo *incolumentem* *elicit praestare* lib. III. 2. 1. dixit Valerius. Donec igitur eiusmodi infinitivorum Latinitas melius adstructa fuerit, de illa mecum dubitare Burmannum oportet.

Cap. XXV. 4. *Post victoriam, qua descendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat Sulla etc.* i. e. quam reportando concurrerat. Duriorem hanc esse formam fassus sum, quia minus commode aut usitate *victoria seu vincendo concurrere*, quam *concursu sive concurrendo vincere* dicamur. Proxime tamen accedere dicebam exempla ista *varia semper victoria certaverat, concursumque magna caede etc.* Ad haec autem quaerit Censor, an eadem ratio sit *victoria varia certare, dimicare*, quae est *victoria concurrere*. Importuna sane quaestio: neque enim *caedem esse* dixeram rationem horum exemplorum, sed *proxime* tantum illa huc accedere, ut quidem hactenus existimo. Tam enim in his de *victoria, caede* agitur, quae *in concursu* fiat, quam in hoc loco. Negat quidem ille, posse dici, *victoria concurrere*, quia ubi haec reportata est, *concurus cessare soleat; sed eodem ego iure, et meliore quidem affirmaverim posse* hoc dici, quia dum adhuc acquiritur vel reportatur *victoria, tum nondum cessare concursus soleat.* Porro huic duritiae contuleram illud Val. Max. III. 7. 1. *Fiduciam ei conscientia illa dabat, qua meminerat etc.* Sed in tali forma nihil incommodi videbat Noster, quia *conscientia meminisse praeterita soleamus.* Et quis tamen, praeter Burmannum, negaverit durius dici addito pronomine, *hac vel illa conscientia hoc meminerat?* Sic etiam, quamvis Sulp. Severus loco a me allato *ministerium detrectans . . praescientia, qua videbat dominum placandum, inconcinne tamen diceretur praescientia hac sive huius rei hoc videbat.* Denique quod scribit, Perizonius ad Valerii locum dictum nihil aliud dare, nisi quod dicat *similiter Sulp. Sever. pag. 295.* (edit. haud dubie Sigonii, id est lib. I. H. S. 48.) hoc rursus falsum est. Iusserat enim respici ad initium eiusdem exempli, ibique similem ablativum etiam adduxerat ex lib. VII. 2. 6. *Par illa sapientia Senatus, qua T. Gracchum . . morte multavit.* ubi in pluribus edd. et MSS. quidem abest *qua*, sed tamen per se spernendam non esse hanc scripturam, inter alia etiam hic locus ostendit Arnobii contra G. lib. II. pag. 109. *sapientia haec arrogans, qua despiciuntur etc.* Iam vero an multo gratius sonat, *sapientia aliqua aliquid despovere vel aliquem morte multare, quam victoria quadam concurrere?* Sed pergamus ad alia.

Cap. XXVII. 2. *penitusque Romano nomini infestissimus.* Notaverat Vir Cl. rariorem esse locutionem; *penitus* quidem, docente Servio, pro *valde* sumi, sed nec hoc superlativo iungi solere. Hoc vero ne quem de loci sanitate redderet dubium, praeter alia, quae in huius pleonasmi defensionem observabam, attuli exempla duo, ubi *admodum* pari modo superlativo iungebatur. *Sed rariorem, obiicit nunc, esse constructionem ne-*

tessi penitus infestissimus, non quod nescirem alia adverbia superlativis adiungi, sed quod inter illa nusquam penitus reperissem. Mira profecto morositas! cum enim *penitus* passim idem valeat quod *valde*, *admodum*, *maxime*, *valde* etc. nonne qui probat, superlativis saepe construi *admodum*, *maxime*, *valde* etc. idem probare simul censendus est, part modo *penitus* cum superlativo posse iungi? Sed, ait, et analogiae rationem inibi, et quia *penitus* pro *valde* ponitur (nonne et pro *vehementer*, *admodum*, *maxime* etc.?) *queasivi*, *an* *valde* *infestissimus* *dici* *posset*, *nec* *hoc* *repperi*. At iam hoc reperiendi ipsi copiam feceram, cum consuli vellem ad Fulgentium Myth. I. 26. doct. Munkerum; in cuius nota, *valde gloriosissima*, *valde splendida*, *valde optimum*, *valde gravissimum* conspicere vitilitigator potuit.

N. 3. *cuius abscisum caput ferri, gestarique circa Praeneste Sulla iussit.* Burmannus legendum putabat *spectarique* c. P. i. Sed parum verisimile est, ut Sulla conspiciendi capitinis Telesini edictum Romanis dederit. Nec tali mutatione indigere locum, in Lect. Tullian. Addendis, ac deinceps in Adversariis nostris vidimus; quoniam hic manifesto verborum sensus, ut Sulla iusserit ad se ferri hominis huius caput, ac circa Praeneste illud gestari. Quid planius? Si praesertim addas, quae de hac verbi *ferre* notione observavimus; quod sic a specialiore verbo *gestare* distinguitur, quemadmodum nos nostra *brennen* et *dragen* facile distinguimus; ut nempe posterius ad certum *ferendi* modum respectum habeat. Et quid his, nisi solam dicti sui auctoritatem, reponere valuit Aristarchus? cuius tricas ineptissimas per omnia non excutiemus.

Cap. XXVIII. 2. . . *imperio, quo priores ad vindicandam maximis periculis resp. usi fuerant, immodecae crudelitatis licentia usus est.* Cum mihi de vera loci scriptura nondum constaret, tantummodo Davisii conjecturam commentatorum cogitatis addere volui. „Super varia“ aiebam „doctorum commenta de his, quae in MS. corrupta fuerant, Davisius „omnino scribendum censebat . . . in immodecae crudelitatis licentiam usus „et. vide ipsum ad Cic. Tusc. V. 21.“ Sic scripseram. Iam vide, quomodo his quadret animadversio ista: *Livoris indicium agnosco, cum pro immodecae crudelitatis licentia cum Davisio omnino scribendum censem in imm. crud. licentiam usus est.* At falsissimum rursus est, me omnino cum Davisio sic scribendum censuisse, aut hanc illius conjecturam Burmanni aliorumve conjecturis praetulisse. Falsissimum proinde itidem *litteris* illud crimen; quod mihi etiam non obiecisset, si, quod inaniter hic iactat, facile pateretur *sui rationem non haberet*.

Cap. XXIX. 2. *Fuit hic . . . forma excellens, non ea qua flos commendetur aetatis, sed ex dignitate et constantia, quae in illam conveniens amplitudinem, fortunam quoque eius ad ultimum vitae comitata est diem.* Manifestum iusto cuique lectori est, me in Adversariis haec contra Burmannum aliosque tueri magis, quam conjecturam meam *non ex qua flos c. ae.* magnopere commendare voluisse. Iam vero, in Animadversionibus ipsius, altum de hac loci vindicatione nostra silentium; cui proinde subscripisse illum existimabimus. Ne tamen nihil agat, carpit quod tentaverim *non ex qua flos c. ae.*, ut cum seqq. *sed ex dignitate* etc. paulo lenius haec fuerent. Primo quidem caussatur, quod usitatus dicitur *commendari* re,

quam *ex re*. Sed bene se res habet, quod simul posterioris formae exempla *reperi posse* non negaverit. Deinde queritur, in hac nostra mutatione intercipi omnem vim pron. *ea*, de qua videri vult se ad Ovid. Met. VII. 43. et Clar. Bentleium ad Horat. I. Sat. 9. 55. Sed nullam hic eiusmodi *emphasis esse pronominis*, ad primum oculorum coniectum inde appetet, quod sic, contra quam loci natura permittit, subiunctivus *comitata sit*, non indicativus sequi deberet.

Cap. XXXII. 2. *Dissuadentem et adversarium voluntatis suae, vero testimonio fraudare noluit*. Genitivum *voluntatis* defendimus exemplis rem omnem, ni fallor, confidientibus, quibus adde quae ad cap. XLII. 2. supeditavimus. Noster tamen his manu dare noluit, proque dative *sue voluntati* pugnat, quia hic casus in constructione vocis *advertisarius* sit usitator. Sed an ergo usitatius *dissuadens voluntati*, quam *voluntatis* dicitur? De hac quidem re non cogitabat. Adde quod sic rursus regulam suam ipse Censor deserit, quam vidimus modo ad cap. XX. 1. *si quid insolentius hic et illic occurrit, inter singularia eius scriptoris se hoc, si MSS. iubeant, referre malle, quam emendare*.

Cap. XXXIII. 1. *qui alioqui per omnia laudabilis et bello paene invictus, pecuniae expellebatur cupidine*. Id *expellebatur* nihil hic significare scriperat Burm., nisi quis inter Velleii singularia durissimam hanc locutionem referat. Verum et *aliquid* significare, neque adeo *duram* hanc esse formam, monstravimus eo quod ablativo solenni dici queat *pecuniae cupidine*, pro ob p. *cupidinem*, et in verbo *expellere* saepius ita subaudiat ablativus aliquis, quem subiecta materia postulet. Cuius quidem rei manifestissimae cum ex quibuslibet Lexicis indicia peti queant, ipse videat Censor, quo iure ellipsis hanc, velut intolerandam, repudiare perget.

Cap. XXXV. 2. *Hic genitus proavo M. Catone, principe illo familiae Portiae, homo virtuti simillimus, et per omnia Diis, quam hominibus prior*. Conieceram horum (nempe familiae Portiae) *virtuti simillimus*, vel *homo virtuti huius* (proavi Catonis) *simillimus*, vel quod etiam maxime allubesceret, *homo virtutis simplicis*. Vide Advers. nostra. Harum iam coniecturarum solummodo *primam* hoc incongruo premere nititur, quod in Portia familia non nisi hic et proavus virtute excelluerint. At si maxime hoc demus, quod tamen dubito an nobis plane constet, quid reliquae meae conjecturae, cur repudientur, habent? Ceterum quod putat, *Virtutem* hic pro ipso numine, *Dea Virtute*, positam, id non video quomodo ulla tenus concedi possit; neque Latine scienti cuiquam persuadebit hoc Burmannus. Et quis *virtutem* pro *Dea Virtute* credit positam in allatis ab illo exemplis, Lucani:

*si successu nuda remoto
Inspicitur virtus, quidquid laudamus in ullo
Maiorum, fortuna fuit.*

et Horatii:

*Narratur et prisci Catonis
Saepe mero caluisse virtus.*

et:

*Quid? si quis vultu torvo ferus et pede nudo,
Exiguaeque togae simulet texture Catonem:
Virtutemque repraesentet moresque Catonis?*

Quam haec absonta sint, nemo non videt.

Ibidem N. 5. Quippe fortissime dimicans, quem spiritum supplicio debeat, proelio reddidit. Sic, cum in MS. pro proelio inepte legeretur supplicio, recte locum restituerant docti, iuxta haec cap. CXIX. supplicio quam proelio mori maluit. Contendit autem Noster, tam proelio quam supplicio eliciendum, ac proelio huc male iniectum ex loco isto cap. CXIX. idque hac sola ratione contendit, quod vox proelio in MS. primaque ed. non compareat. Sed cum illic pro ea plane compareat supplicio, cumque simili alibi oppositione vocum supplicium proeliumque utatur Velleius, quanto proelivius est illud supplicio cum Lipsio aliisque in proelio mutare, quam cum Burm. omnino tollere. Porro pro reddidit volebat edidit. At promiscua horum verborum notione spiritum reddere et edere dicunt Latinii, ut demonstravimus. Ideo, nunc inquit, utrumque posse defendi factio. Verum utrumque hic defendi non potest, quandoquidem τὸ redderet solammodo, non item ederet librorum se tueatur auctoritate; neque enim queritur hic, an aeque haec Latina sint: utrum horum Velleio vindicandum sit, id controvertitur. Sed, pergit, quia fere semper reddere spiritum dicitur, ubi respicitur ad illam opinionem, qua ad coelum et astra, unde venerat, rediret spiritus, credebam de scelesto homine rectius dici edidisse illum spiritum. At bene est, quod rationis huius futilitatem ipse odoratus, statim subiicit: sed ut ingenua agam, MSS. lectionem nunc servandam potius, quam aliquid novandum existimo. Attamen quanto magis egisset ingenua, si ante-hanc confessionem ambages istas, quibus illam declinari omni studio conabatur, omnino recidisset!

Cap. XXXVI. 2. Auctoresque carminum Varronem ac Lucretium, neque, ullo in suscepti operis sui carmine, minorem Catullum. Ullo construxeram cum carmine, ut voluerit Paterculus, non minorem Varrone ac Lucretio, in ullo carmine suscepti sui operis, fuisse Catullum. Obnitor illi, atque in ullo subaudiendum statuit poeta: cur tandem? quia cum Varrone ac Lucretio ita comparari Catullus non posset, utpote Epigrammatum conditor, quum Varro et Lucretius Heroico pede carmina ediderint. Sed quis non videt, omnino cum his comparari ita potuisse Catullum, quatenus carminum auctor? hoc enim comparationis fundamentum hic manifesto iacit Velleius. Sic quamvis diversi generis carmina scriperint Virgilius, Horatius, Ovidius etc. quatenus tamen auctores carminum fuerunt, multiplici genere comparari inter se possunt.

Cap. XXXVIII. 3. Immane bellicae civitatis argumentum, quod semel tub regibus, iterum hoc T. Manlio Cos., tertio Augusto principe, certae pacis argumentum Ianus Geminus clausus dedit. Quia toties vox eadem ingratis a Nostro repetatur, non audebam locum hunc cum Heinsio pronuntiare interpolatum, ob iteratum illud argumentum. „Si quid tamen“ dicebam „novandum, legi posset: imm. b. virtutis incrementum, quod“ etc. Ad haec pro consueta sibi ἀρχομένη Noster contra sententiam meauctoris, ait, bellicae virtutis argumentum in incrementum mutare; quam

hoc arguat virtutem Romanam, quod per septem fere secula ter tantum Ianus, qui argumentum pacis erat, fuerat clausus. Sed primo apud auctorem non *bellicae virtutis*, sed *bellicae civitatis scriptum* videmus. Deinde quod per tot secula ter solummodo fuerit clausus Ianus Geminus, non magis probabat Romanam virtutem, quam (iuxta conjecturam nostram *bellicae virtutis incrementum*) virtutem hanc Romanam angebat acuebatque, tam assiduis nempe bellis exercitam. Postremo neque hoc rursus verum est, me vulgatam lectionem mutasse, cum de mutandi necessitate maxime me dubium declaraverim. Porro sic pergit: *Si usquam, certe hic repetitio eiusdem vocis, Velleio tam frequens, tolerari debebat: nam et alii* sive *probatissimi scriptores eandem vocem interiecto pronomine relative iterare amant.* At hoc dudum ipse Lection. Tull. II. 6. observaveram; sed nihil omnino huc quadrat. Neque enim secundum hanc iterandi formam sic dixit auctor: *Immane b. c. argumentum, quod argumentum . , Ianus clausus dedit; sed modo multo duriore ac diverso: Immane b. c. argumentum, quod certae pacis argumentum I. c. d.* Ita ulcerosa, in hac Viri Cl. Animadversione, rursus omnia.

Cap. XL. 3. *Cum privato comitatu, quem semper illi vacare moris fuit.* Tentabat, quem semper illi sectari, vel assectari, moris fuit. quia, ut nunc dictitat, sic proprius accedere se crederet ad lectionem codicis, illa fatare m. f. Sed de illa huius conjecturae causa ne γρὶ quidem in notis, et merito quidem, cum depravatae isti lectioni proprius etiam, vel aequo saltu prope accedat illi vacare. Aliam autem, quam etiam nunc urget, conjecturae suae rationem substernebat; quod nempe minus apte hic comitatus dicatur vacare Pompeio, quippe qui comitatus non subsecutus horis, sed assidue Pompeio praesto esset. Sed frivolam istam quoque rationem esse, loco Quintiliani probavimus, ubi *paedagogus* dicitur *vacare uni discipulo*, cui assidue adsit; et Velleii, ubi *uni alicui negotio vacare* dicitur, qui nullis aliis operam det. quomodo et Mamertinus Gr. Act. cap. XIV. *totus commodis publicis vacat.* i. e. non per horas subsecivas, sed assidue inservit. Quin, sic quoque hoc verbo utitur ipse noster Burmannus in hac Animadv. . . *semper et ubique debent illi apparere et adesse et vacare, id est, nihil aliud agere.* Sic ipse plane locutus, statim tamen (ita sibi plerumque constare solet) negat, *inferiorem dici satis commode posse vacare superiori*, cui assidue praesto sit. *Superior enim, ait, vacat inferiori, inferior nullum debet habere vacuum tempus, quo non appareat et inserviat superiori.* Et in hoc ipso rursus mox sibi vineta caedit obloquiturque, dum ipsissimam hanc formam non incongrue adhiberi a Quintiliano in exemplo allato concedit. *Praeceptor, inquit, quo exemplo Censor noster voluit uti, huic uni negotio adligatus, debet vacare discipulis suis, non subsecivis horis, sed legitimis et statis, et ita ille non superior discipulis, sed ad id mercede obstrictus quasi inferior, inservire debet illis, ut recte Censor; nam huius hoc opus familiare et assiduum est.* Sic ergo plane habemus, quod largiri tamen ille noluit, *inferiorem* (qualis hic *privatus comitatus Pompeii*) recte dici posse *vacare superiori* (qualis *imperator Pompeius*), cui non per *vacuum* tantum *tempus vel horas subsecivas, sed assidue praesto sit ac praesto esse debeat.* Egregie igit-

tur magno conatu magnas hic nugas dicit Vir Cl. Et quid quaeso hic ad rem faciunt ultima Animadversionis ipsius verba ista: *Iam vero ineptum et absurdum, Imperatoris opus assiduum et familiare esse statuere, vacare comitibus suis, quasi nihil aliud haberet quod ageret.* Quid ista, inquam, *buc quadrant, quum non de Imperatore vacante comitibus, sed de comitiis vacantibus Imperatori sermo sit?*

Cap. XLI. 2. . . *vigore animi acerrimus, munificentia effusissimus, animo super humanam et naturam et fidem evectus.* i. e. animi magnitudine vel praestantia h. n. et f. superans. confer cap. LXVIII. 1. et cap. XXXIII. 1. Postquam illud *evectus solidissime defendimus*, iam conjecturam suam deserit, *qua legerat erectus; sed vox animo etiam nunc illi suspecta manebat: haud dubie (rationem enim dicere noluit) quod animi paulo ante praecessisset.* Sed nullam hoc nomine suspicionem in illam vocem moverat in notis. Et, si hac repetitione eiusdem vocis ita offendatur, quomodo pagina antecedente, ubi fatebatur Velleio frequentes eiusmodi esse iterationes, non offendendi hac forma potuit: *Immane b. c. argumentum etc.* Respice etiam quae supra diximus ad cap. VI. 3.

Cap. XLII. 2. *Laetus nocturnae expeditionis triumpho, ad suos reversus est.* Hic rursus cum umbra strenue digladiantem nostrum videbimus, ut probet me in *angustias probationum redactum, recurrere solere ad alia quae non quadrarent.* Dixeram nimirum nulla distinctionem egere mutatione, et *a. expeditionis triumphum recte dici*, qui in nocturna *expeditione reportetur; quomodo clades belli, victoria certaminis, error noctis, naufragium maris et sexcenta talia.* Audiamus iam illum: *Dicit, inquit, Velleius Laetus nocturnae victoriae, triumpho ad suos reversus est. Ita, me probante, Acidelius distinxit. Censor vero coniungit victoriae triumpho, et explicat nocturna expeditione reportatum.* Sed quum simile exemplum producere non possit, idem hoc esse pronunciat, *quod clades belli, victoria certaminis, quae toto coelo inter se differunt.* Sic caeco plane impetu ille. Sed cum apud Velleium legatur nocturnae expeditionis triumpho, non, ut pessime illius verba proposuit Burmannus, *nocturnae victoriae triumpho, iam formae huic optime aptissimeque quadrare exempla mea, insulsamque Nostrum esse animadversionem, planissime constat.*

Cap. XLIII. 4. *Reliqua eius acta . . et praetura quaesturaque . . obita in Hispania . . minus egent stilo.* Quamvis duobus nominibus sing. numeri passim verbum pluralis adstruatur, exemplis tamen pauculis ex Nostro ac Cicerone ostendi, non adeo constantem hanc esse rationem, ut *obita* hic cum Heinsio in *obitae* mutare necesse sit. Quid in hac re, quaeso, a me commissum, quod ullam censuram mereatur? Sic tamen Censor nos strenuus . . *Usus utrumque vindicat* (at non hoc loco MSS. *auctioritas*) *et putidum esset exemplis chartam replere,* (at ubi hoc a me factum?) *quam centies Viri docti id iam monuerunt* (at quoties nobis talia non re-coquebat Burmannus!) . . Sed Servius notat, *honestius esse plurali uti, id est, inter viros honesti ordinis hoc magis esse usitatum.* At vero Servio aut Burmanno hoc probandum fuit: et, si probetur, quid tandem hoc ad neam huius loci defensionem labefactandam faciet?

Cap. XLV. 1. *Et actus incesti reus ob initum inter religiosissima P.*

R. sacra adulterium. Ut *inire* passim valet aggredi, suscipere vel agere, quemadmodum exempla a me allata *concubitum inire, connubia Veneris inire* ostendunt; sic non videbam, cur hæc verbi notione dictio haec *inatum adulterium* hic accipi ac vindicari non posset. Sed, obstrepit Burmannus, *adulterium crimen est, quod committi et fieri dicitur.* Si stuprum inire alibi deprehenderetur, et adulterium inire probarem. Sed ipsam actum, *concubitum, et eodem sensu connubium inire facile admitto.* Haec ille. In quibus tenebris vix me expedio. Si quid tamen video, concedit, si de *actu adulterii* loqueretur auctor, posse stare hoc *initum adulterium.* Sed quid tandem aliud hic *adulterio*, quam *actus adulterii*, innui potest? Cumque ipse Noster nunc coniicit ob *tentatum adulterium*, quid hoc aliud quam *tentatus adulterii actus?* Omnia haec vana: ut et ista quae sequuntur, quando *de commisso*, inquit, *adulterio non satis constitit, ut ex Suet. Caes. cap. LXXIV. appareat.* Etenim si concedamus de commisso Clodii adulterio, in iudicio non constitisse, quid illud ad rem omnino? An hoc igitur obstat, quominus commissi adulterii reus agi, seu accusari Clodius potuerit?

Cap. XLVII. 1. *Novem denique aestatibus vix ulla non iustissimus triumphus emeritus.* Molliore constructione haec fluere viderentur, si legeremus *novem denique aestatum vix ulla n. i. t. e.* Sed in loci defensionem observabam, saepe ita eodem casu nomina iungi duo aut plura, quorum prius melius in genitivo, vel in abl. cum praep. *ex*, audiri videatur. Ad haec sic rursus abusurde Noster: *Quid Censor?* inquit. *Ab hac duritie non abhorrete veteres, probare tentat duobus locis, quorum neuter aliquid dari habet.* Verum non *duobus*, sed *tribus* locis hoc probaveram. Horum autem *primum* duntaxat, omissis *duobus posterioribus*, probare nititur ille, nihil eiusmodi duritiei habere. Sed cum illic Tacitum hoc modo scribentem videmus . . . *quatuor filii fuere: ex iis DUOS natu maiores UNUM P. Scipioni . . . in adoptionem dedit, alterum Fabio Maximo:* nonne hic illud *duos n. maiores unum, pro duorum n. maiorum unum, eandem duritiae formam repreäsentat, quam hoc novem aestatibus vix ulla pro novem aestatum vix ulla?* Sed non dicit, inquit, Tacitus, *quatuor filii fuere, IIS DUOS in adoptionem dedit, sed EX IIS,* ut volebam in Velleio. Quae quid sibi velint, aut quomodo huc quadrent, nec ego adsequor, et nisi vehementer fallor, ipse sciebat Noster iuxta cum ignarissimis. Transcant ergo cum caeteris.

Cap. XLVIII. 3. *Cuius animo voluptatibus vel libidinibus neque opes ullaे neque cupiditates sufficere possent.* Cum Acidalio legens omnino pro animo, sic porro transponendum suspicabar: *cuius omnino cupiditatibus vel libidinibus, neque opes ullaे neque voluptates sufficere possent: ut cupiditates intelligentur, quibus Curio ferretur ad opes; libidines, quibus ad voluptates.* Ad hanc enim significationem specialiorem saepissime restringi voces *cupiditates* et *libidines*, nemo ignorat. Noster, in ordine vulgato verborum, *opes ad voluptates, cupiditatesque ad libidines, quibus sufficiant, satis commode spectare iudicat.* Omnino per me quidem ita sentiat, sed mihi tamen simul patiatur tam duram videri hanc formam libi.

dinibus eius nullae sufficiunt cupiditates, ut conjecturae meae me neutiquam poeniteat. Quod enim causatur, iuxta hanc *libidinibus voluptates non sufficere*, idem esse quod *libidinibus libidines non sufficere*, in eo rursum splendidiassime ineptit. Licet enim non semper, saepissime tamen sic distinguuntur *libidines et voluptates*, ut *voluptates* sint, ad quas nos trahant *libidines*, quibusque *libidines* satientur aut non satientur. Res manifesta.

Cap. XLIX. 4. . . contendet: *vir antiquus et gravis Pompeii partes laudet magis, prudens sequeretur Caesaris, et illa gloria, haec terribilia duceret*. Illa et haec accipiebam pro his et illis partibus, quod ita saepissime neutro plurali, aequo ac singulare, ad personas respiciatur. Sic modo hoc ipso cap. *Hic omnia speciosa, illic valentia*. Pompeium Senatus auctoritas, Caesarem militum armavit fiducia. Tacitus l. d. cuncta *illuc externa et hostilia, se coloniam Romanam*. Sallust. lug. cap. XIII. . . deinde novos (amicos) acquirant: postremo quaecumque possent largiendo parare, ne cunctentur. et cap. XIV. Si omnia, quae . . ex necessariis *adversa facta sunt, incolumia manerent*. Atque ipse Noster ad Quintil. Declam. I. 6. notavit illud Ovidii: *cum pereant acie fortissima quaeque, et Quintiliani: omnem rabiem adversus superiora sunt*. Et sic passim. Contendit tamen hic in mendo cubare locum Velleii, quia cum foemimum *partes praecedat*, sequi non possint neutra illa et haec. Quae sane ratio futilissima est. Quis enim in Sallustii loco allato hanc vexet generis enallagen, deinde NOVOS acquirant: postremo QUAECUNQUE . . ex necessariis etc.? Et putidum esset huius formae plura constipare exempla. Verum instat, infelissime hic a me collatum locum hunc Taciti: *Ac primo Val. Festus legatus studia provincialium cum fide iuvit. Mox indubat, palam epistolis edictisque Vitellium, occultis nuntiis Vespasianum fecerat, et haec illave defensurus, prout invaluerint*. Scilicet ibi voculas *haec et illa non opus esse vult absolute accipi, sed recte ad praecedens studia referri*. At si absolute accipi possint, ut exempla mea satis declarant, quis non videt illa praesenti voci *studia non sic adhaerere, quin melius absolute accipientur?* Notandum etiam, quod sicut Velleius loco adducto dixit cuncta *illuc valentia*, ita quoque hic Tacitus *haec illave, prout invaluerint*. Denique quod attinet ad ista cap. LXXXIV. *Vigebant in hac parte miles atque imperator, illa marcebant omnia: ut nunquam negavi, illa posse ibi in abl. accipi, ita hoc non opus esse, iterato adfirmo; neque rationem ullam, quae hoc cogat, proferre Censor noster valuit*.

Cap. LV. 2. *Nam victus ab eo Pharnaces vix quidquam gloriae eius adstruxit*. Scripseram me non perspicere cur cum Lipsio reponendum esset adstruxerit. In hoc autem sic insultat Burmannus: *Lipsius, inquit, naberat adstruxerit: Noster semper obloqui solitus, nec tamen rationibus refutare sciens, ignorantiam suam mavult profiteri, et cur ita reponendum sit, se non perspicere scribit*. Sed videat quae Cl. Perizon. ad Valer. Max. IV. 3. 6. *adnotavit; et quid adhuc ipsi addiscendum sit, antequam censuram sibi in omnes Viros doctos arrogare sustineat, cogitet secum*. Sed quid haec cavillatione rursus effutiri potuit insulsius? An igitur quia non

perspiciebam, talem hic esse adsciscendum subiunctivum, simul hunc subiunctivi usum notissimum, saepiusque a me usurpatum non perspexisse sum existimandus! Pudeat huiusmodi logicae Burmannum; meque nondum perspicere permittat, cur haud aequem commode *indicatus* hic stare queat.

Cap. LIX. 4. *Et . . ad erudiendum liberalibus disciplinis singularis indolem iuvenis, Apolloniam eum in studia miserat.* Repetere hic nostra rursum cogimur, ut primo intuitu appareat, quam haec prudenter benignaque Censor lectoribus suis proposuerit, ut vitilitigationibus suis coloris aliquid indueret. „Durius“ aiebam „omnino dici concedo erudire in „dolem iuvenis: nondum tamen ausus fuerim ad erudiendum l. d. „singularis indolis iuvenem etc. Proxima enim duritie Florus I. 6. exi „miam indolem liberaliter educare dixit. Alioquin posses etiam, ad enu „triendum (vel nutriendum vel innutriendum) l. d. s. indolem i. ut cap. „XCIV. . . et Horatius etc.“ Ad ista iam hoc modo incipit Noster: *Quam durius dici erudire indolem fateatur, hic subsistere debuerat, et Velleio sua relinquere.* At cur tu igitur ipse, Burmanne, in notis hic non subsistebas, ac pro *indolem iuvenis, indolis iuvenem coniiciebas?* Sed, pergit, ut aliquid diceret, simile producit ex *Floro I. 6. proximum duritie exemplum, educare indolem, et hinc enutrire vel innutrire hic mallet pro erudire. Quae omnia vanissima.* Immo omnia haec Burmanni vanissima. Vanissimum enim, me uspiam pro *erudiendum MALUISSE enu „triendum* etc. Vanissimum, me sic maluisse, ex *Flori exemplo*; suspicioneum enim istam, qua scribebam legi etiam posse *ad enutriendum* etc. duobus locis aliis, uno Velleii, Horatii altero fundabam. Vaniasimum denique, me *Flori exempli* huic loco *simile* dixisse: tantum proximam prae se ferre illud duritiem dixeram. Ut enim illic *educare liberaliter eximiam indolem* audimus, pro *eximiae indolis hominem*: ita et hic *erudire l. d. singularis indolem iuvenis, pro singularis indolis iuvenem*. de qua metonymia conferuntur etiam, quae infra ad cap. XCVII. 2. Porro conciebat in notis, extirpandam istam trigam *eum in studia*. At primo monstrabam, talem sermonis abundantiam Velleio satis esse familiarem: deinde phrasin *mittere aliquem in aliquid*, quamvis non ignotam, tribus tam quae in promptu erant, exemplis illustraham. Iam contra haec Burmannum audias, quam solidissimis argumentis conjecturam suam vindicet. *Reliqua, inquit, de mittere in rem aliquam, sunt plane supervacua: quis enim huic loquendi rationi controversiam unquam movit? certe nemo.*

Ibidem N. 5. *Omnem ordinationem et necis et testamenti Brundisiū comperit.* Cum aliis malebam ordinem: neque enim de sola ordinatione circa necem peragendam, testamentumque scribendum, sed manifesto de ipsa necem peracta ipsoque testamento loquitur auctor: eandemque haud dubie ob causam Acidalio ac Munkero illud *ordinationem* hic etiam displicuit. Quid igitur nisi cum umbra dimicat Noster in suis Animadv. cum nullum non movet lapidem, ut *ordinationem necis et testamenti*, horum consilia seu dispositiones satis Latine dici posse ostendat; de quo nemo dubitaverat? De vi autem et usu dictionis *omnem ordinem necis et testa*

mentis, pro necem testamentumque et omnia quae huc pertinentia scitu aliquomodo digna easent, diximus in Adversariis nostris.

Cap. LXVIII. 1. *Vir eloquio animoque Curioni similissimus, sed in utroque perfectior.* Mirabar cur Heinsio legendum videretur *sed utroque*; non quod negarem, salva Latinitate, abesse hinc praepositionem *in* posse, sed quod non viderem cur abesse deberet. Quid ad haec Censor? *Tenebre certe*, ait, *mutavit lectionem vulgatam Heinsius, sed mirandi causa tollitur, ubi utroque modo veteres fuisse locutos didicerit* etc. Sed nonne maxime mirandum hoc manet, si quis hanc solam ob causam, quod veteres utroque modo locuti fuerint, praepositionem *in* hinc exterminalam velit?

N. 3. *Incepto pari, similis fortuna Milonis fuit.* Hic lepidissimam rursum pugilis nostri σκιαροχίαν spectare licet. Verba. mea fuerant „*Vossius volebat in coepito pari s. f. M. f.* Noverat haud dubie vir doctissimus, tam *inceptum*, quam *coepitum* solere de audace temerarioque *consilio* aut facto dici; sed et reputare debuit eleganti usu ablativorum“ etc. Sic evidenter contra Vossium vulgatae lectioni patrocinatus fueram; sed Noster haec ita cepit, quasi *cum Vossio lectionem vulgatam tentassem*. Et vide, quaequo, quam ioculariter in se trahat, quae perspicue de Vossio dixeram. *Gratias*, inquit, *par est Viro docto agere quod sibi persuaserit, me haud dubie novisse, tam inceptum, quam coepitum de temerario consilio aut facto dici. Sed secutus editionem primam, cui omnes deinceps consentiunt, solius incepti rationem habendam duxi.* Nec Vossium multis refutandum censui, qui separatis vocibus in coepito volebat edi; quia neminem fore credebam, qui Latinus dici crederet fortuna similis fuit in coepito, quam incepto. Si Vossii sententia placuerat Censori, cur partes defendendi deseruit? Post vero bonam de intelligentia mea opinionem, iterum antiquum obtinet Censor, et ME simul reputare debuisse addit, eleganti usu ablativorum incepto pari, id est, quum *par inceptum esset, Vellionem hic dicere*. Plura describere piget, nedum oscitantiam hanc inauditam multis explodere. Siccine, Burmanne, nostram in te malignitatem clarissime demonstras?

Cap. LXXIX. 3. *Ea patrando bello mora fuit, quod post dubia et interdum encipi fortunā gestum est.* Dixeram ancesps ita aliquando ἐμφατικώς quid esse, quam *dubium*, idque constare ex synonymia ista cap. II. 2. *in praeruptum atque ancesps periculum adduxit remp.:* ubi languoret *praeruptum* atque *dubium*, quia *praeruptum* vehementioris significatio est quam *dubium*. Iam vero qua mente, quo consilio nunc quererit Noster, *sed an praeruptum igitur idem est quod dubium?* Quid hoc rogo importunius? Diserte enim idem esse negaveram, ac *praeruptum* et *ancesps* ἐμφατικώς esse quam *dubium* declaraveram. Reliqua autem in parte Animadversionis adeo supervacua atque ἀπροσδιόνυσα, adeo intricata atque etiam invicem ἀκατάλληλα sunt omnia, ut nihil iis accommodatius esse queat, quam ista Viri Cl. clausula: *Sed desino, ac frontem letoris metuo, qui ex HIS TRICIS forte ipsius linguae Latinae fastidum capiet.*

Cap. LXXXIV. 2. *Hinc ad Antonium nemo, illinc ad Caesarem quo-worpens. ADVERS. CRIT. II.*

tidie aliqui transfugiebant. Quantumvis fluctuet Noster et aestuet, non tamen damnare videtur, quod retinendam antiqui cod. lectionem *aliquid transfugiebat* existimaveram. Sed lecta ipsius Animadversione incertiores te dixeris multo quam dudum. Hoc tamen dilucide (cur enim diffiteret) evincit, infelicitate huic me tractum esse locum istum cap. LXX. 2. *Id* (nempe *cornu*) *in quo Cassius fuerat, fugatum.* Et ipse postmodum, in prioribus meis schedulis, illum a me cancellatum compri.

Cap. LXXXVII. 2. *Fuitque . . clementia Caesaris dignum, quod nemo ex us . . interemus.* Cum Heinsius excidisse crederet sit, atque hoc etiam Cellarius in editione sua expresserit, ellipsis huins verbi post coniunctio-nes *quod, si, cum* etc. quatuor exemplis stabilieram. An vero sic tall censura dignus eram? *Puerile nimis est litigare, an verbum substantivum sit addendum an subaudiendum sit* etc. Quae verba non in me magis, quam in Viros laudatos iniuriosa sunt, neque iusto tali stare aliter possunt, nisi ut simul Burmanni in millibus huiusmodi infantiam arguant; quem versari solere in istiusmodi puerilibus saepissime vel hae nostrae vindicationes satis ostendunt. vide modo ad cap. XXIII. 6.

Cap. XC. 2. *Primo anno secundi Punici, abhinc etc.* Heinsio legente, . . *Punici belli, subaudiendum forsitan potius illud bellum dixeram, nec meliorum ellipsis exempla quaedam ponebam.* Quam vere ergo Vir Cl. dixit, me *aliquid hic de meo producere sine reprehensione alterius, hoc est,* ab altero non dissentientem? talia enim apud Burmannum *isodrapsa* sunt. Hac autem temeritate abreptus, summa rursus optimum Heinsium iniuria afficit, cum paucis interiectis, quae non examinabimus, *inepti ipsum critici nomine insignit.* *Securus ergo, inquit, Censor sit, neminem tam INEPTUM fore CRITICUM, quem haec ellipses offendant.*

Cap. XCI. 3. *cum esset omni flagitiorum scelerumque conscientia morsus.* Intellexerat Noster de societate cum omnibus sceleratis ac flagitiis. Sed quia nemo, sensu hic congruo, dixerit mergi societate *cum sceleratis*, equidem statuebam, *omni fl. sc. conscientia hic esse omni fl. se.* inquinamento, crimen, sive omnibus flagitiis ac sceleribus. Atque hoc modo exemplis probavi conscientiam saepe metonymice pro *re accipi*, ep-ius tibi sis conscius, recteque sic epithetum *omnem, universam, posse* adiungi. Sic etiam, ut hoc exemplum addam, Quintil. Declam. 335. initio: *ne viderer aliqua conscientia mori velle.* i. e. aliquod ob facinus, quem locum aliqua vide in nota Schultingii ad Declam. I. 7. Burmannus antiquum suum obtinet, et nihil huc facere iactat, *qua de recta vel mala conscientia adduxeram.* Si enim, inquit, *hic conscientiam capiamus de mala conscientia, qua quis apud se conscius est suorum flagitiorum, quid quaeso rō omni huc faceret?* At vero ubi tandem, blandissime Censor, in Adversariis meis significaveram, de tali *mala conscientia* loqui Velle-ium, qua quis apud se conscius sit flagitiorum suorum? cum diserto di-xerim, non proprie dictam istam conscientiam intelligendam, sed *rem cuius* sit sibi quis conscius. Nonne igitur vides, pessimo a te exemplo ob-servata nostra damnari, priusquam illa intelligas?

Cap. XCII. 2. *cum alia prisca severitate summaque constantia, veterum consulum more ac severitate gessisset.* Adi, sis, Lector eruditus, Ad-

versaria nostra: dicta enim mea toties repetere piget. Ad haec autem, quae in hunc locum commentatus eram, sic noster Professor: *Cuius, inquit, aures ad repetitiones earumdem vocum iam occalluerant, et surdas tu fuerant, nunc iteratio vocis severitate offendit . . conicit prisca perseverantia . . sed quum nec hoc satis modestum videretur, in indice videns Velleium cap. CXVI. 3. dixisse priscam gravitatem; hanc vocem praefert . . Probari ergo sibi critici postularent, et loca produci, ubi severitas, perseverantia aut gravitas permutatae a scribis fuerint.* In his rursus varia castiganda sunt, atque ita levissimo brachio omnis hic retundetur impetus. *Primo* enim non adeo me offendebat haec vocis *severitate* iteratio, quia eandem vexandam esse vehementer dubitaverim, illamque dubitationem meam verbis his modo sit quidquam mutandum, satis significaverim: ut neutiquam hac in parte nimium a me ipse dissensisse habendus sim. *Secondo*, quo iure ob *leven* hanc offensionem aures meas nimium *delicates* vocat Aristarchus, cuius quidem aures tam *graviter* hac repetitione offenduntur, ut locum *ulcerosum* pronuntiet magnoque molimine emaculare labore? *Tertio*, quod scribit, me conieccisse *prisca perseverantia* vel potius *gravitate*, in eo pro solenni rursus cogitata nostra decurdat; quasi sic solummodo ista *prisca severitate* refingenda coniicerem; cum aperte declaraverim, manente hoc *prisca severitate*, in sequentibus legi posse *velere consulim MORE ac GRAVITATE gessisset*. ut cap. CXVI. 3. Nam et antiquissimi MORIS, et priscam GRAVITATEM semper humanitate temperans. Postremo si exemplis, quod Noster postulat, probare debuerim, voces *severitas*, *perseverantia* aut *gravitas* a scribis solere permutari, cur ipse tale quid probationis non dedit in conjecturis suis in hunc locum? cur idem hoc in mille aliis neglexit? Nunc reliquam Animadversionis partem missam faciamus.

Cap. XCVII. 2. . . Adolescenti tot tantarumque virtutum, quot et quantas natura mortalis recipit, vel industria percipit. De industria loquitur auctor tanquam de homine industrio, sive virtutes naturales per industriam, sedulunque exercitium illarum excolente et adaugente: de qua abstractorum figura vide, sis, quae diximus ad Cicer. Tusc. II. 25. Iam vero lectionem hanc *quot et quantas . . industria percipi*, defenderam ab his qui volebant . . perficit: cum quod illud pleonasmi genus, quo alterum aut *recipit* aut *percipit* hic abundat, veteribus satis frequens sit; ut et concursus istiusmodi diversorum, ab eodem simplici venientium, verborum compositorum: tum quod *perficit* non nisi duriter ad voces *quot et quantas sc. virtutes* referri posset, ac necessario sensu praegnante acipi deberet, pro *perficiendo* *perficit* vel *acquirit*: respicitur enim ad *virtutes*, quae per industriam non perficiuntur, sed percipiuntur vel acquirentur, distinctas a naturalibus, sive quas natura mortalis recipit. Nunc videamus, quam intempestate absurdeque Censor se nostrae cum Lipsio Vossioque controversiae immisceat. Contendit nimirum, cum virtus his omnino legendum *perficit*. Ut autem, quae pro loci integritate dixeramus, refellat, sequentia haec observat. *Primo* nempe, non opus me, ut pro synonymis habeantur in vulgata lectione *rd recipit* ac *perficit*: *deinde*, *industriam* hic non esse mentis sagacitatem vel acumen,

sed sedulitatem, diligentiam: ac postremo aptissime dici virtutes naturales per industriam perfici. Quae quomodo contra nos probent, emendandum hic esse perficit pro percipit, tuum nunc, Lector Erudit, iudicium esto.

Cap. C. 1. *Nam et Parthus . . adiecit Armeniae manum, et Germania . . rebellavit.* Tentaverat Burmannus *adiecit Armeniae animum;* quod tamen praeter consilium solum cupiditatemve invadendae Armeniae, ipsum invadendi actum, pro loci huius natura, non satis significanter exprimit. Steti igitur pro vulgatae lectionis sanitate, cumque *inūcere manum* pro invadere dixerint, ut probavi, Latini, eodem sensu hic Velleium dicere potuisse *adiecere manum* existimavi. At sic me argumentantem plane hic *extra propositum vagari obiicit Noster:* probandum enim esse *adiecere A. manum recte dici, pro invadere.* Sed potuisse auctorem hoc sensu phrasin *hanc adhibere, licet non exemplis similibus, ratione tamen et analogia Latini sermonis recte probasse mihi videor.* Sic enim passim Latini praepositiones *ad* et *in* promiscua vi ac notione adhibent, tam in compositione cum verbis, quam extra illam: eodemque plane modo *afferre atque inferre manum* pari saepissime significatu dicunt, ut Nizolianum aliisque Lexica monstrant. Unde etiam evidenter constat nihil huc quadrare, quae ille de vi praepositionis *ad* deinceps disputat, nec semper, quod nos docere velle videtur, *adiecere esse prioribus aliquid addere; id quod etiam ex formula Terentiana, ab ipso adducta, constat, ad virginem animum adiecit.*

Cap. CIX. 1. *Corpus suum custoditum, imperium perpetuis exercitiis paene ad Romanæ disciplinae formam redactum, brevi in eminens . . perduxit fastigium.* Quae hic notavit Noster, insigni rursus indicio esse possunt, quanta fide et aequitate, in *fraude, malevolentia nequitiaque nostra detegenda, usus sit.* Conieceram *Corpus unum custoditum imperii, perpetuis etc. vel potius in corpus unum constipatum imperium, perpetuis etc.* Sic significaret Velleius, a Marobodu gentes illas Hercyniae finitimas, quibus hic imperabat, cum ante magis dispersae, ac nullo forsitan aliae, aliae sub diverso imperio fuissent, tunc quantum fieri potuit, adunatas, sub idemque caput regimenque redactas. Huc faciunt loca, quae adduxerat Heinsius, velut hic Iustini: *Primus adunatis gentibus variorum popolorum, velut unum corpus Macedoniae fecit. et rursus: Achaei per civitates veluti per membra divisi sunt, unum tamen corpus et unum imperium habent.* Iam videamus, quam inhoneste hanc meam coniecturam exagit Aristarchus, ut sensum illi absurdum impingat. *Hoc, inquit, notare debet, illum omnes illas regiones in Marcomannorum regionem transtulisse, et ita densasse, constipasse illam partem Germaniae, ut unum corpus, redactis omnibus Germaniae partibus (imo Hercyniae tantum finitimus) insuum imperium, faceret et custodiret; ut ex farina vel luti multis frustis unam massam facere solent pistores et figuli.* Vel quia hoc absurdum est, nec fieri per rerum naturam posset, capiendum erit, ac si populos finitimos omnes transtulisset in Marcomannorum incinctos Hercyniae sylvae campos, ut ita densati et constipati, reliquis partibus Germaniae (imo Hercynias tantum finitimus) desertis, solam illam regionem implerent. Quid verbis.

opus est, ut ostendatur talibus παρερμηνείαις nihil esse impudentius? Porro cum scribit, nondum se poenitere conjecturae suae . . finitimos omnes . . iuris sui fecit, corpus (coniecerat et corpus) suorum custodia tutum. Imperium perpetuis etc. iam ergo poenituisse ipsum dixeris conjecturae illius, quajm sibi magis placere in notis dixerat. Sed quid ineptius his excludendis immoremur diutius?

Cap. CIX. 2. totumque ex male dissimulato agebat aemulum. Et loci naturam et usum dictionis ex m. dissimulato flagitare existimabam, ut non de praeterita, sed praesenti dissimulatione intelligatur Velleius: ceteroquin enim multo melius clarusque dixisset apertumque quam totumque, quod τῷ ex dissimulato longe minus est contrarium: potest enim quis totus vel totum agere aemulum, licet tecte ac dissimulanter. Iam Noster pro sua explicatione, qua illud ex male dissimulato de praeterita dissimulatione accipiebat, nullam aliam rationem adserit, nisi quod ex saepissime valeat post, meaque etiam exempla ad praeterita referri debeant. Quod aperte est absurdissimum. Quid enim cum apud Nostrum cap. CXII. 6. milites Romani dicuntur, perrupta hostium acie, ex insperato vindicasse victoriam, id ita intelligi potest, ac si antequam sic ab ipsis vindicaretur Victoria, iam spes huius rei concepta esset, resque adeo insperata esse desiisset? Cum apud Orosium legimus ut Eumenem de insperato opprimat, de insperato aliud quid esse potest, quam, ut alii loquuntur, imprudentem, etiam tunc cum opprimeretur inopinantem? Quis hoc, praeter Censorem acutissimum, dixerit? Et quomodo huc quadrare potest, quod observat ex saepe pro post adhiberi? An ergo haec praepositionis vis est in formis, huic similibus, ex vel de industria, ex vel de integrō, ex facili, ex supervacuo etc.?

Ibidem: exercitumque maiori, quam quod habebat, operi præparabat. Scribit Noster, mihi non placuisse obibat, quod pro habebat coniecit Hesiodus, nec, quod ipse maluerat, gerebat: de τῷ agebat autem, quod itidem coniecerat, siluisse. Sed postremum hoc rursus dilucide est falsum: plane enim sic exaraveram „Postremo non erat, quod coniceretur e „maiori, quam quod OBIBAT, AQEBAT vel GEREBAT, operi p.“ Ergo de τῷ agebat non silueram. Habendi autem verbum nondum hic sollicitaverim, sive proprio ac notiore significatu, sive ut alias passim, pro agere illud accipiamus. Et ipse nunc Burmannus, licet habere opus nusquam legit (imo legerat haud dubie apud Ovidium suum), tamen defendi posse etiam iudicat, sed hoc modo, ut subintelligatur in manibus. Quod tamen hic tam non necesse est subintelligi, quam tale quid nullo modo subintelligi posset in his Ovidii Fast. I. 348.

Hic, qui nunc aperit percussi viscera tauri,

In sacris nullum culter habebat opus.

aut in hoc loco Hesiodi, a me in Lect. Tullian. II. 9. allato:

Οὐ χεῖρες μὲν ἔσοιν ἐπ' λαχνῷ "ΕΡΙΜΑΤ" "ΕΧΟΤΣΑΙ.

Hic igitur phrasin opus habere legit Burmannus, ac simul ipsam nullo tali supplemento opus habere discat.

Cap. CXIV. 3. quisquis illis temporibus interfuit. Lecta Censoris Animadversione, frustra fuisse dixeris, quod cum ipse multis iam exemplis

locum ab Heinsii conjectura vindicasset, ego *unicum* tantum Sulp. Severi Dial. III. 3. adiecerim. Sed cum multis exemplis tantum modo probaret *tempora* sumi pro rebus in illis gestis, quod vix fugisse Heinsium videatur, merito recteque, ni fallor, exemplum hoc adieci *unicum*, in quo cum hoc nomine *tempus* ipsum verbum *interesse* constructum videbamus.

Cap. CXV. 3. *Et ob ea, quae si propriis gessisset auspiciis, triumpphare debuerat, ornamenti triumphalibus donatus.* Quamvis optimo iure pro integritate loci staret Noster, necesse tamen esse negabam, ut cum ipso ob ante pron. *quae* subaudiamus; modo accusativum *quae* suspendas (sic enim in Advers. nostris legendum quisque videt, non *suspendas*) a verbo *gessisset*: ac si audiremus, *et ob ea, quibus propriis auspiciis gestis triumphare debuerat, o. t. donatus.* Hic varie tricatur ille, quod intelligere nollet, verba mea modo *accus.* *quae suspendas* a verbo *gessisset*, idem valere, ac si dixisset *m. a. q. pendere vel regi statuas a. v. g.* Sic etiam, ut hoc subiungam, in his Iustini I. 10. *Incredibile prorsus tanta patientia cessisse eos, quod ut eriperent Magis, mori non recusaverint: accusativus quod bene pendebat sive suspendi poterat a verbo eriperent; secus quam alii senserunt, quibus videbatur legendum ob quod ut etc.*

Cap. CXVII. 1. *Tantum quod ultimam imposuerat . . bello Caesar munum, cum . . funestae ex Germania epistolae caesi Vari, trucidatarumque legionum . . et cohortium. Velut in hoc saltem tantummodo indulgentia nobis Fortuna etc. Non magis sibi, quam mihi, placere dicit, quod Heinsius coniicit epistolae de casu Vari; ac sane in notis quoque epistolae caesi Vari pro de caede Vari dici posse ipsi videbantur. Iam vero quid cogitari absurdius potest, quam cum sic ipse agnoverit, epistolam caesi Vari posse accipi pro caedis Vari sive de caede Vari, eandem in me sententiam reprehendi? Scilicet in media Animadversionis parte, quod initium illius plane oblitus, ita scribebat: Quod vero, inquit, epistolam caesi Vari pro caedis Vari notare ait (habeat sibi hanc aliasque Latinitatis stribigines Burmannus) probandum erat. Sed cur id mihi magis, dulcissime Censor, quam tibi probandum erat? Mera cavillatio haec est: cum praesertim etiam triplici observatione variisque exemplis satis solide luculenteque haec omnibus, ni fallor, eruditis probaverim. Porro tentaverat Noster . . cohortium venerunt. Hoc saltem etc. Sed quemadmodum non probavit, illud velut in hic quidpiam habere incommodi, ob quod in venerunt mutandum esset: ita veniendi verbum sic passim subintelligendum omitti monstravimus. Instat tamen, similem ellipsem (circa ipsam nempe vocem *epistolae*) in Velleio aut in historicis nondum sibi observatam, quamvis frequentem in Epistolis, et hanc sibi conjecturae huius rationem fuisse. Sed quis credit in Velleio novanda omnia, quibus alia plane perfecteque paria exempla apud ipsum aliquosque historicos haud facile invenias, aut non observaverit Burmannus? Certe ne ipse quidem hic; nisi rursus inanissimam velit hanc regulam, quam sibi ipsum posuisse vidimus in Anim. ad cap. XX. 1. si quid hic et illic occurrat intentius, inter singularia eius scriptaris referendum potius, si iubeant MSS. quam emendandum.*

Ibidem: *Intra quinque consummati tanti operis dies.* Heinsio emendante *intra quintum c. t. o. diem*, alteram lectionem exemplis quibusdam stabilivimus. Quemadmodum autem passim in eo est Censor, ut probet vel iactet potius, exempla a me adducta *non quadrare*; sic etiam haec quadrare huc negabat; quia in his praepositiones *post* et *ante*, non vero *inter*, occurrant. Frivolum plane: neque enim quaeritur, an Latini dixerint *intra tot dies*, quod negasse Heinsium quis sibi persuaserit? sed si cum genitivo eiusmodi *consummati operis* solummodo hanc formam *quintum diem*, non etiam alteram *quinque dies* construere Velleius potuerit. Affirmantem autem sententiam ex Orosio et aliunde recte, ut puto, probavimus.

Cap. CXIX. 2. *Cum ne pugnandi quidem egregie occasio, in quantum volerant, data esset immunis, castigatis etiam quibusdam gravi poena etc.* Lectionem hanc vexabat ille, quod, quid esset *immunis occasio*, ignoraret. Mihi autem videbatur esse *occasio libera*, sive qua libere uti queas, et absque periculi metu, ab illo nempe, cui occasionis vel dandae vel negandae potestas sit: sic autem Frontinum liberam occasionem etiam dixisse Strat. III. cap. XI. 2. *Sed ibi*, inquit, *de recessu libero et sine periculo, ab hoste dato agitur, hic de pugna, quam poscebant, quae nunquam est sine periculo etc.* Sed quemadmodum Frontinus ibi dixit *dare obsessis liberam occasionem recedendi*, pro, occasionem liberè recedendi; sic plane Velleius *im munem dixit occasionem pugnandi*, qua libere pugnare milites possent, suoque pro arbitrio caput periculis bellicis obiectare. Quid planius?

Cap. CXXVI. 5. *Facere recte cives princeps optimus faciendo docet.* Carpit Noster, quod in faciendo subaudiverim *similiter*, id est, itidem recte: *ἀνδ τοῦ κοινοῦ autem repetendum statuit recte.* Sed hoc verborum discrimen tantummodo est, cum nostra sententia re plane appareat esse eadem. Verum *similiter*, inquit, *facere* plerumque (ergo non semper) dicunt, qui alios imitatur, non qui exemplum dat. Modum in scirpo quaerit manifestissime. Quid enim dici ex. gr. prohibet: *ut faciunt cives, similiter scito illorum facere principem, quem sibi imitandum proponunt?*

Cap. CXXVII. 2. *Interestque reip. quod usu necessarium, et dignitate eminere; utilitatemque auctoritate muniri.* Id est . . hominesque reip. utiles, quam privatum non habeant auctoritatem, hac publice esse munieundos. Quid clarus? Quidquid igitur nitatur Burmannus, non facile ullum esse *causam* probabit, quemadmodum nec ullam hactenus attulit, cur *pro utilitatemque legi* debeat *vilitatemque*. Et quanta sapientia huius *μάρτυς* esset: *Interest reip. vilitatem (qualemcumque) auctoritate muniri:* id est, viles homines, sive utiles reip. sive inutiles. Hoc enim, iuxta Censoris nostri lectionem, non satis apte distingueret Velleius: eoque insuper hic loqueretur obscurius, quia *viles* etiam dicuntur, qui ob animi zordes, adiectasve ingenii dotes sunt tales, adeoque reip. inutiles, nec auctoritate, si quidem reip. consuletur, munierdos.

In tantum percurrere has *P. Burmanni Animadversiones* mihi visum fuit; iamque lectoribus, has literas vel mediocriter etiam doctis, modo

ingenuis nocte et aequi amantibus, dijudicandum relinquimus, quanta probandi claritate Censor hic noster demonstraverit, quod clarissime se demonstraturum in praefatione ipsum recepisse vidimus.

ADVERSARIA CRITICA
E X P R O M P T A
IN
IULII OBSEQUENTIS LIBRUM DE
PRODIGIIS *

Cap. LV. *In finitimis pleraque de coelo icta.* Quod ideo malunt viri praestantissimi *tacta*, quia iam praecesserit *ictum*, Liviusque etiam sermonem variet; ista ratio, cum illorum pace, vereor ut satis sit solida. Cum enim Livii verba omni ex parte exprimere noluisse Nostrum, primus locorum intuitus indicat, tum simili modo *deici*, *videri* et alia verba repeti cernas cap. LXXXIV. LXXXVI. et alibi.

Cap. LVI. *Luce inter horam tertiam et quartam tenebrae ortae.* Qui hic volunt *Lucae*, cum et alterum habeat Livius, non reputasse videntur, quam saepe prodigiorum locum reticeat Noster; de quo etiam Cl. Oudendorpium vide ad cap. CXVI. pag. 163. Neque *luce*, tametsi superfluum in sermone, eliminandum tamen magis, quam *diei* in his cap. CIII. *Hora diei tertia solis defectus lucem obscuravit.* Et quot non istiusmodi pleonasmi constipari possent! Nollem igitur, attentatum fuisse illud *interdiu*, cap. dicto CIII. *Luna interdiu cum stella, ab hora tertia usque ad horam septimam, apparuit.*

Ibidem: *Galli, qui Alpes transierunt in Italiam, sine praelio electi.* Cum insigni Heinsio non coniecerim reiecti. *Eiicere enim fugare, expellere saepissime denotat.* Cicero Fam. XIV. ep. 3. *Eiicere nos magnum fuit, excludere facile est.* Aur. Victor V. Illust. cap. LIV. *Adventu A. Glabronis excitus Thermopylas occupavit; unde industria M. Catonis electus, in Asiam refugit.* Quintilianus Declam. XIV. 10. *Amor ille . . fugatus electusque est.* quem locum attulit iam Cortius ad Sallust. lug. cap. XIV. 10. *Exagitandi autem verbo hunc fere in sensum utitur Obsequens infra cap. LXXII.*

Cap. LX. *Procellosa tempestate, strages in urbe facta, signa aenea*

* Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Recent. Vol. VIII.
Tom. II. pag. 261 — 277. (Amstelod. 1737.)

is *Capitolo deiecit*. Malebat erudit. Oudendorpius aut legeret *P. tempestas, strage in urbe facta* etc. quod mihi haud quaquam displicet; aut distinguere solummodo . . *facta: signa* . . *deiecit*. sc. tempestas illa; quod nec damnandum. Forsitan tamen, stante *vulgata* scripture, *stragam* dicit auctor impetum illum, quo vicina quaeque secum rapiat, dum fiat, *strages*. Sic Cyprianus de Lapsis pag. 122. ed. Oxon. *avulsa nostrorum sacerorum partem violentus inimicus populationis suae strage deiecit*. Conferatur etiam talis synonymi *ruina usus*, cap. CV. In *Piceno terrae motu domicilia ruinis prostrata*.

Cap. LXXXIII. *Tarracina pueri trigemini nati*. Quum tale quid prodigium numerari nequeat, non iniuria tentat vir Cl. T. p. *tres gemina natura nati*. Minore tamen mutatione feceris, *T. p. trimenii nati*. quomodo cap. CXII. *ancilla dicitur puerum peperisse unimanum*.

Cap. LXXVII. *Quod Ariciae lapidibus pluerat, ita supplicatio habita: quod Romae multis locis species togarum visa, appropinquantum oculos dudebant*. Prae reliquis maxime ista conjectura mihi Schefferi placet, . . *pluerat, sub. h.: item quod* etc. Videri tamen etiam duplex illud *quod* posset ex liberalitate sciolorum natum, qui tales coniunctiones amputari solere a Nostro, in animo non habuerint.

Cap. LXXXIII. *In Graecostasi et comitio sanguine fluxit*. Quidnam? Forsitan sic absolute *fluendi* verbo utitur Noster, ut dicitur *tonitrat, pluit* etc. ut nos aliquando, 't vloeide, 't stroende van bloed. Ceteroquin cum doct. Davisio ad Ciceron. Divin. I. 44. reposuerim *sanguen*, vel potius *sanguis fluxit*; nisi malis *sanguine pluit*. ut cap. CXI. *In Vestinis in villa lapidibus pluit*. vide et cap. LIX. et alibi. Solera autem verba *fluere* et *pluere* sic permutari a librariis, docuit Cl. Drakenborch. ad Silium.

Cap. LXXXIV. *Fulmine pleraque deiecta*. *Puer aruspicum iussu creatus, cinisque eius in mare deiectus*. I. e. coniectus. Sic accipere illud verbum gestit Obsequens. cap. LXXXVI. *Androgynus natus, et in flumen deiectus*. cap. LXXXVII. *velum fulmine tactum, in aquas deiectum*. Aurel. Victor. Caesar. cap. VIII. *confossa corpore in Tiberim deieicitur*. adde quae infra ad cap. XC. Malueram tamen, ob antecedens *deiecta, dispersus*, ut cap. LXXXV. *cinis eius in T. dispersus*. Sed reprimunt, quae cum supra ad cap. LV. tum saepius ad alios auctores, de repetito eodem verbo diximus.

Cap. LXXXVI. *Coniuratione servorum Italia oppressa*. Quasi nimia alioquin participii *oppressa* vehementia esset, voculam *paene ante illud dampnum credebat Heinsius*. At *opprimere* non tantum prorsus subigere ut perdere, sed passim solummodo invadere, infestare, vehementerque diligere denotat. ut cap. praec. *In Numantia rei male gestas; exercitus Romanus oppressus*. qua de re historicos consulas.

Cap. LXXXVII. *Grez avium in Apulia; Praetor Populi Romani uno ictu fulmine exanimati*. *Fulminis* rescribi necesse non arbitror. quemadmodum enim tales ablativos aliosque casus saepissime concurrere, post alios aliquoties probavimus; sic *uno ictu*, sine genitivo adjuncto, elegantia forma, idem fere denotat quod simul, eodem tempore modoque. Quinti-

lianus Declam. XI. 10. *Occidentur uno fortassis ictu.* Tacitus in Agr. cap. XLIV. *Domitianus non iam per intervalla ac spiramenta temporum, sed continuo et velut uno ictu remp. exhausit.* Hirtius B. Afric. cap. XVIII. *cohortibus equitibusque circumcidatis imperat, ut uno ictu contendarent, neque remitterent, donec etc.* quem locum a doct. Davisio vexandum fuisse non puto.

Ibidem: *Terracinae sereno navis velum fulmine tactum, in aquas deiectum, et impensis omnes, quae ibi erant, ignis absumpit.* Aldina omnesque edd. antiquae dant . . *velum f. exanimatum, in aquas deiectum.* Unde mihi quidem verisimile fit, a manu auctoris venisse, *velum fulmine in aquas deiectum;* ut *fulmine deiici* dixit auctor cap. LXXXIV. et LXXXIX. Iniciendi autem *rov. exanimatum* ansam dedisse potuit praecedens *fulmine exanimati.* Porro vocem *impensis* hic sollicitari non debuisse, recte docuerunt duumviri celeberrimi, Burmannus ad Ovid. Epist. VII. 188. et Wesselius Probabil. cap. VII.

Ibidem: *Vates portenderunt, Graeciae fore exitum.* Portenderunt dixit pro responderunt, praedixerunt. Sic vice versa *praedicere* ex Iustino pro portendere allegat Cl. Oudendorpius. quomodo et Florus II. 6. *Imminente . . cladem praedixerant insidentia signis examina.* Nec minore *ἀνυπόλογη* Valerius Max. I. 4. 2. . . *auspicia domi prima luce petiit: quae illi perquam tristia responderunt.* ubi tamen ampl. Perizonius coniciebat *responderunt:* santicam ob causam, dubito. In sequentibus *Graeciae fore exitum*, non male quidem subaudient illud simulacrum: at quum hoc exitium Graeciae duntaxat portenderit potius, quam attulerit, absolute posita verba hoc sensu accipienda videntur, *Graeciam interituram fore.* Simili ratione cap. LXXVII. *columna . . decussa, cum signo aurato.* Cumque *aruspices respondissent, magistratum et sacerdotum interitum fore* etc. Conferatur etiam Florus II. 8. extr. *Primum trepidatio, mox fuga, dehinc triumphus fuit.*

Cap. LXXXIX. *Contaminatione ventris consumti.* Referendum hoc potius videtur ad singularia Obsequentis, quale *semininus* cap. CIII. et alia, de quibus Oudend. ad cap. CXV. quam cum viro celeb. legendum contagione v. c.

Ibidem: *Seditionem, quae post tempora patuit, portendit.* Lectionem hanc probant Heinsius ad Phaedr. IV. fab. 18. et Oudendorpius ad h. L. Et sane, quod hicce recte monuit, *patendi* verbum non minus congruum est, quam *apparendi;* id quod hoc modo reponere tentabat erud. Schefferus . . *post tempus apparuit, p., non renuente Burmanno ad Quintil.* Declam. CCLXXXIX. Offendisse autem potius ad pluralem numerum istum *tempora*, quam ad verbum praedictum videtur Schefferus. Sic tamen *primis temporibus*, de intervallo parvo, iudice Bosio, adeoque primo tempore, dixit Nepos in Dionē cap. X. Videndumque, an *temporis*, quorundam auctoritate librorum, cum elegantissimo Heumanno legi necesse sit, Ciceronis or. pro Archia cap. VI. Si quantum ceteris *ad suas res obeundas . . conceditur temporum, tantum mihi egomet ad haec studia recolenda sumero.*

Cap. XC. *Quae a vento in mare deiectae, fluctibusque electae.* Hein-

sius, *deiectae vel delatae*. At verbum *deicere*, ut nec per se damnandum est, quod liquet ex his quae notavimus ad cap. LXXXIV. ita nec monendum, ob *χακοφωνίαν* istam *deiectae electae*. Cicero de Divin. I. 27. *et interfictum in plastrum a capone esse coniectum, et supra stercus injectum*. Noster cap. CXXIII. *Turbinis vi tecta deiecta*. Pluraque de hac re ad haec Velleii Paterc. II. 96. . . *quantas natura mortalis recipit, vel industria percipit*.

Cap. XCIV. *Sacrificium ex Sibyllinis*. Certissima emendatione legunt *sacrificatum*. Firmant enim ista cap. C. *Ex Sibyllinis in insula Cimolia sacrificatum*. quaeque cap. XCIX. et cap. CIII. conspici gemina possunt.

Cap. XCVII. . . *virgo equo insidens fulmine icta exanimataque, vestimento deducto, in inguinibus exerta lingua per inferiores locos, ut ignis ad os emicuerit*. Post aliorum conatus, Celeb. Burmannus ad Ovid. Amor. I. 7. legebat . . . *exanimataque: vestimento deducto, in inguinibus reperta lingua; ut ignis per inferiores locos ab ore emicuerit*. Ego sic locum persanatum esse vehementer dubito. Hariolabar etiam, eliminandum illud per *inferiores locos*, tanquam glossam *τοῦ inguinibus*, atque hoc modo scribendum . . . *vestimento deicto inguinibus, exerta lingua, ut ignis ad os emicuerit*. Certe per *os* exertam fuisse virginis linguam, non per naturae partes inferiores, Orosius aliisque tradiderunt. Sed praestat *ἐπέχειν*.

Ibidem: *Responsum, infamiam virginibus et equestri ordini portendi; quia equi ornamenta dispersa erant*. Tentant, *quia equitanti orn. d. e. vel quod magis arridet, quia equi quoque o. d. e.* Posset etiam *quia et equi o. d. e.* Sed quamvis rectius tale quid adesset coniunctionis, stare tamen absque illo vulgatam scripturam posse arbitror.

Cap. C. *Gemini nati . . . puer a parte priore, alvo aperto, ita ut nudum intestinum conspiceretur, idem posteriore natura solidus natus, qui voce missa expiravit*. Distingue . . . *natus: qui v. m. e.* Porro *idem* hic, siue passim fieri ex Tursellino et aliunde facile discas, pro itidem potenter; ut neutiquam *item* vel *inde* coniectandum fuerit.

Cap. CII. . . *angues . . . dilapsi. Postero die exorti, a populo enecati*. Heinius *exorto*: sed talis ablativus elegantius abfuisset. Recte autem nominativum explicuit Schefferus. Quod vero potissimum viro insigni crux fixisse videtur, ellipsis est durior verbi *sunt* in participio *enecati*, post participium *exorti*; quali etiam ellipi semel atque iterum offensum eximium Flori interpretem animadverti. Sed alia ut omittam, sic Noster cap. LXXXI. . . *androgynus natus, praecepto aruspicum in mare deportata*. cap. CIX. *Lupus urbem ingressus, in domo privata occisus*. vide cap. LXXXVII. cap. LXXXIX. cap. CX. et passim.

Ibidem: *Simulacrum M. ligneum capite stans inventum*. Praepositum *in ante* abl. *capite* per *praecedens m* absorptam fuisse statuebat Schefferus; repugnante tamen huiusmodi ellipsoes usu Latinis familiarissimo. Sic *stare, sistere campo, iugis, vestigiis etc.* apud Tacitum Histor. II. 14. III. 21. et 77. IV. 52. et alibi reperias: deque hac re vidimus etiam ad Auctor. D. de C. Corr. Eloq. cap. XXXII. alibique videbimus.

Cap. CIII. *Trebulae Metuscae simulacrum in templo, quod capite adoperio fuit, opertum inventum*. Coniecturae isti Cl. interpretis, *quod ut*

*apertum fuit, c. inverso i., obstat primo quod simile hoc praecedenti portentum fuisse credi non opus sit, deinde et maxime quidem, quod sic importunum prorsus foret relativum *quod*, si constructionem inspicias. Pro *opertum* autem legendum vides *apertum*, ni pro *adoperto* legatur *adaperto*. Cavendum vero, ne cum Scheffero et Heinsio, accusativum *opertum* vel *apertum*, ob praecedens *adoperto*, in ablativum mutandum statuas: tam enim *opertus* capite, quam *operto* capite dicitur Latine; casuumque enallagea huiusmodi illustravit Cortius ad Sallust. lug. cap. VI. Qui.. pollens *viribus*, decora facie, sed multo maxime ingenio validus etc.*

Cap. CVII. . . cum piaretur, taurus victima exanimis concidit. Non video, cur cum viro Cel. mallemus, cum piaretur tauro, v. e. c. appositionem enim satis aptam altera praefert lectio.

Ibidem: Item androgynus in mare deportatus. Forte plenius dederat I. a. natus, in mare d. Tale quid certe voluit, idque hoc modo expressit cap. CX. Androgynus Urbino natus, in mare deportatus. cap. XCII. In foro Vessano androgynus natus, in mare delatus est. vide et cap. CXXXI.

Cap. CX. Fulminis afflato pleraque animalia exanimata. Forus vel Vulsiniis excidisse videbatur Oudendorpio, quia intelligi hoc de omnibus ferme totius terrarum orbis animalibus non possit. Verum ut passim prodigiorum locum silet Obsequens, (diximus ad cap. LVI.) ita pleraque ex usu hactenus minus noto, interpretandum quaedam vel multa, complura. Sic prorsus cap. CXII. Romae et circa fulmine pleraque decussa. quis enim illic maiorem omnium rerum partem intelligat? Rursus cap. CXXII. omisso portenti loco: Fulmine pleraque decussa. cap. CXIII. In agris pleraque arbores eversae radicibus. vide cap. CXVIII. bis. Adatur Sulp. Severus Hist. II. 17. donec plerique eorum . . turbare coeprant. ad quem locum plura ex Tacito aliisque damus.

Cap. CXIV. In Spoletino colore aureo globus ignis ad terram devolutus. Schefferus e coelo ingerendum coniicit; quo quidem emblemate facillime carere orationem, quis non videt?

Ibidem: Cum ex agris in urbem pecora armentaque Latini agerent, strages hominum passim facta, armenta in tantam rabiem concitata sunt, ut vastando suos hostile imaginarentur bellum: lacrymantesque multis affectibus calamitatem praesagirent suis. Interpunge . . facta: armenta etc. postque armenta coniunctionem enim non iniice cum viro doctissimo, sed tantummodo subaudi, ex ellipsi ista, de qua pluribus egimus ad Ciceron. Acad. II. 43. In sequentibus legebant effectibus, vel afflictibus, vel fletibus, pro affectibus; quum postmodum Oudendorpius ad Frontin. Strat. I. 6. 2. ex libro, quo usus est Lipsius, legebat lacrymantesque mutis affectibus c. p. s. quae tamen emendatio palmam reliquis eripere non videatur. Quomodo Noster scriperit, nescio: aptissime tamen sic scripturum fuisse, certus sum . . bellum; lacrymabilesque multas afflictiones calamitesque praesagierunt suis.

Cap. CXV. Metella Caecilia, sonnio Iunonem Sospitam profugientem, quod immunde sua tempa foedarentur, cum suis precibus aegre revocatam diceret, gregem matronarum sordidis obscoenisque corporis coinquinatum

ministeriis, in quo etiam sub simulacro Deae cubile canis confotuerat, commundatum supplicationibus habitis, pristino splendori restituit. Locum male integrum varie emendant docti. Mihi in mentem veniebat: Metellae Caeciliae somnium, Iunonem . . cum suis precibus aegre revocatam diceret, sacrum matronarum . . pristino splendori restituit. vel Metellae Caeciliae munio . . sacrarium . . restitutum.

Cap. CXVIII. *Ingens signorum sonus armorumque horrendo clamore auditus. Vere Heinsiūs horrendus clamor a. Quibus autem pro clamor placuit clangor aut fragor, vel armatorumque pro armorumque, hi scire debuerant, arma nonnunquam armatos designare. Supra cap. CIII. Arma coelestia tempore utroque . . visa pugnare, et ab occasu vinci. Tacitus Hist. I. 76. Longinque provinciae et quicquid armorum mari dirimitur, penes Othonem manebant. Panegyr. V. cap. 24. Ita sine ullo discriminē omnia genera bellorum, armorum, hostium uni tibi cedunt.*

Ibidem: *Centena millia hominum consumpta Italico civilitate bello relata sunt. Non esse puto, cur rescriberemus relatum fuit. Plinius VI. Ep. 3. extr. alter alteri quid pararent, indicati sunt. ad quem locum Curtius citat inter alia etiam I. F. Gronovii notam ad Cicer. de Fin. I. 10.*

Cap. CXIX. *Angues duo conspecti, in diversumque lapsi. Schefferus malebat elapsi. Mihi alterum valere videtur lapsu effugerunt, ut loquitur Virgil. Aen. II. 225.*

*At gemini lapsu delubra ad summa dracones
Effugient.*

Addo quod labi passim elabi significet. Sic labi custodia, e manibus, e vinculis, ex bello, Tacitus Ann. V. 10. Curtius III. 13. 3. Orosius lib. V. cap. 19. et cap. 24.

Sequitur: Proxime Pompeio . . accipiter super caput accesserat. Non erat cum Pighio ingerendum et ante adv. proxime: asyndetis enim istiusmodi delectatur Obsequens cap. CXXIII. Turbinis vi tecta deiecta: ponte sublapso, homines in Tiberim praecipitati. et rursus ibid. Lupi in urbe nisi nocturni ululatus flebiles canum auditi. vide cap. CXXV. et passim.

Cap. CXXII. *Terrae motu Spoleto totum concussum, et quadam correrunt. Inter alia relatum, biennio ante in Capitolio lupam Remi et Romuli fulmine ictam, signumque Iovis cum columna disiectum. Aruspicum responsio in foro repositum. Tabulae legum aeneae litteris liquefactis. Platea omnino Cl. Oudend. lectio . . ictam. Signum quoque I. c. c. disiectum, aruspicum etc. Nec damnaverim; quod sequentia sic refingit, Tabulis l. unius literae liquefactae, vel Tabulae l. erasae, litteris liquefactis. Considera tamen, num minore mutatione insciendum potius item ante vocem tabulae, ut ex antecedentibus suhaudiatur fulmine ictae et disiectae. Potest etiam lapsae illinc excidisse. Sic Tullii de Divin. I. 12.*

*Tum species ex aere vetus, generataque Nattae
Concidit: elapsaeque vetusto numine leges.*

ubi sacrataque pro generataque legendum videri, iam alias diximus. Porro nullum . . Concidit, et lapsae manifesto numine leges. ut Virgilius Aen. II. 232.

Fatalem Aeneam manifesto numine ferri

Admonet ira Deum, tumulique ante ora parentis.

Aliter de loci restitutione cum aliis sensit doct. Oudendorpius.

Ibidem: *Ab his prodigiis Catilinae nefaria conspiratio coepit.* possum, quin hic obiter defendam Ciceronis locum istum ad Fam Ep. 16. *Nihil malum esse in morte, in qua si resideat sensus, immort illa potius etc.* ubi in nota sua ad haecce Obsequentis verba, ei praep. a vel ex pro post, a qua vel ex qua rescribendum iudicat C sequentis interpres, quod MSS. fere omnes ipso teste dent et qua. num enim minus recte hoc firmat vir eruditissimus hisce Lucani III

Aut nihil est sensus animis a morte relictum,

Aut mors ipsa nihil.

quandoquidem a illic pro post accipi nihil cogit, sed intelligi potest nihil sensus relinquere. Dein ex formula dictum *sensus in morte*, de altero non ita constet. Cicero Tusc. I. 12. . erat insitum prius est in morte sensum. Lucretius III.

quamvis neget ipse,

Credere se quamquam sibi sensum in morte relictum.

Adi comment. Iustini XVI. 1.

Cap. CXXIII. *Turbinis vi tecta deiecta: ponte sublapso, homines Tiberim praecepitati.* Cl. Burmannus *sublato*. Mihi alterum stare videtur, licet, si omnia ad elegantiae trutinam rigidius expenderemus, violentiae turbinis paululum accommodius videatur *sublato*, quam *sublato*.

Ibidem: *Lupi in urbe visi: nocturni ululatus flebiles canum et Mutatione distinctionis nulla opus est.* Passim ita sine copula du adiectivis construi substantivum, ut hic *et* *ululatus*, notissima res deque illa et nos et alii saepe alias.

Ibidem: *Urbs lustrata.* Propter dictaturam Pompeii ingens seditur urbe fuit. Non repudiaverim hanc lectionem. Posset tamen coniici, *lustrata*, *propter* etc. quia sic locutus sit Noster cap. LXXXII. et CIX

Cap. CXXIV. *M. Crassus . . cum Euphratem transiret, multa peridia neglexit.* Cum etiam coorta tempestas signifero signum arreptum sisset gurgiti . . pertinaciter perseverans, cum filio et exercitu int. Vel reponendum cum enim coorta etc. vel excidissemus quaedam coniici editor Cl. Ego loci integritatem sic agnosco, ut etiam respiciat ad prodigia, quae iam antea Crassum a fluminis transitu detergere debuerunt Obsequens; nisi illam coniunctionem pro vi solenni, orationi intendae inservire velis. Certe coniunctio enim cum praecedentibus connectit verbum *interit*; siquidem non interitus iste neglectorum priorum, sed neglecta prodigia interitus causa fuerint.

Cap. CXXV. *Adversus Caesarem Pompeius Macedonia cum invigentibus amicis instrueret aciem* etc. Schefferus in *Macedonia*. Obnisi Davisius ad Caes. B. Gall. V. 55. sed exemplis usus parum consentanei Maioris ponderis sunt, quae Oudendorp. ad cap. CXIV. et Io. Arntze ad Aur. Vict. Epit. cap. XXXVII. 2. de ablativo hoc elliptico nominis urbium attulerunt. Sic autem Hyginus Fab. CXLIX. *Jupiter Epap . . Aegypto oppida communire, ibique regnare iussit.* Florus III. 5.

gemque fugientem media nactus. Armenia etc. Sic apud Hegesipp. I. 21. alias editiones regione, alias in regione exhibere video, quod Codd. auctoritate erit diiudicandum.

Cap. CXXVI. *Decimae legionis aquilae Gn. Pompeii filio, quae fulmas tenebant, visae dimittere, et in sublime avolare. Dimittere recte se habere existimo, cum pro illo demittere mallet vir Cl. Dimittere enim nts Latine dicimus, quae retinere amplius nolimus aut nequeamus, ut siam quae in diversas abiiciamus partes, quae notio posterior ad Dionis iubellae propius accedit.*

Cap. CXXVIII. *Turbinis vi simulacrum . . dissipatum membris, primum iacevit: fractis etc. Si quid mutandum, legerem dissipatis membris. Sed tali ἀντρολογίᾳ solidus puer dicitur posteriore natura cap. LXXXV. et C.*

Ibidem: *In aede Castoris nominum litterae quaedam Antonii et Dolabellae Consulum excussae sunt. Quid Heinsium permoverit, ut legeret nomini, non sane perspicio. Et aptius enim est pluralis numerus, ob sequentia ista Antonii et Dolabellae; et passim sic nomina genitivi aliasve casas dirimuntur verbo, cum quo in dativo casu construi possent. Hegesippus II. 5. qui fratris uxorem viventis eripuerat. Sidonius VIII. Ep. XI. Nullus illi ita inimicus, qui posset eius extorquere maledictum. Et ab aliis de hac iam forma monitum memini, plurimaque illius exempla occurrerunt; quibus etiam se contra virum laudatum facillime vindicat Tacitus Ann. XIV. 3. C. Caesaris turbata mens vim dicendi non corrupit. ubi itidem C. Cæsari volebat, ad Sueton. Calig. cap. LIII.*

Ibidem: *Ante Pontificis maximi domum Lepidi. Malles a p. m. Lepidi domum. Sed alterum ordinem recte duobus exemplis stabiliit Oudend. que nostris ad Vell. Patrc. II. 28. 1. et Cicer. Nat. Deor. II. 23. pluribus accumulari possunt.*

Cap. CXXIX. *Quidam e populo sanguine victimarum prolapsus respersum cruento pdlman proficiscenti dedit. Melius forsitan abfuerit sanguine, vel legatur, Q. c. p. prolapsus, sanguine victimarum respersam c. p. p. d.: nisi praep. in ante abl. sanguine elapsam putes. Sane de phrasi prolabi sanguine, pro in sanguine vel in sanguinem, nondum satis mihi constat.*

Ibidem: *Funesta haec ipsi prodigia fuerunt. Qui mox adversus Antonium dimicans, in mortem vulneratus est. Legunt fuerunt, quia, vel quippe mox etc. Sed solummodo mutanda est interpunctio; nam qui sic nomen numero rov̄ quippe qui vice fungitur. Ut autem hic in mortem vulnerari, sic in mortem dimicare est apud Vell. Patrc. II. 85.*

ADVERSARIA CRITICA

IN

NOVATIANI LIBRUM DE TRINITATE*

*

Cap. I. *Et ne in periculum caderet, rursum soluta libertas, manda-
tum posuit, quo tamen non inesse malum in fructu arboris doceretur, sed
futurum, si forte ex voluntate hominis de contemptu datae legis praemon-
retur.* Singulare hic illud tamen pro quidem, nisi forte rescribendum,
quo tantum non inesse malum etc. vel potius, quo iam non inesse etc. de
quo usu particulae iam Tursellinus, nosque etiam forsitan alibi. In
seqq. non damno conjecturam doctissimi Iaksoni, qua pro *praemoneretur*
volebat *praemanderetur*. Vide tamen, an solummodo distinguendum, *sed*
*futurum, si forte, ex voluntate hominis de contemptu datae legis, praemo-
neretur.* Duriuscula ellipsi sic saepius dici *si forte*, videbimus in Sulp.
Severi Epist. V. cap. 30. *Et tunc, si forte, vino exiguo uteris, cum etc.*
Adeatur interim Muretus Var. Lection. VI. 9. ad ista Cicer. pro Milone
cap. ultimo: *Hiccine vir patriae natus, usquam nisi in patria morietur?* aut,
si forte, pro patria? ubi quinque verba ultima pro ὑποβολίμενος
habere Heumannus erud. non debuit. De reliquo ne merito mihi obli-
ciatur, quod sic elegantius omittetur hic verbum *praemoneretur*, ob pre-
cedens *doceretur*, cavimus iam, dum hanc ταῦτολογίας speciem vindica-
mus ad Vell. Paterc. II. 97. 2. Confer, sis, etiam Nostrum cap. IV.
extremo, cap. V. initio, cap. XVIII. pag. 144. et cap. XXIX. pag. 219.

Ibidem pag. 10. *Suum iam habens illud, quod motu mentis in alteram
partem agitare voluisse.* Recte, ni fallor, Iaksonus emaculabat *valuisse*.
Sed nondum sic perpurgata haec videntur, nisi etiam legas, *quod motu
mentis in a. p. a. valuisse*. Sic *motum cogitationis celeriter agitatum* all-
cubi dixit Tullius.

Cap. II. pag. 24. *Qui est sublimitate omni sublimior . . . omni splendore
splendidior, omni robore rubustior, omni virtute viritior . . . omni bonitate
melior.* Pro insolenti illo *viritior* erudit. interpres ultimus tentabat *vi-
riosior*, quae vox apud Tertullianum etiam occurrit. Posses itidem *virilior*. Verum ut in talibus inauditis fingendis non raro liberiiores erant
huius Latinitatis auctores, Nosterque alia etiam inusitata fingit, obser-

* Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Recent. Vol. IX.
Tom. I. pag. 51 — 71. (Amstelod. 1738.)

vante Cl. Iaksono ad cap. XXI. pag. 171. sic forsitan nova ista voce *ri-*
ritior, adiectivi sonum ad substantivi *virtus* adcommicare gestiit Novati-
 anus. Unde nec spernendum forsitan, quod codex Angl. exhibet, omni
 lenitate bonior pro o. b. melior.

Pag. 25. *Ut vere dici possit, id Deus esse, quod eiusmodi est qui*
comparari nihil potest. Tullatur comma ante τὸ *id Deus esse*, ut con-
 structio sit, *ut Deus vere dici possit id esse, quod etc.* Sic, credo, intel-
 ligis nec cum Welchmano legendum *Deum*, neque ex MS. Wower. *id est*
Deus. Metathesin vulgatae lectionis plurimis, si opus esset, exemplis fir-
 nare possem.

Cap. III. pag. 31. *Ut animus humanus ex manifestis occulta condi-*
ciones, de operum magnitudine quae videret mentis oculis, artificis magni-
tudinem cogitaret. Legendum arbitror . . *quae videret oculis*, mente *ar-*
tificis magnitudinem c. *Mens* ita passim tanquam animi consideratur pars
 vive facultas. Cicero de Divin. I. 30. *ea pars animi, quae mentis et ra-*
tionis sit particeps. de Finibus V. *Mens princeps animi pars est.* Si causa-
 ri velia illad ἄχυρον, quo *animus* dicatur *oculis* sc. corporeis opera di-
 vina *videre*, hic quidem scrupulus dupli modo tolli posset. Vel enim
 de locutus est auctor per σχῆμα πρὸς τὸ σημαντόνεν, ex praecedente
hūmenus, tanquam pro illo *hominis* dixisset, subauditio *homo* ante verbum
videret: vel, quod omnino malim, de *animo* sic tanquam de homine lo-
 quitur, prorsus ut Cicero Divin. II. 63. *ut mobiliter animus agitus, quod*
vigilans viderit, dormiens videre videatur. Plura dedi ad lib. I. 49.

Cap. IV. pag. 34. *Immutatio enim conversionis, portio cuiusdam com-*
prehenditur mortis. Non fuisse puto, cur doct. Iaksonus mallet: *Immuta-*
tione enim conversionis, vel immutatione enim aut conversione. Compre-
 henditur hic est intelligitur: et *immutatio conversionis* dicitur ut *invidiae*
lror, supra cap. I. appellationis vocabulum, hoc cap. IV. assentationum
adulationes, Iustini lib. XXXI. 5. ubi Berneccerum consulas. Affatim no-
 bis alias occurrent talia.

Ibidem: Ideo nec adiectio in illo unquam ullius aut partis aut hono-
 ris accedit, ne quid unquam perfecto defuisse videatur: nec detrimentum in
 eo aliquod agitur, ne gradus mortalitatis receptus esse videatur. Legen-
 dum forsitan: *ideo nec adiectio in illo . . accedit . . nec detrimentum in eo*
aliquod agitur, ne gradu mortalitatis r. e. v.

Pag. 39. *Ut merito quando nomen suum Deus ex quibusdam rationibus*
et occasionibus adiicit et praefert, non tam legitimam proprietatem appella-
tionis sciamus depontam etc. Malim . . *accipit aut praefert.* nisi po-
 tius ita sit legendum: *quando nomen sibi Deus ex q. r. e. o. adiicit aut*
praefert. Aut, etiam teste Cl. interprete, in MSS. Wowerii est.

Cap. V. pag. 42. *Est enim simplex et sine ulla corporea concretione,*
quidquid illud est totus, quod se solus scit esse. Emendabat Cl. commen-
 tator nuperus *quidquid illud est totum.* Sed altera lectio hunc sensum sa-
 tis commode fundit, existens omni ex parte illud, quidquid est, quod se
 solus scit esse. Sic cap. seq. *Ceterum ipse totus oculus . . et totus pes,*
quis totus ubique est. *Idem enim, quidquid illud est, totus aequalis est,*
et totus ubique est.

Ibidem: *Quandoquidem, ut diximus, non ex vitio, sed ratione vixerunt.* Cum tam proxime praecesserit quandoquidem, praestat omnino quoniam quidem, quod praefert codex Angl. sic cap. X. . . quoniam quidem nostram carnem suscepit.

Cap. VI. pag. 42. *Et licet Scriptura coelestis ad humanam formam faciem divinam saepe convertat; dum dicit etc.; sed nos, qui didicimus, quia Lex spiritalis est, non intra haec nostri corporis linea menta modum aut figuram Divinas Maiestatis includimus.* Cave cum editori doct. coniunctionem in his *sed nos, qui etc.* pro librarii additamento habeas; quippe quae toties post coni. licet, quamvis etc. aut vacet, aut *soſ tu-*
men vice adhibeatur. Cap. VII. initio: *Hominibus enim licet in Evangelio suo intelligendi incrementa faciat, sed tamen et ipse sic adhuc de Deo loquitur etc.* Et ineunte cap. XIV. *Nam etsi protoplastus non ex semine, sed tamen protoplastus non est ex verbi et carnis coniunctione concretus.* Fulgentius Virg. Contin. pag. 144. *Et quamvis oportuerit .. primum personam edicare etc. sed quia laudis est adsumpta materia, ante meritum viri .. ediximus.* Ex Virgilio Georg. IV. 206. et aliunde plura constipari possent.

Cap. VIII. pag. 51. *Cuius imperio omnia commoventur; fontes scaturiunt, amnes labuntur.. imbres veniunt, maria commoventur etc.* Welchmanus edere maluit C. i. *omnia continentur:* quod scilicet mox se eggerat rursus commoventur. In illam tamen stili negligentiam optimus quisque interdum incidit. Sic Min. Felix Oct. cap. VIII. *Tempa ut busta despiciunt, Deos despiciunt .. honores et purpuras despiciunt.* ubi consulendus Davisius, cuius etiam notam ad Cic. Acad. I. 13. adiri iussimus, quem defendenderemus ista Auct. de Orator. cap. XX. *Praecurrit hoc tempore index dicentem, et nisi etc. aversatū dicentem.* Aliaque damus ipsi ad Cicer. N. Deor. II. 54. et alibi.

Pag. 53. *Ne totus orbis aversus gratiae eius fluminibus aresceret.* MS. Wow. *adversis.* Iaksono placebat *aversus vel desertus.* Evidem vix debito, quin a Novatiano primitus venerit, *aversis g. e. fluminibus.* Ovidius Fast. XVI. 410.

Nomen ab averso ceperat amne Deus.

Frontinus Strat. III. 7. Ex. 4. *Atqui ita subito flumine averso .. urbem intravit.* et Ex. 1. *Isaurum oppidum, flumine averso, ad deditiōnem siti compulit.* Iustinus XXXI. 5. *Si quis amnes .. avertere vel exsiccare vētē.*

Cap. IV. pag. 61. *Hunc (testatur sc.) Moyses, quum dicit, prouide alium quem mittas.* *Hunc idem quando testatur, propheten vobis, dicendo, suscitabit Deus etc.* Transponit Cl. interpres testatur, dicendo propheten vobis suscitabit etc. Si quid mutandum in his, bigam istam quando testatur libens deleverim, cum ab eodem testandi verbo, ex praecedentibus subaudiendo, pendeat accus. *Hunc.* Sed nil movendum arbitror. Certo ordine isto, quem vexat hic doct. Iaksonus, alibi etiam uti amavit Novatianus. Ita cap. XXVIII. . . *quia puer, aigbat, natus est nobis: et cum etc. et accessi ad propheten, dicebat, et concepit etc. et cum nondum passus fuisset, quasi ovis, pronuntiabat, ad iugulationem adductus est.* Epist. de Cibis Iud. cap. V. *Apostolus quoque habentes, dicendo, victimum et vestitum etc.*

Cap. X. pag. 68. *Nisi quod probasti tuos non habere, dum ad alienos venis.* Non erat quod pron. te infarcirent nonnulli. Dixi de hac ellipasi ista Cicer. Acad. I. 5. *qui philosophiam iam professus sim populo nostro (me) exhibiturum.* unde etiam ista se facile vindicat lectio Cicer. Catilin. I. cap. 8. *obtemperaturum esse dicas.* Et saepius item in hanc formam, quamvis usitatissimam, moverunt nec quidquam critici.

Pag. 72. *Neque igitur eum haereticorum agnoscimus Christum, qui in imagine, ut dicitur, fuit, et non in veritate: nil rerum eorum quae gessit, fecerit, si ipse phantasma et non veritas fuit.* Iaksonus cum Wow. MS. vult, *nihil enim verum eorum etc.* Non male quidem: praestat tamen haud dubie, *ne nihil verum eorum etc.* Sic sequitur: *neque eum (agnoscimus Christum), qui nihil in se nostri corporis gessit, dum ex Maria nihil accepit; ne non nobis venerit, dum in nostra substantia visus apparuit i. e. ne absurditatem hanc confiteri necesse habeamus.* ubi perperam coniidunt *neque nobis, vel neque enim nobis venerit:* altera enim ratio Nostro in deliciis fuit. Sic cap. XI. *Si enim passiones ostendunt in illo humanam fragilitatem, cur opera non adserant in illo divinam potestatem? ne si hoc non profecerit, ut Deus ex virtutibus adseratur, nec passiones proficiant ut etiam homo ex ipsis esse monstretur.* et rursus: *ut dum ex utroque est, strumque sit; ne si alterum tantum sit, alterum esse non possit.* Atque ita passim.

Pag. 73. . . *Neque illum (Christum agnoscimus), qui aetheream sive sydeream, ut alii voluerunt haeretici, voluit carnem.* Novi velle saepius notare habere vel facere velle. Credo tamen illud voluit hic ab auctore omisum, accusativumque carnem verbo gessit ex antecedentibus supplementum. Incuria autem librariorum intrudi illud verbi facilime potuit, si cogites praecedens illud voluerunt. Caeterum nec male pro voluit, velut teponendum dixeris.

Pag. 76. *Quia in baptiestate . . . sublata caro ad salutem revertitur.* Sublatam carnem dixisse videtur pro suscepta, adsumpta. Sic martyrium, oīa, stipem tollere pro suscipere dixit Commodianus Instruct. LXII. 15. LXIII. 17. LXX. 5. et XVII. 12. Lactant. Mort. P. cap. XLVI. reponunt capitis galeas, scuta tollunt. i. e. arripiunt. quod disparibus ex Tullio exemplis illustrare nititur Bauldrius.

Cap. XI. pag. 81. *Quando si probatio haec ex infirmitatibus Christi illuc proficit, ut homo ex infirmitatibus comprobetur; probatio Divinitatis . . . illuc proficiet, ut etiam Deus ex operibus adseratur.* Horum cum superioribus nexus suadere videtur, ut legamus: *Quod si probatio etc.* Illud autem *quod si sic recurrit cap. XIII. et XIV. passimque alibi.*

Pag. 84. *Nam si ex duobus, altero in fide cessante, unum . . . ad credendum fuerit assūtum.* Malim in altero fide cessante.

Cap. XII. pag. 85. *Cur haesitabit fidei veritas, in quo Scripturae nunquam haesitavit auctoritas?* Fidei veritas est vera fides, vel veritas hic est assensus qui veritati datur. Tali fere metonymia cap. XI. *Sed enim veritati caecitas haereticorum nulla praescribet.* Boëthius Cons. V. 6. et in facias, *quove convertas, præsens providentiae veritas intuetur.* Firmatus Err. Prof. Rel. pag. 35. *Sed omnia haec veritas detexit . . . quae sacri-*

legus error absconderet. In quibus exemplis veritas metonymice est veritatis vel fides.

Cap. XIII. pag. 95. *Verbum autem hoc erat in principio apud Deum, et Deus erat verbum. Quatuor verba postrema extirpat Celeb. Wesselius Probab. cap. XXXVI. quem omnino illic adeas.*

Pag. 99. *Omnibus Divinitatis Christi probationibus et rebus instructus. Res pro argumentis, ex rebus, non tantum alicuius verbis petitis. Sic cap. XIV. Et tamen dubitat haereticus Christum dicere Deum, quem Deus sit et rebus animadvertisit et vocibus approbatum. Salvianus de Avar. II. pag. 66. Sed quid agimus? Non dubitis rebus vincimur, et evidentibus coercemur. cum nota Rittershusii.*

Cap. XIV. pag. 105. *Cur non licet Christum sine exitio animae negari, cum in hominem commissum delictum referatur posse dimitti? Frustra testatur hic negare: satisque hanc formam stabilivimus ad haec Tullii de Divin. II. 14. sexcenta licet eiusmodi proferri.*

Cap. XV. pag. 108. . . *Nihil aliud Christum esse, quam hominem considerant; non considerantes, quoniam, cum de coelo homo non potuerit venire, ut merito illuc redire posset, Deus esse, qui etc. Constructionis ratio postulat: non considerantes, quoniam, cum etc. Deus est, vel a. c., quoniam de coelo etc. Deus esse. Ἀναχόλονθο τamen vulgatae lectionis excidere etiam auctori potuit. Tale est Sulp. Severi Dial. I. 21. ut etiamsi non habeat conscientiam sanctitatis, tamen sanctissimum se putabit. i. e. putaturus sit, ubi plura.*

Pag. 112. *Sed enim hoc verbum, per quod facta sunt omnia, Deus est, et Deus, inquit, erat verbum. Deus ergo processit ex Deo, dum qui processit sermo Deus est, qui processit ex Deo. Coniicit Erud. Wesselius Probab. cap. XXXVI. Deus ergo, quia processit ex Deo etc.*

Cap. XVI. pag. 120. *Quare credendi nobis talem regulam posuit, quod diceret, haec est autem vita etc. Malit forsitan quis, ut diceret. Sed ita loquebantur huius aetatis Latini. Fulgent. Myth. I. pag. 3. . . fabulam. ita somniali figmento delusam, quo non poëtam furentem adspicias etc. ubi videatur Erud. Munkerus.*

Pag. 122. *Quoniam hominem illum nemo dubitat. Excidisse hinc infinitivum esse, credebat Iaksonus, quum tamen conticuit, et merito quidem, ad formam istam cap. XXX. Sed Dominum illum omnino non dubitant.*

Pag. 124. *Quoniam et si in praedestinatione dicitur gloriosus, et ante mundi institutionem fuisse praedestinationem, ordo servetur, et ante hunc erit multis numerus hominum in gloriam destinatus. Pro fuisse praedestinatum arbitratur Erud. Iaksonus fuit praedestinatus vel fuit praedestinatio. Sed non sine exemplis est casum enallage ista, quam vulgata repreäsentat scriptura. Malim tamen legi . . fuisse praedestinatio, si ordo servetur, et ante hunc etc. Sic sane mutatio est minima.*

Cap. XVII. initio: *Quid si Moyses hanc eandem regulam veritatis exsequitur . . quo discamus omnia creata . . per Dei verbum? Id enim dicit, quod Ioannes, quod caeteri etc. Si cum commentatore doct. legamus, Quod si Moyses, non tantum, quod ille ait, tollendum interrogationis*

signum, sed et coni. enim in sequentibus his id enim dicit, delenda, posuisse legendum idem dicit. Sed prorsus nihil in his movendum existimo, it aec in seqq. Quid si idem Moyses introducit etc. et rursus: Quid si idem etc. Et iure quidem optimo intacta reliquit Cl. Iaksonus ista cap. XIX. Quid si et alio loco similiter legimus Deum angelum positum? Nam cum etc. et cap. XXVIII. Quid autem cum etiam illa subnectit: Ego sum vita etc.? De usu dictionis quid si, quid cum ex Tursellino et aliunde tota omnia.

Pag. 132. Et tamen nihilominus introducit Deum descendētem ad turm, quam aedificabant filii hominum, considerare quaerentem, et dicētem, venite et mox descendamus etc. Legendum opinor . . descendētem, ut turrem . . considerare quaerentem etc. Et seqq. Quem volunt hic Deum descendisse ad turrem illam, et homines tunc illos, visitare quaerentem, sic pro melius resingas: Q. v. h. D. descendisse, turrem illam et homines nec illos visitare quaerentem. Produxit enim sacrae memoriae descendisse Deum, ut videret civitatem et turrim, quam homines aedificarent. Quod autem pro indubitate habet Cl. Iaksonus, legendum esse considerate quaerentem, id mihi quidem maxime dubium est, cum quaerere pro velle similiter in seqq. Novatianus cum iusfin. construxerit, et optimum quemque in hac re imitetur. Ovidius Trist. V. El. 4.

Tristitiae caussam si quis cognoscere quaerit.

Ideatur Fabri Thesaurus.

Cap. XVIII. pag. 140. Et cum caeteris aperit locum habitationis ipsius, actumque describit. Legebat Interpres doct. actusque, vel ritusque. Sed saepius hoc aevo actus dicebatur, quem vitae actum alii dixerunt, sive vitam. Cyprianus de Unit. Eccl. pag. 118. sit in actu suo cum disciplina modestus. Minuc. Felix Oct. cap. XXXII. Sed enim Deus actum hominis ignorat, et . . non potest aut omnes obire aut singulos nosse cap. XXXVI. Et ideo *actus hominis, non dignitas iudicatur.* Sulp. Severus Epist. V. cap. 52. Praecede et in actu, quos in sanctitatis sanctificatione praecurris.

Ibidem: Quaerant quid in praesenti loco haeretici tractent. Transportendum iudicabatur, quaerant haeretici, quid in p. l. t. Sed alter ille ordo Latinorum placuit optimis, quod vidimus iam olim in his Tullii Tunc. IV. 4. Sed defendat quod quisque sentiat. et Aviani Fab. XXXI. 12.

Ut faciat quidquid parvula turba velit.

Pag. 144. Quod enim erat futurus, meditabatur in sacramento, Abraham factus hospes, apud Abrahæ filios futurus. Quod enim erat facturus, celebat doct. Iaksonus, ut respiciatur ad lotionem pedum Apostolorum, de qua mox loquitur auctor. Sed ut Apostolorum pedes abluebat Dominus, homo factus; sic ad humanam ipsius naturam, in qua hoc facturus esset, commodissime respicit participium futurus. Conferantur ista cap. IX. accedit ut quomodo illum et Angelum frequenter et Deum posuit scriptura, sic illum et hominem ponat et Deum; exprimens eadem Scriptura omnia, quod erat futurus, et depingens iam tum in imagine, quod habebat esse in substantiae veritate.

Pag. 146. Nam cum etc. cumque puer ille clamasset, fletum et plan-

etum levasset, et audivit, inquit Scriptura, Deus vocem pueri de loco niterat. Scripserat fortasse Noster . . levasset; exaudivit, inquit etc.

Pag. 148. *Quippe cum magni consilii Angelus factus sit. Non video cur cum Erud. Iaksono mallemus quippe qui: alterum enim aequum Latinum est, ut ex Floro II. 20. extremo, et lib. III. 21. 18. ex Velleio Patre. II. cap. 109. 4. innumerisque aliis locis, si necesse esset, probari luculente posset. Sic etiam Noster cap. XXX. quippe cum etiam ille . . nullo modo debemus recusare etc.*

Ibidem: *. . Angelus autem sit, dum exponit sinum patris, sicut Iohannes edicit. Autem in item converti necessarium non est: ut et immerito fieri hoc puto cap. XX. Quae autem, malum, ratio est etc. Saepius enim autem connexioni simpliciter inservit. Ita hoc cap. XVIII. Si ergo hic Deus erat cum puer, qui etc. hic autem (i. e. sique hic) Deus est etc. Cicero Acad. I. 4. Nam cum Speusippum . . Philosophiae heredem reliquisset; duos autem praestantissimos studio etc. ad quem plura non parca manu concessimus.*

Cap. XX. pag. 161. *Si enim qui subiectus Christo, Angelus Deus promitur, multo magis . . Christus, cui sunt omnes Angeli subiecti, Deus esse dicetur. Legendum quivis subiectus, vel qui subiectus est, cum pace commentatoris Cl. nondum dixerim. Simili ellipsi cap. XXI. nisi quoniam sermo ille, qui ex patre, qui apud patrem (sc. est), per quem facta sunt omnia etc. Sic alibi saepius.*

Ibidem: *Ita si Angelus Christo minor est etc. Cum tam innumeris in locis ita valeat itaque, apud Tullium aliquo, illud in hoc cum doct. Iaksono convertendum non dixerim.*

Pag. 163. *Qui non tantum Deus in Synagoga Deorum stetisse dicitur, sed etiam Deos discernens et diiudicans, ex eadem lectionis auctoritate aperitur. Emendant reperitur. Evidenter vulgatae scripturae forsitan sequiendum puto. Ut enim promere saepe apud Nostrum vacet descerbere, indicare, sic et λοδύραμον aperire hac notione occurrit cap. XVIII. et cum caeteris aperit locum habitationis ipsius, actumque describit. Et aperiri etiam personam dici, ex Tacito de Mor. Germ. cap. 1. et aliunde constat. Ex Verbi auctoritate monstratur, dixit Noster simil sensu cap. XXI. extr.*

Cap. XXI. pag. 166. *Quis est enim, qui dicit animam suam se posse ponere . . quia hoc mandatum accepit a patre? Doctiss. Iaksonus vult accepit: in quo ipsum haud dubie fallit ratio, quum in oratione hac obliqua non parum concinnior Latiniorque sit subiunctivus.*

Ibidem: *Aut quis dicit, destructum corporis sui templum . . reactum care se posse, nisi quoniam sermo ille, qui etc. Notabili magis, quam imitando pleonasmo quoniam saepius apud Nostrum vacat post nisi. Si modo in praeced. Et poteram . . ingentem . . sylvam commovere, nisi quoniam non tam mihi contra hanc haeresim propositum est dicere, quam etc. Ita cum nisi saepe adhibeat, ubi ceteroquin audiri posset sed, eadem notione etiam nisi quoniam cernimus hoc ipso cap. Non utique otiose extum carne proposuit, nisi quoniam in resurrectione rursum indutum volunt intelligi. cap. XXII. Sed nec in Angelis formam Dei legimus; nisi quoniam*

nam hic praeceperat . . in forma . . est Dei patris. et ibid. de quo verius dictum fuissest . . non existentium, nisi quoniam auctoritas divini verbi . . ducit se ad tempus etc. Vide etiam cap. XXVIII. Nisi quod etiam hoc modo pro simplici nisi aliquando poni, alibi vidimus.

Ibidem: *Quique verbum caro factus habitavit in nobis, ex nobis hic Christus non homo tantum, quia hominis filius, sed etiam Deus, quia Dei filius, comprobatur. Libenter reposuerim . . in nobis. Ex his nobis Christus etc. Priora etiam sic melius legerentur: quique sermo caro factus habitavit etc.*

Pag. 171. . . *Quique sanguine, id est vino, lavit substantiam corporis et materiam carnis, abluens ex parte suscepti hominis passione. Legendum videtur, quae (carnem corpusque) in sanguine uvae, id est (vel ali) vino lavit (scil. verbum), substantiam c. e. m. carnis abluens etc.*

Cap. XXII. *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, sequens se Deo esse. Cum ad haec verba notat Iaksonus, phrasim Apostoli οὐχ ἀρναγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι τὸν θεόν, omnino esse inusitatam, neque in scripturis aliis, aut apud aliquem purioris linguae auctorem Graecum occurgere; notabo duntaxat, quod ad phrasim ἀρναγμὸν ἡγεῖσθαι minet, illam bis reperiiri apud Heliodorum, ut post Er. Schmidium observavit Lamb. Bos. Duobus etiam Ciceronis locis probavit insignis Clericus, Latinos ita praedam ducere vel putare aliquid dicere. Atque ita quoque Florus III. 8. Sed quum venientem ab alto Romanam classem prospicerent, praedam putantes, ausi etiam occurrere.*

Pag. 177. . . *Hoc est, hominem illum fieri et substantiam carnis et corporis, quam . . nascendo suscepit. Coniectat interpres Erud. . . fieri ex substantia carnis etc. Obstat tamen, quod similiter loquatur auctor cap. XXIV. initio: ut homo et caro et fragilis illa substantia eadem atque ipsa filius Dei esse dicatur. et rursus eodem cap. Si ergo . . ex Maria est substantia carnis et corporis, hanc autem substantiam, id est, sanctum hoc, quod ex illa genitum est, filium Dei esse proposuit etc. Et quamvis in periodi membro *factus* dicatur Dominus Iesus substantia, in altero tamen dici potuit hanc substantiam suscepisse. Tali figura cum passim illi utitur Noster, tum etiam in praeced. memor . . hoc ipsum quod est, habere se quia Pater dedisset. Iustinus XLIII. 2. velut ipse esset quod in illius prohibebat. ubi forsitan plura.*

Cap. XXIV. pag. 187. *Si ergo, inquit, Angelus Dei dicit ad Matrem, quod ex te nascetur sanctum, ex Maria est substantia carnis et corporis; hanc autem substantiam . . filium Dei esse proposuit; homo etc. ut cum Cl. Iaksono, id de quo, ingerendum ante ista Angelus Dei dicit; aut quod mihi videtur, leviore brachio reponendum . . sanctum, et Maria est substantia etc.*

Pag. 190. *Nunc autem particulatum exponens tam magni sacramentis ordinem atque rationem, evidenter expressit, ut diceret et quod ex te nasceretur etc. Ante verbum expressit, subaudiendum solummodo ita, talem in dictione: sic cum editore Cl. mil opue est legi, et dixit, vel quum diceret. Dicimus ad Vellei. Paterc. II. 15.*

Ibidem: *Quoniam illum Filius sibi Dei sociavit et iunxit. Concedo,*

faciliorem verborum ordinem fore, si legerimus q. illum sibi *Filius Dei*, vel q. illum *Filius Dei* sibi etc. Nec tamen ideo quidquam transponendum arbitror: quia sic cap. XXV. merito illorum *hic aliquid valuerit sermo.* et millies alibi.

Ibidem: *Ut .. ipse permixtione foederatum et mutuatum teneret, quod ex natura propria possideret non posset.* Non audiendum arbitror F. Iunium, dum vult foederatum et m. Synonymis enim delectatum fuisse Nostrum, cuius illum sedulo legenti facilissime apparet.

Cap. XXV. pag. 192. . . *Consequens est, quod immortale est, incorruptum mansisse videatur.* Quod immittendum arbitrantur ut ante *quod immortale est;* videtur id potius subaudiendum. cap. XXXI. *quod necesse est prior sit qua Pater est: quoniam antecedat necesse est* etc. et alibi.

Pag. 194. *Si enim hanc habeat generositatem immortalitatis anima in quovis homine, ut non possit interfici; multo magis etc.* Vera viro Cl. lectio videbatur, si enim h. h. g. *immortalis anima.* Non multum quidem emendationi isti refragabor, sed tamen supersederi illi potuisse credo. Similiter enim auctoritatem immortalitatis audimus exeunte capite: *Frangitur enim potestas mortis, ubi intercedit auctoritas immortalitatis.*

Cap. XXVII. pag. 204. *Et quoniam ex Patre est, quicquid illud est, Filius; manente tamen distinctione, ut non sit Pater ille, qui Filius, quia nec Filius ille qui Pater est.* Recte vidit Erud. Iaksonus, praecedentibus minus apte adhaerere ista manente tamen distinctione. Sed quod vir ille liberiore conjectura tentat . . quicquid illud est *quod Filius est, unus cum Patre est* (vel *idcirco unum est*); manente etc. praestat omnino minore mutatione legi . . quicquid illud est, *Deus est; manente etc.* Ita hoc cap. . . distinctionem posuit Dominus, quomodo se Deum aut dixisset aut intelligi vellet. Frusta autem Welchmanus voluit quicquid ille est. Supra cap. V. *Est enim etc. quicquid illud est totus, quod se solus scit esse.* Illud etiam saepe post quicquid vacare docuit ad Livium I. F. Gronovius.

Ibidem: *Denique novit hanc concordiae unitatem et Ap. Paulus, cum personarum tamen distinctione.* Nam cum ad Corinthios scriberet, *Ego, insquit, plantavi, Apollo rigavit etc.* qui autem plantat et rigat unum sunt: quis autem non intelligat, alterum esse Apollo etc.? Distinguendum . . unum sunt. Quis autem etc. Sic non opus est cum viro doct. deales coni. autem.

Cap. XXVIII. initio: *Adhuc adiiciam illam quoque partem, in qua dum haereticus quasi oculo quodam gaudet propriae veritatis, et lumini amissio, totam caecitatem sui agnoscat.* Malim, *gaudet, propriae (vel proprio) veritatis lumine amissio etc.* Si ita emedes, aptissime *proprium vel propriae veritatis lumen* opponitur *cuidam quasi oculo.* *Lumen pro oculo dixit etiam Noster in fine huius capit. . .*

Pag. 215. *Et quoniam qui hoc animo ac mente combiberit, et de omnibus sic futurum esse crediderit etc.* Cum Cl. Iaksonus mallet considererit, quod *combibendi* verbum hoc sensu a patribus usurpari non meminisset, non male alterius formulae exempla idonea ex patribus huc contulisset. Mihi vox vulgata, quam aptam etiam elegantemque fatetur vir laudatus, quaque Cicero Fin. III. 2. hoc sensu usus est, vexanda non videtur.

Pag. 216. . . quandoquidem duobus istis locis quibusdam effossis lumen orbatus, totus sit in doctrinæ suæ cæcitate superatus. Volebat Vir doctiss. cum MS. Wow. . . quasi quibusdam offusis luminibus. Et sane quasi abesse posse non videtur. confer etiam initium capit. Sed an offessa pro effossa ponendum sit, quamquam prius est mollius, dubito. Velius Pat. II. 52. collisa inter se duo reip. capita, effossumque alterum Romeni imperii lumen, cum nota interpretum. Ut verum tamen fatear, tam mihi effossum quam offusum de glossa videtur; nisi potius extirpatam velis orbatus.

Cap. XXIX. pag. 218. . . Credere etiam in Spiritum Sanctum omnem Ecclesiæ repromissum, sed statutis temporum opportunitatibus redditum. Satis apte statutæ t. opportunitates opponi videntur praecedenti voculae omnem; ut cum nonnullis non opus sit legi . . re promissum et statutis etc.

Pag. 220. . . habentes in se dona, quae hic idem spiritus . . distribuit et dirigit. Hic est enim qui prophetas in Ecclesia constituit, magistros erudit, Linguis dirigit, virtutes etc. Coniicit Cl. Iaksonus, Linguis dividit: haud dubie, quia inconcinnius illud dirigit, cum fuerit iam in antecedentibus, sequatur itidem in his, quaeque alia sunt charismatum dona, companionit et dirigit. Sed huiusmodi negligentiae alibi etiam Noster reus est, ut vidimus cap. VIII. ita exeunte hoc cap. . . perversos corrigit, infideles arguit, simulatores ostendit, improbos quoque corrigit etc.

Cap. XXX. pag. 228. Si alter Pater, alter est Filius; Pater autem Deus et Christus Deus; non ergo unus Deus etc. Bene procedit argumentatio, licet non legamus, si a. P. alter et F. Metathesi solenni dixit Novatianus, si alter Pater, alter est Filius; cum proprius verborum eius ordo sit, si alter est Pater, alter Filius.

Cap. XXXI. pag. 247. Subiectis enim ei, quasi Filio, omnibus rebus a patre etc. Malebat doct. Iaksonus qua Filio, quae sane vocula in hac re Nostro familiaris fuit. Attamen negari non potest, illius vice vocis etiam alteram saepenumero usurpari. Capitolinus in Geta cap. III. Quod (ornm purpureum) quum allatum . . accepisset, et quasi parvulus, applosum ad terram fregisset etc. Hegesippus I. 37. Ferebat ista Herodes, quasi amore captus etc. et ideo quo magis excitari quasi amans posset, scena adulterii contexitur. et lib. III. 15. haud inscius quod quasi dux adest agminis studiosius requireretur. Sic alibi.

IN
NOVATIANI EPISTOLAM
DE CIBIS IUDAICIS*

Cap. II. pag. 258. *Quam si spiritalem negant, utique blasphemant, et denotantes blasphemiam, spiritalem confitentur, spiritualiter legant.* Reponunt devitantes. verum *denotare*, sensu hic opportuno, pro deprehendere animadvertere, dixit Noster. Sic de Trin. cap. II. pag. 20. *minor inventus potestate, dum posterior denotatur ipso tempore.* et cap. XVI. pag. 125. *Minor . . . caeteris intelligetur, quibus posterior denotatur.*

Ibidem: *Caveri autem potest, si quae a Deo praecepta sunt, sic trahentur, ne auctoritatem eius inimicant assumta; ne dum quaedam etc. institutio illorum infamem reddiderit institutorem.* Malebat editor Cl. . . tractentur, ut nec auctoritatem e. i. a., nec dum etc. Sed quemadmodum ne pro ut non, saepius respondet coniunctionibus *sic, ita etc.* (vide Tur-sellin. pag. 434. et 962.) *sic non raro coniunctiones ne, ut etc.* hoc pacto repetuntur: ut monstravimus quandam ad Tullium Tusc. IV. 19.

Pag. 261. *Altum quoque discrinem induxit, quidque aut reprobum indicaretur aut mundum.* Elegantia conjectura tentabat doct. Jaksonus et quidque vel quo quidque. At forsitan tamen non sollicitanda altera lectio. In his quidque etc. subaudiendum significavit. quali ellipsi Min. Felix Oct. cap. XVIII. *Quid nascendi ratio? quid cupidio generandi? nonne a Deo data est? et ut ubera . . . lactescant etc.? scil. nonne hoc dedit Deus? ubi plura damus.*

Ibidem: *Ne aut minus redderetur robustior cibus, quo referti ad opera marcescerent, aut etc.* Volebat vir Cl. cum MS. Wower. *quo defecisti.* Mihi adrideret, *quo refecti, i. e. usi, vescentes.* Lampridius Alex. Severo cap. XXXVII. *Ipse cibo plurimo reficiebatur: vino neque parce, neque copiose, affatim tamen.* Sulp. Severus Dial. III. 10. *ante horam refectionis, i. e. capiendo cibi.* Sic saepius huius aevi Latini.

Cap. IV. pag. 272. *Effusis enim habenis sine more admotis sumtibus quasi pabulis crescit. sc. luxuria.* Vix dubitat vir doct. quin legendum sit *sine modo*, cum tamen idem fere valeat etiam alterum. Lactant. M. Pers. cap. XXXIX. *nefas esse illius nominis ac loci feminam sine more, sine exemplo maritum alterum experiri.* Min. Felix Octav. cap. XXV. et nonnullas de matrimonio mulierculas sine more rapuit. ubi videantur Davisius aliique.

* Ibid. pag. 71 — 73.

Cap. VI. pag. 278. *Nam et Lazarum, in ipsa fame ipsisque ulceribus, d divitiis et canibus divitis praeferens, carnifex salutis ventrem et gulam vorcebat exempli. Aptiori oppositione legas, et deliciis et dapibus divitiis praeferens.*

Pag. 279. *Et licet in Euangelio per omnia ciborum redditus nobis usus sit, tamen intelligitur redditus, sed cum lege frugalitatis et continentiae. Transponendum .. usus sit, sed tamen intelligitur redditus cum lege f. e. c. sed ita sapius vacare, post licet, quamquam etc. vidimus ad lib. de Trin. cap. VI. pag. 42. Coniuci etiam licet .. redditus esse cum etc.*

A D V E R S A R I A C R I T I C A
I N
M. M I N U C I I F E L I C I S
O C T A V I U M *

Cap. I. *Cogitanti mihi, et cum animo meo Octavii .. memoriam re- censenti, tanta dulcedo et affectio hominis inhaesit, ut ipse quodammodo mihi viderer in praeterita redire etc. Nil moverim: malim tamen tantum dulcedo .. inhaesit; quia sic paulo aptius his respondere videntur sequen- tia, ut ipse quodammodo etc. Atque hoc modo mox: Ita eius contempla- tio quantum subtracta est oculis, tantum pectori .. implicata est.*

Ibidem: *Ut et in ludicris et seriis pari mecum voluntate concineret eadem velle vel nolle. Licet haec lectio defensorem nacta sit Rigaltium ac Davisium, quis tamen verbum concineret ferat eiusmodi infinitivo eadem velle vel nolle constructum, aut quaenam ista Latinitas, pari cum illa voluntate concino eadem velle vel nolle? Praferendum igitur omnino, quod Sig. Gelenius edidit .. concineret, eadem vellet vel nollet. Glossam quidem sapere quatuor voces ultimae videntur; sed haud raro ita res eadem aut ferme eadem diversis vocibus ingeminatur, citra quam ne- cessesse sit, idque per aorūvderov. Sic cap. III. ut .. summis fluctibus tonis emicaret, emerget. cap. V. Itaque indignandum omnibus, inodoles- dum est. cap. eodem: in quae rursus homo et animal omne dividitur, sol- vitur, dissipatur. cap. XI. sibi, mortuis, extinctis .. aeternitatem repro- mittere. cap. XXXVII. sed totum corpus uri, cremari, sine ullis eiulatibus pertulerunt. cap. XXIV. non sentire eos sciunt, norunt. ubi alia dat Davisius.*

* Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Recent. Vol. X.
Tom. I. pag. 11—54. (Amstelod. 1739.)

Cap. II. Relicta domo, coniuge, liberis, et quod est in liberis amabilis, adhuc annis innocentibus, et adhuc dimidiata verba tentantibus, loquela etc. Vocem annis, quam eliminandam statuebat Ursinus, iure meliore quam modo vindicat Eruditiss. Davisius, dum intelligit liberis propter annos innocentibus. Intelligenti autem omnino videntur liberi, qui sunt adhuc annis vel in annis innocentibus, subauditio per ellipsis tralaticiam participio existentibus. Innocentes quippe annos dixit Minucius, ut fessos annos, Seneca Hippol. 267. rudes annos, Quintilianus Inst. Orat. I. 1. cum nota Burmanni.

Ibidem: *Itaque cum diluculo inambulando litore pergeremus, ut et Male haec nonnulli sic accipiunt, ac si Ostia ad mare perrexit cum comitibus Minucius. Romam pergebant Ostiam, adeoque ad mare, quippe cui adiaceret Ostia: pergebant autem inambulando litore, hoc est, ambulando in ripa, nempe Tiberis; de qua nominis litus notione, praeter Poplam Diff. V. lib. III. pag. 118. aliosque, consule Cl. Dukerum ad Florum IV. cap. XI. 7. Cave igitur in loco integerrimo quidpiam tentes.*

Ibidem: *ut . . . cum eximia voluptate molli vestigio cedens arena subsideret. Vestigium, quod saepe pro pede sumitur, hic calcatum, vestigii pediee impressionem per metonymiam causae notare videtur. ut mox cap. III. eandem emensi viam rursus versis vestigiis terebamus. sic passim; ut et pes saepenumero pro progressu, incessu sumitur. Hoc autem modo satis apte huic voci congruit epitheton *mollis*, id est, levis, non vehemens, nullo quidem respectu ad mollitatem horum ambulatorum delicatulam, ex qua scrupulum in lectionem vulgatam frustra plane movebat Iac. Grohovius: quasi vox *mollis* semper in vituperium acciperetur. Recte porro Minucii loco P. Burmannus contulit ista Ovidii A. A. I. 560. imposito cessit arena pedi.*

Cap. III. Cum hoc sermone eius medium spatium civitatis emensi, ipsi liberum litus tenebamus. Sensum horum verborum, libere dixerim, non assecutus est cum aliis Davisius. Intelligit haud dubie Noster dimidiam partem illius spacii, quo Ostia, sive mare distabat a Roma; unde ambulationem instituerant, non Ostia, ut putabat vir laudatus. Spatium civitatis est civitatis vel urbis Ostiae a Roma distantia. ut Plinius II. ep. 17. Desines mirari, quum cognoveris gratiam villae, opportunitatem loci, litoris spatium. i. e. ut recte cepit Buchnerus, ab urbe distantiam. Medius autem pro dimidio, hoc Latinitatis aevo usitatissimum, Paulinus V. Martini lib. IV. 115.

media transversa parte laboris.

Orosius lib. VI. 8. paucitatem vix mediae legionis respectui habentes. Capitolinus in A. Pio cap. IV. Italicis totum, medium provincialibus reddit. ubi et Casaubonus hoc observat. Plura nos ad Sulp. Severum. *

* Mirum sane Viro Erudito in mentem venisse, quasi haec deambulatio Roma ad Mare esset instituta: cum intervalium inter Roniam et litus vel cursoribus fatigandis sufficiat: nedum ut spatiando umbratici homines tale absolvere vel potuerint vel voluerint. Suetonius Vespasiano cap. VIII. narrat poenae loco classiariis, commeare Ostia Romam solitis, fuisse iniunctum, ut exalceati cursitarent. Roma

Ibidem: *Cum in ipso aequoris limine plantas tingueremus, quod vi-
num nunc ad pulsum nostris pedibus adluderet fluctus, nunc relabens ac
tigia retrahens in sese resorberet. Quamvis neutiquam damnem, quod
vicius, transposita voce fluctus, legebat . . adluderet nunc r. a. v. r.
ctus in sese resorberet; non tamen erat quod in emendatione Gronovii,
ludiceret fluctus, causaretur deesse accusativum, quem flagitet verbum
resorberet. Facile enim sic dñō τοῦ κοντοῦ ex praecedentibus subauditur
casativus fluctus. Non igitur haec coniectura adeo repudianda, quam
ad idem Gronovius alluderet fluctus etiam dici posse putabat pro al-
lendo appelleret; quippe cuius duritiae exemplum iure merito postules.
iocirca etiam longe isti τῶν alluderet fluctus vindicationi anteponendum
est, quod Munkerus ad Lact. Plac. III. Fab. 1. aliquie ex MS. allideret,
lex vett. edd. illideret, pro alluderet, legunt; quod etiam Davisii non
nicturaq; praferrem, nisi verborum allidere, illidere significatio paulo
set, quam loci natura fert, vehementior.*

Ibidem: *Is latus est testam teretem . . legere de litore: eam testam
per undas irrotare; ut illud iaculum vel dorsum maris raderet, vel enata-
re, dum leni impetu labitur, vel summis fluctibus tonsis emicaret, emer-
ret, dum assiduo saltu sublevatur. Primo malim, si lusus erat testam
e. ob sequentia imperfecta. Deinde, quod Davisius emendat raderet
e. enataret, magis placeret raderet vel innataret; ut eodem hic pleo-
nismo utatur auctor, quo in sequentibus emicaret, emerget. Nec sane
ideo, quid hic sensu satis idoneo valeret hoc nec enataret: enatare enim
ro emicare, ex aqua exsalire, non dixerunt, quantum noverim, Latini.*

Cap. IV. *Itaque progrediar ulterius; de toto et integro mihi cum Octa-
vio res est. Si placet, ut ipsius sectae homo cum eo disputem, iam profe-
to intelliget, facilius esse in contubernialibus disputare, quam conserere*

quippe versus Ostiam a mari XVI M. P. erat remota: quod spatium
nisi quis pedibus quinque horis conficiat, ei testudineo gradu non pro-
cedendum fuerit. Et Romanos vel equo vel vehiculo Roma huc de-
ferrit solitos ostendit Plinius lib. II. ep. 17. §. 2. At a civitate Ostia
ad marinum litus modica deambulatione pergebat: quippe cum inter-
vallo modo fuerit III M. P. post quae confecta vegeti homines animi
causa adhuc in litore passu lento obambulare velint. Ostia igitur
marinas petierunt auras Caecilius, Octavius et Minucius. Et in eo
oppido illos aliquot diebus commoratos fuisse ostendit ipsa itineris
ratio, quae capite secundo exhibetur: *Placuit petere Ostiam, amo-
enissimam civitatem, quod esset corpori meo siccandis humoribus de
marinis lavacris blanda et adposita curatio. his ita rite intellectis, li-
cet nativa sua notione accipere vocem litus: nam ubi ab Ostiensi
civitate Tiberim, qua miscetur mari, petieris, magis sane iam litora
quam ripas habet ipse etiam fluvii huius alveus, valde hic iam dilata-
tus. Si spatium cum viro docto velis interpretari intervallo, per
me licet: modo accipiatur id, quod Ostiani inter et mare est: et
tunc medius pro dimidiatus venerit. Verum malim aliter paullo in-
telligere: medium spatium civitatis, mihi est, spatium quod interiacet,
quod in medio est, inter civitatem Ostiam et locum a deambulantibus
petitum; id est, mare. et toto hoc spatio confecto demum liberum litus
nacti fuerunt Caecilius, Octavius et Minucius: non ubi modo dimidi-
dium itineris, quo distabat Ostia a mari, emensi fuerant. tum enim
adhuc versabantur in campis et agris.* BURMANN.

sapientium modo. In his, ut ipsius sectae homo, aquam mihi haerere faciet. *Ipse* quidem saepius eundem denotat. ut cap. XI. *corporibus quibus, ipsius an innovatis resurgatur.* Plura exempla damus alias. Sed Caecilius cum Octavio eiusdem non erat sectae: hic enim Christianus, ille ethnius erat. In menda itaque cubare videtur locus; nisi velis, Epicureum itidem fuisse, antequam Christianus fieret, Octavium, eaque ratione ipsius sive eiusdem sectae se hominem appellasse Caecilium Epicuri dogmatibus addictum.

Cap. V. *utpote cum diligenter in utroque vivendi genere versatus, ripudiaris alterum, alterum comprobaris.* Sic recte iam editur ex emendatione Meursii, cum in MS. deesset posterius alterum. Mirum vero, de pravatae isti lectioni insistendum putasse Iac. Gronovium: quamvis enim saepius simplex alterum pro duplici ponatur, quis tamen non videt rationem istam hoc loco prorsus fere intolerabilem? Et longe diversa sunt, quae ille hic attulit, exempla.

Ibidem: *Ne non tam ex nostris disputationibus nata sententia, quam ex tuis sensibus probata videatur.* Imitatur, ut alias quondam monimus, Ciceronem Parad. I. 2. *Vereor, ne cui vestrum ex Stoicorum hominum disputationibus, non ex meo sensu de promta haec videatur oratio.*

Ibidem: *Audere quosdam . . certum aliquid de summa rerum ac maiestate decernere, de qua tot omnibus seculis sectarum plurimarum usque adhuc ipsa Philosophia deliberat.* Illud tot omnibus, ut ut defensatur a viris eruditis, exemplo tamen idoneo aut ratione haud facile probabitur esse Latinum. Potuit dedisse Minucius *totis, omnibus seculis:* nam et saepius ita ἀσυνδέτως iunxit synonyma, ut vidimus cap. I. et *totus pro omni,* hoc seculo pervulgare fuit. ut cap. XXIII. *plures totis hominibus Deos haberemus.* Sic Apuleius, Mamertinus aliique. Tali itidem pleonasmo universos omnes aliquando dixisse Latinos, observant Pareus in Lexico Plautino, ac Priceus ad Apul. pag. 346. Non tamen minus placet, *de qua tot, omnibus seculis, sectarum plurimum usque adhuc ipsa Philosophia deliberat:* id est, de qua omnibus seculis usque adhuc ipsa Philosophia tot sectarum plurimum deliberat. Saepissime sic, aliqua cum obscuritate, turbatur verborum ordo; quod ex Nostro aliasque probare quid attinet?

Ibidem: *Homo et animal omne . . elementorum ut voluntaria concretio est: in qua rursum . . dissipatur.* Ita in fontem refluent et in semet omnia revolvuntur: nullo . . auctore. Non video quo iure Cl. Davisius legat distinguatque elementorum ut voluntaria concretio sit, in qua rursum . . dissipatur: ita in etc. nec intelligo, quomodo haec *ita in fonte* etc. praecedentibus sic satis commode respondeant. Multo igitur praefrendum, quod lectioni et interpunctioni vulgatae inhaerens, ampliss. Cuperus *ut voluntaria* accepit pro tanquam voluntaria. Obiicit quidem Davisius, Epicureos, qualis hic erat Caecilius, negasse hominem vel animalia ex quatuor elementis Empedocleis orta. Sed quid opus est, hic speciatim ista elementa intelligi; quum generatori sensu vox haec accipi queat pro seminibus, principiis qualibuscumque, adeoque et ex mente Caecilii, pro atomis? Sic cap. XXXIV. *Corpus omne . . subducitur nobis, sed Deo elementorum custodi reservatur.* Cogitaveram ceteroquin, etc.

nentorum involuntaria vel haud voluntaria concretio est: in quae etc. i. e. concretio talis, quae absque ullius artificis fiat voluntate aut arbitrio.

Ibidem: *Quid tempestates loquar varias et incertas, quibus nullo ordine vel examine, rerum omnium impetus volatatur! Notabili significatu impetum pro mole dixit. ut Satius Silv. IV. 2. 23.*

Tanta patet moles, effusaque impetus aulae.

Cicero N. Deor. II. 38. *Cum autem impetum coeli admirabili cum celeritate moveri vertique videamus etc. ubi non erat, quod doct. Walkerus coniceret ambitus, dum tamen ex Lucretio et Arnobio hunc vocis usum etiam recte illustrat. Observanda porro itidem significatio vocis *examen*, pro ordinatione, dispositione. Novatianus de Trin. cap. III. . . suspendit nentes . . . in statera, id est, certo divinae dispositionianis examine. Hinc forte apud Tertull. Apol. cap. XVIII. legendum: *quaec seculum certis temporum dispositionibus et examinibus ordinaverit. vulgo exitibus*, quod ceteroquin res denotare debet, certis suis temporibus eventuras.*

Ibidem: *In pace etiam non tantum aequatur nequitia melioribus, sed et tollitur: ut in pluribus nescias, utrum sit eorum detestanda pravitas, an optanda felicitas. Ediderunt sed attollitur, et sed et attollitur. Sed ita sequitur ac in lectione vulgata, ellipsi duriore sane, subaudiendum foret prae illis, scil. melioribus. Quamobrem non reiiciendum, quod coniicit Davisius, sed praeponitur. Nisi forte, leviore mutatione, malimus in pace etiam in tantum aequatur nequitia melioribus et collitur, ut in pluribus etc. vel potius *In pace etiam non tantum aequatur nequitia melioribus, sed ita collitur, ut in pluribus* etc. i. e. ut plures mali, quam boni, felices sint.*

Ibidem: *nec de numinibus ferre sententiam, sed prioribus credere, qui . . . meruerunt Deos vel faciles habere vel reges. Recte locum hunc Davisius vindicavit a conjectura Perizonii, m. D. vel patres habere vel reges. Edita nunc sunt Scheffleri Adversaria, in quibus hic pro faciles tentabat socios vel potius familiares; quod ceteroquin parum iusta ipsi oppositio videretur, quam postulet coniunctio vel. Frustra plane: nulla enim hic oppositio, sed vel utrobique valet et. Severus H. S. I. 53. et sacra ornamenta vel publica vel privata. ubi plura.*

Cap. VI. quippe antiquitas ceremoniis alque fanis tantum sanctitatis tribuere conuevit, quantum adstruxerit vetustatis. Invenustius antiquitas licet ceremoniis adstruere vetustatem: sed tamen elegantissimo cuique alia aliquando excidunt. Cicero de Divin. II. 33. *Errabat enim in multis antiquitas, quam vel usu iam, vel doctrina, vel vetustate immutatam videamus. Tali forma etiam Velleius Pat. I. 4. subsequenti tempore magna vis Graecae inventus abundantia virium, sedes quaeritans, in Asiam se effudit* ubi alia, ut et Lection. Tull. II. 5.

Cap. VII. *Specta de libris memorias, iam eos deprehendens initiasse ritus omnium religionum etc. Salvo aliorum de vera huius loci lectione iudicio, pro de libris coniecerim de his rebus, vel hoc de libris errore librarii natum potius existimaverim ex voce delubris, quae in praecedente versu exstat. Spectare de libris, pro libros spectare, idoneis exemplis non emprobat Davisius: et iuxta hanc ipsius lectionem, specta de libris; memoria iam eos etc. vox memoria inconcinnius abundat.*

Ibidem: *Testes equestrium . . statuae consecratae, qui . . de Perse victoriam eadem die, qua fecerant, nunciaverunt. Victoriam fecerant Romanis, sive praestiterant. Hic sensus cum fidei historicae convenit, tum quoque Latinitati satis consentaneus est; secus quam videt Meursius, qui neminem unquam Latinorum *victoriam facere dixisse* putabat. Vegetius R. M. I. 20. a quibus saepe factam esse constat *victoriam, cum hastati illi interessent.* Incertus Paneg. Maxim. et Constantino cap. XIII. Si pro divo Augusto Actiacam *victoriam tantummodo gen Agrippae confecit, quid sperandum etc?* Sic *facere sanitatem* dixit Novatianus Trinit. cap. XXIX.*

Cap. VIII. . . neminem fero . . qui hanc religionem . . infirmare sit tatur. Sit licet ille Theodorus Cyrenaeus, vel qui prior Diagoras Melius, nunquam tamen in hac impietatis disciplina simulatae Philosophiae nomine atque auctoritate pollebunt. Davisius legebat pollebit, et exponit, sit licet ille, qui hanc religionem dissolvere nitatur, Theodorus vel Diagoras, nunquam tamen id valebit praestare. Sed nihil ego in vulgata lectione moverim; sensus est enim: Fecerit hoc (conatus hoc fuerit) Theodorus, ac prius etiam Diagoras, numquam tamen apud posteros nomine auctoritateque simulatae philosophiae, multum valebunt. Sic ad duo singularia recte refertur verbum plurale pollebunt. *Vel hic accipendum pro et ut supra cap. I. ut . . pari mecum voluntate concineret, eudem vellet vel nollet.* vide quae notavi ad cap. V.

Ibidem: . . homines inquam deploratae inlicitae et desperatae factio- nis. Non immerito illud inlicitae nimium languore visum fuit Rigaltio, inter ista deploratae et desperatae. Quod igitur ille tentabat *incestae*, i. e. furiosae, equidem malim *incestae*, i. e. pestiferae, funestae, sceleratae. Statius Theb. IX. 28.

*Non aliter subtexunt astra catervae
Incestarum avium.*

Achill. II. 272.

*aut ipsa placebit
Tyndaris, incesta nimium laudata rapina.*

Notandum quoque illud Dictyos Cret. I. 20. ne tum illicio *immolationis sceleri* interesset. ubi aptius forsitan *illicio i. generi*, vel *illicitae i. sceleri*.

Ibidem: . . dum mori post mortem timent, interim mori non timent. *Ita illis pavorem fallax spes solatia rediviva blanditur.* Sunt qui hanc letationem defendant, sed salva Clar. virorum sententia, quid demum est blandire alicui pavorem solatia rediviva? Libens equidem aliis adsenserim de corruptione loci; quem tamen, dum illi diverso modo emendarentur, sic refingendum arbitror: *Ita illis prava et fallax spes solatia ridicula blanditur:* i. e. ominatur, pollicetur. ut Hegesippus I. 42. successionem *sibi remotis illis Antipater* haud dubie blandiebatur. *Rediviva solatia* hic, ni fallor, notare deberent solatia vel oblectamenta, quae iam in hac vita percepta, denuo in altera sint percipienda. Sed innuere potius videtur auctor talia, quae cum nulla adhuc Christianis miseris in hac vita contigerint, ipsis demum donanda sint in altera; quo sensu solatia haec *rediviva* dici posse vix credo: dicerentur sane obscurissime. Addo

*sed vox ridicula apposite hic illi contentui inserviat, cum quo de his statis loquitur Caecilius. Sic etiam *incepta* haec solatia vocat infra cap. XI.*

*Cap. IX. Ita eorum *vana* et *demens* superstitione sceleribus gloriatur. id de ipsis, nisi subsisteret veritas, maxima et varia et honore *praefanda*, *igaz fama* loqueretur. P. Burmannus ad Sueton. nuper coniiciebat hic regendum maxima et valida et honore *praefanda*; et valida exponebat tera, vera. Sed quo sensu sano dici hic posset, non de his *valida* (certa, *va*) loqueretur *fama*, nisi *veritas* subbesseret, non video. Voce *varia* ad multitudinem, multave genera scelerum, quae loqueretur *fama*, respicit utor: nec convenit hic inter *maxima* et *honore* *praefanda* illud *valida*, ro certa, vera. Si quid mutandum, libenter cum nonnullis legerim, *maxime nefaria* et *honore* *praefanda*: idque impense mihi placet.*

*Ibidem: Audio eos turpissimae pecudis caput *asini* consecratum . . *verari*. Ordinem verborum suadere putabat doctiss. Davisius, ut cum Cuero deleatur, tanquam glossa, vox *asini*. Immerito, ut vidimus Lection. Full. II. 6. adque haec Obseq. Prod. cap. CXXVIII. *ante pontificis maximi domum Lepidi*. Sic pollice utroque laudanda videtur ista MSS. lectio Valer. Max. III. 2. 3. *fusisque hostibus, opima Deo spolia Iovi Ferrio retulit*. ubi vulgo de eo. Nec reiicienda ista Flori IV. 1. *Tum consul habito senatu, in praesentem . . Cicero peroravit.* *Si* *rd* Cicero Graecio videbatur ex glossa irreproisse, aut saltem alieno loco poni. conferatur lib. II. 2. *Alter consulum interceptus Asina Cornelius.**

Ibidem: ubi convivium caluit. Formula eadem utitur quoque Sulp. Severus Hist. 8. II. 13. Igitur quum iam post epulas multis poculis convivium calere coepisset etc.

*Cap. X. quae aut omnia aut pleraque omnium vera declarat ipsius praeceps religionis obscuritas. Forte aut pleraque omnia vera etc. id est longe maiore ex parte. Terent. Heautont. IV. 7. dixi pleraque omnia, i. e. tantum non omnia, meest alles. Nepos in Eum. cap. XII. *Hic cum plerique omnes . . admirarentur, non iam etc. et alii alibi.* In hac autem forma nec plerique abundat, ut putabat Donatus, nec omnes, ut credebat Davisius supra ad cap. V. sed significatio vocis plerique intenditur adiecto omnes.*

*Ibidem: *Cuius (Dei nempto Iudeorum) adeo nulla vis nec potestas erit, ut sit Romanis numinibus cum sua sibi natione captivus.* Cum in MS. it *Romanis nominibus*, legerim R. hominibus: ceteroquin enim languida dnis oratio videtur, neque ex mente Caecilii, imbecillitatem Dei Iudeorum adeo evinceret, si Romanis numinibus, quam si Romanis hominibus non captivus. Hinc etiam infra cap. XXXIII. Octavius, dum ad haec Caecilii scommata respicit, nullam *numinum* Romanorum mentionem facit: *Ils, inquit, prius eos deseruisse comprehendes, quam esse desertos, nec, ut impis loqueris, cum Deo suo esse captos, sed a Deo, ut disciplinae transfusos deditos.* ubi sane facilius Romanis hominibus subaudias quam numinibus.*

*Ibidem: At etiam Christiani, quanam monstra, quae portenta concurrunt? Deum illum sum . . in omnium mores . . diligenter inquire? *concurrentem scilicet atque ubique praesentem: molestum illum volunt, impium, impudenter etiam curiosum.* Siquidem etc. Schefferus in Adversariis ex depravata codicis lectione qua mta nra fingebat quae, mirum,*

monstra etc. Sed *mirum* illud ante ista *monstra* ac *portenta* mirifice lauet et sordet. Nil melius ex cogitari posse arbitror, quam hoc Davis *quanta monstra*, vel quod alii edidere *quaenam monstra*; nec necessari sic sequi debere *quaenam portenta*, non quae portenta: contra Rigaltius probarem, nisi res manifesta esset. Porro distinguendum putemus. *... singunt Deum .. inquirere.* (id est, ut nempe Deus ille suus.. inquirat) *Discurrentes scilicet atque ubique praesentem, molestum illum .. curiosum: siquidem etc*

Cap. XI. *Quid? quod toto orbi et ipsi mundo .. ruinam moliantur quasi .. erupto elementorum omnium foedere, et coelesti compage divisa moles ista, qua continetur et cingitur, subruatur.* In Lection. Tull. II. 17. iam vidimus, non esse cur hic cum Viro celeb. velimus compage *divisa*, quasi alterius verbi emphasis hic satis magna non esset. Hegesippus II. 8. extr. *a quo dirutis divisisque porticibus, templum separasti.* Cyprianus de Unit. Eccl. pag. 110. *qui scindit et dividit ecclesiam Dei.* Firmicus de Error. P. Rel. pag. 19. *quis laceravit? quis divisi? quis membris eius operatus est?* Sic Prudentius Peristeph. Hymn. X. 494. et Hymno XI. 93. et alii passim. atque ita *dispertire* pro distrahere, dilacerare, discerpere, supra cap. IX. Porro ibidem monuimus satis recte se habere ista *qua continetur et cingitur*, et subaudiendum quamvis longinquius e praecedentibus *tutus orbis et ipse mundus*; qualium ellipsium exempla dedimus ad Cicer. N. Deor. II. 57. Postmodum hoc etiam a lac. Gronovio iam observatum comprei-

Ibidem: *inde videlicet et execrantur rogos, et damnant ignium sepulturas.* Quasi non omne corpus, etsi flammis subtrahatur, annis tamen et *netatibus in terram resolvatur, nec intersit, utrum ferae diripient, etc.* Davisio prorsus legendum videbatur et *intersit, utrum etc.* Emendationes tamen egere locum, non puto, modo reputemus non praecessisse affirmative *quasi*, sed negative *quasi non*; unde etiam *non hic ita subaudiendum, ac si audiremus et quasi non intersit nihil, utrum etc.* vel *quasi non certum esset, corpus .. resolvi, nec interesse, utrum etc.*

Ibidem: *Vellem tamen sciscitari, utrumne cum corporibus? et corporibus quibus, ipsi an innovatis resurgatur?* In obliqua huiusmodi questione signa interrogandi non congruunt, solummodo, quamvis hoc passim nunc negligatur, in directa adhibenda. Interpungendum autem .. *corporibus, et corporibus quibus, ipsi an i. r.* Male, quod etiam Davisius animadvertisit, rem gesserunt, qui sic orationem Minucii ex conjectura Ursini supplebant, *utrumne sine corpore an cum corporibus.* Saepius enim sic *utrum pro an adhibetur, non sequente, sed suppresso annon.* Hegesippus III. 2. *Admonuere plerique experiendum, utrum posset resuscitari Paneg. Incerti VII. cap. 11. et tamen utrum sufficeret hoc nobis saepius requisisti.* sic passim.

Ibidem: *Omnia ista .. a poëtis fallacibus in dulcedine carminis lusa, vobis etc.* Praestaret in *dulcedinem:* nec credo tam saepe Latinos, praesertim elegantiores, ablativo pro accusativo usos, quam casus hos permittos a scribis. Sic certe Iustini lib. IV. 1. *hoc ab antiquis in dulcedine fabulae compositum.* Conferatur etiam Tacitus Ann. IV. 11. *ne incredulitas veris neque in miraculum corruptis antehabeant.*

Cap. XII. *Ecce pars vestrum, et maior, melior, ut dicitis, egetis,*

etis, opere, fame laboratis. Elegans est Davisii conjectura segregatis, alienis, pauperie, fame laboratis. Sensus sic plenus et optimus. Quia tamen mutatio est liberior, facilius sic non male legerimus: egetis, algetis, pere inani laboratis.

Ibidem: *Ecce tobis minae, supplicia, tormenta, et iam non adorandae, sed mubeundae crucis. Male in edd. quibusdam est etiam non adorandae. Iam sic mepius intendit vim negativi non. Infra cap. XXI. Haec iam non sunt sacra: tormenta sunt. Lactant. M. Pers. cap. XIX. iam non pecorum, sed militum pastor. Salvianus Gub. Dei I. pag. 17. edit. Brem. In Aegypto quippe tunc iam non simplex tantum, sed multiplex etc. sic ibi legerim, cum vulgo, tunc enim non etc. Paulinus Epist. ad Aprum: nec iam scholastico magis, quam divino sermone. contra quam lectionem litem nullam movere Latinius debuit. Iustinius in Praefat. Quod ad te non iam cognoscendi magis, quam emendandi causa transmisi. sic enim illuc legendum videri, alias erit ostendendi locus.*

Ibidem: *vestrique dominantur. Constructionem hanc verbi dominari ex Horatio et Augustino illustrat Vechnerus Hell. I. pag. 205.*

Ibidem: *coronas etiam sepulcris denegatis, pallidi, trepidi, misericordiae digni, sed nostrorum Deorum. Sensum esse puto: misericordia digni, non talis cuiusdam, quem vos falso fingitis, Dei, qui opitulari vobis non potest, sed nostrorum, verorumque Deorum, quorum misericordia prodesse vobis queat. Sic ferme infra cap. XXVI. Angelos, id est, ministres et nuntios Dei, sed veri. Non igitur necesse videtur esse, ut cum Io. Fr. Gronovio scribamus et nostrorum Deorum, aut cum Davisio vel nostr. D.*

Cap. XIII. *quod oraculum idem ipse praesensit, idcirco universis esse praepositum, non quod etc. Praesentire, pro bene animadvertere, etiam de praesentibus rebus, non tantum de futuri dicitur. Observatum iam video a Davisio, cuius exemplis addi potest Plinius N. H. XXVIII. 2. gna et absentes tinnitu aurium praesentire sermones de se, receptum est. Dicty Cret. III. 25. nonne adhuc praesenserunt, eandem causam extitisse tamquam funerum? Iustinus XVI. 2. Inchoata igitur inter fratres reconciliationem cum praesensisset Demetrius etc. vide etiam lib. XIII. 6. Parro, quamvis se passim ante infinitum subaudiatur, maioris perspicuitatis causa non male coniicias hic scripsisse auctorem, idcirco universis sese praepositum etc. De reliquo nihil esse videtur, quod emendatione egeat. Sensus enim, ni fallor, planus; cuius oraculi mentem idem ipso recte percepit; sese nimirum per illud ideo universis esse praepositum, non quod etc.*

Ibidem: *Hoc fonte defluxit Arcesilae, et multo post Carneadis et Academicorum plurimorum in summis quaestionibus tuta dubitatio. Acute Davisii coniicuit et Academicorum, Pyrrhoniorum in summis etc. Sed ut Pyrrho facile intelliguntur in Academicis, verbis quippe magis, quam re discrepantibus: ita scrupulus, quem in vocem plurimorum movebat vir audatus, tolli facilissime potest. Cur, quæso, inquit, Noster Academicorum plurimorum dubitationem memorat, cum tota illa natio nihil comprehendendi posse decreverit? Respondeo, quia secta Academicorum adeo est numerosa, ut ideo omnes Academicici plurimi congrue appellari pos-*

sent. Hoc etiam dudum iam observavimus Lection. Tull. I. 2. Talia tamen hic, cum bona lectoris venia, repetere aliquando liceat.

Ibidem: *nec . . audaciter in alteram partem ferenda sententia est. Non est, cur alterutram velis pro alteram; quod posterius saepissime pro priore adhibetur a Latinis. supra cap. V. ut libram teneas aequissimi iudicii, nec in alteram partem propensus incumbas.* Cicero Acad. II. 43. *Non potest igitur uterque esse sapiens . . sed alter.* Plura deponi exempla ex Fabri Thes. Tursellino de Part. Freinshemii Indice in Florum et aliunde possent.

Cap. XIV. *dum verborum lenocinio . . avocantur, sine delectu asseruntur dictis omnibus, nec a rectis falsa secernunt, nescientes etc.* Bend se habere vocem rectis existimo, secus quam iudicabat Iac. Gronovius, dum corrigit certis. *Recta enim dicta sunt vera, sincera, nihil ficti habentia, adeoque falsis contraria.* Sic infra cap. XVI. . . *sermo . . non fucatur pompa facundiae, sed, ut est, recti regula sustinetur.* Plautus Capt. V. 2. *Recta et vera loquere.* Sic nihil usitatus, quam falsa, ficta, pravorum nomine appellari.

Ibidem: *Sic assidue temeritate decepti, culpm iudicis transferunt ad incerti querelam.* Optima mihi Wowerii emendatio videtur, qua iudicis legit pro iudicis. Sensus ita planus: non agnoscunt iudicij temerari culpam, sed tantummodo de incerto rerum, tanquam errorum suerum causa, queruntur.

Ibidem: *Igitur nobis providendum est, ne odio identidem sermonum omnium laboremus, ita ut in execrationem et odium hominum plerique simpliciores efferantur.* Davisius subiunctivum efferantur in indicativum mutat. Et sane ut non causale hic est, sed quemadmodum denotat. Nec tamen novare quidpiam ausim, quia haud raro ita per subiunctivum aut infinitivum obliquatur oratio, quae proprie recta esse deberet. De tali infinitivo dicimus infra ad haec cap. XXXIV. quis audeat repugnare, ha minem a Deo ut primum potuisse fingi, ita posse denuo reformari. Subiunctivo autem simili utitur Noster cap. XXXV. *Et quamquam imperita Dei sufficiat ad poenam, ita ut notitia prosit ad veniam etc.* ubi cur et voluerit vir laudatus, non video, cum ad eandem formam in loco, quem iam prae manibus habemus, sileat; atque eodem modo ita ut coniunguntur cap. XXXIV. Porro nec minor durities sequentibus subiunctivis inest: Lucifer Caralitanus pro Athan. lib. I. pag. 20. quia Georgius, ut fuerint filii Heli, filius pestilentiae sit. et pag. 79. *Quid aliud adtrahit . . nisi quia sit Dei filius aeternus, sicuti sit et cuius sit filius.* S. Severinus Dial. I. 7. in quo editum legebatur, quia D. Iesus, sicut . . in carcere venisset . . ita esset . . diabolus redemturus. et Dial. II. 3. . . satisque intellexisse, quam . . rigescere debuissent, sicut adixa . . iumenta videlicet. Latro contra Catil. cap. XIV. *At contra, eos qui tales intercedunt, non modo dici atque appellari cives, ut essent, statuebant, sed etiam quod frustra Cortius, ad hanc rationem parum attentus, vexabat.* Salvianus de Gub. Dei I. pag. 5. *hoc utique intelligentes, sicut ille . . totus sit . . operi suo deditus, ita scilicet Deum nostrum ab universitate omnium rerum nec munus dignissimae visionis avertere etc.* ubi cave cum L.

atinio velis totus est. Conferantur etiam talia exempla: supra cap. IM.
in *in ipso aequoris limine plantas tingeremus*, quod vicissim nunc . . alideret, nunc fluctus in sese resorberet. pro alludebat et resorbebat. Ne-
os in Epam. cap. VII. Cum . . dux esset electus belli imperitus, cuius
errore eo esset deducta illa multitudo, ut etc. Florus IV. 7. et quamvis
lues non essent praesentes, quorum alterum corporis aegritudo, illum me-
ta et ignavia subduxissent etc. ubi quorum in quum mutari non opus-
fuit. Plura adiungi possent, nisi iam longior in hac re fuisset.

Cap. XV. Decedis . . officio iudicis religiosi: nam perinxirium est,
nires te actionis meae . . infringere, cum Octavius integra et illibata ha-
beat singula, si potest refutare. Interpunxerim . . habeat singula, si pot-
est, refutare. id est, habeat refutanda, ex usu infinitivorum soleanni, de
quo Vorstius de Lat. F. Susp. cap. VII. Nisi potius habere pro debere
dixerit aut, quod malum, debeat legendum sit.

Cap. XVI. nam interim Deos credere, interim se deliberare variavit.
I.e. variando, sibi non constando, declaravit. Forsitan tamen, quod hic
verbi variare usus videtur insolentior, legendum . . se deliberare declara-
nit. Nemo certe magnam, si forte minus necessariam, mutationem dixerit.

Ibidem: Quid igitur! ut qui rectam viam nescit ubi, ut fit, in plures
ma diffunditur, quia viam nescit; haeret anxius, nec singulas audet eli-
gere, nec universas probare: sic cui etc. Ista quia viam nescit, inficietis
sic abundant, quoniam iam praecesserit qui rectam viam nescit. Quam-
obrem forte inde per incuriam librarii, ut aliquando fit, repetita sunt,
aut τετραλογία sic aliquomodo minuenda, ut reponamus quia veram nescit.

Ibidem: sciat omnes homines . . rationis et sensus capaces et habiles
procreatos, nec fortuna nactos, sed natura insitos esse sapientiam. Silices
noncoqui queat, qui haec cum lac. Gronovio toleret. Melius igitur illi, qui
tendunt, sed natura indeptos esse sapientiam, vel nec f. datam, sed na-
tura inditam esse sapientiam. Quid si tamen, alteratione facta minore,
valens potius, nec f. nactos, sed natura induitos esse sapientiam? quali
Gracismo Cyprianus Van. Idol. pag. 399. ed. Gron. dixit indui carnem;
qualique metaphora Patronius cap. IV. Eloquentiam pueris induunt adhuc
uscentibus. cum nota Burmanni.

Ibidem: atque etiam quo imperitor sermo, hoc illustrior ratio est,
poniam non fucatur pompa facundiae etc. Locus hic defendendae inser-
rit tentatae isti lectioni Auct. Dial. de C. Corr. Eloq. cap. XIX. Facile
perferebat . . ut imperitus et ruditus imperitissimarum orationum spatia.
ubi epithetum imperitissimarum voci orationum minus congruum putabant
vhi eruditissimi, a quibus nobis dissentendum iam olim existimavimus.

Cap. XVII. Nos quibus vultus erectus, quibus suspectus in coelum da-
tim ut, sermo et ratio . . ignorare nec fas est nec licet ingerentem etc.
Forte . . datus, et sermo et ratio etc. Asyndetis tamen delectatur quo-
que Minucius.

Ibidem: Quid loquar apte disposita recta montium, collum flexa,
incorrecta camporum? Recta montium quid sint, melius doceri aveo. Quid
i legamus ardua montium? A litera facilime absorberi, atque inde re-
qua manare depravatio potuit.

*Cap. XVIII. Sic et similes universi videmur, et inter se singuli dissimiles invenimur. Inter se pro inter nos, more Graecorum; qui sic passim et aevroq dicunt. Sic supra cap. XI. *coelo et astris . . interitum denunciare; sibi mortuis, extinctis, qui sicut nascimur, et interimus, aeternitatem repromittere.* Rarius hoc apud Latinos.*

*Ibidem: Quid nascendi ratio? quid cupidio generandi? nonne a Deo data est? et ut ubera partu maturescere lactescant, et ut tener foedus . . adolescat. Hisce et ut ubera etc. praecedentia non satis recte adaptari posse putabat Davisius, nisi legatur in neutro plurali a Deo data sunt. Sed recte per ellipsoes genus usitatissimum haec ita accipias, ut si plenius audiremus . . data est? et illud datum itidem, ut ubera etc. Sic, ut iam in Lection. Tull. monuimus, Tacitus Ann. I. 15. Sed decreta peccatoria ex aerario, utque per circum triumphati ueste uteretur. ubi consulendus I. F. Gronovius. Cicero Famil. I. ep. 3: *Commenda tibi eius omnis negotia . . in primisque, ut . . eum ita tractes etc. scil. rogo.* Sallustius Jug. cap. XXIX. 5. ac pauca . . locutus de invidia facti atque in deditio-
nem uti acciperetur . . in deditio-
nem accipitur. ubi hortatus aut tale quid subaudiendum. Aurelius Victor de V. Illust. cap. 1. *quibus regnum en-
tus vicibus habendum reliquit, et ut alternis imperarent.* scil: voluit. ubi
cave cum nupero editore doctissimo recte a quibusdam codd. copulam et
omitti existimes. Novatianus de Cibis Jud. cap. II. *Altum quoque discri-
men induxit, quidque aut reprobum iudicaretur aut mundum.* scil. distin-
xit, significavit. quod non sollicitandum iam alias diximus. Ex Arnobio
et aliunde plura mihi collecta exempla dare possem, nisi iam degomita
sufficerent, et multa etiam talia Cortio aliisque iam notata essent.*

*Ibidem: . . cogitanti imperia terrena, quibus exempla utique de coelo.
Davisius legebat exemplar; quod non scindatur neque dividatur imperium
divinum, ut multa de coelo exempla derivari possent. Sed si unicuique
imperio sit de coelo exemplar, non adeo male unum illud exemplum,
quod sibi omnia commune habent, tanquam tot exempla considerantur.
Sed magis forsan ad rem pertinebit, ut observemus plurali huius vocis
numero pro singulari saepissime hoc aeo usos fuisse Latinos. Alcimus
Avitus lib. II. 387.*

— *si nos exempla priorum*

Non torrent, nostro fies exempla timori.

Avianus Fab. XLI. de uno exemplo:

Haec poterint posthac miseris exempla docere.

Paulinus V. Martini II. 105.

Praegressum exemplis certatim imitata magistrum.

*vide et lib. IV. 534. lib. VI. 300. Sulp. Severus Epist. IV. 7. Ego pa-
ter gentium, cuius exempla sequerentur, electus sum. Firmicus Err. Prof.
Rel. pag. 25. a Iove sumantur exempla. Augustinus Epist. XXXI. 6. in
uno coniugio proposita utriusque sexui . . non desperandae perfectionis exem-
pla. Treb. Pollio in Valerianis cap. II. *Prinus genere . . moribus sin-
gularis, exempla antiquitatis.* sic quidem liber Casauboni, teste Salma-
sio, cum tamen alii malint exemplum.*

Ibidem: Quando unquam regni societas aut cum fide coepit, aut sine

truore discessit? Aptiore longe oppositione legas *desist*, quam *discessit*: atque ita emendandum esse, fidem facit, quod etiam Cyprianus de Van. Idol. in his Minucii exprimendis verbo *desist* usus est.

Ibidem: *Generi et socii bella toto orbe diffusa sunt, ut tam magni imperii duos fortuna non cepit.* Respexisse Davisius Nostrum scribit ad haec Lucani I. 109.

populiisque potentis

Non cepit fortuna duos.

Verisimilius tamen, ut respexerit ad hunc locum Flori IV. 2. *Nefas! sic de principatu laborabant, tanquam duos tanti imperii fortuna non ceperit.* ubi Florus, ut alibi, imitatur Lucanum; cum Florum exprimat Minucius, quod et infra cap. XXXVII. ipsum facere videbimus.

Ibidem: *tu in caelo summam potestatem dividi credas, et scindi veri illius ac divini imperii totam potestatem?* Haud immerito ingrata illa vox potestatem geminatio offendit viros clarissimos. Dubito tamen, an ad hoc stili vitium sit connivendum. sic supra cap. IX. *Ad epulas solemni dies coedunt . . sexus omnis homines et omnis aetatis: illic post multas epulas ubi etc. cap. VIII. templa despiciunt, Deos despiciunt, purpuras despiciunt.* quod ipse defenderat iam Davisius. Novatianus de Trin. cap. VIII. *cuius imperio omnia commoventur, fontes scaturiunt . . maria commoven- tur. ubi nostra etiam sis, consule.*

Ibidem: *magnitudinem Dei, qui se putat nosse, minuit: qui non vult minuere, non novit.* Vir quidam eruditus in Miscell. Observat. Volum. I. pag. 28. retributebat, qui non vult minuere, novit: quod significaret . . qui putat se non posse nosse, novit eum. Sed dura ista verba qui non vult minuere sic exponuntur, qui putat se non posse nosse. Imo vero sic, in lectione vulgata, exponendum illud non novit. Qui non vult minuere magnitudinem Dei, inquit, nimisque humiliiter abieotque de illa sentire, non novit; id est, is credit profiteturque se non nosse hanc magnitudinem. Haud raro tali aliquo sensu impropprio verba sciendi, nesciendi adhibentur. Plautus in Mil. II. 6. *Nae tu hercle, si te Dii ament, linguan complices positac: etiam illud scies, nesciveris; ne videris, quod videris.* Plinius VIII. ep. 23. *Ratum hoc adolescentibus nostris . . statim sapiunt; statim sciunt omnia.* ubi vide Cortium. Sic *inscientia* conscientiam professionemque *inscientiae* denotare videtur in loco vexatissimo Ciceronis de Nat. Deor. I. 4. . . *causan;* id est, *principium philosophiae esse in- scientiam, prudenterque Academioq; a rebus incoerti adensionem cohibusse.* Plenius hanc *confessam imperitiam* vocat Noster supra cap. XIII. Ita *con- fesse imperitiae summa prudentia est.* idque Cicero proprie appellat *head.* I. 4. *non arbitrari se scire quod nesciat.*

Ibidem: *quem (Deum nempe) si patrem dixeris, terrenum opineris; si regem, carnalem suspiceris etc.* Epitheta *terrenum* et *carnalem* aptius hanc dubie sic transposterioris: *quem si patrem dixeris, carnalem opineris; si regem, terrenum suspiceris.*

Ibidem: *Quid? quod omnium de isto habeo consensem?* Audio vul- gus, cum ad coelum manus tendunt, nihil aliud quam Deum dicunt, et etc. Minus congrue ista nihil aliud quam Deum dicunt, praecedentibus cohae-

rent: tentabam itaque olim *Rude vulgus* . . nihil aliud etc. nec conjecturae me istius adhuc poenitet. Posset interim etiam, *Audio v.*, c. a. e. m. tradentes nihil a. q. D. dicunt. *Audio vulgus cum* . . dicit vel dicunt pro audio vulgus dicens, formam refert Tullio et elegantissimo cuique familiarem. Cicero de Divin. I. 46. *L. Flaccum* . . ego audivi quum audieret, *Caecilium* . . exisse etc. de Finibus V. 19. *Equisdem e Ca. Aufidio* . . saepe audiobam, quum se lucis . . desiderio moveri diceret. i. e. *Ca. Aufidium* dicentem. de Orat. II. 46. saepe vidi quum ex persona mihi deder oculi hominis histrionis viderentur, spondatia dicentis. i. e., vidi eos los ardere visos. vide de N. Deor. I. 21. et passim alibi. Denique, in re incerta, cogitare etiam licet: *Adeo vulgus, cum* . . tendunt, . . dicunt, et etc. ut cap. V. *Adeo passim cadunt, montes irruunt*. Plenius inde adeo dixit cap. VI. *Inde adeo . . videmus singulos sacra ritus gentiles habere*. Vix autem monere opus est, nomen collectivum singularis numeri, per enallagmen solennem, cum verbo pluralis construi ut et cap. X. XII. et multifariam.

Cap. XIX. notum est . . Antisthenem populares Deos multos, sed naturalem unum praecipuum (tradere): *Speusippum vim naturalem animalium qua omnia regantur, Deum nosse*. Respicit ad haec Ciceronis N. Deor. I. 13. Atque etiam Antisthenes . . populares Deos multos, naturalem esse dicens, tollit vim et naturam Deorum. Nec multo secus Speusippum, vim quandam dicens, qua omnia regantur, eamque animalem, evolvit ex animis conatur cognitionem Deorum. ad quem locum recte observat Davisius, in his Minucii verbis tollendum illud naturalem ante rō animalium nisi forte legendum vim naturam animalem; neque enim adeo exacte per que omnia verba exprimere Ciceronem Noster voluit.

Ibidem: *Quid Democritus? quamvis atomorum primus inventor, non plerumque naturam . . Deum loquitur?* Doct. Arntzenius ad Plinii Paneg. cap. II. 7. distinguit, *Quid? Democritus, quamvis etc. sed nulla distinctionis mutatione opus est, nisi malis, Quid Democritus, quamvis. . . inventor? nonne etc.?* sic supra hoc cap. *Quid Mantuanus Maro? non apertius, proximius, verius? cap. XVIII. Quid nascendi ratio? quid cupid generandi? nonne a Deo data est?* vid. et cap. XXI. XXVI. biq. Davisius adhuc Cicero de Divin. II. 9. *Quid vero Caesarum putamus, si divinam fore ut etc.?* quo cruciatu animi vitam acturum? Referendum hoc ad lud ellipsoes genus, de quo nos ad Cicer. Acad. II. 10.

Ibidem: *Aristoteles variat, et assignat tamen unam potestatem: non interim mentem, mundum interim Deum dicit, interim mundo Deum proficit. Malum et assignat tamen uni potestatem, vel, et assignat tamen una mundo potestatem.*

Ibidem: *Cleanthes enim mentem, modo animum, modo aethera, plurumque rationem Deum dicit.* Davisius ad Cicer. N. Deor. I. 14. legebit C. enim mundum, modo animum etc. verissime, ut puto.

Ibidem: *Eadem fere Chrysippus, vim divinam, rationem naturalem. Deum credit.* Non damno talenti appositionem; mollior tamen ductus erationis, si interpongas: *Eadem fere Chrysippus, vim divinam etc. su auditu dicit, sentit.*

Cap. XX. Antiquitas imperitorum fabellis suis delectata vel capitandere et capi ita coniungit Tullius Fam. VI. ep. 7. tu pro tua prudenter, quibus rebus gaudeat, quibus capiatur Caesar, tenes. Multum autem postea in iungendis synonymis, qualia sublimior et altior, figura et mendacia defendere et tueri, errare et falli, cap. XIX. XXII. XXVIII. XXXII. et alibi. Saepius porro synonyma eiusmodi copulantur coniunctione vel pro et. Sulp. Severus H. S. II. 15. Satis se domino ob peccata vel crima fidisse poenarum. ubi plura cumulamus. confer quae supra ad cap. VIII. haec vero nihil erat, cur Davisius ista delectata vel proscriberet, tantum propter legeret fabellis suis capita. Immerito enim causatur, quod de fabularum delectatione vel suavitate hic non sit agendi locus. Delectari enim fabellis qualibuscumque, sensu hic percommode, dicimur, si facile illis aures praebeamus, magnique illas faciamus. Similiter multitudo Deorum quam delectare dicitur apud Lactant. I. 7. 7. atque infra cap. XXII. Dulcia figura ac mendacia dicuntur, quibus capi se facile patiantur homines. confer Cicer. de Divin. II. 55. et alibi.

Ibidem: Dum gestiunt eorum memorias in status detinere. Detinere pro conservare, retinere, tenere, Latinitas Minuciani praecipue aevi. Cyprianus de Van. Idol. initio: ad defunctorum vultus per imaginem detinendos expressa simulacula. Lampridius in Commodo cap. II. adhibitos rustodes vitae suae honestiores ferre non potuit, pessimos quoque detinuit. Treb. Pollio in D. Claudio cap. I. eo libro . . qui Cleopatranam etiam stirpem . . detinet. Orosius de L. Arbitrio: quid . . non necessarium tibi in ore tuo adiutorium Dei detines? Hist. II. 4. regnum occisi socii, auctoritate assumum, habita in cives crudelitate detinunt. vide et cap. 10.

Cap. XXI. Lege Stoicorum scripta . . eadem mecum recognoscet. id est, ut cap. XIX. dixit, deprehendes. Scilicet ut in aliis multis, ita etiam in verbo recognoscere praefixum re saepe, apud hos praesertim Latinos, abundat. Ex Sidonio et aliunde id constare facimus ad ista Sulp. Severi Epist. IV. 7. Ego Isaac . . non dubitavi . . offerre tibi pro victima; ut iti recognoscerent nihil non Domino praestari debere.

Cap. XXII. Ut in hodiernum inopinato visos, caelo missos; ignobiles et ignotos, terrae filios nominamus. Barthius ad Stati Theb. X. 752. quia inopinato visi etiam terrae filii, vel terra editi dicerentur, lacunam inesse his statuit quorundam, quibus expressis oppositio aptior esset inter inopinato visos et ignobiles ignotosque. Sed ita distinxisse auctor videtur, ut prioribus speciatim intelligat homines, aliqua in parte claros aut praestantes, posterioribus tales, qui cum obscurio sunt ortu, tum factis virtutibusve se non adeo illustrant. Sic autem cepisse etiam Lactantius videtur lib. I. cap. XL. Minucius, inquit, Felix sic argumentatus est: Saturnum . . Coeli filium dictum, quod soleamus eos, quorum VIRTUTEM nomen, aut qui repente advenerint, de caelo cecidisse dicere; terrae autem, quod ignotis parentibus natos, terrae filios nominemus. Et terrae filiorum appellatio plerumque hominibus vilioribus accommodatur.

Ibidem: Saturnum enim principem huius generis et examinis . . hominem prodiderant. Examen pro multitudine, grege, Pacatus, Plinius aliquique dixerunt. Sic etiam in loco, huic congruo, Tertullian. Apol. cap. X. satis

iam de Saturno, licet paucis. Etiam Iovem ostendemus tam hominem quam ex homine, et deinceps totum generis ipsius examen tam mortale, quam seminis sui par. ubi, salva Cl. Havercampi sententia, cum libri nonnulli habeant sui pater, et alii sui par est, libens reposuerim sui pater est. eodem enim sensu voce princeps hic utl Minucium videmus, qui quidem Tertulliani locum ob oculos habuisse videtur.

Ibidem: *Urbem Saturniam de suo nomine, et Ianiculum Janus, ad moriam eterque posteritatis reliquerunt. Perperam in quibusdam edd. est. n. S. dedit suo nomine etc. quod in condidit mutandum putabat doct. A. Victoris editor. Sed cum dare pro condere solere accipi, iam cum aliis docuit Barthius ad Stat. III. Theb. 16., tum neutrum, nec dedit nec condidit, hic stare posse, ipsa grammatica verborum constructio ostendit.*

Cap. XXIII. *Ecce ornatur, consecratur, oratur. Tunc postremo Deus est, cum homo illum voluit et dedicavit. Postquam illud voluit recte iam vindicaverat Iac. Gronovius, nollem a Davisio tentatum cogitare, Horatius Sat. I. 8.*

*Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum;
Cum faber incertus, scannum faceretne Priapum,
Maluit esse Deum.*

Clemens Recogn. IV. pag. 81. *Cui palam non est, (idolum) id esse illud metallum, quod artifex voluit? Quomodo ergo inesse illi divinitas putanda est, quod si noluit artifex, omnino non esset. quem locum iam contulit Elmendorfius.*

Cap. XXIV. *Araneae vero faciem eius intexunt . . . vos tergitis, mordatis, eraditis, et illos, quos facitis, protegitis et timetis. Dum unusquisque vestrum non cogitat etc.: dum nihil ex his, quae timent, norunt; sic in auro et argento avaritia consecrata est: sic etc. Legendum puto et illos, quos facitis et protegitis, timetis. Timebant Deos, quos ipsi facerent, ac tali modo, qui in praecedentibus descriptus est, protegerent. sic etiam solius timoris mentio fit in sequentibus: dum nihil ex his, quae timent, norunt. Delinde concinnius hoc modo interponixeris . . . timetis; dum . . . norunt. Sic in auro etc.*

Ibidem: *Quaedam fand semel anno adire permittunt: quaedam in trum visere nefas. Est quo viro non licet, et nonnulla absque foeminis sacra sunt. Coniicit Davisius Est quo viro ire non licet. At solummodo subaudiendum ἀπὸ τοῦ ξονοῦ visere: neque enim tantum visere locum, sed etiam visere ad locum dicunt Latini. Plautus in Casina III. 4. Viso hoc, apator si a foro rediit domum. in Rud. V. 1. illam . . . visam hue in Venetis fanum. Lucretius II. 360. et crebra revisit ad stabulum. Plura Iuretus ad Symmach. IV. ep. 52. quae etiam recollectus Heinsius ad Ovid. Amor. II. 2.*

Ibidem: *Hic defensio communis furoris est furentium multitudo. Aptius hoc modo connectentur haec superioribus: Sic defensio etc.*

Cap. XXV. *Nam asylo prima plebs congregata est. Confluxerant perditi, facinorosi, incesti, sicarii, proditores. Meursius conjectabat . . . congregata est: quo fluxerant. Sed ut stilos Nostri in plurimis aliis locis est abruptior, sic nihil usitatius, quam voculas ibi vel illuc hoc modo omitti.*

idemus hoc ad ista Vellei II. 51. nihil in mora habuit, quo minus . . illuc) perveniret. et Iustini lib. VII. 1. urbem Edessam . . occupavit, re-ocatusque . . regni (ibi) sedem statuit. Aptius praeterea hic confluendi, nam fluendi verbum est.

Ibidem: Iam finitimos agro pellere . . cum Romulo regibus ceteris et postremis ducibus disciplina communis est. Merito illud postremis disciplinare Davisio puto, tentanti posteris. Minore tamen mutatione etiam conicei posset post reges.

*Ibidem: Nec pullos cavea reclusos etc. Recludere pro includere. Iu-
stinius I. 9. quia singulae separatim recludantur. Alias plura congerimus.*

Cap. XXVI. Nonne . . pullos edaces habuit et Paulus apud Cannas, tamen cum maiore reip. parte prostratus est? Distinguunt viri docti, et Paulus, apud Cannas tamen etc. Sed vix equidem dubito, quin sic sit transponenda copula . . habuit Paulus, et apud Cannas tamen cum etc.? Sic illud et adhibetur in praecedentibus: Quid Regulus? nonne auguria ierarvit, et captus est? Mancinus religionem tenuit, et sub iugum missus est et deditus? Pullos edaces etc. Adde quod etiam Minucium hoc modo exprimit Cyprianus de Van. Idol. . . missus est: et pullos edaces Paulus habuit, et apud Cannas tamen caesus est.

*Ibidem: Ne ante brumam in Africam navigia transmitteret etc. Le-
gebat Davisius navigio, vel vocem hanc expungebat. Navigia tamen ex-
stat etiam apud Cyprianum, ubi locum hunc exscribit. Et quemadmodum
appellere navem et navi dicunt Latini, observante Perizonio ad Sanet.
Min. IV. 4., ita non obstat eur non item transmittere navigium et navigio
dixerint. Sic sane Curtius X. 1. Adiliebant, navigia . . famam auri se-
cutis gubernatoribus, in insulam esse transmissa. Similiter trahi cere naves,
classem, dixit Tacitus cum aliis, quos laudat doct. Arntzenius ad Aur. Vict.
V. Illust. cap. XL.*

*Ibidem: Tiresias caecus futura videbat, qui praesentia non videbat.
Davisius amoliendum rō caecus censebat. Non minus tamen ingratus est
pleonasmus iste quem illustrabat cap. XVI. dicam equidem ut potero, pro
tribus, et magna vis aliorum exemplorum convasari facilissime posset.*

*Ibidem: Eorum . . negotio primus Hostanes et verum Deum merita
majestate prosequitur, et angelos, id est, ministros et nuntios Dei, sed veri,
etiam veneratio novit assistere, ut et nutu ipso et vultu domini territi
contremiscant. Ita edidit Davisius: at facile videbam, scribendum et an-
gelos . . eius venerationi n. a. cum in aliis edd. iam sic emendasse Ursi-
num reprehendebam. Ita et Cyprianus: et angelos veros sedi eius dicit
existere. apud quem (ut hoc obiter moneam) cum mox legitur irrepentes
tim in corporibus, praepositio tollenda, iuxta Nostrum cap. sequente.*

*Cap. XXVII. Isti igitur impuri spiritus etc. Hi sunt et furentes,
quos in publicum videtis excurrere, vates et ipsi absque templo, sic insa-
xiunt, sic bacchantur, sic rotantur. Interpungendum puto . . vates. Et
ipsi absque templo . . rotantur. Porro quia non de daemonibus ipsis, sed
hominibus obsessis loquatur Minucius, legebat Davisius Hinc sunt et fu-
rentes etc. Sed plane de daemonibus ipsis loqui auctorem existimo, nec
ilio referri posse ista et ipsi absque templo etc.: nihilque usitatius est,*

quam ut de spiritibus daemonibusve loquantur auctores tamquam de hominibus, per illos instigatis. Marcus Euang. III. 1. *Et spiritus immundi, cum illum videbant, predecidebat ei.* vide Luc. XI. 14. et alibi in Euan- gelii. Tertull. Apol. cap. XXIII. *Edatur hic aliquis, . . quem Daemon agi constet. Iussus a quolibet loqui spiritus ille, tam etc.* S. Severus V. Mart. cap. XVII. sed nequam spiritus nullo proferri modo ex cella . . pe-tuit: ita in advenientes rabidis dentibus saeviebat.

Ibidem: *Ipsius testibus esse eos daemonas de se verum confidentibus credite.* Teste Viro Docto in Miscell. Observ. 1734. Vol. IV. pag. 423. In MS. extat credite f: ssis, quamvis aliquatenus hoc f: ssis deletum sit: et haec verba de se verum confidentibus solummodo inter versus sunt. Unde quidem ille coniectabat, *Ipsius testibus esse eos daemonas credite fuisse.* Sed in tali lectione illud testibus longe melius abesset: tautologicum enim nimis, nimisque durum hoc videtur: *eos daemonas esse credite ipsi testibus fassis.* Malim itaque *ipsiis testibus, esse eos daemonas credite, de se verum fassis.*

Ibidem: *Adiurati enim . . inviti, miseri corporibus inhorrescant, et vel exsiliunt statim, vel evanescunt gradatim etc.* Malim . . *inviti miseri corporibus inhorrescant.* Obsessa corpora Cyprianus dixit. Mirum porro, legendum visum fuisse viro docto in Miscell. Obs. I. d. . . *miseri inhorrescant. e corporibus vel exsiliunt etc.* Ut enim sensu plano ac facili hic adhibetur phrasis *corporibus inhorrescere*, sic in his et *vel exsiliunt etc.* commodissime subauditur inde vel *ex iis corporibus.* nec tale quid praefigebat Cyprianus: *Videas, inquit, illos . . unde veniant . . confiteri: et vel exsiliunt statim, vel evanescunt gradatim, prout fides patientis adiurat, aut gratia curantis aspirat.*

Cap. XXVIII. Quam autem iniquum sit, (de) incognitis et inexplo-
tis iudicare, quod facitis, nobis ipsis poenitentibus credite: et nos enim
idem fuimus, et eadem . . sentiebamus. Legerim et nos enim idem fecimus,
et eadem . . s. Meursius emendabat *idem fuimus;* sed, adservato prono-
mine, numerum singularem mutari necesse non foret. Cicero Tusc. V. 40.
. ergo hi in illorum sermone surdi: *omnesque id nos in his etc.* ubi plura
exempla suggestimus. Verum idem facimus longe aptius respondet pre-
cedentibus *de incognitis indicare . .* Et ante nos valet etiam, et verba et
eadem . . sentiebamus precedens illud *idem fecimus,* solenni admodum
genere, solummodo explanant.

Ibidem: *et eodem asinos cum Iside religiose decoratis.* Cum in MS. exstet *devoratis,* Heraldus inde fabricabatur *denotatis,* Ozelius post Me-
ursium *devotatis,* N. Heinsius in Syll. Epistol. T. IV. pag. 260. *adoratis.*
Sed Rigaltio non male placuit *decoratis;* nisi sic simul velimus *religionem*
decoratis, id est, dignamini, coherestatis. Ennius Fragm. pag. 161.

Nemo me lacrimis decoret, nec funera fletu

Facrit.

Apuleius Flor. cap. XVI. qui me in illa curia honestissimis acclamacioni-
bus decoravere. Tacitus Hist. II. 89. atque ibi matrem complexus Augustus
nomine decoravit. ubi non erat ut Rhenanus vellet *honorarit.* Vide etiam
quae doct. Wasseus ad Sallust. Catil. cap. XII.

Cap. XXIX. *Quae fieri non crederemus, nisi de vobis probaretis. i. e. a vobis, exemplo vestro.* Statius in Praefat. Silvarum: *quamvis metuo, ne verum istuc, versus quoque ipsi de se probent.* Lactantius I. 5. *ne minus idonea probatio videatur de his, quibus omnino non creditur.* quo eco cave cum Heumanno legas . . videatur esse his, a quibus o. n. c.

Cap. XXX. *Illum iam velim convenire, qui initiari nos dicit aut credit de caede infantis et sanguine.* Singularem hunc verbi convenire usum observavit iam Livineius, locumque hunc contulit cum his Lat. Pacati ap. XVIII. *quotidie in beneficia tua querimus, et memoriam convenimus.* it cap. XLI. *Age dum, si videtur, praeteritas cogitationes tuas consule, et reia conveni.*

Ibidem: *Tauris etiam Ponticis et Aegyptio Busiridi ritus fuit hospites inmolare; et Mercurio Gallos humanas vel inhumanas victimas caedere.* Malum *Geltis*, scil. ritus fuit.

Ibidem: *Romani . . Gallum et Gallam sacrificiis viventes obruerunt.* Cum in MS. esset sacrificii, huic lectioni acquiescebat Davisius, subauditio *usus*. Sed ellipsis hanc satis Latinam exemplis suis neutiquam videntur rebasse. Iac. Gronovius legebat *sacri vice*. Facilius autem mutatio sensusque planus, si rescriperis sacrificiis, vel in sacrificiis. Tacitus Annal. IV. 47. *Bicipites . . partus . . in sacrificiis, quibus gravidas hostias inmolare nos est, reperti.* Paulinus Nol. Epist. XI. 7. *illa per legem iussa sacrificia animalia mactemus in vitiis. sic lustratione, ludis, comitiis etc.* dicitur de tempore quo talia fiunt; quod ex Obseq. Prod. cap. CXXX. Livio II. 36. et aliunde dudum notatum a Criticis.

Cap. XXXI. *Dum Venerem promisce spargitis . . necesse est in vestros recurrere, in filios inerrare.* Perizonio tentante *in filias inerrare*, alterum inde defendit Davisius, quod *filiorum nomine etiam filiae* deprehendi solent. Id autem ipsum iam Perizon. notavit ad Sanct. Min. IV. 10. 5. et illi multi. Quare cum res adeo tralatitia haec sit, videtur hac emendatione usus vir laudatus, ut orationis concinnior esset varietas, dum recurrere ad feminas, inerrare ad mares referat Minucius. Quem tamen ab huiusmodi *ταῦτοιογλας* specie, quae forsitan Perizonium offendebat, nequaque abhorrisse, ad cap. I. et alibi iam vidimus.

Cap. XXXII. *et cum homo latius maneam, intra unam aediculam vim iniuste maiestatis includam!* *Latius* hic optimo iure vindicat Davisius, quem etiam consule ad Lactant. Epit. cap. LVIII. et Cicer. de Leg. II. 1. *nde liquebit vocem hanc adhiberi de rebus amplis, extensis, sive tales ut latitudine proprie dicta, sive etiam longitudine.* quamobrem maxime dubito, an merito factum sit, quod Celeb. Bentleius, invitis omnibus libris, *Latior legere voluerit in his Horatii A. Poet. 209.*

Postquam coepit agros extendere vixit, et urbem

Latior amplecti murus.

*L*est, capacior, spatiösior, circuitum suum latius extendens. Hoc prius. Porro fallitur omnino doct. Heumannus, cum in Parergis Crit. pro *maneam*, quod etiam expressit Cyprianus, vult *habeam: manendi enim* *urbum saepissime sic habendi vel habitandi notione induitur.* Macrobius turn. VI. 8. *referunt enim (vestibulorum vocabulum) non ad eos qui ad-*

veniunt, sed ad illos qui in domo commandant. Lucifer Calaritanus pro Athan. lib. I. pag. 18. vobiscum Arianis non esse Deum, sed illum in nobis mansitare. qui manserit et in Cain. Paulinus Epist. XX. 1. semper . . manemus in te, viciassim te habitante in visceribus nostris. Epist. XVIII. 1. spiritu Domini, in quo vivimus et manemus, ubique effuso coniuncti sumus. vide Martian. Capellam Nupt. Phil. I. pag. 15. et alibi alios.

Ibidem! *Igitur qui innocentiam colit, Domino supplicat: qui iustitiam, Deo libat: qui fraudibus abstinet, propitiat Deum: qui hominem periculo subripit, opimam victimam caedit.* Is. Vossius ad Melam III. 2. emendabat *optimam victimam c.* sed praestat omnino alteri lectioni ad haerere. ut enim in praecedentibus supplicare, libare et propitiare est idem plene perfecteque facere, quod propriis supplicationibus etc. imperfecte fiebat: sic etiam plane accipiendum hoc *optimam victimam caedere.* Et *optimas victimas Deo gratissimas vulgo habitas quis ignorat?* Lactant. VI. 2. *Mactant igitur optimas ac pingues hostias Deo quasi eourienti.*

Ibidem: *Deum oculis carnalibus vis videre, cum ipsam animam tuam . . nec adspicere possis nec tenere.* Quod quid ad rem faceret illud *tenere*: non videbat, Davisius legebat *cernere*, aliasque vir doctus in Actis Lips. Octob. 1733. *tueri.* Tali quidem synonymia Tacitus in Agric. cap. XL. *viso adspectoque Agricola*. et cap. XLV. *praecipua sub Domitiano miserorum pars erat*, videri et adspicere. ubi hanc formam immerito vexabat Colerus. Sed *tenere* pro comprehendere non sollicitandum hic arbitror. Ambrosius Offic. I. 29. *Et viderunt Helisaecum, quem corripere gestiebant, et videntes tenere non poterant.* Et solet ita cum verbo *videre*, *tenere* coniungi. Paulinus Nol. Epist. XVIII. 1. *ut . . quadam tuae gratissimae portione fruaremur, videntes et tenentes eum quem . . fides veritatis . . probavit.* Paulinus Petroc. V. Martini VI. 4.

carnique tuae sine carne superstes

Cerneris, expeteris, contingenis atque teneris.

Novatianus de Trinit. cap. XI. *sed enim veritati caecitas haereticorum nullus praescribet: nec quoniam in Christo aliquid tenent, aliquid non tenent, alterum vident, alterum non vident, eripietur nobis illud quod non vident, per illud quod vident.* ubi quod prius *videndi* et *tenendi* verbo significatum erat, postea uni *videndi* verbo involvitur, quod nempe non multum ista duo distarent. Dudum haec scripseram, cum hocce *tenere* hic etiam cognosco vindicari a Viro docto in Miscell. Obss. 1732. Vol. I. pag. 32. eo quod *tenere* apud Nostrum idem videatur, quod apud Lactantium de V. Beata tangere, in his: *anima idcirco immortalis est, quia nec tangi potest, nec videri.*

Ibidem: *Sed enim Deus actum hominis ignorat . . Erras . . cum omnia Deo cognita . . plena sint.* Qui hic emendabant *Deo cuncta plena sint*, vel *Deo cognita plena sint*, offensi eo videntur, quod vox eadem *Deo tam diverso modo a nominibus cognita et plena dependeat*, huiusque respectu in ablativo, illius in dativo casu intelligenda sit. Sed forma ista satis usitata est. Sic cap. XXVI. *onusti et immersi vitiis.* cap. XXXVI. *qui non eget, qui non inhiat alieno.* Arnobius lib. I. pag. 25. *consentaneum, dignum Deo fuerat.* Plinius VII. ep. 26. *ac ne sermonibus quidem*

malignis aut attendit, aut alitur. Lactant. de Ira Dei cap. IV. *quid tam dignum tam proprium Deo, quam providentia?* Panegyr. Incerti VIII. cap. 22. *ut se sideribus et coelo digna et vicina promittant.* Ausonius Grat. Act. cap. III. *non ingratius beneficiis, sed oppressus.* Ambrosius Offic. I. 21. intercessionibus *non solum cedere nos, sed etiam delectari debere.* Hesegippus I. 34. *non invideamus virtutibus, sed delectamur.* Boëtius Consol. I. 1. *hominumque mentes assuefaciunt morbo, non liberant.* et lib. III. 4. *ut atentum mentibus virtutes inserant, vicia depellant.* Dictys Cret. lib. V. 8. *non se his movero, neque indignari.* Plura praetermitto sciens.

Ibidem: *In solem ideo rursus intende... pariter praesens ubique interest, et miscetur omnibus: nusquam enim claritudo violatur.* Postrema verba significant, nusquam claritudinem solis violari, quo minus ubique interesse et omnibus misceri sol posset; adeoque praecedentium quodammodo rationem dant: secus quam videbatur Iac. Gronovio, emendant *nusquam eius claritudo violatur.* Sensus planus: neque enim merito obieceris, sic claritudinem eius violatumiri, quae nulla re violari potest.

Ibidem: *Non tantum sub illo agimus, sed et cum illo, ut prope dixerim, vivimus.* Απροσδιόνυσον puto, quod I. Gronovius huc contulit ex Luca Euang. XVII. 21. η βασιλεῖα τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἔσται. quippe quibus verbis simpliciter innuat Dominus, iam inter Iudeos esse Messiam, ipsiusque regnum ac doctrinam. Vide inter alios insignem Tillotsonum Cone. XCIV. Porro Ursinus coniiciebat delendum *ut*, ante ista *prope dixerim.* Sic sane Ammianus XIX. 12. *cuius ex ruitu* (*prope dixerim*) *pendebat incendium omnium salus.* Sed sic *prope* hic valeret ferme, propemodum; *sine qua* tamen mitigandae orationis forma mox cap. XXXIII. audiūs: *non solum in oculis eius, sed et in sinu vivimus.* Malleum igitur, si quid mutandum, *ut proprie dixerim.* Orosius II. 2. *eo anno . . quo Roma ab Proca rege* (*ut proprie dixerim*) *seminata est.* At forsitan idem ferme hic notat *prope*, quod *proprie*, subauditio ad rei veritatem vel naturam. Confer cap. XIX. *Quid M. Maro? nonne apertius, proximus, verius?*

Cap. XXXIV. *Ceterum de incendio mundi, aut improvisum ignem cadere, aut difficile non credere, vulgaris erroris est.* Non repudianda videtur Boxhornii conjectura, qua reponebat *aut sufficere non credere:* ut hoc dicat Octavius: *Ceterum quod ad incendia mundi attinet, vulgaris erroris est non credere aut ignem improvisum casurum, quo deleatur, aut ignem hunc tanto incendio suffecturum.* Planius tamen, ni fallor, minusque coacte sic scriptum legeremus, *Ceterum te incendia mundi aut improvisum ignem credere difficile, aut non credere, vulgaris erroris est.* *Credere difficile aut non credere, solenni repetitionis genere, dicitur pro difficile, aut non credere.* Cicero Offic. I. 41. *videndum quid quisque sentiat, atque etiam qua de causa quisque sentiat.* ubi frustra turbas dabat Heumannus in Parergis. Livius XXII. 10. *profanum esto, neque scelus esto.* Cicero N. Deor. I. 22. *quaeritur sintne Dii necne sint.* Lactant. Epit. cap. LXVIII. *et ab eo mundum factum, et hominum causa factum.* Res vir adnotatu digna esset, nisi talia Criticis aliquando crucem figere deprehenderentur.

Ibidem: *Loquitur Plato: partes orbis nunc inundare dicit, nunc alter-*

nis vicibus inardescere. Malim *inundari*, quamvis alia verba saepe ita activi in forma, passivi significazione gaudeant. Omnino sic vulgo legimus Valer. Max. I. 7. Ext. 5. *quod in quiete viderat urina eius omnes Asiaticas gentes inundasse*. sed illic in Codd. Brand. teste Vorstio est *urinam*. Evidem ubi *terra, regio, gens* etc. dicatur *inundare* pro *inundari*, adhuc quaero, quidquid pro integritate Valeriani loci pugnet Burmannus.

Ibidem: *Addit tamen ipsi artifici Deo soli et solubilem et esse mortalem.* Offendebatur hoc ordine Davisius, transponitque et *solubilem esse et mortalem*. Pariter ille in his cap. XL. . . *hilaresque discessimus: Cecilius, quod crediderit; Octavius gaudere, quod vicerit:* in his, inquam, si *gaudere* aut *delendum*, aut post *crediderit* collocandum credebat. Sed nostro in loco quidquam novandum videtur, cum adeo solennis huiusmodi sit transpositio. Sic cap. XIX. idem interpretando *Iunonem aera . . ignem esse Vulcanum.* cap. XXI. *Haec tamen Aegyptia quondam, nunc et sacra Romana sunt.* Auctor D. de Caassis Corr. Eloq. cap. XIX. *flexisse ab ille vetere atque dicendi via directa.* Cicero Tusc. V. 5. *ut ad eas cursum per rectura, nec eas beata vita a se desertas passura videatur.* ad quae duo loca posteriora plura concessimus.

Ibidem: *Quis . . audeat repugnare, hominem a Deo ut primum potuisse fangi, ita posse denuo reformari?* Frustra plane Wowerius substituit *ut primum potuit fangi:* ut iam olim observavimus in Lect. Tullianis. Similis infinitivus est modo in praecedentibus: *Quis . . ignorat . . coeum, . . ita ut coepiasse, desinere.* pro *cooperit.* cap. XXXIII. *Ita prius eos deseruisse comprehendes, quam esse desertos.* id est, quam deserti sint. Orosius III. 2. *quicunque nescit, hosce . . populos ita nunc in . . theatris consenserere, sicut tunc in castris . . tabuisse.* vide lib. V. 1. et alibi passim. Parili modo subjunctivus duriusculi cum subjunctivo congruit supra cap. XIV. *ne odio identidem sermonum omnium laboremus, ita ut . . simpliciores efferantur.* quam rationem multis ibi quoque defendimus.

Ibidem: *Ita corpus in seculo, ut arbores in hiberno, occultant viribus ariditate mentita.* Quid festinas ut cruda adhuc hieme reviviscat et redeat? Analogia grammatica legi postulat *occultat*, non *occultant*. Sed forsitan figura eiusmodi non tentanda. Hyginus Astron. IV. 3. *cum ariet cedus tempore, quo reliqua sidera perveniant.* ubi an cum Munkero legi debet perveniat, id vehementer dubito. Sallustius Hist. Frag. lib. I. cap. 8. *nisi approbaveritis . . bona civium miserorum, quasi Cimbricam praedam venum aut dono datam.* quod merito defendere videtur Cortius, quem consule. Iustinus XIII. 8. *Plus Perdiccae odium arrogantiae, quam vires hostium nocebant.* ubi plura.

Cap. XXXV. *Et tamen admonentur homines doctissimorum libris, et carminibus poëtarum.* Barthius ad Stat. Theb. VIII. 30. legebat. Et t. & h. *docti sophorum libris, et c. p.* quod *libri poëtarum aliud non sint, quam carmina eorum.* Sed male construebat vir ille *doctissimorum cum poëtrum;* nam in *doctissimorum subaudiendum hominum,* atque *hi a poëtis distinguendi* sunt. Exempla ex Cicer. Div. I. 49. Academ. II. 3. de Leg. III. 5. de Fin. I. 4. iam dedimus Lection. Tull. II. 17. unde forsitan *integra etiam haberi debet ista lectio Seneca Suas.* VII. pag. 46. quotiens

magni *atricius more ab historicis narrata est*. ubi I. F. Gronovius excidisse viri credebat.

Ibidem: *admonentur . . illius ignei fluminis, et de Stygia palude saepius ambientis ardoris.* Per explanandi formam usitatissimam igneum flumen postea describit ratione cum ortus ipsius, tum figureae. Non video sane, cur cum Davisio trigam istam *de Stygia palude* pro emblemate notari haberemus, magis quam sequentem *saepius ambientis ardoris*.

Ibidem: *Vos enim adulteria prohibetis et facitis: nos uxoribus nostris solummodo viri nascimur.* Sensus: . . nos quotquot natura viri sumus, operam damus ut tales solummodo simus nostris uxoribus, vel in usum nostrarum uxorum. Quod cum adeo sit planum, aque Davisio iam illustratum his Tertulliani verbis, *Christianus uxori suae soli masculus nascitur: mirum, nunc Artzenium ad Plin. Paneg. cap. V. cum Wowerio hic voluisse nascimur.*

Cap. XXXVI. *Et tamen quis potest pauper esse qui non eget? Qui non inhiat alieno? Qui Deo dives est?* Distinguendum puto . . *eget, qui non inhiat alieno, qui Deo dives est?* *Eget libenter suspenderim a voce alieno, secundum hanc formam, de qua ad ista cap. XXXII. cum omnia . . Deo cognita plena sint.* ubi *Deo similiter dativus simul et ablativus est.*

Cap. XXXVII. *Quam pulcrum spectaculum Deo! cum Christianus homo cum dolore congreditur . . . cum strepitum mortis et horrorem carnificis irripiens inculcat.* Inculcat, pro quo nonnulli maluerunt *insultat*, recte defendit Davisius, ut respiciatur ad martyres, qui morarum etiam in carnificinis impatientes erant, hasque urgerent et invitarent. qualem constantiam Martino suo tribuit Severus Ep. II. 10. *Si vero . . gladio depatus . . duceretur, primus omnium, carnifice compulso, palmam sanguinis occupasset.* Quod vero vir laudatus pro *irripiens* legebat *arripiens*, id mihi, ad voces *strepitum* et *horrorem* recipienti, videtur duriusculum. Malum igitur *irridens*, vel *intrepidus*, vel etiam *increpans*; quod verbum hoc in re est commodissimum. ut Valerius Flaccus III. 613.

Iamque morae inpatiens, cunctantes increpat ausus.

Alias plura.

Ibidem: *Cum libertatem suam adversus reges et principes erigit.* Imitatur Florum lib. I. 21. qui libertatem a dominis datam, in ipsos erexerant. ubi *exeruerant vel exercuerant coniicabant* commentatores eruditissimi, stabiliente tamen vulgatam lectionem hoc Minucii loco. Hoc quod datum ipse notaveram, non fugisse etiam postmodum video doctiss. Marklandum in Epist. Critica. Conferatur itidem Firmicus Err. P. Rel. pag. 6 et tunc erecta sermonis libertate proclamat.

Ibidem: *Aboque enim notitia Dei, quae potest esse solida felicitas? cum mors sit: somnio similis: antequam tenetur, elabitur.* Heraldus eruditissimus legebat cum res sit somnio similis. Sed solummodo mutanda hoc modo interpunctio: . . *felicitas, cum mors sit? somnio similis, antequam tenetur, elabitur.* Tentaveram ceteroquin *cum mero (vel mobili) sit somnio similis?* antequam etc. sed prius verissimum arbitror.

Cap. XXXVIII. *At enim nos exequias adornamus.* Legendum hic fonte exuvias, si vera emendatio esset, qua Faber aliisque hanc vocem re-wopkens. ADVERS. CRIT. II.

ponendam putaverunt S. Rufi Brev. cap. XX. atque exequias eius Romanam . . deduxerunt. et Eutropii lib. VII. 18. ut etiam exequias Nerone honoret. vide et lib. IX. 2. Sed verius est, apud hos praesertim Latines exequias saepe adhiberi pro cadaveribus mortuorum reliquiis; qua quidem significazione aliquando etiam voces *conditura*, *humatio* ac *sepultura* venire, notavit Ampliss. Bynkershoekius Observ. I. Rom. I. 5. Ammianus Marc. XXIX. 2. sed cum impie peremtorum exequis suffragantibus, ad prae turam venisse hominem compresisset immeritum. Paulinus V. Mart. II. 243.

*Donec paulatim visu propiore pateret
Exequiis delatus honor.*

vide etiam vs. 488. Prudentius Diptycho XXXIX.

*Campus Acheldamā sceleris mercede nefandi
Venditus, exequias recipit tumulorum humandas.*

Paulinus Nolani Epist. XIII. 3. *piis lacrimis . . perfusus religiosus ex equias honorasti.*

Ibidem: *Quid ingrati sumus? quid nobis invidemus? si veritas divinitatis nostri temporis aetate maturuit?* Recte illud *nostri temporis aetate* defendit Cl. Davisius; sed quod maturuit mutat in *innotuerit*, id dubito an praeter necessitatē faciat. Satis enim concinne revelatio Euangelica, sive veritas divinitatis maturuisse circa illa tempora dicitur, quatenus tum demum, non prius aut serius, apte in lucem mitti Deo visa fuerit. Sic res maturescere vel *matura fieri* dicitur, quae tempus sibi destinatum vel congruum iam pertingit. Quintil. Epist. ad Tryphonem: *nam ipse eos (libros) nondum opinabar satis maturuisse.* Conferatur etiam Cicero Catilin. Or. I. cap. 13. *omnium scelerum ac veteris furoris et audacie maturitas in nostri consulatus tempus erupit.* Metaphora videtur de frugibus, suo se tempore exhibentibus.

ADVERSARIA CRITICA
IN
DICTYN CRETENSEM
SEU POTIUS
Q. SEPTIMIUM DE BELLO TROIANO*

Septimus in Epist. ad Arcadium: *Nobis . . . cupidō incessit, ea, uti erant, Latine disserere; non magis confisi ingenio, quam ut ociosi animi*

* Miscellan. Observatt. Critt. Nov. in Auctor. Vett. et Recent. Tom. II. pag. 1 — 104. (Amstelod. 1741.)

sidiam discuteremus. Syntaxis requirit, non magis confisis ingenio, ob
raecedentem dativum *nobis*. Non tamen negandum, eiusmodi σφάλματα
inum extare multa, quam ut semper librariis satis tuto adscribi queant.
alp. Severus H. S. I. 1. *Visum autem mihi est non absurdum . . etiam*
ut gesta convertere; excidium . . locuturus. Iustinus XI. 10. *Augebat*
mix Tyriis animos etc. turpe ducentes, si etc. utrobique exempla plura
hunc. Porro notetur, non magis hic dici pro non tam, non adeo. Sic
Ictys lib. I. 1. *Sed hi non Plisthenis, ut erant, magis, quam Atrei di-*
cabantur. Sallustius Cat. cap. IX. *Ius bonumque apud eos non legibus ma-*
gis, quam natura valebat. Iustinus Praefat. *quod ad te non iam cognoscendi magis, quam emendandi causa transmisi.* ubi alia.

Ibidem: *Itaque priorum quinque voluminum, quae bello contracta ge-*
staque sunt, eundem numerum servavimus: residua etc. Depravata, nisi
allor, sunt haec, *quae bello contracta gestaque sunt, sensuque idoneo ca-*
vent. Quid si *quae de bello conscripta digestaque sunt?* vel *queis bella*
contenta digestaque sunt?

LIBRO PRIMO

Cap. I. *Sed hi . . Atrei dicebantur: ob eam causam, quod quum Pli-*
sthenes admodum parvus ipse agens in primis annis vita functus, nihil
signum ad memoriam nominis reliquisset, Atreus miseratione aetatis secum
eos haberat etc. Legerim, *quod, quum Plisthenes, his admodum parvis,*
ipse agens etc.

Cap. III. *Per omnem insulam, sicut in tali re fieri amat, fama in*
notis divulgatur. In codice, quem Heinsius consuluit, teste Burmanno
ad Sueton. Caes. cap. XXXIII. erat divulgat. Sed haudquaquam hoc
alteri praferendum. Sallust. Iug. cap. XIII. *Ceterum fama tanti facinoris*
per omnem Africam brevi divulgatur.

Ibidem: *Expugnatam quippe domum regis . . et alia in talem modum*
singuli disserebant. Burmannus ad Suetonii l. d. conicit differebant; quod
verbum saepe divulgare, disseminare denotat, ut post Zinzerlingum ipse
observat ad Valer. Flacc. I. 753. Sed haud sollicitandum puto illud disserbant,
pro loquebantur. Sic lib. III. 16. *ubi . . filius Priami praemissa*
ab Achille rem, ut gesta erat, disserruit. lib. IV. 4. *Rhodii Phalam*
fuscare, quod etc. multa praeterea, quae accusura vulgum . . essent, disser-
tere. Sulp. Severus H. S. II. 28. *Reliqua vero eius incertum pigeat an*
pudet magis dissere. Tacitus Ann. VI. 34. *Parthus . . ignobilem Iberum*
mercenario milite disserebat. ubi non esse, cur Lipsius legeret differebat,
ex eodem libro cap. 44. lib. XII. 2. 20. 35. 38. et aliunde probari potest.

Cap. IV. . . *positis etiam ex divisione, quae in tali negotio patieban-*
ter, navem adscendere facit. Recte iam vidit Perizonius legendum impo-
nitis etiam etc. Et reliqua, quae in hac quidem lectione corrupta sunt,
non male sic allegat, *quae in tali negotio tempus patiebatur etc.* Ita lib.
I. 41. *frumenta aliquaque, quae tempus anni patiebatur, parare.* Faten-
dum tamen sic inconcinniuscule repeti vocem *tempus*, cum in proxime

praeecedentibus audiamus, pro tempore. An ergo legendum potius, quae in tali negotio poscebantur? Sic Sallust. Iug. cap. LVI. 1. *quod negotium poscebatur.*

Ibidem: *Et quamquam atrocitas facti ad indignationem, ultimorum iniurias rapiebat etc.* Sallust. Frag. III. 10. *Neque ego vos ultum iniuriam hortor.* i. e. ad ulciscendum, ubi v. Interpp.

Cap. V. *Neque tamen Alexandrum in loco offendere.* Tum namque properatione navigii inconsulte usi ventis ad Cyprum appulere. Elegans I. F. Gron. Observ. Eccles. cap. XXV. emendat neque tum *Alexandrum in loco offendere.* Eum namque, properatione navigii inconsulte usi venti ad Cyprum appulere. Quodque testatur MStum habere usum usq; id etiam in Mediol. et Venet. edd. legi Obrechtus notat. Is autem minus recte in voce usum subaudit ventis, quam Gronovius illam cum properatione navigii construit. *Navigium, pro navigatione, pluribus exemplis illustrant viri laudati.*

Ibidem: *Eademque, qua apud Lacedaemoniam, cupiditate etc.* *Lacedaemoniam* hic urbem Lacedaemonem esse, cum Barthio, contra Vindigium, merito quoque iudicat Dukerus ad Flor. II. 7.

Ibidem: *parvo tempore armati ad naves veniunt.* Verius in aliis edd. legitur *pro tempore;* quod Nostro, si cuidam alii, maxime fuit in delicia, cap. 4. *pro tempore regem breviter consolatus.* lib. III. 8. *aciem pro tempore restituit.* lib. IV. 5. *instructi pro tempore.* Sallust. Iug. cap. XLIX. *pauca pro tempore milites hortatus.* ubi vide Intt. Plurima autem, ut hoc semel dixerim, in ultimis huius auctoris editionibus corrupte leguntur, quae ex prioribus emendanda. Ita in uno cap. seq. ex. gr. *plurima dicere, iniquum videretur, et vultu tantum legimus* in ed. Amstel. 1702. cum in prioribus rectius *plura d., i. videretur, et v. tamen exhibeat.*

Cap. VI. *interiacens memoriam discordiarum Ili et Pelopis, aliorumque, qui ex causis similibus ad internectionem usque gentium pervenierunt.* Non tam apte homines, quam discordiae ex causis quibusdam per se dicuntur ad internectionem gentium. Quamobrem legendum puto *aliorumque, quae ex causis etc. aliorumque tamen stare possit.*

Ibidem: *non se ignorare ait, quantis mortalibus tam atrox facinus indignationem incuteret.* Fallitur insignis Anna, Fabri filia, cum coniuge quantum mortalibus etc. nam quanti pro quot, ut passim obvium ap. Nostrum ipsiusque aequales, ita huic loco non incongruum. Vide Indicem. Similiter multos mortales pro hominibus dixit lib. II. 4. 17. 35. 42. alibi. Immerito itidem laudata matrona coenosam orationem istam patat, *ex quo auctores . . supplicia subituros;* quoniam nihil Latinus est quam ista pronomimum relativorum constructio, pendens a suppresso verbo *dicere, significare etc.*

Ibidem: *maxime quum fieri possit, uti quae criminose obiecta sint, praesenti refutatione diluantur.* Perizonius emendat *praesentis r. d.*; id que omnino praestat, licet *praesentem rei, hominis metum, pro praesentis rei, vel hominis,* dixerint Livius ac Florus, observante Cortio ad Sallust. Iug. cap. XXXVII. 2. *quomodo et externum metum dixit Tacitus Ann. II. 44.*

Ibidem: *Sed legatos . . domum ad se volentes dedit . . Sic loquitur fb. II. 4. Ac Moesii ad se domum, nostri ad naves digrediuntur. Plau-ns Cistell. I. 3. 48. arcessit ad se eam domum. Caesar Civ. I. 53. magni lenum concursus ad Afranum. illio I. F. Gronovium consulas, hic Io. Davisium.*

Cap. VII. *Cuius adventum tota civitas quum partim exemplum facinoris execraretur, alii iniurias in Menelaum dolerent . . tumultus ortus est. Ceacta nimisque dura verborum constructio est, nisi legeris, atque ob iniurias etc. Sed quum in cod. Argent. sit cuius adventu in tota civitate, d' omnino amplexus fuerim, atque ita omnem locum restituerim: Cuius adventu in tota civitate, quum partim exemplum facinoris execrarentur, atque iniurias etc. Sic cap. XVI. quum iuventus partim sua sponte, alii ac-
nulatione ad munia militiae festinarent. Cuius adventu, id est, qui cum adveniret vel advenisset. ut occasu solis, lib. III. 13. ipso strepitu armorum, lib. V. 2. Ampelius Libro Mem. cap. XXXIV. et adventu Cæsaris . . refugit in Pontum. Tacitus Ann. I. 53. quorun adventu breve tempus retinuit ut supra . . mandata daret. lib. II. 44. Nam discessu Romanorum . . arma in se verterant. Hist. IV. 27. vinctusque adventu demum Vol-
vulae exsolvitur. et alibi passim.*

Ibidem: *Nihil pensi aut consulti facientes. Ex alia libria patientes malebat Qbrechtus. Phrasis tamen illa aequa rara. Praferrem itaque cum aliis habentes, nisi etiam P. Bembus Epist. III. pag. 460. nil pensi facere dixisset, ut notat Cort. ad Sallust. Catil. cap. V. 6.*

Cap. VIII. *veritus, ne quid adversum se a popularibus oriretur. Sin-
gularis omnino haec loquendi ratio. Forsitan dederat Dictys . . se po-
pulares molirentur. ut lib. III. 3. veritus ne quid adversus se aut in supra-
dictas reges moliretur. sic lib. II. 25. lib. VI. 4. et alibi.*

Cap. IX. *Sed utrum immodico amore Alexandri, an poenarum metu,
quas ob desertam domum a coniuge metuebat, ita sibi consulere maluerit,
parum constabat. Praestare vides ita sibi consulere voluerit; neque enim
verbum maluerit referri ad quidquam aliud potest, quod minus vellet He-
lena. Hoc primum. Deinde non video, quo iure statuant nonnulli, au-
toritate quorumdam codd. abesse hinc posse vocem metu, post genitivum
poenarum. Nam nimis sane durum est, genitivum hunc ad praecedens
amore referre: qui autem causa subaudiunt, nullum gatis congruum La-
mentatio huius exemplum proferunt. Elegantius autem sic variaretur ora-
na, an poenarum metu, quas . . timebat, vel an poenarum intuitu, quas . .
metuebat. Intuitu, i. e. consideratione, ut Nepos in Dion. cap. VIII.
Haec ille intuens (i. e. reputans, considerans) cum quorsum evaderent
timaret etc.*

Cap. X. *Ita ad postremum bonum publicum materna gratia est cor-
ruptum. Haec si vera nostri scriptura sit, confirmat istam codicis lectio-
nem, quae teste Cortio, Sallustii Iug. cap. XXV. exhibet: Ita bonum pu-
blicum . . privata gratia depravatum. ubi vulgo legitur devictum. Sed
commentator laudatus devictum defendit, quod ita quoque Dictys
lib. I. 10. Ita ad postremum bonum publicum materna gratia est devi-*

ctum. de quo mihi quidem non constat. *Egregium publicum de honestate dixit Tacitus Ann. III. 70.*

Ibidem: *Quae ob id in conspectum popularium venerat. Quod in cod. Argent. vjsitum in conspectu, id ex Caesare firmare nititur Obrechtus, taliaque larga manu dederunt Burman. ad Phaed. V. 1. Oudend. ad Frostat. Strat. I. 10. aliisque passim. Evidemr rarissime in hanc formam incidisse Latinos, puriores praesertim, existimem; quod maxime sit illa genio sermonis contraria, maximeque proclivis, ob scripturae compendium, haec depravatio librariorum. Idem dicendum de his proxime praecedentibus: omnes qui aderant, in voluntate eius traduxit. et mille locis aliis. confer quae ad lib. V. 10.*

Ibidem: *Quam ferunt dixisse, neque se in patriam regredi velle, neque sibi cum Menelai matrimonio convenire. Quis veterum aut recentiorum ita dixerit, mihi cum hac re convenit, nescio. Legere igitur fert animus, neque ibi in Menelai matrimonium convenire, vel neque iterum in Menelai m. c. Sulp. Severus H. S. I. 27. que cum, absente viro, in alterius matrimonium convenisset. Hegesippus I. 37. cui Salome . . in coniugium convenerat. Arnobius lib. II. pag. 91. quum in matrimonia convenitis, toga sternitis lectulos. cum nota Heraldi. Sensu etiam haud incommodo tentaveris, neque sibi iam Menelai matrimonium convenire.*

Cap. XI. *Contestandi magis gratia, quam aliquid ex oratione promotorus cuncta . . retexit. Heinsius, teste Qudend. ad Caes. B. C. III. 15. volebat prosectorus, atque hoc placebat etiam Perizonio, cum in aliis edd. sit profuturus. Proficere autem sic saepe est promovere, assequi. Livius XXXI. 34. Philippus aliquid et ad caritatem suorum, et ut promptius pro eo periculum adirent, ratus prosectorum se etc. Boëtius Consol. III. 12. Quid si conetur, ait, num tandem proficiet quidquam adversus eum, quem . . potentissimum esse concessimus? Vide Florum lib. IV. 9. et alias passim. Neutquam tamen etiam spernendum promoturus, nisi idonea codicum auctoritate sit destitutum. Terent. And, IV. 1. . . cum eo iniuriam hanc expostulem . . atque aliquis dicat, nihil promoveris. Motum: molestus certe ei fuero etc. Noster lib. V. 15. magna ex parte promotae res hostium.*

Ibidem: *Ob quae ultionem brevi testatus est. Non damnem; malum tamen: Ob quae ultionem regi testatus est. absentes enim iam regis filii erant. Regi pro coram rege. Iustinus lib. I. 7. Hic uxorem . . praedicare omnibus solebat. lib. XXIV. 5. Nec minus ferociter se legatis, quam inter amicos iactavit. Severus H. S. I. 11. ac viro queritur, stuprum sibi intentatum.*

Cap. XII. *Grande paeconium fidei erga legatos Antenoris praefores tes. Malum . . Antenori paebentes. ut paeconium alicui tribuere dicit. Cicero Fam. V. ep. 12. Stare tamen Antenoris possit, si fidei in dativo acceperis. Neque enim infrequens iste ordo, fidei erga legatos Antenoris, pro fidei Antenoris erga legatos. Velleius II. 29. sub adventum in Italiam Sullae. Ad Iustinum plura.*

Cap. XIII. *Igitur post eos . . Nestor cum Antilocho . . supervenire. supervenire ex MSS. vult P. Burman. ad Ovid. Metam. I. 320. Quae sane*

atio uitata est. Sic etiam Noster, lib. II. 10. *Achilles cum Machaone t Podalirio adhibentes curam vulneri, brevi fidem oraculi firmavere.* lib. II. 18. *Ulysses cum Merione destinatum confixeret.*

Cap. XIV. *Hic in primis adolescentiae annis procerus, decora facie, studio rerum bellicarum, omnes iam tum virtute et gloria superabat.* Doct. Witthofius specim. Gunth. pag. 41. distinguebat . . . *bellicarum annes iam, tum virtute et g. s.* Sed ita hic melior verborum ordo foret . . . *decora facie omnes iam, tum* (i. e. praeterea) *studio r. bellicarum, virtutegue et g. s.* Video quae pro vulgata lectione dici queant; nec tamen ea tanti nro puto, quin legere omnino placeat, *studiosus rerum bellicarum*, vel *terti studio rerum b.*, scil. cum esset, *omnes iam tum* etc. *Adolescens studio rerum bellicarum vix, puto, Latine dicitur; Latinissime autem, adolescens insigni, acri studio r. b.*

Ibidem: *ob solertia medicinae artis.* Sic ex MSS. volebat Mercerus, pro vulgato *ob s. medicae artis.* Suffragabatur Wasseus ad Sallust. Jug. ap. XII. Atque ita Hyginus Fab. CCLXXIV. *Athenienses caverant, nemis servos aut femina artem medicinam disceret.* ubi consulatur Munkeus. Unde nil movendum in his Lactant. I. 19. 3. *medicinae artis reperorem.* ubi doct. Heum. volebat *medicae,*

Cap. XV. *inimicitias sibi cum Priamo per religionem confirmant, neque prius se bellum deserturos, quam* etc. Nihil adeo in hac Latinitate itiosum, quod Erud. Anna putabat; sive in *τοῦ deserturos* subaudias dixit, declarant, de qua ellipsi Perizon. Sanct. Min. IV. 5. 7. et plurimi alii egerunt; sive quod malum, *ἀντ τοῦ κατροῦ* subintelligas confirmant; quod ita de promisso aut decreto firmiore, solemniisque obligatione adhuc similiterque construere amat Noster. supra cap. XI. confirmant inter e clam, ut per dolos legatos circumveniant. cap. XII. *bellum se Priamo laturos confirmant.* lib. II. 30. uti . . . confirmarent nequaquam se ob ea offend. i. e. offensum iri. lib. III. 34. confirmatque se non prius desinere etc. Hinc etiam apparet in his *inimicitias sibi cum Priamo*, frequenti addendum ellipsi, subaudiri posse esse vel fore: quamvis itidem accusativus *inimicitias*, absque eiusmodi ellipsi, regi possit a verbo confirmant. ut infra cap. XX. *Tum Ulysses, ob id domitionem confirmans.* lib. III. 3. *Tum Hector aut praditionem ab eo confirmandam, aut* etc. lib. V. 4. *Itaque, cum quibus ante, ad confirmanda quae tempus monebat, secedunt . . .* confirmantque inter se praditionis pactionem.

Cap. XVI. *Ita consensu omnium secundo rumore* etc. *secundo rumore,* id est, laeta cum acclamatione et gratulatione. Tacitus Ann. III. 29. *Ultione haec secundo rumore, ita adversis animis acceptum, quod* etc. Virgil. VIII. Aen. 90.

*Ergo iter incepsum celerant rumore secundo,
Clamore secundo dixit idem lib. X. 266.*

Ibidem: *quibus . . . magnus atque clarus habebatur.* Tacitus Agric. cap. XVIII. *Ita . . . clarus atque magnus haberi Agricola.* Sallustius in Catil. cap. LIII. *Cato magnus atque clarus habebatur.* ubi plura commentatores.

Ibidem: *quod . . . merito acciderat.* Non opus est reponi *accidit.* Plus quam pro imperfecto adhibet Noster, ut optimus quisque aliis tales ali-

quando enallagmas incidit. sic cap. XXII. *literes . . a Clytaemnestra . . accipit, in quibus ei filiam . . commendaverat.* cap. XXXI. *Quae ubi regi nunciata sunt . . nihil de sententia remittendum, destinaverat.* Sic lib. IV. 2. et alii.

Ibidem: *arma, tela, equi, naves atque haec omnia etc.* *Arma sunt, quibus tegatur munitaturque corpus, tela quibus manu utantur milites, hostemque infestent.* Post alios dudum id docuerunt Int. Sallust. ad haec Iug. cap. XLIII. *arma, tela, equos, cetera instrumenta militiae præravere.*

Ibidem: *quum iuventus . . ad munia militiae festinarent.* Cave cum Vindigio deleas praep. ad. Sic enim et lib. II. 9. *ut quamprimum . . ad navigandum festinarent.* et cap. 37. *festinantibus ad arma cunctis.* Frontin. Strat. II. 5. 19. *velut ad prædam festinantes.* Valerius Flacc. I. 270. et nostram festinet ad hastam. Et alii ita passim.

Cap. XVII. *Easque magna vi frumenti, altis quoque necessariorum cibi replent.* Plenius hic et cap. XXIII. cibi necessaria dixit, quod deinceps hoc cap. et cap. XV. et lib. II. 6. *necessaria.* Genitivi autem figura simili utitur lib. II. 28. *præferens quaedam ornamentorum templi eius.* lib. VI. 11. *uti cuncta fructuum, quae in agris erant, corrumperentur.* Tacitus Ann. IV. 6. *cetera publicorum fructuum.* Lib. I. 9. *alia honorum multiplicata aut nova.* Sic *consueta sacrorum, præclara operum, infra lib. V. et passim obvia talia.* vide Heinsius ad Tacit. Ann. I. 40. Nihil autem quadrat, quod allegat Mercerus ex cap. VI. *Interea legatorum Pallamedes . . Priamum adiit.* nam illic *legatorum est ex legatis, de numero legatorum.* vide ad lib. II. 32.

Cap. XVIII. *Ob eam causam per omnem Graeciam . . equitatus unus prohibetur.* Nobil. Heinsius ad Ovid. Metam. XII. 6. conjectat *usu prohibentur.* Sed non homines tantum rebus prohiberi dicuntur, sed res etiam dicuntur prohiberi, quibus prohibeantur homines. Frontinus Strat. III. 7. 2. *quum . . fluminis usum per sagittarios arcuisset.* cum nota Oudendorpi. Justinus XXIX. 4. *Laevinum . . ad prohibendum transitum mittunt.* ubi nos plura damus, quibus res collocatur extra omnem dubitationis aleam.

Cap. XIX. . . *lues invadit . . Prorsus nullus funeri modus neque requies.* Funus non tam ipsam luem denotat, quod Barthius putabat, quam effectum illius, mortem, necem. ut apud Virgil. Aen. X. 756. et alibi. Infra lib. IV. 8. *At apud Troiam ubi requies funerum est etc.* lib. V. 12. *Prorsus nulla requies stragis atque funerum, quum . . liberi parentesque . . necarentur.* mox cap. XX. dixit, *neque ullus finis vastitatis.*

Ibidem: *Dianae iram fatur.* Infra lib. II. 30. *Calchas . . Apollinis iram pronunciat.*

Ibidem: *omnes duces Agamemonem adeunt.* Eum quippe primo orare etc. Legendum Eum quisque primo orare, vel eumque p. o. Enallagmodorum similis est lib. II. 1. evolant navibus: incensique ira custodes caedere etc. et passim alibi.

Ibidem: *recusantemque ad postremum cogere, uti m. o. properaret-* sed ubi etc. *ad postremum regio honore spoliare.* Per incuriam non imitandam illud *ad postremum* hic ingeminatum vides. Florus I. 12. *Denique*

. . cuniculo . . peractum urbis excidium. Es denique visa est praedae magnitudo etc. vide nostras Lectiones. Tullian. I. 8.

Ibidem: *ne . . profusius ac sine more militiae vagaretur. Sallust. Iug. cap. XCVII. 4. non acie, neque ullo more proelii . . in nostros conouerunt. ubi v. Intt. sic bellandi morem dixit Noster lib. III. 10.*

Cap. XX. *ne tam illicito immolationis sceleri interesset. Nimium languet epithetum illicitum, cum voce scelus constructum. Malim igitur ne tam illicitas imm. a. i. vel ne tam illicito immolationis generi interesset. ut mox cap. XXI. aspernari Numen sacrificii genus.*

Ibidem: *Eumque . . persuadendi genere, in quo . . iucundus acceptus que erat, a proposito cohibuit. Persuadendi genere dixit ut cap. VI. quum singula nigo genere orationis exponerentur. Aur. Victor de Caes. cap. ultimo: literarum ad elegantiam prudens, atque orandi genere leni iucundoque. Et saepius de studio, arte, facultate nomen hoc usurpatur bonis auctoribus.*

Cap. XXI. *Interim virginem . . sacrificio adornant: quum ecce dies foedari . . eocpit. Nihil extirpandum. Rarius tamen est illud quum ecce, et eleganter in hac forma omittitur quum, ut vidimus in his Sallustii Iug. cap. LI. Itaque multum diei processerat: tum etiam eventus in incerto erat. ut quidam codex. Ad Sulpic. Severum suppeditamus plura. Foedari dies dicitur, ut Claudianus de Raptu Pros. 163. piceaque gravatum Foedat nube diem. Aur. Victor Caes. cap. XLI. defectu solis foedato iisdem mensibus die. Mamertinus Paneg. cap. XII. nullus fere dies imbre foedatus est.*

Cap. XXII. *Interim deliberantibus cunctis, quidnam et ubi esset quod immolari iuberetur. Improprie dicat Noster deliberantibus, pro dubitantibus, quaerentibus, non tamen de forma optimis scriptoribus usitata recedit. Consule Doct. Wasseum ad Sallust. Frag. I. 12.*

Ibidem: *instarque aestivi temporis coelum reseratum est. Heinsius ad Ovid. Met. II. 529. ex Cod. suo, quo cum conspirat Argentor., legebat serenatum est. Sed alterum merito se probavit Barthio, Annae, Obrechto aliisque. Sidonius I. ep. 8. Nebulas . . exprobras, et diem quereris . . obstructum vix meridiano fervore reserari. Ammian. XIV. 10. coeli reserata tempore. et lib. XXVII. exeunte: suumque parabat exercitum, ut reserata coeli temporie, subverteret omnia . . sic enim legerim potius, quam serenata. Adi porro Weitzium ac Burmannum ad Valer. Flacc. I. 655.*

Ibidem: *Achilles atque hi, qui sacrificio praefuere. Nob. Heins. I. d. ex Codice suo legebat sacerdotio praefuere. Sed hoc minus apte de his dici videtur, qui proprie sacerdotali munere praediti non magis, quam alii, erant. Qui sacrificio praefuere idem est, quod cap. XXI. qui sacrificium curabant.*

Ibidem: *clam omnibus. In aliis edd. est clam omnes; atque ita manu Heinsius, et alibi construit Noster cum aliis.*

Cap. XXIII. *At ubi duces sedatam vim mali animadvertisunt, ventorumque flatus navigandi prosperos. Non opus est cum Vindingio legi navigando. Lactantius IV. 17. animantes quae, vel sedendi vehiculum praebent, vel in cultibus agrorum iuvant. Tacitus III. Ann. 43. Apud Aeduos maior moles exorta, quanto civitas opulentior, et comprimendi procul praessidium.*

Albinovanus Eleg. I. 43. nec nocuisse ulli et fortunam habuisse nocendi. i. e. qua posset nocere, quae illi occasionem daret nocendi. Potest autem illud *navigandi* in hoc Dictyos loco pendere ab adiectivo *prosperos*, per Graecismum eiusmodi, quo Lunam *prosperam frugum* dixit Horatius IV. Od. 6. ut observavit iam Anna clarissima.

Ibidem: *Omnes laeti Agamemnonem adeunt; eumque consolati, honorem regni rursum concelebrant.* Honore non male emendat Wasseus ad Sallust. Jug. 50. atque ita quoque legi posset *honore regni rursum condonabant.* Levi tamen brachio reposuerim potius *honorem r. r. concedebant.* Lib. IV. 22. *placet uti etc. regnumque uni . . concederetur.* Enallages temporis, in Sallustio aliisque, multis multi illustrarunt dudum. Vido lib. II. 5. cap. 6. et passim.

Ibidem: *Caeterum, frumentum, vinum, aliaque cibi necessaria Anius et eius filiae praebuere.* Frustra plane Vindingius coniicit, *oleumque pro aliaque, quod Anius cum filiis, quae vellent, in frumentum vinumque et oleum commutare possent.* Oleum autem, si etiam praebitum et Anio fuerit, continetur in voce *aliaque*; quam vocem contra morem auctoris nostri tollebat vir doctus. Sic enim cap. XVII. *casque magna vi frumenti aliis quoque necessariorum cibi replet.* lib. II. 6. *frumentum, aliaque necessaria affatim portantur,*

LIBRO SECUNDO

Cap. I. *Manu iniuriam vindicandam rati.* Sallust. Jug. cap. XX. 4. existinans dolore permotum *Adherbalem iniurias suas manu vindicaturum.* cum nota interpretum.

Ibidem: *Evolant navibus: incensisque ira custodes caedere, neque versis his atque in fuga parcere, sed etc.* Vindingius legit, *neque versis his in fugam, quod etiam in editione Paris. 1564. vidi, et multo sane eleganter est.* Vix tamen alteram lectionem moverim. *Vertere, pro in fugam vertere.* ut cap. XLIII. *queis versis, nullam barbaris spem etc.* cap. XLIV. *versis ducibus, poenas luere.* lib. IV. 7. *iamque Aethiopum versa acie etc.* lib. III. 13. *abuentibus iam barbaris, ac sine ulla difficultate versis.* Seneca Troad. 1072. *cum metu versos gravi Danaos fugaret,* Frontinus Strat. II. 5. 45. *consecutus est, ut hostes . . verterentur.* ubi tentandum non erat averterentur, ut postmodum sensisse videtur Clar. Oudendorp. dum in Addendis consuli vult ibid. §. 31. *redeuntes in ordinem consternunt* vertuntque. Durioris autem constructionis forma similis in his cap. XIII. *Mentorenses supplices et cum pace ad Graecos pervenient.* lib. III. 21. *longeque aliter neque mei similem senectam degat.* lib. IV. 13. . . ne honestam quidem mortem, aut aliter quam in obscurō oppetere licuerit. Sed talibus aliunde exemplis locum iam vindicasse video Celeb. Perizonium. Conferas etiam, sis, Interpp. Sallustii ad haec Catil. cap. LVII. *utpote qui magno exercitu . . in fuga* (i. e. fugientem, in fuga existentem Catilinam) sequeretur.

Cap. II. *Interim ad Telephum . . veniunt, irruisse multa hostium milia, erga eaesis custudibus littora occupasse.* Multa praeterea pro metu

suo adiicientes, nuntiant. Sine dubio distinguendum . . veniunt: *irruisse multa h. milia, eosque c. c. Hitora occupasse, multa . . adiicientes, nuntiant.* Quamquam non ignoro, *veniunt irruisse* etc. posse non sine exemplo dici, pro veniunt dicentes irruisse etc. ut Cato Frag. Histor. proprie-*ta quod complures* venerant, *Aetolos pacem velle.* Sallust. Iug. cap. LXXI. *Iugurtham accedit, quae ipse paravisset, perfidia clientis sui praeventa.* ibid. v. Cortium. In hac autem forma . . *veniunt: irruisse . . nuntiant:* myndeton est Nostro aliisque frequentissimum. Sic lib. VI. 3: . . *Athenas venit: ab his auxiliū contra Aegestum orat.* vide infra quae ad lib. V. 17.

Ibidem: *idque (corpus) igni crematum, quod superfuerat, more patrio sepeliunt.* Legendum potius quoad superfuerat, vel *idque ubi crematum, quod* etc. sed credere malim, bigam istam *quod superfuerat* omnino confondiendam, tamquam glossemā. Sic sane amat Noster, ut cap. IV. *collecta corpora atque igni cremata sepeliuntur.* cap. XV. *funus eius crematum igni, aureo vasculo sepultum est.* cap. XXXII. *corpora suorum cremata igni sepeliunt,* lib. III. 9. *corpora suorum igni concremant,* dein sepeliunt,

Cap. IV. *Iamque diei plurimum processerat, quum utraque acie intenta præactio sine ulla requie, ac iugi certamine strenuis adversum se ducibus fatigaretur.* Quamvis utraque acie adriserit doct. Obrechto, malim tamen omnino cum Anna ac Vindingio utraque acies . . fatigaretur. Sed immenso plane matrona praestantissima legebat strenue adversum se ducibus, scil. pugnantibus; plane enim hanc formam respuit Latinitas; cui contra consentanea est illa *strenuis adversum se* (sc. invicem) *ducibus*, scil. existentibus.

Ibidem: *Dein insecura die* etc. in aliis edd. *Dein secuta die* etc. ut lib. I. 9. Supra pro *exanimaverat* alii libri, suffragante Mercero, dant *debilitaverat;* sed hoc alterius glossa videtur.

Cap. V. *Atque decere eum . . Graecis ultro adferre auxilium, Elegan- tias longe in aliis edd. est ferre auxilium: quamvis alterum non sit da- mandum.* Sic Sedulius Carm. III. 112. *Adfer opem.*

Cap. VI. *Eumque iactatum magnis doloribus consolati* etc. *Doloribus iactari* duriusculum. *Afflictari dolore* est supra cap. V. et infra cap. X. Nil movere tamen ausim: *iactari* enim est inquietari. vide Heins. ad Sil. VIII. 293. Barth. Adv. XX. 20.

Ibidem: . . *Ulyssem deprecatur, uti ad eos acciendos pergeret.* *Hique ita ad Telephum veniunt* etc. Legerim *Atque ita ad* etc. Conferantur, si tanti, ista cap. II. *Atque ita . . interficitur.* cap. X. . . *oraculum refert: atque ita orat, ne* etc. sic cap. XXIII. et passim.

Ibidem: . . *Machaonem et Podalirium, . . vulneri mederi iubent: qui inspecta cura, propere apta dolori medicamina imponunt.* Vindingius, ap- plaudente Obrechto, emendat *inspecto* *crure;* Wasseus ad Sallust. pag. 94. *inspecta cura.* Magis mihi placet *suscepta cura.* Sic *adhibere curam vul- neri* cap. X. *Achilles cum Machaone et Podalirio adhibentes curam vulneri* etc. Nec sane displiceret *inspecta causa;* *causae* enim mala corporis dicuntur, ut docuit Vltilius ad Gratium Cyneg. 346. Gronov. ad Iustin.

XXXVI. 15. et alii. *Voces autem cura et causa* perpetuo commisoeri a scribis, notavit Burman. ad Nemesian. Ecl. II. 40.

Cap. VII. *Interim . . Agamennoni cum Menelao fratre exercere discordias vacuum fuit.* Sallustius in Fragm. Hist. lib. I. cap. 3. *Postquam remoto metu Punico, simultates exercere vacuum fuit, plurimae* etc. quae verba iam Annam attulisse video, loco tamen minus recte indicato.

Cap. VIII. *ubi de coniuratione . . compertum est, auctoribus nuntiis Scythis Barbaris.* In aliis est *nuntiis*, unde superfluum hic esse *auctoribus* putabat Vindingius. Nihil absque codd. deleverim. At si quid tollendum, cum Burmanno ad Ovid. Am. II. 6. 33. potius tollendum *et nuntiis* vel *nuntiis*, quippe quod de glossa facilius ingeri potuerit. Certe passim *auctor nuntiis auctor* dicitur. Caesar B. C. II. 18. *haec se certis nuntiis, certis auctoribus comperisse.* Cicero Att. X. ep. 11. *Me . . quidam boni nuntiis, non optimis tamen auctoribus . . tenuerunt.* lib. XIV. ep. 8. *se id certis auctoribus comperisse.* Fam. XII. ep. 10. *quotidie quae volumus audiimus, sed adhuc sine capite, sine auctore rumore nuntio.* Sic centies alibi.

Ibidem: *quod ea gratia . . festinabatur.* Sic aliquando volunt Latini, pro eius rei gratia, ea de causa. Aur, Victor Caes. XXII. *Qua gratia . , imperfecti sunt.* Hegesippus I. 26. *ut rationem daret, qua gratia violaverit legem.* Sallust. Iug. cap. LIV. 4. *Id ea gratia eveniebat, quod etc.* Plautus Merc. I. 2. *quin ea huc praecucurri gratia, ne etc.* Plura in Parei Lex. Plautino.

Cap. IX. *Is namque diu moesto ac luctu obsito Agamennoni* etc. Hanc lectionem mutandam non puto; quamquam Perizonius ex eo, quod in aliis visitur edd. *Is namque summaesto, fingebat Is n. summe moesto;* quod nullo quidem ex Nostro exemplo, nulla librorum auctoritate firmat. Facillime autem *diu moesto* depravari potuit in *summoesto*. Est autem in edd. quibusdam *moesto luctu*, sine copula *ac.* ut Hegesippus lib. I. 36. *Hanc regis potentiam . . inclinavit, moestisque infregit doloribus.* Sic Virg. Aen. I. 206. dixit *moestum timorem.* In sequentibus ed. Amstel. 1702, male exhibit *ornatum magis pro ornatum regis*, quod aliae: ut et cap. X. seq. *navigare incipientes, pro n. incipientibus.* Et scatet aliis haec ἔνδοσης, in interpunctione praesertim, vitiis.

Ibidem: *octavo iam anno . . consumto, initium noni occuperat.* Macrologia usitatissima, pro nonus occuperat. Iustinus XLI. 5. *ut tutus loci* (i. e. ut locus) *nullis defensoribus egat.* ubi plura.

Cap. X. *Atque inde propere navigare incipientibus, dux Telephus ob acceptam gratiam factus.* Nil differt hoc, ut Anna putabat, ab aliorum narratione, qui tradunt, non impetrasse Graecos a Telepho, ut cum ipsis ad Troiam expugnandam iret; ipsum tamen ob beneficium, quod eum sanassent Graeci, deducere eorum classem voluisse, ipsisque locos et itineraria demonstrasse. De *recusata enim adversus Priamum militia, iam mentio fit cap. V.* hic vero de navium Graecarum deductione itinerisque monstratione. Sic *dux factus est Telephus, id est ducere classes Graecorum non recusavit; ob gratiam acceptam, hoc est, ob favorem,* qui illi exhibitus ab Achille, Machaone ac Podalirio fuerat, curato *ipsius vulnero.*

Accipere gratiam dicitur ut habere odium Justin. XXXVI. 1. ubi alia damus. Obrechtus coniiciebat ob accepti gratiam; quod exponit, ut Achilli sanati vulneris gratiam referret. Sed nihil tale videtur hic tentandum. vide Hygin. Fab. Cl.

Ibidem: *ventos nacti ex sententia, paucis diebus ad Troiam pervenere.* Sic supra quoque lib. I. 4. dixit ex sententia ventis flantibus. Nec tamen male in edd. nonnullis abest ex sententia. Ovidius Epist. VI. 6. *ne pacta tibi praeter mea regna redires . . . ventos non habuisse potes.* Valerius Flaccus III. 605. *strata vel oblatis ductor videt aequora ventis.* Seneca Agam. 170. *Cruore ventus emimus, bellum nece.*

Cap. XI. *quum interim Graeci . . negue egredi sine pernicie, neque armis capere . . possent.* Nulla horum verborum pugna est, quam videre sibi videbatur Anna, cum illis praecedentibus, Sarpedon . . propere suos instruit, Graecosque egredi incipientes invadit; quasi priore loco iam armati manum conseruisse cum Sarpedone dicentur, qui posteriore dicitur arma capere non potuisse. Nusquam enim dicit auctor, Graecos iam egredi incipientes armatos manum conseruisse cum Sarpedone: ac si maxime hoc ab illis egredientibus vel egressis factum fuerit, quid hoc prohibet, quo minus eteri nondum egressum incipientes nondumque armati, egredi aut armari, turbatis omnibus, impedirentur?

Ibidem: *Turbatis omnibus, et ob id cuncta impeditientibas.* Oratio diuiscula; sensus: quum omnia turbata essent, illaque rerum perturbatio omnia impeditret. Tentabam turbatis omnibus, et ob id se cunctis impeditientibus: i. e. se invicem.

Ibidem: *confirmatique inter se invicem.* Hoc est, quum a se invicem confirmati essent, cum invicem animum, fiduciam sibi dedissent. Sallust. lug. cap. XXXVIII. *parc territos confirmare.* Sic rursum lib. IV. 5. *nostris confirmati inter se, satis impigre vim hostium sustentavere.* Simpliciter confirmati dixit lib. III. 5. *duces confirmati . . eo confluunt.*

Cap. XII. *Metum hostibus et fiduciam suis effecere.* Frontinus Strat. II. 7. 13. *reliquis fiduciam fecit.* Sallust. Frag. H. I. cap. 4. *plurimum timoris miki faciunt. et passim alii.*

Ibidem: *Naves in ordinem compositas tuto collocant.* Non opus est cum Vindingio legas in tuto, cum adeo frequens praepositionis ellipsis sit. Lib. IV. 1. *comas sepulcro deponit.* Alia ad Auctor de Eloq. Corr. cap. XXXII. 7. ac Tacitum H. III. 16.

Ibidem: *Eisque tutelam classium atque exercitus per latera atque cornua distribuentes, tradunt.* Nescire se fatetur Erud. Anna, quid sit distribuere naves per latera; nisi velit Dictys, naves coniunctis lateribus collatas, inque cornua distributas. Sed de navium distributione non loquitur auctor: dicit, tutelam classium exercitusque distributam fuisse per latera et cornua, atque ita partim Achilli, partim Aiaci traditam. Confer infra cap. XXXII. *circa cornua divisit ducibus.*

Ibidem: *magna sui apud exercitum gratia domum discedit.* Sui gratiam dixit, ut Hegesipp. I. 40. *quod eunuchos . . illexisset Alexander ad sui gratiam.* et cap. 42. *domesticos Caesaris illicere ad sui gratiam pretio tentabat.* cap. 44. *aversum patrem a sui gratia.*

Ibidem: *Quibus non ea humatio mandata erat.* Hic locus cum illis probat, tam *humari*, quam *sepeliri*, etiam synecdochice dici mortuos, quod comburantur; quod nonnulli negarunt ad haec Nepot. Eumen. cap. XIII. hi (Eumenem) . . . humarunt, ossaque eius . . . deportanda curarunt. et Cicero de Leg. II. 22. *Et quod nunc commune est in omnibus sepultis*, ut humari dicantur, id erat proprium tum in iis, quos humus innecta congereret. locum illum legendum putem. Addatur Valer. Max. VIII. 15. Ext. 3. *et cum in quo humatus est etc.* Cuius cineres idem honoris possident, quod etc. et Silius Ital. II. 264. *humandi deproperat munus . . . et rapto circum corpore lustrat.*

Cap. XIII. *ne delicta pessimi ducis civitatem innoxiam, ac paulo post fidam sibi luere patarentur.* Vindingius plenius legit *ac paulo post fidam sibi futuram l. p.* Sed vel ita vocula *paulo* hic vacat, non minus quam in vulgata lectione biga ista *paulo post*; quam exterminarem libentissime, si codices addicerent. Respici ceteroquin dicas ad fidem, quam *paulo* post facinus Cygni Graecis praestiterit aliquomodo haec civitas. Quid si legamus *ac paulo post fidem daturam*, s. l. p. ut cap. XVI. *ac ne videntur agri . . . dant fidem pacis, atque ab eo accipiunt.* sic passim. Paulus autem post etiam fidem Graecis dederunt, uti sequentia indicant.

Ibidem: *Neque multo post Mentienses supplices et cum pace ad Graecos perveniunt.* In aliis edd. est *conveniunt*, cuius alterum forsitan glossa vel emendatio scioli est. Frontinus Strat. II. cap. XI. 4. *dissimilans scire qua mente venissent, gratias his agit, quod ad auxilium ferendum . . . convenissent.* Hegesipp. lib. V. 17. *securi salutis, si ad Romanos convenient. i. e. se reciperent.* Sedulius Carm. IV. 174. *ad quem tunc facili conveverat ille precatu.* Avianus Fab. IX. *in medianam praeceps conveavit ursem viam.* ubi plura damus. vid. etiam Barthium Advers. XLV. 24.

Cap. XIV. *Quisque partium ad eum venerat, cum his se adiunctum esse simulabat.* Non erat, cur Vinding. coniiceret, *ut quisque partium;* nam *quisque saepissime valet quisquis*, id quod in aliis edd. est. Sic lib. III. 24. *omnia quaeque imperarentur, facienda decrevit.* Paulinus V. Mart. VI. 67. *quisque fide nutante labas, attende etc.* Salvianus G. Dei lib. III. pag. 67. *ut negligenter quaeque fecisset.* Sic quidem recte quaedam editt. pro *quae fecisset.* Plurium accumulandorum otium nobis fecerunt commentatores Minucii Fel. cap. XIII. Sallust. Cat. cap. XVI. aliisque passim. Sed et Perizonium iam quaedam talia in loci huius defensionem attulisse, nunc animadverto. Caeterum quod *venerant* hic cum editionibus quibusdam vult Burmannus ad Ovid. A. Am. I. 267. id nullo exemplo probat, quo *quisquis* vel *quisque* pro *quisquis*, simili modo cum verbo plurali iungatur. Aliaque ratio horum Ovidii: *qui quis ubique viri, dociles advertit mentes.* Nam aut interpungendum videtur, *quisquis ubique, viri, dociles* &c. m. hoc est, *virii*, *quisquis* talis sis, *dociles* etc. aut, quod malim, legendum, *quidquid ubique virum*, prout iam Heinsius voluit.

Cap. XV. *Persuadent, ut ipse potius descendenter.* Coniicias prius vel ocius; nisi *potius* hic accipi posset pro potissimum, ut Sulp. Severus H. S. II. 39. *Petebat ut, priusquam in Athanarium subscribere cogerentur,* de

ostius disceptarent. Ad illuui auctorem alia uberiore manu. sic malebimus infra lib. IV. 22.

idem: *Ex quo nihil insidiose metuentem etc. sine ullo dubio legem insidiose.*

dem: . . ob amorem ducis in exercitum, et quia pars maxima . . tum ei imperium palam loquebantur. Amabatur Palamedes ab ex ob seum in exercitum amorem; quem ita iam supra celebraverat cap. XIV. *Quae res multis grata, ob industriam et amorem viri, circa omnem exercitum exhibebat etc.* Non video igitur, cur cum Ixonio logi necesse sit in exercitu, ut intelligatur amor exercitus in idem. Quemadmodum enim Palamedis amor in exercitum, exercitorem, sic invidiam odiumque Agamemnonis in ipsum accendebat. p. XVI. *Ceterum qua pergebat, agri referti iugi pace depraedati, ique vexati: neque quicquam . . non . . vastatum relinqui.* Expressit imodo ista Sallustii lug. cap. XX. *Ceterum qua pergebat, urbis, vastare, praedas agere.* Legendum autem omnino modique, vel omni modo, vel omnibusque modis vexati. ut Sallust. Catil. XX. postremo modis pecuniam trahunt, vexant. Denique licet Annae Cl. conus, concinnius hic lectum iri depraedari et vexari, propter se rebusque, nil tamen movendum infinita eiusmodi Enallages exempla t, quae Intt. Sallustii Cat. cap. XXI. aliquie collegerunt. Atque puitur . . populi . . accurrere: atque . . dant fidem etc. Respice quae ad lib. I. 19.

p. XVII. *Cilicas aggreditur: ibique Lyrrnessum . . cepit: intersecto λειτονε, qui his locis imperitabat, magnis opibus naves replet, abductynomen.* Falsum est, inquit Anna, Lyrrnesso imperasse λειτονε: e, licet innuere verba auctoris possint, non tamen necessarie indi Vide Obrechtum. Attamen et Malalas sic scribit Chronog. V. pag. οι παραλαμβάνει τὴν Λυρνησὸν πόλιν, καὶ φορέας ΚΡΑΤΟΥΝΤΑ Σ ΤΟΝ ΗΕΤΙΩΝΑ βασικέα, καὶ λαρβάνει . . Λοτυνόμην. Porro inclementer in Nostrum matrona laudatissima, falsum eum dicit, Istynomen ex Lyrrnesso abductam scribit, cum ex Theba abducta que enim hoc satis dilucide scripsit Dictys.

idem: *Lyrrnessum paucis diebus pugnando cepit. Pugnare pro opere.* ut Nepos Milt. cap. VII. 5. *quod cum Parum expugnare posset, cœctis rebus a pugna decessisset.* ubi auctoritate quorundam codicum in volunt nonnulli illud a pugna, quod pugnam pro oppugnatione dubitant. Sallust. Catil. cap. VII. *quæ urbes . . pugnando cœperit.* ota Cortii.

p. XVIII. *Naves onerarias, quas ob id Ajax secum habuerat, repletarat* pro assumserat, habebat. ut cap. XXXI. cunctos, quos secum , in armis esse iubet. lib. III. 4. *Dein ceteros, quos . . rex secum res habuerat . . fundit.* lib. VI. 10. *sive . . ob eripienda quae habuerat, circumuenta interierit.* In aliis etiam verbis haec enalequentissima est. Adi quae infra ad lib. IV. 2.

p. XIX. *Dein consilium de dividenda praeda coeptum.* Praeplacet in librorum editio . . *praeda haberi coeptum.*

Ibidem: *quam Chrysei filiam supra docuimus. Sic supra Chryseis filiam audivimus iam cap. XVII. ubi Anna volebat Chrysei, vel Chryseis vel Chryses.* Sed nil moverim, ob ea quae post alios de hac forma notavit Cetius ad ista Cicer. Fam. V. ep. 12. *Themistocli fuga. et Sallustii Fra* H. lib. I. cap. 2. *bellum Persi Macedonicum.* Sic Sedulius Carm. IV. 16 *tempore Mosi.* et lib. V. 274. *Lex Mosi.*

Ibidem: *ex omni praeda . . excepta . . Astynome . . Agamemnoni, & tulere.* Scilicet eam. Pro . . *exceptam Astynomen . . A. obtulere.* Sic infra lib. III. 2. *Accito Automedonte, aperit ardorem animi.* Quod autem alter scribere solere, dicit Anna politissima, qui perspicuitatem sequantur non potest negari, has formas apud optimos quoque auctores satis es frequentes, quamvis saepenumero immerito a criticis vexatas. Conitmodo Cl. Dukerum ad Florum IV. 12. 28. ac Cörtium ad Sallust. In cap. LXIII. 1. quaeque nos ad Iustin. II. 4. et alibi.

Ibidem: *Dein quae Ajax apportaverat . . in medios intulere.* Vindgius volebat *in medio intulere;* at praestaret *in medium,* si quid novandus sit; de quo tamen dubito. Sallust. Catil. cap. LX. 5. *cohortem p. in dios hostes inducit.* cum nota Intt.

Cap. XX. . . *decernitur, ut Ulysses cum Diomede . . Helenam cum reptis recuperarent, atque ita Polydorum regi traderent.* Sic melius quibus d. edd. est, quam in aliis *atque Polydorum r. t. sine coh. ita.* Driusculae autem orationis hic sensus; ut . . Helenam repeterent (reddendam curarent), eaque redditia, Polydorum regi traderent. *Sic revoca pro reddi, restitui dixit cap. XXII.*

Ibidem: *Propere senes omnes . . in unum ducunt . . In unum condere dixit supra cap. II. et cap. XIX. atque ita Tacitus aliique; ut fortan hic quoque scribendum sit conducunt.*

Ibidem: *ad omnia, quae ab eo dicebantur, tanquam iniurias eius patientes, annuere.* In aliis edd. melius, ni fallor, est . . *tamq. ixi. e. particeps:* quamvis *rō patientes* etiam auctoritate vet. codicis firmet Helenius, ac praeferre videatur ad Phaed. I. Fab. 5. qui tamen sensu longe diverso *ovem* vocat *iniuria patientem*, id est iniuriam facile, manuque tolerantem.

Cap. XXI. . . *nihil temere Graecos, nihil inconsultum incipere.* soler Non damno. Elegantius tamen esset *nihil inconsulto.* atque ita illa coniungit Noster lib. V. 6. *quae antea gesta essent temere et inconsulta.*

Ibidem: *ubi facta gestaque eorum laus . . sequeretur.* Synonymi auctori nostro amata. Sic cap. XLIV. neque . . *facta gestaque viri & lentio admittunt.* cap. XLIX. *eique universa gesta atque acta refert.* cap. LI. *primum omnium acta gestaque sua exponere.* Confer Apuleium Metam pag. 129. *Quid facis, infelix puella, quid agis?* quaeque nos ad Aelian. Fab. II. 6.

Ibidem: *Et ut praeterita bene consulta omittam, iam hoc licet cognoscere.* Praeterita bene consulta recte dixit et congrue, ut mox prior male consulta. Nec video sane, quomodo Mercero aliisque placere pertuerit *praeterita ante consulta,* cum non nisi de bene consultis loquatur auctor, et sic inficetus admodum voculae *ante pleonasmus* foret. Non

men adeo damnandum, quod, Obrechto teste, legitur in aliis libris, *Ex ante consulta o.*; quamvis alterum magis mihi ad gustum sit. Ceterum ut voluerit doct. Obrechtus *re cognoscere*, nulla ratio idonea est; cum plissime hic audiatur vox una *recognoscere*, id est, in memoriam revere: alioquin etiam melius legeretur *iam hoc licuit re cognoscere*.

Ibidem: *Quibus, praeter superbas verborum minas et insidias occulim, nihil a Priamo . . remissum. Remissum non est responsum, ut accide: Anna Cl. Duriore aliquo modo hoc voluit Dictys: Quibus a Priamo . . damnando superbæ factæ sunt verborum minae, insidiaeque occultæ, ut nihil concedebatur, indulgebatur. Sic cap. XXIII. quibus praeter omnitem mederi rebus potestas nulla est: i. e. qui medendi rebus solummodo voluntatem habent, potestatem vero nullam. In seqq. male legitur tracto, pro quo recte in aliis est parato.*

Cap. XXII. *Reputate . . quanta clades et veluti contagio huiusc templi orbem terrarum occupatura sit. Tentat Cortius ad Sallust. Cat. cap. L q. clades, veluti contagio huius etc. quod etiam Dacieriae doct. placet. Sed contagionem, non contagium, rursus dicit Noster lib. IV. 22. no exemplo veluti pessima contagione imbutos etc. pro quo dicere etiam otuerat, cuius exempli veluti pessima contagione. Nec sane video, cur pithecum quanta voci contagio parum esset proprium, cum minimum contagionem etiam dixerit Cicero Tusc. I. 30. nec ratio ulla sit, cur minus vaniam contagionem, quam quantam pestem dici liceat. Ita haud dubie proba est plerorumque ac meliorum codicum lectio Sallustii Catil. cap. XXXVI. Tanta via morbi atque uti tabes plorosque civium animos invaserat.*

Ibidem: *Quis enim posthac, cui virile ingenium est, recordatus Alexandri facinus, non omnia suspecta . . metuere cogetur? Ob oculos habent Noster, quod et alii observarunt, ista Sallustii Catil. cap. XX. Etenim quis mortalium, cui virile ingenium est, tolerare potest, illis divitias superare? ubi τὸν est extirpandi causam satis gravem non habuit Cortius. Ista cui virile ingenium est, apud Nostrum valent, cui virilis prudentia est, quique sibi illudi fraudemque fieri non facile patitur. Miror autem, praeterea Mercerum aliosque aliorum librorum lectionem, cui virile negotium est, idque interpretatos, cui domi est uxor. Quis enim fando audivit unquam, uxorem vocari negotium virile, sensu quidem huic loco convenienter? Obrechtus interpretatur, qui vir est, sed neque hanc Latinitatem ullo templo idoneo probavit vir ille doctissimus.*

Cap. XXIII. . . cunctis . . alienam sententiam exspectantibus, quum se quisque minus idoneum auctorem crederet, Panthus apud eos clara voce ait: *Ulyssse, verba facis, quibus . . potestas nulla est. Interpungendum . . Panthus, apud eos, clara voce ait, Ulyssse, verba facis, quibus etc. constructio haec est: Panthus clara voce ait, Ulyssse, verba facis apud eos, qui etc. Porro codicem Heinsii crederent habere pro crederet, testatur Schwan. ad Ovid. A. Am. I. 267. quam τοῦ quisque constructionem illustravit dudum Heins. ad Ovid. Metam. V. 212. et alii multisfariam.*

Ibidem: *Omnia, quae memorata a nobis sunt, scientes prudentesque ememur; neque etc. Vindingio emendant patimur, pro patiemur, vix sum largiri meum possum: referuntur enim haec Antenoris verba*

commodissime ad mala, quae Troianis praedixerat Ulyses, nisi si adhuc integra, consulerent.

Ibidem: *summae rei alii potiuntur*. Sanctius aliquie in hac citione *imperio* subaudiunt: immerito, ut vel inde constat, quod etiam *potiri* phrasis Nepoti aliisque frequentata sit. Malim igitur modi *syntaxes* considerare tamquam derivatas a Graecorum mox verba potiendi, fruendi cum genitivo passim construunt, quem etiam *praepositione ex* sustentant.

Ibidem: *summas rei alii potiuntur, quibus cupiditas utilitate est*. Heinsius ad Vellei. lib. II. 45. ex codice suo volebat . . . *cupita utilitate potiora sunt: quomodo cupitis satisfacere, cupitu ritum etc.* vidimus lib. III. 24. lib. VI. 8. et alibi. Ista tamen lectio glossa esse potest alterius, quae durior visa librario fuerit tamen sic rursus audimus Nostrum lib. V. 16. *quibus magis libidinumque in femina, quam summa militiae potiora forent: pro, ab ipsis amata.*

Ibidem: *Neque ignorare quemquam, quin, si tam atrox etiam banda sit; fore uti . . . graviora his sequentur.* Anacoluthon *videlicet constructionis* in his, *quia . . . fore.* Coniectura igitur probabili dixerit nandum illud *quin*, quod e voce praecedente *quemquam* faciliter gnosci scribarum vitio potuit. Attamen φύτος illud non affirmaveris et constructionis verborum *ignorare, nescire* etc. cum coni. *quaesitum;* et coluthorum eiusmodi non desunt exempla. Sulp. Severus Dial. II. *ignorare iam poterant, quin . . . tenerentur.* ut Dial. I. 21. ut *etiam habeat conscientiam sanctitatis, tamen . . . sanctissimum se putabit.* que exemplorum ubertim damus.

Cap. XXIV. *tum demum dimitti Menelaum aiebat, si Polydor deretur.* *Dimitti,* id est, dimissum iri. ut cap. XXX. *ut . . . confir nequaquam se ob ea offendendi.* Nihil eiusmodi praesenti pro futuro finitivis praeassertim, frequentius. Adi I. F. Gronov. ad lib. II. 5. al.

Cap. XXV. *exempli admissi abhorrentem.* Insolens constructi verbi *abhorrente:* insolens item dictio *admissum* (perpetratum) *exitus* Legerim proinde *exemplum admissi abhorrentem:* qualis syntaxis *abhorrente* est supra cap. XXIII. *atque ita exemplum huiusmodi abhorrente.* Sic Sueton. aliquie, ut Lexica monstrant. *Admissum autem, quo* 6. *admissum facinus dixit, rursum occurrit lib. III. 23. se . . . tanti poenas sanguine eius expetere.* Hyginus Astron. II. 40. *Pro quo ei* us etc. cum nota Munkeri. Perissologia denique frequens, *quamplum admissi pro admisso dixit auctor.* Ita *execrari exemplum* f dixit lib. I. 7. quod lib. III. 25. *execrari facinus.* Sic Hegesipp. *Sed et ipsi exemplum crudelitatis eius aliquando exhorruere* etc. i lustinum XXVII. 1. *repente exemplo crudelitatis exterritae.* Sulp. I H. I. 32. *planeque non sine exemplo amentiae praeoptabat libertate* tio mutare. ubi plura collegimus.

Ibidem: *Ex quo etiam verendum, ne quid tale commentae fit* regiones, perniciose . . . molirentur: neque fidum; contra insidiosa cu fore. Elegantior alia editio, ne qua et aliae coniunctae ac finiti

gones perniciose etc. Eaque Obrechto summo iure placuit. Depravatum per illud neque fidum etc. Potuit Noster dedisse, nilque fidum; contra se. Merceruē, cum in Petaviano videret namque fidēi ius, inde commiscebatur neque fidēius; quod non video quomodo hic congruat. Melius Obrechtus, neque fidēi ius; quamvis neutiquam posthabendum nilque fidum. Omnia autem optima, ob emphasis huic loco appositam, videtur scripta, quam in edd. quibusdam invenerat Mercerus . . motarentur: nihil exploratum neque fidum esse (lege . . fidum, sed) insidiosa etc.

Ibidem: Quae si omnes ita, uti res est, animo reputarent; neque ultrius differendos legatos paterentur, et Helena . . remissa, maius atque erctius amicitiae pignus inter duo regna coalesceret. Vindingius copulam et delegendam ante Helena putabat, quod mihi quidem secus omnino videatur. Dicit Panthus, si dicta ipsius recte reputarent cives, fore ut neque alterius d. l. p., et Helena, remissa etc. Libenter autem scriberem reputant, si quis codex addiceret. Porro fiderent reponendum videtur diffiri has legatos paterentur, vel differendos legatos putarent: i. e. differunt, ut lib. I. 9. orare, ne se . . prodendam putarent. lib. III. 25. . . cur . . Helenam . . in hodiernum retinendam putetis, neque . . propuleritis. lib. V. 2. videatque quem ad finem utendum putet patrias calamitatibus. Hegesippus I. 26. praescripscrerat . . ut a . . periculo temperandum putaret. Sic is passim. vide ibid. cap. 41. lib. II. cap. 3. et cap. 15. Ambrosius Offic. I. 26. rationis est particeps, causas rerum requirit, generis sui factorem investigandum putat, et cap. 30. si . . adultero ad mercedem adulterii largiendum putas, non est beneficentia ista etc. et ibidem: Non probatur largitas . . si iniuste querat, et iuste dispensandum putet. Sic cap. 38. lib. II. 7. lib. III. 2. et alibi.

Ibidem: Namque pro Helena Cassandra vel Polyzenam, quam legata videretur, tradendam. In his, quam legatis videretur, accus. non pendet a suppresso verbo diligere, ut Celeb. Anna iudicabat, sed ab ἀνδρὸς κοινῷ subendiendo traxi, vel Graecos sibi tradere. Sic lib. I. 16. ad diligendum bellū principem, quem cuique videretur. i. e. quem diligere, vel deligi, cuique placoret. Nihil autem affine haec forma habet cum ista Flori II. 6. 46. ut dominus hostem summoveri videretur. quod putabat Clar. Flori interpres.

Cap. XXVI. Ad ea Menelaus iracunde atrox etc. Eleganter talia adverbia iunguntur adiectivis. ut intemperanter denissus, Tac. Ann. XIII. 13. malebriter infamis, ibid. cap. 30. magnifice gratus, Valer. Max. V. 2. Ext. 2. Plura Perizon. ad eundem Valer. III. 8. 3.

Ibidem: Egregie hercle nobis actum est, si quidem etc. Minima quidem mutatione Perizonius volebat vobis pro a vobis. Si quid tamen novandum (laxior enim est dativi usus) cum Anna malim, E. k. nobiscum simus est, i. e. egregia hercle nostra conditio est, egregie nos nosmet habemus: quam phrasin, hic sane appositissimam, nemo Ciceroni aliisque omnibus frequentatam ignorat. Atque ita Noster lib. VI. 15. confiterique optime secum actum, quod per vim externi hominis intereremus. Male forma Perizonium habebat numeri sing. et plur. enallage ista E. k. nobis simus est, siquidem . . cogor. Qualium tamen formarum omnia plena sunt, et quedam contulimus ad Sulp. Severum.

Ibidem: *Siquidem proprio spoliatus, commutare matrimonium pro arbitrio meorum hostium cogor.* Frustra Vinding. legebat *propria*, quod matrimonium (ut saepe alia abstracta concretorum vice funguntur) conjugem notare nesciret. Justin. lib. III. 5. *bisque interfectorum matrimonia pollicerentur.* Sulp. Severus H. S. I. 24. *Inde . . . matrimonia ex victimis adsumere.* utrobique vide commentatores. *Commutare matrimonium* his est propriae uxoris loco alias adsumere. ut lib. VI. 9. mutata *Phrygia veste*, id est, *Phrygia veste* pro *Locrensi adsumta*, *veste Locrensis* *Phrygiam* mutata. Ad Hyginum de hac forma plura.

Ibidem: *neque amissio Polydoro, orbitas Priamum insequetur* etc. *Heliu*lius forsitan . . . *Priamum sequetur.* ut cap. XXIII. *fore uti . . . ipsos . . . genvora hinc sequentur.* cap. XXI. *uti facta gestaque eorum latus . . . se queretur.*

Cap. XXVIII. *Chryses . . . ad naves venit, praeferens Dei vultus, et quadam ornamentorum templi eius.* Per *vultus Dei* intelligent nonnulli simulacrum quoddam illius, quod haud scio an satis probent. Verius autem Waaseus ad Sallust. pag. 168. emendandum putat *praeferens Dei cubitus*; idque omnino placet.

Cap. XXIX. *eumque multis prebris insectantur.* Nec male alias edidant *insequuntur*. ut infra cap. XXXIX. *eumque verbis maledictis aceribus insecuri, ad postremum* etc. lib. III. 20. contra *Ulysses maledictis insequi* etc. *Lapidibus insequi* dixit lib. IV. 4.

Cap. XXX. *Ac deinde flagitare Calchanta.* pro a Calchante. Sic infra cap. XLVIII. qui *eum . . . peterent, remittere iras.* Capitolinus Pertin. cap. III. *eumque petit per literas, ut etc.* Novatian. Ep. ad Cyprian. pag. 302. *quoniam et qui petitur, flecti debet, non incitari.* Fulgent. Myth. I. 2. *Apollinem atque Herculem petit.* ubi plura Munckerus. Adi etiam Intt. Ovidii Metam. VII. 296.

Ibidem: . . . *uti causam tanti mali edisseret.* Pessime sic editum in quibusdam, cum in aliis recte ediceret. Ita iuxta alias edd. in seqq. legendum; *sed haud liberum esse cuiquam eloqui, non quicquam.*

Ibidem: *Ille enim perspicere se originem huius morbi, sed etc.* Melius sic connectetur oratio, *ille autem, perspicere se etc.* Vindingio vero non quamquam accedo, aut *se* delenti, aut *ait* addenti; nam tralatitia sane ellipsi verbum *ait, respondit hic abaudiendum omisit auctbr.* Sic lib. III. 3. *Tum Hector, aut proditionem, ab eo confirmandam, aut etc.* De hac ellipsi cum plurimis alii interpretes Sallustii Catil. cap. XXXIV. Et iam locum integratatem recte vindicasse Perizonium contra Vindingium video.

Cap. XXXI. . . *duce atque auctore Achille, et, si pertaret, suadente exitio vindicandum.* scil. ipsum, vel Agamemnonem. Rarius *vindicare aliquem pro punire* dicitur. sic etiam Auctor Rhythm. de Laude Virg. qui *insontem vindicat, et non punit noxiun.* *Ulcisci tamen aliquem* hac ratione plus vice simplici dixit Terentius.

Ibidem: *cuncta extrema ratus experiri, nihil de sententia remittenda destinaverat.* Perizonius eleganter coniicit *paratus experiri.* Sed ita tamen et Venant. Fortunatus apud Barth. ad Paulin. V. Martini I. 201. *ratus ire per Alpes.* id est, *conclusum habens, ut exponit vir laudatus-*

quomodo synonyma voce *certus* saepius utuntur Ovidius aliisque. ut Epist. VII. 7.

Certus es ire famen, miserisque relinquere Dido,

Atque idem venti vela fidemque ferent.

Certus es, Aenea, cum foedere solvere naves.

Cap. XXXII. in aliquantum tracto certamine. Sic saepius, Mercerus impicit, Dictys, a cuius seculo non est exigenda Latini sermonis puritas. Quasi in tantum, in quantum, non ita dixerit Virgilius Aen. VI. 877. Ovid. Metam. XI. 71. Tacitus Germ. M. cap. XLV. Velleius I. 13. non tamen plena locutio est in tantum modum, nam tantum esse neutrius generis nemo non videt. Sic enim in hoc, in multum etc. dicunt Latini.

Ibidem: praecellentibus in ea pugna, barbarorum Hector et Sarpedone, Graecorum Diomede cum Menelao. Barbarorum et Graecorum dixit pro ex barbaris et Graecis, inter barbaros et Graecos. Sic lib. L 6. legatorum Palamedes . . Priamum adiit. lib. III. 14. In ea pugna, Graecorum Ganeus interfactus rex Cyphius. vide supra cap. XX. infra cap. XXXIX. et alibi. Sic Tacitus aliique passim, Huc retulerim exempla ista Prudentii Cathem. XII. 77. o sola magnarum urbium maior Bethlem. et alia, in quibus Davisius erudit. ad Cicer. Divin. I. 31. comparativum putabat, more Graecorum, cum genitivo construi. Conferatur Lactant. III. 12. 9. philosophorum non obscurus Euclides. Lucretius I. 120. hominum que clara clueret. Ennius Frag. pag. 11. Venus quem polca Dearum fari donerit. In loco autem Prudentii comparativus vice superlativi, ut milles alibi, ponitur.

Cap. XXXIII. Neque ulterius differre, quia Astynome parenti remittetur. Forma simili Sidonius IV. ep. 25. nequo differre, quia grandis communione te gaudi festinus impertiam.

Cap. XXXIV. Scilicet quod eorum patientia . . per iniuriam abducta erat. Anna Clarissima exponebat, quod pauci essent eam per iniuriam abducendi, cavendumque praecepit ne hoc imitemur. Sed Latinitate sane proba atque imitanda patientiam dixit indulgentiam ignaviorem, qua ad haec pratas conniveatur. Sallust. Iug. cap. XXXI. 1. Multa me dehortantur e. eis . . opes factiosi, vestra patientia, ius nullum. cum nota interpretum. In seqq. pessime clarum legitur pro earum.

Cap. XXXV. militibus ut apud arma essent iubet. Tali constructione Topiceus in Probo cap. XIV. dicitur iussisse his acris, ut gladiis non diversetur. Tacitus Ann. XIII. 40, quibus iussaret, ut instantibus coniunctus misterent. Caesar B. Civ. III. 98. militibusque suis iussit, ne qui eorum divergantur. ubi consulatur Davisius, nec non Sanctius Min. II. 4. et quae si illius Perizonius. Nimirum sibi sumere videntur, qui dativum eiusmodi, in scriptis puriorum Latinorum, in accusativum semper mutare sustinet. Sic autem rursus Noster lib. V. 11. iubent nostris peragere cœpta.

Cap. XXXVI. ubi neutra pars committere qudet. Committere sic ab aliis aliquoties Eutropius dixit, cum aliis. Committere autem præclaram pro inchoare dici, monuit etiam Freinsh. in Indice Flori.

Cap. XXXVIII. Dein . . confixere acies compositae, Graecia ac similis per distributionem imperia ducum exsequentiibus; contra, sine modo

atque ordine barbaris ruentibus. Vindingius legebat, *Greecorum singulis* etc. Sed multum preferenda Obrechti emendatio . . *acies, composite Graecis, ac singulis* etc. *Composite* opponitur τῷ sine modo atque ordine. ut Tacitus Ann. XV. 3. *compositius cuncta quam festinantis agerent.* Histor. IV. 35. *cunctos hacentia vagos* compositus invadit. vide infra III. 10.

Cap. XXXIX. *quum neque instantibus cederetur, et exemplo strenuissimi cuiusque, qui iuxta steterat, equiparare gloriam festinaret.* Cave festinaret intelligas festinaret quisque, vel pro illo legendum putas festinaretur. Neque enim pronomen qui ad praecedens *cuiusque* pertinet. Dicit auctor, (vel gloriae exempli) strenuissimi cuiusque, gloriam suam equiparare festinasse, qui, vel quisquis iuxta strenuum hunc stetisset. . .

Ibidem: *At ubi procul animadvertisit Hector* etc. Non erat cur Vindingius vellet, *Id ubi* etc. simili enim ellipsi pronomen hoc omittitur in mox sequentibus: *postquam procul animadvertisit Menelaus.* Dares Phryg. cap. I. *Iason ubi audivit.* cap. V. *qui ut audivit.* Sic millies optimi quique alii.

Ibidem: *comprehendere fratrem, cumque verbis maledictis acrioribus insecuri, ad postremum cogunt.* Vindingius praeferebat cogere, ut infinitus hic congruat cum praecedente *comprehendere.* At enallagen hanc modorum frequentissimam esse, iam observavimus ad lib. I. 19. Porro in his: *cumque verbis maledictis acrioribus insecuri:* illud *verbis vel maledictis inficietius vacat.* Cogitabam proinde, *cumque acerbis maledictis ac probris insecuri* etc. ut supra *probris insecuri* dixit cap. XXIX.

Ibidem: *Sed ubi eos contra se tendere paratos armis atque animis, ut ergo exercitus animadvertisit* etc. Quum vox *animis* deesset in MSS, Mercerus volebat *paratos armis aequae u. e. a.*; quod Paridis, ad hoc duellum a fratribus coacti, minor esset, quam Menelai, animus. At nihil obstat, quo minus hoc tempore aequae incitatis animis processerit Paris, ac Menelaus. Neque tam apto ordine hic diceretur *paratos armis aequae*, quam *paratos aequae armis*, vel *armis aequae paratos.* Praetulerim itaque *paratos armis atque animis.* ut lib. IV. 15. *Myrmidonas . . armis atque animis confirmat.* Velleius II. 119. *quia Romanis et armis et animis ei fuissent.* ubi plura. Sed video nunc, vindicationem huius loci ab Obrechto occupatam, illique proinde transcribendam.

Cap. XL. *Iamque uterque pleno gradu adversum cedens intra iactus teli pervenient.* Merito hoc *cedens* displicuit hic Vindingio, nec male emulabat ille vir doctus *vadens.* Minima itidem mutatione legi posset *adversum incedens.* Nec non conicere licet, *adversum tendens*, vel *adversus procedens.* ut modo, *ubi eos contra se tendere . . animadvertisit.* lib. IV. 12. *Contra Graeci . . tendunt adversum.* lib. III. 4. *utrinque instructos acies adversum processere.*

Ibidem: *ratus . . locum vulneri inventurum.* Sic loquitur rursum lib. III. 6. *Helenus quaesitum ex occulto vulneri locum ubi nactus est.* Ovidius Metam. III. 237. *Iam loca vulneribus desunt.* Iscanus B. Troi. VI. 449. *Nec iam vulneribus pateat locus.* ubi alia doctissimus Dresemius.

Ibidem: *ac ne mox hosti* etc. Praestat *At ne mox hosti* etc.

Cap. XLI. *moxque bipartito campo, qui reliquis non pugnæ oppo-*

nus erat. Perizonius coniicit *qui reliquias, nec p. o. e.* Sed potius ita per trajectioinem haud infrequentem dicitur pro eo quod sic enuntiari potuerat . . *campo reliquo, qui non pugnae o. e.* ut lib. V. 8. *in adolendo, quae sacra aris reddebantur.* et ibid. cap. XVII. *cuncti, qui bello residui, nocturnam cladem evaserant.* id est, cuncti bello residui, qui noct. cl. evaserant. Sallust. Catil. LXI. 2. *Pauci, quos medios cohors praetoria dicebat.* id est, Pauci medii, quos o. p. d., ut illuc iam quondam monuimus. Vindingium non moror, legentem *qua reliquias non p. o. e.*

Ibidem: *Interim Ajax Telamonius instructo milite, quem secum adduxerat, habens etiam etc.* N. Heinsius ad Ovid. Epist. X. 59. bene suum codicem habere iudicat adverterat. Sed bene se itidem vulgatum adduxerat habet; saepissime enim adduci dicuntur, quae proprie (sive navi, sive curru) advehuntur. Sic lib. I. 7. *quantae opes cum ea (Helena) adductae erant.* Dares Phryg. cap. IX. *in Graeciam navigavit, adducto secum duce te, qui etc.* Iustin. XVIII. *exercitum in portu Tarentino exponit, duobus perrulis filiis . . adductis, et centies alibi.* Ita abducere pro avehere dixit neptius Hyginus cum aliis.

Ibidem: *habens etiam nonnullos de exercitu Achillis, ingressus etc.* Heinsius ad locum dictum Ovidii, de conjectura emendabat, *addens etiam etc.* Frustra plane: neque enim, cum Phrygiam ingredetur Ajax, *addebat suo militi nonnullos de exercitu Achillis, sed iam addiderat.* Et habebat pro secum habebat satis solenni more dixit auctor. Sic supra cap. XX. *Itaque habentes Polydorum ad Troianos veniunt.* lib. I. 10. *Itaque reguli habentes Helenam . . discedunt.* Frontinus Stratag. II. 12. 3. *comphares ex iis, quos habebat, iussit redire in castra.* Ita Hyginus Fab. CIV. aliique.

Ibidem: *ingressus Phrygiae regionem, multa hostiliter vastat.* Heinsius ad Ovid. Epist. X. 59. et Vellei. Patrc. II. 116. legendum coniiciebat *culta hostiliter vastat.* Sed hanc rursus ingeniosi viri emendationem magis acutam puto, quam veram aut necessariam. Ammianus XXVII. 8. et Scotti per diversa vagantes, multa populabantur. Pollio in Claud. cap. VI. *in Romanum solum et rempub. venerunt, atque illic pleraque vastarunt.* Sulp. Severus H. S. II. 18. . . *Hierosolymam adiit . . omnia templi ornamenta detraxit, ac multa caede vastavit.*

Cap. XLII. *At Graii infrequentes, incuriosique ab armis turbati, simul a fugientibus . . impediti.* Anna τὸ ab armis construebat cum verbo turbati, exponebatque ab armatis militibus. Eadem Davisio stetit in animo sententia, ad Caesar. B. C. III. 83. Mihi quidem aliter omnino sentire licet, construenti hoc ab armis cum praecedente incuriosi. Qua forma Cicero Fam. X. ep. 15. *Antonius ab equitatu firmus esse dicebatur.* H. est, quod ad equitatum. lib. XI. ep. 13. *ut quam paratissimi et ab exercitu reliquisque rebus . . configamus.* quae loca aliaque iam adnotavit Perizonius ad Sanct. Min. IV. 6. 15. *Arma tamen pro armatis sumi non nego, quippe quod exemplis aliquot ipse demonstraverim ad Obseq. Prodig. cap. CXVIII. et Iustio. XXVIII. 2.*

Cap. XLIII. *ac dein molestia urgens hostem.* Certissimam eruditissimi Obrechti emendationem puto, qua legit *ac dein mole sua u. h. sua*

autem retulerim ad Aiacem. ut infra cap. XLVI. et ubi steterant bini aut amplius congregati, impetu suo dissolvere. Ut autem hic urgere mole, sic Virgil. Aen. III. 579. *Exceladi . . corpus urgeri mole hac.* Aurel. Victor Caesar. cap. XXXIX. 30. quoniam bellorum moles . . acrius urgebat Ammianus XXI. 3. urgente magnitudinis mole disiecti sunt nostri.

Ibidem: *Quum super alium alius ruinae . . modo praecepitarentur.* Tacitus Hist. IV. 71. *Ut ventum est ad manus, perturbati ruinae modo praecepitantur.* *Ruinae modo incidere dixit Seneca de Ira III. 3. et alii Noster ruinae modo effundi, erumpere.*

Cap. XLIV. neque reliqui duces faeta gestaque viri silentio admittunt. In aliis edd. est remittunt. Optime scripsisset Noster, silentio omittunt.

Ibidem: *quin . . spes omnes atque opes militiae in tali viro sisteruntur.* Seneca Epist. XLVIII. *in te spes opesque sunt.* Sallustius Cat. cap. XXI. *quid ubique opis aut spei haberent.* ubi intt. plura.

Cap. XLVI. *raptim . . ut quemque sors conglobaverat, ad naves evolant.* Optimo iure Perizonium, corrigentem fors, sequitur Wasseus ad Sallust. Jug. cap. LXII. et Cortius ibid. cap. XCVII. 4. Nec male prior ille Sallustii interpres doctissimus pro *quemque* volebat *quotque*; quod etiam habet Sallustius, quodque ideo videtur aptius, quia magis congrue plures universique, quam singuli *conglobari*, *congregari* dicuntur. Sed quoniam hic scrupulus non tanti est, si reputes notionem *zōū quisque* collectivam, nec per omnia exprimere Sallustium voluit Dictys; vix equidem illud *quemque* loco moverim, nisi codicum suadeat auctoritas. Idem criticus *advolant pro evolant* legebat; immerito plane, uti ego quidem existro. *Ad naves evolant*, sensu praegnante est, evolantes inde, ubi erant, *advolant* ad naves. Nihil his formis usitatius. Sic Sallust. Cat. XLIII. *ad Catilinam erumperent.* Consule Cortium ibid. cap. LVII. 1.

Cap. XLVII. *onusti praeda atque victoria.* *Onustus victoria* vitiis dici videbatur Daceriae praestantissimae; haud reputanti scilicet, *victoriā* nonnunquam dici, quae in victoria capiantur. Florus II. 2. *interceptam tempestate* victoriā et triumphum *periisse naufragio.* ut rursus ibidem: *classemque ingenti praeda onustam, et triumpho gravem.* et lib. I. 18. *et tanta . . spolia, ut victoriā suam Roma non caperet.* Similem usum vocum *occupatio* ac *venatio* observarunt Intt. Quintilianus Declam. XIII. 7. et Frontini Strat. III. 13. 3.

Cap. XLVIII. *quam . . non ob utilitatem, sed honoris merito gratiam eius peterent.* Immo etiam *ob utilitatem*, ut innuant sequentia: *Namque tali tempore in commune ab omnibus consulendum* etc. Ridet hanc Anna orationis inconsequentiam; sed immerito plane, quum ex stilo elegantissimi cuiusque *non ob utilitatem, sed etē* dixerit auctor pro eo quod accuratius dixisset *non tantum ob utilitatem, sed etiam* etc. *vel non tam ob utilitatem, quam* etc. Florus II. 2. *Nec cum hominibus, sed cum monstri quoque dimicatum est.* Sallustius Jug. cap. XIV. *non enim regnum, sed frigam* etc. *cum anima amisiisti.* Velleius II. 28. *Nec tamen in eos . . sed in multos insolentes saevitum.* Frontinus Strat. II. 13. *eumque non armis, sed vulneribus oneratus tranenavit.* ad quae loca pluribus exemplis hanc loquendi rationem illustrarunt viri docti.

Cap. XLIX. *Neque cupiditate ulla aut desiderio laesum etc.* Ex *Memoriam* *cum* *Obrechto omnino legendum lapsum, non laesum.* Sic *Valer. Max.* *I. 1. 3. cum praesertim non libidine, sed errore lapsus videri possit.*

Ibidem: . . ac talents quinquaginta doti adiungit. Non dannem illud lati, pro in dotem: minore tamen cum amphibolia legeris dotis. *Plautus* *Catil. II. 3. unde tibi talents magna viginti pater det dotis.* *Mercat. IV. 3. mi decem talents dotis detuli.* *Terentius Heant. IV. 7. Haec talents dotis apposuit duo.* *Nepos Alcib. cap. IX. Ex quo quinquaginta talents rectigalis capiebat.*

Cap. L. *Qui tempus loquendi nactus familiariter, et ob id liberius incusare atque increpare, quod etc.* Distingue . . *nactus familiariter et ob id liberius, incusare etc.*

Ibidem: *Post quem Ulysses, illa quidem Deorum esse ait: eorum autem etc.* *Codicum* abeque auctoritate nihil mutaverim: impense tamen placeret, si quis MS. daret . . *illa (vel illam scil. cladem modo memoratum) quidem Deorum iram esse ait:* i. e. irae divinae effectum. ut *Hyginus* *Fab. CXVIII. iram Deorum esse, quod Troia capta fuerit.* *Orosius* *VII. 28. iram Dei esse poenam suam, atque ideo a medicis non posse curari.* *Tacitus Hist. IV. 26. quod in pace fors seu natura, tunc fatum et ita Dei vocabatur.* *Salvianus adv. Avar. IV. pag. 136. Cum enim salus nostra munera et misericordia Dei sit. etc.*

Cap. LI. *a quo Hippodamia, tot laborum pretium, abstraheretur.* Proprie labores erant *pretium Hippodamiae*, sive quo Hippodamiam sibi comparaverat Achilles. Hinc forsitan conicererit quis, *tot laborum praemium; praesertim cum supra quoque cap. XXXIII. hanc feminam legamus Achilli praemium pro multis atque egregiis facinoribus fuisse.* At nihil mutandum, um hoc genus hypallages satis obvium sit. Auctor *Dial. de C. Corr. illoq. cap. X. . . fama . . quod unum esse pretium omnis sui laboris fatetur.* Consule *Graevium* ad *Iustin. IX. 2. et alibi multos.*

Cap. LII. *quam laeti inter se invitarent.* Non agitur de invitatione, qua aliis alium, sed qua quisque se invitaret. Haud male igitur *Obrechus* emendabat *quam laeti vino se invitarent*, dum phrasim *invitare se* duribus illustrat exemplis. Evidenter tamen malim, *quam lactanter se invitarent.* *Lactanter* pro laete dixisse *Lampridium* in *Comm. cap. V. Farsi Thesaurus* docet.

Ibidem: . . *Graeci atque Troiani singuli pluresve, ut sors evenerat, inter se sine ullo metu . . miscabantur.* *Legerem ut fors evenerat.* vide supra ad cap. *XLVI.*

LIBRO TERTIO

Cap. I. *Graci cuncta, quae . . militia exposcebat, intenti animo summis studiis festinabant.* Si vox animo abesset in codicibus, equidem facile lubensque illud ferrem desiderium. *Sallust. Catil. cap. VI. At Romani . . intenti festinare, parare, alias etc. et lugurth. cap. XXIII. prorsus intentus cuncta parare.*

Ibidem: iaculis hastarum vice fabricatis. Quia in MS. esset i. k. ad

vicem f., Tollius ad Auson. Epist. I. 14. legebat *vicem vel in vicem*. Sed nolle ab ipso dictum, male in MS. legi *ad vicem*. Mamertinus Grat. Ad cap. III. *Testor . . ad vicem numinis mihi sanctam conscientiam meanam*. Aur. Victor Caes. cap. XI. ad vicem *obsidie tenebatur*. ita et cap. XIV. 8. Ammianus XV. 10. ad vicem *memorabilis muneris*. vide etiam lib. XIX. 12. XXVII. 3. XXIX. 5. XXX. 8. Vegetius R. Mil. III. 14. et IV. 3. *ad vicem muri*. Sulp. Severus H. S. I. 33. *rex ad vicem sacerdotis holocaustum ob tulit*. ubi Drusius usitatum esse dicebat *in vicem aut vice sacerdotis*, quod in Severi aequalibus verum non est.

Ibidem: *Namque . . multitudine universa . . ad multum diem exercegi e. exerceri, se exercere*. Sueton. Aug. cap. XCIVIII. *spectavit assecurata et exercentes ephebos*. In plurimis aliis verbis haec passim ratio obdit.

Ibidem: *Iisdem fere diebus*. Ex edit. Steph. *Hisdem legebat Arsenius ad Aur. Vict. cap. XLI*, 2. ut supra lib. II. 42. *Hisdem fere diebus barbari etc.*

Ibidem: *namque facinoris exemplo suspectis iam, per universos populos gentesque circa hospitium, omnibus praelitis Graecos victores cognitum et eversio . . civitatum in animis haeserat*. Quo iure Vindingius voluerit *f. exemplo suspecto*, nemo dixerit. *Suspectis* est dativus, unde pendent sequentia ista *in animis haeserat*. Neque, ut iam Obrechtus vidit, pro *cognitum legendum cognito*: nam concipiendum hoc *cognitum in animis haeserat* per formam dictum eiusmodi, qua Virgil. Aen. V. 6. *duri magna sed amore dolores Polluto*, notumque *furens quid femina possit*, (id est, quodcumque notumque erat etc.) *Triste per augurium Teucrorum pectora dicunt*. Tacitus Hist. I. 51. *Accessit callide vulgatum, temere creditum, decumari legiones etc.* Livius I. 53. *Ea arte aequasset superiores reges, non degeneratum in aliis huic quoque decori offecisset*. Alia dedit Perizonius ad Sanct. Min. III. 8. et 9. Confer etiam, quae nos infra ad lib. IV. 8.

Cap. II. *Achilles ausus visere ceremoniarum morem . . supervenit*. Cum in MSS. esset *adveniens visere*, Mercerus haud male legebat *avens visere*. Res tamen erat audaciae, cum quod ceremonias has visere viris minus licitum esset, tum quod tale quid ingredi sine periculo Achilles non posset. Stet itaque, nisi secus omnino cogat codicum auctoritas, illud *ausus*, i. e. *audens visere*.

Ibidem: *Erant praeterea cum Hecuba matronae plurimae . . partim honorem atque obsequium reginae tribuentes; reliquae tali obtentu pro quoque rogaturae supplicabant*. Tali obtentu, quasi nempe Hecubas tursum adessent, illique obsequium honoremque tribuerent. *Quid sensu iste planius aut commodius?* Et tamen Vindingio placebat *alio obtentu*.

Ibidem: *daturum se . . mandat, si etc. Mandat*, id est, nunciani mandat: quomodo unum verbum duplii haud raro significatione gaudet. Eutropius V. 5. *senatusque mandavit, bellum se ei . . illaturum*. Consule Broukhush. ad Propert. III. 22. aliasque alibi.

Cap. III. *alias de tali negotio nihil se auditurum*. *Alias non semper esse alio tempore*, vide Perizon. ad Sanct. Min. I. 17. 2.

Ibidem: *brevi quippe dominum eum fare eius, quam deprecando non impetraverit*. Doct. Annae scribi debuisse videbatur, *dominum eum vi fort*

is etc. Sed illud *precibus* vocula *vi*, cui respondeat vel opponatur, non ita indiget, ut quidpiam in lectione vulgata movere ausim. Sic iam ortius ad Sallust. Catil. cap. XII. 5. praeter alia contulit Celsi locum & III. 4. *Id enim medici officium est, ut neque aegrum supervacua mate-
s oneret, neque imbecilliores fame perdat.* cur non addidit in membro-
tore *valentiorum?* Addatur Iul. Obsequens Prodig. cap. CXII. *In Luca-
is gregem vervecum, cum pasceretur, et nocte in stabulo, flamma circum-
ita nichil adiussit.* Cur non dixit *cum interdiu paiceretur?* Ut verum ta-
en fatear, in mendō cubare videtur hic locus, quem, conjectura quam-
a liberiore, sic emaculare forsitan licet, *cum quiesceret nocte in stabulo.*
alp. Severus H. S. I. 18. *qui hominem occiderit, capite poenas luet: qui
impudens, rite exul erit.* ubi Signorius legebat, *qui prudens hominem occi-
erit; citra, puto, quam necessae erat.*

Ibidem: *quae res eo habere fidem videbatur, quoniam etc.* Praeter illam causam Vinding. volebat ideo pro eo; quorum usum promiscuum apud Latinos, nemo ignorat. *Habere fidem res.* dicitur, cui credant ho-
mines, vel etiam quae credi mereatur, cui tuto fidamus, credamus; quo
insu posteriore hic phrasī ista utitur auctor. Vide quae ad Hygin. Fab.
CHIL. et infra ad lib. IV. 22.

Ibidem: *satis sibi esse praesentium copiarum.* Singulari forma sic lo-
ni videtur Dictys, pro, *satis sibi esse praesentes copias.* Similiter Sym-
machus I. ep. 32. *satis est unius erroris*, i. e. unus error.

Ibidem: *neque auxiliorum egere.* Supple, inquit Anna, *egestatem:*
iges enim, addit, activum est. Sed omnino cum Perizonio sentio, ad
sanct. Min. III. 3. illud verbum pro neutro habente. Late autem patet
sus genitivi, pro accusativo cum praep. *circa*, vel ablativo cum praep.
, tam apud Latinos quam Graecos.

Cap. IV. *bellum ineunt, adscito sibi quisque auriga ad regendos equos.*
Nullus usitatus hac numeri enallage in voce *quiisque*. Sed simul durior
casus enallage circa hoc pronomen obtinet in loco, huc ab O-
rechto collato, Sallustii Jug. cap. XVIII. *passim multis sibi quiique impe-
nem petentibus.* ubi *quiique pro quoque* legi cum Cortio, aut *quiisque accipi-
pro quisque, quibusque*, hoc obstat, quod utraque ista ratio Sallustio sit
asolens, non minus quam ἀνακόλουθον illud, quod in eo non concoque-
nat vir doctissimus. Idem autem excidisse videtur Iustino XXIX. 1. *His
. eti nulli . . rectores erant, tamen in suorum quisque maiorum vestigia
nitentibus, magna indoles virtutis eniuit.* et Livio XXXIX. 14. . Patres
sutor ingens cepit, cum publico nomine, *ne quid etc.* tum privatim suorum
quisque vicem, ne etc. Nihil eiusmodi insolentiae inest verbis auctoris
nostri, de quorum integritate aliquomodo dubitare Cortius loco dicto non
debuit.

Ibidem: *nisi . . suos fugere cohibuisse.* i. e. prohibuisse. Nam proprie-
cohibemus fugientem aliquem, prohibemus fugere; quod tamen discriminem
non semper observant Latini, in primis recentiores. Calpurnius Ecl. IV.
19. *Iam puerum calamos et odorae vincula cerae lungere nunc* (sic recte
MSS. pro non: vide Tursell.) cohibes etc. ubi hoc verbum sine codd. au-
toritate vexari non licuit. Caesar B. G. VIII. 23. *quem timor cohibebat*

cuiusquam fidei suam committere salutem. ubi tamen ex compluribus MSS. prohibebat legebat Davisius. Conferatur etiam Velleius II. 103. quod . . facere voluerat, atque vehementer repugnante Nerone erat inhibitus, post . . facere perseveravit.

Cap. V. *Ac mox cognito . . praelio in ea parte, reliqui duces confirmati, ubi quisque pugnaverat, undique eo confluunt. Barthius Vind. ac Perizon. non male legunt confirmatis, ubi q. p. i. e. confirmatis illis, apud quos, cum quibus q. p. Sed conjectura minus videtur, necessaria. Intelliguntur enim haud incommodo duces confirmati, qui invicem sibi animos addiderant, ut supra lib. II. 11. confirmati inter se invicem, acriter hosti incurvunt. ubi dicta vide. Sequentia porro sic recte acceperis, eo (ad eam partem, ubi praelium incaluerat) confluunt undique (i. e. ex omni loco), ubi quisque pugnaverat. Si quid tamen novandum, conici quoque posset, reliquo duces confirmati, ubi quisque p. plane ut infra cap. X. Quod ubi Aiaci cognitam, reliquo ubi pugnaverat, propere occurrit etc. Atque haec mihi maxime allubesceret scriptura, si quis codex addiceret.*

Ibidem: *At ubi eum Achilles ita in hostem promtum animadvertisit etc. Quum facile intelligatur hostis Hectoris, non Achillis, non video causam sonitam, cur Vinding. legeret in hos promtum.*

Ibidem: *et menor paulo ante repulsa in Polyxena. Cl. Anna haud libenter se scripturam dicit repulsa tuli in illa re, sed illius rei repulsa tuli. Sed obscurius hic dixisset auctor Polyxenae, ideoque melius omnino in Polyxena dixit, scil. postulanda ac non impetranda ab Hectore. Cicero Fam. X. ep. 28. magnum damnum factum est in Servio. i. e. in amissione Servii, vel quod ad Servii mortem. lib. IV. ep. 5. in unius mulierculae anima si tactura facta est. Infinita istiusmodi exemplorum vis est, dum multifariam a multis observatorum. Porro formam istam paulo ante repulsa, id est, quam paulo ante tulerat, illustramus ad S. Severum. Ita rursum Noster cap. XIV. memores paulo ante in Patroclo insolentiae barbarorum.*

Cap. VI. . . fundere obvios, ac prostratos, quum alios invaderet desuper procultans, subterere. Recte Argent., teste Obrechto, dat obterere, ut modo cap. IV. partim telo eminus, alios curru per medios concito humi obterit, lib. II. 43. ac fugientes nunc telo eminus prosternere, modo apprehensos obterere armis. Ceterum sic interpungenda haec puto, ac prostratos, quum alios invaderet desuper, procultans obterere. Florus III. 3. quum obiectis undique plaustris atque carpentis altae desuper . . pugnarent.

Ibidem: *multique mortales cum ducibus extinti. Accuratius dixisset multique milites cum d. e. Sed tralaticia forma est, qua species duces sic cum genere mortales coniungitur. Cicero Tusc. IV. 4. Quia Chrysippus et Stoici cum etc. Atqui Stoicus quoque Chrysippus erat. Ad illum locum, ut et ad Min. Fel. cap. XXI. consule erud. Davisium, nec non V. C. Io. Clericum ad Exod. XV. 1. Confer infra cap. XVI. adversum tot millia, Imperatoresque hostium.*

Cap. VII. *adversum se . . congressi. i. e. adversum se invicem, matto inter se. ut supra lib. II. 40. duobus scorsum adversum se . . decer-*

tentibus. Iustinus IV. 1. *Undarum porro in se concurrentium* etc. quem locum pluribus exemplis vindicamus.

Ibidem: *neque vulneratus quisquam.* i. e. alteruter. Saepe sic pronomina laxioris significationis adhibentur, ubi de duobus tantummodo sermunt. Dares Phr. cap. IX. *Utrique occurrentes adspicerunt se invicem, intu quo quisque iret.* Hegesipp. I. 29. *quilibet exitus horum* (duos tantum memoraverat) *principium habuit spiritus ferociores.* Salvian. ep. IV. *cum uno . . rei simus, plus tamen unusquisque nostrum pro altero, quam pro se taret.* Tacitus H. I. 82. . . L. *Proculus et P. Firmus praefecti: ex suo quinque singilio mitius aut horridius.* Florus I. 10. *Sed ne quis sexus a laude cessaret* etc. ubi videatur Cl. Dukerius.

Ibidem: *colligit sese in arma.* Quintil. Declam. II. 11. *et se . . debilitas collegit in vires.* cum nota P. Burmanni.

Cap. VIII. *Interea utriusque exercitus cadunt plurimi, nec fortuna bellum mutatur.* i. e. atque eodem praelii eventu utrinque decernere perseverant bi exercitus. Frustra plane Mercerus *mutat* legebat pro *mutatur*; idque eo magis repudiandum, quod idem *mutandi* verbum, octo modo vocibus interiectis, praecesserat. Nec si de *mutante* praelii *fortuna* locutus fuisset auctor, ne sic quidem male se haberet hoc *mutaretur*, scil. in deteriorius, ut lib. IV. 5. *ubi fortuna bellum versa, neque spes reliqua nisi in fuga est.* Velleius II. 57. . . *cuiuscunque fortunam mutare constituit, consilia corruptit.* Sallustius Iug. cap. XIV. 18. *Si huic imperio fortuna mutaretur, una nobis occidendum esse.* De mutatione autem in melius *mutare fortunam bellum* dixit Tacitus H. II. 23. et V. 24.

Cap. IX. *Circa Sarpedonis cadaver cunctis deflentibus.* Verbum *deflere pro flere* sic absolute adhibuit etiam lib. IV. 1. *hinc feminis cum Hercuba deflentibus, hinc* etc. Sedulius Carm. I. 350. *nam qui defleamus in Adam semina mittentes, mox* etc. et lib. III. 130. *ad moesti lugentia culmina tecti, deflentemque domum, moriens* etc. Iustinus lib. XVIII. 4. *Tunc deflens ipsa lugubrique voce Acerbam ciet: orat ut* etc. ubi non erat, cur coniiceretur a nonnullis, *censi orat, ut illuc videmus.*

Ibidem: *queis non alii casus acerbissimi de interitu Priamarum pre desiderio eius cordi insederant.* Non video, quo iure doctissima femina ista de interitu Priamarum exponat *velut interitus* P. Malleum sane, *de vel ex reliquis casibus, quos continebat interitus* P. Neque ita barbare dictum hoc arbitror, *de interitu Priamarum illud praecipue eorum animis, cordi insederat.* Si quis tamen codex bigam istam de interitu ignoraret, equidem non multum illam desiderarem; quae de glossa manare haud aegre potuit, qua *casus* hic de interitu accipiendos monere quis voluerit.

Cap. X. *Sed barbari more pessimo, nec quidquam compositum . . cuperantes, clam . . egressi praelium praeverttere.* Summa rursus iniuria Nostrum afficit Anna, dum ridet, morem hic pessimum vocari in hostes incompositos et imparatos irruptionem facere. Sed morem pessimum in barbaris vocat Noster, quod incompositi ipsi cum Graecis incompositis praeliali cuperent. Sic supra lib. II. 38. *composite Graecis ac singulis per distributionem imperia ducum exsequentiibus: contra sine modo atque ordine barbaria ruentibus.*

Ibidem: *alter Echinadibus imperator.* Haud dubie noverat Vindingius, *imperare Echinadibus* recte dici, quod observat Perizonius; sed legebat *Echinadum imperator*, quia datus *Echinadibus* cum nomine *imperator* iunctus ipsum offendet. Similis tamen datus est infra lib. IV. 9. Quis *dux Alexander . . militem ordinat.* lib. V. 8. *Theano*, qui ei templo sacerdos erat. Sallust. *Iug. cap. VII.* qui *tum Romanis imperator*.

Ibidem: *Inter quae tam foeda, tanta inclinatione rerum Patrocles futuram belli vincere aggressus etc.* *Indignatione*, quod in editione sua habuisse ac probasse videtur Barthius, haudquam praferendum $\tau\phi$ inclinatione. Frontinus Strat. II. 7. 1. *Romanis fiduciam attulit* remque indutam *consilio restituit*. ubi vide Intt. Si quid novandum, non male legitur, *Inter quae, tam foeda facta inclinatione rerum, Patroclus etc.* Infn. V. 16. Inter quae *Antenor cum suis Graecos orare etc.*

Ibidem: *.. instat hostibus, promtior quam bellandi mos est.* Non est, cur in his auctoris nostri iudicium desideremus. Sano adjnodum et congruo sensu dicit, promtum audacemve fuisse Patroclum, usque ad temeritatem, quam respuit sane mos bellandi. Silius Ital. XVI. *Quo ratis? et quinam hic rabidi certaminis est mos?*

Ibidem: *scilicet insolentia gentis suae illudere cupiens etc.* Cur illus suae omnino hinc delendum pronuntiaverit Barthius, non videre me liberter fateor.

Cap. XI. *cuncti reges Achillem convenient, deformatum iam lacrymis omni supplicio lamentandi: qui modo prostratus humili, nunc cadaveri superiacens, adeo reliquorum animos pertentaverat etc.* Vindingius legebat *omnique supplicio l.* Posset etiam de transpositione cogitari eiusmodi *lacrymis*; *qui omni s. lamentandi, modo prostratus etc.* Omne autem *supplicium lamentandi* dixit omnem sive summam demissionem in lamentando, nisi pro *lamentandi* forte dederit auctor *lamentabili*, ut *fletu lamentibili* infra cap. XXII.

Ibidem: *ut Ajax etiam . . nihil luctui remitteret.* Forte *nihil luctu remitteret.* Sic sane cap. XXIV. *sed rex nihil se luctus neque praesentiam miseriaram remissurum ait.*

Ibidem: *Quod exemplum pessimum per mortales tum primum prodidit est, nunquam antea a Graecis solitum.* Agit auctor de exemplo flagitiis a Troianis, non a Graecis admissi: quamobrem macula inhaerere videtur his, *nunquam antea a Graecis solitum.* Cogitabam n. a. a *Graecis cognitum*; quod nunc Vindingii notas inspiciens, ab ipso occupatum iam videa.

Ibidem: *maxime ob tegenda vulnera, quae multis modis impressa haud sine magno gemitu cernebantur.* Quamvis vulneratum Patroclum per loca corporis pudibunda meminerit auctor, non tamen ideo cum Barthio legi necesse est, *quae occultis locis impressa etc.* Parum enim verisimile est, has tantum corporis Patrocli partes vulneratas: et quum haud dubie haec partes pudibunda a Graecis, post elutum corpus, circumiectae fuissent, licet nullum illis impressum esset vulnus; minus commode dixisset Dictyn, *corpus elutum mox ueste circumiectum, maxime ob tegenda vulnera, quae occultis locis impressa . . cernebantur.* Hector Patroclum *multis vulneribus foderat*, ut supra legimus: unde haud incongruenter hic audimus, *vulnera*

multis modis impressa, non solum nempe hasta Euphorbi, sed etiam telo vel gladio Hectoris, nec non eiusdem forsitan curru et equis.

Cap. XII. *His actis monet, ubi custodes vigilias agere curarent, neque iuves . . more solito irruerent. Mendum non abstergetur, si pro neque huius neve. Legendum certissime ne qua, i. e. ne aliquo modo vel per huius partem. Sic cap. XVII. adessent, ne qua scilicet hostis . . solito . . more irrueret. lib. V. 4 . . scilicet ne qua insidiis oppimeretur. et cap. IX. custodesque addit, veritas ne qua per eum hostibus quae gestabant, pateferent. vide ibid. cap. X. cap. V. et alibi apud Sallustium aliquo. Curandi porro verbum sic saepius cum infinitivo construit optimus quisque. Cicero Acad. I. 2. quae . . nec docti legere curarent. Plura adderem, nisi otium fecisset P. Burmannus ad Rutti. I. 429. Diversa autem, ut hoc addam, ratio est Cicer. pro Domo cap. III. hunc . . patria cedere curasti. i. e. ut amat Tullius, h. patria eiiciendum curasti, vel curasti ut hie patria cederet. ubi Hottomanno, simile exemplum apud Ciceronem non recordanti, nullo quidem exemplo simili, obviam ibat vir laudatus.*

Ibidem: *igni plurimo in armis pernoctant. In his igni plurimo libens etd existente subaudiverim, quam praep. cum. sic nullo palam hoste recte cepit Anna lib. II. 41. nec quidquam ista forma apud Dictyn aliquo frequentius. vide Perizon. Sanct. Min. IV. 24. quae nos ad lib. IV. 1. et 4.*

Cap. XIII. *Igitur ubi, ad multum diem Barbari intenti iaculis, fessi iam negre ita vehementes animadvertisunt; ex parte una nostri etc. Recte Anna conficit animadvertisunt: posset tamen etiam cogitari . . vehementes, animos vertunt, scil. ab ardore suo. quomodo bene accipit Cortius illud Sallustii Jug. cap. XXIX. animus aeger avaritia facile conversus est. Nostr. lib. IV. 7. animi hostium commutantur, et Graecis aucta fiducia. Velleius lib. 82. tam fortunam, non animum mutasset. nempe in deterius. Sulp. Severus H. S. I. 30. Adsuntaque rursum constantia et non sine Domino mutatis animis, (scil. in melius) totis viribus concurrunt. Confer quae supra ad cap. VIII.*

Ibidem: *neque multo post ex alio abnuentibus iam barbaris, ac sine illa difficultate versis. Merito Vinding, legendum credebat ex alia, quod respondeat praecedenti ex una parte. Frustra autem Perizonius volebat abnentibus pro abnuentibus, ut iam docuit Wasseus ad Sallust. Catil. pag. 413. Livius XXVII. 49. ille fessos abnuentesque taedio ac labore . . accensit. Sallust. Jug. cap. LXVIII. Ibi milites fessos itineris magnitudine, et iam abnentes omnia docet.*

Cap. XIV. *dein captivos omnes, uti quem ceperant, in ordine Achilli offerunt. Ut quem ceperant, pro eo quod forte quis malit, uti quemque c. Sic Tacitus Ann. I. 2. ceteri nobilium, quanto quis servitio promptior, opibus et honoribus extollerentur. Sic ille saepius.*

Ibidem: *decretum quippe animo gerebat secum, in patrum solum uti advehheret. Distingue . . gerebat, secum in patrum s. u. a. Sallust. Jug. cap. LXXII. Ad ea rex, alter atque animo gerebat, placide respondet.*

Ibidem: *decretum quippe animo gerebat secum in patrum solum uti advehheret, vel si fortuna in se casum mutaret, una eademque sepultura . .*

concegi. Elegant̄ conjectura Perizonius legebat, *vel si f. in se casum mutaret*: i. e. casu, morte ipsius redditum in patriam praeverteret. Stan tamen posse lectio vulgata videtur, *si vel accipias pro ac, ex more humum praeustum Latinorum usitatissimo, de quo Barthius Advers. XXV. 1. et nos Minuc. Fel. Oct. cap. VIII. et alibi. Fortuna autem mutare dicitur casum in eo, qui moritur, quoniam maxima tum in illo conditione mutatio fit.* Sic verbis male ominatis parcuisse veteres notum est. Hyginus Fab. CIX. *ut si alteri eorum quid fieret etc.* ubi vide Munckero, hi nec non Heumann. ad Cicer. pro Mil. cap. XXII. 6. et alias passim. De creverat igitur ista duo Achilles, ut nempe Patrocli reliquias secundum Graeciam adveheret, utque, sive in Graecia, sive in Phrygia moreret, ipse eodem sepulcro clauderetur.

Cap. XV. *Gens bellatrix, et ob id ad finitimos indomita.* *Ad pro epi* in variis orationis casibus adhiberi, probat Perizonius ad h. l., et ante ipsum probavit I. F. Gronovius ad Liv. VII. 7. cum aliis. Nec tamen *ad* *vel apud finitimos indomita* tam concinne dicitur, quam *ab finitimiis indomita*; quod proinde minima licentia libens hic reposuerim. Florus II. 14. *invictus a veris regibus.* Iustinus VI. 2. *invictum tamen ab altero virum que servavit.* Sed *ad forte adversum* hic denotat, ut in apud Iustin. XII. 15. adeo sicuti in hostem, *ita et in mortem invictus animis fuit.* Hac significacione saepius praepositionem *ad* venire, ab Munckero ad Hyginum aliquis dudum monitum.

Ibidem: *paucis fidis adiunctis secum.* i. e. sibi. Sic lib. II. 14. cum his *se adiunctum esse simulabat.* lib. IV. 17. *adiunctis secum regulis.*

Cap. XVI. *ut aves etiam consternatae vocibus alto decidisse credentes* tur. Cur hic rescriberemus viderentur, rationem adhuc quaero idoneam.

Ibidem: *Sicut in tali nuntio os solet.* Legerim *in tali negotio;* neque enim res, quae omnem civitatem turbabat nunciata solummodo, sed ex satis certis indicis ab ipsis Trojanis conspecta erat, ut initium capituli indicat. Adde quod ita Sallustius Catil. cap. XXIX. *Itaque quod plerumque in atroci negotio solet etc.* et Iug. cap. XV. *Is . . veritus, quod in tali re solet, ne polluta etc.*

Ibidem: *.. nunc planctus crebri, modo urbe tota silentium ex incerto.* Inter quae et spes extremas, multi credidere, cum nocte simul Graecos metnia invasuros excisurosque urbem. Haud facile mihi persuadebit Vindigius, bigam istam *ex incerto* de glossa hoc irrepsisse. Omnino sic potius existimo legendum .. *silentium.* *Ex incerto interque spes extremas etc.* Quenadmodum Noster dicit, *ex incerto* ortum hunc Trojanorum metum, ne urbs ipsorum a Graecis subito invaderetur atque excinderetur; sic Tacitus Annal. IV. 62. neque dum comperto, quos illa via perculisset, latior ex incerto *metus.* Sive autem hanc emendationem amplectamur, sive vulgariae lectioni inhaerere malimus; illud *ex incerto* intellexerim, quod incerti essent de statu rerum suarum, aut quomodo sibi consulerent.

Ibidem: *nunquam tamen vires consilio superfuerant.* i. e. nunquam vires maiores erant quam consilium: nunquam vires consilio praestabant. Solenni sibi enallage auctor *superfuerant* dixit pro *superant.* *Supereuse* autem tali sensu dixit Avianus Fab. XIV. 14. *Iudicio superest omnibus iste*

eo. et Fab. XIII. 10. *Illum, qui superest insequiturque, tremo.* ubi sic *superstandi* quoque verbo usum Prudentium, notat Barthius. Et hanc verbi in agnoscebat Gellius I. 22. in his Ciceronis: *scientia iuris maioribus . . iam superfuit.*

Cap. XXVII. . . *placet, uti . . certamen ludis solitum celebraretur.* *Cer- men ludis solitum est, nisi fallor, solenne in ludis, seu quod haberi in Graecia soleret ludorum tempore publicorum.* De hac vi ablativi *ludis* id Perizon. Sanct. Min. IV. 4. 28.

Ibidem: *Tum primum quadriugis equis Eumelus ante omnes victor claveret.* Perissologia iusta dicitur *primum ante omnes.* Virgil. Aen. II. 10. *Primus ibi ante omnes, magna comitante etc.* ubi *ante omnes* neutrum cum Servio exposuerim videntibus omnibus.

Cap. XVIII. *duos erexere malos, queis religatum linum tenuissimum* &c. *Religare*, aequo ac *illigare*, *alligare*, cum dativo construitur. Sic rianus Fab. X. 1. *Calvus eques capiti solitus religare capillos.* ubi non *at*, quod *capiti* pro *capitis* dici, aut *reliquare* pro *religare* legendum ederet vir doctissimus, ut olim iam diximus, et hic auctoris nostri locus monstrat.

Ibidem: *Ulysses cum Merione destinatum confixere.* Anna et Vindinus emendant *destinatum* nempe columbam; sed *columba* erat sagittatum *destinatum*, sive res quae ab ipsis petebatur, in quam intendebant; & notione vocis usitata, quae saepe ita substantivi vice adhibetur. Sic *estinata ferire* iam Noster dixerat supra cap. 1. ut et Hegesipp. III. 9. Tuson. Grat. Act. cap. XXVII. P. Diaconus Hist. XII. extr. Eumenius Parag. Const. cap. VIII. *non enim ulla . . tela tam certis iactibus destinata ererunt*. quo loco aliquis hunc Dictyos nostri iam vindicavit Doct. Arnsen. ad Victor. Epit. cap. XLVII. a quo tamen in eo omnino dissentio, uod in his exemplis *locum* vel *loca* subaudiendum putet; quamvis *destinata* pro locis destinatis aliquando dici non negaverim.

Cap. XIX. *hisque mandatum, ut . . donum ad necessarios eorum per-errant.* Vindingius haud male quidem *domum* legebat pro *donum*, quod *omnium ἀνδρῶν κοινοῦ* facile subintelligi queat. Nec tamen ea ratio tanti idetur, ut lectio vulgata stare satis commode non possit.

Cap. XX. *Priamus lugubri ueste miserabile tectus* etc. Nec *miserabile* &c ablativi casus est, pro *miserabili*, ut putabat Barthius; nec cum Was- so ad Sall. Iug. 38. *miserabilis* legendum, delendumque *lugubri*. Nam, ut *tecto* iam monuit Vindingius, *miserabile* hic ponitur pro adv. *miserabiliter*. & Virgil. Aen. XII. 338. *miserabile caesis hostibus insultans.* cum nota servii. vide et Vechner. Hellen. I. 9. *Miserandum in modum* dixit auctor lib. IV. 9. *et clamore lugubri Troili casum miserandum in modum deflent.*

Ibidem: *quocum Andromacha, non minor quam in Priamo miseratio.* *Miseratio* metonymice est, quam *miserabilitatem* proprie, quamvis minus ueta Latinitate, dixeris. sic supra lib. I. 6. *cum . . in sermone Graeci re-ū inesset quaedam permixta miserationis vis.* Tacitus Ann. I. 33. *Tunc a generatione Augusti orsus.* ubi vide I. F. Gronovium. Iustin. XXIV. 6. *paris rei et admiratione stupentibus.* ubi nos plura. Nec infrequens la forma, qua *Andromacha* dicitur *miseratio*, id est, *miserationis*, ut aiunt, WOPKENS. ADVERS. CRIT. II.

objecum. Par ratio est in vocibus *odium*, *religio*, *luctus* etc. Sed duriuscula variatur hoc modo vis vocis miseratio: *Andromacha non minor miseratio, quam in Priamo.* Vindingius propterea legebat, q. A. n. m. quam *Priamus miseratio*. Posset etiam sic illud ἀνθλαγῆς tolli, ut legamus, quocum *Andromacha, in qua non minor quam in P. m.* Sed quoniam aequo Latinitatis iure dixeris est in illo miseratio, atque est ille miseratio, non ausim quidpiam movere.

Ibidem: ipse retinens gremio urnam cum Patroclii ossibus. Retinere pro tenere dictum: quemadmodum praefixum illud in plurimis aliis verbis vacat. Paulinus V. Mart. V. 205. Sic iustum retinens, aequato examine, libram etc. Boëtius Cons. III. 10. Quod enim neque re, neque similitudine ullum retinet bonum, id experti nullo modo potest. Vegetius II. prol. Instituta maiorum artis armaturae plenissime clementiam vestram peritissemque retinere, continuis etc. Lib. eod. cap. 9. tanquam vicarius ipsius potestatem maximam retinebat. Livius XXI. 45. dextra silicem retinens. vide et Nostrum lib. IV. 5. et consule Clariss. Dukerum ad Flor. II. 20.

Cap. XXI. rex genua Achilli manibus complexus. Nisi Achillis scripsit Dictys, quemadmodum cap. 27. amplexus Achillis genua et lib. II. 19. genibus Achillis obvolutae: Achilli aut pro dativo accipi potest, aut pro tali genitivo, de quo supra ad lib. II. 19.

Ibidem: Quippe hi . . quum semper cupiditates . . explere gestiant, ultro machinati sunt. Solita, inquit Perizonius, syntaxeos analogia postulat, ut scribatur hic gestiant. Obstat tamen solennis, in primis his Latinis, coniunctionum quum et dum permutatio. Ita quum saepissime pro dum reperitur, cum praes. indic. uti hoc in loco, constructum. Lib. I. 22. Quum haec in luce aguntur, Achilles etc. Capitolinus Max. et Balb. cap. XI. Quum haec Romae aguntur, Maximus bellum parabat. Lampridius Heiliog. cap. XVII. Siquidem illud affectato retinuerat, quum vult videri filius. Exsuperantius B. Civ. cap. VI. Huius acta cum conatur . . subvertere . . vinctus est. vide Hygin. Fab. 88. et 273. Avian. Fab. III. et XXI. et passim. Sed nec meliores hac forma abstinuerunt. Terentius Eun. IV. 4. 58. quia, quum inde abeo, iam tum incepérat turba inter eos. Florus IV. 12. 42. in Syria Caius ex vulnere (solvitur), quum Armeniam . . recipit. lib. III. 12. 10. nisi . . effusa largitio, quum spectaculis indulget, supplicia quondam hostium artem facit. ubi non opus est dum describi cum nonnulla. Similiter ubi construitur supra lib. II. 36. ubi neutra pars committere audit . . receptui canitur. Sallust. Catil. cap. XLIX. sed ubi Consulem . . impellere nequeunt, ipsi . . illi invidiam conflaverant. et alibi multisfariam.

Ibidem: concede parvulis saltem, non animam parentis, sed cadaver deprecantibus. Vix se ferre posse declarat Anna ista non deprecantibus animam parentis, sed cadaver. Sed nihil haec tanti incommodi prae se ferunt. Non iam tantum munus, quantum erat vita parentis, sed duntaxat exanimum illius corpus sibi concedi rogarunt. Deprecari pro prece petere ut accipias. ut lib. II. 28. redemtionem filiae deprecatur. Iustin. XI. 9. dilationem mortis deprecantur. Sic Tacitus H. I. 41. aliique.

Ibidem: cui misero confectoque moeroribus, omnes aerumnas, quibus nunc depressus infeliciissimum spectaculum mortalibus praebeo, cum hoc exi-

me spiritu simul auferes. Qdversabatur auctori locus iste Sallustii Iug. ap. XIV... omnes has, quae me premunt, aerumnas cum anima simul amisi. At ego infelix... regum humanarum spectaculum praebeo.

Cap. XXII. *Tum rex; sed in aliquantum revolvit spiritum etc.* Donec male exemplum videam, legerim potius revocat, vel revocavit. Cicero am. VII. ep. 26. nam et vires et corpus amisi: sed... facile, ut spero, non revocabo. Curdis IX. 5. hincquem revocavit animum. quem idem lib. VI. diquem spiritum dixit.

Cap. XXIII. *ut Græci... memores ultiōnis eius, moremque humanæ meditationis tuerentur.* Legendum puto morem quoque h. c. t. Usus rōne pro quoque istiusmodi, insolens est penes nostrum; nec tam frequētum apud alios existimo, quam nonnullis placuit eruditis. Vel etiam querer me deleatur, nisi velis, *ut... memores essent ultiōnis eius, moremque h. c. t.* Quamvis autem supra dixerit Noster humanitatis modum, non tandem ideo morem in modum cum Dacia Cl. convertendum arbitror. Sic uero Sallustius modum modestiamque dixit, Noster morem modestiamque supra lib. II. 21. et paissim horum promiscuus usus obtinet.

Ibidem: ... exercitum... cruentum suo hostiique sanguine. Sic Iustini lib. XXVIII. 4. post multas hostium caedes, toto corpore suo pariter et hostium sanguine madens, supervenit. ubi alia damus.

Cap. XXIV. *sponte servitum sui... pollicetur.* Sic lib. V. 13. *Hactenus nobis... foeninarum cessere servitia.*

Ibidem: ... Polyxenam erigit, praedicta prius, mandataque cura Phœnici super Priamo, ut delectaretur. Nonne potius praedicto prius... ut delectaretur? ut lib. IV. 6. praedicto prius caeteris, ut se defendarent. Ceterum Obrechtus ex Medioli. ed. vult delutaretur, et sordibus purgaretur. sed ut vox altera hic non incongrui sensus est, sic illud delutaretur hac significatione hic adsumi minus tutum, donec ita Latinos loqui probatum sit.

Ibidem: *Tum Achilles confirmare, non prius capitum eius satisfactum, quam etc.* In aliis edd. est *satisfuturum*, quod etiam ex suo cod. maluisse videtur Heinsius ad Vellei. II. 45. 3. Mihi quidem forma ista insolentior videtur, alterique haudquam anteponenda, in qua rō se subaudiendum relinquitur per ellipsis usitatissimam, ut vidimus ad Cicer. Academ. I. 9.

Cap. XXV. *mox a iuvene... cibo invitantur...* Quoniam invitari hic, ex vi vocis usitatissima, est refici, repleri, haud facile nomen *cibo* in dālio casu potius acceperim, quam in ablativo; quamvis illud unice plaustrum Cortio ad hoc Sallustii Frag. lib. IV. pag. 991. *cum se ibi cibo vinoque laeti invitarent.* Nec quidquam tale vidit, quem hoc vidisse monet nō ille, Obrechtus ad Dict. nostrum II. 52. Et licet *Vorstus* rō *epulis* pro dativo haberi posse putet in his Iustini lib. I. 6. *eodem postero die apparatis epulis invitat;* melior tamen est prior illa ratio, quam proponebat, ut nempe pro ablativis absolutis habeantur illa *apparatis epulis*, i. e. quum apparasset epulas. Nam *invitare* sic saepe absolute dici, ex Valerio Max. I. 8. 2. et aliunde ostenderem, nisi otium fecisset loco dicto Obrechtus.

Ibidem: *Dein ubi satietas omnes tenuit.* Proba certe per se haec La-

tinitas. Sallustius Iug. cap. XXXI. 20. *Nigra . . vos dominationis eorum sa-
tietas tenet.* ita enim cuncti quidem Sallustiani codices. Nec tamen da-
mnandum *satias*, quod in MSS. legi, Heinsii auctoritate monet Draken-
borch. ad Silium IV. 110. Sic enim rursus lib. IV. 7. *Graecos satias et
ad postremum fatigatio incessit.* lib. V. 13. *Igitur ubi satias Troiani san-
guinis tenuit.*

Ibidem: *Refer . . quid tantum causae fuerit, caro etc.* Lactant. Epit.
cap. LII. *quae tanta haec furoris causa? quem locum altero Virgilii iam
vindicavimus alias.*

Ibidem: *Quid illi senes . . ? nonne adhuc praesenserunt, eandem cum
sam extitisse tantorum funerum?* Praesentire idem est, quod persentire,
persentiscere dixit lib. IV. 11. et lib. V. 9. et 12. Sic lib. IV. 3. *placuit
que uti . . in fluvium, reliquo adhuc ad praesentendum spiritu . . incer-
tur.* Minuc. Felix Octav. cap. XIII. *quod oraculum idem ipse praesensit,*
idcirco universis esse propositum. ubi post Davisium alia quaedam exem-
pla contulimus.

Ibidem: *Eam . . non eieciisti? non cum detestationibus extra muros
prosecuti estis?* Similiter Cicero Catil. Or. II. cap. 1. *Catilinam . . ex urbe
vel eieciimus vel emisiimus, vel ipsum egredientem urbē prosecuti sumus.*

Ibidem: *ut nullus . . reperiri posset, qui . . de pernicie publica cum
exitio eius transigat.* Integritatem loci omnino agnosco, nec cum Anna
legendum arbitror, *qui . . perniciem publicam exitio eius transigat.* Nihil
enim Tullio aliisque frequentius, quam *de re transigere, decidere, confi-
cere, absolvere*, pro transigere etc. id quod ad rem illam attinet. Neque
cum hinc magis eliminandum quam ex his Io. Sarisberiensis Polier. VI.
24. *Omnia namque cum pretio . . obtinebis.* infinitisque locis aliis, quorum
nonnulla collegit Celeb. Perizonius ad Sanct. Min. IV. 6. 8.

Cap. XXVI. *Deum quippe auctorem singulis mortalibus boni malique
esse.* Vocem Ethnico dignam hanc dicit Vindingius. Sed nihil etiam Christiano dignius, si sano sensu intelligatur, quemadmodum Ierem. Lament.
III. 38. et alia S. literarum loca declarant.

Ibidem: *quoad beatum esse licitum sit.* Quamvis dixisse potuerit Dic-
tys *beato esse l. s.*, alterum tamen aequum Latinum est: *quod contra
Heinsium ostendendi erit locus in curis nostris Sulpicianis.*

Ibidem: *Hecubam . . facem per quietem edidisse visam, cuius ignibus
conflagrasse Idam etc.* Hyginus solus Fab. XCI. de Hecuba testatur,
quod *praegnans in quiete vidit se faciem ardenter parere, ex qua serpentes
plurimos exisse.* Cl. Anna hic coniicit torrentes plurimos ex scil. flammarum.
Bene, si hunc vocis *torrens* usum probasset. Mallem itaque, *ex
qua repente plurima exarsisse*, ut ad auctorem ipsum iam indicavi.

Ibidem: *ac mox continuante flamma deorum delubra concremari.* Pe-
rizonius, teste Oudendorpio ad Caesar. B. Gall. VII. 28. ex MS. vult con-
tinente flamma.

Ibidem: *Quae dum . . aruspices praecinerent.* *Dum ita, quoad vim
suam atque construendi rationem, saepe permiscetur, in primis a sequi-
ris Latinitatis auctoribus, cum coni. quum.* *Et* usu enim meliore dicen-
dum fuerat, *quae dum . . praecinunt, vel praecinebant.* Aur. Victor V.

Illust. cap. XXXV. *dum Argos oppugnaret, ictu tegulae prostratus est.* ubi non erat cur nuperus editor doctissimus vellet *cum*, qui immerito quoque malam pronunciat lectionem istam Franeq. Cod. ibid. cap. VII. *dum damnum rediret.* et cap. VIII. *Dum Capitolium inciperet.* Similiter enim idem anctor in Caesar. cap. XXXIX. 11, et Epit. cap. VI. 4. **XLI.** 2. et 22. Ex Orosio autem, S. Severo, Hygino etc. mille exempla convasari facilime possent, quae sine gravi MSS. auctoritate tentari non debent. Confer quae supra ad. cap. XXI.

Ibidem: *Sed . . clam alendum pastoribus in Idam tradidisse.* Sic *dandi* verbo utuntur alii. Fulgent. Myth. III. 7. unde et ad *Lycomedis regiam* datur, *ut nutritatur*, ubi non erat quod tentaret Munckerus mandatur. Sulp. Severus Hist. II. 51. *Tiberianus, ademtis bonis, in Sylinam insulam datus,* ubi plura. Sic *dare et tradere in custodiam, vincula* etc. vide apud Intt. Flori III. 5. 30. Sallust. Cat. cap. L. 3.

Cap. XXVII. *Deinde omnia, quae . . adrectaverat, ante conspectum iuvenis exponi imperat.* Exponi dicuntur, quae coram sistuntur vel exhibentur. Supra lib. II. 19. *singuli laborum suorum atque industriae documenta in conspectu omnium exposuere.* Livius XLV. 33. *praeda Macedonica annis, ut viseretur, exposita.* Severus Dial. II. 2. *quam . . ante pedes sancti . . exposuit.* Ita alii.

Ibidem: *Quo recepto, rex in gratiamne impetrati funeris, an, si quid Troiae accideret, securus iam filiae, amplexus Achillis genua, orat ut Polycenam suscipiat, sibique habeat.* Sensum verborum istorum, *in gratiamne impetrati funeris, an . . securus iam filiae,* hunc esse puto: vel quia gratum se gerere volebat pro cadavera impetrato, vel quod iam de salute filiae, quam offerebat, securus erat; quam nempe adeo benigne ab Achille acceptam videret. Haec sententia per se, nisi fallor, satis plana, ac loco huic congrua est: ut neutiquam legendum videatur, *securus iam filii, id est, de cadavere Hectoris,*

LIBRO QUARTO

Cap. I. *Quippe queis animo ita haeserat, nulla spe impetrandi cadaveris, ipsumque et qui cum eo fuissent, retineri a Graecis, maxime ob etc.* Hoc dicit his verbis auctor: quippe qui sic firmiter crederent, et ipsum et qui cum illo ad Graecos ivissent, dum nulla ipsis spes impetrandi cadaveris daretur, retineri etc. Id quum, adeo manifestum sit, mirum sane cur Vindingius voluerit, quippe queis animo inhaeserat nulla spes impetrandi cadaveris, ipsumque etc. *Haerere animo,* pro in animo, dixit Tacitus Hist. I. 47. et Quinctil. Inst. XI. 2. cum aliis. Recteque omnino dicitar *animo ita haeret,* prò ita haeret animo cogitatio, persuasio, sic infra cap. XIII. quippe in animo haeserat. Achillem saepe consilia . . inisse cum hostibus. Sallustius Jug. cap. XVIII. quippe cui, Romae omnia venum ire, in animo haeserat. Tacitus Ann. VI. 22. Ceterum plurimis mortalium non eximitur, quin primo cuiusque ortu ventura destinentur. Porro nulla spe scilicet existente, forma itidem usitissima est, quam iam lib. III. 12. et alibi vidimus. Denique hoc ipsumque et qui etc. pro tam ipsum quam qui

etc. dicitur per Graecismum, cuius plurima penes Nostrum exempla visuntur, imitantem sic Sallustium aliosque. Ita Sallustius lug. cap. VI. *opportunitas sua que et liberorum aetatis.* ubi vide Intt.

Ibidem: *illo interfecto, qui inclita per gentes fama rerum militarium, in pace etiam praeclara pudicitia, ex qua haud minorem . . gloriam adeptus erat.* Nihil absque librorum auctoritate hic moverim. Duriuscula tamen ellipsis est verbi *erat* in his, *qui inclita . . fama* etc. quae mollier Latinis accidet auribus, si legamus *cui vel cuius inclita per gentes etc.* Scribere etiam auctor potuit, *qui inclita . . fama erat rerum etc.* *Inclitam famam* dixit, ut *inclitam laudem, claritatem etc.* Seneca, Valerius Max. aliique: ut nihil omnino fuerit, cur Vindingius hic vellet, *qui inclitus per etc.*

Ibidem: *postrema funeri peragunt.* Sic loquitur cap. XIII. *iusta funeri peragunt.* lib. V. 6. ubi *iusta pueris facta sunt.*

Ibidem: *hinc feminis . . deflentibus, hinc reclamantibus Troianis etc.* Cave cum Vindingio legas illinc *reclamantibus T.* Sic infra cap. VII. *Tuncernereres hinc Aethiopas etc. hinc Graecos etc.* Plinius Pan. cap. LII. *tutaque area hinc auro, hinc argento reucebat.* Valerius Fl. V. 310. *Sic tunc diversis hinc atque hinc molibus anceps etc.* Plura ex Symmacho I. ep. 101. Sidonio VIII. ep. 6. et aliunde non proferam exempla,

Cap. II. *contra quos steterant.* Hoc est stabant, per enallagen Graecis etiam familiarissimam. Sic *stetisse, adstitisse, restitisse etc.* invenias passim pro *stare etc.* supra lib. III. 11. *ut . . qui solandi causa adstiterat, nihil luctui remitteret.* Frontinus Strat. II. 3. initio: *qui in recessu . . steterant, facile in deditio nem compulit.* Tacitus Hist. III. 29. *deturbatis qui restiterant.* ubi non erat, ut quidam legerent *resisterent.* Sic *restantes de trudere mox dicit noster Dictys.* Ceterum huiusmodi enallages exempla alia dedimus ad lib. II. 18. et infra etiam dabimus ad lib. VI. 2.

Cap. III. *Clausisque civitatis portis, nostri etc.* Passim sic cuniunctio ne que inchoantur periodi, ut ostendimus ad Cicer. N. Deor. II. 58. ac Velleium II. 17. et alibi. Immerito itaque copulam hanc exterminandam putabat Vindingius.

Ibidem: *pedibus attractam in Scamandrum praecepitat; scilicet pos nam postremae desperationis atque dementiae.* Sunt, qui addendum putent *luituram*, vel legendum scilicet *poena vel in poenam p. d. a. d.* Minima quoque mutatione legi posset: *sic luit poenam etc.* Sed nihil omnino mutandum: *accusativus enim poenam ex praecedentibus pendet per talen appositionis formam, qua Valerius Max. VI. 4. Ext. 3. . . respondit: Ego uterer, si Parmenion essem; vocem duabus victoriis respondentem etc.* Min. Felix Oct. cap. II. . . *adhuc dimidiata verba tentantibus; . . loqu lam . . dulciorum.* Tacit. Hist. I. 44. *omnes conquiri et interfici iussit . . munimentum ad praesens, in posterum ultionem.* et lib. III. 61. *qui sua centurias turmasque tradidere; donum victori, et sibi in posterum gratiam ad quae Taciti ac Minucii loca plura eiusmodi exempla advocarunt Interpretes.* Confer etiam formam haud absimilem, in his lib. VI. 5. . . *ad postremum inter Scyllam et Charybdim, mare saevissimum (id est, quod mare, vel ubi mare est saev.) plurimas navium amiserit.*

Cap. IV. *quippe in unum multis milibus etc. subaudi existentibus. In unum dixit pro in uno sc. loco. ut Tacit. Ann. XV. 10. disperso milite, in uno habitus, vagum hostem promptius sustentasset. Nil tamen hic mutaverim, invitatis codicibus. Sic vetus Int. Lucae XVII. 35. Duas erunt matres molientes in unum.*

Ibidem: *ac mox divisi in Camirum et Ialicum urbes opulentas. Divisi, hoc est, seorsum missi. Sallust. Cat. XXX. ut gladiatoriae familiæ Camam et in cetera municipia distribuerentur.*

Ibidem: *pernoti querelis Rhodiorum, an cupidine etc. Vindingius vocat pernotine, quasi illud ne necessarium hic foret ob sequens an. Sed refutatum ipsum iam a Perizonio video ad lib. I. 20.*

Cap. V. *neque eadem arte, simplex atque idem modus. Nolim, Anna inquit, imitari hoc, modus idem et simplex eadem arte. Non potuit tamen iuctor quidquam scribere Latinus, dum hoc vult, ac, dum eadem quidem sit ars, diversus tamen illius modus est. In his ablativis eadem arte subudiendum existente, quam ellipsis modo ad cap. IV. ac toties alibi iam observavimus.*

Ibidem: *Tanta in Memnone bellandi vis peritiaque, et nostris adversae es. Delendam puto copulam et, ut Memnonis bellandi vim peritiamque es Graecis adversas appellat Dictys. Adiectivum adversus non semper solitum reperitur, sed aliquando quoque cum dativo constructum. ut acitus Agric. cap. XXXIII. omniaque prona victoribus, atque eadem victis diversa. sic passim.*

Cap. VI. *plurimi utriusque partis, ut in tali certamine, cadunt. Ut in ali certamine, h. e. cum tale esset certamen, quod in tali certamine haud virum. Severus Hist. I. 48. Id oppidum . . frequens tum incolentium multitudine . . atque, ut in magno populo, abundans vitiis. Sic Tacitus aliiae, ut illic observavimus.*

Ibidem: *Tum dux noster summa vi umberem scuti eius, telo in alienum foratum, gravibus atque summis viribus ingruens impulit in latus. ix ita scripsit Noster, summa vi umberem scuti eius, summis viribus ingruens, impulit in latus. Longe certe melius hanc tautologiam evitasset, scripisset, gravibus atque firmis nisibus ingruens. ut firmum nisum dixit iam cap. XVI. . . torpentibus etiamnunc membris, et ob id nequaquam vis firmo nisu, ut solitis viribus agerent. De reliquo haudquaquam sperandum, quod aliis libris gravis legitur, non gravibus. Tacitus Hist. IV. Contus Ubiis, gravior et successu rerum ferocior Civilis, obsidium leonum urgebat.*

Cap. VII. . . *sequi, caedere, impeditosque dissolvere, atque ita confore laxatos. Sic ferme lib. II. 46. et ubi . . congregati, impetu suo dissipare, ac mox dispersos palantesque interficere. Frustra autem rursum Vindingius est, dum legit impeditos dissolvere. Neque enim encl. que hic agis exturbari licet, quam in his A. Victoris Epit. cap. VIII. multis coe- fimoque et ceteris . . purgamentis vultum eius incessentibus. quaeque ia exempla illic dedit Erud. Arntzenius.*

Cap. VIII. *At Graeci lautum bene cadaver Antilochi, iustisque factis, estori tradunt. Melius scripsisset iustis factis. Sed vide, quae huius-*

modi duritie exempla protulimus ad lib. II. 1. adque Vell. Patrc. II. 110. Consulatur etiam hic Perizonius.

Ibidem: *ferre aequo animo fortunae bellique adversa*. Perperam Vindigius emendabat *fortunae belli adversa*: nam fortunae bellique dixit auctor per formam usitatissimam, quam vocamus *ēr. dia dvoīr.* Sic Florus lib. II. 2. 17. *nomen ac terrorem* dicit, quod ibid. n. 21. *terrorem nominis.* Sic Iustinus II. 3. *labores ac bella* vocat, quod lib. XIII. 1. *labores bellicos:* observanto hoc ad priorem locum I. F. Gronovio, quem vide. Nos ex Tacito et aliunde, quae ad manum sunt, adferre supersedebimus.

Ibidem: *non iam dolor in casu Memnonis* etc. Nihil hic carpendum aut novandum erat. Cicero Fam. I. ep. 6. *in summo dolore, quem in tuis rebus capio.* quem locum aliaque produxit iam Perizon. ad lib. III. 26.

Ibidem: . . desperatio incesserat: *quum hinc Sarpedonis interitus, inde . . Hectoris clades spes . . abstulissent, atque ad postremum in Memnonis reliquum iam nihil existere.* Coniicerem existaret, nisi infinitivus ponetur vice nominis, a quo verbum *abstulissent* pendeat, aequo ac a praecedentibus nominibus *interitus et clades.* Vide Vechner. Hellen. I. pag. 137. cum aliis.

Ibidem: *curam omnem exsurgendi amiserant.* *Exsurgere*, pro se erigere, animum resumere, de timentibus eodem modo dixit Sallust. Jug. cap. XXXI. 3. qui ne nunc quidem . . exsurgitis, atque etiam msc timeatis eos, quibus decet esse terrori. ubi non esse cur aliis magis placeret *insurgitis*, recte iam Cortius iudicavit, et hic Nostri quoque locus confirmat.

Cap. IX. *aut in flumen praeceps dati.* Quamvis *flumen praeceps pro rapido* Curtius V. 3. VI. 4. aliquie dixerint, hic tamen cum sequente verbo illud *praeceps* potius construxerim, ut si audiremus *praecepites dati.* A. Victor Caesar. cap. V. sed eo *praeceps dati*, dum *insidiantur invicem.* et cap. XXXIII. *per scalas Gemonias praeceps agendos.* Tacitus Ann. IV. 62. *spectaculo intentos . . praeceps trahit atque operit.* et lib. VI. 17. . . *dignitatem ac famam praeceps dabat.* ubi tentarunt *in praeceps*, qui Taciti aliorumque moris erant immemores.

Cap. X. *Sed ubi Achilles in luco ea, quae illata erant cum Idaco, separatim ab aliis recognoscit* etc. Interpunxerim . . *illata erant, cum Idaco separatim ab a. r.* Perperam porro in nonnullis edd. est *in loco,* pro *is luco*, quod postremum e seqq. unice probatur.

Cap. XI. *quo ne hostis dolum praesentiseret.* Nob. Heinsius ad Patron. cap. CXXXVI. coniiciebat, ne *qua hostis d. p.* Frustra plane. Quemadmodum enim *ut*, sic *quo saepius ita ante ne vacat.* Livius XXXIV. 6. *cautum erat, quo ne plus auri . . signati argenti . . haberemus.* Boëtius Cons. II. 7. *quo ne virtus tacita languesceret.* Noster cap. XVI. *quo ne indignus patris meritis existeret.* lib. V. 8. *quo ne intelligi quoquam posset.*

Ibidem: *moxque ad aram . . aversusque a duce adstitit.* Heinsii codex non male repraesentat *resistit*, neque hoc a viro laudatissimo in *adstitit* mutandum erat. Sic enim *resistere pro subsistere* dixit Noster cap. X. passimque, cum Tacito atque aliis. Nec tamen *eo adstitit* per se repudiandum hic puto.

Ibidem: *Deiphobus amplexus inermem iuvenem . . exosculari, neque ab*

ADVERSAR. CRIT. IN DICTYN CRETENSEM

o divelli aut omittere. Quo Alexander . . percurrentes aduersus hastam, per utrumque latus . . transfigit . . Certissima conjectura; ut mihi quidem videtur, Barthius ad Stat. Thebaid. II. 719. atque Heinsius ad Ovid. Fast. II. 793. legerunt . . procurrentes, aversum hastam per u. l. t. Deinde elegantius etiam Heinsius ex codice suo rescribebat . . omittere, quod Alexander etc. Sin tamen illud Quo iusta nitatur MSS. auctoritate, defendi non incongrue possit ex his, quae contulimus ad ista Hygini Fab. XXXI. Ogygum . . occidit. Quo cum Mars venisset etc. ubi quo observavimus aliquando usurpari per οχῆμα quoddam πρὸς τὸ σημαντόμενον, ac si in praecedentibus loci cuiusdam mentio facta esset, ad quem particula haec quo respiceret. Scribere etiam potuit auctor . . omittere: quum Alexander etc. vel etiam . . omittere quam Alexander etc, i. e. priusquam. ut cap. XIII. qui . . laborare non destitit, quam reliquiae coadunarentur. Sed lenissime fluit . . omittere, quod etc.

Ibidem: liberato gladio procurrentes. Nob. Heinsius ad Ovid. I. d. cum MS. suo legebat liberato, quod esset, educto, vagina liberato. Sed primo, quis, prosae praesertim auctor, sic absolute liberare gladium dixerit, nondum mihi constat: quo minus huic lectioni fidenter subscribere audeo. Deinde quod non putabat vir acutissimus, Latine dici librare gladium, alia, et merito quidem, ut mihi videtur, sententia animo stetit Cl. Drakenborchio ad Sil. I. 351. nec non ante ipsum Priceao, cum hanc MSS. scripturam probat Apuleii Metam. IX. pag. 204. magnoque nisi ferro liberato, multis et crebris ictibus impuram elidit divitis animam. Et sane multa loca credere suadent, non solum librari missilia dici, quaeve iacentur manuque emittantur, sed etiam gladium aliaque, quae manu renta in vulnera intendantur. Statius Theb. VIII. 488. ignaro cui tunc Thebana bipennis In galeam librata venit. Seneca in Herc. Fur. vs. 1024. In coniugem nunc clava libratur gravis. Sulp. Severus V. Mart. cap. V. cumque unus securum elevatum in capit eius librasset. Confer Quintilian. Declam. I. 10. Sic ergo libravit manum Caecus (i. e. gladium) ut ipsam protinus feriret animam.

Ibidem: hastem . . geminato ictu transfigit. Velleius II. 70. mucronem gladii eius dextra tenens . . impellens se in vulnus, uno ictu transfixus expiravit. Tacitus Ann. XI. 38. ferrumque accepit, quod frustra admovens, ictu tribuni transfigitur. ubi Lipsio emendandum non fuit transfigitur; quasi quod non commode in accusativo acciperetur, qui regatur a verbo admovere; de qua ratione ad Justin. I. 10. et alibi.

Ibidem: parte alia, quam venerant, proruunt. Heinsius cum codice suo addebat sese. Sed gratius sonaret hic sese proruunt, quam proruunt sese: omisitque etiam Noster reciprocum illud mox cap. XII. omnes simul portis proruunt.

Ibidem: Tum Ajax, Fuit, inquit, confirmatum ac verum per mortales, nullum hominum existere potuisse, qui te vera virtute superaret. Duriora forma dici videtur, Verum fuit per mortales. An igitur legendum confirmatur ac creditur per m.? ut Tacitus Hist. IV. 34. credita per utrumque exercitum fama. i. e. credita per indicia certissima, ut accipit I. F. Gronov., δέ πάντες Observ. III. 10. quem et illic de potestate ista verbi consulas.

Cap. XII. *Axiū . . interficit: deinde plurimos, uti quemque intra telum ferit: in quois etc.* Perizonius distinguit *deinde plurimos, uti quemque intra telum* (sc. habebat), *ferit: vel potius legebat d. p., uti quisque intra telum, ferit, vel d. p., unumquemque intra telum, f.* Sed ex vulgata interpretatione, in voce *plurimos* ἀνὸ τοῦ κονοῦ facile subauditur *interficit*. *Intra telum* autem pro *intra teli iactum* insolentius videtur. Liberiore itaque conjectura tentabam *uti quisque intra teli iactum fuerat, i. e. veneficat, erat, ut lib. I. 19. uti quidque malo obvium fuerat, vastabatur, et passim.* Vel etiam sic cogitabam, *deinde plurimos, ut in quemque intendat* (vel intorquet) *telum, ferit.*

Cap. XIII. *Tuncque deflentibus cunctis ducibus casum tanti viri plimi militum haud dolere etc.* Ceterum *interfecto summam militiae orbatan et ademtum complurimum, et viro egregio bellandi ne honestam quidem mortem . . oppetere licuerit.* Locum contaminatum vix ita solummodo sanari posse arbitror, ut *licuisse pro licuerit, et orbitatem pro orbatam legamus.* Nihil, ut in re incerta, φητῶς affirmaverim. Libens autem restituerim: *Certum interim, praefecto summo militiam orbatam, et ademtum plurimum in viro egregio bellandi, cui ne . . opp. licuerat.*

Cap. XIV. *Scilicet quum insidiis tantum perfecerit, quantum ne in certamine auderet quidem.* Vinding. legit quidam. Videatur hoc paulo significantius; quid tamen est cur vulgata lectio displiceat? Ne quidem hic commode acceperis pro nequaquam, minime. ut Livius III. 10. *Tribani . . personant iam ne virtute quidem premi libertatem P. R., sed arte eludi.* Valerius Max. VI. 5. Ext. 2. *quod aequum non videretur, ne expedire quidem proclamavit.*

Ibidem: *Ceterum Eurypylus virtute multis clarus. Multis nos est ablativus, si quid ego video, sed dativus personae, quocum voces *clarus, inclitus* etc. construi saepissime solent. Cicero de Amic. cap. XXVII. nec milii soli versatur (virtus eius) ante oculos, sed etiam posteris erit clara et insignis.*

Cap. XV. *Dein percunctatus exitum paternae mortis.* Perissologia frequenti, apud cadentis praecipue Latinitatis auctores, *exitus mortis* mortem simpliciter denotat: quo modo *eventus casum, religio cultus, crimen culpae et sexcenta talia dicuntur.* Theognis Sent. N. 756. γῆρας τὸν οὐδέπερνον καὶ ΘΑΝΑΤΟΙΟ ΤΕΛΟΣ. Sedulius Carm. V. 134. *Cunctorum cui nulla foret par poena malorum, Exitus hic mortis.* Alia I. F. Gronov. Ob. in S. Eccles. cap. X. pag. 106. *Exitus autem mortis hic esse videtur, quod genus mortis dicitur infra lib. V. 15. perquirentesque mortis genus, animadvertere etc.* Mortis casus apud Severum Vita Mart. cap. XXI. indicat fratribus casum mortis et vulneris. ubi ex cod. vet. causam volebat Iuretus, quia etiam Paulinus III. 193. id ita expresserat vulneris exponent causas. Non male quidem, quamvis illud causam etiam glossa alterius esse possit. confer Curtium lib. VI. 8. *quove casu extinctus esset ignarus.*

Ibidem: *turpem namque ac detestandam viris fortibus conditionem senectae etc.* Aptius haec ita praecedentibus adnecti reperies, *turpemque ad detestandam etc.*

Ibidem: *quo fortiorum non optasse quidem quemquam existere . . ex-*

epio uno illo Hercule. Legendum, quo fortiorum non potuisse quidem etc. et cap. XI . . . nullum hominum existere potuisse, qui te vera virtute surret. Saepe haec verba depravationem librariorum sensisse, observavit Doct. Ierom. Marklandus in Epist. Crit. pag. 48.

Ibidem: *Addit praeterea solum virum dignum ea tempestate, sub cuius maliis excindit Troiam deceret. pro, excinderetur Troia.* Tali aliqua ιππολογία Arnobius contra G. II. princ. Qui si dignus non esset, cui auctoritate deberet et credere. et lib. V. pag. 146. et res digna omnino est, ῥopter quam Diū funditus genus omne debeant mortaliū abolere. Latin. 'acatus Paneg. cap. VI. *O digna, Imperator, nobilitas, cuius esse illum principem decuerit, qui hunc Romani etc.* Sic locum, vulgo male affectum, sanitati fere restituendum puto.

Cap. XVI. *torpentibus etiam nunc membris, et ob id nequaquam satis irmo nisi, ut solitis viribus agerent.* Vinding. *ut solidis v. a.* Et solidae ires pro integris, firmis, eleganter dicuntur: notumque illud Virg. *soli-
laeque suo stant robore vires.* In lectione tamen vulgata melius variari idetur oratio; quam proinde deserendam non puto. *Agere pro rem bellicam agere dixit, ut Sallust. Catil. cap. XXI. cum eo se consulem initium gendi facturum.*

Cap. XVIII. *Cremati etiam per suos Nireus atque Peneleus, seorsum inguli.* i. e. seorsum uterque. Russinus Hist. Euseb. I. 6. a singulis Euangelistarum (Matthaeum ac Lucam tantum intelligit) *utriusque modi com-
memorata successio est.* Confer quae supra ad lib. III. 7.

Ibidem: *quorum delubra violari ab Alexandro, neque se neque Aeneam nequisses pati:* qui metuens Graecorum iracundiam, apud Antenorem agere tenemque parentem, de cuius oraculo imminentia Trojanis mala cognovisset, *ultra supplicem ad eos decurrere.* Vix dubito, quin sic scripserit Dictys: *qui metuens G. i., apud Antenorem ageret s. p., de cuius oraculo . . co-
gnovisset: se ultra s. a. e. d. vel ultra se supplicem ad eos decurrere.* Se disertius hoc modo ab Aenea distinguere debuit Helenus. De usu subiunctivi post pron. relativum in oratione obliqua omnia nota sunt.

Ibidem: *eadem cuncta congruentiaque animadvertunt.* Quod Vindingius voletabat congruentia, non video quid nos amplecti cogat. Erant haec eadem atque congruentia, cum dictis nempe Calchantis.

Cap. XIX. *Tum Philocteta progressus adversum, Alexandrum lacescit, si auderet sagittario certamine.* Audere certamine dixit Silius Ital. IX. 612. Longinquis audent iaculis et harundinis ictu. Alia dant poëtae istius interpres.

Cap. XX. *quum festinantibus inter se, et singulis evadere inter primos cupientibus, magis in ipso aditu multitudine sua detinerentur.* Si nihil in his emendandum, construi. debet quum, *singulis inter se festinantibus, et evadere etc.* de qua trajectione egimus ad Minuc. Felic. Oct. cap. XXXIV. et alibi. At illud *singulis* non tam ad praecedentia quam solummodo ad seqq. pertinere puto. vide sis lib. V. 3. initio. Sic autem, quo melius constet syntaxis, legendum erit, *quum festinantes inter se, et singulis etc. detinerentur.* Durior quidem copula et videtur, in his *festinantes inter se et singulis . . cupientibus.* Sed ita supra cap. VIII. lautum bene cadaver

Antiochi, iustisque factis, Nestori tradunt. cap. XI. moxque ad aram . . aversusque a duce adsistit. Aur. Victor Caesar. cap. XX. quam adeo famose amplexus est, ut cognita libidine, ac ream coniurationis, retentari. Tacitus Hist. V. 5. Iudaei mente sola unumque numen intelligunt. Addatur etiam dicta iam supra ad lib. II. 1. adque Velleium II. 110.

Ibidem: . . scilicet ad depellendum hostem: quum super modum gravaret egregius dux . . haud segnius imminere. Distinguendum omnino, hostem, quum super modum gravaretur. Egregius dux etc. Super modum gravabatur Ajax non talis, ut Anna dicit, sed axis terraque.

Ibidem: hostes metu sui adeo deterruit, ut vix se moenibus defenserent. Deterrere tantum non idem hic videtur, quod terrere, obstupescere. Russinus Hist. Euseb. I. 7. Quibus ille auditis, incredibiliter deterritur, verens ne statu sui periclitaretur imperii. lib. II. 6. reliqui vero dispersi et suorum funeribus deterriti, vim doloris silentio depressere. Veteri us R M. IV. 8. quae bellatores sternunt, equesque solent deterrere.

Cap. XXI. pernoctantque in loco. id est, in eo loco. Sic lib. I. 5. neque tamen Alexandrum in loco offendere. lib. II. 36. paulisper in loco retentis militibus. Sic Sallustius aliquie. Ita et in tempore pro hoc vel isto tempore dici, alias observamus.

Cap. XXII. summum fidei, . . testimonium capit. i. e. accipit: de qua verbi potestate nos alibi. Hic obiter emendemus Cicer. Fam. V. ep. 17. De tuo autem filio, vereor, ne si nihil ad te scripserim, debitum eius virtuti videar testimonium non cepisse. Legerim videatur, non videar.

Ibidem: . . polliceri, hortarique uti dignum memoria . . moliretur. Legendum videtur, p. h. ut quid dignum m. . . m. Durior enim hic sed quid vel aliquid absentia.

Ibidem: Eum . . cunctos sanguine et iniuriis insectari solitum, primum, insuetum, atque appetentem alieni. Sanguinem pro caede cum aliis dixit Noster, ut lib. III. 14. non prius . . quam in auctorem . . sanguis vindicasset. lib. VI. 9. ut ne sanguine ulterius ulcisci cuperet ea quae antecesserant. Placet tamen cum Obrechto ex Mediol. legi cunctos sanguinis sui, iniuriis etc. qui eodem ex fonte sequentibus hanc dextre medicinam attulit, ut legeret . . solitum, parcum in suo atque app. al. Quomodo Sidonius III. ep. 5. alieni non appetens, sui parcus. ubi consulatur Savaro.

Ibidem: Pleionam . . Electram genuisse, ex qua ortum Dardanum, Olizonae Phinei iunctum, Erichthonium ei dederit. Eius Tros, deinde ex eo Ilus . . pater. Αράχονθος haud infrequens, quo oratio obliqua fuit directa. Sequi enim debuit Eius Troem etc. Porro non male emendant eruditii . . iunctum, quae Erichthonium ei dederit, vel . . iunctum Erichthonium edidisse. Minima tamen mutatione forsitan legendum, ex qua ortum Dardanum, Olizonae Phinei iunctum. Erichthonium ea peperit. Eius Tros etc.

Ibidem: Ceterum Priamum . . magis in suos . . odium exercuisse. Magis pro maxime, potissimum. Victor Epit. cap. I. corpore toto pulcher, sed oculis magis. Infra lib. V. 10. inter ceteros dilectum magis propter prudentiam. Confer quae ad lib. II. 15.

Ibidem: traditoque sibi *Talthybio*, quo res finem acciperet, ad Troiam enit. Legendum vix dubito, quo res fidem acciperet, i. e. probabilius esset, vel promptius crederetur. Sic supra lib. III. 3. quae res eo fidem abere videbatur, quoniam etc. ubi vide dicta. Iustinus lib. XXIV. 4. est *Herculem*, cui ea res virtutis admirationem et immortalitatis fidem ledit.

LIBRO QUINTO

Cap. I. *cipientes dignoscere, quae apud Graecos acta essent. Dignoscere pro cognoscere dixit, ut supra lib. IV. 18. nostris festinantibus se-sets dignoscere. Infra lib. VI. 4. aentes dignoscere, cuius gratia etc. ride et cap. 5. Sulp. Severus V. Mart. cap. XII. ut difficile fuerit dignoscere quid videret. ubi Valerium Max. aliosque sic locutos observamus.*

Ibidem: *Quam inter epulas Talthybius interesset etc. Vindingius egredit esset, sed hoc significare posset, quem cibo capiendo occupatus esset, dum vult Noster, Talthybiuni epulis ab Antenore apparatus adfuisse. Eoque fero modo in convivio, in consilii intereste, dixit Cicero pro Sexio cap. XIV. et Verrin. Act. I. 16. Nec suavius illud secum adiungere, de quo supra ad lib. III. 15. Quoniam vero epularum mentio hic satis abrupta est, forsitan in praecedentibus legendum, atque ita dimisso contenta, discubuntur, pro disceditur.*

Ibidem: *filios suos monere Antenor, nihil his in vita custodiendum, quam uti antiquissimam ducerent cum Graecis amicitiam. Novi, quae de ellipsi τοῦ ταν vel magis, ante coni. quam, notavit Muretus ad Tacit. Ann. III. 8. Munckerus ad Fulgent. Myth. I. pag. 20. et alii bene multi. Vix amen illud in vita hic mihi satis placet; eoque inclino facile, ut scriptum uisse ab auctore suspicer, nihil his ita custodiendum, quam etc. Sic enim ita et quam sibi invicem respondent aliquando. ut mox cap. II. Cuius steritus non ita dolori fuit, quam tempus illud etc. Novatianus de Cibis lib. cap. VI. nihil ita intemperantiam coercuit, quam Euangelium. ubi frustra Latinus volebat tan, pro ita, ut recte iam iudicavit Erud. Iaksonus. Conferatur etiam Virgil. Aen. V. 459. Quam multa grandine nimbi Culminibus crepitant, sic densis ictibus heros Creber utraque manu pulsat veraque Darea. Florus II. 15. Sed quam maxime mortiferi morsus esse solent morientium bestiarum, sic plus negotii fuit cum semiruta Carthagine quam integra. quem locum cum viris insignibus tentandum non puto, uti nec istum lib. eiusdem cap. XVIII. Numantia quantum.. Corinthi opibus inferior, ita virtutis nomine et honore par omnibus. quomodo etiam Fortunatus lib. III. 495. Quantum nocte dies distat, Sol lampade Lunae, Factori cedunt sic tua facta suo.*

Cap. II. *Grave, Troiani principes vosque socii, grave, bellum nobis excitasse adversum Graeciam. ut Seneca Phoenissis 598. In servitatem cadere de regno grave est. Sallust. lug. cap. XXXI. 25. quae quanquam gravia, tamen consuetudine iam pro nihilo habentur. Sensus proprius non est, turum nobis, bellum commisso cum Graecia; sed durum, indignum est, quod nobis bellum excitavimus, conflavimus adversum Graeciam.*

Ibidem: *Et ut ex me reliquorum luctuum memoriam recenseam. Ex*

mō, pro ex meo sc. luctu, dixit per Enallagen saepius a nobis illustratam.

Ibidem: *fructum tamen misericordiae eorum tulit. Genitivo simili Plinius in Paneg. cap. XXIII. quin etiam deum ipsum tuum praecepit voluntatem operis sui perceperisse crediderim.*

Ibidem: *neque inferendo bellum, quidquam prius temeratum ab hī, quam perfidiam . . experti sunt. Quidquam scil. sancti, non emerandi aut violandi: quomodo passim generalia istiusmodi vocula restringi habet materia subiecta. Frustra igitur Vindingius volebat tentatum vel timere actum. Sic etiam Silius Ital. II. 472. Nil temerare piget, ubi intrare itidem Barthium volentem, recte refutavit Heinsius; cui tamen nescio an adsentendum sit, temerare nonnunquam esse temere agere.*

Ibidem: *Non feram me cum his morari etc. Nil mutandum citra codices. Potuit tamen etiam me omitti. ut Fortunatus II. 200. Sed caruae nasci pertulit atque mori. Valerius Max. VI. 2. 4. licentiae ludibria esse quieta fronte tulit. Sic Lactantium aliquosque locutes, uberiore exemplorum segete collata, alias ostendimus.*

Cap. III. *Haec . . differente eo, cuncti simul gemitum edunt, tendentes ad coelum manus; abnuere tot adversis rebus Priamum singulū, vel inter se omnes finem miseriarum deprecantes. Stante verbo abnuere, quidquid nitatur Anna, perplexa manet oratio. Cum Obrechto igitur ex Mediol. edit. legendum adnuere. Deprecabantur singuli, ut Priamus, tot confluentibus aerumnis, adnueret dictis Antenoris, vel universi simul, ut quacumque ratione miseriarum finis daretur.*

Ibidem: *non solum iam se, ait, hostibus odiosum, verum suis hostem effectum; quippe cui non amicus antea . . inveniri posset, qui aerumnus suis ingemisceret. Amicus antea ab Anna intelligitur, qui antea fuerat amicus. Forte tamen ambiguitatem nimiam evitavit auctor scribendo q. c. non amicus, ut antea etc.*

Ibidem: *Namque optasse haec non nunc demum, verum vivis Alzandro atque Hectore agi coepit. Nonne praestat legi, iamque optare haec etc.?*

Ibidem: *Sed quoniam praeterita revocare nulli concessum est, presentium habendam rationem futurisque adhibendam. Quem non offendet illud ταῦτά λογον, praesentium habendam rationem futurisque adhibendam. Multo sane melius, ac stilo etiam suo dignius scripsisset auctor p. h. e. futurisque advigilandum, vel futurisque adhibendam curam.*

Ibidem: *Se namque omnium, quae haberet, ad redēctionem patrias potestatem dare. Frustra plane Vindingius volebat habeat: melius enim hic congruit imperfectum haberet, ob imperfecta illa vicina posset, esset, decernerent.*

Cap. IV. *existimantes finem belli atque discordiarum. An potius expectantes? Sed haudquaquam alterum, licet abruptius videatur, sollicitandum. Sic cap. X. laeti animos tollunt, finem iam aerumnarum credentes. Tacitus Ann. XVI. 6. a quo gravida ictu calcis afflita est. neque enim venenum crediderim, quamvis quidam scriptores tradant.*

Cap. V. *Quare turbati, qui etc. Lege Qua re turbati, qui etc. vide quae ad cap. XVI.*

Ibidem: *ibique acceptis epulis pernoctant.* Scripsisse debuit Dictys, quid Anna, *accepti*; quod Latine dici non possit *accipere epulas*. At ave tamen quidpiam innovandum putes. *Epulas* pro cibo dixit Noster, t lib. VI. 6. *multo vino atque epulis repletos.* Commodianus Instruct. LXX. *in illis et epulas capit, et pascitis ipsos.* Sic saepius alii etiam meiores Latini. Iam vero *accipere pro capere, sumere, in hac re haud frequens auctoris nostri aequalibus.* Severus V. Mart. cap. X. *Cibum ne emas post horam ieiunii accipiebant. ubi non erat quod Vorstius ex odice suo mallet percipiebant.* Vetus Int. Actor. XXVII. 33. *rogabat eatus omnes sumere cibum, dicens, quartadecima die exspectantes ieiuniu menetis, nihil accipientes: propter quod roga vos accipere cibum .. et nescierunt cibum.* Cyprianus Hab. Virg. pag. 98. ed. Oxon. Si accepto *ibo, qui acceperat, interiret, scires lethale esse quod acceperat etc.* Iustinus XII. 10. *monstra .. herba est, qua in potu accepta, statim periculo beratus est.* Spartianus in Vero cap. IV. *accepta potionem, qua se existimat invari .. perit.* Lampridius in Severo cap. LXI. *Pranderat forte apertis papilionibus cibo militari accepto. ubi emendant Casaubono ceptus subscribendum non puto.*

Ibidem: *maximo exitio civitati fore, si etc.* Malles maxime exitio te. Sed epitheta talia in hac voce non spernuntur. Sic Hegesipp. I. 27. *quae res Antipatro causa lethalis exitii fuit.*

Ibidem: *Signum coelo sublapsum.* Vindingius tentat *delapsum.* Et ane rarius usus hic verbi *sublabi* pro *delabi:* quamvis ad constructionem eque recte dicatur *coelo sublabi* quam *coelo delabi*, quoniam passim in blativo *coelo* sic subaudienda omittitur praep. *de.* Sic Mamertinus Grat. ct. cap. VI. *gentes quae prolapsum coelo exceperat Palladium.* ubi durius ut idem *prolapsum* dicitur hoc signum. Infinita alia huius ellipsoes exempla congeri facillime possent.

Cap. VI. *atque docere ea quae ante gesta essent temere et inconsulte, on per se.* Scil. gesta vel facta esse. Ellipsis paulo insolentior; quam unum observandam potius, quam sollicitandam existimo.

Ibidem: *namque qui sub imperio alieno agerent, exspectandum his .. nrum eius, qui teneat.* Tenere, pro imperare, imperium tenere, Latine licet, ex hoc loco non constat, ut Anna videtur statuisse. Etenim in verbo *teneat* hic ex praecedentibus facillime subintelligitur *illud scil. imperium.*

Ibidem: *Ob quae dignum esse, Graecos data venia consulere eis etc. Ave ro Graecos pro Graecis accipias, cumque voce dignum construas. Dignum esse pro par esse, oportere, sic passim absolute dicitur.* Cicero Tusc. II. 5. *Quid enim minus dignum est, quam tibi quicquam peius videri dolore?* Minuc. Fel. cap. XIV. *neque enim prius exultare te dignum est, nam etc.* Tacitus Hist. V. 11. *neque enim dignum videbatur, famem hostium opperiri.* Sallust. Jug. cap. LXXXIX. *non indignum videtur egrium .. facinus .. memorare.* Ammianus XXI. 3. *ut dignum est credere.* x Seneca, Arnobio et aliunde quae ad manum mihi sunt, proferre useredebo.

Ibidem: *Tum Diomedes quinque millia talentorum auri ac totidem argenti optat, praeterea tritici centena millia, aequae per annos decem. Legerim eaque per annos d. Optare dicitur hic pro exigere, postulare.* Martian. Capella N. Phil. I. pag. 15. *quia tamen eius Iupiter optaverat et egeratque consilium, suadet etc.*

Ibidem: *priusquam in auxilia conducta dilaceraretur. scil. aurum a gentiumque Dilacerare pro consumere. ut Sallust. Catil. cap. XIV. Non quicunque impudicus . . bona patria laceraverat. ubi plura exempla ceterulerunt Interpretes.*

Ibidem: *superesse Trojanis, ut . . ad postremum idem sibi ex parte exitium peterent. i. e. oppeterent, incurrerent, quaererent. Semper Phoen. 196. quare ille mortem cupiat, aut quare petat? Nepos Hannib. cap. XI. fuga salutem petuit.*

Cap. VII. *Quare turbati etc. Praestat Qua re turbati etc. ut supra cap. V. similem mendam sustulimus.*

Cap. VIII. *Antenor . . Theano . . persuasit ut Palladium sibi tradaret etc. Non consentit auctori nostro Suidas in v. παλλάδιον, ut scribit Anna, sed cum aliis furtum hoc Diomedi atque Ulyssi tribuit.*

Cap. IX. *Tum Pyrrhus collectum eum, refectumque animi ad se deducit. Colligi pro suscipi de iacente dicitur. Lactantius Epit. cap. VIII expositum atque a venatoribus collectum. Iustinus lib. XXIII. 4. . . expeditus erat. Sed parvulum . . iacentem . . pater . . recolligit. cum nota Vorstii. Ceterum quamvis nihil mutaverim, scripsisse tamen potuit Dictys, refectumque domum ad se deducit. ut lib. I. 6. sed legatos . . domum ad se volentes deducit. ubi vide notata. Sed, ut dixi, nihil mutandum est.*

Cap. X. *convivium publice coeptum in honore ducum adscitaeque pacis. In honorem vult Vindingius: atque ita et infra Noster cap. XIII. et XV. et Latinatis ratio omnino flagitat. Quin sic etiam in MS. suo legi testatur Heinsius ad Phaed. IV. Fab. 24. Negari quidem non potest, infinita dari exempla alterius formae posse, quae tamen propemodum omnia librariis potius, quam auctoribus tribuenda videntur; quamvis secus risum fuerit Munckero ad Fulgent. Myth. I. 1. Dukero ad Florum III. 20. aliquis. Respicere quae ad lib. I. 10. Porro Heinsius l. d. ex MS. suo legebat in honorem ducum scitorumque pacis: quod tamen dubito an vulgatae lectioni sit anteferendum.*

Ibidem: . . convenient. In quibus Antenor refert etc. Vindingius praepos. in delebat. Sed in quibus haud ita incongrue hic valet, coram quibus, in quorum medio.

Ibidem: *solum . . auctorem pacis eius, adscitaeque cum Graecis amicitiae. Heinsius ad Phaed. cum cod. suo legebat . . scitoremque cum G. amicitiae. Sed vulgata lectio sollicitanda non videtur. Cicero de Finibus III. 21. aut amicitiam aut iustitiam propter utilitates adscisci aut probari.*

Cap. XI. *equus tabulatis exstruitur per Epéum, fabricatorem eius operis; cui edito in immensum, ima quae sub pedibus erant, rotis interpositis suspenderat, scilicet quo attractu motus facilis foret. Sunt qui facilius hic pro adverbio habent, dum vel motus foret accipiunt pro movere tur, vel motus facilis foret dici potuisse putant pro motus facilior foret.*

*ed utramcunque rationem sequaris, Latinitas ista, hoc quidem in loco, urrida atque intoleranda est. Adferunt quidem Sallustium Iug. cap. XCIV. . capite atque pedibus nudis, uti prospectus niususque per sara facilis wet. id est, facilius se haberet, facilius foret. Sed quanto illic melius *uicior vel facilis* habent complures MSS. Vindingio itaque facile de corruptione loci consentio, nec male emendanti *facilius*. Cogitaveram aliquipia, scilicet quo *attractu motus facilioris* foret, vel. *motus facilis* foret.*

Ibidem: *quem offerri donum Minervae maxime, omnium ore agitatur.* Vinding. legebat *maximum*; sed solummodo sic interpungendum .. *Minervae, maxime omnium o. a. Offerri* pro oblatum iri dixit per Enaligen aibi, uti et optimo quoque familiarissimam.

Ibidem: *Neptunique . . atque Apollinis maxima monumenta multo distet* civium manibus dissolvuntur. Omnino cum Obrechto ex ed. Meliol. restituendum nullo dilectu, i. e. nullo habito discrimine, scilicet quo es has inviolabiles ab aliis secernerent. Minuc. Felix Oct. cap. XVI. *ist omnes homines sine delectu aetatis, sexus, dignitatis, rationis . . habiles procreatos.* et cap. V. sine delectu *tangunt loca sacra et profana.* bi videatur erud. Davisius.

Ibidem: *priusquam praedictum auri atque argenti pondus suscipiat.* i. e. acciperent, ipsis daretur. Sic aliquando *suscipere generaliore gnificatione usurpatum.* Capitolinus in Vero cap. VII. susceptis a senatu omnibus, *quae in exercitu acceperat.* Rufinus Hist. Euseb. I. 4. *Quo in tempore . . a Romanis Iudeorith suscepit principatum.*

Cap. XII. *fessis dein multo vino atque somno barbaris, quae etc.* Feasis hic videtur esse torpentibus: *somnus autem somnii desiderium hic deotat, ut infra lib. VI. 9. . . Neoptolenum in spelunca fatigatum navigio omnique iacere.* ubi Anna recte contulit illud Horatii in Odis: *ludo fugatunque somno.* Sic *somno gravari* apud Ovidium, Valerium Fl. alios reperies.

Ibidem: *servantes signum, quod igni elato Sinon, ad eam rem clam positus, sustulerat.* Illud *clam positus* hic minus congruum videtur. Mallem *ad eam rem compositus*, i. e. destinatus, subornatus. Valer. Max. III. 3. Ext. 7. *quendam ex amicis compositum et formatum Carthaginem misit.* et alibi passim.

Ibidem: *et si qui persenserant, priusquam armare se, aut aliud prout capere quirent, opprimere.* Vitiatum hic aliiquid in his *aliud prout capere;* nam quod Anna *aliud capere* explicat aliud consilium capere, nunquam ita loquuntur, cuiusque aetatis, Latini. Levi itaque bracio repandum arbitror *capessere* pro *capere.*

Ibidem: *quum . . ipsi, qui spectaculo carissimorum corporum interfuerant, miserandum in modum interirent.* Novi corpora saepe ipsos homines dici. ut Virgil. Aen. II. 364. *plurima . . sternuntur inertia passim corpora.* et alibi. Durius tamen haec, *spectaculo carissimorum corporum,* uictoris mentem significant, qui haud dubie intelligit spectaculum caedis horum carissimorum. Tentabam igitur *qui spectaculo carissimorum perennium interfuerant, vel qui spectaculo carissimorum mortium interfuerant.* Mortes pro morte solere dici notum est, probatumque a Lactantii

de M. P. interpretibus. Passim itidem adiectiva *carissimus*, *inximicissimus* etc. sine substantiis veniunt. A. Victor Epit. cap. XIV. *ut . . custodia carissimorum servaretur*. Noster lib. III. 14. *decretem quippe quinque geret secum . . una eademque sepultura cum carissimo sibi omnium contegi*. vide ibid. cap. 6. hoc lib. V. 10. lib. VI. 3. et alibi.

Ibidem: *ad aram Iovis ante aedificiale configuit. Iovis ante aedificia his*, quod ex aliis edd. placuit Obrechto ac Vindingio, et probabat MS. sui auctoritate firmabat erud. Heinius ad Ovid. Epist. VII. 113.

Ibidem: *Sed postquam universos . . foede atque inultos obruncerent* etc. Imitatur Sallustiana ista Jug. cap. XXXI. . . *quam foede quamque inulti perierint vestri defensores*.

Ibidem: *Ceterum Cassandram Aiaz Oilei ex sacro Minervae captiōnē abstrahit. Sacrum pro templo. Quintil. Instit. I. 4. sed quia interiori veluti sacri huius adeuntibus* etc. cum nota Cel. Burmanni.

Cap. XIII. Interim ad coacervandam auri atque argenti materiam *ad opportuna loca destinantur, et alii ob pretiosam vestem*. Vindingius legebat *et alii ad pretiosam v.* Sed eadem vis praepositionis *ob*. Sic lib. VI. 10. *sive . . ob eripienda quae secum habuerat, circumventa interiori*. Orosius III. 22. *ob ulciscendam legatorum necem . . missus*. Sic Tacitus, Valerius Max. aliique. Si quid mutandum, concinnius legeretur, *Interim ob coacervandam* etc. *et alii ob p. v.*

Ibidem: *postquam forma eius captus, quin palam desiderium fatigere dissimulare nequiverat*. Perissologia simili utitur Sulp. Severus Dial. II. 3. *nec ultra iam dissimulare poterant, quin agnoscerent divino numine se traheri*. Sallustius Catil. cap. LIII. *quos . . silentio praeterire non fuit consilium, quin utriusque naturam . . aperirem*. ubi videatur doct. Wassens. Confer Lactantium lib. III. 8. 41.

Ibidem: *Alii, ut quemque sors contigerat, praedam aut ex captiōne, quantum pro merito distribuebatur, habuere*. Vindingio, legenti *praedam ex captiōne*, sine coni. *aut, nondum consenserim*. Captivi enim a *praeda* ita hic distinguendi videntur, ut illud ad homines, hoc ad res captas referatur. Ita quamvis Helena abrepta *praeda* etiam esset, tamen Dares Phryg. cap. XVII. *praedam* ab illa hoc modo distinguit: *postulat ut Helena et praeda reddatur*. Pariter duces distinguuntur a mortalibus supra lib. III. 6. ubi vide quae notavimus.

Cap. XIV. *recordatus eorum, quae tantis tempestatibus propter nūrem perpessi expertique essent*. *Tantis tempestatibus* dicitur pro tot tempestatibus, idque pro tamdiu, tanto tempore, ut supra cap. IX. *nāque se cum eo . . multis tempestatibus in Graecia moraturum*. Sic passim *tempora* in plur. numero dicuntur pro tempore.

Ibidem: *Itaque uti iudicio amborum merita spectantes, queis etiam nunc bellum in manibus, atque hostiles multae nationes circumstrepere, nullo dilectu virorum fortium, Ulyssi Palladium tradunt*. Ista uti iudicium vix ac ne vix quidem sensu hic congruo stare posse videntur. Libet igitur reposuerim, *Itaque in iudicio, amborum merita spectantes et Deinde aptius legeretur quamvis etiam nunc* etc. quod per compendium scripturae depravari in queis facillime potuit. Vult Noster, maiorem ob

sectum rationemve haberit oportuisse fortium virorum, quippe quorum
irtute adhuc indigeret bellorum periculum. Ceterum in his *etiam nunc*
ellam in manibus, Noster non imitatur, ut putabat Cortius, ista Sallustii
lat. cap. XX. 10. *victoria nobis in manu*. Apud Dictyn enim *bellum Tro-
ianum in manibus esse* dicitur, quod nondum absolverant: apud Sallustium
victoria dicitur esse in manu, quae facilis paratu esset; adeo ut diversis-
tima in utroque loco vocis *manus* significatio sit.

Cap. XV. quippe quibus magis *libido desideriumque in semina*, quam
mane militiae potiora forent. Illud *in semina* pro circa feminam barbar-
ismi insimulare Anna non debuit. Supra lib. III. pag. 5. *memor paulo
ante repulse in Polyxena*. Iustinus VIII. 6. *scelestus in utroque*. utrobi-
us plura accumularimus.

Ibidem: *domi belloque prudentissimum*. Ex vet. cod. Heinsius ad
ivid. Metam. XII. 185. volebat *bellige*; quod sane elegantius: atque
semper bellige dixit Noster lib. I. 6. cum aliis passim. Nec tamen damnatum
est alterum. Sic sane lib. III. 26. *vir domi belloque inclytum*. Ulyss.
A. Victor Epit. cap. XI. *Iste primo clementiam simulans, neque adeo
vers domi belloque, tolerantior videbatur*. Sie locum interpungendum
ato: ac forsitan etiam *tolerabilior* hic, ut et in Caesar. cap. XI. 3., le-
endum pro *tolerantior*: ut in eadem Epitome cap. V. de Nerone: *Iste
quinquennio tolerabilis viens*. at hoc *ως δι παρόδη*.

Ibidem: *quam ante iam Palamedem . . nunc Aiacem inclytum tot egre-
tis, atque utrosque insidiis eorum, circumventos ingemiscerent*. Cur Vin-
tingius *iam* post *ante* deletum voluerit, scio equidem iuxta cum ignarissimis.

Ibidem: *reliquiasque urnae aureae conditas etc.* Quemadmodum pas-
im *dativus adhibetur pro abl.* cum praep. *de*, sic *condere* saepe etiam
cum *dativo* iungitur. Ruffinus Hist. Præfat. ad Chromatium: *non protu-
t panes Apostolicae reconditas perae*. Consule Muncker. ad Hygin. Fab.
IV. et Heinsium ad Prudent. Psych. 105.

Ibidem: *Quae si ante captum Ihum accidere potuissent, projecto . .
ubitatum de summa rerum fuisse*. *Accidere* potuissent idem ferme valet,
quod accidissent. Avianus Fab. XXX. *Nam cur membrorum demens in
lunna redisset, Atque uno toto ies posset ab hosti capi*. ubi quae post alios
le hac forma notavimus consule.

Cap. XVI. *quare motus miles, lapidibus eam obrutam necat*. Separatis
habus vocibus, lege *qua re motus* etc. Adde quae iam ad cap. VII.

Cap. XVII: *Aeneas apud Troiam manet, qui . . cunctos . . adit, orat
di secundum Antenor regno exigenter*. Interpungendum, *Aeneas a. T. ma-
net: qui cunctos adit: orat uti etc.* Qui duriuscule saepe ita sequentia
cum praecedentibus nectit, ut vidimus ad Cicer. Nat. Deor. II. 59. et Vel-
lei Paterc. I. 1. Solenne etiam asyndeton illud *cunctos adit: orat etc.*
pro c. adit, atque orat etc. Iustinus XII. 12. *Tunc . . regem adeunt:*
venit. lib. XVIII. 4. Tunc Acerbam ciet: orat, uti etc. ubi alia damus.

Ibidem: *cuncti, qui bello residui nocturnam civitatis cladem evaserant
etc. Bello residui, i. e. ex bello*. Supra cap. X. *cuncti barbarorum socii,*
qui bello residui erant etc. sic recentes partu, pro a partu, Fulgent. Con-
tinent. Virg. pag. 149. ad quem locum de hac forma alia.

Ibidem: *multas interim gentes bárbaras praetervectus.* Heinsius ex MS. legèbat *praevectus*, teste quidem Fr. Oudendorpio ad Caesar. B. Civ. III. 26. qui etiam *praevehi* pro *praetervehi* saepe dici, multis ibi exemplis probat.

Ibidem: ... *quamvis Graeci omnes, diverso tamen inter se sermones agunt.* Imitatur Tacitum Mor. Germ. cap. XLVI. *quamquam Peucini . . . sermones, cultu, sede ac domiciliis ut Germani agunt.*

LIBRO SEXTO

Cap. I. *Postquam impositis, quae singuli bello quaesiverant, adscendere ipsi, solutis anchoralibus navigant.* Frustra plane Vindingius promen *ipsei* expungendum putabat. Primo res avehendas imposuerant: deinde ipsi quoque adscenderant: quid planius? Posset ceteroqui cogitari .. *adscendere, inde s. a. navigant.* Sed voculas *inde* et *eo passim ita omitti* ad Velleium aliquaque iam observavimus.

Ibidem: *passim, uti sors tulerat, dispalantur.* Legendum *fors*. ut Sallust. Iug. cap. LXXVIII. *cetera, uti fors tulit, alta.* Millies ita vox haec depravata est. vide supra ad lib. II. 46.

Ibidem: *et rex Locrorum Aiaz, postquam natando evadere naufragium enitus est, aliisque tabulis aut alio levamine fluitantes, postquam ad Euboeam devenerat, Choeradibus scopulis appulsi pereunt.* Eleganter omnino lectio est, quam fabricabatur hic Vindingii ingenium, dum prius *postquam* delet, verbumque est post *enitus* delet. Nec tamen, invitis codicibus, emendationem istam adsciscendam existimo; quoniam repetitionis hoc genus passim est obvium, ut cum alibi observavimus, tum ad ista Velleii H. 82. *Bellum patriae inferre constituit, cum ante novum se Liberum Patrem appellari iussisset, cum redimitus . . curru . . velut Liber Pater vectus esset Alexandriae.*

Ibidem: *Nauplius ultum iri cupiens Palamedis necem etc.* Legendum puto *ire*; neque enim ab alio vindicari necem Palamedis, sed ipse eam vindicare, ultum ire cupiebat. Similis emendatio adhibenda hisce cap. VII. *ultum iri iniurias ani. cupiens.* Ultum *ire* pro ulcisci illustrarunt Sallust. Interpp. ad Catilin. XXXVI. 4. aliique.

Cap. II. *prohibitus Salamina.* A vocis *Salamis* casu quarto *Salamis* factus deinde etiam nominativus *Salamina*, formamque primae declinationis vox illa adscivit; de qua ratione Munckerus Diss. de Hygino, aliique bene multi.

Ibidem: *Ceterum ubi plures eorum, qui evaserant, apud Corinthum fuere.* *Fuere* pro sunt per enallagen hic dicitur usitatissima. Sic infra cap. VIII. *vix ipse cum his, qui in eodem navigio fuerant, liberatus.* *fuerant* pro erant dixit auctor. lib. IV. 1. quippe quies ita animo haec erat . . ipsumque et qui cum eo fuissent, retineri a Graecis. Sic ibidem cap. XVII. et passim. Confer notata ad lib. IV. 2. quaeque H. Cannegi terus in Dissert. eruditiss. de Aviano cap. XXI.

Ibidem: *Cretam patrium solum . . remeavimus.* Appositio non tentanda: potuit tamen etiam dedisce Dictys noster, *Cretam in patrium* . .

lum . . remeavimus. ut Tacitus Ann. IV. 67. Cypreas se in insulam abdidit. lib. II. 64. orsus oppido a Canopo . . diversum ad mare terramque Lykien delatus. A. Gellius N. A. V. 3. Abdera in oppidum . . caudices lysi plurimos . . portabat. cum nota J. F. Gronovii. Confer Aur. Victor. & Caesar. cap. XVI. quippe cum Lucium satis constet Altini, Venetiae urbe, consumtum. Sic maluit, quam Altini Venetiae urbis.

Cap. III. *Huiusmodi numine armatus . . ad Strophium venit. Animam volebat Vindingius. Sed armatus pro incitatus, instigatus, recte manino se habet. Sic supra cap. II. Itaque Aegialem atque Clytaemnestram uelis nuntiis adversum maritos armat. Lactantius Epit. cap. XXVII. Deinde eum . . inspirato labore, in caedem fratris armavit. Alia metaphorici usus huius vocis exempla iisque in loci tutelam attulit Cl. Perizonius.*

Ibidem: *Itaque conspiravit inter se, cum magna manu Mycenas gerint. Nic. Heinsius ad Phaed. lib. I. 2. ex MS. legendum putat consipiuti inter se.*

Ibidem: *Inde . . dissensio animorum exorta, quod diversa inter se cipientes, ad postremum in partes discederent. Emaculandum existimo, tamen, diversa inter se cipientes, ad postremum in p. d. Millies illud quod depravatum fuit ab amanuensibus.*

Cap. IV. *Mnestheus liberatum Orestem a parricidii criminis, perquamque more, patrio cunctis remedis, quae ad obliuionem huiusmodi facinoris adhiberi solita erant, Mycenas remittit. Non est, ut cum Anna velinus, quae ad ablutionem huiusmodi facinoris etc. quod qui purgatus fuit, non ideo minus memor sit perpetrati a se sceleris. Ratio ista, cur sic quidpiam novaremus, nulla est: neque enim de ipsius Orestis obliuione hic agitur, sed aliorum hominum, quibus facinore suo invitus eset aut esse posset Orestes. Oblivisci autem facinus alicuius dicimur, quando illud ita alicui ignoscimus, quasi plane oblisceremur.*

Cap. V. . . quo pacto . . . amiserit. *Dein . . filiavi regis . . rapere conatus: ubi res cognita est . . devenerit ad Circen, atque inde ad Calypso . . animos hospitum ad amorem sui illicientes. Inde liberatus pervenerit id eum locum, in qua . . futura defunctorum animis dinoscerentur: post me appulsus Sirenarum scopulis, ubi per industriam liberatus sit: ad postremum . . plurimas navium cum sociis amiserit. Primo pro inde ante id liberatus, legendum unde: ac dein restituenda hoc modo est interpunctio . . amiserit: dein . . conatus, ubi res . . illicientes: unde liberatus . . ubi per industriam liberatus sit, ad postremum etc.*

Cap. VI. *De Penelope eiusque pudicitia praeclara fama. Sallust. Iug. cap. LV. 2. fama de Metello praeclara esse.*

Cap. VII. *Is namque Assandrus iniuriam tyranni evitans Peleu concesserat. N. Heinsius ad Ovid. Fast. I. 396. ex vet. codice vult . . evitans, id agrum Pelei concesserat: quod sane praestare videtur,*

Ibidem: *notusque adeo eius domus, uti inter cetera originem etiam iuptiarum Pelei cum Thetide . . Arato narraverit. Legendum, nisi vehementer fallor, notusque adeo eius domus, inter cetera . . narraverit. Adeo proinde hic denotat: notus autem dicitur pro gnarus, quod alibi vix ita speriri putabat interp. doctissima. Sic tamen Avianus Fab. V. Forsitan*

ignitos mutato tegmine fallas. ubi doct. Camnegit. Phaedrum advocat lib. II. Fab. XI. hac etiam in voce ab aliis iam illustratum.

Cap. VIII. . . classem adornat, ascenditque. Ipse dein . . omnes fore natus amittit, vix ipse . . liberatus. Mallem hoc modo distingui . . *ascenditque ipse.* Dein etc. Supra cap. I. *postquam impositis; quae singulis bello quaesiverant, ascendere ipsi, solutis etc.*

Ibidem: *ubi . . navigantes, et si forte eo appulsi essent speculari consenserat.* Copula et videtur delenda; cui quidem malum hoc inferendi pedem ansam dare potuit postrema praecedentis vocis syllaba. Nec meo alios, quam qui eo forte appellerentur, speculari aut dinoscere e specula sua Peleus poterat.

Ibidem: *Dein ubi cuncta domus fortunaramque edocitus est etc.* Sic supra lib. III. 21. *cuncta regni concideret.* Mox cap. IX. *cuncta regni Neptolemo tradit.* cap. XI. *ut cuncta fructum . . corrumperentur.*

Ibidem: *eisque cupitum sui interitum refert.* Sui interitum dixit primum interitum. Corvinus de Aug. Progenie cap. IV. quem post sui obitum regnante reliquit. Atque ita passim cadentis praecipue Latinitatis auctores, ut saepius in Advers. notavit Barthius. Adi etiam Th. Munckrum ad Fulgent. Mythol. II. 4.

Cap. IX. mutata Phrygia veste. i. e. pro Locrensi adsumta, ut iam recte vidit Anna. Ita per hypallagen quandam mutari dicuntur, quibus quaedam mutantur, ut ostendimus ad Hygin. Fab. CXXVI.

Ibidem: *Dein cunctis, quae . . gesserat, enumeratis, increpatumque ad postremum intercessu suo manibus iuvenis liberat.* Legendum cum Anna increpatumque: quamvis scripsisse etiam Dictys potuerit . . *enumeratis increpatisque, ad postremum eum intercessu etc.*

Ibidem: *persuadens nepoti, ut ne sanguine ulterius ulcisci cuperet etc.* Persuadere etiam permovendi notione cum dativo construitur, ut ad Ilyginum vidimus. Frustra autem Vinding. delebat coni. *ut, quasi haec non millies ita ante ne vacaret.* supra lib. V. 14. *simil uti ne laedere* *animus tanti viri.* Consule, sis, Tursellinum.

Cap. X. utque . . optionem rerum omnium . . acceperit, praedatoque sanguinis affectione, recepta urna, Phoenicem navigaverit. Quis ita loquitur, inquit Anna, *praedata sanguinis affectione?* Hoc si adeo intolerandum foret, coniici posset praevalente s. a. Sed qui patitur hanc apud se praevalere desiderio aliarum rerum, is eam praeferre haud ita incongrue dicitur. Sic fere lib. V. 16. *quippe quibus magis libido desideriumque in femina . . potiora forent.*

Cap. XI. Postquam . . ad oraculum . . venio. Legendum *Post quae* etc. ut cap. V. post quae *appulsus Sirenarum scopulis* etc. lib. II. 30. Post quae *Achilles reges singulos adigit, ut etc.* cap. XL. et alibi.

Ibidem: *Itaque multis precibus supplicisque responso editur, dictis ope animalia interitura.* Malebat Vindingius *responsum editur.* Alterum tamen plane damnamendum non videtur, si respicias quae quandam notavimus ad haec Cicer. Divin. I. 21. *Ibi ex oraculo voce divina edidit Apollo puerum etc.*

Ibidem: *ab his qui apud Delphos erant prohibemur.* i. e. a Delpho

rum inclois. ut Dares Phryg. cap. IX. *Hi qui in insula erant, mirabantur etc.*

Cap. XIII. *ut sermo hominum ferebatur.* Perizon. legebat sermone, vel ferebat. At non videtur repudiandum, quod sermo ferri dicitur, pro lactari, circumferri. Plautus in Persa III. 1. famam non ita, ut nata est, ferunt.

Cap. XIV. *namque ex eo alterum alterius opera interitulum.* Ex eo una interpretabatur, ex eo tempore, in posterum. Malim equidem, ideo, si ex causa, id est, ob sceleratam eiusmodi coniunctionem: Sic lib. I. 6. ex quo auctores iniuriae . . impietatis supplicia subituros. lib. II. 25. Ex quo etiam verendum, ne . . perniciosa consilia . . molirentur. et cap. 30. ex quo accideret, ut potentissimi regis contraheret offensam. vide lib. VI. 1. Atque ita capienda forsitan ista lib. V. 15. Itaque ex eo Ulysses . . custodian sui agere etc. Lihens autem hic legerim atque ex eo alterum etc. ira namque.

Cap. XV. *Ibi per custodes agri primo aditu prohibitus.* Cur Heinicus ad Ovid. Metam. XII. 66. ex codice vetusto malit *patrio* aditu, equitem non video. Ut enim in vulgata lectio nihil est, quod iure quodam sale habere lectorem queat, sic *patrius aditus*, pro aditu ad patrem, insolentius est, apud nostrum saltem auctorem. In antecedentibus perperam, ut quisque videt, Vindingius legebat *professi* pro *protectus*.

Ibidem: *domi belloque inclytum.* Care cum Anna aut Sanctio Min. V. 4. in genitivo *domi* subaudias tempore: quis enim *domum* pro pace, quod hi volebant, adhiberi unquam vidit? Et merito iam ellipsoes istiusmodi argumentum refutavit Perizonius ad Sanct. l. d. §. 128. An tamen nam illo subaudiendum sit in loco, vel in terra, vel in rebus, non satis iquet.

Ibidem: *vulneratus ab eo, quem minime crediderat.* Sensus Latinitas ne requirere videtur, ut legamus, *vulneratus ab eo, quem filium* (sc. suum nos) *minime crediderat*; vel potius, leviore mutatione, *v. ab eo quo minime crediderat:* i. e. *v. ab eo*, a quo se vulneratum primo minime crederat. Tali forma Minuc. Fel. Oct. cap. XXXIV. *Si ista moles ab eo quo exstructa est, destruatur.* Velleius Pat. I. 7. ne in id quod Homerus haideret. ubi alia exempla dedimus.

ADVERSARIA CRITICA

IN

C. IULII HYGINI FABULAS

Fab. IV. *Athamas . . cum Inonem uxorem, ex qua duos filios, perire putaret.* Barthius legebat *ex qua duos filios peperit, p. p.* At cum illud parere de mare insolens sit Nostro aliquaque, melius Munckerus suscepit iniiciendum cogitabat. Potuit tamen etiam excidisse procreavit. Sic amat enim Hyginus. Fab. IX. *ex qua procreavit liberos septem totidemque filia.* vide Fab. LXVII. et alibi.

Fab. VI. *suorum prole interemta.* Non fuisse puto, cur doctissimus Munckerus tentaret *sua omnia prole int.* Alterum enim μαρτυροῦται prae se fert usitatissimam, pro suis vel sua prole. Treb. Pollio in D.: Claudio cap. 1. *neque enim fas erat, eum tacere principem, qui tantam generis sui prolem habet.*

Fab. XIV. *Dux ergo Iason regnavit.* An potius *navigavit?* ut mox: *Proreta* navigavit *Lynceus* etc.

Fab. XVI. *Sepulturae eum tradidit, atque filius regnum tradidit.* In concinniore eiusmodi repetitione similis vocis saepius utitur Hyginus, ut observavit iam Schefferus. Confer, quae nos alibi, et nuper ad Novatione de Trin. cap. VIII. Levi tamen brachio incommodum illud tolli hoc loco possit, si legas *sepulturae eum dedit.* ut Fab. LXXX. *corpusque fratris recuperatum sepulturae dedit.*

Fab. XXI. *Tunc Chalciope de Medea indicat.* Tentant viri docti tene C. idem, vel t. C. rem Medeae. et tale quid potius mens auctoris postulare videtur; quamvis alterum illi prorsus contrarium non putem. Iusta saltem (hoc nemo neget) Latinitas. Sallustius Catil. cap. XXX. 6. si quis indicasset de coniuratione. Noster Fab. LXVII. cui *Periboea de eius exp*-*positione palam facit.*

Fab. XXVIII. *In coelum adscendere sunt conati, qui aditum sibi ita faciebant: montem enim Ossam super Pelion posuerunt etc.* Non emendandum, salva doctorum sententia, arbitror quo aditum etc. sed solummodo distinguendum: *conati.* Qui aditum etc. Aptius quidem sic connexa oratio fuisset . . *conati.* *Aditum autem sibi etc.* sed de usu isto relativi di-riusculo saepius iam monuimus, postquam illum pluribus illustravimus exemplis ad Cicer. N. D. III. 59. Vide etiam quae ad Fab. CXXXIV.

* Ex Augustini van Staveren ed. Auctor. Mythograph. Latin. (Lugd. Bat. et Amstelaed. 1742. 4.)

eutiquam porro cum clariss. Munckero delenda coniunctio *ēxim*, quippe
iae saepissime sic vocibus demonstrativis *ita*, *ista* etc. succedere solet.
oētius Cons. V. 4. *In quo illud maxime considerandum est: nam superior
imprehendendi vis etc.* D. Math. I. 18. *Toū δὲ Ι. Χ. ἡ γένης οὐτως
· μηγοτευθείονς γαρ τῆς μητρὸς etc.* alias plura uberiore manu.

Qui ad inferos dicuntur hanc poenam pati. Senarium hunc versum
notavit Barthius Advers. VIII. 2.

Fab. XXIX. *Minime curavit, quod putabat se coniugem suum vidisse.*
qui cum Amphitryon in regiam intrasset etc. Schefferus qui hic accipit
ro quare: Munckerus legendum putat *quo cum* etc. vel tollendum *Am-*
phitryon. Evidem, cum pace virorum insignium, nil mutaverim, in qua
vocē *Amphitryon* tales aliquem pleonasmum agnoverim, de quo nos post
diis Lection. Tull. II. 6. *Minima ceteroquin emendatione legi posset,*
Amphitryon in etc.

Fab. XXX. *Cui reginae Amazonis balteum detraxit.* Quod Munckerus
oniicit *Amazonum*, in mentem idem venerat Vorstio ad Iustin. II. 4.

Fab. XXXI. *Cygnum . . . occidit.* Quo *cum Mars venisset.* Sic lo-
mitur Hyginus, quasi locum caedis Cygni disertius expressisset. Sic Fab.
XXXII. *Ophiten interficere voluit, et regnum occupare.* Hercules eo inter-
venit, et *Lycum interfecit.* Fab. CXI. *Is . . . habuit taurum in deliciis.*
Quo cum satellites . . . venissent etc. Fab. CXX. *ipsa coepit signum Dia-*
iae avellere. Quo rex *cum intervenisset etc.* Fab. CLXXXIX. *itaque com-*
putat eum etc. Quo *cum Cephalus venisset etc.* Cum quibusdam illud quo
in his pro ex qua causa accipi non opus est. confer Fab. LXXIX. et
alibi. Libentius exposuerim, quo casu vel quem ad casum.

Laomedontem patrem Hesiones, quod eam non reddebat, sagittis inter-
fecit. Tollius conicit *quod mercedem non reddebat.* Posset itidem *quod*
Idem non reddebat: qua phasi Valerius Maximus aliique usi. Sed nil
sovandum. Sic rursus Fab. 89. *Quod et ipsum Laomedon fraudavit, neque*
Hesionem reddere voluit. Reddere autem pro ex debito vel promisso dare,
unitatissimum est.

Fab. XXXIV. *Quam sublatam in fulmine ipso violare voluit.* *Hoc*
Hercules cum intervenisset . . . Nescum sagittis transfixit. Hoc intelligit
Munckerus, propter hoc. Evidem malim legi: *huc Hercules cum inter-*
venisset etc. ob ista quae notavi ad Fab. 31. Ceteroquin tale quid *ἀν-*
τιλούσσων esse puto, quo a vocibus *id, quod, hoc* etc. ita inchoatur periodus,
quasi secuturum verbum esset, cum illis construendum, quod tamen
non sequitur. Et saepius sic incipi orationem, ut initii illius deinceps *μή-*
nus accurate ratio habeatur, vidimus ad Cicer. Divin. II. 41. Quod *Car-*
neadem Chitomachus scribit dicere solitum, nusquam se . . . vidisse F. ubi
verba ista *nusquam se* etc. plane abundare faciunt relativum *quod.* Plura
modi Hygini loca sunt; in quibus Munckerus ad hanc Fabulam alias
que cum Scheffero ad Fab. XVI. statuit ellipsis praep. *propter*, quam
mihi quidem non probat.

Fab. XXXVIII. *Quam qui cum eo prenderat, ille eam viribus missam*
faciebat, ita . . . peribat. Munckerus conjectat *quam quis vel quam*
ubi quis cum eo p. Atque id quidem elegantior sermonis ratio postulat.

Non desunt tamen exempla, in quibus *qui pro si quis adhibetur*. Comedianus Instruct. L. *vincere qui poterit aut latere, magna tropaea*. Ge. de Leg. II. 8. Qui secus *faxit*, Deus ipse *vindex erit*. et cap. 9. *qui que non paruerit, capitale esto*. de Fin. I. 16. sic culus in mente *concedit*, hoc ipso *quod adest, turbulentia non potest fieri*. ubi vix ausim cum viria doctis, si *si cuius etc.*

Fab. LIII. *Quod cum amissis sociis, Aeacus prae paucitate hominum morari non posset etc.* Quod passim ita, ut hic, constructionem turbat apud Hyginum, ut multoties ab eius intt. observatum diximus ad Fab. M. Nec inusitata ellipsis est adverbii *illic*, quam haecce verba, ante si *memorari*, referunt. Iustinus VII. 1. 8. *Edessam . . occupavit, revocatusque regni* (*illic*) *sedem statuit*. ubi plura. Elegans tamen Heinrichi emendatio est, *Quo cum amissis etc. id est, ubi*. Boëtius Cons. III. 10. *nunc demstrandum reor, quoniam . . constituta sit*. Sic ille saepius. vide lib. IV. 1. lib. V. 1. et Carm. III. Prudentius Apoph. 118.

Semper adest quoque loci.

Hegesippus I. 24. *Quo loci Antipater praeclarum militiae documentum dedit.* Lampridius Heliog. cap. 31. eo *idem quo mulieres accurabantur, et eadem hora*. ubi nescio, an cum viro summo ingerendum sit *loco*. Alio pro alio in loco, dixit quoque Boëtius Cons. III. 10. *extremo*. An vero sic *quo pro ubi dicere amet* Hyginus, dubito.

Fab. LV. *Qui cum conatus esset.* Usitator est eiusmodi ellipsis pronominis *id*, quam ut Munckeri conjecturae, *quod cum c. e. subscribere ausim.*

Fab. LXVIII. *Caeteri cum Thebas oppugnarent, et Thebani regium eius diffiderent etc.* Nonne *rebus suis?* ut Sallustius Iug. cap. LXXV. 1. *Ea fuga Iugurtha impensis modo rebus suis diffidens, cum perfugis etc.*

Fab. LXXVIII. *Helenam propter formae dignitatem, complures ex civitatibus in coniugium proci petebant.* Praestare videtur *compluribus ex civitatibus*.

Fab. LXXX. *Cum autem fratri non esset data, ideo quod diceret . . ipsum . . et Helenam Iovis esse filios.* Tunc etc. Interpunge . . filios; tunc etc.

Fab. LXXXIV. *Qui secum quadrigis certasset, victorque exierat etc.* Exire notabili usu pro existere, evadere, saepius dixit Noster, nisi *fraus ipsi facta a librariis fuerit*. Fab. C. *Tum dicitur draca inter eos exisse.*

Fab. CXXXIII. *Subito ex arena aries dicitur exisse.* Fab. CCLXXXIV. *qui in Chaldaea de mari exisse dicitur.* et alibi.

Fab. LXXXVIII. *Thyester e luce prosilivit, et ea compressione gladium de vagina ei extraxit Pelopia.* Legerim: *Et in compressione etc.*

Fab. XCI. *Uxor eius prægnans in quiete vidit, se faciem ardentes parere, ex qua serpentes plurimos exisse.* Ex fide historica conieceris ex qua repente plurima exarsisse. Apollod. III. pag. 182. ἔδοξεν Ἐκάβη ναὸς ὕπαρ δαλὸν τεκεῖν διάπυρον· τοῦτον δὲ πᾶσαν ἐπινέμεσθαι τὴν πόλιν καὶ καταστῆν. Sic alii.

Fab. XCII. *Ab ianua misit in medium malum: dicit, quae esset fortissima, attolleret.* Necessa non est cum nonnullis legas dicitque. Simile

nivōstor in his Sulp. Severi H. S. I. 25. *Huic angelus . . adstitit: dominus*, inquit, *tecum*. Iustin. XXXIV. 4. *Senatum adiūt: obidem*, inquit, *vivo fratre venisse*. utrobique, ut et alibi, immerito vexata haec ratio sit, uberiore proinde quondam exemplorum segete comprobanda.

Divitem. Munckerus libenter legeret et *divitiis praeter caeteros prae-*
titerum. Sed illud praeter *caeteros* equidem non moverem: quamvis
sua usitatiore Latinitate dictum fuissest caeteros vel caeteris prae-
titurum, sepiissime tamen fit, ut verba, accusativum vel dativum regentia, ca-
um hunc ita deserant; quod ex phrasibus excellere praeter caeteros, ob-
cere ad bestias, inponere super caput, precari a domino, orare ad domi-
*nem aliisque probari posset. Probe autem illud et *divitiis*, pro *divitiae*,*
confici tamen etiam liceat, divitemque vel tum divitem praeter caeteros
titulum.

Fab. XCIII. *Ob quam rem Apollo fecit, ut cum vera vaticinaretur,*
dem non haberet. i. e. fides illi non haberetur. Sallust. Declam. in Cic.
xtremo: levissime transfuga! neque in hac, neque in illa parte fidem
abes. Interdum et *fidem habere* est fide dignum esse, quomodo in loco
allustii etiam hoc accipi posset. Vide Dicit. Cret. III. 3. et alibi.

Fab. CIL. Tunc . . *exploratores ad eum misit. Cui persuaserunt, ut*
: gratiam rediret etc. Insignis vir Nic. Heinsius legebat *qui persuase-*
unt etc. sed alterum nequaquam attentandum videtur: ut enim prono-
men hoc relativum saepissime ita duriuscule refertur ad praecedentia,
confer ad Fab. XXVIII. alibique observata nostra) sic persuadere, per-
movendi, incitandi notione, non cum accusativo solummodo, sed multo-
ties etiam cum dativo construitur. Frontinus Strat. III. 3. 5. *Apollonio*
persuasit, ut plastrum . . in ipso portu poneret. Sic ille alibi. Iustinus
 III. 8. *hisque persuasit, ut . . superveniant.* Velleius II. 85. *citiusque . .*
nam illis ut ea preparentur persuasum est. Sic Noster Fab. LXXXIV. et
 istrom. II. 17.

Fab. CVI. *Quam ob iram Achilles in praelium non predibat.* Cave il-
 lud *quam ob iram*, pro *ob quod iratus, tentes.* Livius II. 22. *Volsci con-*
traeraverant auxilia, quae mitterent Latini . . Hac ira *consules in Vol-*
scum agrum legiones duxere. Aurelius Victor V. Illust. cap. XXIV. 5. *Patro-*
nus a civibus appellatus . . Qua superbia elatus est, cum etc. Sulp. Se-
 verus H. S. I. 8. *Esau autem fratri necem moliebatur.* Quo metu *Ia-*
nob etc. Plura alias. Et locum hunc Hygini iam dudum intelligo vindi-
 atum a Perizonio Anim. Histor. cap. II. pag. 64.

Armaque eius sunt detracta. Satis illud recte se habet *eius*, neque ei
 substitui opus est. Sulp. Severus H. S. II. 18. *omnia templi ornamenta*
letraxit, ubi detrahere ita passim absolute accipi pro abripare, tollere,
similatius ostendemus.

Fab. CVII. *Furia accepta.* Munckerus coniicit *furia concepta.* Sed
 sic nimis saepe mutandum alterum verbum foret. Dares Phryg. de Exo-
 troi. cap. XXXVI. *Ille dolore accepto . . Penthesileam obturcat.* Quin-
 til. Declam. XV. 6. *odium, inquit, accepi.* Vetus Int. Aot. XXVIII. 15.
quos cum vidisset . . acceptit fiduciam. Cyprianus ad Donat. pag. 3. *ti-*
nor . . teneatur, ne accepta securitas indiligentiam pariat. Sic pectore

accipere, Lucanus lib. I. *accipere fœtum*, *accipere in uterum*, Lactantius Epit. cap. XLIV.

Fab. CXVI. *Facem ardente eo loco extulit, quo saxa acuta et levæ periculosisssimus erat*. Non prorsus damnum; multo tamen elegansius *ligeremus cursus periculosissimus*.

Naves eo duxerunt. Nobil. Heinstius malebat direxerunt. Nec refragatus fuerim, quamvis stare posse videatur alterum. Mamertinus Paeg. cap. XII. cum iam deduci liburnas oporteret etc. *Ita in aquas sponki mitem impetum navigia fecerunt, levi modo commota nixu ducentium*.

Fab. CXIX. *Dicitque ossa Orestis*. Levi quidem illa, sed minima men necessaria, ut videtur, mutatione legebat Schefferus *dicitque atque O.* Simili ellipsi Tacitus Ann. I. 11. . . *cum proferri libellum rectique iussit, opes publicae (in illo) continebantur*. ubi plura danni exempla.

Qui occasione capta. I. e. usi. Frontinus Strat. I. 2: initio: *Scipio Africanus*, *capta occasione, mittendae . . legationis* etc. *Captare occisionem est observare, expectare*. Vide Fab. seq.

Fab. CXX. *Eos sceleratos*. Nihil hic interpolati animadverto: *Emerita est, dicitque*, diciturque per enallagen temporis usitatissimam, (vide ad Fab. XCII.) perque solemnem itidem pleonasmum, de quo Davarius ad haec Min. Felic. Oct. cap. XXXIV. *Loquitur Plato: partes orbis nunc inundare dicit, nunc etc.* *Eos sceleratos* dicit Hyginus, quod hoc nomine amicos simulate apellaret Iphigenia. Denique quae addit, *quod impū . . adducti, rationem, qua ab his hominibus contaminatum esset Diana nūgnū, disertius declarant*.

Fab. CXXI. *Partim fame*. Munckerus plenius legebat *partim fame*, *partim pestilentia p. t. c.* Renitur autem, et merito quidem, doct. Antzeinius ad Aur. Victor. Vir. Illust. cap. XXI. 3. quem consulas.

Fab. CXXV. *Divina voluntate Deorum*. Non iniuria Munckerus illud *divina glossae loco habebat*. Simili autem in menda cubare hic locus Firmici videtur, de Errore Prof. Relig. pag. 6. *Ad sustentationem generis humani haec omnia divina summi Dei liberalitate donata sunt*. Nil talia sibi invicem patrocinio esse velis.

Atlantis filia nympha. Munckerus *habitabat* vel simile quid excidiisse putabat post *nympha*. Posset tamen etiam pro iniectitio haberi illud *quaæ*, quo dempto oratio aptissime constat.

Fab. CXXVI. *Cum iam tempus intercederet*. Quod MS. Barthii *ingens* exhibet post *tempus*, repudiandum quidem non est, quamvis nec cum Munckero adscisci illud opus sit. De hac enim ellipsi adeatur cum multis aliis Burmannus ad Phaed. IV. 18.

Ei iterum faciem mendici. Emendant M. ei iterum faciem in mendici tr. vel M. *eum iterum in faciem mendici tr.* Sed loci integritas omne remedium respuit. Solenni enim ὑπαλλαγῇ transformari, mutari etc. dicuntur, in quae alia transformentur, mutantur, vel quae alterius vice dentur vel adsciscantur. Sic *album mutare colorem*, pro adsciscere pro alio. Fab. CXXXVI. *qui ter in die colorem mutaret . . primum album, secundo rubrum, deinde nigrum*. Paulinus V. Mart. v. 155.

Permutat niveum descendens unda colorem.

Alcimus Avitus II. 63.

*Et nunc saepe hominum, nunc ille in saeva ferarum
Vertitur ora, subinde novos mutantia vultus.*

Ovidius Metam. I. ineunte:

*In nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Di coeptis (nam vos mutastis et illas)
Adspirare meis.*

ubi non erat, cur Francius vellet, nam vos mutastis in illa, vel nam quae haec mutastis in illas. Ruffinus Hist. Euseb. I. 1. . . in hanc vitam . . deciderunt, ac terrae . . habitaculum pro paradii deliciis commutarunt. id est, ac pro terrae habitaculo p. delicias comm. Dictys Cret. VI. 9. mutata Phrygia ueste. i. e. Locrensi ueste in Phrygiam. Tacit. Hist. II. 80. Statuisse Vitellium, ut Germanicas legiones in Syriam ad militiam opulentam quietamque transferret: contra Syriacis legionibus Germanica hiberna . . mutarentur. i. e. sua hiberna Germanicia hibernis mutarentur. Sed iam Lambinus ac Bentleius ad Horat. aliique alibi hanc formam observarunt.

Fab. CXXVII. *Latinæ linguae.* Schefferus emendat *Latinæ terræ;* minore tamen mutatione legeris *Latinæ genti.*

Fab. CXXX. *Genus suavitatis.* Heinsius coniicit et genus suave vita s. Sed recte iam contulit Munck. Fab. CCLXXIV. meritoque etiam loci sinceritatem agnoscit Cl. Dukerus ad Ampel. cap. II. pag. 13.

Fab. CXXXIV. Qui ut viderunt. Cum nonnullis vix ausim *Tusqui ut viderunt*, vel *Quae ut viderunt* etc. Usitatissima enim ellipi sic reticetur illud, ut monui iam ad Fab. LV. et relativum qui sic passim, apud nostrum praesertim, cum durietie quadam atque obscuritate periodos connectit, ut dixi etiam ad Fab. XXVIII. Inspice, sis, loca ista Fab. CII. Quibus postea responsum est etc. Fab. CIV. Quae ne diutius torqueretur etc. Fab. CCLXXIV. Quae cum artem didicisset etc. Immerito autem sollicitata haec ratio est: Fab. CXXV. Qui *Ulyssem cum sociis inclusit* etc. Fab. CLXIX. Quae dum quaerit etc. et rursus ibidem: quae cum eduxisset etc. Fab. CLXXXI. Qui ne eloqui posset etc. Fab. CLXXXV. Qui in ipso certamine etc.

Fab. CXXXIX. *Adamantaea* etc. *Amaltheæa* etiam iam Wowerius voluerat, qui itidem in seqq. corrigit, ad Min. Felic. cap. XXI., his autem *Lares* appellantur.

Fab. CXLVI. *Cereris in coniugium daret.* Sibi facile hinc abesse patior. Sic Fab. CLIII. petierunt ab Iove, ut aut homines (ipsis) daret, aut eos calamitate afficeret. Fab. CXCI. atque ducem dedit, qui eum . . deduceret. ubi ellipsis hanc recte contra Schefferum tuetur Munckerus. Conferantur, si necesse sit, quae olim dedimus ad haec Cicer. N. D. II. 48. *At quibus bestiis erat is cibus . . . aut vires (his) natura dedit aut celeritatem.*

Pluton . . eam rapuit. *Quod postea Ceres ab Iove impetravit, ut dimidia parte anni apud se . . esset.* Si quo pro quam ob causam satis probum, vel his Latinis usitatissimum sit, ut volunt Schefferus ac Munckerus,

libens legerim, Quo postea etc. Suavius tamen adhuc sonaret, Quo facta Ceres etc.

Fab. CXLVII. *Inferdux lacte divino.* Non facile mihi persuaserit Munckerus in posterioribus his excludisse eum. Fab. CLXIV. *Myrrha cum patrem suum amaret, inebrivavit (eum) et sic cum eo concubuit.* Fab. CCLXXIV. *Et validius (eam) medici accusare coeperunt.* Sed affatim iam talia cumulavimus ad Cicero. N. D. II. 48.

Fab. CLIII. *Cataclysmus, quod nos diluvium vel irrigationem.* Generis masculini vocem *cataclysmus* quasi obliviscitur Hyginus, dum neutrum *factum est* proprius praecedenti nomini *diluvium* accommodat. Non fertquidem hanc rationem Munckerus, dum corrigit *Cataclysmum vel factus;* ut nec Heinsius in his Fab. CXCII. *Ceterae sorores postea luctu consumtae, addere facta sunt.* ubi vult *factae.* Magna tamen eiusmodi exemplorum usus est. Iustinus XXVII. 2. nec quicquam illi . . praeter paucos naufragii comites, residuos *fortuna fecit.* lib. XLIV. 3. *Gallograeciae autem portio Amphilochii dicuntur.* Cicero de Leg. I. 7. *ut iam universus mundus una civitas . . sit existimanda.* Alias plura.

Fab. CLXV. *Unde tibias ibi abiecti.* Hanc constructionem verbi *abiecere* illustrat I. F. Gron. ad ista Taciti Ann. I. 22. *ubi cadaver abiecere.* Sic in flumine *abiici, proici,* dici observat Columbus ad Lactant. M. Pers. cap. XXI. ac Munckerus ad Fulgent. Myth. II. 4. *se fluvio Euphrate absecere elliptice dixit Aur.* Victor Epit. cap. XXIV. nisi ibi forsitan exciderit *praepositio.*

Fab. CLXVI. *Accepit, si quid ab iis petisset, impetraret.* Munckerus tentat, *accepit, ut, si quid etc.* Sed vel sic parum congruum hic videtur illud *impetraret,* nisi *promotionem, sponserem aut tale quid pro optionem substitui velis.* Forte an igitur pro spurio hoc *impetraret delendum.* Tali certe forma Fab. CXCV. *optionem ei dederunt, si quid peteret.*

Fab. CLXVIII. *Obtinaret, filii.* Non male Munckerus mavult, *et filii uxores a. f. p.* Recte tamen etiam doct. Wasseus ad Sallust. pag. 367. ex Schol. Germanici pag. 131. legebat, *easque filii suis uxores a. f. p.*

Fab. CLXX. *Lynceus circumspiciens.* Cave cum viro doctissimo illud *Lynceus,* quamvis abundet, extirpandum putes. Simili enim pieonasmoo Cicero Divin. II. 46. qui (nempe Alexander) cum *Ptolemaeus moreretur,* Alexander *adsidens etc. pro Archia cap. X.* quod, cum ipsis haec amplius sunt, *tun iis certe . . hoc maximum . . incitamentum est.* Academ. I. 5. *Similiter vos cum perturbare, ut illi remp., sic vos philosophiam . . velitis etc.* ubi plura exempla collegimus; cum tamen hanc formam his agnoscere non opus sit, modo distinguas, *Similiter vos, cum . . velitis, Emperoclem . . profertis.*

Fab. CLXXXIV. *Quam (pellem) . . fratres eripere voluerunt.* Munckerus *zō ei ingerebat ante eripere.* At *eripere* sic passim, sine dativo, pro *abripere, tollere, rapere ponitur.* Iustinus XXVII. 2. *quia . . in alienis eripiendis vitam sectaretur.* lib. XXVIII. 1. *Aetolis partem Acarnaniae eripere voluntibus etc.* Aur. Victor Caes. cap. XXXIX. *Cari morte cogniti, imperium avens eripere etc.* Dares Phrygius cap. XXXVIII. *qui . . Helenam et praedam eripuerit.* Cicero de Leg. II. 17. *omnibus erectis nostris*

ebus et perditis. ubi tamen libenis coniecerim eversis. Nepos Alcib. cap. L. familiaris sui subalare tebam eripuit, quod immerito vexabat in Advers. Schefferus. Ex Ambros. Off. I. 30. et aliunde exemplis pluribus depropendis supersedebo.

Fab. CLXXVI. *Idque in epulo.* Non erat, quod Munckerus mallet *que cibi epulo ei a.* Fab. CCVI. in epulis *filiam apposuit patri.* Fab. XXXVIII. *quod ei filium suum in epulis apposuit.* Epulam autem proximivo dixit idem Fab. CLXV.

Fab. CLXXVIII. *Cilix suo nomine Ciliciae nomen inuidit.* Doct. Arntsm. Victor. Vir. Illust. cap. II. 11: mavult. *a vel ex suo nomine.* Fallitur nomine, cum nihil hac ellipai sit usitatus. Supra Fab. CXLV. *Argus,* qui *se nomine Argos oppidum cognominavit.* Aur. Victor loco dicto: *Plebem in XX curias distribuit, easque raptarum nominibus appellavit.* et Epit. cap. XXIX. *matre pariter atque oppido nomine Dioclea; quorum vocabulis, Nocles appellatur.* Ovidius Trist. I. 10. 38. et *arces praetereat dictas nomine, lacche, tuo.* Justinus XLIII. 1. *Itaque Italia regis nomine Saturnia appellata est.* Confer quae Celeb. Perizon. ad Valer. Max. VI. 4. 4. et An. adv. Hist. cap. II.

Fab. CXC. *Delphos petit.* Quamvis alibi plenius legatur, *Delphos rofectus est scicitatum, vix tamen postremam illam vocem inserendum redere ausim.* Dictys Cret. II. 26. . . *tumultus oritur, scicet . . domum eversum iri.* np. clamantium. Tacitus Ann. I. 41. *Progrediantur contubernis, quis ille flebilis sonus, scil. sciscitantes.* Cato in Fragm. Hist. ex Festo: *propterea quod complures venerant, (nuntiantes) Aetolos pacem velle.* Vide Perizon. ad Sanct. IV. 5. 7. et alios alibi.

Fab. CXCI. *Quo Midas petuit, ut etc.* Forte *a quo Midas etc.* ut Fab. CCLVII. *A quo Moerus petuit tridui commeatum, ut etc.*

Aquam cum. *Aqua volebat Heinsius;* sed alterum optime vindicat Ondedorpius ad Iul. Obseq. cap. LX. pag. 45. Consule sic etiam quae nos ad Cicer. N. Deor. II. 57. omninoque quae Munckero iam notata ad Fab. VIII. Fab. LXXVII.

Fab. CXCV. *Optionem ei dederunt, si quid peteret.* Ille optavit. Bartholm video ad Stat. III. Theb. 27. scribendum putare non ei dederunt. *Sic muliere liberos optavit.* Sed quis locum tam audaci egere correctio dicat? Sensus vulgatae lectionis satis commodus: dederunt ei facultatem quilibet pro lubitu accipiendi, si quid peteret. Confer supra Fab. CLXVI. *Tum optionem a Iove accepit, si quid ab iis petisset, impetraret.* ubi excindendam forte vocem ultimam iam diximus.

Fab. CXCIX. *Atque ferox facta.* Mollior omnino ductus erit oratio, si cum Munckero legamus . . nati: *Quae ferox facta, atque iniurias . . e. Sed vix quidpiam tentem.* Licet enim ista *atque ferox facta,* duriora videantur, similis tamen duritie exempla iam affatim ex Nostro collegit vir ipse laudatus ad Fab. LXXVII. De usu pronominis *quae,* pro *illa autem,* diximus ad Fab. XXVIII. et CXXXIV.

Fab. CCXIX. *Secreto, arbitris semotis.* Nec cum Scheffero hic de glossa cogitandum arbitror, nec cum Munckero distinguendum . . *Secreto.*

Arbitris semotis, Archelaus regem etc. Talium enim perissologiarum omnia plena. Geminum autem est exemplum illud Apuleii Apol. pag. 301. ed. Elmenh. *confixare puerum quempiam, carmine cantatum, rematis arbitris, secreto aliquo loco . . corruisse.*

Fab. CCLVII. *Dicitque rex Selinuntio, ut nisi ad diem Moeris revertet, eum eandem poenam passurum.* Saepe quidem ut cum subiunctive, pro infinitivo cum accus., cum verbis dicere, declarare etc. construitur, ut ad Cic. de Fato cap. X. post alios vidimus. Sed quum sequatur *passurus*, non *passurus esset*, non prorsus immerito illud ut tollendum hinc videbatur Munckero. Non potest tamen negari, tam multa huius *demo^{λούθου}* exstare exempla, ut vix ista omnia librariis adscribenda dici queant. Sic Noster Poet. Astron. IV. 9. *evenire, ut cum etc. ibi montia magnitudine lumen averti solis, et ita noctem videri.* Palladius XI. Tit. 14. *Vitibus hanc quoque esse naturam, ut alba vel nigra si redigantur in cinorem, vinoque adiiciantur, ei manquamque formam sui coloris imponere.* Dictys Cret. II. 23. *neque ignorare quemquam, quin si tam atrox iniuria probanda sit, fore uti malo exemplo etc.* Hirtius B. Afric. cap. XC. *bona* quidem eorum se venditurum, ita tamen ut qui eorum bona sua redemisset, *se bonorum venditionem inducturum.* Novatianus Trin. cap. XV. *non considerantes quoniam . . Deum esse, qui etc.* Sulpicius Severus Dial. I. 27. *Ego autem profiteor, quia etiamsi mutus esset, non defutura tibi verba etc.* Dares Phr. cap. IV. *dicit ei, velle se eum legatum in Graeciam mittere, ut, quum graves sibi iniurias . . pertulisset, omnia tamen aequo animo passurum, si Hesiona ei redderetur.* Haec, et longe plura quae ad manum mihi sunt, non nisi idonea codicum auctoritate emendanda existimo.

Fab. CCLXI. *Unde Dea irata, flatus ventorum removit.* Tempestatem concitabat Diana, ut ex Dicky aliisque constat. Vide ergo, an legendum *unde Dea irata flatu (vel flatibus) ventorum mare movit.*

Fab. CCLXXIII. *Ubi cum luctatur.* Perizonii emendatio, *ubi discum iaculatus, p. A.* haud iniuria se probabat Munckero; sed quomodo sic pro *cum malit dum*, non video, quum, stante lectione Perizoniana, neutra coniunctio hic locum habere queat. Praeterea saepissime, apud hos praesertim Latinos, *cum ita pro dum cum indicativo praesentis temp. constructur, quod alias dabitur ostendendi locus.*

ADVERSARIA CRITICA

I N

IULII HYGINI POETICON ASTRONOMICON

LIB. I.

raef. *Non mea facunditate etc.* Vox *facunditas*, quam Cl. Muncke-
esciebat, an alibi occurreret, usurpatur etiam Plauto Truc. II. 8. 13.
Parei Lexico ac Fabri Thesauro constat.

LIB. II.

ap. IV. *Aviditate pleni.* Transponit Schefferus . . *aviditate induiti,*
genere potionis pleni. Non male quidem, quamvis optimo iure ad-
di tentata lectio queat; in qua *inducti* est decepti, allecti, ut nimium
e inde se invitarent: et *aviditate pleni* dicitur, ut cap. XIII. *cupidi-*
plenus.

bidem: *Quos negant inter se convenisse. Quos in queis transmutari non*
est. Nazarius Paneg. cap. IX. *Quin extorqueas animo suo conve-*
nistudum et concordiae voluntatem. Iustinus XV. 14. et cum de *prae-*
n convenient, iterum in duas factiores deducuntur.

ADVERSARIA CRITICA

I N

ABII PLANCIADIS FULGENTII MYTHOLOGIAS *

LIB. I.

Prolog. *Quod amiseris, fleas.* *Emiseris forte legendum pro amiseris,*
potius (quod tamen dubito) hoc illius vice dixerit auctor.

bidem: *Et Maroneo versui consimiles: Tandem liber equus etc.* Malim
troneo etc.

Ex Augustini van Staveren ed. Auctor. Mythograph. Latin.

Ibidem: *Nam intercedinante etc. Pro tam restituendum videtur ius Cap. I. Nesciens quod sola sit medicina miseriariū oblio. P. Syrus Medicina sola miseriariū oblio.*

Cap. VIII. *Cupita invadere. Munckerus mallet invaditur. Sed hanc vi impersonali saepe altera forma occurrit, quod luculente ostendit iam ad haec Cic. Acad. I. 1. intemperantis enim esse arbitror, scribit quod occultari velit. pro velis vel cupiatur.*

LIB. II.

Prolog. *Bifida ambiguitate suspensus etc. Nomine ob raritatem vici bifida, coniiciendum diffida?*

Cap. IV. *Abciseae ergo vires temporis, id est, fructus falce qua maxime, atque in humoribus viscerum, velut in mare projectae. Doct. Wasseus ad Sallust. Cat. 13. ex Vincentio legit falcesque maxillae in humoribus.*

Cap. XI. *Quaedam speciei venustate. Barthius ad Claudian. Ep. XXIV. pag. 1037. emendabat . . venustate, quaedam cantilena, lenocinem etiam consuetudine. Quae tamen conjectura praeferenda Modii ex lectioni, quam attulit Munckerus, haudquaquam videtur.*

Quas Ulrix socii obturatis auribus transirent, ipse vero religata transit. Barthii elegantiam istam, nimiam puto, qua ob repetitionis in concinnitatem verbum transit aut tollendum existimat, aut in eundem convertendum.

ADVERSARIA CRITICA

IN

PAULINI PETROCORII LIBROS DE VITA MARTINI*

LIBRO PRIMO

Versu 3.

*Sed quia non omnes virtutum operatio gentes
Moverat, et fragili dubitarent credere ***

Quidquid ab ueteri vulgasset nuntius oris etc.

Male, meo quidem iudicio, C. Barthius, vir literatissimus, legebat virtutum oratio: innuit enim Paulinus, licet doctrina Euangelica passim iam denuntiata esset, esse tamen homines ad illam amplectendam plurimi

* Miscellan. Observatt. Critt. Nov. in Auctor. Vett. et Recent. Tom. VIII. pag. 817 — 926. (Amstelod. 1745.)

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 227

adhuc in locis per visibilia miracula permovendos. Ceterum quum *fragilem* quoque *carnem* dicat Noster lib. II. 202. et lib. IV. 437. sequentia unc in modum suppleverim, et *fragili dubitarent credere carni*, quidam etc. i. e. in omnibus, quae etc. ut lib. II. 171.

Detectat dubitis tam grandia credere verbis.

¶ lib. VI. 347.

*Crede Deo, lecture, pio, quae credere nobis
Ambigū.*

tque ita Terentius aliique. *Fragilem autem carnem* opponit divino illi, t ab aeternis vel aetheriis oris misso nuntio.

Versu 5.

*(Nam verbis comperta movent praesentia rebus:
Suadentur non visa quidem, sed visa probantur)*

Non video, cur Barthius vellit . . nuntius: aures *Nam verbis comperta* movent, *praesentia rebus Suadentur* etc. vel (quae illius conjectura est ad laudian. pag. 159. et Advers. XLIV. 5.) *Nam veris comperta movent praesentia rebus.* Vult Noster, verbis facilius fidem haberi, ubi rerum simul testimonia adsint. lib. II. 276.

*Desine prolixis renuentes credere verbis:
Si rebus suadenda probas, haec iure placebit
Conditio allatura fidem.*

Versu 13.

sed iste

*Nobilior patribus, tam clarus, qui patre Christo etc.
Malim . . patribus tam claris, qui p. C. etc.*

Versu 32.

Cresce tuis titulis, mage laus est nam tua vinci.

Sic Ven. Fortunatus V. Martini lib. II.

*Ut sua laus fieret vel sollicitasse potentem.
Cresceret et titulis fortem pulsasse sagittis.*

Confer quae Intt. Sili Ital. XI. 614. et XVII. 188. et Ovidii Remed. vs. 393. Obscurior autem hic, ut alibi, Paulinus, fraudem tamen forsitan a librariis passus, qui toties illius verba corruerunt.

Versu 48.

*Si licet servire tamen, sed tu quoque duram
Cogeris ad legem, nascendi lege solitus:
Nam tibi subiecti servit devotio Sancti.*

Barthius in Advers. XLIV. 5. emaculabat hunc in modum: *nascendi lege* solitus *Nam sibi subiectis servit d. S.* Evidem mallem . . *legem: nascendi lege soluti,* *Dum tibi subiecti servit devotio Sancti:* i. e. sed tu quoque duram hanc inire conditionem cogeris, ut virum sanctum fidelemque Martinum tibi se subiicere ac servire pati debeas, quum natura liber sit.

Versu 51.

*Idem habitus, parcae communis copia mensae:
Hic prior obsequiis, ne saltem noscere posseit
Praelatum domino quaevis solertia servum.*

Longe melius orationem fluere vides, si haec ita transponamus atque le-

*gamus, devotio Sancti: Sic prior obsequio, ne saltem noscere possit Prae-
latum domino quaevis solertia servum. Idem habitus . . mensae. Ne sal-
tem etc. i. e. ut ne ulla quidem solertia noscere possit etc. quomodo
saltem saepius pro vel, quidem, etiam, usurpatur. Infra vs. 114.*

*Nec tamen hinc saltem stabilem iactantia mentem
Concutit.*

lib. III. 45.

*Cuius criminibus sanctam connectere mentem
Ad sensu saltem tenui, nefas esse putabat.*

Sic lib. IV. 112. et saepius Noster. Boëtius I. carm. 1.

Has saltem nullus potuit per vincere terror.

Lactantius de Mort. Pers. cap. XXIII. *ut nec vivere iam, nec mori saltem
gratis liceret. Florus III. 8. mireris aures & scopulis suis saltem maris
prospicere. E Salviano et aliunde plura proferre non opus est.*

Versus 61.

*Nam sic supplicibus divisorat omnia egenis,
Ut sola exesis supereressent tegmina membris:
Cum subito horrentis etc.*

Rescribendum duco *Iam sic supplicibus* etc. cui particulae eleganter re-
spondet sequens *cum*.

Versu 65.

*sed causa loquela
Expedit et linguae partes: proclamat erumnae.*

Tentabam . . *Expedit, et linguae partes praecurrit erumna.*

Versu 71.

Suspendit saltem cunctantis vel mora factum.

Quod Barthius legebat, *S. s. c. egentia factum, vel S. s. cunctatio, nec
mora factum, in eo merito vituperes, quod, ut prior emendatio liberior
est, ita in posteriore nimis arguta sit ista cunctationis et morae distinctio.
Praestat sane ad servare scripturam editam, atque hoc sensu verba intel-
ligere: solummodo mora suspendit factum cunctantis tantum, non de-
trectantis. Particulae scilicet *saltem* et *vel* tantummodo saepius apud No-
strum denotant: ut infra 230. saltem matrem . . recepit. lib. IV. 428. re-
novata brevi salteni modicoque sopore. Salvian. Gub. VIII. pag. 264. nunc
de blasphemis saltem pauca dicemus. lib. III. v. 275. sanctis vel solo cor-
pore mixtus. lib. VI. 14. de multis vel pauca legens. v. 461. Quae . . cum
fari nequeam, vel tangere nitar. Ceteroquin conici posset, *S. s. cunctatio
vel mora factum:* qualis tautologiae species est in his:*

lib. V. 202.

Idem Martini titulos vel gesta retexens etc.

lib. VI. 254.

Verum persistens insania vel furor idem etc.

et v. 448.

Ille suis solvat vel laxet vincula puppis etc.

Pro saltem etiam scribi posset *sancutum*, ut *sancuti conatus* v. 213.

Versu 73.

. . duplicata chlamys.

militarem hanc vestem Martini *simplicem* vocat S. Severus, quod unicus illius esset amictus, *duplicem* autem Paulinus, quod circa corpus aliquo modo duplicari posset. Hoc responsum ferat Barthius, dum quaerit, unde oc, quod *duplicatam* dicat vestem, quam *simplicem* Severus?

Versu 75.

*Nam sic truncatam compensat pendula partem,
Si, quod defuerit capiti, crevisse calore
Sentiat adiecto tepofactum vellere corpus.*

Porte legendum *penula* pro *pendula*. Doct. autem Hier. de Prato in Observatt. ad S. Sever. pag. 326. legendum coniūcit, si *quod defuerit capiti* revisse caloris, *sentiat* etc. ut dicatur vestis Martini fuisse eiusmodi, it que pars capiti sovendo secus humeros pendebat, compensare posset partem abscissam: de quo mihi quidem non satis constat.

Versu 99.

Divite quod censu substantia longa negasset.

Jonfer Sedulum lib. II. 278.

*Donec cuncta brevem reddamus adusque quadrantem.
ed reducendum hic larga pro longa ex Jureti et Colon. editione, monuit Daumius.*

Versu 100.

*Nam vix defessus stratos reiecerat artus,
age nam vix defessos stratis r. a. ut lib. II. 651.
Unica languidulus stratis reiecerat artus.*

ib. V. 330.

*Torpentes penitus stratis reiecerat artus.
ide et lib. VI. 167. Barthium nunc video verum ex parte vidisse, dum ult, nam vix defessos strato r. a.*

Versu 124.

*Et tamen senio morum earnisque refulgens etc.
scribo morum cordisque, i. e. prudentiaeque, peritiaeque. Sedulus lib.
136. quem locum iam contulit Barthius:
senioribus esse*

*Corde videbatur senior, legisque magistras
Inter ut emeritus residuebat iure magister.*

ilius Ital. XIII. 803.

*geminos adspectat laetus Atridas,
Iamque Ithacum, corde aequantem Peleia facta.
a Plautus aliquis, ut satis notum est.*

Versu 132.

*Et tamen ista gerens, se nec coepisse putabat,
Quod vixdum geminis paulum tardaverat annis,
Iam meritis monachus, sed solo nomine miles etc.
imium haud dubio sibi sumit Barthius, dum versum 133. tanquam aperte endosum, sic restitut: Quod vixtus geminis claustrum tardaverat annis: inusque eleganter claustrum tardare claustri monachalis inhabitationem ifferre denotat. Putabat Martinus, se ne quidem coepisse id, quod exiguum tantummodo biennii tempus distulerat, ut monachum nimirum*

ageret; quum merito iam revera monachus esset, licet solo nomine servus.

Versu 134.

solo nomine miles,

Rumpere calcati iam vana vocabula mundi

Spondentes spectant consortia sancta Tribuni etc.

Emendandum . . spondentis spectans c. s. T. Spectabat consortia sancta Tribuni, spondentis rumpere vana vocabula mundi jam calcati. Aptius porro legas *Linguere . . vana vocabula mundi*, vel, *Rumpere . . vana vocabula mundi*. ut lib. IV. 97.

Adstrictus mundi per vincula tenacia curis.

et v. 396.

Talia subiecti calcans obstacula mundi.

Versu 142.

Imperio, hortatu, prece, largitione vocatos.

Secundam in *largitione* similiter corripuit auctor lib. IV. 72. et lib. VI. 186. ut adeo *largitique* hic reponi necesse non sit. vide etiam quae ad lib. II. 301. et 595.

Versu 151.

Trade alii, Princeps, terrena haec munera nummo,

Me maiora manent maioris praemia regis.

Distingue . . munera: *nunquam* Me maiora m. m. p. r.; i. e. maiora præmia, quam pecunia. Barthius volebat *terrena haec munera nummos*.

Versu 159.

Denique quod verba expediunt, et facta probabunt.

Frustra vir doctissimus, a quo dissentire saepius necesse habemus, reponendum putabat . . expediunt, ait, acta probabunt; quasi illud verbum non saepissime hoc modo omitteretur. lib. II. 452.

Quidnam, quaequo (ait) avidi revocasti a sanguine dextram?

lib. IV. 535.

Cernite (ait) mandatum vilem complesse bidentem.

et vs. 616.

Dic (ait) age praeteritas recolis si tempora vitae etc.

lib. V. 371.

Cur mea, sancte, metu dudum tortore fatigans etc.

Addo quae de ellipsi hac duriuscula vidimus ad ista S. Severi Epist. II. 6 . . ad me . . ingreditur . . vultu dolentis. (Tum ego) *Quid tu (inquam) tam tristis loqui gestis?* Ceterum in praecedentibus legendum coniici posset, *Ille autem: nulla instantis etc. sed nihil innovari praestat.*

Versu 160.

Primus ego abiectis praecedens agmina telis,

Non arma arripiens hominis, sed signa salutis,

Intrepido cunctis occurram corde periclis.

Ista *abiectis telis*, inutilis fiunt sequentibus, *non arma arripiens homini* sensumque exhibebimus longe pleniorum, si reponamus *obiectus talis* Sulp. Severus V. Mart. cap. IV. . . ut inermis barbaris obiiceretur.

Versu 174.

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 231

Innumeras vicit sine caedis vulnera gentes.

Vulnus hic, ut lib. II. 457. et passim, pro *vulneratione* seu *caede* sumitur: adeoque *caedis vulnus* dicitur per istiusmodi *pleonasmum*, quo *pretissi mercudem* dici observabimus infra vs. 275. Sine libris itaque nihil immutaverimus, quamvis Barthio legendum visum fuerit *sine caede et sanguine*; ac rescribi quoque posset, *sine caedis sanguine*, vel patius, *sine caedis criminis*. Panegyr. IX. 10. quidquid de sanguine profundae caedis emerget. Noster infra:

Stringitur invictus sine criminis vulneris ensis.

lib. III. 63.

Insontes gladios cessisse a criminis caedis.

et vs. 161.

cornuque ostentans criminis caedis

Sanguineum.

Versu 182.

Ne quod iactantia vulnus

Inferat, ut proprii extollat sententia cordis,

Doctorem iam doctor agit etc.

Tentabam, ut in loco ferme deplorato, aut proprii extollat (ipsum) *praesumtio cordis*. lib. V. 45.

Ne quod contulerit meritum, iactantia perdat,

Et virtutis apud vittet praesumtio cordis,

et *praesumtio* frequentissime superbiam designat. *sententia* erat in MS.

Versu 185.

Sic et praecipuae iam dignus honore cathedrae

Abnuit, ut saltem Diaconi clarescat honore,

Velle locum, sancto quem dudum excesserat actu,

Inferiora sibi deposcens munia, sumsit,

Exorcista gradu, sed iam virtute sacerdos.

Pro *velle* repono ille, simulque ita interpungo . . *clarescat honore*. *Illi* locum, *sancto* etc.

Versu 199.

Mollis ut adscensus demerso colle facessat.

Legerim patescat, i. e. paratus sit, se offerat, ut passim.

Versu 208.

Alter enim nec membra quae ditionis habebat,

Alter et adversus vinxit penetralia mentis.

Benedat Barthius: *Alter ei ad verum finxit penetralia mentis*. At brachio leviore reponendum potius *Alter et adversae vinxit p. m. i. q. a vera religione deviae. ut supra* vs. 193.

Optat et aversas melius convectere mentes.

Versu 210.

Sed tamen ambo viam scite docueze sequendam;

Aggeris hic monstravit iter, didicique salutis.

In MS. exhibetur *didicique salutis*: unde ab auctore venisse credo, *dedit* (i. e. monstravit) *de salutis*. Valer. Flaccus I. 465.

*Fluctibus e mediis terras dabit ille magistro
Et dabit astra rati.*

cum nota P. Burmanni.

Versu 230.

*Dum saltem matrem Christo donate recepit.
Praestat legi Tum saltem m. C. d. r.*

Versu 236.

*Mirantes recte tantorum insignia morum.
sic lib. II. 147.*

Versu 240.

*Praecipue tamen infectum lues ista tenebat
Illyricum.*

Ultimam in voce *lues* syllabam brevem etiam videmus lib. V. 799. ut et in voce *fides* lib. II. 425. Nihil igitur erat, ut vellet Barthius *luis* rescribi.

Versu 259.

*Hinc quoque pulsus abit, terras et moenia linquit,
Et pelagum fluctumque petens: quia etc.*

Lege terras et moenia linquens, non linquit.

Versu 260.

*quia foedior unda
Hospitio magis et populi vulgique procella
Quam ponti metuenda fuit.*

Scripserat Paulinus *quia fidior unda Hospitio, magis et populi vulgique procella, quam ponti, metuenda fuit:* non, ut Barthio videbatur, *quia fidior unda Hospitio magis est populi, vulgique procella (magis) quam p. m. f.* Unda fida dicitur *hospitio*, pro *in hospitium*; ut Ovidius ex Ponto II. 9.

Terra sit exiliis ut tua fida meis.

Magis et pro et magis, transpositio frequentissima est.

Versu 269.

*Ellebori gramen subito sensere venenum
Mortiferum totis virus diffundere membris.*

Exactissimus I. F. Gronovius certissima emendatione legebat, *venenum Mortiferum virus:* eiusque exemplis, ex Nostro lib. IV. 528. et Julio Firmico lib. I. Astron. allatis, adde, si tanti sit, ista ex eodem Firmico lib. de Errore Prof. Rel. pag. 36. *pestiferum veneni virus hausisti.* pag. 37. et *de medullis hominum praecedentis veneni virus excludit.* pag. 43. *veneni huius virus evanuit.*

Versu 272.

Sed praegressa preces Pietas etc.

Nil habet turbarum hic locus, Barthi, nisi quas tu in illo dederis; neque de praecedente Martini pietate hic cogitandum fuit, sed unice de Dei pietate vel misericordia, preces Martini antevidente. Sic non solum infra vs. 332. sed saepius et alibi. vs. 196.

*Ergo iter aggresso Pietas comes ibat etc.
lib. V. 28.*

Cum murmur dubium Pietas praegressa notaret.

et vs. 148.

precibus tanti Pietas vicina ministri.

Confer vs. 40^b. et lib. VI. 19. Elegantius autem, ut evitetur repetitio, legas: *At praegressa p. P.*

Versu 275.

toto qui vitam quaerere censu,

Effusa in medicos prece mercede, solemus.

Pretii mercede, quomodo hic libenter cum I. F. Gronovio lego, similiter ιαχρολογίζ dicitur, qua *caedis vulnus*, vs. 174. *virus veneni*, v. 270. *laudis itu*, vs. 310. et lib. IV. 49^b. *rupes saxi. divini munera doni*, lib. II. 625. *gratia doni*, lib. I. 382. lib. II. 93. *invidiae livor*, lib. III. 127. *torpor deuidiae*, lib. V. 7. Ad Sulp. Severum etiam plura eiusmodi congesimus. Confer quae ad lib. II. 175.

Versu 280.

Hic certe celerem sine sumtu aut arte salutem

Cor meruit, Verbumque dedit.

Verbo non preces orantium, sed imperium nutumque divinum, se vote Martini accommodantem, intelligo. lib. II. 283.

Confidens virtute Dei, tñi prona facultas

Quamquam praesentem verbo prohibere ruinam.

et vs. 517.

a Domino verbi medicamina poscens.

lib. VI. 279.

nil casibus inde

Mentiri licuit, quod iussio sola peregit.

Ceteroquin cogitabam: *Hoc meruit, votumque dedit: i. e. precatio.*

Versu 284.

Interea iniusto tandem remeare refertur

Sanctus ab exilio.

libenter reposuerim remeasse.

Versu 302.

Cunctaque surdarum raperetur turba sororum,

Excita vi totum complerent nonstra furorem.

Lego *Excita vel totum c. m. Vel pro et, ut vs. seq. et passim. lib. IV. 245.*

Tu cordis plectra vel oris

Auxilio conting tuo: vesana loquentes

Dementes rapiant furiosa ad pectora Musas.

vide et lib. VI. 337.

Versu 306.

Auxilio Domini vultus mihi reddde salutem.

Haud dubie cum Gronovio in Observ. Eccles. legendum fultus.

Versu 307.

Primus ego induitas favam miracula vitae.

Fabor, canam, pandam, vel pangam, pro corrupto favam reponendum coniiciunt docti. Evidem nihil horum damnem: tentabam tamen referam, quod sane sic depravari facile potuit. lib. II. 12.

Hactenus ut mores monachi vel gesta referrem etc.

Versu 365.

Nec multum sane post haec miracula tempus

Fluxerat, attulerat clarum nova gloria factum.

Ac tulerat substituit Iuretus, suffragante Barthio; ut hoc dicat auctor: ac celebre redditum erat superius gloriosum illud factum, per novam gloriam, sive novum insigne factum. Sed insolentior iste verbi ferendi usus est, nec plusquamperfectum hic satis convenit, uti nec vox factum. Quid si legamus, illustrat clarum nova gloria Sanctum? i. e. ex perpetuo auctoris usu, Martinum; cuius mentionem hic factam fuisse, etiam sequentia quodammodo innuunt. Comici tamen etiam licet legendum.. Fluxerat, extollit clarum nova gloria sanctum. ut lib. II. 683.

insignis fidei quem gloria late

Extulit.

et lib. V. 695.

extulerat penitus quos gloria mundi.

Denique etiam hoc sub stilum veniebat .. Fluxerat: effulget claro nova gloria facto. Sic lib. IV. 488.

Gloria virtutum, claris magis edita factis.

clara facta rursum dixit lib. V. 44.

Versu 377.

Accurrit propere, complexus triste cadaver,

Elisos oculos et siccas sanguine fauces,

Lumina torva nimis, vultumque in morte minacem.

Hic, ut alibi saepius, imitatur Virgilium, qui ita canit Aen. VIII. 260.

Corripit in nodum complexus, et angit inhaerens

Elisos oculos et siccum sanguine guttur.

Barthius autem emendabat .. complexu triste cadaver .. Luminat ore animas vultumque in m. m.: quod mihi quidem nomine non uno displiceret, in lectione edita potius acquiescenti. Torva lumina, ut lib. III. 327.

torvum trementes

Adspexit minitans regali a sede ministros.

lib. V. 146.

Erecti cecidere tubae, torvumque minaces,

Exstantesque oculi suffusas sanguine flamas

Depositis clausere minis.

Nimis pro valde, ut lib. II. 429. rusticitas vaesana nimis. Sic lib. V. 73. et passim.

Versu 380.

Ad Dominum rursus fletus; suspiria sursum

Et gemitus clamor, cordis vox magna tacentis.

Restituendum existimo .. suspiria sursum Et gemitus: clamat cordis vox magna tacentis: vel solummodo sic distinguendum .. gemitus, clamor cordis, vox m. t. sic lib. III. 334.

Cor clamat, si lingua tacet.

lib. VI. 9.

clamantia corda

Allegant proprias sine voce et murmure causas.

Hilte Barthio visum fuerat.

Versu 382.

Una fides meriti, nec dispar gratia doni.

Distingui hoc modo oportet, *Una fides, meriti nec dispar gratia doni.*

Una fides, ut lib. V. 191.

Una fides medicina frequens etc.

Et meritum donum dixit, quemadmodum lib. II. 320.

Cum fidei donum meruit.

Versu 385.

Atque hostis spolium credentis gloria, plebis.

Legerim, *Fitque hostis* etc. i. e. Et qui hosti ereptus erat, fit gloria et laetitia credentium.

LIBRO SECUNDO

Versu 18.

Ardebat totis Martinum adsciscere votis.

Sic vs. 290.

Insistunt totis certantia gaudia votis.

lib. V. 837.

totis contestans gaudia votis.

Orientius Common. I. disticho 159.

Viribus et totis, et totis nitore votis.

Confer quae infra ad lib. V. 112.

Versu 28.

Iunguntur factis simul et suspiria verbis.

Legendum *factis . . . verbis*, ut modo vs. 21. *compositis verbis*: nisi velim *factis . . . verbis*, ut lib. IV. 105.

factis enim saepe loqueli

Affectum signare suum,

et infra h. l. vs. 493.

Et singultantes rumpunt suspiria voces.

Prius tamen magis placet.

Versu 40.

et stimulis miserorum corda perurens.

Perurere stimuli dicuntur, ut Statius Theb. Argum. lib. III.

Iuppiter hinc Martem stimulis flammavit amaris,

Spargeret ut etc.

Lucanus lib. IV. 174.

mox ut stimulis maioribus ardens,

Rupit amor leges.

Versu 45.

Ridentes gaudenda sibi, quod etc.

Malim laudanda. *Ridere pro temnere* dixit etiam lib. I. 314.

dum verba rides, mirabere gesta,

Vide etiam vs. 203. et lib. III. 223.

Versu 46.

quod crine reciso

Proferret totum Domini frons libera signum.

Lege Praeferret. Quemadmodum mox sequitur proderet, sic verba ista quoque concurrunt vs. 185.

Nigrantem moesto speciem quae proderet ore

Et punitorum tristissima fata reorum

Praeferret etc.

Versu 53.

Recte igitur cessit populo tam prona voluntas,

Sanior et proceres vicit sententia vulgi.

Cedere et recte, bene cedere, pro feliciter, ex voto succedere, satis obvium, ut notavit Heinsius ad Ovidii Fastor. II. 380. Hic tamen oppositio aptior et significantior erit, si pro *prona voluntas*, legamus *prava v.* ut lib. VI. 193.

dum prava voluntas,

Consiliis addicta malis diversa volentum,

Paruit inflexis foeda ad mendacia verbis.

Ita cedere hic erit succumbere, vinci, et recte merito, ut vs. 663. et alibi: *prava autem voluntas opponetur saniori sententiae vulgi.*

Versu 58.

violentior unus

Antistes Defensor erat; quo nomine falsi

Defendenda sui molimina forte putabant

Consilii, renuente Deo, qui iusta probabat.

Fallebantur, inquit, nomine huius viri, in eo quod inde colligerent, defensum adque eventum perductum iri molimina sua, dum illis Deus, iusti et aequi amans, obnitezatur. Aliud egit hic Barthius.

Versu 65.

Ac sua fautores pendent in vota frequentes.

Per vota non intelligi debent preces, a sacerdote paelectae, quibus auditores propensi adessent, sed vota, quibus Martinum fieri Episcopum volebant illius fautores, quorumque eventum intente avideque exspectabant. Singulari hac pharsi usus etiam est Seneca de Tranq. cap. 2. et in spem toti prominent, semper instabiles mobilesque, *quod necesse est accidere pendentibus ad vota sua.*

Versu 75.

Tollitur in coelum clamor, praesensque probatur

Iudicium, clamante Deo: sententia Christi

Obruit adversam verborum fulmine partem.

Clamante, pro quo Barthius malebat clarante, sic est veluti aperta voce indicante, scil. iudicio nutuve suo hoc fieri, ut lib. I. 281.

Vox silet, et causa adstruitur clamore tacentum.

lib. IV. 30.

Vox . .

Signabat totam, causa clamante, querelam.

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 237

Notum quoque illud Ciceronis, dum tacent, clamant.

Versu 81.

Exemplum mage suadet opus, quam gratia verbi.

n MS. erat *Exempli*: unde Gronov. in Eccl. Obs. legebat *Exemplum mage suadet opus*. Evidem cum Iureto Barthioque malim *Exemplum mage suadet opus*: i. e. exemplo magis commendatur opus, nosque ad illud facilius incitamus.

Versu 83.

Sic illi attrito vilissima vestis amictu.

ta pro licentia sua poëtica maluit, quam, sic illi attrita vilisque vestis.
ib. l. 73.

duplicata chlamys, quae frigus et iambrem

Ventorum et rabiem geminato arceret amictu.

infra lib. II. 140.

Lasciva aut tenui vestis fluitaret amictu.

et vs. 188.

Vox quoque flebilibus moerentis redditæ verbis.

lib. III. 164.

Tartaream effundens per verba procacia vocem.

Versu 84.

Sic humilis sancti pretiosa modestia cordis,

Sic manet assidue felix sententia vitae.

Primo legerim *sic humilis Sancto*, vel potius *s. h. sanctis* etc. quia illi (nempe Martino) iam fuerat in vs. praeced. *Sic illi attrito vilissima vestis amictu.* Deinde non est, cur cum Barthio *assidue* velimus pro *assidue*, i. e. constanter: nisi, quod mihi allubescit, *assuetæ* forsitan hic legi oporteat. *Felix autem sententia* pro sancta dixit, ut lib. I. 78.

Verum haec districti felix sententia voti

Amovet.

sic alibi.

Versu 109.

ut inde

Sumeret inspectus felix imitatio mores.

Sumere mores dixit, ut Salvianus adv. Avar. I. pag. 8. *nec magis facultates paternas sumunt, quam pravitates.* Tacitus Ann. VI. 32. *dum, omisso cultu Romano . . . instituta Parthorum resumit.* ubi cave Iac. Gronovium iudias, qui vindicabat depravatam MSti lectionem *instituta P. insumit.*

Versu 120.

Nam iam maturaæ satis est oratio menti;

Ut cuius sensum senior sententia format,

Mundities cordis studeat etc.

Nescio quare cum Barthio legeremus, *Ut cuius mentem senior s. f.*; quum ensus saepissime pro mente usurpetur, minusque eleganter hic repeteretur vox mens. Infra vs. 431.

Denique sic totum obruerat dementia sensum etc.

Et passim aliis in locis. Porro nec sine libris munditiae cordis cum viro

laudato legerim. Plautus in Mil. Act. V. extremo: *Magis metuant, nimis
has res studeant.*

¶ Versu 122.

vigiletque remotum

Interior purgare oculum, ne nebula tentis

Peccati obductus privatur lumine Christi.

Non legendum ne labe retenta Peccati obductus, sed (quod ante me dum monuit acutissimus Withofius in Specim. Gunth. pag. 155.) ne nube latentis Peccati obductus etc. Sic vs. 683.

obducta cuius cum nube latebat

Visus.

Immerito autem vir ille doctus mentis pro menti restituebat vs. 120.

Versu 126.

tum solum sociandi causa dabatur

Agminis, adscisset cunctos cum sueta precandi

Ore et corde Deo ferens symphonia laudem.

Intoleranda durities inest phrasiologyae isti, *symphonia precandi ore et
corde Deo ferens laudem:* neque etiam de precibus, sed de hymnis usur-
patur a Nostro *vox symphonia.* lib. I. 353.

Et sanctas cecinit concors symphonia laudes.

Vide etiam lib. III. 368. Locus itaque sic sanitati videtur restituendus,
ut legamus, *accisset cunctos cum sueta precandi Hora, et corde Deo ferens
symphonia laudem.*

Versu 131.

Et finem exacti domita iam carne dici etc.

Lege Ut finem etc.

Versu 135.

quo tabem corporis aegri

Sustentaret odor respersi in pocula vini.

Poculum pro potu, eove quod bibitur. lib. III. 102.

Pocula funduntur gemmis gemmisque bibuntur.

vide et vs. 383.

Versu 152.

Sed iam tempus adest tanta de mole potentum

Virtutum exiguum saltem contingere partem.

Et quamquam rectae titulos virtutis adornant

Discipuli, et factis id praemonstrare gerendam,

Attamen ex propriis tangam paucissima gestis,

Ostendens brevibus praeconia maxima signis.

Vix equidem in bis tenebris, quo me convertam, scio; nisi hoc vel tali
aliquo modo tentemus: *Et quamquam erectae titulos virtutis adornant Di-
scipuli, et factis possint monstrare gerentem, Attamen etc.*

Versu 174.

Cui subdita, semper

Tempora transcursi adstant praesentia seclii.

Pro adstant lego adsistunt, i. e. adsunt. ut lib. V. 315.

Sed sancta adsistunt humanae vota salutis.

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 239

Tempora transcurssi seculi pro transcurso seculo (vel tempore): de quo pleonasmō vidimus ad lib. I. 275. Ita in Eucharist. vs. 1.

Enarrare parans annorum lapsa meorum

Tempora etc.

Tertullian. de Sodoma:

Iam Deus omnipotens primaevi tempora secli,

Vindice diluvio, cunctis aboleverat undis.

Barthio placebat . . T. transcurse adequant p. seclis.

Versu 182.

Tum Domino tota fidei virtute precatus,

Proderet, ut etc.

Non tantum pro Domino legendum est Dominus, sed etiam precatur pro precatus.

Versu 194.

Atque utinam sancti . .

. . . nostras tenues respurgere guttas

Dignentur iuges, miserorum incendia, flammes!

Recte Barthius, nostras tenui respurgere gutta D. . . flammes! sic lib. IV. 523.

Virtutem cordis respurgens flore leporis.

Sed nollemeritorum voluisse ipsum pro miserorum: solent enim ut sancti beati felicisque, sic improbi miserorum nomine appellari. ut lib. III. 239.

Non haec de misericordia Domini sententia Christi.

et saepius. Appositio autem similis illi lib. III. 328.

Turba ad consuetos, modulamina dulcia, psalmos

Advolat.

Cogitandum tamen, an potius dederit auctor . . nostrae tenui respurgere gutta Dignentur iuges miseranda incendia flammæ.

Versu 216.

Et quamvis artus premerentur voce sepulcri,

Attamen ad praesene tempus confessio vixit.

ide an legendum sit, Et quamvis artus premeret cum voce sepulcrum, e. et quamvis cadaver in sepulcro manerit, nec inde vox mortui amplus audiatur.

Versu 222.

Progressum sequitur, manet indivisa manenti.

rogredi pro in publicum procedere, ut vs. 125.

Nulli progressus facilitas: sua quemque tenebat

Cellula.

ic lib. I. 43. lib. IV. 40. et lib. V. 401.

Versu 235.

Tum vero imposito miseris torpore teneri

Cernere erat, nervieque artus riguisse ligatis;

Frustrata innexis conamina plurima membris,

Tardata immoto vestigia sidere gressu etc.

arum aptum hic est, ni fallor, verbum sidere. Posset videri reponen-

dum . . conamina plurima. Tardata immoto vestigia figere gressu. ut lib. IV. 336. de Valentianino e sede incensa surgente:

Excussis fixit trepidus vestigia membris.

Magis tamen placet, Tardata immoto vestigia sistere gressu. ut lib. III. 346.

sanctas prensantum evadere dextras

Certabat, gressu sistens, et voce resistens.

Ita sistentes pro eidentes etiam substituerim lib. VI. 53.

Versu 247.

Haec raptim contacta legens . .

Excipior rursus maiorum pondere rerum.

Haud facile cum Barthio leges scripserim, pro legens, i. e. percurrent, leviter perstringens. Extra metaphoram sic verbo hoc usus est Paulinus supra vs. 224.

Nam cum distenti propere legit avia ruris etc.

Lucanus V. 513.

Littora curva legit.

ubi vide commentatores.

Versu 253.

Sacrilegum quondam deiecto culmine templum

Straverat ad terram, perfractis idola tignis,

Comminuens, totisque premens simulacra ruinis.

Pro tignis (in MS. erat technis) lego tectis. ut vs. 392.

Fractaque deiectis succumbunt idola tectis.

Atque ita etiam scribo vs. 555.

Nec vult idoliciis iustus succedere tectis.

Versu 259.

umbra perennis

Iugem temperiem mentito vere tegebatur.

Malim tenebat, continebat, in se adserabant.

Versu 264.

Tum vero accensi vecore insania vulgi,

Et prohibere pium toto molimine volum.

Haud dubie legendum Tum vero accendi, i. e. accendebatur: licet aliter visum Barthio fuerit.

Versu 284.

Quamquam praesentem verbo prohibere ruinam.

Sic recte iam editum. Barthius autem in editione, qua utebatur, legens ferro, pro verbo, inde concinnabat retro. vide notata ad lib. I. 280.

Versu 285.

Nec mora, et adstrictis noctuntur vincula membris.

Non sane rescriendum hic fuit: Nec mora, ei adstrictis etc. amat enim hac in forma copulam Paulinus. lib. IV. 461.

Nec mora, et attactu confestim territus etc.

lib. V. 82.

Nec mora et adsueti persentit signa favoris.

sic etiam lib. VI. 273. et 451.

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 241

Versu 287.

Qua proxus toto pendebat stipe truncus.

Male Barthius *secto* volebat, pro *toto*; quasi non iam antequam secaretur *stipes*, vel a rusticis incidetur, in unam partem sic inclinans fuisse haec arbor, auctore S. Severo V. M. cap. XIII.

Versu 296.

totoque in Sanctum concita saltu

Praecessit celeres properantia vota furores.

Legendum opinor, non *P. celeres properans in vota furores*, sed *P. celensis properantia vota furoris*, i. e. furiosorum hominum, qui ita opus suum festinabant. *Properantia vota* dixit, ut lib. I. 192.

Auctores generis festino visere voto

Optat.

et lib. V. 384.

Exsultat subito miseris spes redditu voto.

Versu 301.

Ne cito conversam cernens perfidia pixum

Ad casum revocaret opus etc.

Abstractum *perfidia* pro concreto *perfidis* hominibus, ut passim occurunt talia: neque ausim cum Barthio rescribere *gens perfida*, ob brevitatem syllabae *fi* in *perfidia*: alibi enim nonnunquam etiam ita in metri leges commissum fuisse a Nostro, vidimus ad lib. I. 142.

Versu 303.

. . . eventum: sed iam propiore pericolo:

Erigit armata signi muninane dextram etc.

Coniunctio *sed* filum praecidit, omnino continuandum. *Lego . . . eventum, iam iam propiore pericolo etc.* ut lib. III. 344.

Ast ille obnitens, iam iam propiore pericolo,

Abnuere et sanctas etc.

Quod prius *iam* omissum fuerat, iniiciendi deinceps *sed* ansam dedit.

Versu 306.

pintus

Fertur in auctores sceleris: nam propter orantes

In se conversam trepide timuere ruinam.

Qui tutum semet tanta ad spectacula caute

Credebat legisse locum, vix mente recepta,

Perfractis cernunt, confossa sedilia ramis.

Vocula *nam in tum et vix in mox* commutata, sic porro distinguo *celeris*. *Tum propter viventes* (hi, qui illic *iam* quasi de victoria gratubabantur) *In se conversam trepide timuere ruinam*, *Qui tutum semet . . . redabant legisse locum*. *Mox mente* (ex timore et perturbatione) *recepta, terfractis etc.*

Versu 318.

Sic consona raptim

Inter discordes, Christa sociante, volantes

Cum fidei donum meruit, tum credere sisit.

ale editum fuisse *sancit pro suasit*, recte observat Barthius. Sic WOPKENS. ADVERS. CRIT. II.

V. 66. *Quod germana pie, Christo adspirante, voluntas suaserat etc.* Sed non video cur pro *Sic legeremus* *Fit.* *Sic,* inquit Paulinus, hi homines, qui iam Christi ope cum Martino monachisque mente ac voluntate congruebant, dum unus iam credit, alterum ut itidem credat persuasit. Ita modo dixerat:

paris ista favorem

Agnoscit, petit illa fidem.

Versu 325.

*Et loca, quae tetris foetebant obsita fanis,
Obtexit veris mox mater Ecclesia templis.*

Ita bene edidit ex V. C. Iuretus: illudque *mater Ecclesia illustrata*
vs. 327.

Immitis fecit clemens victoria fratres.

Versu 341.

*Quod postquam Sanctus trepidans instare periculum
Vidit, in afflatis iam mixta incendia tignis
Sepisse implicitum flammarum gurgite tectum etc.*

Legerim . . *Vidit, et afflatis* etc. vel *Quo . . instanti pericolo, Vidit in*
afflatis etc. Cur autem Barthius pro *in afflatis* velit *iniussis*, nemo dixerit.
Afflata tigna eleganter vocantur, quae iam flamma laedi incipiebant.

Versu 347.

*Tum vero adverso sinuata incendia flatu
Ad ventum redeunt.*

Recte dici *ad ventum* pro dum flat *ventus*, nemo dubitat. Sed quia, si ita hic legamus, dici videri queat *incendii flatus* rediisse impellente *vento*, quum tamē rediisse illum *vento* obluctante, voluerit Paulinus; hinc merito *templum*, pro *ventum*, restitutas cum Barthio; nisi *fanum* malimus, quia id saepe in *vanum* corruptum est, *vanumque in ventum* facile mutari potuit. Coniiciebam etiam *ad votum redeunt*, i. e. sic volente vel optante *Martino*.

• Versu 355.

*Sic debellato per iusta incendia templo,
Itur in excidium alterius.*

Malim per *iussa incendia*: ut S. Severus V. Mart. cap. XIV. *Ita virtute*
Martini ibi tantum ignis est operatus, ubi iussus est. supra:

*Sic paret meritis natura oppressa iubentis,
Atque ignis praecpta sequens sic gestit etc.*

Seneca in Medea vs. 885.

*Aridus per omnem regide partem surit,
Ut iussus ignis.*

Addo quae ad lib. IV. 238.

Versu 361.

*Avia solorum repetit secreta locorum,
Atque ibidem sanctus precibus violentius instat,
Trinas continuans orandi intentio luces etc.*

Lege sanctis precibus. Locus ita interpungi debet: *Sed postquam crebi*
demens insqua vulgi Tentatum revocavit opus, totumque furorem Oppr

neto (hanc enim vocem recte immisit Pithœus) violenti turba tm-, Avia solorum repetit secreta locorum: Atque ibidem etc. Repetit ecedens Sancto, instat ad sequens intentio pertinet. Barthium a aberrasse, facile liquet. Ceterum quas sequuntur, his consona videas lib. V. 557. seqq. et vs. 827. seqq.

rsu 385.

Sufficere ad bellum credens haec arma duorum:

Se simul etc.

envenit hic illud participlum credens in istiusmodi orationis ductu: im (ajunt) satis esse Dei, qui protinus omnes Debellare queat verbi catervas: Sufficere ad bellum credens haec arma duorum: Se simul m ferre et mandata referre. Acrior ergo animus penitus virtute Ad coeptum revalescit opus etc. Videtur igitur ineunda eiusmodi iusitio . . virtute catervas: Se simul auxilium ferre et mandata re-Acrior ergo animus, penitus virtute recepta, Sufficere ad bellum haec arma duorum, ad coeptum revalescit opus. Animus credens, Severus H. S. I. 33. Nam praeter imbecillitatem animorum, qui a se Dominum delicto regis arbitrabantur etc. ut passim sic de s animo loquimur tanquam de homine ipso.

rsu 390.

Funditus eversis sternuntur templa ruinis.

sunt saepius apud Nostrum partes ruentis aedifici. lib. V. 572.

Disiiciens sparsam procul a compage ruinam,

Et per prona rotans disruptae fragmina molis.

592.

Comminuit fragilem delapsa columna ruinam.

rsu 398.

Innoti exspectant populi, riguere mechanum

Pectora etc.

im pro exspectant, spectant, vel inspectant, nimirum miraculum s fani.

rsu 403.

Ut mare . .

Illidit tota spumanti adspergine cautes.

aret Elidot tota (vel totas) spumanti a. c.: elidere enim percutere um in hoc quidpiam illiditur. Sic supra vs. 285.

Atque elidendus iam parte locatur in illa etc.

rbore affligendus. lib. V. 761.

Et fracti elisa tabularum cratæ resultant.

ustra Barthius volebat illisa. Ibidem vs. 829.

Et prono duram tellurem elidere niss.

dem fallitur H. de Patro in Append. I. ad Sever. pag. 395. dum e vel allidere legendum putat. Lucanus II. 437.

At postquam gemino tellus elisa profundo est etc.

sim alii. Collidendi verbum eiusdem usus est. Sic lib. V; 568.

Raucisono impactam collidit turbine craterem.

vide quae ad vs. 703. huius lib. II. Si nihil absque librīs in loco proposito novare velimus, dicendum, illidere etiam aliquando pro elidere accipi, ut impellere et impingere ista dicimur, in quae aliquid impellamus vel impingamus. Ita et incutere saxa ferramentis dixit S. Severus Epist. VII. et Val. Flaccus lib. V. 551.

Crebrior incussit mentem pavor.

Versu 423.

Haec quoque turba Diis accrebit dedita castris.

Magis de more Paulini legeris pii castris, i. e. sanctis. lib. III. 81.
quals, pia iura reportans,

Descendit sacro de montis vertice Moses.

lib. IV. 440.

penetralia cellae

Hospitio benedicta pio.

vide etiam quae ad lib. III. 119.

Versu 426.

Spes animat, meriti cedit formido pericli.

Emaculandum puto meritis cedit f. p. ut supra vs. 351.

Sic paret meritis natura oppressa iubentis.

Versu 429.

solutumque rigorem

Augens praecipites immensa mole furores.

Malim praecipitis furoris, quale vitium etiam vs. 297. offendimus.

Versu 436.

Alte sublatum surgit furiosus in ensem.

Virgilii Aen. IX. 749.

Sic ait, et sublatum alte consurgit in ensem.

Statius Achill. I. 485.

Iamque Odrysiam Gradivus in hastam

Surgeret.

cum nota Barthii.

Versu 437.

Celsus insanum dextram suspendit in altum,

Attollens totum celeri conamine corpus,

Concita praecipiū tendens vestigia in altum,

Altius ut veniens caderet vehementior ictus.

Haec ita emendaverim: *Celsus insanum dextram suspendit, in altum Attollens totum celeri conamine corpus, Concita praecipiū tendens vestigia in ausum, Altius ut etc. Insana dextra, ut demens dextera* vs. 467. *iustitia dextera* alibi. *Praecipiū in ausum, ut Ven.* Fortunatus lib. I. de hac re:

At resupinus humili, qui proniōr ibat in ausum etc.

Versu 445.

Et manus intiso conamine fixa remansit.

Irrito Iuretus emendat: at longe melius Barthius *inciso*, i. e. interpellato. Posset item coniici intenso, vel in casso, ut lib. III. 152.

Perspicuus casso patuit molinine daemon.

Sed malum irriso, i. e. eluso, lib. III. 219.

sed fraude reiecta

Perdidit irrisus molimina callida daemon.

Versu 451.

*Depositisque nimium miseranda precantis
Ambitio ad veniam rediit conversa salubrem.*

Supplebat Iuretus: *Depositisque armis vel animis nimium etc. Ego praeferrem Depositisque minis nimium etc. Sic supra vs. 432.*

Ut stricto quidam minitans accurreret ense.

Et deponere minas quoque dixit Paulinus lib. V. 248.

Versu 461.

satis est meritis sententia cordis.

Meritis, i. e. ad contrahendam culpam, poenamque commerendam. Talis dativus in his lib. I. 265.

Herba cibo satis est.

Paulinus Nolanus Epist. VIII. 2. *Sat hoc monitis et hortatus. Florus III. 20. quod satis est turpitudini nostrae. Valer. Maximus III. 2. 13. quantum ad testandam animi fortitudinem aeternae laudi satis erat. Haud male amen conieceris hic meriti legendum.*

Versu 465.

Districto inferret telo etc.

ic districti enes, lib. IV. 621. et solet hoc verbum millies permutari um verbo *destringere*, quod hac in re proprium magis esse docuit Dra-kenb. ad Silium XVII. 164.

Versu 477.

... quin votivae fomenta salutis

*Rettulerit, visu gaudens revalescere sancto,
ege viso . . Sancto, i. e. Martino.*

Versu 483.

iam carne relieta,

Spirabat tenuis frigenti in pectore flatus.

spiritus adhuc tenuis, cum reliquias iam corporis partes deseruerisset, in lo adhuc pectore movebatur: confer vs. 513. Quid vero hic *carne re-ctus* legi opus est?

Versu 490.

Martinum venisse ferens, cui prona facultas

Optatam sanctis precibusque adpoluitur, orante

Auxilium et largo spargit vestigia fletu etc.

tciderunt hinc quaedam, quibus significabatur, cuius rei optatae contendae prona Martino facultas esset, patremque huius virginis fuisse, i ad nuntium allatum pedibus Martini advolveretur. Confer Sever. V. cap. XVI. Quemadmodum igitur vs. 283. audimus:

cui prona facultas

Quamquam praesentem nerbo prohibere ruinam.

hic quoque talis infinitivus subjectus haud dubie fit his *cui prona-
cultas Optatam*, et scriptum fuisse videtur . . *optatam miseris verbo
ferre salutem*, aut tali aliquo modo. sic enim *optata salus* dicitur

Eucharist. vs. 134. et alibi. Deinde sequi tale quid debuit: *Accurrit genitor, pedibusque advolvitur, orans Auxilium etc.* Sed medela loci a comedibus exspectanda est:

Versu 496.

*meritum negat, abnuit esse
Virtutem, q̄a praestat opem; sed corde dolorem
Participat.*

Lego qua praestet opem, i. e. praestare possit.

Versu 507.

*Ille ubi seminecis miseratus tabida vidit
Membra, et consumptis languentia lumina malis . .
Subtracit et penitus constrictae murmura linguae
Suspria exiguum glaciali a pectore flatum,
Filaque venarum rupto pereuntia pulsu,
Ordine praeciso, quaerentem linquere dextram.*

Nisi fallor, ita dederat Paulinus: *subtracit et penitus constrictae murmura linguae, Spirare exiguum glaciali in pectore flatum etc.* ut vs. 484.
Spirabat tenuis frigenti in pectore flatus.

Barthius describere non debuit munere linguae, pro murmure linguae, i. e. voce, sono. ut lib. III. 191.

Vix singultantis praeciso murmure linguae.
et lib. IV. 103.

Supplex arentis confuso murmure linguae.
Sic lib. V. 89. et 347. et aliis in locis.

Versu 534.

corde orantes memorique medelam.

Certissime cum docto Withofio (in Specim. Gunth. pag. 103.) legendum c. o. membrisque medelam. Sic vs. 630.

Seu membra attingas labiis seu corda loqueliis.
et vs. 675.

*Nec solum haec membris tribuit medicina medelam,
Sed cordi adiecit veram fides aucta salutem.*

vide etiam lib. I. 121. 122.

Versu 543.

Sic cunctos rabido debacchans etc.

Praestare puto sed cunctos etc.

Versu 555.

Nec vult idolicis iustus succedere tignis.
Legendum mihi videri tectis, pro tignis, dixi ad vs. 253.

Versu 566.

*Nam forte ingrediens vicini limina tecti,
Horribilem exclamat furiosi daemonis umbram.*

Dicebat, inquit Severus, horribilem in atrio domus daemonium se videre: unde hic emendant viri docti *Horribilem exclamat cerni sibi d. u. vel limina, cerni Horribilem exclamat furiosi d. u.* Vocem tecti hic removet: dām non esse, facile constat: atque ita haud procul amotum tectum dixit vs. 339. *vicina petere tecta* lib. IV. 423. Ego, si quid mutandum foret

minore mutatione facta, restituerem *Horribilem ecce clamat f. d. umbram:*
quemadmodum prima verbi *clamare* syllaba corripitur etiam lib. IV. 172.
et alibi, observante illic Iureto. Sed quoniam eodem manente sensu,
illud *ecce*, *cerno* vel tale quid abesse possit, manum equidem medicam
abstinendam arbitror.

Versu 569.

Nec mora, continuo coepit tam proditus hostis
Arrepto saevire coco etc.

Lege iam proditus h.

Versu 577.

Diffugiunt trepidi . .
Sed fidens Dominus Sanctus fallacia ridet
Agmina, et occurru rapido sese obvius offert.

Fallacia agmina Barthio sunt plures in hoc obsesso homine daemones.
Sed cum de uno tantum daemone loqui Paulinum, ex vs. 568. constet,
recte locum hunc in menda cubare iudicavit Withofius in Spec. Gunth.
pag. 64. Fallitur tamen et ille vir acutissimus, dum reponendum putat
tegmina pro *agmina*, perque illa *tegmina* speciem intelligit humanam,
quam falso sibi daemon inquisisset. Dicit Noster, dum omnes ad conspectum daemonicaci istius trepidarent, et extremos acuerent exempla timores,
nihil illa exempla in Martini animo valuisse, qui solus imperterritus
terrores horum hominum rideret fidens Domino. Hoc autem dicere voluit
scribendo, *pallentia ridet agmina*; quod etiam proxime accedit ad scripturam MS. *palatia r. a.*, unde *fallacia r. a.* nobis dedit Iuretus. Similis
ista oppositio apud S. Sever. V. Mart. cap. XIII. Pallebant *eminus mo-
rachi* . . At ille confusus in Domino etc. et *pallere* pro consternatum
eae, cum aliis dixit etiam Paulinus supra vs. 485.

Pallebant *pavidi vicina morte propinquai*.

Et infra lib. V. 365.

Talis pallenti species veneranda tyranno
Occurrit.

Et alibi. *Agmina autem pro turba, multitudine, lib. VI. 88.*

Trans fluvium siccas stupuerunt agmina uestes.

Et passim aliis in locis. Ceterum pro *rapido* forte hic legendum *rabido*,
e. homini furibundo. Ita Severus: *Martinus se furenti obiecit.*

Versu 581.

Qui ne, cum quateret tremulos dementia rictus . .
Constanter digitis fauces penetravit hiantis.

Barthius scribit, *Qui ne concuteret . . fauces penetravit hiantes.* Ego
nihil, *Quin et, cum quateret . . hiantis vel hiantes.* Sed cum dentibus,
nquit S. Severus, *fremeret, hiantique ore morsum minaretur, digitos ei*
Martinus in os intulit. Quatere rictus etiam est lib. V. 240.

cun divi violentia saeva Molossi

Irrueret, quatiens furiosos gutture rictus.

Quin et vide vs. 642. et alibi.

Versu 595.

Spargens incredulos per credula corda pavores.

Quum syllabam *cre* in voce *credula* recte producat auctor, videri posset illam in voce *incredulos* eodem in versu corripere noluisse, adeoque *spargens iam* (vel *spargebat*) *crebros* (*tremulos vel trepidos*) *p. c. c. p.* aut tale quid aliud potius scripsisse. Ego tamen, nisi suffragantibus libris, locum emendandum non puto; quia saepius in quantitatem syllabarum peccat Paulinus, ut vidimus ad lib. I. 142. et elegantiam habet dictum illud, *sparsos fuisse per corda credula pavores incredulos*, i. e. incredibilis. ut Tacitus Hist. I. 34. *credula fama inter gaudentes et incuriosos*. Avianus Fab. XXI.

Sed vox implumes turbavit credula nidos.

Fortunatus V. Mart. lib. IV.

Credula quo potius fierent miracula rerum,

Vir simul ipse potens etc.

Conferatur etiam Lucanus VII. 172.

Iam dubium monstrione Deum, nimione pavori

Crediderint: multis etc.

ubi an *pavore* cum nonnullis legendum sit, vehementer dubito.

Versu 598.

Ergo ubi tam dubiis mutare ingentis rebus

Vidit, et incerto populos terrore teneri etc.

Dedisse videtur poeta *mutare* (vel *mussare*) *ingenia*.

Versu 602.

Protinus impulsus verbo tortore fateri

Se causam clamat etc.

Per *verbum* hic non esse cum Barthio preces intelligendum, sed iussum, praecedentia indicant ista, *Imperat ut . . . daemon proderet* etc. Confer ista lib. VI. 42.

confessio clamat

Extorta imperio.

Sic lib. V. 506. *fugatus daemon* dicitur *verbī admoto terrore:* ad quem locum consulatur Iuretus: et adde quae nos ad lib. I. 280.

Versu 608.

Iam vero ut tantae pietatis gesta retexam.

sic recte refinxit Iuretus depravatam MS. lectionem *Iam vero optaciat p. g. r.*

Versu 610.

O vere confine bonum, miseratio promta,

Mens humilis! nullum spernit, qui diligit omnes.

Vult, credo, vere confinia arcteque inter se connexa esse bona (sive virtutes) misericordiae modestaeque humilitatis. Hic cum verborum sensu esse videatur, non ausim equidem cum Barthio legere *O coelo confine bonum* etc.! *O vere*, ut vs. 628.

O vere pretiosa tuae dignatio pacis!

et vs. 668.

O vere pretiosa fides!

Versu 632.

Atque ultinam nostros similis clementia morbos

Tangeret, et miseri maculas depellers cordis

Orans tam sancto Martinus velle ab ore!

Drentum sancto etc. vult Barthius. Sed durius dici videntur *maculae* *cordis ab ore depelli*. Vide ergo an legendum sit . . *cordis Orans*, in*acti M. velle et oris. Vox insanctus* est in Glossis Lat. Gr., ut monet Fabri Thesaurus. *Cor et os ita iunguntur lib. III. 33. et lib. IV. 247.*

Versu 641.

Quin et contactus tantum, vel fimbria vestis,

Raptaque certatim etc.

Legerim: *Quin et contactae tantum vel f. v.*

Versu 660.

et flatu gracilia membra tepenti

Percurrit patrii dum creber anhelitus oris.

Pro *gracilia* non *gracilissima*, sed *glacialia* reponendum censeo: utib.
a. 339.

Afflatuque animae pectus glaciale tepescit.

t vs. 513.

Spirare exiguum glaciali in pectore flatum.

b. III. 198.

oraque et artus

Perfudit croceos glaciali corpore pallor.

Versu 676.

Sed corde adiecit veram fides aucta salutem.

Scribendum puto sed *cordi* adiecit etc.

Versu 683.

obducta cuius cum nube latebat

Visus.

Ego tum pro cum.

Versu 694.

Miramur cito tgm multa et magna videntes

Archiatri fomenta pii, miremur et illam etc.

Barthius, dum rescrit *tam multa et tam magna* r., metro quidem recte consuluit, sed non sensui; qui postulat ut legamus, *Miramur si tam multa et tam magna videntes* etc.

Versu 701.

pronus

Corruit, et crebram gradibus renovando ruinam

Colliso terram collapsus pondere pressit.

It gratius haec sonent, haud male Barthius legebat *Alliso terram colapsus p. p.* Posset itidem coniici . . *gradibus* . . *Collisis, terram deapsus* (*vel prolapsus*) *corpore pressit.* *Collidi gradus* dicuntur, in quos quis incidat. ut lib. huius vs. 369.

Saxea collidens mage duris ossibus arva.

ib. V. 829.

Et prono duram tellurem elidere nisu.

Corpore pressit, ut supra vs. 50.

*quia saepe volutis
Ad terram membris, prostrato corpore pressus,
Haeserat horridulus sordenti in vellere pulvis.*

lib. IV. 460.

*colloque furentis
Suspendit pressum benedicto corpore foenum.
Ita Ovidius aliique saepius.*

Versu 704.

*Ecce autem praefracta trucem dum membra dolorem
Fessa gemunt etc.*

Quia S. Severus contusa tantum membra Martini fuisse dicit, non ideo Barthius putare debuit scribendum *prope fracta*. Ut enim *praefringere* pro frangere dixit Noster lib. I. 65. et alibi, sic *fracta* saepe dicuntur, quae non plane fracta, sed vehementer contusa vel debilitata sunt. lib. V. 267.

*Incutiens fractis stridentia vincula membris,
et vs. 630.
Et fractos rigidus torpor connexuit artus.*

LIBRO TERTIO

Versu 1.

*Quo rurus steriles calamis et sibila ruptis
Vox stipulis emissa vocas?*

Videtur legendum *et sibila ruptis*. Vix *stipulis emissa vocas*? Ad Martinum pro solenni orationem dirigit. atque ita rursum lib. IV. 15. *sibila emissa* dicit:

*Saepe et clangentem voces aequare tubarum
Emissa implicito conantur sibila libro.*

Versu 6.

*Sed si vel tenui flatu tam angusta iuvotur
Tibia, quam sancti benedictio miserit oris,
Grandia si nequit effari, vel suavia dicet.*

Legendum quem sancti etc. nempe flatum. Aberravit hic haud dubie Barthius.

Versu 26.

*Dumque haec nituntur studio celerare benigno etc.
Celerare pro celeriter agere, ut lib. VI. 287.*

*Sed populus maiore fide devotus et instans
Praecipuum celeravit opus etc.*

Plura Barthius ad Statum Theb. X. 618.

Versu 27.

*Paulatim adsensu trepido subiecta tumenti
Sancta Patrum gravitas nimium vilescere coepit etc.
Adsensum trepidum vocari, quem prae timore ignavo Regis nutibus darent
sacerdotes, palam est: mirandumque proinde, cur Barthius voluerit P.
a sensu trepido, quod prae altero plane sordet. Nec gravitas ob recur-*

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 251

sum in *probitas*, quod nimium hic languet, convertere idem vir doctus debuit, quum pluries in istiusmodi repetitiones inciderit auctor. sic vs. 409.

*Tu vero immota stabili virtute triumpha,
Sancte, Dei, cui perpetua virtute cohæres.*

lib. V. 474.

*clauso praesentis tempore vitae
Ad requiem veram Benedictum adsumsit amicum.
Sic utriusque piae transegit tempora vitae.*

vide et lib. II. 338. et 340. et vs. 447. 449. quaeque ad lib. V. 322. et 663.

Versu 34.

*Nec trepida oppressit deformi ignavia nacvo.
Mentem, Christo humilem, celsam ad fastigia mundi.*

Recte ita Iuretus emendavit lectionem illam MS. *celsa ad fastidia mundi.*
Sic lib. IV. 668.

mundi et fastigia temnit.

vide et vs. 348. et lib. hoc III. 278. Nibil autem obscuri habet locus hic, ut quidpiam in illo transponeremus aut mutaremus. Dicit auctor, Martini mentem in Christi oculis humilem fuisse sive modestam, sed simul celsam in comparatione dignitatis mundanae. Quem praepositionis *ad* usum si forte nescias, adi Tursellinum.

Versu 39.

*Saepe etiam Sanctum crebro movere precatu
Ambitio est aggressa virum, ut etc.*

Pro *movere*, cuius verbi syllabam primam ex lege metris constant, corripit Noster, Barthius legit *movisse*, ego *mollire*, ut infra vs. 65.

*Mollivit sanctum crebra oratione rigorem,
Ut culpae ignoscens etc.*

Versu 55.

Nec quemquam quamvis trepidas parvaeque fidei etc.

Ita legendum, non *tepidae*. lib. I. 80.

Quod sic maluerit trepidae cautela fidei.

Versu 56.

*belli momenta gerendi
In nutu pendere Dei.*

Rarior ista verbi *pendere* constructio. Lucanus V. 685.

*Quum tot in hac anima populorum vita salusque
Pendeat etc.*

ubi consule Burmannum. Vet. Interpres Matth. XXII. 40. In his duobus mandatis universa lex pendet et prophetae.

Versu 60.

*Nec sane quicquam se vel post bella cruentum
Immiti gessisse animo etc.*

Praestare existimo Nec s. q. *semet post b. c. i. g. a.*

Versu 86.

Mirantur taciti gaudentes turba ministri.

Cum in MS. esset *congaudentes*, feliciter restituebat Gronovius *M. taciti, congaudens turba, ministri.* Ut enim *congaudere* saepe Noster eiusque aequales peo gaudere dixerunt, ita appositio similis est lib. V. 271.

Festinant rapidi, furialis turba, ministri.
et apud Ovidium Amor. II. 281.

Sunt tamen et doctae, rarissima turba, puellae.

Versu 89.

minor et reverentia regis.

Ipse etiam praesens Martinum excellere mavult.

Legerim *Ipse etiam Praeses M. e. m. de quo Imperatorum Romanorum nomine vide Barthium ad Statuum Theb. X. 12.*

Versu 100.

Cumque ipsa et conchae species videatur et undae etc.

Cave pro *ipsa* cum Barthio *eadem* reponendum putes: passim enim apud Nostrum aliosque *ipse* pro *eodem* occurrit, lib. II. 244.

tum rursus eodem

Vexillo atque ipso libertas redditia signo.

lib. VI. 133.

Ipse dies, eadem hora fuit, nihil ordine verso.

vide et vs. 138. et 149. Prudentius Apoth. 245.

Nec pater autem ipse, qui Filius etc.

Novatian. de Trin. cap. XXVII. *Ipsum sunt dum ipsum sapient. Sic Sulp. Severus aliique.*

Versu 103.

Electri moles fulrum discriminat aurum:

Ars erat in pretio, pretium pretiosius arte est.

Pretium dicitur, quodcumque sit carum, pretiosumve, vel pretio permutari queat. Seneca Nat. Qu. IV. 13. de artificiose facta nive: *Hoc contra se ingeniosa luxuria redegit ad pretium.* Ovidius ex Ponto II. 8. 5. de nummo argenteo, Caesarum imaginibus insignito:

Argentum felix omnique beatius auro,

Quod, fuerit pretium cum rude, numen habet.

In MS. erat hic *pretium pretiosior arte est:* unde Barthius legebat, *pretio pretiosior ars est*, quod itidem N. Heinsio placebat ad Ovidii Metam. XIII. 700. Sed quod edidit Iuretus, satis recte se habere videtur, hoc sensu, metallum pretiosum, arte seu propter artem, qua elaboratum esset, fuisse pretiosius. ut lib. IV. 390.

rutilisque rigentia filis

Serica, contextoque aurum pretiosius ostro.

Ceterum ob vicina temporis praesentis verba melius legamus *Ars est in pretia*, nisi cum Heinsio velimus *Ars superat pretium.*

Versu 105.

Haec radiant gemmis, haec exstant vascula signis.

Frustra Iuretus, *haec certant vascula signis.* Ovidius Metam. XII. 235.

Forte fuit iuxta signis existantibus asper

Crater etc.

Monuit hoc iam Heinsius ad lib. XIII. 700.

Versu 112.

*Rorantes alii pateras offerre petentum**Anticipat votum famulorum cura vigorque.*

Distingue . . offerre : petentum Anticipat votum f. c. v.

Versu 117.

*Ut paterna, attactu tanti pretiosior oris,**Infusum etc.*Malim sane sancti p. oris; neque obstarere, quod modo praecesserit *santae*, liquet ex notatis ad vs. 27.

Versu 119.

*Verum ubi respersit tenuis sua gutta lyx,**Vix humectati tactu defecit in oris etc.*

n respersit subaudiendum ex praecedentibus liquor: unde quod emendat Pithoeus tenui sua guttura gutta, et Barthius tenui sua guttura lymphæ vel linctu, incommodum est, quia sua pro ipsius dicere non solet Paulinus. Mihil omnino legendum videtur tenui pia viscera gutta, illudque lyx ex sequente vir prognatum existimo. Tenui respurgere gutta dixit etiam Voster lib. II. 195.

*nostras tenui respurgere gutta**Dignentur iuges, miserorum incendia, flamas.*

It alibi verbo *respurgere* ita cum ablativo usus est. *Pia autem viscera*, ex usu vocis pius familiariter sibi, saepius etiam dixit Paulinus. sic supra z. 33.

Martinus nullo infecit pia viscera fuco.

infra vs. 136.

infuso complens pia viscera dono.

ib. V. 663.

Cuius ut anxietas sancti pia viscera movit.

ta pium corpus, lib. IV. 186. et viscera bibentis respergi potu ita dicuntur, ut lib. IV. 251.

talem sitiunt mea viscera fontem.

Vix humectati tactu defecit in oris, id est, vix denit (liquor) contingere Martini humectatum.

Versu 152.

*Ipse etiam, quovis tentasset fallere vultu,**Perspicuus casso patuit molinine daemon.*

Iallet forte quispiam *Ipse etiam* (sc. Martino), quovis etc. Sed recte ad oculum *daemon* refertur pron. *ipse*. Fallere etiam, pro dolos nectere, sic absolute venit vs. 204.

*Et quamquam nimium mendax et callidus hostis**Vel tegere insidiis fraudes vel fallere formia**Tentaret etc.*

Versu 163.

*Irrumpit sanctam funesto murmure cellam,**Tartaream effundens per verba procacia vocem,**Cernat ut impleti tandem documenta furoris.*

*Haec fors arma dedit, telum hoc violentis adegit
Obsequium pecudis etc.*

Libens rescriperim . . vocem: *Cerne, ait, impleti* etc. Posset itidem reponi *Cerneret impleti* etc. ut post *Haec*, quod sequitur vs. 66. subaudatur *ait*, per ellipsis eiusmodi, quam vidimus ad lib. I. 159. Male vero Barthius legebat *Haec bos arma dedit*. Ut enim vs. 193. legimus,
nam forte iuvencum

Dum resoluta arctis etc.

Ita *fors casusve eleganter arma haec daemoni subministrasse* dicitur, quomodo S. Severus H. I. 27. de Samsone: *arrepto osse asini, quod casus telum dederat*. Tacitus Ann. XIV. 5. *contis et remis, et quae fer obtulerat, navalibus tetricis conficitur*. Noster lib. IV. 216.

*Saxa, sudes, fustes, stimulos, quodcumque repertum
Rimanti, telum ira facit.*

Denique nec cum viro laudato emendandum: *telum hoc violentus adegit
Obsequio pecudis: nam violens pro violento, approbabit ipse ad lib. VI.
224. cum legeret:*

Arripuit sanctum tractu violente coronam.

Atque ita apud Horatium et Persium occurrere hanc vocem, docemur in Lexicis. Sic et *opulens, gracilens*, pro opulento et gracilento.

Versu 171.

*Protinus accitos proceres iubet ocius omnes
Affectu celeri monachorum visere cellas.*

Fratres pro *proceres* legendum videtur ex S. Severo et Fortunato. Porro nolim *Effectu celeri* cum Barthio legere, pro *affectu celeri*, i. e. studio festinante. lib. I. 192.

*Auctores generis festino visere voto
Optat.*

et vs. 289.

*Et quamquam propere Sanctum rapuisset ovantem
Velox affectu pietas, tamen etc.*

lib. IV. 338.

Et blando affectu causam removere precandi.

Sic *sollito affectu* lib. V. 826. *adfectu stimulante* vs. 316.

Versu 186.

Cum plectenda truci clam sub tortore fatentur.

In MS. erat *trucidam* pro *truci clam*. Barthius volebat *truci iam*. Sed haud male etiam refinxeris *truci coram tortore*.

Versu 184.

*Huic propere accurrit Martinus: praecipit illum
Tum socium monachus vel per commercia factum,
Confessi insidiis credens patuisse latronis.*

Barthius *praecipit* exponit animo *praecipit*, ac deinde vs. 186. pro *erit* *dens* reponit *certus vel certo*: utrumque infastissimis avibus. Pro *accurrit* legendum *accurri*, cum hac distinctione: *Huic propere accurri Martinus praecipit, illum . . confessi insidiis credens patuisse* (obnoxium fuisse) *latronis*. Sic re ipsa et Severi auctoritate manu ducente, ante annos iam

e hoc loco statueram, cum idem nunc video visum fuisse doctissimo S. everi editori nupero Hier. de Prato, ad Sev. V. Mart. cap. XXI.

Versu 204.

*Et quamquam nimium mendax et callidus hostis,
Vel tegere insidiis fraudes vel fallere formis
Tentaret: frustra haec toties malimina perdens,
Ausus etc.
Talibus ostentans formis, se digna, suorum
Facta, et mentito vultu sua crimina prodens,
Nequaquam elabi potuit etc.*

Quandoquidem in MS. exhibetur, Nec quemquam nimium mendax etc. deisse auctorem suspicor Nequaquam nimium . . Tentans, et frustra haec toties etc. et sequentia Talibus ostentans etc. minore distinctione praecedentibus annexenda existimo: quasi post Talia voculam inquam inserisset poeta. Ceterum frustra perdere etiam dixit Ovidius Trist. I. 13.

Verba miser frustra non proficiens perdo.

bi male in quibusdam libris est prodo.

Versu 232.

*Quare, ait, exosos Domino, si crimina damnas,
Suscipis, et vitium culpans consortia quaeris
Peccatum?*

Quia in MS. aliquique edd. esset suscepisset pro suscipis et, ea sane ratio aulla est, cur Daumius hinc versum unum ant plures excidisse suspicatur. Quod autem secundum calculum MSti ad finem huius libri, tres versus in hoc libro desiderari scribit vir ille eruditus, hi forte si perirent, alibi periisse potuerunt.

Versu 234.

forsan lateant te facta tuorum

Hortatu tum facta meo etc.

Ingratiorem sonum non semper evitavit Noster, ut lib. V. 735.

Non solo contenta solo, sed crebrius ipsos etc.

et alibi, quemadmodum vidimus ad lib. II. 18. Forsan tamen hic legendum *facta tuorum Hortatu confecta mea*.

Versu 239.

Non haec de miseriis hominis sententia Christi.

Lege omnino Domini s. Christi: aliter, inquit, de peccatoribus Dominus Christus iudicat. lib. II. 372.

Ut Domini iugis semper clementia Christi etc.

vs. 530.

Dat laudem Domino per sancta altaria Christo.

et lib. hoc III. vs. 448.

Exorans Dominum lacrimarum flumine Christum.

Verum ex parte vidit in hoc loco Barthius.

Versu 243.

Mitis praeteritis, si sit correptio praesens.

Correctio legendum, recte iam observavit Barthius; sed perpurgata haec

*esse vix puto, nisi ponamus Mitis, praeteriti si sit correctio praeiens.
Nec tamen ḡyrās hoc adfirmaverim.*

Versu 248.

*Nec desperarem, fidens bonitate probata,
Quod quamvis vincant cunctas tua crimina noxas,
Si commissa diu saltem vel sero doleres,
Quod te de mediis raperet clementia flammis.*

Tales quidem repetitiones particularum pleonasticae, qualis hic appareat in iterata coni. *quod*, haud inusitatae sunt in elegantissimorum auctorum scriptis, ut vidimus ad ista verba Tullii Academ. II. 15. ut *si qui tremarent . . nihil ut esset, qui distingueretur tremor ille et pallor.* At indigantiam hanc facile evitare Noster potuit, et voluisse etiam videtur, sci-
bendo, *Tē quoque de mediis r. c. f.*

Versu 252.

*O Felix pietas! tantum confidere quemquam
De Domini bonitate Dei, ut spondere etc.*

Malim *De Domini bonitate piū*, ob usum huius epitheti, *Nostro*, ut alibi iam monuimus, familiarem. lib. VI. 346.

*Crede Deo lecture pio, quae credere nobis
Ambigū.*

Versu 260.

*Atque inter laudes titulos replicare volentes
Bellorum seriem etc.*

Lego laudis titulos, quod secundum illam rationem, quam vidimus lib. I. 174. idem fere valet, quod laudes sive facta laudabilia. lib. I. 310.

Ut tantae laudis titulos mens viva loquatur.

lib. IV. 495.

Et titulum laudis minuant peccata loquentis.

vide et vs. 261.

Versu 263.

*Sanctorum quondam sociis, Christique ministris
Adiectus iuvenis etc.*

Adiectus pro adiunctus, consociatus. ut lib. II. 323.

Adiectus gregibus Domini.

Ceterum vs. 263. pro *sociis* legendum *socius*. ut vs. 185.

Tum socium Monachis vel per commercia factum.

et vs. 275.

Ac primum sanctis vel solo corpore mixtus.

Versu 270.

Subdolus hunc quondam iuvenis . .

Expetiūt etc.

Quondam inficietius iteratur, postquam iam praecesserat vs. 264. scri-
bendumque *quidam* monent verba S. Severi: *Iuvenis* quidam ad eum
accessit.

Versu 284.

*tanguam si creber ad illum
Nuntius assidus coelesti a sede referret.*

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 257

iam Gronovium emendasse video, sicut dudum ego ante illius notam inspectam emaculaveram, *tanguam se . . referret.*

Versu 295.

*Namque ut deceptas caperent miracula mentes,
Tatibus attonitos voluit confundere dictis:
Huc, inquam, me nocte Deus etc.*

Barthius volebat legi *Iamque ut deceptas* etc. quod tamen adeo necesse esse non puto, quam ut pro *inquam* in vs. 298. reponamus *inquit*.

Versu 300.

Haec vestis cum dona oculis manifesta patebunt etc.

Vestis dona, ut similis *miracula facti*, lib. V. 16. *sanctifici munera tactus*, vs. 119. *optatae felicia dona salutis*, vs. 835. Malim tamen *Haec vestris cum dona* etc. quod nunc a Withofio iam occupatum video.

Versu 301.

*Sultem ei dictis dubitatis credere, visis
Credite, et adspectum facili laudate favore.*

In Cod. MS. erat et *adspectum facili laudate favore*; quod licet se Barthius robet, verius omnino sic a Gronovio resingitur, et a. *faciles laudate favorem*, i. e. gratiam Dei. ut lib. 196.

Inmemor inspecti penitusque obliterata favoris.

t alibi passim; quomodo etiam *pietas* est Domini *pietas*, ut vidimus ad b. I. 272. Sed nescio, an *faciles*, illos, qui rebus indubia assensum ervicaciter non denegent, dicere voluerit auctor, ideoque legendum omniicio et *adspectu facilem laudate favorem*.

Versu 303.

*Cum vero ad tantum vigil exspectatio monstrum,
Cursum praedictae novitatis pergeret ordo,
Ecce autem mediae iam etc.*

aud dubie cum sagacissimo Withofio emendandum est, *Tum vero . . onstrum, Quorum praedictae novitatis pergeret ordo: Ecce etc.* Exspectabant quid de rebus his praedictis fieret. Atque idem mihi etiam idum venerat in mentem.

Versu 308.

*Concussa intremuit tellus fragor undique vastus
Horrendum intonuit tenebris, et tetricus ignis
Lampade terribili, mentita et luce micavit.*

terpuxerim . . intonuit, tenebris et tetricus ignis etc. *Ignis fulminis, errore, tenebras superabat.* Cur autem cum Barthio rescriberemus *entita in luce*, rationem quaero idoneam.

Versu 328.

*vigil ocios omnès
Turba ad consuetos, modulamina dulcia, psalmos
Advolat, et sanctis solatia quaerit in hymnis,
Quae pellant segnes vegetato corpore somnos etc.*

gendum cum Withofio, v. o. *omnis Turba* etc. *Qui pellant segnes etc.*

Versu 333.

*Succedunt psalmis lacrimae, suspiria voci:
Conclamat si lingua tacet etc.*

Barthius legebat *Conclamat* (*suspiria*) *si l. t.* Tu vero cum Withofio reponas *Cor clamat*, *si l. t.*; nisi malis *Cor clamat*, *sed l. t.* vel *Cor clamat et si l. t.*; ut syllabam primam verbi *clamare* alibi etiam a Nostro corripi observavimus ad lib. II. 567. Saepius autem *cordi ita clamorem attribuit Paulinus*, ut vidimus ad lib. I. 381.

Versu 347.

*Clamans ad sancti vetitam se accedere cellam
Martini, atque illam proferre a linine vestem.
Vetitum se legendum hic esse, appareret lib. IV. 180.
vetitum maledicere plebi*

Lectio fert asinum.

Supra vs. 154.

*Nec permutatis permissus ludere formis.
et tralatitia sunt talia.*

Versu 349.

*Tum vero insistunt, prodit trepidatio fraudem.
Scribendum Dum vero etc.*

Versu 361:

*O nunquam cessure furor? rursumne resurgit,
Elitus toties?*

Sic lib. IV. 464.

*Et tamen elitus toties, totiesque fugatus
Audes mutatis, demens, occurrere formis etc.*

Elidere in his valet prosternere, adfligere, deiicere. Vegetius de A. Veterinaria lib. II. 17. *Iumentum . . . in loco molli elides, caputque . . . apte locabis.* Hyginus Fab. XXXVIII. ita ad terram graviter elidebatur. Fulgentius Contin. Virgil. pag. 758. *Ergo exaltatus quis in superbiam, duplum eliditur.* ubi plura exempla suppeditavit doct. Munckerus: quae omnino reclamant, quo minus cum erudit. Cannegitero sollicitemus hoc verbum in Vet. Interp. Marci IX. 29. *et elitus in terram, volutabatur spumas.*

Versu 362.

*toties conamina perdens
Irruis atque ruens nec finem audacia ponit
Nec totum successus agit?*

Nonne potius . . . *Irruis?* usque furens nec finem audacia ponit, *Nec volunt successus habet?* Ovidius Remed. 624.

Successumque artes non habuere meae.

Versu 368.

*Spirans extremum quamquam sine vulnere virus;
Effoetam et rabiem cassis iam rictibus efflans,
Non penetrans purum tetra caligine sensum,
Nec claudant verum nebularum umbracula solem:
Et quamvis ostro radians etc.*

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 259

Ialim Non penetras p. t. c. sensum, Nec claudunt verum etc. Et quamvis, i. e. etiam quamvis.

Versu 380.

Sacrilegum ut faceret nefas heu credita sanctum

Religio, ac fidei meritis credendo careret.

Barthius substituebat, nefas, heu male credita sancto Religio: quemadmodum ultimam vocis nefas syllabam solere apud Nostrum aliosque corpori, recte notat ille vir literatissimus ad haec lib. II. 43.

Quosdam etiam perhibent, nefas est quod credere, docta

Mente sacerdotes similem traxisse furorem.

Quae quidem verba propemodum mihi persuadent, etiam hic dedisse Paulinum S. ut faceret, nefas est quod credere, Sanctum religio: i. e. ut sanctus vir hac sua religione sacrilegus fieret, quod nemo sane ab illo spectaret. Cogitabam tamen etiam, S. ut faceret nefas heu male credula Sancti Religio.

Versu 382.

Et male tradendi fallacia pocula veneni

Occulerent oolidum mellis dulcedine succum.

orte legendum credenti pro tradenti.

Versu 384.

Ignaris haec tende animis: tironibus istas

Insidias molire viris, qui etc.

Augurabar Ignaros sic tenta animos, vel Ignaris haec trade animis,
tempe pocula.

Versu 410.

cui perpetua virtute cohaeres.

Firmasti invictos contra omnia crimina mores.

Præstat . . cohaerens, Firmasti i. c. o. c. m.

Versu 416.

Mirandus signis, imitande in moribus idem

Corde humilis, morte excellens etc.

Ego . . imitandus moribus, idem Corde humiliis, merito celsus, vel excellens. lib. V. 423.

Corde humiliis, celsus merito, sine marmure clamans

Occultis visu iudex, virtute probatus.

Versu 418.

Dum laudem fugiendo capis, vitando mereris.

Sic lib. IV. exeunte:

Sic qui laudato malles vilesccere Christo,

Hoc quoque iudicium titulis addendo beatis,

Quam vitando fugis laudem, vitando mereris.

Versu 419.

Ducens contiguos sera in ieiunia soles.

Fac continuos, quale vitium lib. V. 649. etiam exemit Iuretus.

Versu 428.

Haec sola et requies placuit, mutare laborem

Succedentem alio iugem sine fine precandi.

Imitatur Fortunatus hoc modo lib. II. pag. 302.

*Cuius erat requies tantum mutare labores.
Unde frustra esse Barthium liquet, qui rescribebat
Haec sola est requies, placuit mutare etc.*

Versu 436.

Qui posset faciem sancti depromere cordis.

Sic vs. 84.

Cum faciem cordis splendor depromeret oris;

LIBRO QUARTO

Versu 3.

*Cum subito oblata est obstrusae gloria nobis
Historiae.*

Si maxime concedamus Barthio (ad Statii Theb. III. 658.) *obstrusum pro
abstruso dici*, hic tamen propter vicinum *oblata praestat abstrusum*.

Versu 9.

*Sed quia non omnes liquidi penetralia fontis
Interiori scrutanda petunt, pars magna petentis
Saepe bibt proprios, neglecto frigore, rivos etc.*

Barthius . . pars magna patentes saepe bibt properos n. f. rivos. Gro-
novius in Observ. Eccl. pag. III. pars magna petitos (vel petendos) saepe
bibt proprius, n. f., rivos. ut mox vs. 13.

Turbida non longe porgemus pocula libris.

Sic enim recte pro purgemuſ illuc legebat vir laudatus. Mihi quidem
Barthii emendatio haud displicet: apte enim patentes rivi opponuntur
fontis penetratibus interiori scrutandis. Atque ita rivos apertos dixit Horati-
tus lib. I. epist. 3.

*Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus et rivos ausus apertos.*

*Proprios etiam hariolari posses mutaudum in properans: ut mox vs. 20.
Comminus oblatum properans irrumpe fructectum.*

Versu 24.

Collidens miseris nutanti vertice dentes.

Sic vs. 475.

Sanguineum spargens, concusso vertice, rorem.

lib. II. 583.

Et repetens crebros, nutanti vertice, morsus.

Versu 31.

Haec quamvis durum mollissent forte rigorem:

Nedum Martini pietas iam mota valeret

Dissimulare istam miseri plangentis erumnam.

Non video, cur cum Barthio vellemus pietas iam nota. Quemlibet, dicit
Paulinus, quamvis immisericordem, his permovendum fuisse, ut misero
succurreret: nedum Martinum, cuius pietas illico iam ad conspectum
huius pauperis tacta esset. *Dissimulare* pro negligere, non curare.
Tacitus Ann. XIII. 49. *Quae si summa dissimulatione transmittenterent,*

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 261

intra magis inanibus abstinendum? . . magnarum rerum curam non dissimulaturos, qui animum etiam levissimis adverterent. Statius Theb. II. 695.

*Nec secus obiectas acies turbamque minorem
Dissimulat, transitque manu.*

Severus Hist. I. 13. nec dissimulari oruuentiam imperium licebat. et Dial. 14. nimurum audacie facti conscientia, ad eam ventre dissimulans. Sic sim cadentis Latinitatis scriptores, ut ad Severum quoque obseruus.

Versu 46.

Allegans querulam, dilato munere, causam.

vs. 299.

Difficilem allegans durō sub iudice causam.

V. 823.

Allegans querulam, Martino interprete, causam.

Versu 48.

Nec placuit rureum mandati afferre periculum.

n recurrit dictum lib. V. 354. estque prorsus singulare, ut utrobique mandatum ferre repulsam videri alicui queat.

Versu 68.

Praecedat missam miseratio, gravior haec est

Hostia mandatum faciens: prius obtege nudum.

orat, ut passim, distinctio; quam ita restituimus . . doctrina propria: *Praecedat missam miseratio: gravior haec est Hostia* (i. e. quam tia): *mandatum faciens, prius obtege nudum.*

Versu 79.

Sic altare petens et multo comtior heros,

etulerim it multo comtior heros.

Versu 80.

qualis Regi post bella reverse

Occurrit madidus sudore et pulvere miles.

ne praestiterit reversus Occurrit . . miles?

Versu 96.

Quidam vir locuples Euantius in licet istis

Adstrictus mundi per vincula tenacia curis etc.

MS. erat, Euantius licet in istis etc. Legerim . . Euantius, vir licet Adstrictus etc. S. Severus Dial. II. 2. Cum Euantius avunculus s., vir licet seculi negotiis occupatus, tamen admodum Christianus etc.

Versu 103.

Supplex arenis confuso murmure linguae,

Et plectrum vocis siccati glute palati;

Impendens, fractis enibus saepe loqueli

Affectum signare suum etc.

e potius *Et plectrum vocis (vel in voce) siccati glute palati Intendens* istis etc. ut *plectrum palati etiam dixit vs. 283.*

Attacti nutare artus . .

*Et plectrum hamentis collidens singua palati
Faucibus expressam verbis distinguere vocem.
Sed in his tenebris (quidam confiterer?) quo me convertam, vix equidem
cerno.*

Versu 107.

*obtineat: miseranda precantum
Ambitio, si quae stimulet vel cura doloris
Vel pietatis amor, querens fomenta salutis,
Hunc adeat: solum, renovandas ad tempora vitae,
Martini adspectum cunctas superare medelas.*

Sic interpongendum. Rogabat Euantius, ut quantocius adventum ad se Martini obtineret, utque nonnulli, si quid pietatis ac misericordiae habent, hunc enixa precibus suis aggredierentur pro ipso: solum enim Martini adspectum magis, quam omnem medicinam, valere ad restituendam ipsius valetudinem. Pro *renovandas* malim *renovanda*. Miseranda *ambitio precantum* pro hominibus miserando cum ambitu precantibus. Sic vs. 234.

*Nec sane dilata diu est miseranda precantis
Ambitio.*

et lib. II. 451.

*Depositisque armis nimium miseranda precantis
Ambitio, ad veniam redit conversa salubrem.*

vide etiam vs. 37. et alibi.

Versu 115.

*Vixdum vel mediū transcursa parte laboris,
Restabat pars magna viae.*

Forte media t. p. l., i. e. dimidia. Salvian. Gub. VI. pag. 170. si medianum plebis partem haberet innoxiam. Severus Hist. II. 11. *Iamque ad medium machinae processerant.* Ita Minuc. Fel. aliique.

Versu 132.

Solveret inferno marcentia lumina somno.

Pro *inferno* Hieron. de Prato ad Sever. V. Mart. cap. VIII. coniicit legendum *aeterno*; quae sane voces a librariis saepe permutatae sunt, sed *somnus infernus* est somnus sepulchralis, sive mortis, nullo cum respectu ad statum damnatorum mortuorum. Sedulius Carm. lib. V. 265.

Ergo ubi cuncta boni completa est passio Christi . .

Infernae patuere vias . .

Corpora sanctorum fractis abiere sepulcris etc.

Statius Theb. IV. argumento:

Nec non Tiresias infernas consulit umbras.

ubi omnia post mortem *inferna* et *infernalia* dici, recte notat vetus Scholiastes. Ita etiam *lex inferna* eadem est quae alibi *lex obitus vel sepulcri* dicitur, ut videmus ad lib. V. 115.

Versu 133.

*Ipse herus inflectens iusto pia corda labori
Pertulit etc.*

Puerum humeris suis inlatum, ante pedes sancti viri exponebat, ut ait S.

Severus. Quamobrem sine dubio legendum Nam puerum, quem etc. *Ipsius inflectens iusto pia dorsa laberi, Pertulit etc.* quomodo *dorsa pro torso*, videmus vs. 161. et passim. *Pia autem dorsa, ut pia viscera,* ib. III. 119. ubi vide notata.

Versu 138.

Nec mora, contactum dextra medicabile vulnus

Purgavit tetro frigentia membra veneno.

usi fallor, tale quid describendum: *Nec mora, contingens (Martinus) extrae medicamine vulnus, Purgavit etc. vel leviore mutatione, Nec mora, contactum dextra medicabile vulnus Purgavit, tetro et (i. e. et stro) frigentia membra veneno.* At diiudicent hoc acutiores.

Versu 158.

Ut via, constratis solidata atque edita saxis,

Vergeret effusos in concava subdita nimbos.

'ergere pro facere ut quid descendat aut vergat, hic ponitur, deque su isto verbi consulatur Gronov. Observ. II. 7.

Versu 160.

Mersaque ne luteum sorberent plaustra profundum.

legans hoc atque poetum. Seneca Octavia vs. 316.

Fertur in altum proiecta ratis

Quae resoluta robore labens,

Pressa dehicit, sorbetque mare.

aler. Flaccus I. 637.

Adspectu tota in misero cum protinus alnus

Soltitur, et vasto puppis sorbet hiatu.

Versu 164.

Hoc Martinus iter paulum praegr̄esus agebat.

iabeo cur malim *Hac Martinus* etc. confer vs. 155.

Versu 171.

Exanimesque inter mulas trepidosque magistros

Verbera caedentum resonabant, verba clamantum.

lptius legamus rabidosque magistros.

Versu 180.

Ut quondam sanctae vetitum maledicere plebi,

Lectio fert asinum dominum temuisse profanum,

Elisam acclini pressantem corpore plantam.

Lectio saepe lectionem, historiam doctrinamve sacrae scripturae denotat. lib. V. 110.

Aut quibus (locis) in cunas verbum venisse beatas

Vel recolit manifesta fides, vel lectio probat?

Cyprianus de zelo pag. 227. Si ante oculos divina lectio, in manibus bona operatio, in sensibus Dominica cogitatio. Optatus de Schism. lib. IV. contra nos scandala ponitis, dum aliqui vestrum et non intellectas proferrunt lectiones etc. Et videntur hoc sibi de lectione, sed non intellecta mandare. et rursum: sed in hac lectione illa furta increpat Deus, quae sibi sunt facta. Barthius autem emendabat *Allisam acclini pressantem* etc. pro elisam. Sed elidi dicuntur saepissime, qui allisione vel compressione

distorquentur, atteruntur vel franguntur; adeo ut pressavit elisam satis apte respondeat verbo Vet. Interpretis Num. XXII. 25. attrivit. Seneca H. Octaeo 1235.

*Hinc ego libertis colla Nemeaei mali
Elisa pressi?*

quae eandem referunt formam pleonasticam. Talis item in his renovat repetita incendia, lib. II. 333. impactam collidit cratem, lib. V. 568. prodens detectam fraudem, lib. III. 343. quaque alia dedi ad Avian. Fab. XI.

Versu 191.

contusum rumpunt spiramina pectus.

Malim rumpit, i. e. interpellat, praecedit. ut vs. 102.

Et singultanti rumpens suspiria pulsu.

lib. II. 493.

Et singultantes rumpunt spiramina voces.

lib. V. 768.

Ruptaque singulu assiduo suspiria flentum.

Versu 198.

Languentesque oculos solo de lumine Christi

Præsentes pensant tenebras catigine noctis.

Deficit adspectus, sed spes in pectore lucet.

Distinguo . . tenebras: catigine noctis Deficit adspectus etc.

* Versu 208.

Ut quidquid fuerat funesta in oede morarum,

Confestim celeres pensarent turbine cursus.

Scripsisse auctorem puto, fungsta in sede, quam dirae caedis loca tristia vocat vs. 200. Non tam caede Martini, quam mora mularum innexarum retenti fuerant.

Versu 219.

Nec tamen haec possunt nervos laxare rigentes

Aut fixos mutare artus.

Forte aut fixos motare artus, quale mendum haud semel quoque alibi sustulit Iuretus.

Versu 238.

Nec mora, libertas abeundi redditæ, verbo

Laxavit celeri iussarum frena morarum.

Cave iustarum velis pro iussarum; verbo enim, sive nutu divino (vide notata ad lib. I. 280.) iussæ hæ moræ erant, ut innunt praecedentia. vide vs. 211. 223. et 240. iussæ autem moræ dicuntur, ut vs. 455.

Cum quedam . .

Cogeret in furiæ daemon prorumpere iussas.

lib. V. 727.

Spondens venturam pust iussa silentia vocem.

ad Nepotulum vs. 48.

Exsiluit iussus tanta ad miracula sudor.

Adde quae ad lib. II. 355. *Laxare libertas dicitur*, ut vs. 407.

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 265

*quae vincula solvit
Libertas permissa parum!*

Versu 245.

*Perge, age, continuo virtutum stemmata tractis
Historiam pangendo refer, via versa Sacerdos
Ingeniumque meum: tu cordis plectra vel oris
Auxilio contingere tuo.*

uretus coniicit pia vel da verba, sacerdos: Barthius subice oris sacerdos. Ego cogitabam mea Musa, sacerdos, i. e. sacerdos, qui es mea Musa ingeniumque meum. ut lib. VI. 341.

*Ut verum cantare queam, mea Musa, Patronus
Me foveat, vegetetque meum pia gratia sensum.*

Sed solum audijamus Gronovium, qui emendabat . . refer: tu verba, Sacerdos, Ingeniumque meum; tu cordis etc.

Versu 258.

*Innumeri passim coeunt et sexus et aetas
Omnes denudat vacuos cultoribus agros
Gloria tanta viri.*

Lege ac distingue: I. p. coeunt; et sexus et aetas Omnis: denudat vacuos etc. lib. VI. 364.

*huc sexus et aetas
Omnis adest, vacuae resident custodibus aedes.*

Versu 289.

*sic vs. 249.
Dementes rapiant furiosa ad pectora Musas.*

Versu 304.

*Malens aeterni pulsare ad limina Christi,
Ita lib. V. 327.*

sed fletu ad sidera pulsat.

Versu 344.

*Praemia, at aeterni recondens munera Christi.
Re in compositis saepius ita produci, notavit doct. Drakenborchius ad Silium Ital. I. 309. Singularis tamen usus est verbi recondere, pro theaurizare, colligere, vel reportare.*

Versu 347.

*Contiguo, ut Christus dederit, sermone loquemur
Subdita sanctorum spritis fastigia rerum.
ege Continuo . . sermone. ut vs. 245.
continuo virtutum stemmata tractis
Historiam pangendo refer.*

Versu 352.

*nam sic arcessere sanctum
Gaudebat, cupiens etc.
linus hic illud sic quadrat: commodius autem legas namque hic a. S.*

vel nam saepe a. S. ut Severus de hac re: Hic Martinum saepius evocatum receptumque intra palatium venerabiliter honorabat. Vide Dial. II. 6.

Versu 360.

clementia Patris

Ut foveat, quantum adficiat sententia Regis.

Sententia est condemnatio. lib. II. 76.

sententia Christi;

Obruit adversam verborum fulmine partem.

et vs. 327.

Sic gravis oppressos sententia proterit etc.

Versu 361.

Talia quaerenti congaudens singula Sanctus

Pandere, et electis lumen revocare tenebris.

Infinitivo pro indicativo uti Paulinum cum aliis supra vidimus. Hic tamen malim congaudet quam congaudens.

Versu 392.

Illam, quae similiis solii sublimis honore,

Venit ab extremis Salomonem agnoscere terris.

Aptius videtur simili s. s. honore, i. e. simili honore eminens regiae potestatis. uti et vox solium occurrit vs. 297.

solum Valentianus agebat.

sic Statius aliique.

Versu 411.

Nec mihi foeminei praetendas nomina sexus:

Invide, non artis meritum sed corda parabunt.

Lege artus pro artis: quemadmodum artus et membra passim cum corde nominat auctor, ut vidimus ad lib. II. 534. Aliter Iureto ac Barthio placuit, quorum hic artes, ille partes reponendum coniicit.

Versu 420.

Hoc, quemcunque dabit Christus, sermone loquemur.

supra vs. 347.

Contiguo, ut Christus dederit, sermone loquemur.

lib. I. 304.

Nos quibus a Christo sensus vel verba petuntur etc.

Versu 442.

Tunc humili obsequio solium Doctoris adorat,

Officio docto raptim loca singula signant,

Quae tetigere etc.

Licet virginitas subaudiri posse videatur in verbo adorat, non tamen integrum puto locum, nisi legamus . . adorat Officium doctum, raptim loca singula signans etc. Elegantur officium doctum vocat virgines officiosas, a Martino doctas. lib. V. 654.

. . officii votum capture fecellit.

Versu 445.

Vel quae prostratis oranti subdita membris.

Malleum orantis.

Versu 465.

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 267

Audes mutatis, demens, occurrere formis.

mutatis, id est, pro tua adscitis. Sic mutari quid dicitur, quo aliud quid mutemus, sive quod assumamus pro alio. lib. III. 154.

Nec permutatis permisus ludere formis.

onsule notata ad Hygin. Fab. CXXVI. Sequentia vero aliquo modo uident, ut legamus audet mutatis demens occurrere formis. Facta item quadam transpositione atque immutatione, deinceps ita libenter egerem . .

monstrare furorem,

Vel cum captivas pressisset terga iuvencae.

Nam pecudis dorso residens, furiisque petulcum

Concutiens animal, seseque in viscera mergens,

Naturam pecudis funesta excusserat ira,

Ferret ut impositum non solum corpore monstrum,

Explens etc.

Congruenter illa *Vel cum captivae p³t. i. succedunt versui 467. ut hoc significanter indicet Paulinus, etiam innoxia animalia, non homines tantum, furibundis Diaboli patuisse insultibus.*

Versu 482.

Nempe inter profugas passim bacchata catervas

Mitis etc.

Legerim *Iamque inter profugas etc.*

Versu 489.

obscura Poëtas

In lucem fando expediant: nos lumine laudis

Vincimur et tanto oppressi splendore latemus.

Videtur reponendum tacemus (pro latemus) quod opponatur antecedenti fando.

Versu 500.

Corripiens celeri vel prona vel ardua saltu.

sic vs. 174.

nec cura pericli.

Tardabat celerem per plana, per ardua, curseum.

prona praecipita dixit, ut lib. V. 573.

Et per prona rotans disruptae fragmina molis.

Versu sequente *Cornipedes properae lego, non C. propere.*

Versu 518.

et trepidos faciens torpescere gressus.

Praestat legi et rapidos f. t. g.

Versu 524.

Pellicea cernens obiectum veste bubulcum,

En, ait, alter Adam: talis velavit amictus etc.

Ex Severo et Fortunato apparet subulcum pro bubulcum legendum esse, quod ante nos monuit H. de Prato ad S. Severum.

Versu 587.

Ut suffossa illic species non permanet agri etc.

Elegantius est *Ut suffossi illic etc.*

Versu 593.

*Talia perspicui dantes documenta vigoris,
Attenti et semper divina ad praemia cordis,
Quidam adit etc.*

Leg. *Talia perspicui dantem (Martinum) d. v. etc.*

Versu 599.

*Quin et consortem thalami ad collegia vitæ
Alliciens, sociam sanctis preeceperat esse
Virginibus, thalami vel carnaria relinquens.*

Vult, militem hunc etiam uxorem ad vitam monachicam adduxisse, illamque persuasisse ut se in consortium virginum sanctarum daret. Hoc sane nihil habet contrarium his verbis Severi Dial. II. 11. *ut coniugem suam, quam Martinus in monasterio puellarum esse preeceperat etc.* Nec video, cur ob haec Severi verba cum Barthio rescriberemus *Allicit: hanc Sanctus (Martinus) preeceperat esse Virginibus etc.* Minore mutatione legi ceteroqui posset *sociam sanctis permiserat esse Virginibus*, nempe ad preeceptum vel iussum Martini; sed ne hoc quidem opus est.

Versu 602.

*Verum ubi lascivum rursum rediviva voluptas,
Occoepit stimulare animum, penitusque medullis
Indere contenti mortalia secula mundi etc.*

Ita supplebat de suo loretus, cum in MS. abasset vox mundi. Sed donec illud *medullis indere secula mundi*, se mihi magis probet, libens equidem legam *mortalia gaudia seculi*: ut voluptas carnalis *gaudii nomine* venit vs. 636.

*Talibus effrenae sanavit gaudia mentis,
et saepius alibi.*

Versu 611.

Quis rapiet mihi dona Deo?

Leg. *Dei.*

Versu 614.

*Talia preecipiti frangentem murmure sensum
Mitius aggreditur sancti medicina Patroni.*

Videtur reponendum *Talia preecipiti frangentem murmura sensu*, i. e. *Talia mente temeraria verbisque abruptis inconsideratisque proloquentem, Murmur et murmura pro voce, loquela, frequens Paulino*, ut vidimus ad lib. II. 508. Ita et *frangere murmura voces* etc. supra vs. 105.

fractis enibus saepe loquetis

Affectum signare suum,
lib. VI. 93.

fractaque minantum

Murmura et incisas fera per compendia voces.

Sic *incidere murmur* lib. V. 39. *Sensus autem pro mente, animo, mox* vs. 649.

*Nec levis instabili nutabat foemina sensu.
ac passim,*

Versu 626.

*Quod si terrenis non sunt haec congrua castris,
Quicquam ut foemineum deceat vexilla virorum.*

Tirum, ni Paulinus dederit . . . non sint haec congrua castris, Quicquam ut foemineum d. v. v. i. e. nec aliquid foemineum etc.

Versu 653.

Perpellit.

Leg. Perpulit.

Versu 663.

*Quam tibi quam sancto rabies de pectore artem
Ambitio, insani ventis afflata tumoris,
Iam penitus prostrata iacet etc.*

*Legendum existimo: Quam tibi tam sancto rapies de pectore partem,
Ambitio, insani ventis sufflata tumoris? Iam penitus prostrata iaces.*

LIBRO QUINTO

Versu 1.

*Iam semel in laudem tanti prolata Patroni
Quidquam lingua siles, incondita murmura vocis
Indocilesque sonos per longa silentia claudens?*

*Cum Barthio legi Quid iam lingua siles, non opus est. Indociles soni
sunt indocti, rudes. lib. IV. 640.*

Tam docilem ornarit patientia quanta leporem.

*Ammianus XXII. 10. eximia docilitate librans, quibus modis suum enique
tribueret. et cap. 12. et quisque . . . scientiam vaticinandi professus, iuxta
imperitus et docilis . . . oraculorum permittebantur scitari responsa etc.
Sic Lucanus, Claudianus aliisque.*

Versu 7.

*At si desidiae viii torpore teneris,
Ut tetras mortis tristis discedat imago,
Excute marcentem, depressa morte resurgas.*

Malim Excute marcorem, d. m. resurgens.

Versu 17.

*Carnotena iacent patulis qua moenia campis etc.
lege Carnotina, ut lib. IV. 255. et apud Sever. Dial. III. 2. Carnotum,
Carnotinus, ut a Tarentum Tarentinus, a Saguntum Saguntinus.*

Versu 82.

*Nec mora, et assueti persensit signa favoris
Assidue Sanctus, congaudens hospite Christo.*

lege assiduo Sanctus congaudens h. C.

Versu 85.

*Oblatum inficiens verborum nectare succum,
Per quem mutato venit medicina liquori.*

*Describendum opinor, Per quae mutato v. m. l. vel Per. quod scil. nectar
verborum, ut vs. 125.*

liquorem

Desuper infusi mutandum nectare toris.

Versu 88.

Qui postquam infusus gratantis in ore pueras est etc.

Recte emendat Barthius *in ore*: atque ita *ore pro ore* dixisse Nostrum observo vs. 680.

Versu 90.

*Et madidas implens subito spiramine fauces,
Murmur blandiloquae vox exspectata revixit.*

Barthius *It madidas* etc. i. e. venit, accedit. Sed multo feliciter Withodus in Specim. Gunth. pag. 120. restituit *Et . . Murmure blandiloquo vox e. r.* Ego tentabam *Et . . murmur, blandiloqua et vox e. r. Vox exspectata revixit*, ut lib. VI. 328.

spes exspectata revixit.

Versu 96.

Exin prostratis supplex complectitur ulnis.

Martini genua tum complectebatur pater, ut constat ex Severi Dial. III. 2. ut et Fortunato lib. IV. Videtur igitur tale aliquid dedisse Parlinus: *Exin prostratos s. c. artus, sc. Martini: quam vocem ita quoque omisit vs. 388.*

*Certant gratantes genibus se advolvere sanctis,
Cingere supplicibus vestigia blandius ulnis.*

Prostrati artus, ut prostrata membra, lib. IV. 445. *prostratum corpus,* lib. II. 51.

Versu 111.

*Aut ubi contiguae praecedens tempora lucis
Horrescens dirae scelus exitiabile gentis
Inseruit subitas nox interfusa tenebras.*

Verba haec foede commaculata sunt. Satis dilucide intelligit hic auctor Calvariam montem, et tenebras illi interdiu, tempore passionis Dominae, immissas: ac plane fallitur Barthius, qui hic de horto Gethsemane, ac nocte passionem Christi antegressa agi putat. Quid multa? Omnia plena erunt, si mecum legas, *Aut ubi continuae praecidens tempora lucis, Horrentis dirae scelus exitiabile gentis, Inseruit subitas nox interfusa tenebras.* Nox interfusa tenebras inserebat subitas, praecidens tempora continuae lucis, quae horrebat scelus exitiabile dirae gentis. *Praecidere tempora lucis continuae est, quod praecidere lucem* dixit Lucanus lib. IV. 339.

*Excipit adversos Zephyros et Iapyga Pindus
Et maturoto praecidit vespere lucem.*

Nec offendere quempiam debet cacophonum illud *Horrentis . . gentis.* lib. IV. 104.

*Et plectrum vocis siccati gluta palati.
lib. II. 18.*

Ardebat totis Martinum adsciscere votis.

ubi plura.

Versu 115.

Aut ubi disrupti felicia concava saxi,

*Attactu gavisa Dei, sine lege sepulcri
Mox resurrectis patuerunt subdita membris.*
sine lege sepulcri, i. e. non cohibente sepulchro vel morte. lib. II. 214.

sola precantis

Religio infernae dissolvit vincula legis.

lib. VI. 3.

*Invitas nostram revocanda ad murmura curam,
Dum vitam virtute paras, non clause sacerdos
Lege obitus, carnique etc.*

Statius Theb. I. 297.

*extinctum nati quem vulnere nondum
Ulterior Lethe accepit ripa profundā*

Lege Erebi.

Propertius lib. IV. el. XI. 5.

*Quum semel infernas intrarant funera leges,
Non exorato stant adamante viae.*

Versu 125.

... liquorem

Desuper infusi mutandum nectare roris etc.

Non admodum placebat Barthio vox mutandum, quod augendum potius oleum, quam mutandum innuat Paulinus. Imo dicit oleum hoc expositum fuisse ut mutaretur, id est, sanctificaretur. vs. 87.

Oblatum inficiens verborum nectare succum

Per quod mutato venit medicina liquori.

lib. VI. 294.

mutavit vera liquorem

Gratia et advexit properas festina medelas.

Versu 141.

Christus quod corporis sancto

Non adiit, virtute tegit: licet ille reversus

Ad sublime poli iam dudum et corpore regnet.

Emendo *virtute regit*. Eddem oppositio est vs. 867.

sic corpore paulum

A visu abstraheris, praesens virtute videris.

Versu 147.

Credidit emissum tum Sancto offerret olivum,

Quod precibus tanti pietas etc.

Legerim C. *emissum si sancto etc.*

Versu 151.

Intra ipsum Domini ferret sua vota sepulcrum.

Ferre vota, ut vs. 97.

Quique preces solus tulerat, reticente puella etc.

vs. 788.

si quando . . .

Ad Dominum praesens felicia vota tulisset.

Vide et lib. VI. 18.

Versu 185.

*Ut quae munificae dederat documenta fidei,
Ditior expensis fieret secura petitis.*

Secura in sollicito isto famis tempore siebat, quum ditior esset expensis petitis, seu erogatis, quae ab ipsa propheta petiverat.

Versu 187.

*Nec sane ut reliquas paveam contingere laudes
Virtutesque viri, saltem haec narrare valebo.*

Lege Nunc sane, ut reliquas etc.

Versu 247.

tum blandius aures

Malcere.

Phrasis usitata de canibus blandientibus auresque flaccidas demittentibus, ut pluribus dudum notaveram ad haec Lactantii de Ira cap. VII. *aures demulcent, rictum contrahunt.* Sed ista nunc, ut tot alia nostra, occupata video a doct. Bunemanno, quem illic consule.

Versu 253.

*Quid nunc miretur saevorum corda virorum
Cedere etc.*

Legerim *Quid nunc miremur saevorum etc.?* Barthius volebat *Quis non miretur etc.?*

Versu 288.

Inficere in longum contextae vincia papyri.

Contextit erat in MS. unde sola literarum transpositione lego contexti, nam *papyrus* etiam in neutro gen. dicitur.

Versu 293.

Haecce in Martino debuisse in urbe videri etc.

Recte Barthius emaculabat *H. Martini decuisse in u. v. quod firmo his vs. 378. saevus in urbe tua.* Quid autem sibi velit, quod addit *vir doctus, „Melius autem meo apimo legatur debebat“* non exputo.

Versu 305.

*Idem quod fautor sceleris, qui criminis ulti,
Se faceret prius ipse reum plectendo reatum.*

Avitianum non solum favere sceleri, sed illud perpetrare, innuit Paulinus; ideo haud dubie scripsit *factor vel potius auctor sceleris.* lib. II. 307.

pinus

Fertur in auctores sceleris.

lib. III. 255.

*Dum revocare ipsum consueto a crimine tentat
Criminis auctorem.*

lib. VI. 256.

rorantem et sanguine dextram

Vertit in auctorem sceleris.

Sic enim illic malo, quam auctorem.

Versu 322.

*Atque alias diros blande siluisse molosso,
Terrificique oris strictum siluisse latratum.*

repetitionis ingratae evitandae causa Barthius posterius *siluisse* in *tassis* migrandum existimat. Sed connivebat ad recursum geminum, infra n. 746.

Cum subito obiectum praetendunt subila coelum.

Humida nigrantem praetendunt vellera cratem.

et sine libris, quamvis facilis in utroque loco mutatio sit, nihil innova verim. Vide etiam ad lib. III. 28. adnotata.

Versu 335.

Ac pigrum crudii distendit sarcina ventris.

Formam hanc illustramus ad Salvian. Gub. IV. pag. 98. *In illo quippe tamen infrequentem ventris intemperiem punis, et tu assidua cruditate listenderis.*

Versu 346.

Marcentes visu nimium gressuque labantes.

Non de temulentia horum servorum cogitare debuit Barthius, ut rescribi uberet M. vino ximio g. l. Nihil de hac reverus Dial. III. 4. nec ale quiequam in mente Paulino fuisse, indicant praecedentia:

Verum, ut saepe solet membris torpore ligatis

Grata quies pressum vincere et vincere sensum,

Progressi paulum vix prima ad limina servi,

Marcentes etc.

Mercere visu, ut mox marcida lumina, et sexcenta talia. Nimium vero pro admodum familiare itidem Paulino aliisque est.

Versu 370.

prior ipse paventem

Protulit et tremulo confusus pectore vocem.

Legerim . . pavente Protulit etc. vel . . paventum P. et tremulam c. p. v.

Versu 381.

Cur mea, Sancte, metu dudum corpore fatigans etc.

Verissime Barthius legit metu d. tortore: idque stabilitur lib. II. 602.

Protinus impulsus verbo tortore fateri.

Versu 405.

Gratia sic, rapido propere progressa volatu,

Torqueret trepidas captivo in corpore larvas.

Lege praegressa, non progressa. vide notata ad lib. I. 272.

Versu 422.

Spe Dominum tangens etc.

Tangere dicimus, quem praesentem habemus, vel cui adsumus, ut vs. 135.

Propter et admotus contingit ubique rogantes.

lib. VI. 4.

carnique tuae sine carne superstes

Cerneris, expeteris, contingenis atque teneris.

Severus Epist. IV. 5. Occurrent Martyres et Prophetae, tangentur Apol. toli etc. ubi alia.

Versu 437.

Qui gravis et rigidi connexus frigore venti

WOPKENS. ADVERS. CRIT. II.

*In lapides duratus aquis, sic turbine crebro
In terras solidi iaciebat saxa liquoris etc.*

Non video cur luretus damnaret, quod erat in MS. *connexis*, non ut editum *connexus*; id quod constructionem hic turbat, quae haec esse videtur: qui (gurges nimbi) in *lapides duratus, aquis connexis frigore venti gravis et rigidis, sic turbine etc.*

Versu 465.

*Nam simul q. Domino, semper connexus et haerens,
Martinus solitae pietatis dona poposcit etc.*

Allubescere cuidam posset *Nam simul ac, Domino semper etc.* sed abeque istiusmodi dativo, Virgiliano more, verbum *haerere et connecti* adhibere amat Noster. lib. II. 621.

Oscula dat misero, vultu connexus et ore.

lib. VI. 26.

*quae missus ab illo
Interpres tentilla putat, sociatus et haerens etc.*

Versu 480.

Grandia dum parvus loquor et sublimia signis etc.

*Segnis pro signis restituebat Barthius. Ego mallem G. dum parvis l. e.
signis: i. e. verbis, laudibus. lib. II. 157.*

*Otentens brevibus praeconia maxima signis.
et vs. 248.*

Virtutum brevibus laudanda attingere signis.

vide et lib. III. 418. Pro Barthii conjectura quidpiam facit hoc vs. 7.

At si desidiae vili torpore teneris etc.

Versu 520.

Talibus electo praeclosa est ianua cordis

Daemonio, sedisque suae praerepta potestas.

Mallem *Talibus e. p. e. i. verbis D.*

Versu 528.

Haud longo spatio praefata amotus ab urbe

Vicus erat, veteris quondam vestigia castri,

Tunc famulis habitata Dei etc.

Lege cum Hier. de Prato (ad Sever. Dial. III. 8.) *Nunc famulis h. D.*

Versu 537.

Ne celsum nutaret opus, ne rima pateret.

Elegantius neu rima p.

Versu 539.

Quo magis artificis studium rationis egentes

Attonitis stupuere animis.

Malim *Attoniti stupuere animi.*

Versu 585.

Altior ut species solitoque elatior isto

Dispiceret miseram conficto numine plebem.

Scripsisse Paulinus videtur . . elatior ista Deciperet miseram c. n. p.

Versu 591.

*Ignea consimilis specie, sed lumine disper,
Comminuit fragilem delapsa columnam ruinam.*

'ructra Barthius volebat . . . delapsa ruina columnam: incongrue enim ad iudicium ruina ignea consimilis columnae dicitur. More autem suo (de quo ad lib. II. 390.) ruinam dicit aedificium ruens vel lapsum.

Versu 593.

*Sulphurea advolvens crepitantes flamma favillas;
Fumantem attollens ambusto e pulvere nubem etc.*

Crepitare non favillae dicuntur, sed flammæ. lib. IV. 332.

Ecce autem rapido crepitantis turbine flammæ

Ignis atrox viñdex divino munere missus.

Plura suppeditavit elegantissimus Bentleius ad Horat. IV. Od. XI. 11. Quamobrem omnino reposuerim *sulphureas volvens flamma crepitante favillas.*

Versu 598.

*Nec mirum, ut Dominus servo promisit fidelis
Tam sancto impletet famulo, qui dixerat olim
Attonitis nimium tanta ad miracula servis,
Haec verae fidei sese documenta daturum,
Ut maiora horum credentes signa probarent.*

Male Barthius scribendum putat *Nimirum ut Dominus . . . ut maiora eorum credentes signa probarent.* Dicit Noster non mirum esse, quod Dominus tantum per sanctum suum servum miracula edidisset, si respiceretur ad promissionem Iohann. XIV. 2. *Amen, Amen, dico vobis* (sic reddidit vetus lat.) *qui credit in me, opera quae ego facio, et ipse faciet, et maiora horum faciet.* de quo Graecismo consulatur etiam Steuchius ad Veget. R. Mil. II. 1. et Acidalius ad Tacit. Hist. V. 1.

Versu 603.

*Quod mirum est eadem Dominum completere fatentem
Per servos, qui plura piis spondere ministris
Dignatus, sursum sublimia corda paravit.*

Pro fatentem legerim farentem, ut lib. IV. 275.

*Persensit mens plena Deo vicina farentia
Dona Dei.*

In his autem, *sursum sublimia corda paravit*, ut multissimi alii, me non expedio.

Versu 617.

*Tranabat virus propter vada proxima serpens
Et vitreas sulcabit aquas etc.*

Lego T. *dirus . . . serpens*: quem eodem epitheto sic insignivit Fortunatus ib. IV.

Impero dira tibi pete cursum bestia retro.

Barthius ceteroqui nec male *visus* reponebat.

Versu 632.

*Donec, praeccluso praestrikti gurgitis aestu,
Languida etc.*

falim praestrikti gurgitis, i. e. aquae, quam permeando raserat.

Versu 635.

*Atque utinam nostrum simili virtute venenum,
Quod male transcurseae vitavit lubrica vitae,
Immergens rapido semper mea crima seculo,
Convertat sancti miseratio etc.*

Emendabat Barthius *Immergens rapido semper me in crima seculo*: ut seculo, veluti torrente quodam, se in peccata rapi, dicat Paulinus. Non damno. Tentabam tamen *Immergens rapido sed per mea crima seculo*, scil. lubrica vitae meae, vel me in ista volubili aetate. Illud autem *ad per mea crima formam refert illi similem* lib. III. 167.

telum hoc violentis adegit

*Obsequium pecudis, vincens sed criminis nostro.
confer et illud^o supra vs. 618.*

*Sic data Martino est eiusdem gloria facti,
Sed sanante Deo.*

Versu 647.

*Ad cuius meritum gaudens se subdere sancti
Paruit imperii iussarum gurges aquarum.*

sic vs. 425.

Ad cuius meritum miracula tanta paterent.

Moterum legendum puto sanctis Paruit imperii.

Versu 651.

*Mitius hic tantum cruciabat membra diebus,
Tum solum exiguum pisces sumebat in escam.*

Lego *Cum solum exiguum p. s. i. e.*

Versu 653.

*Sed dum venturis servantur tempora signis,
Consueta officii votum captura fefellit.*

Sensus est, dum nutu divine occasiones servantur futuris Martini miraculis, talis illi occasio data fuit eo, quod captura non respondebat voto illorum, qui pisces illum invitare proposuerant. Non video, quid velit Barthius, cum notat „tempora signis. Dum circa sacros illos dies ritus „et alia expedienda observantur, negligitur paratus piscis.“

Versu 663.

*Cuius ~~te~~ anxietas Sancti pia viscera movit,
Permotus moerore pio, perge, inquit etc.*

Connivendum ad istiusmodi repetitionem vocis *pius*. lib. III. 228.

*Qui saepe aggressus duris pia corda querellis
Impius obiectare pio pietatis amorem
Proh dolor! audebat.*

Respice ad ea quae notavimus ad lib. III. 27. Sic geminatur *depressa*, supra vs. 9. 10.

Versu 664.

*Perge, inquit, et omnem
Transcursis propere solles scrutare fluentis.*

*Transcursis, i. e. piscando percursis: quemadmodum praepositiones *trans* et *praeter* saepe adhibentur pro *per*, eaque notione verbis praefiguntur,*

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 277

it alias monuimus. Barthius in editione sua *legens transmissis*, nimis estinanter explicat, in profundum missis per fluenta aquarum.

Versu 668.

trepidō spes redditā voto est:

Sic supra vs. 384.

Extultat subito miseris spes redditā voto.

Ovidius Metam. IX. 533.

nec cognita Byblos

Ante forem, quam spes votorum certa fuisset.

et ex Ponto lib. II. 8. 14.

Vix huius voti spes fuit illa miki.

Versu 672.

Implicitam prodens super invia coerula praedam.

Perissologia poetica aquam ita nominare amat. Sic vs. 784.

Glorificans clarum super invia coerula nomen.

ib. VI. 376.

Dispergens vagas super invia coerula clades.

Vide et vs. 453.

Versu 703.

Non tales vexilla ducum pinxere lapilli,

Talia nec frontes Regum diademata cingunt,

Sed quales claris sanctorum in fine coronis

Inserit emeritas Domini sententia gemmas.

Praestat Sed tales claris etc.

Versu 710.

Historici felix testatur pagina libri.

Pro felix noli cum Barthio legere verax: ut enim infelix vituperii, ita felix laudis vox est, deque rebus ac personis sanctis praeclarisque adhuc solet. vs. 114.

Aut illa disrupti felicia concava saxy

Attactū gavisa Dei etc.

Postrema exceptit felix vestigia tellus.

vs. 788.

Ad Dominum praesens felicia vota tulisset.

et passim. Ut autem hic felicem, ita coelestem paginam libri dixit vs. 604. et vilissimam paginam lib. II. 250. et 609.

Versu 734.

Sin distenta nimis longe lateque micabant,

Praesentem Domini testantia signa favorem.

Nec solo contenta solo, sed credrius ipsos

Martini titulis procul irruptentia fluctus

Videre immenso etc.

Distinguendum est hoc modo . . signa favorem, Nec solo . . fluctus. Videre immenso etc.

Versu 738.

Videre immenso iactati turbine nautae,

*Dum furit insanæ violentior unda procellæ,
Quantum vel solo prodesset nomine sanctus.*

Ut violentum turbinem dixit Noster vs. 751. ita hic scripsisse eum puto
immani i. turbine. Sic et Virgilius Aen. VI. 594.
praecipitemque immani turbine adagit.

et Ovid. Trist. I. 2. 25.

Inter utrumque fremunt immani turbine venti.

Ita Valer. Flaccus et alii. Sequentे autem versu aptius etiam puto, i.
violentior ira procellæ: quae vox saepius voce unda permutata fuit a
libriariis. lib. VI. 322.

*Ipsæ etiam sancti meritum sensere procellæ,
Grandinis et terror densatis nubibus haesit,
Vastandisque locis clementior ira pepercit.*

et passim apud alios.

Versu 750.

Fluctibus et madidæ rubris miscentur arenæ.

Madidam arenam quoque dixit Ovidius Metam. XII. 239. Sed maris Tyr-
rheni *fluctus incongruo, ut equidem existimo, epitheto rubri hic appellatur:* ideoque recte mihi Barthius legere videtur, *Fluctibus et madidæ*
arenae miscentur arenæ. Quemadmodum enim fulva arena saepius apud
Ovidium aliasque dicitur, ita ἰσοδύραμον ferme est arena rubra. Atque
hoc modo Avianus Fab. II. 3.

*Protinus e rubris conchas proferret arenis,
Quis pretium nitido cortice bacca daret.*

ubi, ut hoc obiter dixerim, ex adiectivo *rubris* parum tuto colligas, de
Mari Rubro loqui Avianum. Ceterum elegantius etiam scripsisset auctor
Fluctibus et tumidis rubrae m_a a. ut Ovidius aliique passim.

Versu 755.

Innumerosque procul reddunt conlaxa fragores.

Pro *conlaxa* Barthius volebat *convexa*, de coelo, credo, intelligens, quod eo
passim nomine appellatur. Sed malim cum Iureto rescribere *collapsa*, scil.
aquarum volumina.

Versu 761.

Et fracti elisa tabularum cratæ resultant.

Recte se habere *elisa* pro percussa, vidimus ad lib. II. 405.

Versu 767.

Plangunt consimilem vicina morte querellam.

Querellam pro miseria quoque dixit supra vs. 37. et lib. IV. 30. Sic
Boëtius Consol. II. 2.

*Humanum miseras haud ideo genus
Cesset flere querelas.*

Versu 778.

Et iacuit planus placidarum campus aquarum.

similiter lib. II. 410.

Sternitur immensus placidarum campus aquarum.

Versu 802.

Tristis ubique dolor . .

Et iugis motus, cutis arida, flamma medullis

Insita succendens stomachum, gravis unda pavore.

Illa ad vicinum pallebant moesta cadaver

Corpora seminecum cognata etc.

Centabam . . . stomachum: trepidante pavore Illa ad etc. ut lib. VI. 121.

Interea trepido vicinia moesta pavore

Pallebant tanti Proceris discrimina etc.

Versu 824.

Qui quamquam durae iam laeso iudice causae

Pernimum sentiret onus etc.

*Iam spiritu, inquit Severus Dial. III. 14., sentiebat domum illam divino
umine verberari. Unde Gronovius Observ. in Ecc. cap. X. scribi iubet
uræ tam laeso iudice causæ. *Iudex causæ*, ait, est ipse Dominus, qui
eccatis Lycontii laesus erat. At tum potius *tam irato*, quam *tam laeso*,
ixisset auctor. Deinde genitivus *causæ* non cum *iudice*, sed cum *onus*
onstruendus videtur, ut intelligatur res illa difficultis, quæ Martino
beunda proponebatur. lib. II. 281.*

tam dura probatur.

Causa, nec iniusto renuit iustissimus ori.

b. IV. 299.

Difficilem allegans duro sub principe causam.

*t cum nuspiam causæ iudicem dicat Noster, tum absque tali genitivo
assim vocem *iudex* adhibet. lib. I. 137.*

Ut parvam iustumque moram mox, iudice Christo,

Pensaret geminata salus per vota duorum.

*i. e. nutu Christi. Equidem igitur libenter legerem *Qui quamquam durae,
laeso sub iudice, causæ Pernimum* s. o. lib. II. 868.*

vel quali sub iudice promeruerisset.

lib. III. 343.

Prodens detectam tanto sub iudice fraudem.

vide et vs. 496. et lib. VI. 42.

Versu 829.

Et prono duram tellurem elidere nisu.

Verbum elidere huic loco vindicavimus ad lib. II. 403.

Versu 832.

Exesam stimulans setoso vellere carnem.

sic loquitur lib. III. 310. et lib. II. 366.

Versu 841.

Argenti centum praedicta ad limina libras

Detulit.

*Vulla hic limina praedicta in antecedentibus fuerant. Lege benedicta ad
limina. ut vs. 733.*

Excedensque procul benedicta habitacula virtus.

ib. IV. 425.

Atque hic, ut semper benedicti liminis hospes etc.

ib. II. 541.

miserum deduci ad sancta iuberet

Limina.

Versu 844.

Munifica et studiis gratantis vota paterent.

Malim studii gratantis, ut officium pro officioso homine supra vidimus.

Versu 857.

Adstrigeram sortite domum, rutilamque coronam.

Leg. *sortire.*

Versu 860.

At nos praesentes semper venerabimur artus,

Donec ad aeternam redeas cum corpore vitam,

Sanctorum adnexus tumulis, iungende coronis.

Male me illud iungende coronis habet. Quid si legamus *Donec ad aeternam redeas fulgente corona, Sanctorum adnexo tumulis cum corpore vitam: cum corpore adnexo tumulis sanctorum. Fulgentem coronam quoque dixit lib. VI. 225.*

coronam

Quae meritum Sancti propter coniuncta docebat

Effigiens illam, quam Christo iudice summis,

Fulgentem astrigera coeli sublimis in arce.

et rutilam coronam supra vs. 857.

LIBRO SEXTO

Versu 8.

Quam bene vicinus propter complectitur artus

Spiritus et sanctum perfundit gratia saxum!

Lego vicinos p. c. artus. ut vs. 171.

Propter vicinum iacuit miseranda sepulcrum.

Artus ita reliquias corporis Martini vocat vs. 80.

a templo quod sanctos continet artus.

lib. V. 860.

At nos praesentes semper venerabimur artus.

Quod ideo moneo, ne cum Barthio velimus vicinos p. c. arcus: quasi arcus pro sepulcro dixisset Paulinus, quod sane est insolens. Loco autem huic conferri meretur iste infra vs. 296.

Perlatum obtulerat felix Antistes olivum

Incunctante fide, quod spiritus ille rigaret,

Et nova contigui perfunderet aura favoris.

Versu 14.

quota portio nobis

Comperta e tantis titulis, quos contigit unus?

Optime ut tot alia, ita hunc quoque locum restituit ingenium Barthii, legentis .. comperta est? Tantos titulos quis contigit unus? i. e. delinxerit, vel leviter describere valuit? Sic lib. II. 153.

Virtutum exiguum saltem contingere partem.

lib. V. 187.

Nunc sane, ut reliquas paveam contingere laudes etc.

vide etiam lib. IV. 493. et infra vs. 463.

Versu 29.

Non famae incertum narrat, nec credulus aurae

Rumorem attentas properat vulgare per aures.

ADVERSAR. CRIT. IN PAULINI VIT. MART. 281

Non male sic edidit Iuretus: cum tamen in MS. sit *credulus aures Rumorem* etc. haud immerito coniicias a Paulino venisse . . . *credulus auras Rumorum attentas* etc. ut Virgil. Aen. VII. 646.

Ad nos vix tenuis famae perlubitur aura.

Versu 50.

*quem poena ligavit,
Tormenta implicitis produnt constrictius ulnis,
Pulsat et adfixis obstacula membris.*

Iacunam in vs. 53. ita supplebat Barthius *Pulsat et adfixis obsessa obstacula membris*: quod proprius quoque accedit ad MSti lectionem in quo *obsectacula*, non *obstacula* exhibetur. Sed quidnam illa sunt *obsessa obstacula*? Hoc donec melius intelligam, tento, *Pulsat et adfixis vincula ob-sistentia membris*. ut lib. V. 267.

*Moestorum pallens infelix ordo reorum
Haerebat, nexit per squalida colla catenis,
Incutiens fractis stridentia vincula membris.*

et vs. 760.

Ast ahii quatiant latera ob-sistentia fluctus.

Versu 53.

*Quid cum sidentes cancelli in tramite gressus
Aerium sustentat iter?*

Legerim *Quid cum sistentes cancelli* etc. vide quae ad lib. II. 238.

Versu 62.

*Sed quis non videat, cum corpora mersa resurgent,
Extensis patuisse sinus etc.*

Videtur scribendum *sed quis non stupeat, cum corpora* etc.

Versu 71.

*Sed quid ego e puto? fluvius testatur alumnus
Mirandae virtutis opus, qui moenibus urbis
Iunctus etc.*

Forte legendum *Sed quid ego puto?* *fluvius testatur abunde* etc. Cicero Tusc. I. 15. *Sed quid ego poetas?* ad quem locum alia contuli in Lectiōnibus Tullianis. Tentabam etiam *fluvius testatur et alnum M. v. opus.* *Almus pro sancto, venerando.* ut vs. 111.

sed moribus almis

Plus clarum.

lib. V. 41.

*Et iam Martini mentem concusserat almag,
Adsuetae pietatis amor.*

ib. III. 135.

*quaecunque illi patefecerat almus
Spiritus.*

Vide et lib. II. 548.

Versu 74.

*Hic medius cellam discriminat atque sepulchrum,
Divisisque locis diffusum interset aequor,*

*Naviger inque freti speciem se gurgite vasto
Disticiens etc.*

Distingue . . interserit aequor Naviger, inque freti etc.

Versu 91.

*Nec quidquam gestum turbatae tempore mentis
In semet reduces sensu tenuere recepto.*

Legendum censeo . . In semet reducis sensus tenuere recepti. sensus re-
cepti in semet reducis huius hominis.

Versu 93.

*Chunnorum plerumque sonos fractaque minantur
Murmura et incisas fera per compendia voces.
Auxilium sub teste patens nescivit adeptus,
Muneris ignarus, tantoque e munere salvus.*

Interpunge . . compendia voces, auxilium sub teste patens etc. Auxilium, patens sub teste, adeptus, nescivit voces etc. Eleganter Barthius legit tantoque e funere salvus. D. Paulus II. Cor. I. 10. δες ἐκ τηλικούτον θα-
νάτου ἀρρώστῳ νῦντις καὶ φύεται. Malim tamen tanto de funere salvus.
Tentabam etiam, tanto e discrimine salvus.

Versu 106.

*O quoties urgente Deo ventura fatentur!
Et quorum oblectant semper mendacia fraudem,
Extortum a Domino coguntur dicere verum,
Quae poena est manifesta loqui, praeceptio vocem
Elicit, et cedit mandato oppressa voluntas.*

Legendum distinguendumque puto . . fatentur, Et quorum . . coguntur
dicere verum! Quae poena est manifesta loqui etc.

Versu 121.

*Interea trepido vicinia moesta pavore
Pallebant tanti etc.*

Vicinia cum plurali etiam ita construitur Ovidii Fast. III. 189.
Spernebant generos inopes vicinia dives.

ubi videatur Heinsius.

Versu 133.

*Mox patuit manifesta fides seriemque probavit:
Ipse dies, eadem hora fuit, nihil ordine verso:
Invitumque hostem non fallere poena coegit.*

Supra lib. II. 597.

Ut prolata fides manifesto auctore pateret.

Versu 150.

*Iam vero erga omnes curatio quanta medellas,
Non medicante manu, non succu adlata salubri.*

Erga omnes medellas, i. e. circa sanationem omnium morborum. Sic
vs. 302.

Expertumque bonum cunctis adhibere medellis.

Versu 179.

Gaudia confestim miseri votiva capessunt.

uo apographo Barthius legebat *Gaudia . . captiva capessunt*, quod
eram explicat, misera, non diu duratura: quum unice legendum sit,
didit Iuretus, *votiva*, i. e. optata. ut vs. 332. et 659.

Versu 180.

Et vix tam trepidi credunt, quae credere mallunt.

V. 385.

Laetitia mixtoque metu tam magna repente
Credere diffidunt trepidi, sed credere mallunt.

Versu 193.

dum prava voluntas,

Consiliiis addicta malis diversa volentum,
Paruit infelix foeda ad mendacia verbis etc.

eret *Paruit inflexis foeda ad m. v.* ut supra vs. 97.

Plerunque inflexas aliena ad murmura linguae.

Versu 205.

Donec sanatam dominante priore puellam

Mors raperet duplicata malis et debita poenis.

dominante priore in MS. erat dono ante priore: unde acute Barthius
innabat *dono pereunte*. Haec autem emendatio firmatur eo, quod sic
um loquitur Paulinus lib. V. 25.

alii indulta potentis

Dona Dei periisse sibi.

Versu 216.

*Cum subito pavefacta metu graviore **

Auxiliatores pateretur Gallia Chunos.

tare licet . . metu trepido graviores Auxiliatores pateretur G. C. vel
retu graviore rebelles Auxiliatores etc. ut antecedens vox rebellis in
214. sequentem hoc loco omittendi ansam dederit. In eiusmodi au-
repetitiones aliquando incidit auctor, ut vidimus.

Versu 224.

Abripuit sanctam vellente coronam,

Quae meritum Sancti etc.

tus supplebat A. s. tumulo vellente; sed quid vult illud vellente?
us sane Barthius A. s. tractu violente c. Mihi in mentem veniebat
. *dextra violente coronam.* vs. 480.

Ipse herus accensae rutilantia lumina cerae . .

Praetrepida velox rapit ad penetralia dextra.

V. 224.

Tum puer ignarus properantis turbine dextrae,

Dum rapit incauto etc.

libi saepius.

Versu 245.

Compensat plectenda dolor, pervasa reformat.

rmare pro reddere. Hegesippus l. 14. Si circumscripto, cui primi-
regni competenter, dolo sublata reformari iuberet. atque saepius id
tis Latini. *Pervasā* autem ne cum Barthio explica fracta, sed ab-
a, pervadendo sublata. Sic diabolum *pervasorem* vocat Noster vs. 44.

quem eodem sensu *praedonem* et *latronem* appellat, vs. 65. 66. et 406.
Sic et *pervasionem rerum alienarum* pro furto dixit Salvianus, ut e Lexis
cisis constat.

Versu 255.

rorantem et sanguine dextram

Vertit in actorem sceleris.

Malim in auctorem sceleris, ut dixi ad lib. V. 305.

Versu 273.

Nec mora, et in parvi vada perlucens rivi

Praecipiti deiectus equo etc.

Vqda perlucens, ut Val. Flaccus III. 558.
stagna vagi sic luce micant.

ubi vide Burmannum.

Versu 291.

Et post percussum, victo serpente, venenum etc.

Legerim *Et post excusum, victo etc.* Sed tot mendis hic Paulini liber
obratus est, ut illorum expurgandorum taedium ingravescere mihi magis
magisque incipiat.

Versu 304.

Et tumor exundans effervit, et auxit abundans

Copia, quod coram prolato munere crevit.

Conferri meretur lib. V. 177.

Ferveret exundans, considens plena maneret.

Versu 315.

Maiorem haec retinent inspecta Silva nitorem.

Optime Gronovius *Maiorem hac retinent infecta et Coa nitorem, Quae iux-*
tum testantur opus etc.

Versu 341.

Ut verum cantare queam, mea Musa Patronus

Me voebeat, vegetetque meum sua gratia sensum.

lib. IV. 276.

purum vegetavit gratia sensum.

Pro sua gratia hic lego *pia gratia*, ut supra vs. 19.

Praecedit meritum pia gratia.

vide notata ad lib. III. 119.

Versu 349.

Obsequium solenne pia deferre quotannis

Adsuevit populus.

Pii, Sancti, Benedicti nominibus passim ita apud Paulinum venit Marti-
nus: ut neutiquam hic pius pro pio reponendum sit, quod volebat Hier-
de Prato Dissert. II. ad Severum.

Versu 355.

et lacrimis vestigia quaerunt:

Quae loca contigerit psallens, quae presserit orans.
sic lib. IV. 442.

*Tunc humili obsequio solium Doctoris adorat
Officium doctum, raptim loca singula signans,
Quae tetigere pedes stantis, quae membra iacentis,
Quae sancto benedicta cibo, quae pressa sedili,
Vel quae prostratis orantis subdita membris.*

IN

L A T I N I P A C A T I D R E P A N I I
P A N E G Y R I C U M
T H E O D O S I O A U G U S T O
A N I M A D V E R S I O N E S C R I T I C A E *)

Cap. III. *De te igitur mihi sermonis huius auspicium erit ille felicitatis publicae auspe dies, qui etc. Sermonis auspicium erit ille dies dicitur, ut Tacitus Histor. I. 1. initium mihi operis Serg. Galba iterum, T. Vinius consules erunt. et Iustinus XLIV. 1. Hispania . . huius operis finis futura est. Sed quia in hac scriptura incomptius vacare videtur illud de te, omnino eorum accesserim sententiae, qui ex codice vetere legunt, Det igitur mihi sermonis huius auspicium ille . . dies. Simile mendum animadvertisit Acidalius in his Eumenii Constantio Caes. cap. II. De te igitur mihi, Caesar invicte, hodiernae gratulationis exordium divinus ille vestrae maiestatis ortus, ipso quo etc. rescribitque verissime, Det igitur mihi etc.*

Ibidem: *In integro itaque rem totam esse faciamus; et . . quaeri putemus, quisnam sit etc. Putemus pro supponamus. Lactantius VI. 15. Sed putemus, ut ipsi volunt, esse diversa: nempe igitur cupiditatem etc. de Opif. Dei cap. IV. Sed putemus fieri posse, quemadmodum volunt, ut homo etc. Salvianus Gub. VIII. pag. 269. Putemus ergo occisos illic non esse sanctos: sed quid faciemus etc.*

Cap. IV. *Dum Hispaniae uni, quicquid ubique laudatur, adurgat. i. e. Hispaniam veneretur, seve minorem illa fateatur. Virgilius Eclog. VI. 36.*

Utque viro Phoebi chorus adsurrexerit omnis. Sidonius IV. epist. 22. quia et ego Plinio ut discipulus adsurgo, et tu etusto genere narrandi iure Cornelium antevenis. ad quem locum bonuse studitissimum Savaronem. Quicquid ubique laudatur, idem fere, quod,

*) Ex Ioann. Arntzenii ed. huius Panegyrici (Amstelod. 1753. 4.) pug. IV — XV.

quidquid alicubi laudatur. Eumen. pro Rest. Scholias cap. XX. *Siquidem locorum situs, spatia, intervalla descripta sunt; quicquid ubique fluminum oritur et conditum etc.* Tacitus M. Germ. cap. XXXIV. *sive adiit Hercules, seu quicquid ubique magnificum est, in claritatem eius referre solens.* Hegesipp. Ill. 24. *Quidquid ubique est, ius vestrum est.* Ovid. A. Am. I. 267.

Quicquid ubique virum, dociles adverteite mentes.

Sic enim cum Heinsio legerim, pro vulgato quisquis ubique viri, quod exemplis minus idoneis defendere conatur Burmannus. Horat. I. Sat. 2. 59.
an tibi abunde

*Personam satis est, non illud quicquid ubique
Officit, evitare?*

Paulinus Nolan. Poem. XXXII. 271.

*quia quicquid ubique est,
Omne creatoris clauditur in gremio.*

Addatur Noster infra cap. XXVII. *quam affert causam concupiscendi, qui quantum ubique est habet?* Plinius Paneg. cap. X. *Nam qui ubique sunt homines, hoc idem votis expetebant.* Sallust. Catil. cap. XXI. *uti properaret . . quid ubique opis aut spei haberent.* ubi hoc ubique pro et ubi sumere cum Cortio, non opus est, ut pluribus exemplis ostendamus.

Ibidem: *Fidem constare nescimus auditis: Deum dedit Hispania, quem videmus.* Grutero aequo bonum, si non melius videbatur, *fidem prestare nescimus auditis.* At nihil eiusmodi, sine librorum venia, tentandum: neque ignoraverit vir laudatus probitatem dictionis alterius. Tacitus Hist. II. 96. *unius legionis eam seditionem, ceteris exercitibus constare fidem.* Columella III. 6. *Sed ubi, plurimis velut emeritis annorum stipendiis, fides surculo constituit, nihil dubitandum est de foecunditate.* Valer. Maximus VI. 7. 3. *Nec recusavit se ipsam proscribere, ut ei fides sua in coniuge proscripto constaret.* Arnobius adv. G. lib. V. pag. 163. *cui dicto si constat fides, mater quoque dicenda est etc.* Alcim. Avitus lib. II. 73.

Nulli certa fides constat vel gratia formae.

Cap. V. *An si eius seculo mos ille vixisset, quo Rom. duces . . adoptum insigne sumebant etc.* Usitatus esse notat Acidalius viguisse, quamvis non damnet vixisset. et sic sane vivere pro manere, superstites esse, valere, res inanimatae aliquando dicuntur. Infra cap. XLIV. *haec ebore reddantur, haec marmore, haec in coloribus vivant.* Cic. in Vatin. cap. IX. *qui sanctissimas leges, quae in Gracchorum ferocitate et in cruento Cirrano, etiam inter arma vixerunt, solus concularis, ac pro nihilo putari.* ad Attic. X. epist. 1. *Eius igitur mihi vixit auctoritas.* et intervallo satis exiguo praecesserat verbum *vigere*, in his: *in quo virtutes simul omnes vigarent, quae in singulis praedicantur.* ut verbum idem hic iteratum fuisse, *vix verosimile sit.*

Cap. VI. *Scire obvium est, qua praeditus fuerit virtute, qui te docuit, qua fuerit felicitate praeditus, qui te genuit.* O digna imperatore nobilitas, eius esse filium principem, qui princeps esse debuerit, qui hunc Romanus fastigii apicem . . fortitudine atque sapientia . . potuerit aequaliter Acidal. coniicit legendum eius esse filii patrem, qui princeps etc. Sed

cum in eo potius esse Pacatus videatur, ut filium ab excellentia patris, quam ut hunc ab excellentia filii commendet, cum Rhenano mallem, *eius esse filium principis* (scil. eum), qui *princeps* etc. Quia vero in edd. vetustioribus extat, *O digna, Imperator, nobilitas, cuius esse filius principem esse debuerit, qui hunc Romani* etc. inde ad Dictyn Cret. IV. 15. suspicabar emendandum, *O digna, Imperator, nobilitas, cuius esse filius princeps debuerit, qui hunc Romani* etc. i. e. O vir nobilitate sua dignus, cuius tu filius esses, qui hunc Romani etc. Satis autem usitata est illa constructio vocis *dignus*, ut loco dicto vidimus. Cicero de Consolatione: *O rem dignam, in qua non modo homines . . erubescere oporteat. i. e. erubescant.* Augustin. C. Dei lib. VI. 1. *ut indignissimi viderentur, quibus danda atque servanda deberent vel ista committi. i. e. committerentur.* lib. XIX. 22. *unde dignus probatur, cui deberent obtemperare Romani.* Idem Epist. LXXXVII. extremo: *non fuit dignus qui corriperet, sed dignus plane, qui etiam ipse corripi deberet.*

Cap. VII. *Dudum, ut video, dedignaris hanc gloriam, sed patere eam in laudum tuarum parte constitui, quae solebant in aliis sola laudari.* Pro *eam*, quod hic non convenit ob sequens plurale *solebant*, haud male rescribas *ea*, vel *a me*, vel *ea a me*: sed forsitan *legendum*, *sed patere tamen in laudum* etc. Confer ista cap. XXIV. *Nam cum revolvi id lustrale iustitium aures tuae respuant, necesse erit me . . aut ingratum virtuti aut onerosum esse pietati.* Sed tamen, *Imperator, exiguam sensibus tuis intunge patientiam. Nam* etc.

Ibidem: *Virtus tua meruit imperium, sed virtuti addidit forma suffragium. Illa praestitit ut oporteret te principem fieri, haec ut deceret.* Verba ista oportet et decet sic saepius, quamvis non semper pari modo, distinguuntur. Hegesipp. III. 16. *Nunc demum cupis, Iosephe, vivere, quando non oportet, immo nec licet, immo quod maius est, non decet.* vide Ciceron. in Orat. cap. XXII.

Cap. IX. *Enimvero illa (fortuna) futurum principem comens, idcirco paulisper voluit esse privatum, ut . . usus civiles experiens sub otii tempore reddereris.* Singularis usus verbi *comere* pro instruere artibus virtutibusve idoneis, haud immerito offendisse Barthium et Acidalium videntur; quorum ille Advers. XXIV. 2. restituendum *conans*, hic vero *commentans* arbitrabatur; quae tamen aequa ferme insolentia sunt. Quid si potius rescribamus *consummans* vel *complens?* Sed leniore medicina adhibita reposuerim, *futurum principem condens*, i. e. suum Theodosii ad imperatoriam dignitatem evehendi consilium tegens. Unde modo dictum fuerat, *Quam tecta sunt semper consilia fortunae!*

Ibidem: *O tu vitae oblitus urbanae exsequebaris agricolam!* i. e. mutus opusque agricultae. Sidoniūs VII. epist. 15. *licet rure positi strenuos impletatis agricolas.* ibique Savaro. et nos id genus plura ad Iustin. XXVII. 2. ac Sedulium 1. 338.

Ibidem: *Te . . ne contraheres corporis veternum, cuiuscemodi semper opere insidiantis otii tersisse rubiginem.* Vox corporis nimis *hic otium* est, neque ad *corporis* magis quam ad *animi* languorem respicitur; sic ut eodem fere sensu, quo hic *veternum contrahi*, mox dicitur *virtus quiete*

languescere. Ita quoque Plautus apud Servium ad Virg. G. I. 124. *Opus facere nimio quam dormire mavolo.* Veternum metuo. Non dubito igitur, quin cum Schwarzii codice legendum sit, *ne contraheres torporis veternum*, i. e. torporem tanquam veternum aut veternosum torporem. Sic Virgil. l. d.

Nec torpore gravi passus sua regna veterno.

Fulgentius Mythol. III. 4. *omnis enim caloratus iuuentutis igniculus torpidae veternositatis algescit in senio.*

Cap. XI. *Expostulari hoc loco tecum reip. verbis necesse est, quae . . talia aliqua te . . voce convenit.* Solet ita verbum *convenire*, pro compellare, adhiberi, ubi expostulationis aut commonitionis mentio fit. Quintilian. Declam. V. 2. *hunc ante omnia . . secreti doloris indignatione convenio.* Vopiscus in Aureliano cap. XLII. vel Deos ipso iure convenio, qui *talem principem interire passi sunt.* vide et in Tacito cap. VI. Hesipp. III. 18. *alium ducis revocabat auctoritate . . alium severo obtutu conveniebat.* lib. V. 12. *Simon suos urgebat terrore et formidine: Romanos, Titus pudore sui quam maxime conveniebat.* Sic cap. 15. et 16. M. Felix Oct. XXX. *Illum iam velim convenire, qui initiari nos dicit aut credit de caede infantis et sanguine.* Aur. Victor Epit. cap. XLII. 21. *adeo ut unus ex iis diceretur locupletium quemque ita convenire: quae habes etc.*

Ibidem: *Orat ecce te dominus adhuc tuus, et qui posset cogere, multa impetrare.* Quoniam *impetrare* tam ea dicimus, quae cogendo, quam quae rogando acquirimus, non solet ita hoc a verbo *cogere* distinguiri. Acidalius putat legendum *mavult imperare*, quod tamen a praecedenti *cogere* non satis distat, nec cum *orandi* verbo consistere posse videtur. Nisi *imperare* pro orando impetrare hic dictum velimus, coniici inter alia posset, *mavult voluntate impetrare.* ut Terent. Adelph. III. 5. 45. *fides nunc vestram implorat . . quod vos ius cogit, id voluntate ut impetrat.*

Cap. XII. *Solus igitur, Auguste, solus inquam omnium, qui adhuc imperaverunt, ut princeps esses praestitisti.* Merito Gruterus reiicit conjecturam istam Acidalii, ut *princeps esses restitisti.* Alios empa legiōnum suffragia, alias vacans aula, alias affinitas regia imposuerant reip.: *solus autem Theodosius ut princeps esset praestiterat*, i. e. per se suasque virtutes principatum comparaverat. Minus obscure legeretur, *virtute ut princeps esses praestitisti* (ut cap. VII. *Virtus tua . . praestitit, ut oporteret te principem fieri.*) vel *ut princeps esse deberes praestitisti.* ut cap. X. *cum omnia faceres, ut imperare deberes.*

Ibidem: *Audite hoc publici parricidae, qui, oblita fide, dominorum sceptra cepistis.* Pro fide Livineius ex MSS. *caede*, ac de conjectura oblitus pro *oblita* legebat; atque ita plane MStus Schwarzii *obliti caede:* quod ob efficaciam suam hic aptius esse reor, ac facilius depravari quam alterum potuit ab his, quibus minus notus iste usus vocis *oblitus* pro polluto. Cicero Philipp. XII. cap. 12. *Brutus . . equitatum ad se abduxit Dolabella, atque eam nondum tanto parricidio oblitum, hostem sua sententia indicavit.* Prudentius Hamartig. Praefat. extremo:

Cain triumphat, morte fratriis oblitus.
et Peristeph. II. 465.

Discede, adulter Iuppiter,
Stupro sororis oblite.

Cap. XIII. *Impendia palatina minuendo nec solum abundantem rei-
ciendo sumtum, sed vis necessarium usurpando dimensum.* Licet Gudio ad
Phaed. fab. 4. aliter visum fuerit, tamen cum Gronovio Observ. II. 22. in-
cunctanter lego, *abundantem recidendo sumtum.* Plinius Paneg. cap. 51.
*magis recidere aliquid et amputare ex his, quae princeps tanquam neces-
saria reliquit.* ubi in aliis quoque male habetur reicere. Eumenius Gr.
Act. Constantino Aug. cap. XI. *plusque in eo consecutus es, quod roborasti,
quam recidiisti in eo, quod remisisti.*

Cap. XV. *Quod his te viris semper dedisti, quos affectare publica de-
beret imitatio.* Hoc est, quos quisque sibi libenter proponere deberet
imitandos. Paulinus de V. Martini II. 108.

*Octoginta illuc iusta admiratio fratres
Traxerat, ad tantae speculum virtutis, ut inde
Sumeret inspectos felix imitatio mores.*

Infra cap. XLV. *cum te . . agmen hostium triumphalibus vestigiis
itterentem pictorum atque fectorum assequetur imitatio.* Incert. Paneg.
Constantino Aug. cap. 1. *et si quid forte commode dicimus, ex illo fonte et
capite facundiae imitatio nostra derivat.*

Ibidem: *Qui quam faciles tibi fuissent sequacesque discipuli, tam ce-
teris expetendi essent magistri.* Frustra Barthius tanquam glossam delebat
sequacesque, ut etiam notavit Burmannus ad Val. Flacc. I. 344. Ut hic
*faciles sequacesque dixit Pacatus, ita Plinius Paneg. cap. XLV. Flexibi-
les quamcunque in partem ducimur a principe, atque ut ita dicam, sequa-
ces sumus.*

Cap. XVI. *A te nova benignitate is amicis honos habitus est, qui to-
tus esset illorum, quibus deferebatur, nihilque ex eo ad te redundaret, nisi
dandi voluptas.* Minus bene ista *nihilque . . redundaret, cohaerent prae-
cedentibus, ductusque orationis requireret, exque quo nihil ad te redun-
daret.* Quamobrem mallem levissima mutatione legere, *nihilque ex eo ad
te redundavit, n. d. v.* Sic cap. XV. melius editur, *his te viris semper
dedisti, quos affectare publica deberet imitatio, qui quam faciles tibi fu-
issent sequacesque discipuli, tam ceteris expetendi essent magistri:* quam
quod in nonnullis exstat, *quamque faciles tibi fuissent etc.* Infiari inter-
rim nolumus, non deesse constructionis ita post pron. relativum impedi-
tae exempla, quippe quae ipsi notavimus complura ad Velleium II. 6
Iustinum II. 6. ac Sedulium IV. 6.

Cap. XVII. *In amici morte se vadet obtulit.* Auscultandum fuit
Acidalio, emendant in amici viortem: infinitisque locis ita, nimis facile
aduentibus criticis, in constructione praepositionis *in* peccatum a
librariis.

Cap. XVIII. *Quis debitor verecundus ita mutuum ad diem reddit, ut
tu quod promittis appendis.* Appendere pro solvere vel dare. Vetus Int. II.
Paralipom. cap. XXVI. 8: *Appendebantque Annomitae munera Oziae, et*
WOPKENS. ADVERS. CRIT. II.

divulgatum est nomen eius etc. Ester cap. III. 9. Si tibi placet, regi, et decem milia talentorum appendam arcarius gazae tuae.

Cap. XX. Denique ipsum Tarquinium execratione postrema hmnaverunt maledicto etc. Execratione postrema, ut ultimis execratur dixit Iustin. XXIV. 2. sumtis in manus altaribus . . inauditis ulti execrationibus adiurat, se sincera fide matrimonium sororis pete vide.

Ibidem: *Quod . . si seculum tuum cerneret studiis virtutis, pniae, humanitatis imbutum ac refertum etc. Acidalius emaculandum mat studiis verecundiae, parcimoniae etc. quo melius haec opp antecedentibus, hominem libidine praecepitem, avaritia caecum, in crudelitate. Sed in eiusmodi oppositione non adeo diligens fuit uti etiam ostendunt quae sequuntur nullum . . superbiae, libidini delitatis extare vestigium. Virtus autem recte accipitur hic pro tua animique fortitudine in sectandis factis honestis ac laudabiliti pudiandisque flagitious: quemadmodum cap. VI. virtus dicitur qua fortitudo atque sapientia appellata fuerat. Confer notanda ad cap.*

Ibidem: *Priscorum duritia ducum, castitate pontificum, conseruatione, petitorum comitate viventem. Eruditiss. Baunius cum tuncum Balduino praetorum comitate, deinceps tamen addit, forsitan petidores sumi pro candidatis. De hac vero re dubitare nos vetembla satis multa. Sic enim Cicero ad Attic. I. Epist. 1. Petitor est adhuc informata cogitatio. Horatius III. Od. I.*

hic generosior

Descendat in campum petitor.

Sic petere pro magistratum petere, apud Sallustium, Liviam et obvium.

Ibidem: *Quum . . libertatem probaret meliore in statu imperare, quam consule se fuisse. Exemplo illi Sulpiciae, quo probi invenire, animadvertere, videre, sumi ostendit Acidalius, plura ei accumulari possunt, qualia attulimus ad Iustin. IX. 7. et Tacit. I. 58.*

Cap. XXI. Quae in medio constituta, et ad publicos usus fun non partim sed in commune conducunt, nec parietibus sed orbe claus nec tecto sed coelo operiuntur. Merito probat Schwarzius, quod MS. exhibetur, ad publicos usus patentia. Addo, sic etiam dare e Puteani, satisque usitatam illam esse verbi patere cum praep. a taxin. Nazarius Pan. cap. XVI. Adesse tibi . . illam maiestatem iectura mendax tenebamus; etsi non ad fidem patebat oculorum. M. Germ. cap. XXII. tanquam nullo magis tempore aut ad simplicitatione pateat animus, aut ad magnas incalescat. Lucanus X. 422

*Et destricta epulis ad cunctas aula patebat
Insidiis.*

Alcimus Avitus lib. II. 101.

*Dum prima salus, experta nec ullos
Simplicitas ignara dolos ad tela patebat.*

Vetus Int. II. Corinth. cap. VI. 11. *Os nostrum patet ad nos . . cor nostrum dilatatum est.*

Ibidem: *Quod creber egressu exspectantibus populis te fateris, nec etc.*
Pro exspectantibus scripsisse Nostrum duco expetentibus, i. e. praesentiam vel conspectum tui expetentibus. ut Max: nunquam iste mirantes explet oculos: magis magisque visus expetitur, et novum dictu praeſens desideratur. Plura ad Tacit. Ann. XIV. 61. *Fateri, confiteri se, pro exhibere (ad tale quid quod ex subiecta materia debeat intelligi) dixit etiam Pacatus infra cap. XXXIX. et XLI. Sic Cicero Q. Frat. I. Epist. 2. non procul a fine: Nostrae tamen causae non videntur homines defuturi. Mirandum in modum profitentur, offerunt se, pollicentur.*

Ibidem: *Nec videri modo patiens, sed facilius adiri, e proximo accipis vota hominum tuorum. Patiens videri, ut Horatius I. Od. 2. 43.*

Almae

Filius Maiae, patiens vocari

Caesaris ultor.

Talemque infinitivum haud raro verbis *pati, sustinere, perferre, tolerare, iungi*, videmus ad Tacit. Ann. XIII. 42. et Lactant. Epitomen cap. LII. 3.

Ibidem: *At noster hic omnibus spectandus offertur, nec magis communem hunc diem atque solem, quam nostrum Imperatorem, videri licet.* Fallitur Acidal. cum emendat *videre licet*: amat enim sic infinitivum passivi adsciscere verbum *licet*, ut ostendimus ad Cicer. Divin. II. 14. itemque ad Salvian. et alios: saepius enim in hac re lapsi sunt viri docti. Sic autem rursus auctor noster cap. XXV. *Ita fieri non licebat amissa, metu reliquorum.*

Cap. XXII. *Dicamne ergo receptos ad servitium Gathos etc.* Livinius cum in MSto inveniret *receptum servitum*, inclinare quodammodo videtur in *receptos servitum*; quod quidem in suo cod. sic plane legebat, nec spernebat Schwarzius, sed duriorem tamen refert usum supini. Praeplacit ergo *receptos ad servitium*, vel potius, ut habet Puteani codex, *receptos in servitium*. Eumenius Constantio Caes. cap. XXI. *Treverorum erra iacentia . . receptus in leges Francus excusat.* Velleius II. 20. ne . . plus . . possent recepti in beneficium, quam auctores beneficii. Dictys Cret. II. 18. *amicitiam Priami adversus Graecos renuens, in pacem fidemque receptus.* Tacitus M. Germ. cap. XVIII. in *haec munera uxor accepitur.*

Ibidem: *Dicam, a rebellibus Saracenis poenas polluti foederis expeditas?* Acidalius malebat *soluti foederis*, sed absque causa sonifica. Silius Italic. XI. 323.

hic erit ille,

Qui polluta dolis iam foedera sanctet, ensis.

Ovidius Metam. X. 353.

neve potentis

Concubitu vetito Naturae pollue foedus.

Ibidem: *Etsi adhuc non est foederatus, iam tamen tuis cultibus tributariorum est.* Rectius cum suo cod. legit Schwarzius, etsi adhuc nomine est

foederatus, adeoque tributi immunis. Atque hoc in uno alteroque cod. reperiebat etiam Puteanus.

Cap. XXIV. *Intelligo, quam difficultem in locum scopulosumque devenerim.* Non maluisset Acidalius *scruposumque vel scrupulosum*, si geminus illi observatus fuisset locus *fste Tullii Divin.* in Q. Caecil. cap. XI. *Intelligo quam scopoloso difficultique in loco verser.* Eandem quoque per metaphoram sic scribit Tusc. I. 30. *Itaque dubitans, circumspectans, hesitans, multa adversa timens, tanquam in mari immenso nostra vehitur oratio.*

Ibidem: *Necesse erit me, vel tacentem publica incommoda vel loquenter, aut ingratum virtuti aut onerosum esse pietati.* Schwarzius ex MS^o suo scribit *ingratum veritati*, quia veritas melius, quam virtus, a pietate distinguitur. Ego vero dubito, an satis adposite dicatur *ingratum esse veritati*, ac propterea mallem (si quid mutandum foret), *ingratum videri, aut o. e. p., vel ingratum meritis tuis aut o. e. p.* Sed bene hic *virtus Theodosii*, seu ad laudabilia quaeque idoneus animi habitus, distinguitur *a pietate ipsius sive clementia* (neque enim cum viro laudato de Pacati pietate hic cogitari licet) ut ostendunt talia loca: *Incert. Pan. Constantino Aug. cap. XXV. Debetur enim divinitati et simulacrum aureum, et virtuti scutum, et corona pietati.* et cap. XXVI. *parum est enim optare tantae virtuti tantaeque pietati, quem longissimum habet vita, progressum.* A. Victor V. *Illustr. cap. XIX. ob egregia militiae facinora a Postumio optionem munerum accipiens equum tantum et hospitem summis, virtutis et pietatis exemplum.* Forte autem legendum, *aut ingratum virtuti tuae, aut onerosum esse pietati.*

Ibidem: *Alta licet vulnera . . ostendat Hispanus, sed in dolore summo habet suum . . solarium.* Saepius ita particulas *licet, eti, tametsi etc.* sequitur *et sed*, ubi aptius abesse videri posset, ut vidimus ad Novatian. de Trin. cap. VI. et plura docent exempla in Tursell. lib. de Particulis. Hinc Hegesippi I. 12. rescripserim: *Ea tametsi reliquis praestabat omnibus, sed Pharisaeis quasi inferior obtemperabat.* ubi vulgo legitur: *Ea tamen reliquis etc.* Sic Caesarius Homil. IV. *Licet bonum est ut sit semper purgatus a malis, sed grave malum est, si non proficiat in bonis.*

Cap. XXV. *Et cum domi atque secreto solis coniugibus ac liberis credidissemus furtivum dolorem, procedebamus in publicum non nostrae fortunae vultu,* Elegans genitivi usus in his nostrae fortunae vultu, i. e. vultu cum fortuna nostra congruo. Livius XLII. 62. *Ita tum mos erat, in adversis vultum secundae fortunae gerere, moderari animos in secundi.* Ovidius Trist. I. 1. 4.

Infelix habitum temporis huius habe.

Salvian. Gub. VI. pag. 208. *temporis quoque ipsis vultum festivitatis nostrae induimus.* Adde quae adnotavi ibid. pag. 205. uti et ad haec Taciti Ann. XV. 52. *balneasque et epulas inibat, omissis excubiis et fortunae sua mole.* Confer etiam supra cap. XIV. *Tuae, Imperator, epulae . . locorum ac temporum fructibus instruuntur.*

Cap. XXVIII. *Nec enim . . exercendis invigilabat metallis, ut latentia naturae bona in usum arcessoret etc.* Quia alicubi editum inveniebat Acidalius exserendis pro exercendis, hinc refingebat, egerendis invigilabat metallis. Sed alterum minime sollicitandum. Livius XLV. 29. Metalla quoque auri atque argenti non exerceri; ferri et aeris permitti.

Cap. XXX. *Ut qui sub nomine pacis ludere, et primi sceleris poenas serari quiescendo potuisset. Lucrari poenas pro vitare.* Paulinus Nolanus spist. XIV. 3. *Laetificati igitur hac Dei misericordia, qua respererat in onum humilitatem nostram, ut gravissimae anxietudinis poenam lucoraremur, un pariter etc.* Quintil. Declam. IV. 9. *Igitur ne supplicia properato acrarentur obitu, rursus in poenam nacentes inseptuli corporis revocavit uaria.* Statius Theb. IV. 531.

adigitque expromere vias

Usque retro, et tandem poenarum lucra fateri.

legesippus III. 17. *Sed id imbecillitatis suffugium est, non virtutis trophaeum, captare lucrum suppliciorum.* Apuleius Metam. VIII. pag. 161. *ed quid mora temporis dignum cruciatum lucraris, et meos forsitan tibi satiferos imaginaris amplexus.* cum nota Pricaei. Consule quoque Intt. sicer. in Ver. lib. I. 12. Hygini Astron. II. 40. et Lucae Actor. Apost. XVII. 21.

Ibidem: *Tibique, Imperator, imponeret servatae adhuc veniae fidem, incendi necessitatem.* Lege cum Acidalio: *servanti adhuc veniae fidem;* dque non Schwarzius solummodo auctoritate sui MS. probavit, sed etiam in suo legit Puteanus.

Ibidem: *Ut ab ineribus verterentur armati, et qui obluderant mortales pectora, darent terga verberibus.* *Vertere pro in fugam vertere, sati* Latine dici, vidimus ad ista Dict. Cretensis II. 1. *Evolant navibus: intensaque ira custodis caedere, neque versis his atque in fuga parcere.*

Cap. XXXI. *Res ipsas interrogemus, et quae certissima conjectatio est, colligamus gerenda gestis.* Prosopopoeia haud invenusta, sic res iisque ac personae interrogari dicantur: de quo plura ad verba Taciti Agric. cap. XXXIV. *Nunc vestra decora recensete, vestras oculos interrogate.* Observatu digna hic ista Ciceronis pro Sulla cap. XXVIII. *Vita P. Sullae torqueatur: ex ea quaeratur, num quae occultetur libido etc.* quod iure optimo vindicari a Manutio existima.

Cap. XXXII. *Quin si quando difficilior frumentaria res fuisset, in omnem patienter fererat, et quam numero arctarat annonam, comparcendo arabat.* *Arctare numero annonam dixit imitatione, ut videtur, Velleii Paterni II. 10.* Notatur Domitiae familiae peculiaris quaedam et ut clarissima, ita artata numero felicitas. ubi frustra a nonnullis coniici sacrata umero f., vere statuit Heinsius, et hic Pacati locus etiam aliquomodo astis est.

Cap. XXXIII. *Quid in ceteris saltem simile deprehendimus? maxime rerum temporumque facies altrinsecus conferamus, et hos etc.* *Altrinsecus pro utrimque, ex utraque parte, praeter hos quos in partes hic vocavit Livineius, etiam dixit Vetus Interpres II. Paralipom. cap. IX. 8.* *'ecit quoque . . scabellum aureum et brachiola duo altrinsecus, et duos etc.*

Ibidem: *Illos vela facientes data ventis classis attulerat: hi longum iter sub armorum fasce carpebant.* Pro attulerat facile quispiam malit appulerat; sed dissuadent, quae adnotamus pro integritate loci Taciti Hist. III. 43. *Adversa tempestate Stoechadas Massiliensem insulas adfertur.*

Ibidem: *Quae tandem ut collatio posset esse populorum, etiam si tanta non esset dissimilitudo caussarum, ut ab illis fuerit etc.* Vacare quibusdam visum illud ut ante collatio; nec sane, quamvis secus iudicaverit Acidalius, locum hic satis congruum habet. Facilius certe ferren codicis Schwarziani scripturam, *quae tandem vel collatio etc.* Sed genitum puto, quod primo conieceram, ac deinceps codicis Puteanei fide stabili deprehendi, *Quae tandem ulla collatio etc.* ut Mamertin. Geneth. cap. VI. Quae ulla unquam videre secula talem in summa potestate concordiani? Idem Grat. Act. cap. X. *Illud vero cuius miraculi est, neminem ullum in tanto rerum paratu sensisse dispendium etc.* Min. Felix Octav. cap. XI. quis unus ullus ab inferis vel *Protesilai sorte remeavit . . ut exemplo crederemus?* Cic. de Fin. III. 15. *Deinceps explicatur differentia rerum; quam si non ullam esse diceremus, confunderetur omnis vita, ut ab Aristo.*

Cap. XXXIV. *Spumat decolor cruento fluvius . . utque se tibi possit speciati imputare militia, ipsum . . absorbit etc.* *Imputare se alicui, pro iactare, commendare, aliquem sibi obligare, rursum occurrit cap. XL.* Scimus . . ita te cuncta administrasse, ut non possint se tibi imputare successus. Prudent. in Symm. II. 1087.

*Fertur per medias ut publica pompa plateas,
Pilento residens molli, seque ore reteco
Imputat Atonitae virgo spectabilis urbi.*

Ibidem: *Fluvius . . ipsum . . avidus gurgitibus absorbut, et ne morti sepultura contingaret, cadaver abscondit.* Notari Acidalius vult morti pro mortuo. Mortuo autem ex suo codice pro morti rescribit Schwarzus. Ego alteri cum Acid. inhaerendum arbitror: in morti enim per ellipsis admodum vulgarem facile subaudias eius, et morti eius pro illi mortuo, vel illi post mortem, aequa usitata dicendi forma est. Mamert. Grat. Act. cap. XXVII. et cuius armis vitam impugnatam sciebat, mortem eius ornauit. i. e. illum mortuum. Cicero pro Sextio cap. XXXVIII. *Eius igitur vitam quisquam spoliandam ornamentis esse dicet, cuius mortem ornandam monumento sempiterno putaretis?* Philipp. IX. cap. 6. *Nam si mors legati sine caede atque ferro nullum honorem desiderat, cur decernit honorem sepulturae? . . Gratissimus in eius morte decoranda, cui nullam iam aliam gratiam referre possumus.* pro Cluent. cap. LXXI. nunc vero quid erit profectum, nisi ut huius ex mediis insidiis vita ad luctum reservata, mors sepulchro patris privata esse videatur? Sic pro Milone cap. XXXII. ac saepius ille. Quintilian. Declam. CCCXXIX. pag. 668. *Non satis est ei . . dum vivit honorari . . Habeatur aliquis etiam morti honor, et . . ostendatur in foro sepulchrum etc.* Valer. Max. IX. 2. Ext. 2. *vivorum corpora, cadaveribus adversa adversis alligata atque constricta*

.. tabescere simul patiebantur, amari vitae pariter ac mortis tortores.
Lucan. V. 279.

*non anima fugiente ferire,
Atque oculos morti clausuram quaerere dextram.*
et lib. IX. 233.

*perierant tempora vitae:
Mors eat in tutum: iustas sibi nostra senectus
Prospiciat flamas.*

Florus III. 15. *Insultatum quoque mortis reliquias, et . . caput . . auro pensatum est. Sed ibi mortis reliquiae esse possunt ea, quae mors reliquerat, vel quae post mortem reliqua erant, ut reliquiae caedis, cladis, bellorum etc. apud Livium aliosque.*

Cap. XXXV. *Tanto ceteris satellitibus audientior, quanto exertiorem speram navabat tyranno frater tyranni. Merito vox exertiorem se probavit Grutero ac Livineio, illam etiam in Statio Gellioque restituenti. Apuleius Metam. II. pag. 40. Nam cum corporis mei custos hic sagacissimus exertam inihi teneret vigiliam etc. i. e. diligentem, ut exponit Præcaeus. Fertullian. contra Valent. cap. III. qui talia negare facile producunt, neque exerte defendunt. quem locum et alia Barth. adducit ad Stat. Theodid. I. 413. Ammianus XVI. 12. et vulnerati nondum effuso cruore, ad undendum exerti consurgebant. Sic enim ibi recte emaculata MSS. scriptura exercitus consurgebant.*

Ibidem: *Milites pristinae virtutis, Romani nominis, imperatorum demique memores, caussam publicam manu agere. Sallustius Iug. cap. LVIII. 3. Ceterum ex omni multitudine non amplius quadragesita, memores Romani nominis, grege facto, locum cepero . . editorem. Catil. cap. LVIII. 12. Quo audacius adgredimini, memores pristinae virtutis. ubi vid. Cortino. Livius XXV. 38. quo documentum dedidisti hominibus, non cum Scipioniis extinctum esse nomen Romanum; et cuius populi vis atque virtus non obvta sit Cannensi clade, ex omni profecto saevitia fortunae emersurum esse.*

Cap. XXXVI. *At ubi impulsa acies frondeque laxata et fiducia in pedes versa sit, ire praecipites etc. Quia sic Nazarius Paneg. cap. XXVIII. Relaxaverit acies, aut frons impulsa titubaverit, fiducia manuum ad pedes migrat. Acidalio elapsum in Pacati verbis videbatur manuum post fiducia. Quod quidem viri acutissimi iudicium ut ab omni veritatis specie neutquam abhorret, ita illi, invitatis libris, applaudendum esse vix crediderim; quoniam fiducia in pedes versa recte dicitur, cum omnis in illis solummodo fiducia posita sit. Ovidius Halieut. 62.*

*Altera pars fidens pedibus, dat terga sequenti,
Ut pavidi lepores.*

i. e. non manibus sed pedibus fidens. Metam. IX. 120.

*quo te fiducia, clamat,
Vana pedum, violente, rapit?*

Sulp. Severus H. S. I. 33. *Tum vero nutu Dei in fugam versi . . opne praesidium in pedibus habere. ubi alia eiusmodi.*

Ibidem: *Miles urgere cminus, cominus, gladiis, hastis, punctum,*

caesim ferire. Alii poplitibus imminere, alii terga configere, aut etc. Ca Bene MStum suum referre putat Schwarzius *frontibus imminere pro pe- plitibus imminere*. Sed cum hic de persequeudis fugientibus sermo sit, mihi, cum pace viri eruditissimi, alterum antiferendum videtur. Atque ita Horatius, iam a Puteano huc citatus, lib. III. Od. 2. 14.

*Mors et fugacem consequitur virum,
Nec parcit imbellis iuventae
Poplitibus timidove tergo.*

Sic etiam Silius Ital. X. 37.

*Nam Labienus obit, penetrante per ilia corno:
Fratres hic humero cecidere, hic poplite caeso.*

Adi et Drakenb. ad lib. IV. 343.

Ibidem: *Et quos cursu continere non poterant, iaculis occupari.* Quamvis tenere pro tangere, prehendere, comprehendere, satis frequens sit, dispar tamen ratio compositi continere, ideoque Grutero accesserim emendantii contingere, quemadmodum optatam cursu contingere metam, i. e. ad illam pervenire, apud Horatium A. P. 412.

Ibidem: *Illi mutilis excisisque membris reliqua sui parte fugiebant.* Haud facile damnaverim, quod pro mutilis in Schw. aliisque apographis exstat inutiles. Sic enim cuncti libri Lactantii V. 20. cur ergo tam crudeliter vexant, cruciant, debilitant, si salvos volunt? aut inutiles facient, quibus velint esse consultum? ubi hunc vocis usum, mihi quidem, satis probavit exactissimus Bunemannus.

Ibidem: *Manus illa . . submissis precabunda vexillis petuit veniam necessitatis. Necessitas pro re necessaria, vel ad quam necessitas nos cogit. cap. XXX. Non id temeritas, sed necessitas erat. cap. X. et quicquid homines vocamus laborem, vestra natura est. i. e. vobis naturale.* Vide ad Iustin. XXI. 5. 9.

Cap. XXXVII. *Iam quounque tulisses gradum, sequi, circumcursare, praecedere, vias denique, quibus ferebaris, obstruere. Nullus cuiquam mitive respectus blandam tibi faciebat iniuriam contumacia gaudiorum. Nonne praestat, ita distingui: Nullus cuiquam (sc. erat) sui tuive respectus. Blandam tibi etc.? An potius legendum, nullo cuiquam sui tuive respectus, blandam tibi etc. i. e. dum nullus . . respectus est? Sin autem, renentibus codicibus, nihil novatum malimus, nullus cuiquam sui tuive respectus erit, omnium sui tuive negligentia, vel quisque nullum sui tuive respectum agens. quam formam pluribus exemplis illustramus ad Sallust. lug. cap. XXXI. 1. Multa me dehortantur a vobis (lego a verbis) Quirites . . opes factionis, vestra patientia, nullum ius. i. e. omnis iuris amissio vel ademptio.*

Ibidem: *Pueros tibi longam senectutem voventes. Ita bene emendatum pro longam servitutem. Sic cum Ovidio aliisque Silius III. 94.*

te longa stare senecta

Aevumque extendisse vclim.

ubi, ut hoc obiter notemus, Heinsio tentanti *longae instare senectae*, refragantur quae ipse de verbo *stare* pro manere, durare, adscripsit ad lib. II. 639.

Cap. XXXVIII. *Quin ipsos vias implicabat errores, et nunc dexter ut laevis, nunc vestigiis suis obvius, incertum iter ancipiti ambage texebat. Texere iter est illius cursum modo in dextram, modo in sinistram partem flectere.* Severus de Mortib. Boum vs. 70.

At parte ex alia, qui vitulus modo

Lascivas saliens texuerat vias,

Ut matrem subiit, mox etc.

Virgilii Aen. V. 588.

Ut quondam Creta fertur Labyrinthus in alta

Parietibus textum caesis iter, ancipiitemque

Mille viis habuisse dolum, qua etc.

Ibidem: *In oppidum semet Aquileiense praecepit . . ne poenam frumentando differret. Quamquam quae poterat ulterior esse dilatio, cum ita . . miles insisteret, ut paene omnem, quae est secuta, pompam ultio festinata praeceperit. Acidalius legit poenam ultio f. p.; citra plane, quam necessarium mihi videtur: cur enim non credamus, loqui nostrum de pompa triumphali, in quam nihil fere reliqui faceret ultiionis ardor?*

Cap. XXXIX. *Negant imo se suis vectos esse corporibus, sed tanquam per aliquas imagines somniorum, absentes praebuisse gestantibus ventis visorum ministeria membrorum. Pro absentes nonnullis legi placebat obsequentes. Sed absentes, ni me ratio fallat, hic dicuntur, quibus mens pars sui primaria non constat, quique cogitatione et sensu a se ipsi, adeoque a loco, ubi sunt, quodammodo absunt.* Ovidius Metam. XI. 700.

Nunc absens pereo, iactor nunc fluctibus absens

Et sine me me pontus habet.

ubi consulatur Heinsius.

Cap. XL. *An ego . . dubitaverim illam specialem quandam felicitatis tue dixisse militiam? . . fatearis necesse est, quantum te in bello, tantum fortunam tuam egisse post bellum. Felicitatem et fortunam Imperatoris vocat genium ipsi propitium, qui eum tueretur, consiliaque et facta eius singularem in modum secundaret.* Mamertinus Maxim. Aug. cap. XI. *Vestrae, inquam, fortunae, vestrae felicitatis est, Imperator, quod iam milites vestri ad Oceanum pervenere victoria.* Eumenius Constantino Caes. cap. XVI. *Adeo, Caesar, hoc etiam reipub. tribuit vestra felicitas, ut nemo Romanus occideret, imperio vincente Romano.* Sic idem Constantino Aug. cap. VIII. dixit felicitatem reipubl. et Nazarius Pan. cap. XXXVII. *felicitatem Romanam.* Livius XXV. 38. *Ne tamen subita res et nocturnus terror etiam non suae fortunae consilium perturbaret, alloquendo etc.* Statius Thebaid. II. 195.

iuvat ingressos felicia regni

Omina, quod superest facti vitaque laborum

Fortuna transire tua.

cum adnotatione Barthii.

Ibidem: *Cui (fortunae) si vocem demus et iudicem, nonne prolixa tuam enumerabit operam, et ut virtutibus tuis multa concedat, sibi aliquam vindicabit? Malim cum MS. Schwarzi sibi aliqua vindicabit?*

Ibidem: *Et cur, queso, non demus ut accipiamus utriusque partis ad-*

*serua, cum sit quae viceris tua? Legendum cum MSS. Puteani cum sit
quae vicerit tua.*

Ibidem: *Audio constantiam dicere, bellum atrox periculosumque suscepit; memorare patientiam, immensum iter . . semper armata, saepe iuina, toleravi; tenere prudentiam, partita sum militem et multiplicavi arte timorem . . omnes postremo clamare, quid tibi debemus, fortuna, quam fecimus? Facere fortunam similiter dixit Livius XXXIX. 40. In hoc viro tanta vis animi ingenique fuit, ut quocunque loco natus esset, fortunam sibi ipse facturus fuisse videretur. In praecedentibus autem, tenere prudentiam, depravatum omnino existimo verbum tenere, quod sic condere notare non solet. Venerat in mentem, cum Acid. coniicere tendet, ut hoc sensu pleniore valeat tendendo (caussam contra agendo) dicere: quomodo verba nisi, pugnare aliaque nonnunquam adhiberi, in Lect. Tullianis obseruavimus. Hariolabar etiam, inferre prudentiam, ut Lactant. VII. 13. Hermès naturam hominis describens, ut doceret quemadmodum esset a Deo factus, haec intulit: Kal zō cūrō etc. ubi adeatur Bumannus. Sed impensis nunc arridet mihi, iterare prudentiam, i. e. repetere, referre, memorare. Mamertin. Grat. Act. cap. XXX. Superfluum forte videatur, quae vosmet ipsi vidistis, iterare: neque enim auribus expetuntur, quae fuerint usurpata luminibus. Plautus in Casina V. 2. 5:*

*Operam date, dum mea facta itero: est operaे auribus percipere.
Ita ridicula auditu, iteratu ea sunt, quae ego intus turbavi.*

Quae exempla pluraque collegi ad verba Iustini V. 7. In foro deinde coēunt, atque ibi perpeti nocte fortunam publicam questibüs iterant.

Cap. XLI. *Hinc reorum usque ad damnationem metus, postea attonitus stupor, et ex desperatione securitas, et ad locum supplicii voluntaria . . properatio. Cum in suo legeret Schwarzius poena attonitus stupor, pro postea a. s., inde comminiscetur, poena attonitus stupor. Sed quavis attonitus quoque pro attonitus exhibeat codex Puteani, cum nexu tamen orationis sic minus congruere puto dativum illum attonitus, vocesque stupor, securitas et properatio melius, una cum zō metus, ad genitivum reorum referri. Dicitur autem attonitus stupor, ut attonita feritas, apud Eumen. Constantino Caes. cap. IX. et attonitus tumultus, pallor, metus, terror etc. apud Senecam Trag. Lucanum, alias.*

Ibidem: *Ut nihil de servis loquar, qui verbera vitavere suspensiō, et motus heriles usque ad praecepsititia fugerunt. Pro motus Acidal. suspicatur metus. Posset item minas vel manus. Sed contra consensum librorum quidpiam moliri non necesse est, et possunt motus heriles accipi pro ira comminationibusque herilibus. Hegesipp. I. 40. tantisque fremebat indignationis suae motibus, ut ipse Herodes . . pro reo suo . . interveniret. Alcim. Avitus lib. IV. 388.*

*At pius ex alto contemplans talia rector,
Exsertas revocat, sedatis motibus, iras.*

Paulinus V. Martini lib. III. 156.

*Efflabat saevum per verba furentia virus . .
Effundens cassas, iam fractis motibus, iras.*

et lib. V. 510.

*ne crede meo te forte notatum
Iudicio, aut subiti signum hoc existere motus,
Haec pietas, non ira fuit.*

Ibidem: *Et recipere interitum statim totum. Sic modo locutus fuerat
n his, nondum clausis tota morte oculis. Ita Quintilianus Declam. II.
17. Unde tantum virium Caeco, ut in uno ictu mors tota peragatur? et
xp. 18. Quid? quod necesse est, nulla mors inquietior sit, quae statim tota
st. Seneca Phoeniss. 47.*

*Omitte poenas languidas longae morae,
Mortemque totam recipe, quid segnis traho?
Quid vivo?*

ibi vide Gronovium; qui tamen non erat cur vellet, *quid segnis traho
quod vivo?* ut ostendimus ad Sallust. Iug. cap. LXVII. et ad Lactant. de
M. Persec. cap. L. 3.

Cap. XLII. *Ilia (fortuna) . . . animum eius obtudit et gladium: illa
expeditam in vulnus manum percussit et tenuit. Non damnum percussit,
. e. invasit, contudit, opprescit. Cogitabam tamen repercussit, vel po-
tius, quod et aliis placuit, perculit, i. e. horrore affecit. quemadmodum
utonitam manum plus vice simplici Ovidius dixit, et manibus solenni-
igura tribuuntur saepissime, quae proprie in animum hominis convenient.*

Ibidem: *Nisi vero . . . carnificem Diris comitatus ultricibus obsidebas,
et irata minax umbra ob os eius oculosque fumantes infernis ignibus tae-
das . . . quatiebas. Schwarzius cum suo apographo, legebat irata minis
umbra, vel etiam, irata minaxque umbra. Mihi vero magis probatur vul-
gata lectio, in qua vox minax sic ablativo construitur, ut in his Senecæ
Troad. 465.*

*talis incessu fuit . . .
Sic celus humeris, fronte sic torva minax.*

et Ovidii Trist. I. 2. 23.

*Quocunque adspicias, nihil est nisi pontus et aer,
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.*

Cap. XLIII. *Nec tu illum . . . in conspectum tuum venire voluisse,
. . . nisi famam confutare mendacii, tegue purgare eodem teste, quo insi-
mulatore, voluisse. Durum nimis est hoc quo insimulatore, pro, qui in-
simulator fuerat. Quocirco legendum ominino censeo, quo insimulare,*
prout MS. Schwarzi habet.

Ibidem: *Habet vires, habet nescio quos internos mens scelerata car-
nifices, aut etc. Acidalius coniectabat, Habet vero, habet etc. vel potius,
habet mens, habet etc. Priorem autem scriptiōnem, Habet vero, habet etc.
merito fide codicis sui amplectebatur Schwarzius, ac praeterea duo etiam
adserunt Puteanei.*

ADVERSARIA CRITICA
IN
COELII SEDULII
CARMINA ET HYMNO^S*

IN EPIST. AD MACEDONIUM

Pag. 2. *Priusquam me . . . censeas . . . huius apud te facti causas expurgem.* Sensum postulare putabat Cl. Christ. Cellarius, *expurgo vel liceat expurgem.* Evidem facile ferrem *expurgem*, pro age *expurgem*, nisi cum insolentior phrasis sit *expurgare facti causas* pro in excusationem adferre, praestare videretur *exponam* vel *expromam*. Ovid. Metam. IV. 468.

et exponit causas odlique viaeque.

* Ex ed. Sedulii ab Henr. Ioan. Arntzenio curata (Leovardiae 1761. 8.) qui in praefatione scripsit haec: „Tandem huic Editioni“ inquit „non parvum decus addidit, dum inter vivos numerabatur, Thomas Wopkensius, suis in rem litterariam meritis conspicuus. Eum enim „cum adsiduus hortari non destisset, ut *Animadversionibus* istis „*Criticis*, quas quondam Misc. Obs. Critic. [Nov.] in Auctor. vet. „et recent. tom. IV. pag. 252. cum publico communicaverat, adderet „aliquid aut detraheret, mox ad me Harlinga transmisit *Adversaria* „haec, uti vocavit, *emendatoria*, quae ipsi textui, ut vides, subiecta „facile pro ineditis adhuc haberri possunt. Morem, quem sibi in aliis „praescriperat, in his quoque servavit; ut manum potius emenda- „tricem sola conjecturarum ope, quam quidem Codicum auctoritate „adiutus admovere voluerit. Quid ea in re praestiterit, non definio. „Sit iudicium penes aequum Lectorem. Elegantia certe ex posterio- „ris aetatis scriptoribus ipsum adduxisse, nemo benignior iudex ne- „gabit. Postquam autem telam hanc vix pertexerat Wopkensius, eo „abit, unde negant redire quemquam. Ex ultima tamen voluntate „hoc me legato honorare voluit, ut ea, quae in Sulpitium Severum, „Tacitum, Lactantium, Boetium, Frontinum, Phaedrum, Valerium „Maximum, Ciceronem, Augustinum, aliasque conscripserat, bei „juris fierent, ut deinde meis auspiciis dias luminis auras adspice- „rent, ubi prima adulgeret occasio. Illud eo lubentius memoro, ut „si quis his scriptoribus manum admovere animum induixerit, ex iis „talia haurire possit, quibus egregie ornarentur. Interim cum viventi „Wopkensio pro hoc in Sedulum amore, et propenso erga me animo „gratias exhibere nequeam; sinite, beati Viri optimi Manes! ut eas „publice nunc vobis reddam. Tu vero mecum, L. B. hoc Parente „orbatum opus, benevola fronte et fausto faventis animi indice, ut „debet, excipe!“

et Fastorum III. 725.

*Carminis huius opus, causas expromere, quare
Vilis anus populos ad sua liba vocet.*

Pag. 6. *ad frugem bonaे messis.* Emendaveram dudum, *ad frugem
bonae mentis*, cum sic allegari ex MS. suo hunc locum conspicerem a
Casp. Barthio Adv. XII. 19.

Pag. 8. *voluntarius.* Vocem *voluntarius*, quam non agnoscit Codex
Almelovenii, verborum *suo ingenio* interpretamentum esse iudicabat Cela-
liarius, nec veri sane absque specie. Forsan tamen eiusmodi hic pleonas-
mus est, a quo non multum eiusmodi exempla abludunt: Virgil. Georg.
II. 10.

*Namque aliae nullis hominum cogentibus ipsas
Sponte sua veniunt.*

Cicer de Fin. II. 10. *Cum sua voluntate, nulla vi coactus . . . , Cartha-
ginem revertisset. Lactantius V. 20. non expetimus, ut Deum . . velit
noli, colat aliquis invitus. Iustinus XXIV. 4. ut etiam reges non lacequti,
ultrō pacem ingenti pecunia mercarentur.*

Pag. 11. *Accepit testimonium beati iam meriti, et euangelicae sacra-
mentum doctrinae. Sic cum Editionibus et MSto Almelov. vulgavit Cellari-
lius. Accipere euangelicae doctrinae sacramentum est illam amplecti, eius-
que lumine illustrari. Lactant. lib. I. 1. Nobis autem qui sacramentum
verae religionis accepimus, cum sit etc. Sed ille sensus hoc loco plane
incongruus et ineptus est, ac sequentia ista, legimus enim etc. quasi
manu nos eo ducunt, ut rescribamus ex Cod. Lipsiensi: Accepit t. b. i.
meriti Euangelicae sacramento doctrinae, i. e. per sacram doctrinam Euan-
gelicam. Vide porro, ne legendum sit, beatitudinem meriti. Alterum vero
congruit cum usu improprio adiectivorum Nostro aliisque poëtic familiari.
Sic lib. II. 5.*

Mortali sub lege iacens.

i. e. mortalitatis vel mortalis. lib. IV. 28.

Quae Christo collata datur sub paupere forma.

vs. 272.

Lazarus occidua tumulatus sorte iacebat.

Talia sunt *morsus ieiuni, lib. I. 157. orba ubera, lib. II. 126. sancta pe-
ricula, vs. 132. naufraga brachia, lib. III. 54. clementia vestigia, lib.
IV. 67.*

Columbae simplicia. Legerim: et columbae simplicitatem non amittat.

Pag. 12. *In libris secularibus.* Facile cuiquam in memtem veniat, non
in litteris secularibus eruditum. At nihil immutemus. Sic Vetus Int. Da-
nielis I. 17. *Pueris autem his dedit Deus scientiam et disciplinam in
omni libro et sapientia.*

Pag. 13. *Adlecta.* Respicitur ad honorem, quo quis, post recursos
in aula et comitatu Principis labores, adlegebatur in ordinem Senato-
rium, et Clarissimatus dignitatem adsequebatur: ut observat Iuretus ad
Symmach. VII. Epist. XCV.

Habitat. Lege: habitat.

Nisi sexus licentia. Donec melius, quid sexus licentia sit, edocear,

suspiciari liceat ut nisi sexui licentia defuisse, i. e. ob sexum: quemadmodum dicitur, non licet hoc aetati mea, pro eo, non licet hoc mihi ob aetatem vel in hac aetate.

Pag. 14. *Invidiose deterreas*. Barthio licet probari videatur, quod in MSto exstat *deteras*, verum tamen arbitror esse *deterreas*. i. e. per terrorem a te removeas. Hegesippus I. 11. *Hoc solo facto amplius populum, quam bello deterruit, ita ut . . . octo millia Iudeorum . . . dicederent, quibus fugae finis mors Alexandri foret*. Cicero anteq. iret in ex. cap. X. *Nolite cum supplicem a vobis abstergere et excludere, qui in suo etc.*

Pag. 16. *Congregans ordinavi*. Barthius fide Codicis sui volebat .. *congregans adunavi*: bene, si, quo sensu idoneo libri hi *adunati* dicantur, nobis ostendisset. Burmann. ad Petron. cap. XXXVIII. praefert, quod habet MS. Pulmanni .. *congregans, curavi*: cuiusmodi tamen usum verbi *curare* satis dilucide non probat. Si quid igitur sit in vulgata scriptura mutandum, placeret: *quis (vel quibus) . . . quatuor Euang. dicta congregare curavi, vel, quos . . . g. E. d. congregans adornavi*.

IN PROLOGUM

Vs. 10. *Nec numerantur*. Illustr. Nic. Heinsius scribi volebat: *Q. m. adnumerantur opes*. Nihil autem hoc opus est, quoniam *nec sic in aliis formis pro non venit, atque eodem modo loquitur Commodianus* Instruct. XVI.

*Sunt alia praeterea daemonia fanis,
Quae nec numerantur: adhuc etc.*

Vs. 11. *Nutrit*. Hic rursum ab Heinsio dissentendum, mittit reponente pro *nutrit*, quod hic ob sequens verbum *creat* non minus concinnum, satisque etiam est in hac forma frequens, ut demonstrat nota Burmanni ad Ovid. Metam. II. 366.

IN LIBRUM I.

Vs. 12. *Delectet*. Praeferam quod Fabric. edidit *delecter*, quia sic in Praefat. ad Maced. *Armis, quibus adsuetus est dimicare, delectatur et ludere*. Saepius cum tali infin. reperitur verbum *gaudere*, ut lib. V. 221. et alibi: nec non *voces laetus, defessus* etc.

Vs. 14. *Facturam*. *Factura* pro re facta vel creata iterum dicitur lib. II. 21. Sic Vetus Int. Psalm. XCII. 1. *Delectasti me, Domine, in factura tua: et in operibus manuum tuarum exultabo*. Hoseae XIII. 2. *Constatile . . . factura artificum totum est*. Cyprian. Hab. Virg. pag. 99. *Quod opus Dei et factura et plastica adulterari nullo modo debeat*. Sic Prudentius aliique.

Vs. 24. *Cecropii cepit*. *Cepit* quidem e MSS. Barthii edidit *Cellarius, sed in aliis libris exstat serpit et sepit*. Inde autem (ut mihi significavit eximiae spei iuvenis Henr. Io. Arntzenius) Clar. Ioan. Con-Schwartzius communiscebat *carpsit*, ut in his Virg. Aen. IV. 2.

Et coeco carpitur igni.

I ut mihi plane genuinum videtur, sic quia aliquo modo offendit forma *Attica doctrina veneni Cecropiū*, vix equidem omnia hic pertata esse arbitror, nisi hoc modo legamus: *Quos vanis dedita curis* *a Cecropiis carpit doctrina venenis. Aptius doctrina venenis carpere* dicitur, quam *veneni doctrina*. Ita autem verbo hoc cum aliis uti Lucanus lib. IX. 741.

Ecce subit virus tacitum, carpitque medullas

Ignis edax, calidaque incendit viscera tare.

lentius Dipt. XII.

Fervebat via sicca eremi, serpentibus atris,

Iamque venenati per livida vulnera morsus

Carpebant populum; sed etc.

te sane, perque perissologiam poëtis præsertim familiarem, dicitur *in letale*, sive virus, *carpere venenis*, quum et Tacitus ita loquatur . XIII. 15. *Cubiculum Caesaris iuxta decoquitur virus, cognitis antea* *enim rapidum*. Huic emendationi favet quoque Prosa Sedulii, quam habere intelligo: *Hanc membris medicinam letalibus adhibete, quos* *ae disputationis vana serpit (lege et hic carpit i. e. fatigat et consu-* *o intentio, et Attici dogmatis insanabilitis disciplina Cecropiae sau-* *veneno doctrinæ. ubi sauciare veneno est, quod hoc loco carpere* *mis.*

Vs. 31. *Fana. Tentabam, quid vana, ut vana colere* vs. 220.

Heu miseri, qui vana colunt, qui corde sinistro

Relligiosa sibi sculpti simulacra etc.

vana iunguntur cum religiosis simulacris, ut hic cum cere ac lapidi-

At sensu luculentiore retinebimus fana, quomodo Tempa idolola- *a passim appellantur apud Patres. Comodianus Instruct. Praef.*

Ego similiter erravi tempore multo

Fana prosequendo, parentibus insciis ipsis.

itimaque phrasis est *colere tempa, fana, pro religiose visitare. Ovi-* *Metam. XI. 577.*

Omnibus illa quidem superis pia tura ferebat,

Ante tamen cunctos Iunonis tempa colebat.

ex Virgilio, Seneca Trag. aliiisque exempla addi possunt.

Vs. 45. *Ades. Verbo composito adesse pro simplici utitur Noster,* *uti infra vs. 128.*

Vox denique verbum,

Verbum Christus adest.

ne ita lib. II. 100. lib. III. 136. lib. IV. 207. lib. V. 106. Comodianus alibi, si bene memini, et Instruct. LXXII.

Pauperies sana quid nisi divitiae adsunt?

enim legerim pro vulgato *adsint*, ut sensus sit: quid pauperies sana nisi divitiae? et syllepsis similis illi Ovidii, *quid enim nisi vota super-* *t?* pro superest. Hegesipp. IV. 7. *Ut . . sanctae illudant* *rationi,* *e nobis semper veneracioni atque reverentiae adfuit. et cap. 11. Quem* *entes Gadarenenses configiendi votum habebant, sed qua via inaccessibile*

id sibi adforet, non reperiebant. Ita quidem nulla varietate Edit. 1544. sed in Colon. 1575. margo priore loco fuit, posteriore *foret* exhibet; neque alibi compositum sic apud illum auctorem occurrere existimo. Fortunatus de Part. Virg. col. 688.

*Cuius iustitia est lumborum cingulum, et idem
Eius remis adest cinctoriumque fides.*

et col. 691.

*Celso super cedras et vasta cacumina montis
Subque tuis plantis et rota solis adest.*

et rursus ibidem:

*Lychnites hebes est, cedit tibi Lucifer videns:
Omnibus officiis lampade maior ades.*

Vs. 49. *Inque diem.* Hoc est: . . utque interdiu ac nocte utriusque luminis fulgendi spatium accurate observas et disponis. Istum usum dictionis *in diem, in noctem* pluribus illustramus ad verba Lactantii II. 9. *Nam sicut sol, qui oritur in diem etc.* et Taciti Ann. VI. 20. *Qualem in diem Tiberius induisset, pari habitu.* quippe sic illic cum Barthio legendum censeo.

Vs. 60. *Praesule.* Confer Hymno I. 13.

*Arca levatur aquis, homines ne perderet aequor,
Ne pereant homines, arca levatur aquis.*

Horum autem verborum, ut *mystica virtus, Quod etc.* hunc sensum esse puto: ut miraculum hoc, typum continens, praemonstraret, homines omnes per delicta mortuos ope crucis Servatoris per baptismum post regenerari. *Mystica virtus* dicitur ut lib. IV. 263.

*Cognoscite cuncti
Mystica quid deceant animos miracula nostros.*

Nec *praesule ligno* valet, ut exponi a Cellario videmus, praesaliente arca super aquas; sed ope, auxilio crucis, quam sic saepe *κατ' ἔξοχην* significat nomen *lignum*, ut Hymno I. 61.

*Aspera mors populis ligno deducta cucurrit,
Aufertur ligno aspera mors populis.*

Usumque hunc vocis *praesul* ex Ambrosio pluribus exemplis probavit Gronovius Observ. in Eccl. cap. 1. Sic Hegesipp. III. 2. *Denique sumum apud eum tenebat amicitiae locum, quandoquidem etiam praesulem suae salutis ritaque custodem arbitrabatur.* Fulgent. Mythol. I. non precul ab initio: *Dum tibi . . ordior fabulam, quam . . nocturna praesule lucerna, commentus sum.* Gregorius Turon. Hist. Franc. IX. 20. *Quod, Christo praesule, potuerint iuste argumentare, sub omni securitate et quiete possideant.* Sed licet ex interpretatione nostra nihil haec verba habeant, quod non sit verissimum; quemadmodum tamen D. Petrus I. Epist. III. 21. nos dicit *salvos baptizante fieri*, crucis Christi mentione non facta; ita et hic forsitan Noster de illa non cogitavit, simpliciusque et clarius scriptus *praesule signo* i. e. typo praemisso, vel per hoc prodigium; quemadmodum construenda sunt cum verbo *monstraret*, non cum *renovari posse*. Confer vs. 102.

Typicique crux

Aurilio ventura docte, quod sanguine fuso

Humana pro gente pia succumberet lignus.

Id ex Prosae Seduliana, cuius mihi copia non est, collatione res haec
rtasse melius diiudicari posset.*)

Vs. 75. *Sordidus.* Sie Ovidius Metam. II. 29.

Stabat et autumnus, calcatis sordidus uvis.

Insula etiam Cl. Schoettgenius ad Columell. X. 44.

Vs. 83. *Centum.* Orientius I. Dist. 194.

Non mihi si linguae centum sint, oraque centum,

Expediam, quæcumq; forma etc.

centius apud Augustin. Epist. XXXIX.

Non si mihi murmura centum

Det Boreas totidemque animas, centumque per ora

Lingua rigens adamante fremat, memorare valebo,

Quæ etc.

suntur Virgilium Aen. VI. 625. et Ovid. Metam. VIII. 532. cum nota
ofani.

Vs. 89. *Perdente modum.* *Perdere natura modum* dicitur imitatione
jeani, qui ita VII. 532.

Perdidit inde modum cædes, ac nulla secura est

Pugna.

Vs. 94. *Seniore viro.* Interpunctio hunc in modum restituenda . . .
relamque negabat *Frigidus, annoso moriens in corpore sanguis;* *Cum*
seniore viro gelidi praecordia ventris In partum tumuere novum. Male
imma locatum erat post seniore viro: construendus enim ablativus ille
in sequentibus, tumuere *praecordia ventris gelidi in partum novum;* ex
u tali ablativorum, quo ex. gr. Virgilius dixit Aen. I. 277.

donec regina sacerdos,

Marte gravis, geminam partu dabit Ilia prolem.

donius Carmine II. 122.

Magnus Alexander, nec non Augustus habentur

Concepti serpente Deo.

udentius Apoth. 587.

Mulier quid coniuge prægnans

Clamat anus.

Præscule signo, quod malebat Wopkensius, ipse deinceps refecit. Ita
enim in literis olim ad me datis perscripsit: *Sed nunc, ut malum*
retinere rō præscule ligno (id est, ope ligni seu crucis) faciunt talia
loca Patrum: Augustin. C. Dei XV. 26. *Iam vero quod Nōē . . imperat Deus, ut arcam faciat, in qua cum suis . . liberaretur a diaboli*
vastitate, procul dubio figura est . . Ecclesiae, quæ fit salva per
lignum, in quo peperdit . . Iesus. Alcim. Avitus lib. IV. 300.

Effugiet tum ille malum, quicumque paratus

Præduri validam aedificari tegminis arcam,

Per lignum vitale crucis servatus ab undis etc.

Haec Wopkensius. ARNTZEN.

WOPKENS. ADVERS. CRIT. II.

Vs. 98. *Ipsam.* Non fuerat hic emaculandum: at sacer istam etc. nam ipsam valet, ut passim apud hos Latinos, eandem, ad quam nempe mactandus ceteroquin Isaacus fuisset. Minuc. Felix cap. IV. Si placet ut ipsius sectae homo cum eo disputem, etc. Paulinus Petroc. de V. Martini III. 100.

Cumque ipsa et conchae species videatur et undas.

etc. Utrobique de hac vi pronominis monui. Locum hunc etiam vindicant haec Prudentii Cathemer. XII. 131.

*Vos prima Christi tictime,
Grex immolatorum tñer,
Aram ante ipsam simplices
Paima et corona luditis.*

et Peristeph. IV. 37.

*Lusitanorum caput oppidorum
Urbs, adoratae cinetes pueræ
Obviam Christo rapiens ad aram
Porriget ipsam.*

Vs. 122. *Pedestris.* Vox pedestris pro terrestri, terra iter faciente, utitur exemplo optimorum Latinorum, ut liquet ex adnot. Gronovii ad Livium XXXVII. 53. *Pelagum* autem a mari sic aliquomodo distinguitur, ut Virgilius Aen. I. 250.

Unde per ora novem, vasto cum murmure montis,

It mare proruptum, et pelago premis arva sonanti.

Tautologiam vero istam, qua hic iunguntur, *pelagus, mare, profundus et marmora*, facile poëtica defendit consuetudo. Sic Lucretius II. 766.

At mare, cum magni moverunt aequora venti,

Veritur in canos, carenti marmore fluctus.

Consulauntur Burmanni adnotata ad Val. Flacc. II. 375. et Nemesian. Cyneget. vs. 276. Adde Prud. Hamart. 471.

Vs. 127. *Lectio.* Lectio pro S. Scriptura, illiusve doctrina vel testimonio, saepe occurrit in Latinitate Ecclesiastica. Paulin. de V. Martin. IV. 180.

Ut quondam sanctae vetitum maledicere plebe

Lectio fert asinum dominum temsisse profanum.

ubi iam et hoc observavimus.

Vs. 149. *Insolitus.* Insolitus frenare diem interpretandum videtur, cum iam dedicisset frenare vel regere diem: nisi forte legendum, invadus vel *insolidus* frenare diem: qua voce posteriore usus est Ovidius. Si mox luna dicitur *pigra* non cucuruisse ordine suo.

Vs. 189. *Ardentis.* Saepe ita ardor tribuitur fidei, ubi ad illius formitatem vividamque in animo hominis efficaciam respicitur. lib. IV. 35.

Nec cunctata solens pietas inferre salutem,

Quae sentit flagrare fidem.

Hymno II. 55.

*Credentis ardor plurimus
Extinxit ignes febrium.*

nymus inter Augustini Epist. XXV. *Qui contra flantes ventos ardore
persestisti.* Prudentius Perist. VI. 21.

Incenditque fidem calore Christi.

Ruffin. H. Eccl. IX. 10. *Ardens namque in fide Dei animus . . bonis
us pascebatur.* Arator H. Apost. II. 628.

quibus adfuit ardens,

*Ut caderet vapor ille, fides, finemque caloris
Altera flamma daret.*

1179.

*Sed tu modo decoquas anguem,
Usa tuo fervore, fides; tibi subditus hostis
Frigidas etc.*

1203.

*Cuius de fonte crescens
Est accensa fides, et sensibus additus ardor.*

natus de Certam. Pior. col. 712.

Qui fervente fide Christi solidatus amore

Vertice supposito colla secunda dedit.

s. 205. *Tulit. Tibi iura tulit Cellar.* explicat, leges novas tibi im-
tit, vel iura tua tibi abstulit. Posterior haud dubie innuit auctor,
admodum et Prosa habet: *tibi iura abstraxit.* passimque ita *tulit*
ustulit, venit apud hos Latinos, ut iam diximus ad Avian. Fab.
. 17. notavitque Cellarius ad ista lib. III. 194.

Cui vocem lucemque tulit.

Ianuus III. de Laud. Stilic. 163.

Sic Medus ademit

Assyrio, Medoque tulit moderamina Persis.

locum pluraque alia protulit Vir erud. Io. Lud. Bunemannus ad
nt. III. 22. Similis autem cum reponso interrogatio est Prudent,
. 763.

Quis potuit fluidis animam suffundere membris?

Nimirum qui membra dedit, qui factilis ulvae

Perflavit venam etc. —

d. Praef. 41.

Quis in tenebris hostis errantes tamen

Pulsat, trahitque et proterit?

Qui sparsa ad ipsum commeantum transiunt

Frumenta saevus devorat:

Qui laeta Christi culta etc.

s. 216. *Gravato.* Ita Ovidius IV. Metam. 145.

Ad nomen Thiebes oculos iam morte gravatos

Pyramus erexit, visaque recondidit illa.

ium pro in morte bene a Ciosano aliquisque restitutum, hic etiam pro-
edulii locus.

s. 219. *Sub rore.* *Sub rore dixit, ut Sidonius Carm. XVI. 23.*

Quos, in Chaldaei positos fornace tyranni,

Roscida combusto madefecit flamma camino.

Drepan. *Florus Hymno Ananiae etc.*

*Qui se de medio fornacis turbine tute
Eruit, et venti vorantis flamine foviit,
Cum rapidi etc.*

Paulin. *Nolan. Poem. XXIII. 269.*

*Sed velut aeternos pueris recinentibus hymnos,
Roscidus accensos discussit spiritus ignes;
Sic nobis etc.*

Vetus Int. Daniel. III. 50. *et fecit medium fornacis quasi ventum rotis flantem, et non tetigit eos omnino ignis etc.* quem ad locum ad Paulin. iam citavit quoque Ducaeus.

Vs. 223. *Sermo est.* Durum nimis est sermo pro sermonis effecto: ideoque cum Davisio ad Cicer. N. Deor. II. 2. ex aliis libris legerim serva est: i. e. servituti obnoxia, servire obligata. Claudianus de R. Proserp. II. 279.

*Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
Servit, et immensum etc.*

Vs. 225. *Trahit. Segui etiam dicimur, quo trahimur. ut Virg. Aen. V. 709.*

Nate Dea, quo fata trahunt retrahuntque, sequamur.

Sententia idem quod voluntas gubernantis, in his Iobi XXXVII. 12. *Quae lustrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, omne quod praeceperit illis super faciem orbis terrarum.* Davisius ad Cicer. N. Deor. II. 2. sic distinguebat: *Q. t. sententia, nutu, et nutu cum intentis construebat.* Sed ex ea distinctione ordo verborum minus perplexus erit, si nutu referamus ad sequiturque, et exponamus facililime, ad levissimum divinae voluntatis indicium; quod alibi dicitur *nutu, in ictu, in tempori vel oculorum ictu.* Sed vulgatam interpunctionem stabilit Pross, quae sic effert: *Ei sequitur iubentis imperium creatura, quocumque nutu naturae traxerit divinae sententia.* Elegantius ceteroquin videri possit: *Sequiturque iubentis Imperii, quocumque trahit sententia, nutum.* *Iuben* imperium ut huius lib. 71.

Transit in adversas iussu dominante figuræ.

lib. III. 19.

Quantum imperii fert iussio Christi?

Virgilii Aen. VI. 461.

Sed me iussa Deum

Imperiis egere suis.

Prudent. Apoth. 1032.

Omnia iussu

Imperitante novas traxerunt edita formæ.

et *imperium* sic accipi possit pro persona imperante, de quo vocis usi vide Intt. Caesar. B. Civ. III. 22. Tentabam etiam: *Sequiturque iubentis Imperii, quocumque trahit, patientia nutum.* i. e. unumquodque patientia et ad imperata quaeque difficillima obeunda paratum. Sulp. Severus Dial. I. 18. *Dura imperia, quae nullius facile valeret implere patientia ubi plura.* Denique et suspicari posses: *S., i. imperii quocumque trahit sententia, totum.* i. e. omnia sequantur. ut lib. V. 462.

*Ad dextram sedet ipse Patris, totumque gubernat
Iure suo, qui etc.*

vide ab lib. III. 112. In vulgata autem lectione participium *iubens* ponitur, ut apud Prudent. Apoth. 92. Paulin. V. Mart. I. 169. et II. 351.

Vs. 231. *Pronus.* Quod codex Cantab. habet, *homo plenus adoret*, id quidem consentaneum his verbis Prosae, *homo integer membris adoret*; sed minus apte refertur ad *volucrem*, *bovem* et *draconem*. Et *pronus adoret* dici potuit, ut Prudent. in Peristeph. X. 253.

Pronusque adora, quidquid in terris sacri est.

Noster II. 193.

Monstrumque nefandum

Pronus adoraret.

Fortunatus de Partu Virg. col. 687.

Pronus adoravit . . . genit.

Alc. Avitus I. 145.

Usibus ista tuis non cultibus esse memento.

Praecellis factis: factorem pronus adora.

Sic ille lib. III. 138. *Plenus homo tamen, sensu hic non inepto, esse potest*, qui habet omnia ad naturam humanam pertinentia, *ad eoque et nationem*, qua volucres et reliqua animalia carent.

Vs. 237. *Officium.* *Officium*, ut passim alia abstracta pro concretis ponuntur, hic ministrum denotat. Corippus lib. III. pag. 45.

Omnis sacrorum vis adfuit officiorum.

Pollio in Gallienis cap. XVII, *Omnia Palatina officia sequebantur*. quae exempla Cortius adduxit ad Sallust. Cat. cap. XXIV. Prudent. Per. XI. 49.

Inter carnifices et consipitata sedebat

Officia.

Idde quae Gronovius Observ. in Eccl. cap. XI.

Vs. 252. *Lignee, ligna.* Fuit cum reponerem, *Lignea signa rogas*, e. prorsus inanimata ac bruta. At huic emendationi refragari nunc intelligo Prosam, his verbis: *Lignee, ligna quid obsecras?* i. e. stupide, et aliquando voces *lapis*, *lapideus*, *saxus* adhibentur a Latinis. et respici uodammodo potuit ad verba Psalm. XIII. 4. *Simulacra . . . os habent*, et *on loquuntur* etc. similes illis sunt, qui faciunt ea, et omnes qui confidunt in iis. Ludit eodem modo Arator H. Ap. I. 593.

Lapides Iudea rebellis

*In Stephanum lymphata rapis, quae criminis dura
Saxeа semper eris.*

Vs. 254. *Regunt.* Rutilius It. I. 157. sic phrasi *jura regere usus est:*

Si non dispicias, regorem quam iura Quirini.

te. ubi plura Sitzmannus. Poenitet autem quandam solicitasse ista, si *tesa securibus actis*, i. e. adactis, incussis. ut Lucanus I. 363,

His aries actus disperget saxa lacertis.

enec. Troad. 49.

*Alto nefandum vulneri ferrum abdidit,
Quod penitus actum cum recepisset etc.*

Ruffinus H. Eccl. III. 6. *Interdum etiam in nonnullos editis spirantibus mucro examinandus agebatur.* Claudian. de B. Get. 122.

Ferro ne largius acto

Irrevocandus est, sectus vitalibus error,

Consule quoque Burm. ad Val. Flacc. II. 179.

Vs. 264. *Addita.* An praestat edita monstra, i. e. progaata? Defensum luctu et moerore commemorare. Boëtius Cons. II. 2. *Quid tragidianarum clanor aliud deflet, nisi indiscreto ictu fortunam felicia regnus vertentem.* Vellei. Pat. II. 119. *Nunc summa defienda est. ubi quidquam innovandum merito negavit Gruterus.*

Vs. 268. *Liberatio ope.* Illud libertatis ope haudquaquam ego cum Cellario praetulerim τῷ libertatis opem, quod est in vulgatis libris, firmeturque omnino ista Prosaes interpretatione: *Ad urbem nostrae libertatis auctorem.* Sic etiam Livius IV. 44. *Non valuisse . . pro filio . . prece Tribunorum plebis, potestatis sacrosanctae ad auxilium libertatis erectorum.* Tentabam etiam: *Properemus in urbem, ubertas ubi opum, radians et Sed manus medica prorsus abstinentia, legendumque libertatis opem.*

Vs. 275. *Per digesta.* Duas voces per digesta hic in unam comprehendendas, haud facile mihi persuadebit Barthius. Per digesta miracula ei per narrationem miraculorum, percurrendo miracula. *Ruditis ita sapientia pro novo, iuniora dicitur.* vide Elmenh. Int. Apuleii. Min. Felix cap. XXXI. *ut quisquam illum rudem sanguinem novelli et vixit hominis conditum fundat, exhauriat.* Prudent. Perist. III. 34.

*Et rude pectus anhela Deo
Faemina provocat arma virum.*

et Hymno vs. 23.

*Vos Nazareni adsistite
Rudemque ritum spernite.*

Ruffin. H. Eccl. prooem. lib. I. *et rudem ac nulli fere nostrorum dignissam viam . . incedere.* Plura addi possunt ex Paulino Nol. Poëm. XXV. 211. et aliunde.

Vs. 283. *Salutem.* *Salus pro sanitate mentis vel sententiae.* Paulini Martini lib. I. 237.

*Ac tum forte malus funesti dogmati error
Sparserat in populos, incauto corde sequaces,
Virus, ab inaneo quod fuderat Arrius ore.*

Attamen ore fidem tenuit vel corde salutem.

Confer Senecam Epist. XLI. *In vita alter alterum trudimus, quomodo autem ad salutem revocari possunt, quos nemo retinet, populus impellit.* de Ira lib. I. 8. *Optimum est . . dare operam, ne incidamus in iram.* Nam si cooperit ferre transverso, difficilis ad salutem recursus est.

Vs. 290. *Simulavit.* Dicimus simulare quid aliqua re, pro figurare adumbrare, et simulare quid alicui rei, pro simile facere vel dicere, id est que gradibus tam ablativo, quam dativo casu accipi posset; quemadmodum rebus iniquis, in his lib. IV. 167.

*Rebus qui semper iniquis
Divinum simulantis opus.*

dativum tamen magis inclino. sic Tertullian. in Marcionem I. 4. *Cui e simulabili et simulare aliquid pro similem fieri, dixit vetua Int. IV. idrae cap. XVI. 52. Epist. ad Hebreos II. 17.*

Vs. 318. *Levamus. Sic Virgil. Aen. VIII. 309.*

Varioque viam sermone levabat.

de quae ad Taciti Ann. IV. 58.

Vs. 322. *Eia castra. Hoc loco stabiliamus etiam correctionem istam,* a legimus Paulini de V. Mart. II. 423.

Hoc quoque turba piis accessit dedita castris,
op. Florus Hymno ad Michael. Arch.

Hoc Gabriel solum auxilium sibi ferre fatetur,

Ad pia coelestia nostra tuenda Dei.

coelestia castra dixit Lactant. de Mort. Pers. cap. XVI. *Hoc est esse cipulum Dei, hoc est militem Christi, quem nullus hostis expugnet, nullus de castris coelestibus rapiat, nullus laqueus inducat.* ubi acute quidam doctus conjectat, *da caulis coelestibus, quod tamen, invitis suis, amplecti necesse non arbitror.*

Vs. 326. *Tota virtute. Tota virtute i. e. omni virtute, invicta vir-*
z. Paulinus de V. Martini I. 271.

Pergitur ad Dominum tota virtute precando.

M. II. 182.

Tum Dominum tota fidei virtute precatur.

: saepius alibi in Declam. XIV. 6. et sicut ex ipsis quoque mortiferis tiora sunt, quae statim tota velocitate grassantur, et etc. Ammian. I. 12. *Fessi denique tot aerumnatis, tota celeritate egredi festinabant.* tatus de Schism. Don. II. 18. Nanne de numero vestro fuerunt, qui a celeritate oucurrebant ad castellum Lemellense etc. ubi cave cum id. Viro tentes, nota celeritate. lib. V. 4. extr. *Quid est quod vobis a importunitate vindicare contenditis?* lib. III. 12. *Quos constat postea a securitate fecisse, unde paulo ante populos deterrebant.* Vopiscus in ibo cap. 1. *Omnesque orbis partes in totam securitatem redactas sunt.* vid. Casaub. Min. Felix cap. XV. *Cum toto silentio liceat responsionem lire.* Confer quae infra ad lib. III. 159. Ut autem Nostra auræ præmia petuae pitæ dixit, ita et Prudentius Hamart. 925.

Nec sectus auræ dona

Iustorum dirimente chao, rutilaque corones,
Eminus ostendi paenarum carcere mersis.

Vs. 329. *Propriæ sedis.* Placet Cellario illud *propriæ sedis . . dom;* sed dictionis huius nullum exemplum adfert, certissimeque cum s libris legendum: *Hic proprias sedes, huius etc. quomodo et longe* redditior verborum ordo est. Ita et Virgil. Aen. III. 167.

Hae nobis propriæ sedes, hinc Dardanus ortus.
que modo nunc ex Prosa et Cant. MSS. pluribusque edit. vulgatum
viro docto intelligo.

Vs. 346. *Numeros, menses. Distinguendum, ni fallor . . . spex, nō
mero menses i. e. b.*

I N L I B R U M II.

Vs. 7. *Noxia tu consix. Imitationem hanc Virgilii Ecl. VIII. 49.
iam ante Cellarium observaverat Barthius Adv. X. 9.*

Vs. 19. *Terrigenae. Non male legitur, caeca s. fauce, i. e. sine de-
lectu omnia absumente. Nec tamen, si libri addicerent, minus arrideret,
saeva s. fauce, ut lib. I. 202.*

Saevisque in faucibus ira quievit.

Vs. 21. *Reddere. Reddere pro retributione prosequi, vindicare, ut
Vetus Int. Iobi XXI. 31. Quis arguet coram eo viam eius? et quas fecit,
quis reddet illi? vide etiam cap. XXXIV. 11. Exod. XXXIV. 7. Qui red-
dis iniuriam patrum filii etc. sic Deuteronomio VII. 10. XIX. 19. et alibi.
Paulin. de V. Mart. III. 445.*

Nec sic quoque sanctum

Ira animum saltim reddendi ad vota coegerit.

Augustin. C. Dei III. 2. *Priamo, inquit, sunt redditia Laomedontes pe-
terna periuria. Idem aliquando usus est synonymi verbi persolvere.*
Avian. Fab. XIII. 13.

Dum cupis illatum tibimet persolvere damnum,

Absque etc.

Sic enim, ut monui, legendum, non par solvere. Orientius I. Disticho 81.
de Dei beneficiis agens:

Aut quibus haec opibus, quibus et persolvere donis,

Vel quanto poteris pendere servitio?

Vs. 29. *Honore. Prosa, ut mihi amicus significavit, Nil laetare
matrem, quam gratia iucunditatis obscurat. Hinc videri possit, in Car-
mene fuisse: Nil quod laedad habens matrem, quam obscurat honor.
MSStus, teste Wasseo (Sall. Ind. v. Obscurare) exhibet honorem. Male.*

Vs. 65. *Gyro. Gyro aeterno esse videtur, semper aequo lato atque
infinito ambitu. Libens tamen, si quis adnueret Codex, reponerem: et
aeterno complectens omnia iure Imperium s. f. m. uti lib. I. 14.*

Cui iure perenni

Arcibus aetheriis una est cum patre potestas,

Par splendor.

Tacitus Annal. II. 82. *Neque ob aliud interceptos, quam quia populum R.
aequo iure complecti, redditia libertate agitaverint.*

Vs. 77. *Ducem. hoc. Posterior vocis ducem syllaba contra legem
metricam producitur hic, ut Hymno I. 74.*

Suscepit primum hic populus Dominum.

Prudent. Cathem. XII. 131.

Aram ante ipsam simplices,

Palma et coronis luditis.

cum nota Heinsii. Adde Burm. ad Phaed. Fab. IV. vs. 4.

Vs. 78. *Aulae. I. e. regni Hebraei gubernator. Prudent. Per. I. 40.*

*Foris tunc atrox secundos Israëlis posteros
Ductor aulae mundialis ire ad iram iuscret.*

Propertius IV. 11. 3.

*Te licet orantem furvas Deus audiat aulae,
Nempe tuas lacrimas litora surda bibent.*

Iuvencus H. Euang. III. 438.

*Nam coeli regnum domino praedivitis aulae
Consimile est, nummi rationem qui etc.*

Vs. 82. *Tractat.* Hoc est, quem fraude necare cogitat, constituit. Fab. Antiq. VI. Qui aliorum necem tractant, et de ipsorum quid agatur ignorant. Gregorius Turon. H. Franc. II. 23. *Hoc iniquo corde explore cogitans, quod die praecedente tractaverat.* lib. III. 28. Tractantes illum sequente interficere. Et tractare scil. secum, pro anime agitare, volvere, dixit Quintil. Declam. V. 1. Tacitus Annal. II. 5. Iustin. XXXI. 7. cum nostra animadversione. Gerundium istud *necandum* pro necare illistravimus quoque ad eundem lib. VI. 1.

Vs. 96. *Deo.* Rusticus de Benef. Christi 81.

*Gens Chaldaea . . . prior ventura dicatis
Per speciem documenta ferens dat munera, regi
Divitias, dat thura Deo, myrrhamque sepulcro.*

Prudentius Cathemer. XII. 62.

*Eoa promunt munera,
Stratiq[ue] votis offerunt
Tus, myrrham, et aurum regium
Regem Deumque adnuntiant
Thesaurus et fragrans odor,
Turis Sabaei: at myrrheus
Fulvis sepulcrum praedocet.*

ut quem locum hunc quoque Sedulii iam adduxit Cellarius. Talisque ere interpretatio ista Iuvenci H. Euang. I. 251.

*Submissaque simul mox mystica munera promunt:
Aurum, thus, myrrham: regique Deoque hominique.*

Idde Prudent. Diptycho XXVII. et Pet. Chrysologum Serm. CLVIII.

Vs. 111. *Cuius ab ore.* Impedita quodammodo constructio in his, *muis ab ore* etc. i. e. qui, cum ab ore eius subito labitur tener agnus etc. Sic Cicero Attico XII. Epist. 23. *Nam quid de me dicam, cui ut omnia contingent, quae volui, levavi non possum?* i. e. qui, ut mihi omnia etc. Id genus plura dedimus ad Iustin. IX. 8.

Vs. 117. *Immerito.* Legendum strage . . . *immerita*, prout iam MSto muctore emaculavit ad Stat. Thebaid. II. 305. Barthius. Clar. autem Wasseus ad Sallust. Iug. 84. pro *confisas*, cum in MSto sit *coelicolas*, legendum coniicit *lacteolas*. Prudent. Dipt. XXIX.

Fumant lacteolo parvorum sanguine cunae.

Ego vero non vexarim illud *confisas*, quoniam et Prosa habet; *parvorum catervas* elidere *sanguinolenta non destitit tyrannide*, et sic rursus canit Sedul. Hymno II. 37.

*Caterua matrum personat,
Conlisa defens pignora.*

Neque infrequens collidere pro elidere. Ruffin. H. Eccl. VI. 31. Qui ille cum facere regisaret, omne corpus eius membratim fustibus colliserunt. Orosius IV. 8, ut si in qualibet corporis parte . . . ictu aliquo collidatur, debilis redditum cursum habere non possit. Vetus Int. Psalmus LXXXVIII. 45. et sedem eius in terram collisi sunt. Ieremiae LI. 20. Collidit te misera vasa bellum, et ego collidam in te (i. e. per te) gentes . . . et collidam te equum et equitem etiam: et collidam etc. Hegesipp. V. 38, Sed ubi in cendium evaserant, fractis cruribus collisi corpore moriebantur. Augustinus Civ. Dei XIV. 15. ut male sribentem stylum collidat, vel calamus frangitur. Paulinus V. Martini II. 448,

Ossaque collisionis sonuerunt obruta membris.

Quod autem conlisa, cum idem ferme sit quod stratas, vacare videtur post sternere, tritum hoc palilogiae genus est poësis, ut vidimus ad istam Aviani Fab. XI. 7.

Ne tamen elisam confringereat aer ea testam,

Jurabat sociam longius ire viam,

et Paulini de V. Martini IV, 183.

Elisam accincti pressantem corpore plantam,

sic infra vs. 154.

Decutit expulsas inlaesis vultibus umbras.

Vs. 117. *Crimine simplex.* Adludere videtur ad verba Lucani, nec ad vs. 119. et sqq. citanda, quae dum apud Lucanum extare ignorat Barthius, a Lutatio male afferri, frustra putabat ad Stat. Theb. II. 305.

Vs. 120. *Necans vagitus.* Licentia plane frivola ac perversa Barthii est, qua iugulandam putat verba ista, *primosque necans vagitus et audens innumerum.* In numerum (sic enim dirimenda hae voces) patrare nefas dixit Sedulius ad imitationem Lucani II. 108.

Crimine quo parvi caedem potuere mereri?

Sed satis est iam posse mori. Trahit ipse furoris

Impetus, et risum est lenti, quaesisse nocentem.

In numerum pars magna perit rapuisse etc.

i. e. passim ac velut ad ingentem solummodo numerum efficiendum: de qua forma quaedam etiam observamus ad Tacit. Ann. XV. 71. Quod autem in Prosa Sedulii legitur, *primis vagitibus inimicus*, tanti quidem non est, ut ideo cum Cellario coniiceremus, *primisque hostis vagitibus audet*. Contra ritum quidem prosodiacum venit, quod ultima in *vagitus* corripitur; sed idem peccatum in vocibus *spiritus* vs. 239. *sexus lib. III. 266.* et aliis. Neque offendere alium virum doctum, tanquam nimis insolens, debuit hoc, *primos necans vagitus*, i. e. infantes etiam modicatos necans; sic enim abstracto hoc pro concreto utitur Prudentius Peristeph. 743.

Omnes capaces esse virtutum Pater

Mandavit annos: neminem exceptit diem,

Ipsis triumphos adnuens vagitibus.

ic gemitus pro gementibus, idem Hamart. 838. cursus pro currentibus, eristeph. 114. vota pro precantibus, ibid. 198. culpa pro noxio, Cathem. I. 121. Ita lacrimas pro lacrimantibus dixit Statius Theb. VIII. 216. suadie pro gaudentibus, Paulinus de V. Martini II. 290. enses pro armis, Noster lib. V. 62. naufragium pro naufrago, lib. I. 218. et infinita dia.

Vs. 126. *Orba. Orba ubera, ut Prudent. Apoth. 613,*
Inluxisse diem lactantibus horis,
Quæ tener innupto penderet ab ubere Christus.

dde quae infra ad vs. 225.

Vs. 127. *Quis tibi. Eiusmodi apostrophe placuit itidem Prudentio erist. V. 241.*

*Quis audienti talia
 Datiæ tunc sensus tibi?
 Quantis gementum spiculis
 Figebat occultus dolor.*

mitatus uterque ista Virgilii Aen. IV. 408.

*Quis tibi tunc, Dido, cernenti talia sensus,
 Quosve dabas gemitus, cum littora fervore late
 Prospiceres arce ex summa, totumque videres
 Misceri ante oculos tantis olamoribus aequor.*

Aequor autem vastum non est tumultus, ut male in Indice exponitur, sed lordanes fluvius aliaeve aquae, quas matres cum infantibus suis aufugientes transmeare conabantur.

Vs. 132. *Qui sancta. Longe venustior oratio erit, si rescripseris, routh etiam dedisse Sedulum vix dubito, Praesens Christus erat, qua sancta pericula semper Suscipit. i. e. eatenus aderat, qua Sanctorum peculia semper suscipit.*

Vs. 137. *Corde videbatur. Corde senior i. e. prudentia scientiaque naturior vel perfectior. Iscan. de B. Troian. I. 19.*

*Mento canescant alii, nos mente; capilla,
 Nos animo; facie, nos pectora.*

sum not. Dresemii. Paulinus de V. Martini I. 124.

*Et tamen hoc senio morum cordisque refulgens,
 Quatuor a lustris geminos minus egerat annos.*

ibi quaedam talia adscripsimus. lib. II. 120.

*Nam iam maturae satis est oratio menti,
 Ut cuius sensum senior sententia firmat.*

confer ibid. 144. Paulinus Nolan. Epist. IV. 3. *Pater mihi es . . . quia et ad maturitatem meriti et honorem seniorum provexit et iuxenem cana prudentia. Chrysologus Serm. I. Adolescentior iste plane non aetate, et sensu, qui congregavit etc. et Serm. V. Sed Iudaicum (populum) seniorum prudentia legis fecit: gentilem paganitatem stultitia reddidit iuveniem. Quia sicut sapientia dat canos, ita etc.*

Vs. 141. *Lustra gerens. Gerens i. e. agens, Arator H. Apostol. I. 244.*

*Claudus erat, cui prima dies exordia vitae
Membrorum cum strage dedit, languore coevo
Octo lustra gerens.*

Statius Silv. IV. 3. 148.

*Natis longior ab nepotibusque
Annos perpetua gerens iuventa.*

Aur. Victor Epit. cap. XLIV. *Annos gerens proxime quadragesima.* Sue. ton. in Vespas. cap. penult. *Annum gerens aetatis sexagesimum.* Vide et erud. Cannegit. ad Avian. Fab. I. 4. nostramque animadv. ad Iustin. III. 4.

Vs. 143. *Potens.* Sic Fortunatus de Vita hum. col. 703. ed. Fabricii:
Semine et humano quo nullus maior habetur,
Vir baptista potens ipse Ioannes obit.

Arator H. Ap. II. 78.

*Clamavit virtute potens baptista Ioannes,
Non ego sum: post me etc.*

Similiter D. Servator dicitur *potens auctor*, lib. V. 104. *conviva potens*, ibid. 365.

Vs. 165. *Quia.* Placet, quod ex Prosa et MSto Cant. editisque vulgavit erud. Gruherus: . . . retro *quia subtrahis* a. quomodo et Vetus Interp. habet Psalm. CXIII. 5. Illi autem frequens hic usus particulas *quia*, pro quod vel cur. Exodi XVI. 7. *nos vero quid sumus*, quia *misericordia tua contra nos?* Marci I. 27. *Quidnam est hoc? quaenam doctrina haec nova?* quia in potestate etiam spiritibus immundis imperat, et obediunt ei. cap. IV. 40. *Quis, putas, est iste*, quia et *ventus et mare obediunt ei?* sic Lukas IV. 36. et VIII. 25. Joan. VII. 35. XI. 56. et XIV. 22.

Vs. 169. *Christum vestivit.* Non fuit hic tentandum investivit; sic enim et lib. V. 185.

Poenam vestivit honore.

Vs. 170. *Mansuetumque.* De vulgari hac columbae descriptione vide Bochart. Hieroz. P. II. lib. I. 4. Licet autem *multum* pro maxime cum adiectivis construi aliquando non diffitear, hic tamen credo vocem *hanc in mendo cubare*: neque enim bene mihi sonat hoc, *mansuetus multumque mitis vivere Christus per spiritum ostendebatur*. Tentabam: *M. d. mittemque incedero, mitem per v. vel, M. d. humilemque incedere, mitem per v.* ut postrema syllaba *rov* docet, ante *humilemque*, producatur solenni in caesuris licentia, qualem lib. I. 268. et alibi usurpat Sedulius. Et *mansuetudo atque humilitas* (sive modestia) ut virtutes cognatae, memorantur Matthaei XI. 29. et Coloss. III. 12. Iam vero nec displicerit: *M. d. iustumque incedere, m. p. v. i. e. candidum, simplicem, ab omni astutia malitiaque alienum.* Hac virtute cavemus, ne alterum iniuste laedamus; *mansuetudine, ne laesi ipsi nimium irascamur, aut vindictae cupidi simus.* Utriusque autem imago usitata columba est. Atque ita quoque Prosa: *Quod autem Spiritus Dei super eum in specie columbae descendit, ostenditur, quanta sit eius bonitas, mansuetudo, simplicitas, per volucrem fellis amaritudinem non habentem.*

Vs. 180. *In panis.* Hoc est, *in panem.* Tali perissologia Iuvenacus III. 858.

*Sed nulla facultas
Pomorum sterili frondis concreverat umbra.*

i. e. nulla poma. *Opes* dicuntur copiae, quibus vescimur, inde *inopia* speciatim aliquando victus inopiam denotari, vidimus ad Justin. II. 13. Sic Alcimus *Avitus* lib. II. 13.

*Cunque voluptati sacrum nemus offerat omnes
Delicias, opibusque novis se praebeat amplum,
Hinc suaves epulas capiunt, escamque requirunt,
Quamquam nulla fames cogit etc.*

Vs. 208. *Corda.* Licet voces *pectus*, *cor* et *mens* passim eiusdem significationis sint, saepe tamen, maximeque a poetis, tali aliquo modo, ut hic, inter se discriminantur. qua de re vidimus ad Tacit. Ann. XV. 70.

Vs. 227. *Fama tacens.* Non displicebat Cl. Wasseo (in Ind. ad Sallust. v. *Rumor*) quod exstat in MSto Cant. sed *fama iacentis* etc. atque ita plane loqui video Sidonium Ap. lib. IX. Epist. 11. *Ita si quos . . .
senseris aut quietos aut verecundos, aut in obscuro iacentis famae recessu
dilectentes, hos eloquii tui claritas . . . publicat.*

Vs. 229. *Nam quae.* Forte scripserit Sedulius: *Namque stulta potens
elegit et i. m. quemadmodum que saepius ante duplarem consonantem
longum est.* Mox vs. 249.

Adveniat regnum iam iamque scilicet illud etc.

Adde quae Sitzm. ad Boët. V. Met. 3. Burm. ad Phaedr. Prol. lib. III. 20. Heins. ad Prudent. Perist. IV. 15.

Vs. 232. *Iudexque.* Haud facile equidem *index* reposuerim pro *iudex*, quandoquidem respici videtur ad *iudicem* illum *iniquum*, de quo sermo fit Lucae Euang. XVIII. 1—8. et praeterea *index benignus* idem ferme esse potest, quod *pius dominus*, infra vs. 273. ex usu vocis *index*, de quo ad Iustin. XI. 15. Chrysologus Serm. XV. *Movit centurio iudicem, talia et
tanta dum perorat; et sic movit, ut ad servum suum coeli Dominum ipsum
ire velle perficeret.*

Vs. 238. *Origine carnis.* *Origo carnis* est natura carnalis seu corrupta. Prosper Aquitanus in Sententias LX.

Angelicos cives, et in Christi membra renatos,

Non trahat ad veterem carnis origo hominem.

Vs. 244. *Sanctificetur.* Malim *sanctificatur pro sanctificetur*; ac dein *adnuit pro adnuet*. Omnia enim sic, emendata interpunctione, legenda existimo: *Sanctificatur ubi Dominus, qui cuncta creando Sanctificat, nisi
corde pio, nisi pectore casto? Ut mereamur eum nos sanctificare colendo,
Adnuit ipse prior: sicut benedicier etc. Adnuit i. e. concedit, adsignat,
tribuit. Prudent. Perist. X. 744.*

Omnes capaces esse virtutum Pater

Mandavit annos: neminem exceptit diem,

Ipsius triumphos adnuenit vagitibus.

et ibid. Hymno XI. 181.

*Hippolyte scio me debere, Deus cui Christus
Posse dedit, quod quis postulet, adnuere.*

Sic Virgilius et alii. Sic infra lib. V. 291.

*atque ideo templum Deitatis habemur,
Quod servare Deus nos adnuat immaculatum,
Et faciat tenues tanto mansore capaces.*

i. e. quod utinam det Deus, ut servemus immaculatum.

Vs. 258. *Utque polo.* Nisi his depravationis quippiam inhaereat, quae in utque abundans, metri solummodo caussa iniectum videtur, adeoque firmare, quae Viro eruditissimo probare non potui ad Avian. Fab. XVII. 13. Sic rursum infra lib. III. 89.

*Ecce aderant virum portantes iamque cadaver
Bis bina cervice viri.*

lib. IV. 67:

*clementia supplex
Corruit amplectens vestigia; quaeque profusis
Inrigat incumbens lacrimis, et crine soluto.
Nec tergere sacras, nec cessat lambere plantas.*

ubi tamen vide notanda.

Vs. 265. *Corpore.* Posset videri legendum, qui pectora et ore Nas saturat simul. Sed alterum sic defendi potest, ut explicemus, qui dum nobis annonam mentis fideique subministrat, corpore simul et ore nos saturat. *Panis diurnus* pro quotidiano. Ambrosius Officior. III. 10. *Nam cum exisset fama . . . fluisse aquam de petra, de coelo diurnam missari alimoniam, tot etc.* Prudentius in Psychom. 615.

*Ne te sollicitet res crastina, ne cibus alvo
Defuerit: redeunt escae cum sole diurnae.*

Tacitus Annal. XV. 39. *Quidam amissis omnibus fortunis diurni quoque victus interiere.*

Vs. 278. *Brevem.* *Brevem* dixit pro exiguo, minuto; nec video, cur hic vellemus rescribi *leven*. Avianus Fab. XXXVIII.

Te simul aere brevi debile vulgus emet.

cum nota H. Cannegiteri.

Vs. 293. *Cuicunque.* Sic male ex Codd. Lipsiensi et Heinsiano edit Cellarius, quum sensus omnino cum aliis libris legas postulet, *dextrum* *quicunque necesse est* Aut *laevum* *gradiatur iter*: i. e. necesse est, ut unus quisque dextrum aut laevum iter gradiatur. De isto usu pronominis *quicunque* agimus ad S. Sever. H. S. II. 54. satisque constat.

Vs. 297. *Mittit.* Verba sunt Maronis Aeneid. VI. 543.

IN LIBRUM III.

Vs. 13. *Flebilis.* *Flebilis* pro flente dixit et lib. I. 249. Ovid. Amer. III. 6. 68.

Spargebat tepidos flebilis imbre sinus.

Sic saepius adiectiva veniunt pro participiis. lib. II. 200.

Terque volutus humo, fragili confidere bello.

fracto. Infra vs. 270.

Relliquiasque suas sporiarum culmina septem

Exparit fugitiva famae.

fugiens, vel fugata. lib. V. 101.

Namque per hos colaphos caput est sanabile nostrum.
sanatum. vs. 171.

Proprium suscepit amictum;

Scilicet humanae positurus tegmina carnis

Et sumturus item: nil iam ut mutabile ferret

Post mortem, propria cum maiestate resurgens.

mutatum. vs. 333.

Perterritus autem

Miles in ancipiti retinet discrimine vitam,

Deserta statione fugax.

fugiens.

vs. 32. *Magis.* *Magis pro amplius, deinceps. Fortunatus de C.*
f. col. 697.

Nec peccatoris mortem magis eligit auctor,

Quando suis poenis nobis dedit arma salutis.

vs. 34. *Febris anhela.* I. e. vehemens, flagrans. Ovid. e Ponto
. 5.

Nec dolor ullus adest, nec febribus uror anhelis.

quae ad vs. 277. notabimus.

vs. 36. *Coquebat.* Parabat, moliebatur, fovebat. Sidonius Carm.
29.

Coxerat internum per barbara corda venenum.

Ital. X. 430.

Ubi turpe malum Latioque extrema coquebant

Coepta viri.

Drakenb. illic Savaronem consule.

vs. 42. *Vexaret.* Verbum vexaret non moveo. Sensus: ne daemon
exaret, molestia afficeret hominem, qui esset operis Dei honor, sed
non erat Deo non esse devotum: ut iam accepit haec Cellarius.
rium autem usitatissimumque in hac re vexandi verbum. vs. 73.

Quos non mala daemone paucō

Sed legio vexabat atrox.

43.

Quam spiritus atris

Vexabat stimulis.

la, quem norat non esse Dei, confer lib. IV. 181.

Et sua transit

Sabbata non curans, hominem eurare paratus,

Quem voluit magis esse suum.

sologus Serm. XV. Puer meus qui iacet, ut tuus sit, surget: meus
paralyticus, ut tuus sit, iam sanetur; meus quia male torquetur, ut
sit, iam non sit in poena. Domine, tuos servos non decet malis sub.
e: iniuria est tua tuorum poena servorum.

Vs. 53. *Vada salsa.* Virgil. Aen. V. 158.

Et longa sulcans vada salsa cerina.

Adi Savaron. ad Sidon. I. Epist. 5.

Vs. 57. *Dormitatis.* Vetus Int. Psalmo CXX. *Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.* Sidon. II. Epist. 2. *Ubi somnolentias cubiculariorum dormitandi potius, quam dormiendi locus est.* et sic sene plus illa iunguntur.

Vs. 69. *Ventorum gaudia.* Mare ita procellosum erat, effrenesque venti, non austeritate, aut aliqua Domino nocendi libidine, sed sola laetitia atque obsequio in Christum. Quae verborum sententia cum adeo manifesta sit, quid sibi Cellarius volebat, dum ad ista *gaudia ventorum* notat, venti gaudebundi refugint, Christo imperante? Non sane de refugientibus ventis haec intelligi debent, sed de surgentibus et mare turbantibus. Neque obsequio fervore recte exponit Vir landatus promissum studiosissimumque esse ad obsequendum Christo, quium sit, nō commovere venerandi Christi caussa. *Gaudia ventorum* i. e. venti gaudebundi. Paulin. V. Martin. II. 290.

Insistunt totis certantia gaudia votis

Ictibus adsiduis, crebrisque bipennibus instant.

Iuvencus III. 65.

Tamen imperat aegre

Insontis caput inferri tradique puellae.

Illa (nefas!) matris scelerata ad gaudia portat.

Vs. 73. *Mala.* Durius hoc est, quos non mala (vexabant) *daemone pauco.* An potius leg. *quos non daemonia pauca* etc. ut in voce *daemonia* secunda syllaba producatur tali licentia, quam lib. V. 430. et alii post alios observavimus. Imo vero Sedulii, ni me fallit animus, scriptura est, *quos non malus agmine pauco* etc. ut *malus* pro *daemone* venit lib. II. 288. et alibi. *Agmine non pauco* dixit, ut Tacit. Hist. III. 40. *Multo agmine segnitus quam bellum incendens.*

Vs. 81. *Semper amicum.* Sic Avian. Fab. VI. 2.

Et luteis tantum semper amica vadis.

Symmachus X. Epist. 36. *Is quoniam semper amicus est veritati, et famam bonorum temporum colit* etc. Arator H. Ap. II. 223.

Subitum tunc illa medelae

Semper amica manus iubar intulit.

Rusticus Helpidius Hist. V. N. Testamenti:

Semper amica piis, peccantes respuit aula.

Aliquando et *semper* postponitur. Confer etiam Horat. I. Epist. 2. 26.

Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Vs. 85. *Hospes.* Arator II. 634. pariter de daemonibus:

Virtute sub ipsa

Spiritu quoque turba minax velut irrita fumi

Pars per inane fugit, ne fabrica pulchra creantis

Quae plasmata solo coelestis imaginis instar

Traxit, et auctoris speciem pro pignore gestat,

*Hospite sit polluta suo, templumque decoris
Infciat praedonis odor.*

Vs. 87. *Natale solum. Quo hic ubi esse videri possit; de qua partim notione nos ad Hygin. Fab. LII. Sed hoc insuetum Sedulio, ideoque potius pro relativo pron. accipiendum: ut ablativus quo (sc. solo) sic sequenti ablativo corpore iungatur, uti solere vidimus ad Iustin. XIV. 4. et Tacit. Ann. I. 72. Sic Paulinus Poëm. XXIV. 151.*

Sanctorum ut amore duorum

*Binum habeam natalem hodie, quo corpore sumi
Martyris excessum celebrans etc.*

Patriamque sibi p. i. dicavit, i. e. quodque patriam etc. quo modo saepe post pron. relativum haeret constructio. lib. I. 272.

*Hic est ille lapis reprobis, quem vertice gestat
Angulus, atque oculis praebet miracula nostris.*

i. e. et qui oculis etc. vs. 298.

Cui nec minus est Patre quidquam,

Nec quo crescat habet.

Ibi falleretur, si quis refingeret, qui nec minor est p. q. lib. IV. 6.

Cui prona facultas

Ardua planare et curva in directa referre,

Et quidquid natura negat, se iudice prestat.

Pro quo quispiam mallet, Et qui quod n. n. etc. et ibid. vs. 15.

Quem frons nulla videt, sed totum conspicit ipse.

a. e. sed qui totum c. i. sic etiam deinceps vs. 58. 59. et lib. V. 56. 57. quaeque alia eiusmodi ad Iustin. II. 6. et alibi notavi. Ita nihil emendandum videtur in verbis Min. Felic. cap. XXV. *Neque enim potuerunt in pris bellis Deos adiutores habere, adversus quos arma rapuerunt, et (i. e. it quos) quod postulaverant detriumphatos colere coeperunt. Nisi forte usperitas haec ibi quodammodo mitiganda sit, transponendo, quos adversus arma rapuerunt; qua quidem metathesi Tacito aliisque nihil usitatius.*

Vs. 89. *Vivum. Cadaver vivum etiam Chrysologus paralyticum vocavit, notante ad Apul. VI. Met. pag. 123. Pricaeo. Saepiusque ita de eo, qui morti proximus est vel esse videtur, loquuntur veteres. Quintilianus Declam. CCCVI. Vivum funus gremio tuli. quam paene exspiravit in manibus meis. Seneca Epist. LXX. cum aeger a Senatu in lectica recessus esset non sane frequentibus exsequiis (omnes enim necessarii deseruerant impie, iam non reum sed funus) habere coepit consilium etc. Auctor I. 763.*

*Tunc iterum formatus homo, longique cadaver
Temporis, extinctos ad vitam surigit artus.*

Vs. 93. *Officiis. Lactant. de Opif. Dei cap. X. In hoc autem, quamvis simplici membro tria sunt officia constituta; unum etc. Sic cap. VIII. 10. et alibi ille cum aliis. Deserta officiis dixit auctor, ut vs. 153.*

Qui voce relictus,

Auditu vacuus, solo etc.

Boëtius Consol. IV. 2. Ut idem scelesti, idem viribus omnibus videantur esse deserti. Phaedrus I. fab. 23. 3.

*Defectus annis et desertus viribus
Leo quum iaceret etc.*

ubi nihil mutandum, nisi quod cum Bentleio gratiore sono legendum
detur *confectus annis*, uti et Sallustius loquitur Iugurtha. cap. XI. 5.

Vs. 96. *Mundavit.* Similiter loquitur lib. I. 41.

Laetificata seges spinis mundatur ademtis.

Vs. 99. *Descende.* Malim, *inque tuam discede domum.*

Vs. 102. *Vectoremque.* Sic Arator I. 759.

*Surgens, paralytice, dixit,
Vectorem compone tuum, nec reddere tardes
Officium portare diu.*

Vs. 113. *Totum.* Totum hic sollicitari non debuit. Valet omnis, re
rem omnem. ut vs. 203.

*Coelumque et sidera tandem
Cernit, et ardente solis reminiscitur orbem,
Totum erecta vident.*

lib. IV. 15.

Quem frons nulla videt, sed totum conspicit ipse.

lib. V. 99.

*Ille tamen patiens subiecto corpore totum
Sustinuit.*

et vs. 426.

*Ad dextram sedet ipse patria, totumque gubernat
Iure suo etc.*

sic enim merito Cellarius maluit, quam mundumque, quippe quod depr
ivationi minus sit obnoxium. Iuvencus IV. 524.

*Continuo Christus: totum complere licebit,
Huc venisse tuo quaecunque est caussa paratu.*

Chrysologus Sermone XI. *Cui nihil subvenit ad salutem, cui totum restat
ad poenam (forte praestat ad p.) cui et signa proficiunt ad ruinam.* In
Ambrosius, Zeno Veron. aliisque, ut notat Weitz. ad Sever. Sanct. M.
Boum 89. qui tamen locus nihil communè cum hacce forma habet.

Vs. 114. *Auctor lucis* non infrequens Dei tam filii quam pa
tris titulus est. lib. V. 150.

Auctor lucis erat, iussus qui sumere mortem.

Iuvencus IV. 483.

Nominis Ebraei sunt Gethsemaneida rura.

Ilio progreditur vitae lucisque repertor;

Quem mox discipuli, Iuda fugiente, sequuntur.

Prudentius Perist. V. 37.

*Nos lucis auctorem, Patrem
Eiusque Christum filium,
Qui solus ac verus Deus,
Datiane, confitebimur:*

Vs. 123. *Posteriusque.* Rusticus Helpid. Hist. V. N. Testam.

*Haec mulier tacta vestis furata salutem est,
Siccavitque fides venas.*

s. 125. *Damnavit. Damnare pro obstruere. ut Prudent. Perist. II. 477.*

Nefasta damnet limina

Obdens alienos pessulos.

rtig. 650.

Damna aures, Pater alme, meas et clade etc.

poth. 751. Arator II. 110.

Signare sepulchrum

Ad geminum volvere nefas, dominoque paratam

Surgendi damnare viam.

s. 128. *Vota. Fabric. sua dona. Sed vota recte sunt, quae mulier
ut vel optaverat; ut vs. 141. et passim. Frequens item sua pro*

s. 129. *Culmina. Importunum illud lugentia culmina tecti: neque
culmina tecti aliud notare solent, quam proprie dictum tectum do-
ib. I. 255.*

Ardua pendentis sustentant culmina tecti.

Metam. XII. 480.

Nec secus haec resiliit, quam tecti a culmine grando.

et principis huius Synagogae domus aliis aliquanto amplior orna-
tus esset, haud tamen satis congruenter hoc illi nomen daretur. Le-
m igitur censeo, *lugentia limina tecti*. lib. I. 27.

Quid labyrintheo, Thesidae, erratis in antro,

Caecaque Daedalei lustratis limina tecti?

11.

Tenuem non possit adire

Coelestis regni ducentem ad limina calle.

us de V. Mart. II. 567.

Nam forte ingrediens vicini limina tecti,

Horribilem, exclamat, furiosi daemonis umbram!

*cum illum interpungo, satis, ut iam ibi dixi, integrum. Ut hic lu-
limina tecti, sic Arator I. 809.*

Lugentia tecta petenti

Stant inopes viduique greges, et brachia monstrant

Exuviasque onerata suis; quas etc.

141. *Parentes. Quoniam haec obstupuerunt animis, et versisque
per gaudia plangunt, ad trepidum tumultum illum tibicinesque per-
de quibus vs. 131. et 134. meminerat Poeta: inepit intericiuntur
nopinaque vota parentes adipicunt. Rescriendum inopinaque vota
is a., iidem nempe illi, qui animis obstupescabant, versisque modis
udia plangebant. Et sic solius patris vota seu preces memorantur
. et seqq. unde et Iuvencus ita canit II. 409.*

Frigentis dextram dignatus prendere dextra,

Surgere mox iussit miranda ad gaudia patris.

*isce per gaudia plangunt, i. e. lacrymantur, congruunt verba Vi-
Episc. Pictaviensis, de I. C. Deo et homine, vs. 39.*

Iussumque cadaver

Prosilit ante oculos: laetus fit plangor in omnes.

Vs. 145. *Decute.* Ut decute hic cum membranis pluribus maluit Calarius quam discute, ita lib. II. 154. de luce:

Et proprio non obfuscata serendo

Decutit expulsas inlaesis vultibus umbras.

Conferamus huc porro ista Petronii Sat. cap. CXXII.

Parte alia plenos extinxit Cynthia vultus,

Et lucem sceleri subduxit.

Prudentius Apoth. 687.

Hoc limum iubet impositum de fonte lavari

Christus, et infusa vultum splendescere luce.

Mox Noster:

Tunc caeca precantum

Lumina, diffiso ceu torpens ignis olivo,

Sub Domini mieuere manu, tactuque sereno

Instaurata suis radiarunt ora lucernis.

sic Alc. Avitus II. 366. aliisque.

Vs. 159. *Totisque.* Forte totisque simul v. i. i. e. omnesque. Sed totis virtutibus, pro omnibus, nec damnandum. Notio autem illa vocis *totus* pro omnibus, tralatitia isto Latinitatis aero, minus autem recte mihi a quibusdam in Cicero et Virgilio quaeri videtur. Arator II. 71.

Quem tota canunt oracula Vatum

Venturum sub carne Deum.

Prudentius Perist. IV. 71.

Christus in totis habitat plateis:

Christus ubique est.

et ibid. IX. 10.

Imago martyris:

Plagas mille gerens: totos lacerata per artus.

Adi etiam, quae adscripti ad M. Felic. Octav. cap. V. uti et supra ad lib. I. 326. et huius lib. III. vs. 112.

Vs. 161. *Domus.* Evidem non deseruerim cum Cellario scripturam Fabricii, *Sed domui Israël . . . c. dicite regnum:* quomodo etiam haec connectuntur Matthaei X. 6. 7. *Quia nec dum nomine gentes Auxerat hoc omnes.* i. e. hoc enim tum solius nationis Iudeorum nomen erat, quod postea ad omnes gentes pertinuit, ex vaticinio Esaiae XLIV. 5. aliisque. Molliore tamen, puto, orationis ductu legerimus, *quia neendum munus* (Euangelii beneficio) *gentes Auxerat hoc omnes.*

Vs. 170. *Haec in.* Non fuerant verba ista, *Haec in Apostolicas* etc. sic plena distinctione a praecedentibus separanda, sed hoc modo adiectanda: *Ac (velut hoc dicens: Ego . . vendat) haec in Apostolicas* etc.

Vs. 177. *Nomine.* Pro *sub nomine puro* mallem *sub munere puro*, i. e. plane gratis. sic ista, *sub munere puro suscipere*, et *puro dispensare munera*, sibi eodem respondebunt modo, quo praecedentia, *sumere gratis et cunctis impendere gratis*. In quibus ut *sumere pro accipere* ponitur, de quo verbi usus ad Sulp. Sev. H. S. H. 41. 4. agimus, ita hic *suscipere accipere* valet, ex more itidem illius seculi. Porc. Latro Decl. in Catilin. cap. XIV. *Quid enim potest indignius dici, quam vitam a patria susceptam, ad illius perniciem*

clamitatemque convertere. vide etiam cap. XXV. Ruffinus H. Eccl. lib. 1. Quippe quae ipsius Domini et Salvatoris merit scripta suscipere. b. IV. 14. *Hanc solam praedicans tenendam esse veritatem, quam ipse iret se ab Apostolis suscepisse, quam et tradebat ecclesiae.* lib. V. 6. *exprimens . . Apostolorum traditionem, quam nuper ab eis suscepserat.* Sic b. XI. 4. et alibi. Sic Vetus Int. Job. XXVII. 13. et saepius cum aliis, et monuisse recordor ad Dictyn Cret. lib. V. 11.

Vs. 182. *Exin.* Nonne praestat, *exin continuo, vel exin contiguam i. i. a. i. e. vicinam, propinquam?*

Vs. 195. *Tenens.* *Orbum pro caeco dixit, rariore quidem apud veres usu, qui lumine, oculis, aut talem ablativum addunt. Tenens autem e. possidens, occupans, constringens, haud facile in terrens convertendum dixerim.* Supra vs. 83.

Tristesque phalanges

Porcinum tenuere gregem.

¶ II. 54.

Nec nos servile teneret

Peccato dominante iugum.

Vs. 202. *Miserante, iuges.* *Domino miserante, i. e. dum illius misericordia Dominus, vel etiam, beneficio gratiae Domini. ut Paulin. de V. art. IV. 320.*

Nil septum est, miserante Deo: cui regia coeli

Oranti patuit, terrena haec claustra patebunt.

e. favente Deo: neque opus esse videtur. conjectura Barthii, quamvis leganti, reserante Deo. Paulinus Nolan. Poem. XXXII. extr.

Ut precibus commune tuis miserante habeamus

Praesidium Christo nos quoque, Celse, tuo..

ie Poem. XXIII. 389. Augustinus Civ. Dei V. 19. *Illi . . si hanc scientiam regendi populos consecutati sunt, nihil est felicius rebus humanis, quam Deo miserante, habeant potestatem.*

Vs. 217. *Vorantibus.* *Vorare pro consumere, comedere.* Vetus Int. codi XII. 9. *Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, sed autum assum igni: caput cum pedibus eius et intestinis vorabitis.*

Vs. 227. *Siccisque.* Legebatur Wasseus ad Sallust. Cat. 21. ex MSto ib. Publ. Cantab. *siccisque fluentis,* quia alterum hic otiosum et inefficax. sed ita solent poetae: Prudentius Apoth. 664.

Quis pelagi calcavit aquas? quis per vada glauca

Gressibus impressis spatiatu triverit uidum.

que ita epithetum *coeruleus* aliaque passim vacant. Nec satis simile, iudic Martialis IV. 3. 7. nives vocat *sicas aquas* i. e. concretas; et Noster *sicca marmora, sicca fluenta,* lib. I. 124. et lib. III. 124. pro exsiccatis dixit. Si quid igitur emphasis maioris causa mutandum esset, con-*ti possit raucisque fluentis,* quomodo Virgilii Aen. V. 327.

Nec ripas datur horrendas, nec rauca fluenta

Transportare prius.

ed quae satis integra sunt, ne moveamus. Sic Prosa *glauca fluenta*

simplice voce pelagus transtulit, hoc modo: Sacraque Christi vestigia miti pelagus abluvione lambebat.

Vs. 251. *Subiens*. Primo malim, *alta dehinc subiit montis iuga* etc. Notanda porro sequentia, *et quidquid debile vulgi venerat, in priscum componit motibus usum, Et* etc. quorum sensus obscurior hic esse videtur: et quicumque ex vulgo debiles ad eum venerant, hos idoneos reddebat motibus suis in usum commodumque priorem, artusque eorum ordinato nervorum regimini subiiciebat. Prosa: *et quidquid aegrum vulgi confluerat, usum reformavit in pristinum, suisque nervis et motibus organa debili statuit temperata membrorum.* Quae, ne quid hic mutemus, suader videntur. Ceteroquin divinaveram, *his priscum componit* (vel *condonat, confirmat*) *corporis (vel roboris) usum.*

Vs. 262. *Qua*. An potius, *Qua flexa pietate Dei, vel, redire;* *Qua flexus pietate Deus* etc. Sed *qua flexus pietate* interpretandum, quam ob rem, vel ob quod, *flexus vel motus pietate, seu misericordia: de quo uia pronominis relativi egimus ad Hygin. Fab. CVI. ubi, filiam,* inquit, *ab Achille abduxit . . Quam ob iram Achilles in proelium non prodibat.* Sic Livius XXI. 52. *Id . . perinquo animo ferebat, ab Gallis* etc. Ob eam iram *duo millia . . populari omnem deinceps agrum . . iussit. et lib. V. 29. Sed plus suis comitiis plebs valuit.* Quam *dolo rem ulti Patres sui, Senatusconsulto facit, ut etc.* Aur. Victor de Vir. Illustr. cap. XXIV. *Manlius . . Patronus a civibus appellatus, et farre donatus est. domum etiam in Capitolio publice accepit.* Qua superbia elatus cum Senatum impessisse Gallicos thesauros argueret etc. In sequentibus erudit. Munckerus ad Fulgent. Myth. I. 1. malebat, *agmen pavit inorme virum, pro p. enorme v.* Alterum vero merito probat Cellarius, quod praefixum e sic aliquando, neglecta lege Pedia, corripitur. Adi et ipsum ad Prudent. in Symm. II. 143.

Vs. 277. *Anhelantem.* Crediderit quispiam, *altius cum anhelante construendum, et anhelare altius esse, niti se altius extollere.* ut Ammian. lib. XV. 5. *Adactusque . . adorare solemniter anhelantem celsius purpuratum.* et lib. XXVI. de Procopio: *Velut Imperatoris cognatus altius anhelabat.* At de fulgore lucis agitur non tantum in altum exsuriente, sed etiam *quaquaversum* in latera se diffundente; ideoque omnino legerim, *anh. sed spargens latius ignem* etc. et *latius cum spargens iungo; anhelans ignis* ut sit vehementer ardens, vires enixe ac velut ad defatigationem exserens. quomodo dicitur *febris anhela*, supra vs. 34. *anhelans lux*, lib. I. 148. Virgilii Aen. VIII. 421.

Et fornacibus ignis anhelat.

Ambrosius Hexaem. lib. VI. 8. *De hieme forsitan quereris, quia nulla nisi hypocasta anhelantibus ignibus vaporentur.* quem locum deboeo Freher ad Auson. Mos. 339. Statius Theb. IV. 680.

*Tempus erat medii cum solem in culmina mundi
Tollit anhela dies* etc.

Dracontius Hexaemer. 70.

*Non fructus anhelis
Flammatur radiis, quatitur nec flatibus ullis.*

sulatur etiam elegantissimus Ulitius ad Nemesian. Cyn. 255. Phra-
lumen agere pro emittere, nequaquam hic sollicitanda fuit, quum si-
er scintillae agere, spumas agere etc. apud Lucretium aliquo inven-
ir. Victorinus Episc. Pictav. de I. C. Deo et homine vs. 111.

*Regia forte poli tum primum lumen agebat,
Aeternum testata diem etc.*

Janus Florus Hymno ad Mich. Archang.
*Sed Deus hanc ignis iugi munimine cingit,
Consumens hostes lumen et intua agens.*

Vs. 285. *Videre Moysen.* Sic ex MSto Heinsii, pluribusque editis
andum visum fuit Cellario, cum Fabricius ediderat, et clarum virtute
ten; quod sane eleganter, vel ob inscitam in lectione Cellariana verbi
iterationem, quod et proximo versu sequitur, et vs. 283. praeces-
ta. Quia tamen Noster nusquam cum aliis Moysen dixit, sed Mosen
lib. hui. 208. lib. IV. 168. 274.) hinc scribendum puto: *Quid? quod et*
im et clarum, ceu sidera, Mosen, Ignotos oculos, v. l. c. vel cum in
Lips. sit lumine Mosen, suspicari quoque posses, Quid? quod et Heliam
ero sub lumine Mosen, Ignotos oculos, v. l. c. Sed prius praeposuerim.
Vs. 288. *Finem, hunc. Videri pro esse ponitur, ut alibi pro esse,*
e, videri esse, videri facere. lib. I. 252.

*Lignee, ligna rogas, surdis clamare videris,
A mutis responsa petis.*

l. 258.

*Verique hac arte videntur
Transplantatorum cultores esse Deorum.*

V. 75.

*Vade, fides, mulier, tua te salvavit ab omni
..... quodcumque malo gessisse videris.*

uens haec forma in stilo S. literarum.

Vs. 290. *Limine vitae.* Putat Cellarius, Mosen hic describi stare li-
vitae, quod statim post Christi resurrectionem cum corpore resur-
uirus foret, adeoque iam brevi vitam denuo intraturus. Matth. XXVII.
Sed ita antecedentibus alter adhuc vivens, minus commode oppone-
ri ista, alter stans limine vitae, i. e. vivere incipiens vel moda incen-
sus: nimisque dura ellipsi hoc ita supplendum foret: *alter quidem*
uus, sed denuo stans limine vitae. Burmannus ad Valer. Flacc. I.
per limen vitae intelligit limen, quo de vita exeat, sive mortem,
tamen sic de Mose non tum moriente, sed dudum mortuo dici non
et stare (versari) limine (i. e. fine) vitae. Et limen vitae Latinis po-
denotare videtur introitum vel initium vitae, aut nonnunquam etiam,
eriore certe Latinitatis aetate, ipsam vitam. ut Ruffinus H. Eccles.
. *Et quaerebatur, si quid ultra posset humana crudelitas etiam in eos,*
am vitae huic limen excesserant. Iuvencus III. 655.

*Sed cui nostra fidem sermonis gratia figit
Mox me etc.*

*Iudiciumque illi non est, sed migrat ab atra
Morte procul, lucisque vigens ad limina tendit.*

M. III. 311.

Filius huc hominis veniet etc.

Vera loquor: certos istic sub lumine lucis

Inveniam, coeli fulgens cum regna capessam.

i. e. viventes, in vita. Hisce igitur ego quidem adducor, ut cum aliis libris legerim, alter stans limine mortis (nisi malis, a s. limine leti) i. e. mortuus, postquam obiit, vel existens, versans in morte seu sede aut statu mortuorum. quomodo πύλαι ἡρών pro morte ponuntur Matth. XVI. 18. ubi inter alios vide doct. Elsnerum. Sic Fortunatus de V. Martini lib.

Defunctum eripuit subito qui ex limine mortis.

Noster lib. I. 173.

Ter quinos quondam regi Deus addidit annos,

Usus iure suo: patefactaque limina claudens

Mortis, ab occasu vitam convertit in ortum.

Standi verbo sic utitur Prudent. Perist. X. 533.

Coelo refusus subvolabit spiritus,

Dei parentis perfructetur lumine,

Regnante Christo stans in arce regia.

Fortunatus de V. humana, col. 703. ed. Fabricii:

Esaias, Daniël, Samuël, Ionasque beatus

Vivens sub pelago, stat modo pressus humo.

Nihil autem lucis mihi foenerant ista Prosaes verba: *Quorum alter elat vivaci senio perfruatur, alterius finalem huminis metam nullus humus sortis excedat cursus.*

Vs. 296. *Lumina vultu. Optimorum quorumque imitatione dictum illud, vultu deiectus lumina.* Ovid. Amor. III. 6. 67.

Dixerat: illa oculos in humum deiecta modestos

Spargebat etc.

Statius Theb. III. 366.

Cunctisque prior Cadmeus heros

Accurrit: vultum deiectus.

Virgil. Aen. I. 565.

Tum breviter Dido, vultum demissa, profatur.

sic etiam deiectus pro humili, supplici. infra V. 218. *Implorare pro plo- rare, nisi subintelligendum velimus ipsum.* Iuvencus II. 380..

Talia tractanti, percussus pectora luctu,

Ecce sacerdotum princeps procumbit adorans

Et sibi defunctam, funus miserabile, natam,

Implorat lacrymans etc.

et Chrysolog. Serm. XIV. extr. *Quia . . sentit animi se contraxisse lan- guorem, ut anima sanetur, implorat.* Cum Matthaei XVII. 14. de hoc homine legimus, ante Christum provolutum fuisse genibus, videri posuit scribendum, *Prociderat* (scil. ante pedes eius): *supplexque etc.* Marc. III. 11. *Et spiritus immundi, cum illum videbant, procidebant ei: et clamabant dicentes etc.* Sic procubere in loco allato Iuvenci. At sine libris hanc mihi emendandi veniam non concesserim.

Vs. 302. *Nunc. Hunc, precor etc. recte edidit Fabricius, pro quo*

Cellarius, Nunc, p. Caeca potestas, i. e. furibunda, nullo rationis lumen praedita, ideoque omnia sine ullo discrimine passim invadens. ut lib. II. 18.

Primique sepulcrum

Terrigenae caeca sorberet fauce nepotes.

Ceteroquin ut ibi, sic hoc quoque in loco cogitari posset saeva pro caeca restituendum. ut Hymno I. 81.

Fortia vineta dedit peccandi saeva potestas.

Ut autem evitetur repetitio minus grata verbi expellere, haud male concicias, *Hunc, precor, excluso miseratus etc. pro expulso.* sic supra 160.

Ite, ait, et tristes morborum excludite pestes.

I. e: depellite, expellite. lib. IV. 91.

Et exclusos semper reticere coagit

Daemonas.

Juvencus IV. 591.

Sed nusc nos sagnem excludite somnum,

Solllicitamque simul vigilando ducite noctem,

et lib. II. 269.

Sed nostri dona liquoris

Ardorem excludent aeterna in secla bibendi.

Firmicus de Error. Prof. Relig. pag. 37.. *Et de medullis hominum praecedentis veneni virus excludit.* Hegesipp. V. 2. *Suscitare, David, exasperantem spiritum citharae suavitate solitus excludere, et vide quemadmodum dominetur furor.* Hieronymus contra Iovianum lib. II. *Ibique Diogenes per noctem eliso gutture, non tam mori se ait, quam febrem morte excludere.* ubi Bentleius ad Horat. III. Odar. 27. opinabatur legendum eludere, argutius quidem quam verius. Vide et N. Heinsii Adv. III. 17.

Vs. 316. *Didrachmatis aurei.* Forte cum MS. Lips. leg. *didrachmatis auri.* *Didrachma auri pro aureo, ut numismata argentii,* lib. V. 44. *Statua salis,* lib. I. 106. et talia.

Vs. 321. *Possit haberi.* Ex usu isto verbi posse, de quo ad Avian. Fab. XXX. 16. et Dictyn Cret. V. 15. vidimus, *possit haberi* dicitur pro habeatur, vel habendus sit. lib. I. 338.

Quondam terrena petiati

Coelitus, humanam dignatus sumere formam;

Sic aliena gerens, ut nec tua linquere posset.

lib. II. 79.

Ratus hunc succedere posse

Mox sibimet, qui primus erat.

et vs. 118.

Cur qui vixdum potuere creari,

Iam mevtere mori?

Vs. 325. *Feret.* Ex Lipsiensi se ita dedisse, ait Cellarius, cum editi habeant geret. Sed et feret habet ed. Fabricii, et sane in geret, quod aliquanto usitatus est, mutatum a librario videtur. Tacitus Ann. XII. 37. *Ipsa semet parti a maioribus suis imperii sociam ferebat.* ad quem locum alia quaedam adscripti.

Vs. 331. *Quantum.* De usu isto vocularum *quantum* et *tantum* cum adiectivo egimus ad Tacit. Hist. II. 99.

Vs. 338. *Parva loquor.* I. e. nimis exigua me proferre sentio. Sidonius Carmine V. 199.

Parva loquor, quid? quod quotiens tibi etc.

Currire per facta pro percurre f. recensere. Sulp. Severus H. S. I. 1. *Cum usque ad Christi crucem . . . per sacram historiam cucurrissem.* lib. II. 25. *Quia usque in hunc annum per tempora Asianorum, regum cucurrimus.* Paulin. Nolan. Poëm. XXX. 12.

Sed mihi non isto fundendus in aequore sermo est,

Ut per sanctorum merita aut miracula curram.

Augustin. Epist. V. *Ut ex his incitata quodammodo iam per omnes civitates similia plura vigil currat intentio.* Cicer. in Verr. III. 42. *Nam per omnes civitates, quae decumas debent, percurrit oratio.*

IN LIBRUM IV.

Vs. 8. *Et quidquid.* Ut horum nexus evaderet, legendum Viro docto videbatur, *Ut quidquid natura negat, se iudice praesitet.* Sed durior rem istum verborum nexus similibus exemplis satis probavimus ad lib. III. 86. Notetur ablatus hic absolutus, *se iudice praestat, pro, ipse iudex, vel suo iudicio, sua gubernatione, ex sua sententia.* Iuvencus II. 650.

Nec genitor quemquam vestrum, se iudice, quaeret,

Sed dedit haec nato quaerendi iura etc.

Alc. Avitus III. 86.

Forma rufis proprio melius contenta decoro,
Iudice se, placuit.

et vs. 223.

Tum poenitet omnes
Errorum lapsus, semet quos iudice damnat.

et lib. IV. 20.

Qui fortior esset,
Hic melior sibimet, sese censore, placebat.

Arator I. 10.

Mortisque potestas,
Se vincente, perit, quae pondere mersa triumphi
Plus rapiens nil iuris habet etc.

lib. II. 159.

Membris pars cooperat aegri,
Se nascente, mori.

i. e. in ipsius nativitate. Fortunatus de Chr. Benef. col. 696.

Lustra sex, qui iam peracta tempus implens corporis,

Se volente natus ad hoc, passioni deditus,

Agnus in crucis levatur immolandus stipite.

Idem de Certam. Piorum, col. 722.

Hoc si cui sit debitum,
Coactus adscendat gradum,

*Non se petente callide,
Sed dante Christi munere.*

Ita in Inscriptionibus saepe est, *se vivo fecit, pro vivus, in vita sua, nō tante Celeb. d'Orvillio ad Chariton. pag. 685.*

Vs. 11. *Fertilitate.* *Opima fertilitas* est uberrimus omnium rerum deliciosarum fructus. Locum hunc recte accommodasse videtur Davisius illustrando illi Poëtas veteris apud Cicer. Tusc. II. 14.

*Quibus magis palaestra, Eurota, sol, pulvis, labor,
Militia in studio est, quam fertilitas barbara.*

Vs. 16. *Et alto.* Lege ex aliis Edd. at *alto pro et alto.*

Vs. 19. *Tractat opes.* Sic illa, *ubi quidquid . . aurum pro parenthe-
tis habenda, et verba tractat, et vult ille construenda cum his, ieiunis
quicunque etc. quae perperam puncto, seu τελετὴ ὑποστηγμῆ ab antece-
dentiibus abrumpuntur.* Quod non animadversum Cellario puto, cum in his, *Nam proprias bene tractat opes c. r. t. v. i. s. subaudit,* dives aliquis possessor a Deo illuminatus.

Vs. 31. *Praeterea.* Aptius haec prioribus committentur, si legamus; *Interea geminos etc. i. e. Tunc, eo tempore, vel circa idem tempus.* vs. 184.

Cooperat interea Dominus Galilaea per arva

Transgrediens, sancto quoddam pede tangere castrum.

Vide et lib. V. 232.

Vs. 33. *Munera formae.* Offendit me quodammodo illud, *extinctae poscentes munera formas*, i. e. rogantes, ut ipsis redonaret formam (formae pulchritudinem vel decus) qua orbati erant. Sic quidem *extinguere formam* apud Terent. Phorm. I. 2. 56. *Capillus passus . . vestitus turpis:* *ut ne vis boni in ipsa inesset forma, haec formam extinguerent.* Et caeci solent ita describi tanquam deformes, quia formae pars non exigua in oculis. Unde Avitus lib. II. 369.

Non caecos natura dedit, nec luminis usu

Privatum peperit formae perfectio vultum.

i. e. qui formam perfectam creavit. Nihilominus, si Codices huic emendationi vel paululum faverent, libenter reponerem, *extinctae poscentes lumina frontis;* ut etiam Prosa: *Reddi sibi lumina postulantes.* Quae hic *extinctae lumina frontis,* mox vs. 38. vocantur *clausae sub fronte fenestræ;* et *extincti vultus*, lib. III. 145. sunt, quae hic *extincta frons.*

Vs. 36. *Quae sentit.* Non satis huic loco, si recte iudicem, convenit pronomen relativum *quae:* aptiusque foret, *quum sentit*, vel, quod malim, *qua sentit*, i. e. quatenus, quo magis sentit, vel ubi in cuiuscunque animo sentit f. f. *Pietas* est Domini pietas, vel Dominus pius. vs. 130.

Nec remorata diu pietas inimica doloris,

Auxilium vitale tulit, tactaque etc.

lib. V. 250.

Sed pietas immensa vagas properabat ad umbras,

Perdita restituens, non consistentia perdens.

Plura ad Paulin. de V. Mart. I. 272. Huic refer Prudent. Cath. III. 19.

Denique quod sumus aut agimus

Trina superna reget pietas.

ubi cum Viro docto legendum esse *deitas*, merito negavit d'Orvillius Miscell. Obs. Vol. III. pag. 321.

Vs. 48. *Vestro*. Fabr. edidit ex *germine vasto*. Male.

Vs. 53. *Ustis*. *Ligna usta* sunt ligna, quae comburuntur aut igni destinata, uti quidem accepisse videtur auctor Prosae, qui ita haec expressit . . . *plena fronde non germine, lignis aquabatur concremandis*. confer Ioan. Euang. XV. 6. Videri etiam possunt intelligi ligna arida, aere soleque exsiccata. ut lib. I. 136.

*Rursus in exustis sitiens exercitus arvis,
Qua nimium loca sicca diu etc.*

Ovidius Metam. II. 210. tellus

Succis aret ademtis;

Pabula canescunt, cum frondibus uritur arbor.

Lucanus IX. 382.

*Vadimus in campos steriles, exusta que mundi,
Qua nimius Titan et rarae in fontibus undae.*

Elegantius autem minusque ambiguum foret, *lignis aquabatur istis*: quomodo etiam a Vonckio V. Ampl. conjectatum video.

Vs. 58. *Artis*. Sic ex MSS. Cellarius. Sed malim cum Fabricio, quod nunc quoque ex aliis Edd. vulgatum intelligo, *faucibus artis*: quomodo et Prosa: *Cui praecellus fauci spiramentis, nulla laborum cymbali vox sonabat*. Sedilius autem potius scripsit *faucibus artis*: nam sic amat littera c in hac voce omitti. Prudent. Psychom. 592.

*Et faucibus artis
Extorquent animam.*

et passim.

Vs. 67. *Clementia*. Non repudiarem, si per libros liceret, *cl. supplex Irruit amplectens v. vel cl. supplex Corripit amplectens v.* Sed alterum etiam se vindicat his lib. III. 107.

Sanctos Domini lacrymansque gemensque

Corruit ante pedes etc.

In his *quaeque profusis enclitiquum que solummodo metri caussa iniectum* videtur, ut innui ad lib. II. 257. aliquoquin cogitares, *quasque profusis etc.* ut et pro etiam ponatur in sequentibus, *et crine soluto etc.* *Lambere pro deosculari*. ut Paulinus Nol. Poem. XXXIII. 541.

Castaque lambentes Domini vestigia Christi,

Detergete cornis ambo, lavate oculis.

Vs. 75. *Quocunque mali*. Hanc scriptiōnem MSti Cantab. et Alm. praeclitil Cellarius vulgatae isti . . . ab omni . . . quocunque mali gessisse videris. Et sane, si ita legeris, vel cum Fabricio quocunque malum, expedita magis constructionis ratio evadit. Simili tamen trajectione utitur Noster iterum lib. V. 422.

Coramque beatis

*Qui tantum meruere viris spectare triumphum,
Aetherias erectus abiit sublimis in auras.*

ubi rō viris incommodius dirimitur a praecedente *beatis*. Livius quoque ita Epit. lib. XL. *Quum Philippus liberos eorum, quos in vinculis nobis-*

ssimorum hominum habebat, conquiri ad mortem iussisset etc. Non mundum igitur arbitror ab omni, D., quodcumque malo gess. v.

Vs. 77. *Abscondi. Vulnera pro vitiis, peccatis. Prudent. Perist. IX. 7.*

*Dum lacrymans mecum reputo mea vulnera et omnes
Vitae labores etc.*

uvencus III. 436.

Non septem crimina tantum

Sed decuplata super donentur vulnera fratris

rator I. 89.

Addita sacrilegæ creverunt vulnera culpæ.

rosper in Sententiis IV.

Dum rex salvandis ipsa quoque consultit ira,

Et curat medicis vulnera vulneribus.

Vs. 90. *Esse. Esse* quidem duriore pleonasmò vacat nonnumquam pudicitia Sedulianaë Latinos; sed hic infinitius ille, ut passim alibi erbo facere iungitur vice subiunctivi cum coni. ut, et facere finem esse alet, facere ut finis sit. Salvian. Gub. III. pag. 72. Expressiora pedius suis domini sui fecit esse vestigia. lib. V. pag. 146. Qui fiscalia debit itulos faciunt, quaestus esse privatos. lib. VI. pag. 190. Angusta esse orrea publica opes fecerant. Sic pag. 195. 196. ac saepius ille. Dares hrygius Exc. Troi. cap. IV. Et militum multitudinem ibi esse fecit, ne er ignorantiam oppimeretur. Hyginus Fab. CXLVI. Formam suam eiropianam restituit, Deamque Aegyptiorum esse fecit, quae Isis nuncupatur. Arator II. 271.

Hanc Christus adoptat,

Hanc facit esse suam, qua quisque etc.

Tetus Int. Matthaei IV. 19. *Venite post me, et faciam vos fieri pescatores omnium.* Chrysolog. Serm. XII. *Hoc Ioannem in natis mulierum fecit sse maiorem, quando etc.*

Vs. 98. *Dominum virtutis. Sic vs. 204.*

Dominum virtutis adorans.

ib. III. 95.

*Hunc ubi virtutum Dominus concepit egentem
Robore etc.*

Baulin. Nolan. Poëm. XXIII. 150.

*Semper in omne bonum valuit confidere Christo,
Credere cuncta Deo virtutum; ponere solum
Omnia summa Deum.*

Vs. 106. *Herilis. Herilis virtus pro mirifica potentia domini. Supr. 57.*

Virtutem sensit herilem.

ib. I. 322.

*Tuba clamat herilis:
Militibus sua porta patet.*

Arator II. 128.

*Hunc quaerere, cuius
Sanguine mundati regno sociamur herili.*

Prudentius Apoth. 39.

Postque

*Conspectum praefentis Heri, et consortia longa
Quaeso, ait, ut liceat te nunc, Deus optime, nosse.*

Sic Paulin. Poëm. XXIII. 297. Fortunatus, aliquie.

Vs. 113. *Firmabat*. Legerim cum Pulmanni MSto formabat ab a-
quore plebem, i. e. informabat, instruebat. ut Prosa: *Plebem littore per-
manentem divinis imduebat oraculis*. Nam quod *firmabat* exponit Cellarius,
confirmabat in fide et agnitione salutari; plerique ex hacce turba haud
dubie fidem et agnitionem salutarem nondum complexi, sed in illam ad-
huc formandi erant.

Vs. 117. *Vaeuo*. I. e. irrito, inani. Arator II. 948.

*Heu nunquam Saxe tellus
Seminibus foecunda suis, vacuique labores,
Qui sterilem patiuntur humum!*

Avitus III. 157.

Lugebis vacuos nonnunquam orbata dolores.

lib. V. 96.

Ne tantum vacuo submittite corda timori.

et passim alibi, ut in Avian. et Tacit. monuimus, ne de hac notione ad-
lectivi cum nonnullis doctis dubitaremus.

Vs. 118. *Gentibus*. Sic Virgilius Georg. IV. 429.

*Cum vasti circum gens humida ponti
Exultans, rorem late dispergit amarum.*

Manilius IV. 286.

*Et placidum inductis everrere retibus aequor,
Litoribusque suis populos exponere captos.*

Vs. 123. *Timequas*. *Propensa vota dixit, quod pronam fortunam Vel-
leius Pat. II. 69. Neque reperias, quos aut pronior fortuna comitata sit,
aut veluti fatigata maturius destituerit.* Confer. Freinsheimi adnotata ad
haec Flori IV. 2. 79. *Moestior non ex more Caesar, sive respectu fragi-
litatis humanae, sive nimiam prosperorum suspectum habens contine-
tionem.*

Vs. 126. *Sit dicta*. Hic metro magis, quam Latinitati consuluit au-
tor, dum *quae sit dicta* Naim scribit pro *quae est vel quae erat d. N.*

Vs. 132. *Dolori*. Scitius hoc modo e Cantab. legi putat Cellarius,
quam ex aliis libris *inimica dolori*. Quod mihi secus videtur, quoniam
aliorum exemplo Noster vocem *inimicus* instar substantivi cum genitivo
construere amat. Infra 158.

Atque inimica

Omnia virtutis sensu calcate fidelis.

lib. V. 141.

Nil inimica cohors insontis sanguine dignum

Repperire etc.

Chrysologus Serm. III. *Sed hanc cogitationem debellatricem vitae, salutis
inimicam, expugnant nimis, nimis auferunt, qui sequantur.*

Vs. 137. *Discrimina*. *Discrimen vel discrimina malum, damnum, ac-
rumnam denotant.* lib. V. 183.

*Relligione pia mutans discriminis iram,
Pax crucis ipse fuit.*

Alc. Avitus III. 154.

Sed quid multa loquar, miseræ discrimina matris?
lib. V. 163.

Quibus impius heros

Nec quidquam motus, nova mox discrimina sentit.
et vs. 173.

Et morbus mentis discrimina corporis auget.

Pro morte, exitio, idem lib. IV. 319.

Rebusque instare supremum

Discrimen norunt.

Arator II. 955.

Varioque fragore

Personat in Pauli rapidum discrimina vulgus.

Nec insueta perissologia amissae vitae discrimina dicitur vita amissa vel
mors. Avitus II. 107.

Capitis defectio membris

Semen mortis erit: pariat discrimina leti

Vitae principium.

et lib. I. prope finem:

Quod si quis vetitum decerpit ab arbore pomum,

Audax commissum mortis discrimine pendet.

Prudent. Perist. XIII. 72.

Stimulis ut pectora subditis calerent,

Ad decus egregium discrimine sanguinis petendum.

i. e. sanguine, morte. Haec quoque stabiliunt interpretationem nostram
Aviani Fab. XXV. 5. Par usus nominis periculum.

Vs. 141. *Candida* etc. Non esse puto, cur hanc lectionem cum Gronovio
praeponamus alteri, quam etiam Alm. Codex refert: *revocavit pompa*
parentem: nam, ut etiam iudicavit Burmannus, forte ob oculos habuit
Noster haec Ovidii Fastor. IV. 906.

Obstitit in media candida pompa via.

Vs. 149. *Septem.* Versus est Virgilii Aen. V. 85.

Vs. 163. *Factis.* *Facta* sunt facta fortia vel miraculosa. Sic Sulp.
Severus V. Mart. cap. XXVI. 2. *Nam etsi facta illius explicari verbis*
ut cunque potuerunt, interiorem vitam illius . . nulla unquam . . explicabit
oratio. ad quem locum etiam hunc Sedulii contuli. Et *vitam* sic aliquando
vitam bonam vocari, vidimus ad cap. XXV. 1.

Vs. 176. *Gravidamque.* Nonne aptius, *gravidaque talem susp. alvus,*
Inclusam p. n.? ut a natura brevis ante que hic producatur illo more, de
lito post alios monuimus ad lustin. II. 5.

Vs. 180. *Spatium.* *In uteri spatium*, i. e. molem, amplitudinem, Se-
reca Hippol. 800.

Et vasti spatio vincere corporis.

Ucanus IX. 732.

Nec tutus spatio est elephas.

utrobique et alibi de hac voce actum Viris doctis. Cum hoc autem
conferri meretur Lactant. de Mort. Persec. cap. XXXIII. *Iam dñe
malo partes corporis amiserant speciem. Superior usque ad vulnus erat
et miserabilis macie cutis lurida longe inter ossa concenterat: inferior
ulla pedum forma, in utrum modum inflata discreverat.* Addatur
Severus Dial. II. 2. *Iamque se malum serpens per omnia mala diffundit
cerneres, omnibus venis inflatam cutem, et ad utris instar tenuis vicio-*

Vs. 203. *Vix unus.* *Vix* hoc unus faciebat, quia ceterorum exempli
hinc avocatum iri credidisses: vel ad vilitatem huius alienigenae,
reliqui Iudaei essent, respicitur. Proprie tamen non *vix* aut aegre,
prompto libentique animo officium hoc praestabat ille vir, eamque
caussam legi praestat, *Mox unus reduci* etc. i. e. ut primum se sanum
vidisset. In his *conversus reduci* tramite perissologia poetica ciuitatis
qua supra 139. dicitur:

Mox agmine verso

*Deponens trepidum recidivo tramite luctum,
Candida felicem revocavit turba parentem.*

Vs. 228. *Vitam.* *Vita* saepe sic absolute vocatur bona, aut (ut hic)
mala vitae ratio. Vellem tamen per libros licere legi, *parvam numerum
coniuge vitam, vel propriam n. c. culpam, vel noxam.*

Vs. 239. *Quum.* Fabric. edidit, *Dum damnare p.* Sed sicut
quum cum prae. indicativi pro dum ponitur, apud hosce Latinum
sartim, ut vidimus ad Dict. Cret. III. 21. Sic modo vs. 227.

Quum dare cunctatur periturae munera lymphae.

Vs. 246. *Sententia.* De *sententia* sic loqui solent Latini, maxime
Poëtae, tanquam de persona illam ferente.

Sententia donec

*Laeta Dei . . .
Vade, fides, mulier, tua te salvavit ab omni,
Dixisset, quodcumque malo gessisse videris.*

Paulinus de V. Mart. V. 705.

*Sed quales claris sanctorum in fine coronis
Inserit emeritas Domini sententia gemmas.*

Avitus III. 117.

*Post haec supremam promit sententia legem,
Serpenteinque reum prima sic voce notavit* etc.

lib. V. 660.

*Iam clade suprema
Tot castigatam vicibus Livina Canopum
Adficiet cum rege suo sententia.*

Phaedrus III. Fab. 20.

*Ergo exploranda est veritas multum, prius
Quam stulta prave iudicet sententia.*

quod cum Davisio recte vindicat Burmannus. Ita nec male cum quib
dam legeris ibid. Fab. 13.

*Tunc illa (in nominativo) litem sustulit sententia:
Apertum est, quis etc.*

uamquam et placere possit scriptura Codicis Perotti: *Tunc illa talem rotulit sententiam.*

Vs. 270. *Spiramina lucis.* Tentari posset clausa renascenti reserat spiramina luci. Sed clara reserat spiramina praeognanti sensu valet, reddendo reddit, efficit clara. qua forma lib. I. 270.

Claustroisque remotis

Pervia pulsanti reserantur limina cordi.

e. reserantur, ac redundunt pervia. Silius Italic. XII. 665.

Laeta sererati facies aperitur Olympi.

Rudentius Peristeph. V. 125.

*At ille tanto laetior,
Omni vacante nubilo,
Frontem serenam luminat,
Te, Christe, praesentem videns.*

Et vs. 357.

*Si mori habenda huiusmodi est,
Quae corporali ergastulo
Mentem resolvit liberam,
Et reddit auctori Deo.*

Idem Hamartig. 373.

Quo membra hominum disceppta cruentis

Morsibus oblectent hilarem de funere plebem.

Et infinita falia. Sunt autem haec Sedulii maxime adfinia verbis Prudens Apotheosi 692.

*Nam sine divino Domini perflamme summi
Arida terra fuit, nulli prius apta medelae:
Sed postquam liquido coelestis spiritus ore
Virgineam respersit humum, medicabilis illa est,
Inde trahit succum, lentoque humore salutem
Inlinit, infunditque diem baptimate lotu.*

Vs. 276. Non deitate. Paulinus Nol. Poëm. XXXII. 117.

Sensibus humanis edit et bibit et sua somno

Lumina declinat, lassat eundo viam.

Tanquam homo defuncto lacrymas impendit amico,

Quem mox ipse Deus suscitat e tumulo.

Ipra vs. 224.

*Fonque perennis aquae modicam desiderat undam,
Ut biberet, qua corpus erat.*

Ide lib. II. 135.

Vs. 280. *Christum dubitatis.* Praestaret, Christus dubitatis an unum esset ab i. h. r. c.? sed analogiae saepius ita contrarius est usus. Gellis VII. 12. Eum ne quisquam dubitet quin idem fecerit? Iuvencus 432.

*Respondit Petrus: cunctos si credere fas est
Quod tua labentes possunt praecepta negare;
Sed mea non ullus mutabat pectora casus.*

Ruentius Heaut. I. 1. 4. *Virtus tua me facit, ut te audacter moneam.*

WOPKENS. ADVERS. CRIT. II.

Varro de Re Rust. I. 2. 9. *si videt eos fore ut pestilentia dispereant.* Laetantius IV. 17. Quem *Sibylla fore ut a filio Dei solveretur ostendit.* Sic forte et Hegesipp. II. 10. Quem *haud dubie futurum, ut eriperet Iudei omnem usum sacrificiorum.* Vulgo *h. d. facturum,* quod tamen non placeat damnem. Plura eiusmodi qui desiderat, petat a Gronovio ad Senec. Benef. IV. 32. Perizon. ad Sanct. II. 5. 5. Davis. ad Cicer. N. Deor. I. 25.

Vs. 282. *Dabit.* Potuit etiam scribi, *innumeris . . turbis.* Sed altera forma item usitata. lib. I. 215.

Per volucres hominem pasci dedit.

i. e. curavit, fecit. Sic ibid. vs. 65. et 209. et lib. V. 40. Vetus Int. III. Esdræ cap. I. 32. *Et datum est hoc fieri semper in omne genus Isræ.* Ioan. Sarisber. Policr. II. 22. *Subsistit invariabilis,*

Stabilisque manens dat cuncta moveri.

Prudent. Psychom. 678.

*Rara tamen chalypem tenui transmittere puncto
Commissura dedit.*

Paulinus Poëm. XXVII. 101.

O crux!

*Quae terris in carne Deum servire saluti,
Inque Deo coelis hominem regnare dedisti.*

et Poëm. XXXII. 77.

*Captivumque hominem tristis metus et miser error
Altius in mortem praecipitare dabant.*

Sic Arator, aliique. Vide et Burmann. ad Val. Flacc. II. 324.

Vs. 296. *Mandentia.* Virgilii Aen. IV. 134.

Ostroque insignis et auro

Stat sonipes ac fraena ferox spumantia mandit.

In relegendis autem Adversariis meis, quondam editis, non sine rubore animadverti temeritatem istam, qua Cellarium castigavi; tanquam ullo absque sensu sic edidisset, *ora cruentatum mandentia concutit aurum,* et non cum aliis libris, *ore cruentatum mandendo concutit aurum.* Recursum enim equus dicitur *concutere ora mandentia aurum cruentatum.*

Vs. 297. *Vitis aselli.* *Vitis aselli honorem dixit,* ut lib. III. 319.

Iussa tributa ferens, graviorque onerante metallo

Vitis honor piscis pretio maiore pependit.

In sequentibus mallem, *levis ungula cuius . . mobilior sub fasce fort.* i. e. qui velut in honorem et obsequium Christi solito celerius moveret ungulam.

IN LIBRUM V.

Vs. 1. *Virtutis opes.* Ut Paulinus de V. Martini V. 214.

Cui postquam fido tribuit Benedictus amice

Congaudens virtutis opem, monumenta favoris

Invexit Domini cum religione fidei.

adde infra 70.

Consuetam non liquit opem, pueroque revulsam . .

Reddidit auriculam.

Sic lib. III. 210. et Paulinus Nol. Poëm. XXIII. 335.

*Cerminus ecce pares Domini coelestis adesse
Ad meritum Felicis opes.*

Vs. 8. *Tuum: magna que.* Vix mihi verisimile fit, a Sedulio ita scriptum, *Clarifica*, dixit, *nomen tuum*, quasi tuum in unam syllabam contrahi voluisse: quomodo non solet. Legerim potius, *Clarifica*, dixit, *nomen tuum: divinaque coelo Vox resonans* etc. vel, *Clarifica*, dixit, *nomen nunc, magna que coelo* etc. vel, *Clarifica*, dixit, *nomen; permagna que coelo* etc. quam postremam emendationem stabiliri etiam postmodum animadverti eo, quod editio Fabricii repraesentat, *Clarifica nomenque tuum, permagna que coelo* etc. Beda de Metris in suo exemplari inveniebat, *Clarifica*, dixit, *nomen cuius: magna que coelo* etc. unde coniiceres, *C. d. nomen plus: n. c. etc.* Sed maxime placet, *C. d. n.: permagna que coelo* etc.

Vs. 22. *Exempla.* Pro exemplo, pluribus adserui in loca Min. Felic. cap. XVIII. *Cogitanti imperia terrena, quibus exempla ubique de coelo.* *Libens*, i. e. benigne. Prudent. Hamart. 937.

Confiteor: dimite libens et parce fatenti.

Sic Peristeph. XIII. 62. et alibi. Avitus lib. II. 186.

*Quid vero mortem appelleat, doctissime serpens,
Pande libens: rudibus nobis incognita res est.*

uvencus IV. 266.

*Iustosque omnes de labe malorum
Secernet, dextraque libens in parte locabit.*

Propertius I. El. 2. 27.

*Quum tibi praesertim Phoebus sua carmina donet
Aoniamque libens Calliopea lyram.*

Vs. 61. *Traditor inimici.* Traditoris nomine rursum insignivit Iudam vs. 28. et Hymno II. 74. Tertullian. de Praescript. Haeret. cap. III. *Ipsae traditor Christi de Apostolis fuit.* Sic saepius ille aliqui: quemadmodum Iudas tradidisse Christam dicitur Matth. X. 4. et alibi. Apud Tacitum etiam traditor proditore notat, Hist. II. 24. *Quin potius, interfecto traditore, fortunam virtutemque suam malo omni exsolverent.* ubi tamen coniicunt proditore pro traditore. Hic autem traditor a proditore distinguiur, nescio quomodo, nisi forte ita ut prius respiciat ad actum tradendi Domini Iudeorum primariis, posterius ad indicis officium, quo ipsum in torto lictoribus militibus demonstravit. Confer Paulin. Epist. XXIII. 14. *Verum traditor antequam proderet Dominum, perfidiam suam prodicavit.* Ambrosius de Cain et Abel lib. II. 6. *Haec (iustitia) enim defuit Iudee. Nam si adfuisse, non tradidisset Dominum, non prodidisset magistrum.* Ceteroquin proditor et prodere dicitur etiam, qui alicui caussa exitii est; quomodo nec inepte hic accipi posset.

Vs. 66. *Socium simulas.* Habet quoque Prosa: *Cur socium fallaciter profiteris, et amicae fraudis salutatione perstringeris? Amica fraus esse videtur, quae peragit in amicum, ut odium germanum, pro odio in Germanum vel fratrem, lib. II. 239.* Confer, quae ad eiusdem libri 227. *Cogitabam ceteroquin, Quid socium simulans (scil. te) inimica fraude sa-*

*lutas† scil. illum, vel, Q. s. simulas, et amica fronte salutas† vel . . .
caeca fraude salutas† i. e. occulta. ut vs. 387.*

Quisquis enim artifices caeca sub imagine fraudes

Instruit et vanas caput exercere figuræ etc.

ubi forsitan leg. Q. e. artifici caecas sub imagine fraudes etc.

*Vs. 69. Operator. Operator sanctus vocari videtur Dominus respectu
miraculosæ beneficentiae ipsius, quo etiam ipse Ioan. V. 17. Pater, in-
quit, meus ueque modo operatur, et ego operor. Paulinus Poem. XXVII. 58.*

Nam divina manus medica virtute per omnes

Est illic operata vias.

Saepe autem *operandi* vel *operationis* nomine speciatim beneficentia vd
munificentia significatur. Idem Paulinus Epist. XXIII. 34. *Quia ipsius
refrigerium et refectione est illa fideliūm operatio, quib⁹ vel fratres iun-
tar, vel inopes consoventur. cum nota Roseidii. Maleficum, xaxoūyoy,*
ita contra male operantem vocat Vetus Int. II. Timoth. II. 9.

Vs. 71. A pietate vacaret. Contulit iam Cellarius haec lib. IV. 195.

Tunc flexa potestas,

Quae nunquam pietate vacat.

Sic etiam Årator I. 807.

Ille gerens divini pignus amoris

Ut nunquam pietate vacet, quod vota requirunt

Praestaturus adest.

*Vs. 83. Continuo. Ut y in Moysea modo producitur, modo corripi-
tur, ita hic in Caiphae nomine i corripitur, cum produxerit Prudentius,
Enchir. XL.*

Impia blasphem⁹ cecidit domus ecce Caiphae.

Iuvencus lib. IV. 542.

Iamque Caiphæa steterat Salvator in aula.

*Vs. 93. Tollī. Brachia tollī Armat i. i. s. furor, asperior Latinis
auribus dicendi ratio: quae tamen admittenda erit, si Prosæ obsequa-
mur. Sic enim illa haec interpretatur: *fraus viribus cedens, vertit in fu-
rorem, atque in Dominum erigere plebs armatur impatiens.* Haud dubie
tamen rectius ita distinguas, P. n. d. p. via, brachia tollī. *Armat in in-
sontem. Brachia tollī ex usu vulgatissimo infinitivi est, brachia tollun-
tur. Armat, scil. illos vel homines. Prudent. Perist. X. 964.**

Miratur haerens quod sit ostenti genus.

Formido frangit, armat indignatio.

adde quae infra ad vs. 286.

*Vs. 95. Rabidum. Interpunctio sic restituenda: r. m. tumultum se-
cilegas movisse manus! Tumultus pro turba hominibusve tumultum cien-
tibus, ut vs. 312.*

Quid, saeve tumultus,

Excubii dependis opus.

et lib. III. 131.

Trepidusque tumultus

Omnia lamentis ululans implebat amaris.

vide etiam vs. 257. Nec male legeretur: Heu m. q. i. l. r. memorare tr-

rum! sacrilegas movisse manus: non denique etc. i. e. moverunt sacriss manus.

Vs. 104. *Senior.* *Senior et senex auctoritatis aut reverentiae vocantur, ut post alios notavit Drakenb. ad Sil. I. 564. Sic de Noacho us IV. 543.*

Ut stabilem sensit senior, motuque carentem.

sic vs. 553. et alibi. Paulin. Poëm. XXIV, 517.

Quae senior scripsit per quinque volumina Moses.

autem forte respexerit Sedulius ad verba ipsius Petri, quibus se ribus ita adnumerat I. Petri V. 1. *Seniores ergo, qui in nobis sunt, et consenior, et testis Christi passionum etc.* Haec pro integritate s senior afferri possunt, itemque quod illam quoque agnoscit Prosa, sic habet: *At senior, cui veritatis auctor cuncta praedixerat, cuique tere nequibat infectum, quod Christus signaverat affuturum.* Ut tamen Petri appellatio minus sueta, ita hoc quidem in loco, ubi dicit perfida abnegatione mentio fit, parum congrua videtur; eaque de causa ino cum eruditissimo Vonckio mallem, *At Simon, cui cuncta etc.* ut us etiam vocatur lib. IV. 112. Ut autem auctor in Prosa est auctor atis, sive princeps illius doctor, sic supra lib. III. 170.

Hacc in Apostolicas ideo prius edidit aurex

Omnipotens, ut ab his iam sese auctore magistris

In reliquum doctrina fluens decurreret aevum.
lentius Peristeph. XIII. 9.

Spiritus ille Dei, qui fluxerat auctor in Prophetas,

Fontibus eloqui te coelitus auctus inrigavit.

tamen titulus hic Christo, aequa ac Patri, tribuitur, quatenus ium creator, adeoque caput ac Dominus est, ut videbimus ad vs. 191.
Vs. 122. *Demersa.* *Demergere pro immittere, immergere. Hegesipp.* 17. *Sed belli lege offero iugulum, si hostis petat, si mucronem demer-* Romani etc. Apuleius Metam. I. pag. 10. *Per iugulum sinistrum catenus gladium totum ei demergit.* cum nota Pricaei. Addatur Luca- III. 433.

Primus raptam librare bipennem

Ausus, et aëriam ferro proscindere quercum,

Effatur merso violata in robora ferro:

Iamne etc.

uens autem eiusmodi dativus pro accus. cum praep. in, praesertim poetas.

Vs. 126. *Mente furoris.* Nisi mentem trucis furoris dici hic velimus usu genitivi satis frequenti, praesertim Ecclesiasticis scriptoribus) tem truculentam furiatam, ut quidem sibi videri erud. H. I. Arntzenius nuper significabat; mihi, inter alias coniecturas, inciderat *trucis letus mente furoris.* Plaut. Amphit. I. 2. 8.

Erroris ambo ego illos et dementiae

Complebo, atque omnem Amphitruonis familiam.
er Iuvencum II. 45.

Ecce sed egresso iuvenis (mirabile dictu)

*Occurrit, miseram cui mentem spiritus ater
Horrenda implebat lacerans virtute furoris.*

i. e. perciebat, instimulabat, de qua vi verbi Heinsius ad Ovid. Metam. VII. 120. *Correptus tamen agnovit hic quoque Prosa, quae refert, de mentem subito correptus in furorem.*

Vs. 127. *Tanquam*. *Tanquam tunc senior esset, quem scelus ulcisci praecurreret, hoc est, ni fallor, tanquam tunc saluti suae bene consultum esset, si ipse ulcisci scelus suum occuparet, non Dei aut hominum vindictam illius exspectaret. Infinitivus ulcisci talis videtur, qualem Perit illustrat ad Sanct. IV. 6. 5. Haereo autem in his, infelicem animam laqueo suspendit ab alto; neque adsequi me fateor, quomodo interpretanda sint, nisi, inf. animam seu spiritum continuit, suppressit alto laqueo; quod tamen an satis Latine haec verba exprimant, vehementer dubito. Prosa: . . . Faucibus nodatis adstringens, animam trabalibus laqueis expedit infelicem. Unde praeter alia tentamina, comminiscebar, Inf. animam laqueis expelleret altis; ut subiunctivus expelleret, aequo ac praecedens praecurreret, pendeat a coniunctione quam. Vel etiam hariolabar, Inf. animam laqueo disperderet (vel disperdidit) alto. ut Iuvencus II. 68.*

*Et iam praecipites scopulorum margine porci,
In mare deiecit, properant disperdere vitas.*

Vs. 132. *Lenior ira*. *Ira* sic saepius poenam, vindictam denotat, ut in libris Scripturae Sacrae. vs. 183.

*Religione pias mutans discriminis iram
Pax crucis ipse fuit.*

Sed ibi potest significare atrocitatem. Avitus lib. V. 189.

*Sed quoniam durata malis et nescia flecti
Hanc nihil cladem callosa superbia duxit,
Insequitur velox, gravius quae vindicet, ira.*

Exitus mortis pro ratione mortis, vel simpliciter pro exitu aut morte. Prudentius Perist. V. 291.

*Pulcroque mortis exitu
Omnis peracta est passio.*

et ibid. 527.

*Finem malorum praestitit
Mortis supremus exitus.*

Ruffinus H. Eccl. IX. 8. *Sic discretis quidem castris fames luesque, id uno mortis exitu bellantes, urbes atque agros vastabant. Dictys Cret. IV. 14. Dein percunctatus exitum paternae mortis etc. ubi plura.*

Vs. 140. *Iugulum*. *Iugulum expono iugulationem, non, ut in Indice Sedulii, locum iugulationis: ut speculum pro speculatione, conspectus apud Prudent. Paulin. Petroc. aliquoque. lib. I. 99.*

At sacer ipsam

Pro pueri iugulis aries mactatur ad aram.

Prudent. in Symmach. I. 386.

*Nempe Charon, iugulis miserorum, se duce dignas
Accipit inferias, placatus crimine sacro.*

Saxo Grammat. H. Dan. I. pag. 10.

*Quid tibi sic vaga vita fluit?
Quid caelebs tua lustra teris?
Arma sequens, ingula sitionis.*

vianus Gub. VI. pag. 198. Qui iugulari se in suorum iugulis non intiebant. Et hanc vocis vim hoc Sedulii loco, duplique exemplo ex done Martyre, probavit quoque Barthius Advers. III. 19.

Vs. 159. *Corpore tq[ue]tq[ue]. Sic quoque Prosa: . . Sed totum sugiter cor sacro debueras aquae spiritualis lavacro perfundere. Quanto tamen cinniore planioreque sensu legeretur, sed corde reloto, vel potius, sed tote lato, debueras sacram o. s. l. l. supra vs. 27.*

Sed nihil tibi gloria, saeve

*Traditor, illa dabat, pedibus consistere mundis,
Qui sensu pollutus eras.*

dent. Psychom. 365.

. . Fides, dan[us] impenetrabile tegmen

Pectoribus lotis, dederat quibus ipsa renasci.

frequens librariorum in vocibus *corpus et pectus* permutatio.

Vs. 165. *Rubri sub tegmine. Lege cum aliis editionibus conjunctim tegmine.*

Vs. 191. *Auctoris. Auctor, i. e. Dominus, rerum omnium fons atque ictus, titulus Dei Patri ac Filii, familiaris Christianis poetis. Fortuna de parte Virg. col. 688. A.*

Nunc dimitte in pace tuum servum, auctor, ab alto

Viderunt oculi iam quia vota mei.

m de Christi Benef. col. 697. A.

Triduo premit et reddit auctor ad astra:

Descensusque eius meus est adscensus in altum,

Nec peccatoris mortem magis eligit auctor.

Quando suis poenit nobis dedit arma salutis.

le Certam. piorum col. 718. B.

Quae dedit in precio generosa talenta redemptor,

Inque crucis trutina precii numismata penans,

Totum auctor redimens thesauro corporis orbem,

Cum gemma una fuit, quae cuncta in vase valeret.

Hac nisi ueste tegi videam, quam pertulit auctor,

Absque hoc indicio Christum uenisse negabo.

contius Hexaëm. 244.

Viderat omnipotens haec illum corde moventem,

Et miseratus qit, demus solatia facto,

Participem generis: tanquam si diceret auctor,

Non solum decet esse virum etc.

s. 384.

Solus in aeternum Deus est regnator et auctor,

Virtus una Deus, triplus Deus omnis et unus.

dent. Psychom. 622.

Tu cura Dei, facies quoque Christi,

Addubitas, ne te tuus unquam deserat auctor.

Avitus lib. V. 388.

*Quamquam non acie Pharae perimetur ab ita . .
Unus pugnabis cunctis pro multis auctor.*

Arat. I. 283.

*Vetus o sine fine ircebis ,
Ni Petrum iam , claude , roges , qui noxie pellens
Auri pitat onus , rerum cui censuit auctor
Nec peram gestare sibi .*

et vs. 539.

Modo Didyme discis

*Quam fuerit dubitasse nefas , an fecerit auctor
Quod nobis licuisse vides .*

et sic ille saepius.

Vg. 204. Non faciat. Meritum licet etc. h. e. licet ex eo non liquet eandem omnibus esse culpam, quamvis sit similis poena, -vel, utenque sit similis poena. Sed tum commodius legeretur, similis quod sit sententia. Malim igitur distinguui hoc modo: meritum licet omnibus quam non faciat similis quamvis sententia, i. e. licet poena utenque similis non ostendat omnes aequae reos esse. Ita particulas licet et quamvis imaginis aliquando Latini. Lucretius VI. 600.

*Proinde licet quamvis coelum terramque reantur
Incorrupta fore aeternas mandata saluti ,
Attamen interdum etc.*

Cicero de Legib. III. 10. Et praeter eos quamvis enumeres multos sunt, eum deni creatur etc. Tusc. Disput. IV. 24. Quamvis licet insectemur istos . . metuo ne soli philosophi sint. Atque huic lectioni suffragatur interpretatio ista Prosae: *Licet meriti similitudinem non haberet similitudo sententiae.* Hinc autem ut longius discrepat, quod nonnullis placuit, similis tamen est sententia, ita minus apte haec nectuntur sequentibus: *Namque . . par est poena trium, sed d. c. d. Sententia pro poena.* Dracontius Hexaëm. 363.

*Sed par sententia damnat ,
Quos par culpa tenet.*

Prudent. Psychom. 401.

*Nec sors lacrymabilis illa est ,
Nec tinguit patrias sententia saeva secures.*

Avitus II. 52.

*Illum quandoquidem gravior sententia punit ,
Quem mirum cecidisse putet.*

Chrysologus Serm. XV. Sistunt poenis, quorum cruciatibus torquebantur; aptant ad sententiam, a quibus addicti fuerant iam sepulchris. et Serm. XVIII. Tenuit manum eius, ut acciperet indulgentiam manus, quae carpitur de morte sententiam. Arator I. 421. de nece Ananias et S.

Nam mentis avarae

Vindex illa fuit sententia.

Vs. 219. Lumina. Sic Virgilii Aen. II. 405.

*Ad coelum tendens ardentia lumina frustra;
Lumina: nam teneras arcebant vincula palmas.*

loco (si animo obversatus fuisse) firmare Cellarius iudicium suum it, quo prae scriptura proposita repudiabat, quod alibi legitur: *tan-libera: nam geminas a. v. p.* Quod vero idem Vir Clar. ex Almel. vulnera pro vincula edendum ideo putavit, quia miseri crucibus clavissi essent, non funibus alligati; ratio quidem ista parum ponderis eret videtur, quoniam nihil vetat credi, saepe brachia hominum funi-alligata cruci fuisse, antequam clavis perfoderentur manus. Atque etiam infra 302.

*Si nondum post vincula crucis, post vulnera ferri,
Post obitum mortis etc.*

tituerim ergo hic Virgilianum, *arcebant vincula palmas.* Confer Prut. Perist. V. 235.

*Tenditque in altum lumina:
Nam vincula palmas presserant.*

Vs. 224. *Benigne.* Prosa: *Interque beatos frondibus ramos, ac nullis a pomorum decipientibus insidiis, serpens ingemuit ille Tartareus etc. e pro deficientibus legendum videri posset decipientibus.* Male se au-habere arbitror vocem *benigne:* sive enim *benigne conspicuos* intelligesse amoenum in modum conspicuos; sive *benigne habitare inter hor-* interpreteris, per gratiam divinam habitare in h.; invenusta manebit, ulioque, ni fallor, parum digna loquendi forma. Mallem igitur: *In-ue beate conspicuos, pomis non deficientibus (vel decipientibus) hortos emit etc.* Suspicabar etiam, *interque malignus conspicuos . . hortos emit etc.* ut adiectivum *malignus* a sciollo quodam depravatum sit, et longius distat a substantivo suo *serpens:* quo tamen modo talia alibi emit auctor. Sic lib. IV. 83.

*Quem quem vidisset iniquus,
Humano sub corde latens, clamore protervo
Spiritus infremuit: quid? etc.*

ib. II. 229.

*Namque stulta potens elegit et infima mundi,
Fortia confringens, Deus, et sapientia perdens.*

iferatur porro cum his Arator prope finem lib. II.

*Nescit ab angue mori: vorat hoc quoque flamma venenum,
Quae sacris vim sumit aquis, quibus uestus anhelat,
Qui dolet ad patriam veteres remeare colonos.*

Vs. 228. *Violentum grande.* In aliis distinguitur hoc modo: *Ambo ur, varium diverso calle, latrones Adgressi facinus violentum, grande rarunt.* ut grande sit grande aliquid, rem grandem. Horat. I. Sat. 4. 10.

*In hora saepe ducentos,
Ut magnum, versus dictabat, stans pede in uno.*

Sat. 10. 20.

*At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis
Miscuit.*

citus Ann. VI. 24. *Etiam sua verba centurio saevitiae plena, tanquam*

egregium, vocesque deficientis adducerat. lib. XV. 34. *Ilicet, plerique et arbitrabantur, triste, ut ipso, providum potius et secundis numeribus erat.* Haud minus tamen altera mihi blanditur interpunctio, in qua violentia grande pro grandi violentia sic dicitur, ut Prudent. Banisteph. XIV. 96.

Ridetque solis quod rotæ circum . . .

Nunc triste longum, sano breve gaudium.

Paulinus Nol. Poem. XX. 90.

Corporis omne sacrum casto valatur operto.
et eiusmodi alia. Ceterum in his, *Abstine ite sis coel. regna repente,*
respicitur ad verba Domini Matth. XI. 12.

Vs. 246. *Dubioque, Dubio in fine, i. e. propius imminentis, minante.*
lib. III. 34.

Dubioque in funere pendens

Saucia sub gelidis ardebat vita periculis,

et 302.

Misi mergat equis, aut ignibus atris

Opprimat, atque animam dubia sub morte fatiget.

Vs. 251. *Non consistentia. Non consentientia, i. e. ut Prosa translat,*
non instituta, seu a Deo non creata. Infra 279.

En pessima non tu

Pervenit ad Christum, sed Christus pervenit ad te;

Cui licet sine morte mori, quique omnia gignens,

Omnia constituens, te non formavit: ut essem,

Semine vipereo, culpa genitrice crearis,

Et venia regnante peris.

Prosper in Sententiis XCVII.

Per verbum omnipotens Deus omnia condidit unus:

A quo natura est nulla creata mala.

Et quod non fecit dives sapientia verbis,

Non habet in rerum conditione locum.

Nulla igitur vitis substantia, nullaque vita est,

Quae vegetat corpus materiemque suam.

Vs. 286. *Viscera. Viscera pro corpore et quidquid animet spiritus.*
Prudent. Hamartig. 885. *membra et viscera vocat:*

Numquid et exuti membris ac viscere, perdunt

Agnitione notas rerum, vel gressibus errant?

Idem paullo post de mente humana:

Nec enim se segregat ipsa

Ante obitum vivis ex artibus.

Viscera sed sede manens, speculator acutis

Omnia luminibus.

Vs. eod. *Arma ministrans. Agnoscis Virgilianum Aen. I. 150.*

Iamque faces et saxa volant: furor arma ministrat.

sic Lucanus III. 315.

Si coelicolis furor arma defissset,

Aut si terrigenae tentarent astra Gigantes.

ctorinus Episc. Pictav. de I. C. Deo et homine, vs. 72.

Ruit inde caterva

Vim factura Deo; gladios cui præbuit ira,

Et dedit arma furor.

uc refer, quae supra ad vs. 93.

Vs. 290. *Aqua.* Tali allegoria supra lib. I. 140.

Sterilique latex de rupe eucurrit,

Et ieiuna novum vomuerunt marmora potum.

His igitur iam sacra tribus dans munera rebus,

Christus erat panis, Christus petra, Christus in unda,

Vs. 294. *Mansore.* Haec ita scribamus, apposita optandi nota: . .
iansore capaces! sensus enim: quod utinam (vel precor) Deus nos det
rel faciat) servare immaculatum etc. ut iam dixi ad lib. II. 244. Sic
rosa: *Quod ut Dominus iubeat templum nos immaculatum gerere suppli-
emus.* ubi iubeat est curet, faciat, ut Ovid. Met. I. 87. et passim.

Vs. 297. *Tamen.* Videtur in his, *nobilis . . Domino locus ille iacente,*
iobitor surgente tamen, pronomen *ille* tale referre pleonasmij genus, quale
illustravimus in Lectionib. Tullian. ad Academ. II. 5. et Tusc. III. 5. nec
non Gallust. lug. cap. LXXXVII.

Vs. 298. *Augebat.* Recte increduli mendacesque Iudaei, post cruci-
xum Dominum, *auxisse nefas* dici possunt, eo quod illius resurrectio-
nem, quam postmodum tam fraudulenter obscurabant, veluti impedire
omni molimine conabantur, et monumento *servare se Deum posse puta-*
bant, cui cardine rerum cuncta patent, ut deinceps ait Noster. Sic quo-
que haec accepisse videtur Arator II. 110.

Post tristia facta

Quin etiam custode dato, signare sepulchrum

Ad geminum voluere nefas, dominoque paratam

Surgendi damnare viam. Proh oeca voluntas!

Quae putat aeternum mortali lege teneri,

Et non posse sibi post funera reddere membra,

Qui toties aliena levat.

Ied licet verba *generatio fallax augebat nefas* sic explicari possent, mi-
nus tamen hic congrueret illud *sub corde*, i. e. in animo suo vel secum:
i. e. praeterea nexus idoneo carent haec cum sequentibus, *quod nocte silenti*
etc. Omnia autem leniter fluent, haud ita magna mutatione si rescri-
bamus, *trepidatio fallax Angebat sub corde, (nefas!) quod nocte* etc. h. e.
netus inanis animum angebat Iudeorum, ne (quod sans credere nefas
erat) *nocte silenti* discipuli Christum raperent etc. Obstant tamen verba
sta in Prosa: *Generatio fallaciea devota consuetum sub impio corde nefas*
excogitans, Christum nocturno silentio discipulis iactitiat auferendum. Unde
potius legendum efficias, *generatio fallax fingebat sub corde nefas, quod*
nocte silenti etc. i. e. homines fraudulenti sibi hanc fraudem factum iri
imaginabantur (vel iactitabant) ut discipuli Christum noctu abriperent etc.
Utramque vero amplectamur emendationem, satis commode verba cohaer-
ebunt. In posteriore tamen me propensiorem sentio.

Vs. 314. *Credulus esse.* Sic *credere fidei aticuius* dixit Seneca de

Clem. I. 13. *Cum arma metuat, ad arma confugens; non amicorum fidem credens, non liberorum pietati.* Cicero pro Flacco cap. XX. *Qui tamen credidit P. Fulvii Veratii, lectissimi hominis, fidem. Sic enim malum illuc cum Grutero, quam fide.*

Vs. 316. *Inradiare.* Irradiare verbum neutrum, pro radiare, radios splendorem emittere. Rusticus Helpidius de Benef. Christi vs. 70.

*Nam claro sidere mundus
Irradians, rutilae lucis cognovit honorem
Auctorem peperisse suum.*

Ambrosius Hexaëmeron lib. VI. 9. *Intelligit . . quando Hesperus surget, quando Lucifer; cur ille vespertinus, hic matutinus inradiet.* Prudentius Cathe. III. 6.

*Huc nitido, precor, intuitu,
Flecte salutiferam faciem,
Fronte serenus et inradia,
Nominis ut sub honore tui
Has epulas liceat capere.*

Vs. 321, *Hunc etiam. Legē: Nunc etiam proprii etc.* ut est in aliis Edd.

Vs. 337. *Discipulumque. Discipulum pro discipulorum dixit etiam lib. IV. 126.*

Populo vallatus opimo

Et grege discipulum.

Vs. 350. *Corpore.* Malim cum Cantab. et ed. Fabric. *pectore,* quod nunc etiam a Grunero vulgatum, ex amico intelligo.

Vs. 377. *Salutatis sese intulit.* Hanc scripturam Cellario merito existimo placuisse magis, quam vulgarem, *pace salutantis s. i.* *Pace salutatis sese intulit usitata hysterologia valet, sese intulit ac pace salutavit; vel sese intulit, pace eos salutans.* ut lib. III. 25.

Depulsis sanabat corpora morbis.

i. e. depellendis, vel depellens morbos. Alcim. Avitus II. 394.

Quo denique pacto

Ad meliora queas placato patre reverti.

i. e. placans patrem. et innumera talia. *Pax pro voto pacis omnisve boni.* Paulin. Nol. Poëm. XXI. 316.

*Orando distant hospitem,
Et spiritali divitem viatico,
Cum pace dimittunt sua.*

Vs. 386. *Dubitantis.* I. e. quod dubitationi dicipuli tam benigne succurreret. Paulin. Poëm. XXIV. 416. de dubitante Thoma:

*Hunc Christus pavidae cunctamine mentis
Pro nostra dubitare fide permisit, ut et nos
Hoc duce firmati, Dominunque Deumque trementes
Vivere post mortem vero fateamur Iesum
Corpo etc.*

Vs. 390. *Recludens.* Cellario coniiciendum non erat, *nebulaque et condens omnia;* neque enim *recludere semper aperire,* sed apud senioris aetatis Latinos saepe etiam, uti hic, claudere, includere, condere signi-

icat, ut ostendimus ad Iustin. I. 9. Addamus hic Ammian. XVI. 10. Constantius, tanquam recluso Iani templo, stratisque hostibus, Romam visere gestiebat etc. Lactantius Sympos. IV.

Pando domos clausas, iterumque recludo patentes.

Sic enim membranae fidissimae, teste erudit. Heumanno, qui tamen hoc damnat. Porro laudatus Sedulii interpres, cum ad haec, *solllicitos odit simulator amicos*, nota, „*solllicitos*, fraudem observantes, quos odit, si, ut Prosa explicat, deprehendi cooperit“ ista minus recte cepisse videtur. Nam enim *antequam deprehendi cooperit*, ad fraudem ipsius nimium attentos amicos odit simulator; cum Christus esset *dubitans*; omniaque cunctiosius perscrutantis *amicus*.

Vs. 393. *Dimittere.* Licet *dimittere pro mittere, iacere, non plane reiectaneum sit, malim tamen demittere*, ut lib. IV. 116.

Vastoque profundo

Retia demitti pisoantia.

Vs. 409. *Victa fames.* Lucanus II. 384.

Huic epulae, viciisse famem; magnique penates,
Submovisse hiemem tecto.

/al. Flaccus II. 347.

Sacris dum vincitur extis

Prima fames.

Vs. 431. *Vestigii.* Cellarius metri caussa scribendum forte putat vestigis; cum mihi ob insolentiam contractionis eiusmodi, verisimilius videatur, in metrum hic commissum ab auctore, licentia pari, qua lib. II. 134. secundam syllabam brevem fecit in voce *tibicines*, e scriptura erte ista, quam probavit Vir ipse doctus. Eodemque modo peccatum in ocibus *iugis*, lib. I. 18. lib. II. 255. et lib. III. 202. *abluta*, lib. IV. 269. aulin. de V. Mart. I. 142.

Prece, largitione vocatos

In bellum cogit.

um animadversione nostra. Idem lib. V. 467.

Suffragium sensere pium.

'aulinus Nolan. Poëm. XXXIII. 616.

Infantes castis vincite suffragiis.

bi vide Rosveidium.

IN HYMNUM I.

Vs. 11. *Transitus ille.* Per transitum priorem Cellarius intelligit Caini et Abelis egressum in agrum, per posteriorem Christi salutarem ad altrem abitum. Sed potius est, ut in uno intelligamus mortem Abelis, in altero Christi: neque egressus Caini et Abelis in agrum transitus appellari possit; sed haud dubie hic, ut alibi, mortem designat illa vox. Pulp. Severus Epist. III. 4. *Scribis, in eadem epistola, qua de obitu Domini Martini fecerim mentionem, ipsum beati Viri transitum exponere debuisse.* Caesarius Homilia II. extr. *Si nos tam sanctis operibus dies transitus nostri fideliter occupatos invenérit etc.* Commodian. Instruct. LVIII.

Expecta requiem futuram in transitu mortis.

Gregorius Turon. Hist. II. 13. Post transitum S. Artemii venerandus e de
natoribus Episcopus ordinatur. et ibid. *Hic in ipsa Dominici natalis vigilia transisse refertur.* lib. I. cap. ult. *Transit autem media nocte, que etc.* Sic saepius ille cum aliis. Ita *transire pro abire*, apud Vet. Interpr. Lucae II. 15. IV. 30. Matth. VIII. 34. IX. 9. 27. *Transvertere oculos a paupere*, i. e. avertere. Siracid. Ecclesiast. IV. 1. *Transferre pro auferre*, Sulp. Severus H. S. I. 2. 5. cum nota mea. Porro legendum videtur . . *quid prima amisit origo: quid ventura paret*, i. e. quae sequens acquirat, scil. origo, i. e. gens, stirps. ut lib. I. 77.

Indicio est antiqua fides, et cana priorum

*Testis origo patrum, nullisque abolenda per aevum
Temporibus.*

lib. II. 9.

*Proh dolor! aeterni fuerant duo. Crescere postquam
Coepit origo, perit; clademque a semine sumsit.*

Vs. 28. *Mundi.* Sic cum Almel. Cod. maluit Cellar. quam quod vul-
gabatur, *Nunc populis mundis o. u. n.* Forte a Sedulio fuerit, *Nunc popu-
los mundans, obruit unda nefas.* In priore ista triga *obruit unda nefas*,
per *nefas* nefarius Pharaeo cum suis intelligendus videtur, ut mox in-
pietas dicuntur homines impii. Sic de Iudeorum gente Barrabam in ab-
solutionem petente, Arator II. 959.

Fuit optio lingui

*Quem velles clamosa tibi, sed ab ore cruento
Triste petis male suada nefas, et gaudia Paschae.
Electo latrone coli.*

Virgilii Aen. II. 585. de Helena:

*Extinxisse nefas tamen, et sumsisse merentis
Laudabor poenas.*

Vs. 35. *Lapis inniguis!* *Satiare.* *Satiare*, sive *satiaris* passive, Cel-
lar. inquit. At non indicativi, sed imperativi modi hoc verbum est. ut
Prologo vs. 6.

Plusque libens animo, quam saturare cibo.

Vs. 46. *Amore.* Legendum, *Adfectum notae vincis honore Dei.* quia
sic est in hexametro: ubi alioquin reponendum, *Vincis amore Dei* etc.

Vs. 86. *Facient.* Sic etiam Fabricius. Burmann. tamen ad Ovid.
Epist. XXI. 56. ex melioribus, ut ait, libris malebat, *Quid faciant hostes?*

IN HYMNUM II.

Vs. 21. *Pertulit.* Sic verbum *perferre* nonnumquam cum infin. cor-
struitur. Fortunatus lib. II. 200.

Sed caro, quae nasci pertulit atque mori.

et eodem libro de nativ. Christi:

*Praesepe ponи pertulit,
Qui lucis auctor exstitit.*

Eundemque verborum *patiendi, tolerandi* etc. usum alibi illustro.

Vs. 26. *Deum.* Vulgati, *canunt Deo:* ut Vetus Int. Psalmo CIII. 33. *'antabo Domino meo in vita mea, psallam Deo quamdiu sum.* ita Psalmo IV. 2. et alibi. Sed usitatiorem verbi *canere* cum accus. constructionem uto, etiam ubi, ut hoc in loco, significatur laudatio vel gratiarum actio, ua directe compelletur Deus. Sic Prudent. in Praef. sua vs. 37.

Hymnis continuet dies,

Nec nox ulla vacet, quin Dominum canat.

um Cellario igitur sequor scriptos.

Vs. 30. *Timere.* Aliquando sic verbum *timere* pro timide credere, um infin. iungitur. Paulin. Poëm. XXXII. 337.

Tunc etiam refugo coecatus lumine mundus

Aeterna timuit nocte piare nefas.

Drosius V. 17. *Idem Saturninus Memmium . . fieri cōsulem timens . . iugientem . . interfecit.* Vetus Int. II. Machab. XIII. 10. *Dominum invocarent . . quippe qui et lege et patria sanctoque templo privari vererentur.* Augustin. C. Dei XVIII. 13. *Sed nisi talia figmenta etiam in theatris ageant, ipsos Deos potius iratos habere timuerunt.* In quibus exemplis, ut n hoc Sedulii loco, infinitivum quoque habemus praesentis temp. pro futuro. Addatur Livius III. 22. *Et ipsam coloniam ingens metus erat desu- uram.* lib. VII. 39. *Deinde haud dubius timor incessit animos, consilia sua manasse.* Curtius IX. 7. *Quippe celebratam Macedonum fortitudinem ad uibrium recidisse verebantur.* Ovidius Epist. XVI. 75.

Iudezxque verebar

Non omnes caussas vincere posse suam.

quibus duobus locis (nam reliqua parum ad rem faciunt) Davisius recte defendit hunc Ciceronis de Legibus II. 22. *Quod haud scio an timens suo orpori posse accidere . . igni voluit cremari.*

Vs. 33. *Qua venerant.* Hanc lectionem Almel. Cod. praeferendam uxit Cellar. vulgatae, I. M. *quam viderant, s. s. p.* Sed hoc notare posset, quod tamen noluit poeta, eadem, *qua venerant*, via rediisse Magos. taque omnino revocandum illud *quam viderant.* quomodo et Matth. II. 9. *qui cum audissent regem, abierunt: et ecce stella, quam viderant in oriente, antecedebat eos etc.* Et hoc iam nupero editori animadversum, x amico didici; ipsam enim editionem nondum videre contigit, nec peristrare vacavit.

Vs. 54. *Flexus genu.* *Flexus genu, pro flexo genu, nixus genu.* Tatus Ann. XVI. 4. *Postremo flexus genu . . sententias iudicium opperiebatur, ficto pavore.* Statius Theb. VI. 679.

Humique

Pressus utroque genu, collecto sanguine discum

Ipse super sese rotat, atque in nubila candit.

ANIMADVERSIONES CRITICAE
IN
C. CORNELII TACITI OPERA*

IN ANNALES

LIBRO PRIMO

Cap. I. *Temporibusque Augusti dicendis non defuere decora ingenia, donec gliscente adulazione deterrentur.* Barclaius ad V. Agric. cap. 1. legebat d. g. a. detinerentur. At melius Lipsius d. g. a. deterrentur. ut praeter exempla ab ipso adlata, Seneca de Tranq. cap. 2. excitandi et abstrahendique materia . . . gratior pessimis quibusque ingeniis, quas occupationibus libenter deteruntur. Symmachus I. epist. 17. Nunquam eveniet, ut ingenium tuum labor deterat . . . facundiam usus exauriat. Cum Gronovio tamen existimo, nihil sine libris mutandum, et deterrentur posse accipi pro avocarentur, retraherentur, nempe a dicendis illis temporibus. Non defuere temporibus A. dicendis, hoc est, non neglexerunt vel omisrunt dicere illa. Hegesipp. lib. III. 55. Nec duces hostium augendae fmae deerant.

Cap. III. *M. Agrippam, ignobilem loco, bonum militia, et victoriae socium.* Non erat cur Nic. Heinsius (Animadv. ad Tacit. in Misc. Observ. anni 1738.) mallet bonum militiae, tametsi Graecismus eiusmodi usitatus sit. Horat. I. epist. 10. 34.

*Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat.*

* Act. Literar. Societ. Rheno-Traiect. Tom. II. pag. 20—133. (Lugd. Bat. et Traiecti ad Rhen. 1795.) ubi sic prooemiantur Henr. Ioan. Arntzenius: *Thomae Wopkensi, adcuratae doctrinae homini, semel iterumque olim fidem dedi, de edendis Ipsius in Sulpicium Severum, Tacitumque Commentariis, et, quas prelo paratas habebat, Adnotacionibus, si forte per aetatem, aut morte impediretur, quo minus ipse perficeret, eoque fuit effectum, ut ex ultimo voluntatis iudicio, quo ne honoravit, per heredes mihi traditae fuerint illae Viri egregii lucubrationes, de quibus in Praefatione ad Sedulium monus. Datam in Tacito fidem ut iam solvere possim, fecit laudabile Traiectinae Societati consilium, quo istiusmodi eruditorum Observations ab interitu vindicari queant. Hoc Tua scire intererat. Fruere his in elegantiorum litterarum commoda, Wopkensiisque in ipsis adiuvandis studiis, omnium praeconio dignissimum, grata mente prosequere. — Vide supra pag. 300.*

ubi vide Celeb. Bentleiam, nec non Cortium ad Sallust. Jug. cap. XIII. quem locum, uti et Drakenb. ad Silium X. 76. nunc in defensionem huius ablative adductum video a viro Eruditissimo Io. Aug. Ernestio.

Cap. IV. *Postquam proiecta iam senectus, aegro et corpore fatigatur; aderatque finis et spes novae; pauci etc.* Et saepe pro etiam, insuper, ponitur, ut in exemplis a Pichena adlatis; in quibus tamen nulla eiusmodi transpositio est huius particulae, quam cum viro laudato putabat Gronovius, quaque hic *aegro et corpore fatigabatur* dici credebant pro et *aegro c. f.* quomodo copulam hanc apud poetas tralici solere notum. Hoc autem in loco minus insolens foret, *aegro etiam corpore f.* i. e. *aegroque c. f.* vel atque *aegro etiam c. f.* de quo usu rov etiam et quoque videmus ad lib. II. 31. Minore tamen mutatione cum Lipsio malem. legi et *aegro corpore f.* nisi et cogitari posset, *postquam proiecta iam senectute aeger* (sc. erat), *et corpore fatigabatur*. Cuiusmodi ellipsis verbi esse illustramus ad ista Hist. II. 19. *Postquam in conspectu Padus* (erat) *et nox adpetebat, vallari castra placuit.* *Aeger senectute,* ut *invalidus senecta*, lib. III. 43. et lib. XIII. 6. *aegra senectus*, ibid. cap. 30. *senectute confectus*, Lactant. II. 4. 36.

Ibidem: *Ne sis quidem annis, quibus Rhodi specie secessus exulem egerit.* Haud facile cum Mureto resfingerem *exul egerit*. lib. XIII. 14. *velut arbitrum regni agebat.* Hist. I. 30. *etiam cum amicum imperatoris ageret.* lib. II. 83. *socium magis imperii, quam ministrum agens.* vide lib. IV. 2. et 21. ad Iustinum I. 6.

Cap. VI. *Quomodocunque ipse supremum diem explevisset.* Sic lib. II. 42. *finem vitae sponte an fato inplevit.* lib. III. 76. *Et Iunia LXIV.* post Philipp. aciem anno supremum diem explevit. lib. VI. 50. *Decimo septimo Kal. Apr. . . creditus est mortalitatem expleuisse.* Hegesipp. IV. 3. *Chares aeger corpore . . mortem inplevit.*

Cap. VII. *Vultuque composito, ne laeti excessu principis, neu tristiores primordio, lacrimas, gaudium, questus, adulazione miscebant.* Iac. Gronovius (adnuente Cortio ad Sallust. Cat. cap. XX. 8.) e MSto Florent. legit, *neu tristior primordio.* Sed quoniam, ut iam alii viderunt, talis numeri sing. ac pluralis enallage Latinis prorsus est intolerabilis, aut retinenda altera scriptura, aut leviter sic restituenda, *ne laetus* (vel *laetior*) *excessu principis, neu tristior primordio* scil. esset vultus. Duram hanc verbi substantivi ellipsis post coniunct. *ne considerabimus infra* ad lib. III. 3.

Ibidem: *Dabat et famae, ut vocatus electusque potius a rep. videatur, quam inrepisse.* Horatius Sat. II. 2. 94.

Das aliquid famae, quae carmine graffor aurem
Occupet humanam.

Cicero Tusc. I. 45. *quantum autem consuetudini famaeque dandum sit, id carent vivi, sed ita etc.* Pichena iam contulit hoc Senecae Clem. I. *principes multa debent etiam famae dare.*

Cap. VIII. *Tum consultatum de honoribus; ex quis maxime insigiles visi, ut porta triumphali duceretur funus, Gallus Asinus; ut legum latarum tituli . . anteferrentur, L. Atruntius constire.* Non satis constat ho-

rum, *ex quis maxime insignes viisi*, cum sequentibus syntaxis, nisi legimus, *ex quis maxime insignes viisi* (scil. sunt), *ut p. t. d. fuisse*, ut *Gellius Asinius*; *ut l. l. t. . . anteferrentur*, ut *L. Arruntius censuere*. Utrobius facile elabi particula ut potuit. Vel potius, *deleta voce viisi*, scribendum *ex quis maxime insignes*, *ut p. t. d. fuisse*, *G. Asinius*; *ut l. l. t. . . anteferrentur*, *L. Arr. censuere*. ut accusativus *insignes* (scil. honores) regatur a verbo *censuere*, et *censere honores* dicatur, ut lib. III. 72. Et *censuere Patres* effigiem *Seiano*, quae apud *theatrum Pompeii* locaretur. lib. IV. 74. aram *Clementiae*, aram *Amicitiae*, effigiesque circum *Caesari* ac *Seiani* censuere.

Ibidem: *Diem illum crudis adhuc servitii et libertatis inprospere repetitae*, *cum occidens Caesar* etc. Perperam Iac. Gronovius cum alicubi vitiis scriptum videret *inprospera repetita*, inde coniiciebat *inprospera repetita*; quasi sic *inprospera libertatis* dici posset, ut alibi *multa laudes et artium initanda*.

Cap. XI. *Praserrit bellum recitarique iussit*. *Opes publicae continebantur* etc. Amicus Ryckii (quem Nic. Heinsium esse hic ad lib. XIV. 22. haud obscure indicat) legebat, *iussit*, quo *opes publicae* c. in Animadv. autem suis volebat, *iussit*. *Opes publicae eo continebantur*. Ita quoque ellipsi hac offensus, in his Hist. II. 13. *Cum . . . interrogarent, ubi filium occuleret, uterum ostendens, latere respondit, hic ante latere iniicit quem admodum ea ante condita Schefferus in verbis Hygini Fab. CXIX. unquam secum adfert, dicitque Orestis ossa condita esse*. Digna igitur haec forma, quam sequentibus exemplis adseramus. lib. II. 60. *referebat* habuisse (ibi) *quondam septingenta milia aetate militari*. lib. III. 18. *ne nomes Pisonis fastis eximeretur, quando M. Antonii* etc. (in iis) manerent. Hist. IV. 1. *nihil . . . clausum sinebant, Vitellianos* (ibi) *occultari simulante*. de M. Germ. cap. XXXII. *hi lusus infantium . . . (in his) perseverant senes*. Cicero Catil. II. cap. 8. *quod aut diduci de sententia possent, aut si (in illa) permanebunt, magis* etc. in Pison. cap. XXXVIII. *domum . . . obseidere coeperunt, et cum latere (illuc) hominem putarent, ignes circumdederent*. Augustin. Ep. XV. *quam si deseruerit, tantum faciat necesse est dolorem, quantum manens (in illa) fecerat gaudium*. Vulg. Int. II. Regum XVI. 2. *Asini domesticis regis*, ut (in iis) sedeant. Ierem. XXXIII. 10. *in loco isto, quem vos dicitis esse desertum, eo quod non sit (ibi) homo, nec irmentum*. Adde quae ad lib. XV. 52. de M. Germ. cap. XXXI. Iustiniusque lib. VII. 1. 7.

Cap. XII. *Perculus improvisa interrogatione* etc. Ernestius, invitis licet codicibus, legit *percussus*, cum potius si sic haberent cuncti libri, restituendum tamen esset *percussus*. ut Hist. IV. 16. *percusisque milita improvisa proditione, a sociis . . . caedebantur*. et lib. III. 36. *Atque illi . . . proditio L. Bassi . . . percultit*. ubi vir laudatus, in notis non cunctus rescribere *percussit*, errorem suum agnoscisse quodammodo videtur; cum in Addend. scriberet „*sed tamen et supra* II. 25. *dixit mendacio et percultit atroci*.“ Isti autem loco addi possunt ibid. cap. 53. lib. IV. 30. Ann. I. 28. et IV. 54. et innumera alia, cum nusquam verbo *percuter* sic absolute pro concutere, commovere, perturbare, utatur Tacitus, eaque

us notio apud alios etiam scriptores sit insolentior. Ita rursum frustra
im illo Oudendorpius Celeb. vel refragantiis libris percussit scriben-
am putabat, Suet. Tib. cap. XI. Perculsus igitur inopinata re etc.
minioque legerim Cicer. Fam. IX. ep. 25. repente percussus est atrocis-
mis litteris. vide etiam notata ad Sallust. Cat. cap. VI. et alibi.

Cap. XV. Sed de c r e p e c u n i a ex aerario, utque per circum trium-
hali veste uterentur: curru vehi haud permisum. Ista, utque per c. t. v.
terentur, Gronov. sic intelligit, quasi dictum esset, simulque decretum
t per c. t. v. u. vel utque p. c. t. v. uterentur permisum. Ego solum
mplector priorem supplendi rationem, quia sic lib. XIV. 12. decernuntur
applicationes apud omnia pulvinaria, utque Quinquatus . . ludus annuis
elebrarentur. vide et geminam rationem ibid. 59. lib. IV. 16. lib. VI. 48.
ib. XIII. 41. et lib. XVI. 9. Livius XL. 44. Ludi decreti, et ut duum-
iri . . crearentur. et passim ille alibi, ut et noto ad Sall. Cat. cap. XXX.
Confer quae ad Min. Felic. cap. XVIII.

Cap. XVI. Nisi quod . . ex civili bello spem praemiorum ostendebat.
reinsheim Ind. Flori scribendum videbatur ostentabat. Sed ut promi-
cuum horum verborum usum ostendit Duker. ad Flor. III. 5. 4. ita spem
stendere dixit quoque Vellei. Pat. II. 74. Cicero Attico XI. ep. 11. et in
Terrem IV. 34.

Cap. XVIII. Properantibus Blaesus advenit, increpabatque ac retine-
at singulos etc. Verbum properantibus, hic merito retentum a nupero
editore, his ego exemplis adseruerim: lib. XV. 6. et omnia simul prope-
rantur: clauditur cubiculo etc. Sallust. Iug. cap. XXXVII. aut cupidine
accus vineas agere, aggerem iacere, alia quae incepto usui forent, pro-
perare. Horatius IV. Od. 11.

Cuncta festinat manus: huc et illuc
Cursitant mixtae pueris puellae.

Cap. XIX. Aggerebatur nihilominus cespes, iamque pectori usque ad-
creverat, cum etc. Non sane intelligo, qua ductus ratione lac. Gronovius
ex MSti lectione ista pectori eiusque refingat pectoribusque adcreverat vel
pectori et usque adcreverat.

Cap. XX. Vetus operis ac laboris. Aliis alia molientibus, haec scri-
ptura merito placuit Lipsio et Pichenae, quem etiam adi ad Histor. IV.
20. Silius Italic. IV. 532.

gnaros belli veteresque laborum.

Mura Heinsius ac Drakenb. ad eundem XI. 26. Inconsulta autem rursum
id hunc locum est lac. Gronovii adnotatio.

Cap. XXI. Nihil reliqui faciunt, quo minus invidiam, misericordiam,
vetum et iras permoverent. Heinsius volebat q. m. invidia, metu et ira
permoverent: et ablative aptius verbum permoverent videbatur Ernestio,
quia invidia movetur, non permovetur. Sed primo sic durius hic subau-
retur accusativus personae circumstantes. Et porro verbum permovere
a pro movere occurrit lib. III. 28. tantum misericordiae permovit, ut
fusi in lacrimas etc. sic et XVI. 32.

Cap. XXII. Quem missum ad vos de communibus commodis. Sic Sulp.

Severus V. Martini cap. IV. *Postero die hostes legatos de pace miserunt ubi plura.*

Ibidem: *Respondi, Blaese, ubi cadaver abieceris.* Minus bene I. Gronovius ex MS^to restituerebat *abegeris*; in quod verbum alterum *aepius* depravatum, observavit Muncker. ad Lactant. Placid. X. fab. 10. *Ubi cadaver abieceris.* scil. in terram, vel in fodiham aliquam: sic enim locus, in quem abiectum esset cadaver, subaudiens omittitur, non vero indicatur vocula *ubi*, quasi illa corruptae Latinitatis more pro quo, in quem locum poneretur; ut recte observavit I. F. Gron. Ita Livius XXIV. 36. *ubi frumenti magna vis commeatusque omnis generis convecti erant.* scil. in apothecas; qua forma non animadversa, Faber necquicquam legebat *quo frumenti* etc. Frontin. Strat. III. 4. 6. *frumenta . . apud eos deposita.* Deinde data operâ, ut tectorum camerae, in quibus id conferebatur, recessae pluviam recipenter etc. Sic maluit quam, in quae id conferebatur. Sueton. Nerone cap. XLVIII. *Equo autem odore abiecti in via cadaveris consternato* etc. in Galba cap. XX. *caput . . eo loco, ubi iussu Galbae animadversum in patronum suum fuerat, abiecit.* Solinus Polyh. cap. VIII. *Insula Ligia adpellata*, abiecto ibi corpore Sirenis ita nominatae. cap. XVI. *Aveni noctuam Creta non habet, et si ibi invehatur, emoritur.* Sup. Sever. Dial. II. 11. *Miles quidam cingulum in ecclesia . . abiecerat.* Confer Iustin. XLIV. 4. *parvulum . . tramite angusto, per quem armis commicare consueverant, proiici iussit.* ubi tramite proiici male exponeres, in tramitem proiici. Vide et Nepot. Hann. cap. IX.

Cap. XXVI. *Cur venisset . . nulla beneficiendi licentia.* Hoc est, e. v. sine ulla ben. licentia. lib. XV. 19. *quod . . nullis oneribus gratian honores cuncta prompta et obvia haberent.* Cicero pro Milone cap. X. *Oviam ei fit Clodius expeditus in equo, nulla rheda, nullis impedimentis.* Livius XXXIV. 30. *P. ad imperatorem venit, nullis aliis mandatis, quam ut* etc. ubi ex Moguntino ac forte paucissimis aliis codd. malunt *nullis cum aliis mandatis* etc. cum verior vulgata scriptura videatur. Pluries ablativi huiusmodi absoluti se nobis obgesserunt defendendos. Vide infra ad lib. XVI. 10. et ad Iustin. XI. 15. 7.

Cap. XXVIII. *Nam luna claro repente coelo visa languescere.* Sic optime emendavit Lipsius scripturam madosam *clariore paene coelo v. l.* *Repente* (i. e. inopinato) per traiectionem usitatissimam, referendum ad *visa languescere*, neque hanc verborum seriem pravam dicere Iac. Groa debuit. Mecum nunc sentit Erud. Ernestus.

Ibidem: *Id miles . . omen praesentium accepit, ac suis laboribus defectionem sideris adsimulans, prospereque cessura, quae pergerent, si fulgor . . redderetur.* Freinsheimius abesse vult copulam ac ante suis laboribus, Heinsius autem refingi in hanc. Liceat suspicari, *omen praesentium accipiebat, suis laboribus* etc. Illud *quae pergerent, pro quae instituta* pergerent, dudum vindicavimus Lection. Tull. III. 2. idque post Palmeum in Spicil. pag. 706. et Burmannum ad Val. Flacc. IV. 690.

Ibidem: *Accitur centurio Clemens, et si alii bonis artibus grati in vulgus.* Spernendum iudicabat Pichena qui, quod irrepererat ante alii illud tamen postulat, ni fallor, mos auctoris nostri, nisi malimus, et qui

alii vel et si qui bonis etc. Infra cap. 32. *vigilias, stationes, et si qua alia praesens usus indixerat, ipsi partiebantur.* Sic cap. 35. et alibi. *Bonis artibus i. e. virtutibus, vel probis, laudabilibus rationibus.* lib. XIII. 30. *cui . . praeципuae . . opes bonis artibus, inoffensa tot imperatorum malitia fuit.* vide XIV. 57. Hist. I. 17. *quorum favorem ut largitione et ambitu male acquire, ita per bonas artes haud spernendum.* Ita cap. 30. et lib. III. *exeunte.* lib. IV. 1.

Cap. XXXI. *Vernacula multitudo lascivias sueta, laborum intolerans, implere ceterorum rudes animos: Venisse tempus. Implere pro concitare, exagitare.* Livius. XXVI. 26. *eundem litteris falsis urbem implesse, bellum in Sicilia esse etc.* Adi viros doctos ad Statii Theb. X. 35. Ovid. Metam. VII. 120. et Val. Flacci II. 126. Valde tamen verisimili conjectura Acidal. malebat impellere ceterorum animos, quia sic cap. 16, *is imperitos animos . . impellere paullatim nocturnis canloquis, aut etc.* Addi potest Virgil. Aen. IV. 22.

*Solus hic inflexit sensus, animumque labantem
Impulit.*

Cap. XXXII. *Id . . praecipuum indicium magni atque implacabilis motus, quod neque disiecti, nil paucorum instinctu, sed pariter ardescerent, pariter silenter.* Ehenanus aliique legunt, *quod neque disiecti, vel paucorum i. quomodo neque esse deberet etiam non.* Ego cum Grotio potius, *quod neque disiecti nec paucorum instinctu, scil. agerent.* lib. III. 46. *Nan diu haec (agit) nec apud laetos.* lib. IV. 14. *ex quis Geminus . . nihil (agebat) ad seruam.* Hist. I. 36. *nec decerat . . adorare vulgum, iacere oscula, et omnia (agere) servitiae pro dominatione.* V. Agric. cap. XIX. *nihil per servos libertosque publicae rei (agebat).* Cicero pro Mil. cap. XIV. *nihil per vim unquam Clodius, omnia per vim Milo.* ad Attic. X. ep. 4. *hoc loco multa per liberatiliter.* et ep. 12. *nos iam nihil nisi occulite.* lib. XVI. ep. 3. *quamquam nihil ab illo arbitror indiligerent neque illiberatiliter.* ad Brutum ep. XV. *Existimo eidem nihil a te nisi sapienter.* Adde quae ad Vellei. Pat. II. 125. et infra ad lib. XV. 11. Hist. I. 84. Subhoffendi librarius hac ellipsi potuit.

Cap. XXXIII. *Nisi quod castitate et mariti amore quamvis indomitum animum in bonum vertebat.* Quod *vertere aliquando pro virti* dixit Tacitus, id satis non erat causae, cur Heinlius indomita animi, indomitus animus vel indomito animo legendum putaret. *Castitate . . animum in bonum vertebat, valet fere, castitas illi animum in bonum vertebat, quomodo fortunam praelii mutare dicitur Hist. II. 23. cui mutatur fortuna p. et augere virtutem, potentiam,* lib. III. 45. et Ann. XI. 29. *Intendere odium lib. XIII. 15. Alere virtutem, audaciam, Hegesip. V. 29. et 42.* Adi etiam quae ad Vellei. II. 81.

Cap. XXXIV. *Quanto summae speci propior.* Livius XXVI. 27. *quo proprius spem venerant . . pulsos inde Romanos esse, ea plus etc.*

Cap. XXXV. *Nudant universi corpora.* Iac. Gron. cum MSto malebat universa: sed merito suppressa deinceps illius notula.

Ibidem: *Pabuli, materiae, lignorum adgestus. Materiam de ligno*

aedificationi cuiilibet accommodato, ligna de illo, quod in foco adhibetur, recte intelligere Ryckium puto. Sic Plinius X. epist. 50. per huc marmora, fructus, ligna, materiae.. ad mare ducuntur. cum nota Buchneri.

Ibidem; Incusant vallum, fossas .. et si qua alia ex necessitate ad adversus otium castrorum quaeruntur. Hoc est, requiruntur, usui sunt. Severus Epist. V. 21. ut quod etiam a nubentibus quaeritur, ab omni u delicto custodiat etc. Sallust. lug. cap. XCVIII. collis .. usui opportuna, quia .. pauca munimento quaerens. ubi plura. Frustra ergo Heinsius .. castrorum, queruntur.

Ibidem: Fuere etiam, qui .. pecuniam reposcerent, faustis in Germanicum omnibus, et si vellet imperium, promtas ostentavere. Placet mihi cum Ernestio illud promtas ostentavere, pro qua alii malebant promtas vel pronta a. lib. IV. 59. dum a libertis .. existimatur, et erectum et fidentem animi ostenderet. lib. XII. 1. suam quaeque nobilitatem, formam, opes contendere, ac dignam tanto matrimonio ostentare. Sic enim recte MSS. Flor. et Guelf. cum Vett. edd. Iustin. XXVII. 2. pro fratre hostem, imploratus exhibuit. ubi de hac forma copiosius. Non opus autem cum viro laudato, transposita copula et, legi F. e. q. . p. reposcerent, et faustis in G. omnibus, si vellet imperium, promtos ostentarent: vel, F. e. q. . p. reposcerent. Et faustis .. ostentavere. Sensus vulgarorum verborum: reposcerent, dum fausta Germanico omniantur, et .. promtos ostentant. Ostentavere pro ostentantes, ex tali indicativi usu, de quo ad lib. XV. 17. et alibi.

Ibidem: Quidam singuli proprius incidentes, feriret, hortabantur. Muretus proprius accedentes, Heinsius proprius incidentes. Sed proprius indecere sic rursum dr. lib. XV. 131. modo castellum .. adpugnare; proprius indecens; quam nos Parthis. lib. IV. 47. proprius incidentes eruptione urbita turbati sunt. lib. III. 9. dieque et ripa frequenti .. vultu alacres incessere. lib. XIV. 39. Nec defuit P. quo minus .. incederet. Et sic dicti non incedere moestos locos ex cap. 61. huius libri, huc contulit iam Gronovius. Unde et incessus pro accessu IV. 34. et VI. 33, atque alibi. Confer ad lib. XI. 32.

Cap. XXXVI. Augebat metum .. si omittetur ripa, invasurus hostis, ac si auxilia .. armarentur, civile bellum suscipi: periculosa severitas, flagitiosa largitio .. in ancipiti respub. Non inconcinne Heinsius coniectat periculosa severitatem, flagitiosam largitionem .. in ancipiti ramp., scil. intelligebant vel existimabant esse, qualis ellipsis frequens. Mihi tamen citra librorum veniam, tantum non indulserim, neque ita incommodo nominativos hos periculosa severitas etc. referamus ad praecedens augebat metum. Quamvis nec repugnam, si quis cum Ernesto ad hos subaudiat verbum erat.

Cap. XXXIX. Extractumque cubili Caesarem, tradere vexillum intentis mortis metu, subigunt. Nullam vim Caesari factam putat nuperus interpres, eumque proinde extractum cubili dici, quatenus strepitu commotus inde surrexerit. At vereor equidem, ut verbi emphasi satisfaciat ista explicatio: et potuit sane vis adhibesi aliqua,

Cap. XLI. Gemitusque ac planctus etiam militum aures oraque adver-

tēre. Quod Noster hic et saepius *advertere*, idem quoque alii *convertere* dixerunt. Livius XXVI. 29. *ut comploratio eorum flēbilesque voces et extemplo oculos hominum converterent, et postmodum sermones praebuerint.* Petronius Sat. cap. XXXV. *Novitas tamen omnium convertit oculos.* Obsequens Prod. cap. CXXVIII. *stella . . . convertit omnium oculos.* ubi noli cum Cl. Oudend. *in se post omnium immittit.*

Ibidem: *Feminas illustres . . . pergere ad Treveros et externae fidei.* Durius subauditur *homines*, ideoque Heinsius suspicabatur, *et externa fidei*, i. e. *et externam fidem*. Sed *et externae fidei* (scil. esse) valet, et *ad externam fidem tutelam pertinere*. Livius XXI. 41. *emisimus ex obsecione, pacem cum victis fecimus, tutelae nostrae deinde duximus, quum Africo bello urgerentur.* lib. XXIV. *et corpus suum ceteraque omnia, quae auae fidei tutelaque essent.* lib. XLII. 19. *petere ut cum non sub hospitium modo privatorum custodia, sed publicae velut curae atque tutelae esse vellet.* quae loca Gron. contulit ad eiusdem I. 6.

Ibidem: *Isque ut erat recens dolore et ira, apud circumfusos ita coepit.* Nulla uti librorum auctoritate, ita nec ratione satis firma ablativos *dolor* et *ira* in genitivos migrare volebat Heinsius: eademque inanitatem mutabat ista lib. IV. 52. *recens praefectura*. lib. XV. 59. *stipendiis recentes.* lib. II. 66. *veterem stipendiis.* Hist. III. 19. *recentia caede vestigia.* Omisit autem illud Hist. III. 77. *recens victoriis miles*, ubi tamen Ryckius cum Agr. codice malebat *recenti p. m.* Sed et huic viro et Heinsio assensu iure optimo denegavit Cl. Ernestius.

Cap. XLII. *Primane et vicesima legio . . . egregiam duci vestro gratiam referunt.* Forte *egregiam hanc duci v. g. n?*

Cap. XLV. *Nam primi seditionem cooptaverant.* Satis frequens hic pleonasmus vocis *primus*. Solinus Polyh. cap. XII. qui *exordium Archivae nobilitati primus dedit.* Virgil. Aen. III. 8.

Vix prima incepérat aestas.

et lib. II. 268.

*Tempus erat, quo prima quies mortalibus aegris
Incipit.*

ubi frustra Barth. *incident* lēgebat ad Stat. Theb. I. 340.

Cap. XLVI. *Eundemque severitatis et munificentiae summum.* *Summus sex. et mun. in Ind. M.* Freinsh. exponit utriusque arbiter: cur non potius ultraque summus, excellens? Genitivo similis dicitur *ultimus fugae, ingens rerum.* Hist. III. 16. et IV. 66. ubi plura.

Cap. XLVII. *Multa . . . angebat . . . exercitus . . . ille Galliarum opibus subnixus, hic Italiae imminentis: quos igitur anteferret?* ac ne postpositi contumelia incenderentur. Heinsio videbatur legendum *hac ne postpositi c. i. Suspicio etiam posses, q. i. anteferret sio (vel ita) ne postpositi c. i.* lib. II. 29. *mox ibellos et auiores recitat Caesar, ita moderans, ne lenire neve asperare crimina videretur.* Et similis sedes particulæ sit in his Caesar, B. Gal. V. 17. *repente . . . advolaverunt sic, uti ab signis legioni busque non absisterent.* Sed vulgata tolera, hoc sensu: angebatur igitur, quinam eligendi essent, tum etiam metu isto, ne postpositi contumelia incenderentur.

Cap. LI. Quod gnarum duci: incessitque itineri et praetio. In equitum et auxiliariae cohortes ducebant: mox prima legio: et mediis. Intemperie potius intenditur itineri et praetio?

Cap. LIII. Nunciata ea Tiberium laetitia curaque adfecere: gaudia oppressam seditionem, sed largiendi etc, angebatur. Sallust. Catil. cap. XLVI. Atque illum ingens cura atque laetitia simul occupavere: nam leviter tabatur civitatem periculis creptam esse; porro autem anxius erat etc.

Cap. LIII. Quidam . . missos tradidere auctore Tiberio, qui famam caedis posse in Asprenam verti, frustra speraverat. In obliqua quida eiusmodi oratione elegantius subiunctivus speraverit, quem restituendū arbitrantur viri docti; sed innumerā huius indicativi exempli quippiam mutari, sine gravissima librorum auctoritate vetant. Seneca epist. XXX. dicebat . . sperare se etc. nullum enim dolorem longum est, qui magnus est. Epist. XLV. Hoc nos doce, beatum non cum esse, quae vulgus appellat, ad quem pecunia magna confluxit, sed illum cui bona omnia in animo est. Sallust. Iug. cap. XXXVIII. Verba facit; tamē ipsum . . olausum tenet, tamen se . . incolmis omnis sub iugum miserari. et Catil. cap. XXVII. docet se Manlium praemississe ad eam multitudinem, quam ad capiunda arma paraverat ubi plura Cortius, quibus addi possunt: quae nos ad Lactant. Epit. cap. XXXIX. 2. et Iustin. XXXVIII. 4. Nostr. lib. IV. 10. Sejaxum . . spadonis animum stupro vinxisse, quod inter primores ministros erat. Ea fraude tum senem, postquam convivium inierat, exceptum poculum Druso tradidisse; atque . . auctor impigiem, tamquam . . sibinet inrogaret mortem, quam patri struxerat. Haec et alia merito conticuerunt, qui sequentia loca sollicitant: lib. II. 26. posse et Cheruscos . . quando Romanae ultioni consultum est, internis discordia relinqui. cap. 27. dum . . amittat Scriboniam, quae quondam Augusti coniunx fuerat, consobrinos Caesares . . ostentat. lib. III. 62. L. Scipionis et L. Sulla constitutis nitebantur, quorum ille Antiocho, hic Mithridate pulsis, fidem atque virtutem Magnetum decorare. cap. 69. Adv. qui disseruit C. non quidem sibi ignara, quae de Silano vulgabantur, sed etc. lib. XIII. 31. nisi cui libeat laudandis fundamentis et trabibus, quis molen amphitheatri . . exstruxerat, volumina implere. lib. XV. 62. . . quod unum iam . . habebat, imaginem vitae suae relinquere testatur. lib. XVI. 1. certum, ut ooniscitura demonstrat, Didonem . . illas opes abdidisse, ne etc. Hist. I. 34. Multi arbitrabantur compositum auctumque rumorem, mixtum Othonianis, qui . . vulgaverant. Alia ad lib. XV. 45.

Cap. LV, Alia Tiberio morum via. Statius Sylv. III. 3. 203.

Inde viam morum longaque examina vitæ

Affatusque pios morituraque somnia poscam.

Cap. LV. Nam spes incesserat, dissidere hostem in Arminium et Segestum. Licet haec loquendi ratio Gronovio Obss. III. 10. extr. aliquos probetur, videri tamen potest legendum, dissidere hostem inter Arminium et Segestum, i. e. hostium partem alteram in Arminium, in Segestum alteram inclinare; vel studiis dissidere hostem in A. et S.

Cap. LVIII. Quia Romanis Germanisque idem conducere, et pacem quam bellum probabam. Infinitivus conducere non pendet a verbo iudic-

tus, latente in sequente *probabam*, ut quidem iudicabat Ernestus, sed *probabam*, i. e. intelligebam. ut M. Germ. cap. XIII. *Sed arma surre non ante cuiquam moris, quam civitas suffectorum probaverit. ubi oli cum viro laudato tentare civitati se maturum probaverit.* Pacatus an. cap. XX. et cum Rom. dignitatem ac libertatem probaret meliore in *atu imperatore te esse quam consule, necessario fateretur etc.* Pluribus autem verbi vim, minus notam, ostendimus ad Justin. IX. 7. 14. et Severi p. IV. 9.

Cap. LXII. *Primum extruendo tumulo cespitem C. posuit, gratissimo munere in defunctos. Munus ita fere pro gratia, liberalitate, benignitate aguit Vetus Int. III. Regum X. 13. quae ultro obtulerat ei munere regio. severus Dial. III. extr. ac licet inani munere, solum ipsum flore purpureo suave redolentibus sparge graminibus.* Paulin. Poëm. XXX. 25.

*Quae multis ope coelite praestans,
Muneribus conferre piis non desinit omni;
Pene die.*

Hegesipp. IV. 18. *Nam cum omnia illis Deus suo contulisset munere, rva frugum feracia etc.* Cicero in Verr. V. 72. *Nunc te, Iupiter optime maxime (appello) cuius iste donum regale .. dignum Capitolio .. dignum regio munere, tibi factum ab regibus .. de regis manibus extorsit.*

Cap. LXIII. *Et manibus aequis abscessum.* Sallust. Cat. cap. XXXIX. *mod si prima prælio Catilina superior aut aequa manu discessisset etc.*

Ibidem: *Castra metari in loco placuit. Caussa non est, cur illico in loco legendum crediderit Heinsius hic potius, quam in exemplo, mod adduxit ex lib. IV. 47. Mox castris in loco communis, valida manu te.* Adde lib. XIII. 41. *Et Corbulo castra in loco metatus, an expeditis.* Cicero Att. XI. ep. 7. *ii tamen ipsi si hoc melius habent quam nos, mod et multi sunt in loco, et cum etc.* Sallust. Iug. cap. CI. *Caeteri in loco manentes, ab iaculis etc.* Dictys Cret. I. 5. *neque tamen Alexandrum in loco offendere.* Ita lib. II. 36. et IV. 21. Lucanus V, 612.

*Sic pelagus mansisse loco,
um nota Burmanni.*

Cap. LXV. *Nox per diversa inquies, cum barbari .. cantu, . saltuq; pmplerent; apud Romanos invalidi ignes, interruptae voces, atque ipsi passim adiacenter vallo, oberrarent tentariis, insomnes magis quam pervigiles.* Non debuit Faernus rescribere, atque ipsi passim adiacere vallo, oberrare tentariis. Ellipoi duriore quidem illa, sed Tacito non indigna, post in- validi ignes, interruptae voces, subaudiendum essent. Geminam etiam formam sollicitant critici in his lib. VI. 35. *cum Parthus .. spatium ictibus uareret; Sarmatae .. confis gladiisque ruerent; modis equestris prælio uore frontis et tergi vices (easent); aliquando .. pulsu armorum pellerent* uellerenturque. ubi vide.

Ibidem: *Quae neque adversum ferri ingruentia tela, neque. Amat huiusmodi metatheses Noster cum aliis. lib. III. 1. Coreyram insulam advenit, litora Calabriae contra citam.* Sallust. Iug. cap. CI. *quos adversum erat.* ibique Cort. Virgil. Aen. V. 370.

Solus qui Paridem solitus contendere contra.

Ibidem: *Petendus agger.* Heinsius volebat *repetendas agger*, i. e. aggeris faciendi labor. Sed altera dictione utitur et deinceps Noster lib. II. 81. ubi vide.

Cap. LXVIII. *Igitur orta die proruunt fossas, iniiciunt crateres, immo valli prensant. Proruere fossas,* pro proruere fossarum margines, vel egestam terram in fossas, nimium sane durum, quam ut pervicaciae incursum a lac. Gronovio debuerit Ryckius, quod cum Turnebo Freinshemicus que legeret i. o. d. *proruunt: fossis iniiciunt crateres;* s. v. p. dum in MSto exstat *fossos.* Et quemadmodum *ruere* pro currere, *irruere* pro incurrere dr. ita etiam *proruere* pro procurrere dici aliquando potest; quemadmodum etiam hoc verbo usum Dictyn Cret. aliosque, seniores licet Latinos, observat ipse lac. Gronovius, inque Gellio I. 11. illud contra patrem vindicat. Ita Ambros. Hexaëm. lib. V. 10. *ita proruunt, fluctusque intersecant* etc. Alioquin hic rescriberem *orta die procurrunt vel prorumpunt.*

Ibidem: *Postquam haesere munimentis.* Praestare adhaesere vel *haesere* putabat Heinsius, non ego. lib. II. 14. haerentia corpori tegmina. lib. IV. 19. nec dubie *repetundarum criminibus haerebant.* lib. XIV. 4. *artius oculis et pectori haerens.* Sic Hist. I. 47. et IV. 19. Cicero pro Q. Roscio cap. VI. potest hoc homini huic haerere peccatum? Boëtius Cons. II. 6. *natura sui bona non esse, quae se pessimis haerere patientur,* lib. IV. 6. *quod si supernæ mentis haeserit firmati* etc. Vulg. Int. Daniel. X. 9. *et vultus meus haerebat terrae.* Potest et *munimentis* in ablat. sumi, subaudita praep. *in.* ut supra cap. 65. *neque figi limosq humo potuerat.* et passim. Adde quae Burm. ad Ovid. Metam. IV. 27.

Ibidem: *Vulgus trucidatum est, donec ira et dies permanxit.* Frustra rursum est vir nobilissimus, cum legere tentat donec *iratis dies permanxit:* delectatur enim nonminibus ita iunctis Tacitus. V. Agric. cap. XXXVII. *finis sequendi nox et satietas fuit.* Adde ista lib. II. 14. *sermonibus variis tempus atque iter ducens.* lib. XIII. 15. *quia dissimulationem nox et lascivia exemerat.* Hist. III. 68. *nox et ignotum rus fugam Neronis absconderant.* lib. IV. 14. *ubi nocte et laetitia incaluisse videt.* cap. 29. *et restincto igne, miscere cuncta tenebris et armis iubet.* cap. 62. *detexit ignominiam campus et dies.* Vid. ad lib. XII. 43.

Cap. LXIX. *Peritia norum Tiberii odia in longum iaciens, quae reconderet, auctaque premeret.* *Odia in longum iaciens* i. e. odiorum semina in longum tempus iacere solitus. ut *odiorum semina iacere* est lib. XII. 48. Non ausim cum Hainsio *odia in longum acuens*; qui etiam lib. III. 54. cum Lipsio legere gestiebat *simultates iaciunt.*

Cap. LXX. *Nihil strenuus ab ignava, sapiens a prudenti, consilia a casu differre.* Placet Lipsii emendatio *sapiens ab imprudenti;* nec tamen mihi minus verisimile videtur, *sapientis ac prudentis consilia a. c. d. ut cauti ac sapientes,* V. Agric. cap. XXVII. et passim affinis notionis voces ita iungit Noster, ut infra videbimus. Talis autem oppositio in his Cicer. pro Marcello cap. II. *Nunquam enim temeritas cum sapientia commiscetur, nec ad consilium casus admittitur.*

Ibidem: *Quippe illis etiam honestas mortis usus, his inglorium ex-*

ium. Ut hic *mortis usus*, ita lib. VI. 48. *documento sequentia erunt*, bene
irruntium morte usum. Prudentius Cathem. IX. 94.

Ad brevem se mortis usum dux salutis dedidit.

Cap. LXXII. *Commotus C. Cassii Severi libidine, qua viros feminas-
ne iplustres procacibus scriptis diffamaverat.* Gronovius nitori orationis
ihil deperitum ait, si scriberetur . . . *Severi libidine, qui viros etc. id-
que longe melius fore putat Ernestus.* Offendisse credo viros doctos du-
licem istum ablativum *qua (libidine) procacibus scriptis diffamau.* quo modo
amen lib. II. 30. *an habiturus foret opes*, quibus viam Appiam Brundi-
zium usque pecunia operiret. Livius XXVII. 50. *Nam Romae neuter animi
habitus deci enarrarie potest, nec quo incerta exspectatione civitas fue-
rat, nec etc.* Cicero pro Plancio cap. XXVII. *ex usus est ratione*, qua
nimina invidia . . . honores consecuti sunt. in Pison. cap. XVIII. *Nullum
est supplicium putandum, quo adfici casu aliquo etiam boni viri fortесque
possunt.* Fam. IV. ep. 13. et consuetudinem earum epistolarum, quibus se-
cundis rebus uti solebamus, tempus eripuerat. Tusc. III. 15. *Quare acci-
cio . . . arma contra casus et eventus, quibus eorum advenientes impetus
luctuosa praemeditatione frangantur.* Ausonius Praef. Parentalium: *Habet
noestam religionem, qua carorum meorum obitus tristi affectio commen-
noro.* Sulp. Severus. V. Martini cap. XXII. *Audiebantur etiam plerunque
convicia, quibus illum turba daemonum protervis vocibus increpabat.* Iu-
stin. XIV. 4. *sollo vos iureiurando, quo toties vos sacramento mihi devo-
nistis.* ubi alia. Adde quae ad lib. XII. 26. et Hist. II. 74. Sulp. Sever.
Epist. IV. 2.

Ibidem: *Rubrio crinini dabatur violatum periusio nomen Augusti.*
Post Freinsh. et Ryokium etiam Cel. Bentleius ad Horat. II. epist. 1. 16.
memorabat *numen Augusti.*

Cap. LXXIV. *Ad quod exarsit adeo, ut rupta taciturnitate, proola-
naret.* Ovidius A. Am. II. 505.

Qui sermone placet, tacitura silentia rumpat.
cum nota Heinsii.

Ibidem: *Quanto incautius effebuerat, poenitentia patiens, tulit absolu-
tum criminibus maiestatis.* Heinsio legi iubenti poenitentiae patiens ob-
temperandum non puto.

Cap. LXXVI. *Quamvis vili sanguine nimis gaudens.* *Sanguis vili,*
pro viliū hominū. ut lib. XV. 47. *sidus cometes sanguine inlustri sem-
per Neroni expiatum.* Seneca Clem. I. 1. *constrictum apud me ferrum est:*
nunquam parcimonia etiam vilissimi sanguinis. Petronius Sat. cap. CV. *ten-
tantque vilissimo sanguine Tutelam placare.* Adde notanda ad XIV. 30.

Cap. LXXVII. *At theatri licentia proximo priore anno coepit, gravius
tum erupit.* Heinsius proximo priore anno interpretatur ante biennium,
seu anno qui proximo prior fuerat; quam sit idem, quod anno proxime
priori, seu annorum priorum illo, qui proxime praecesserat. Neque cum
Burmanno ad Sueton. Claud. cap. XXXIII. legendum hic proxime priore,
aut proximo, vel priore delendum: sic enim dici *proximum inferiorem or-
dinem, Musas proximas superiores, proximas superiores dies*, dudum ob-
servavimus ad Cicer. N. Deor. II. 20. ibidemque hoc Taciti exemplo usi

sumus; quod nescivisse Erud. Ernestiū dixeris. Ita cum Clarkio credo, nihil movendum in his Caesar. B. G. IV. 25. *hos item ex proximis nimis navibus cum conspergissent, subsecuti, hostibus adpropinquarunt.*

Cap. LXXVIII. *Datumque in omnes provincias exemplum, i. e. quod pertineret ad o. p., omnibus provincijs imitandum. lib. XII. 32. paucis qui arma coepabant imperfectis, in reliquas data venia. cap. 15. quibus decisis, vivere iubet, ostentus clementiae suae, et in nos dehonestamento. Plura ad lib. VI. 50. et alibi.*

Cap. LXXIX. *An ob moderandas Tiberis exundationes verterentur fluma et lacus, per quos augescit. Quia praepositio ad in hac forma usitatissima sit, ac saepe a librariis altera permutata, primum fore dicat Ernestius coniicere an ad moderandas etc. quamvis sine libris mutare non audeat. Et sane similis usus praepositionis lib. IV. 31. pecuniam ob rem iudicandam cepisse. quaeque ibi exempla dedimus. Orosius III. 22. Caelius praetor, ob ulciscendam legatorum necem . . cum exercitu missus, ab Etruscis Gallisque oppressus interiit. et cap. 13. Inde propter agendam praedam et curandam obsidionem divisit exercitum. Valer. Max. III. 2. 9. Namque Papirio Cursore propter auspicia repetenda in urbem proficiscente etc. Ambros. Orat. de ob. Theodosii, prope fin. propter populum librandum . . relicta domo senex ad peregrina contendit.*

LIBRO SECUNDO

Cap. II. *Accendebat dignantes et ipse diversus a maiorum institutis; raro venatus . . fastaque erga patrias epulas. Inridebantur et . . rilesina utensilium anula clausa. Sed promiti aditus, obvia comitas, ignotae Parthis virtutes, nova vitia; et quia ipsorum moribus aliena, perinde odium pravis et honestis. Hoc est . . sed promiti aditus, obvia comitas, quae virtutes Parthis ignotae, nova ipsis vicia erant (ab iis pro vitiis habebantur genti suae insolitis) et prava honestaque eius perinde exosa, quia ab ipsorum moribus abhorrebat. Atque ita cepit Ernestus. Sed sic non satisfacit mihi illud, perinde odium pravis et honestis, et vix crediderim, Latine dici, odium perinde est huic et illi rei, pro eo, perinde haec et illa res exosa est. Vide igitur, an potius legendum: et quia ipsorum moribus alienus, (scil. ille erat) perinde odium pravis et honestis (scil. erat) i. e. perinde exosus, in odio erat, ob prava et honesta. Ita voce odium rursum utitur Tacit. Hist. II. 95. Asiaticus Polycletos, Patrobios, et vetera odiorum nomina aequabat. Justin. XI. 3. quonobrem odium eas omnium populorum esse. ubi consule Berneccum et A. Gronovium. Ibi autem diverso, sed non aequo iam mihi probato, tentamine locum hunc aggressi sumus. Honesta autem et prava sic concurredunt lib. XI. 33.*

Cap. V. *At ille . . celerandae victoriae intentior, tractare praeliorum vias, et quaesibit, . . belligerant saeva vel prospera evenissent. Virgil. Aen. X. 159.*

Hic magnus sedet Aeneas, secumque volutat

Eventus belli varios.

Praeliorum vias dicuntur, ut apud Iustin. XXX. 5. 2. via belli gerendi.

Cap. VI. *Agebantur alacritate militum in speciem ac terrorem.* V.
Iglic. cap. XXX. *Britannorum acies in speciem simul ac terrorem editioribus locis constituerant.*

Ibidem: *Insula Batavorum, in quam convenirent, praedicta, ob facies adpulsus.* Amicus Ryckii malebat dicta, sed idem saepe usus est verbi compositi. Infra cap. LXXIX. *respondit affuturum, ubi praetor reo atque accusatoribus diem praedixisset.* lib. XI. 27. *consulēm designatum cum uxore principis praedicta die . . . convenisse.* Ammian. XV. 8. *cum venisset accusas praedicto die.* sic lib. XXXI. 3. *extremo.* Livius XXIX. 33. *erumpere iubet, loco praedicto, in quem ex dissipata convenienter fuga.* Sallust. Iug. cap. LXXV. *locumque ubi praesto forent, praedicit.* quem locum aliis etiam exemplis vindicavimus.

Ibidem: *Ob faciles adpulsus, accipiendisque copiis et transmittendum id bellum opportuna.* Acidalio legente *accip. copiis et transmittendis, ad bellum opportuna,* in defensionem omnium librorum iam recte observavit Gronovius, ut hic est *transmittere bellum, sic transferre et transportare bellum Ovidium et Plinium in Pan.* dixisse. Ego addo ista lib. XII. 33. *transfert bellum in Ordovicas.* Hist. II. 17. *Aperuerat iam Italiam, bellumque transmiserat etc.* Sic etiam Frontin. Strat. I. 3. 8. et 5. 5. Et sibi consueta vocularum trajectione dixit auctor *transmittendum ad bellum, pro id t. b. quemadmodum lib. I. 64. ducentum ad agmen.* lib. XII. 8. *auendam ad invidiam. et cap. 14. exuendam ad fidem.* lib. XIV. 5. *convenendum ad scelus.* lib. XV. 58. *dicendam ad caussam.* Neque stilo ipsius issentit enallage dativi et accusativi cum praep. in his, *accipiendisque opis et transmittendum ad bellum.* cap. 37. *nec ad invidiam ista, sed conciliandae misericordiae refero.* ubi tamen *conc. misericordiae etiam in enitivo accipi potest.* lib. XIII. 38. *Locumque de legit, cuius pars altera pollis erant clementer assurgentes accipiendis peditum ordinibus; pars in lanitatem porrigebatur, ad explicandas equitum turmas.* lib. IV. 46. *esse ibi . . . promptum libertati aut ad mortem animum.* et ibi quaedam huius ariationis exempla damus. Severus Hist. Sac. II. 44. *Etenim vero Foezidus paratum se exilio, atque ad omne supplicium . . . profiteri.*

Cap. IX. *Ut liceret cum fratre conloqui oravit. . . Tum permissum; rogressusque salutatur ab A. qui etc.* Muretus delet *Tum, sed nulla necessitate, ut liquet ex notatis ad IV. 10.* Heinsius in Animadv. *Tum, ut permissum progressusque (scil. est), salutatur etc.* et apud Ryckium: *Id in permissum; progressusque: quod vero proximum arbitror: nam illud rogressusque familiarem Tacito connectendi formam refert.* lib. I. 51. *iod gnarum duci; incessique itineri et praelio.* lib. XIV. 40. *quod apud tres convictum; et Fabianus Antoniusque . . . damnantur.* Hist. V. 22. *nimadversum id Germanis: et insidias composuere.* et lib. II. 24. *Prodidim id Othonianis ducibus: et curam . . . sumsere.* Plura infra ad cap. 14. *erum id, quod immitti volebat vir doctus, facile omitti ab auctore potuit.* Livius XLV. 5. *petiti ut sibi paucis alloquendi populi potestatem facerent.* Permisso (hoc), *utrum nos etc.* et lib. I. 11. *orat ut . . . in civitem accipiat . . . Facile impetratum (illud).* *Inde contra etc.* Cicero in err. II. 17. *Illi cum commonefaciunt, ut . . . utatur instituto suo . . . Impe-*

trant. Adi etiam quae de hac ellipsi infra ad lib. XV. 74. lib. XII. 26. et Hist. I. 20. et 52.

Cap. XII. *Explorandos militum animos ratus; quonam id modo incorruptum foret, secum agitabat.* i. e. quomodo id non irritum foret, quomodo explorationem sic institueret, ut non male sibi cederet. Ita cap. 23. *dum turbat nautas . . officia prudentium corrumpiebat.* Sallust. Catil. cap. XLIII. *illos dubitando . . magnas opportunitates corrumpere.* Sic cap. XXXIII. et LXXIX. Haerere tamen aliquantulum, fateor. Conferatur porro Heges. IV. 14. *confugiendi votum habebant: sed qua via inexhibitile id sibi foret, non reperiebant, ne etc.*

Cap. XIII. *Adit castrorum vias, adstitit tabernaculis.* Heinsius legebat *adit castrorum vices*, i. e. vigilias. Frustra.

Ibidem: *Cum . . ducis . . patientiam, comitatem, per seria per locos eundem animum laudibus ferrent.* Non sane, uti iudicasse videtur Freinsheimius, minus Latine *patientia* denotat mansuetudinem facilitatemque faciendi ferendique in alterius gratiam quod nobis molestum sit, quam tolerantiam aut robur adversa et incommoda ferendi. lib. I. 74. *quaque incautius effuberat, poenitentia patiens tulit absolti reum criminibus iniustatis.* confer quae ad Hist. II. 29. Sic *impatiens pro moroso, iraeque nimis obnoxio, tritum.* Atque ista vocis notio connexis magis congruit.

Cap. XIV. *Nox eadem laetam Germanico quietem tulit: videlicet se operatum.* Hoc est, cum vidi vel qua vidi: qualem nexum orationis solicitare non licuit his, qui *tamen que post vidit delendum aut in quippe neutandum putarunt.* Eademque chorda oberrarunt in locis sequentibus: infra cap. 64. *In ea divisione arva et urbes . . Cotyi, quod incultum . . Rhescuporidi cessit:* ipsorumque *regum ingenia illi mite et amoenum, huic atrox . . erat.* i. e. quemadmodum et ipsorum etc. lib. XIII. 22. *Syria P. Anteio destinata, et variis mox artibus elusus, ad postremum in urbe retentus est.* i. e. qui vel atque ille variis etc. Livius XLI. 25. *qui paucos post dies ab Orthobula uxore veneno est sublatus: damnataque eo criminis in exilium abiit.* i. e. quae damnata etc. De innumeris alii huius formae exemplis, quae intacta a criticis aberunt, ecce pauca: Supra I. 51. *Excivit ea caedes Bructeros . . saltusque . . insedere.* lib. II. 52. *dux et hic Mazippa: divisusque exercitus, ut Tacfarinas etc. lib. III. 46. Ingens clamor: et circumfudit eques, frontemque pedites invasere.* lib. VI. 35. *Fama tamen occisi falso credita exterruit Parthos: victoriisque concessere.* lib. XIII. 41. *Artaxatis ignis immissus; deletaque et solo aequata sunt.* Sic multoties in Historiis. Livius I. 36. *Ex eo ira regis mota: eludensque artem . . agedum, inquit etc.* vide lib. XXVII. 18. et XXXVIII. 16. et saepius. Adde modo notata ad cap. 9. et ad Hist. I. 88. Consule dum Duker. ad Livium XXVIII. 12. 13. et XXXVI. 34. 7.

Cap. XV. *Hos esse . . qui ne bellum tolerarent, seditionem induerint. Induere seditionem, ut diversa induere, lib. VI. 33. societatem induere, lib. XII. 13. hostilia induere, cap. 40. Exuere pacem, lib. IV. 71. amicitiam, lib. VI. 8. pacta, cap. 43. iussa, lib. XI. 19. Hegesipp. III. 3. quae situs qua tandem vesania dissectionem animis induissent.*

Ibidem: *Quorum pars onusta vulneribus tergum, pars fluctibus et pr-*

ellis fractos artus.. obiiciant. Qui *onustum v. tergum vel onusta v. terga* egunt, ut sit hic accusativus qui regatur a verbo *obiiciant*; parum menores sunt ellipsoes verbi *esse*, etiam in subiunctivo apud Nostrum frequentissimae; ex qua supplendum q. pars sit *onusta* etc. vide ad lib. I. 5. IV. 22. et alibi.

Cap. XVII. *Incubueratque sagittaris, illa rupturus, ni Rhaetorum.. cohortes signa obiecissent.* Frustra Muretum et Ursinum suspicari *erupturus*, contendit Ernestius: bene, si hunc verbi *rumpere* usum exemplis doneis probasset. Mihi legendum videtur *illa* *irrupturus*.

Cap. XX. *Ut pars aequo in silvam aditu incederet, pars obiectum agerem eniteretur.* Eniti ita construxit Hist. I. 3. cum . . Pirenaeum et Alpes et immensa viarum spatia aegre sub armis eniterentur. Columella II. 2. Sed nec in media parte versurae consistat . . ut spe cessandi totum ipsatum *bos agilium* enitur.

Ibidem: *Quod arduum, sibi, cetera legatis permisit.* Non plane lamno, quod Periz. ad Sanct. IV. 8. in his *quod arduum, sibi, subaudit remisit*: idque, si voluisset, sic addere potuit Noster, ut lib. XIII. 89. si quisque *quod validissimum in ea praefectura .. sumit, minora C. Flacco .. nandat.* Sed omitti eo facilius tale quid potuit, quia etiam sibi permettere dictio satis usitata est: lib. III. 11. *populus plus sibi in principem occultae vocis aut suspicacis silentii permisit.* Frontinus Strat. praefat. *Inde multa transire mihi ipsi permisi.* cum nota Tennillii. Adde et rintzen. ad Plinii Panég. cap. IV. 2.

Ibidem: *Si murum succederent.* Recte cum Pichena Ryckius reiicit lureti emendationem, *si muro succederent*, et aliud esse *murum succerre*, aliud *muro succedere*, observat; de quo discriminne nec cogitabat rsinus, dum hic a communi loquendi usu deflexisse Tacitum putat. Conile Wassium ad Sallust. Frag. III. 15. et Oudend. ad Caesar. Gal. II. 6. *succedimus proprie illis*, ad quae accedimus; *succedimus ea*, quae intramus, et in quae adscendimus. Dicitur tamen *tectis succedere pro intrare*, Virgen. I. 631. aliaque nomina sic promiscue vel dativo vel accus. huic serbo adiunguntur.

Cap. XXIV. *Quanto .. truculentia coeli praestat Germania, tantum la clades novitate et magnitudine excessit.* Heinsius legendum putat *tantum alias illa clades .. excessit*; quia non recordabatur, *excedere* sic aliando sine accusativo adhiberi, pro modum exceedere, vel se extollere, excellere, praestare: ad quam verbi usum etiam Lipsium, Barthium ac orstium minus attendisse deprehendas in his locis: V. Agric. cap. XLII. *bequecumque ac modestiam .. eq. laudis exceedere, quo plerique .. amboiosa morte inclarerunt.* Valer. Max. I. 8. 19: *Quae quia supra usitatam actionem excedentia attigi* etc. et lib. III. 2. 24. *cuius opera .. ultra fidem eri* exceedere iudicari possunt. Sic autem idem Valer. lib. II. 9. 1. *Nauis et opes Populi R. in tantum amplitudinis .. excesserunt* etc. lib. III. 4. 1. *ocrates ad clarissimum lumen gloriae excessit.* Sic lib. V. 6. 5. lib. VI. . Extern. 5. Vetus Int. IV. Esdrae cap. IV. 2. *excedens excessit cor tuum et seculo hoc, et comprehendere cogitas viam Altissimi .. Tu enim festinas inaniter esse ipsum:* nam excessus tuus multus. Notetur etiam

infra cap. XXXIII. Excessit Fronto ac postulavit modum argento, *superlectili, familiae.* i. e. ulterius processit. Incep^t. Panegyr. Constantino Aug. cap. V. *nunquam maiores XL millium copias duxit, inhabile regenti ratus quidquid excederet. scil. numerum istum.*

Ibidem: *Hostilibus circum litoribus, aut ita vasto et profundo ut cre datur novissimum ac sine terris mare.* Non incongrue quidem Heinsius concilicet *ac sine terminis mare, sed eodem sensu, ut etiam Ernestio nunc visum, manere alterum potest.* Seneca Suasor. I. *ut primum negaret in Oceano aut trans Oceanum esse terras habitabiles.* Noster V. Agric. X. *Septentrionalia eius, nullis contra terris, vasto atque aperio mari pulsantur.* Porro Gronovius timide suspicabatur, scribendum literula una m^{er}ata, *aut ita vasto et profundo, ut c. x. a. s. terris, mari:* quod sane ad analogiam elegantius. Posset etiam, *aut ita vasto profundo* (i. e. mari), *ut . . sine terris.* Mari pars navium *haustae sunt: plures apud insules . . electae.* Sic *Vastum profundum* Sedulius dixit lib. IV. 115. cum alii. Forte tamen nominativus *ma^{re}* ita proximis verbis accommodatur, *ut of ficius pro officia, Italus pro Italo,* lib. IV. 56. At *Smyrnæi . . transcer dere ad ea, quis maxime fidebant, in populum R. officiis.* et lib. XI. 16. *amoris per interna bella nobilibus, et uno reliquo stirpis regiae, qui apud urbem habebatur, nomine Italus.* Pluraque, post alios, turbatae modo constructionis exempla damus ad verba Auct. Declamat. in Sallust. cap. II. *respondeant numquid il, quos protulit Scipiones et Metellos vel Fabios, ante fuerint.* Adde quae infra ad cap. 64.

Ibidem: *Milesque . . fame absuntus, nisi quos corpora equorum eden elisa toleraverant.* Insolentius illud *elisa* pro *electa*; quocirca omnino le gerim *allisa* vel *illisa*.

Ibidem: *Miracula narrabant, vim turbinum et inauditas volucres, mon stra maris ambiguas h. e. b. formas.* Ernestio videbatur dicendum fuisse *invias vel invisiitatis volucres.* At cur minus *inquidas, i. e. de quibus non esset auditum, quae ne rumore quidem cognitae?*

Cap. XXVIII. *Ut satis testium, et qui servi eadem noscerent, reperi, aditum ad principem postulat.* Quemadmodum non video, cur Heinsius cum aliis reperti velit pro *reperi*: ita et frustra illum tentare puto et *qui e. servis e. n. quomodo magis ambiguа verba sunt, et perit illud tra*iectionis genus, quo Noster et optimi quique saepe utuntur. *Et qui serci, hoc est, et servos, qui: ut cap. 41. triumphavit de Cheruscis . . quaeque aliae nationes usque ad Albim colunt.* i. e. aliquis nationibus quae, lib. VI. 31. *fretus bellis, quae secunda . . gesserat.* i. e. f. b. secundis, quae lib. XV. 59. *donec manus militum adveniret, quos Nero tirones . . elegerat.* i. e. militum tironum. Et alias talia vindicavimus.

Cap. XXIX. *Orare adfines, vocem adversus pericula poscere.* Ver pro patrocinio, defensione. Porc. Latro contra Catil. cap. XXIII. *qua non adit senatorum voces, aut civium concessus . . non obeundos suppliciter . . esse iudicavit?* et cap. XXVII. *Catilinam nullas vocum aut suffragiorum corruptelas fuisse praetergressum.* Sic Vellei. II. 66. Ciceronem *vocem publicam appellat, quia per illum unum defendere caussam suam cives solerent.*

ADVERSAR. CRIT. IN TACITI ANNAL. II. 369

Ibidem: *Mox libellos et auctores recitat Caesar, ita moderans, ne lenire neve asperare crimina videretur. Moderari pro rem moderari, dirigere. Coelius Cicer. Famili. VIII. ep. 5. Nam si hoc more moderari possemus, ut pro viribus copiarum tuarum belli quoque existeret magnitudo etc.* Cicero de Orat. I. 24. *quamquam moderabor ipse, ne ut quidam magister atque artifex, sed quasi unus etc.* pro Flacco cap. XXXV. *Sed tamen Lurconem, quamquam pro sua dignitate moderatus est, in testimonio dicendo religioni suae, tamen iratum Flacco esse vidisti.* Sic Philipp. II. cap. VI. Sallust. Iug. cap. XLV. *Sed in ea difficultate Metellum . . magnum et sapientem virum fuisse comporio, tanta temperantia inter ambitionem saevitiamque moderatum.*

Cap. XXXI. *Cingebatur interim milite domus; strepebant etiam in vestibulo, ut audiri, ut adapici possent: cum Libo . . vocare percussorem.* Sic auctoritate MSti Pichena, ante quem fuerat editum *strepebantque etiam in v.* Gronovio placebat, *strepebantque tam in v.* Heinsio *strepebant iam et in v.* Sed recte habet se, *strepebant etiam, omissa copula que vel ac.* Tali ellipsi infra lib. XV. 58. *Quin et urbem, per manipulos occupatis moenibus, insesso etiam mari et amne, velut in custodiam dedit. Volitabantque per fora, per domos, rura quoque et proxima municipiorum, pedites etc.* Hist. I. 26. *Adeoque parata apud malos seditio, etiam apud integras dissimulatio fuit, ut etc.* lib. III. 31. *superbiā saevitiamque (adeo invisa scelera sunt), etiam perfidiā obiectabant.* Rursum Annal. III. 45. *Mox Augustodunum petit proprio agmine, certantibus inter se signiferis, fremente etiam gregario milite; ne suetam etc.* lib. XIII. 19. *destinaviste eam R. Plautum . . ad res novas extollere, coniugioque eius, etiam imperio, remp. rursus invadere.* quod tamen merito suspectum, ut illuc videmus. De hoc autem usu particulae *etiam alia ad Sulp. Severum H. S. I. 40.*

Cap. XXXIV. *Haud minus liberi doloris documentum idem Piso mox dedit. Liber dolor, qui libere in dicta factave effunditur.* Quintil. Declam. XI. initio: *nec me decipi posse credideram in ultione, quam mihi debeat civitas, tam liberi doloris.* Declam. XVIII. 2. *Ignoscite . . impatientiae, quae contra callidissimam dissimulationem libertate doloris exaequat.* Horatius Epodon IV.

*Videsne, sacram metiente te viam,
Cum bis trium ulnarum toga,
Ut ora vertat hac et illuc cunctum
Liberrima indignatio?*

Ibidem: *Ceterum Urgulaniae potentia adeo nimia civitati erat, ut testis in causa . . venire deditur: missus est praetor, qui domi interrogaret; cum virginis . . in foro et iudicio audiri . . vetus mos fuerit.* Frustra plane Heinsius conjectabat . . *deditur, missus praetore, qui d. i. illud missus est praetor sic adhaeret antecedentibus, ut si plenius scriptum foret, missus autem, vel Tum vel Itaque missus est p. et millies ita amputantur eiusmodi coniunctiones.* Livius II. 16. *moritur . . copiis familiaribus adeo exiguis, ut funeri sumitus deesset: de publico est elatus.* Infra Noster cap. 52. *Sed nihil aequa cavebatur, quam ne bellum metu elu-*

deretur: spe victoriae inducti sunt, ut vincerentur. cap. 65. *Nihil aegre Tiberium anxiū habebat, quam ne composita turbarentur: deligit centurionem, qui nunciaret regibus, ne armis disceptarent.* Sic cap. 66. et lib. I. 29. *Promtum ad asperiora ingenium Druo erat: vocatos Vibulenum et Percennium interfici iubet.* Hist. II. 64. *Longum intersectori visum: in itinere ac taberna projectum ingulavit.* Et saepius concisior ista loquendi forma se in his nostris animadversionibus offeret. Adi etiam quae ad Iustin. XVI. 5. 15. et infra ad lib. XII. 17. et 51. et 64. XIII. 44. XIV. 32. Mor. Germ. cap. XIII.

Cap. XXXVIII. *Non enim preces sunt istuc, sed efflagitatio.* Merito defendisse Ernestius videtur rō istuc, cum Iac. Gronovius, ideo quia in MSto esset istut, vellet istud. Sic lib. I. 42. *ut quidquid istuc scelerū imminet, meo tantum sanguine pietur.* ubi istuc (quod pronomen, non adverbium est) male exponitur in nupero Latinitatis in Tac. Iudice ab istis. Vide ad lib. XIV. 55. Rursum Hist. I. 84. *An . . imperatoris sui tentorium irrumpet?* *Vos quidem istuc pro me. scil. fecistis.* ubi tamen MStos Flor. Guelf. Agr. cum edd. ante Rhenanum habere istud notat Erud. Lipsiensis.

Cap. XL. *Atque hortatur . . offerant pecuniam, fidem atque pericula pollicantur.* Tentat Acidal. *fidem ad pericula p.* quamquam alterum comode explicari posse fatetur. Nec sane incommodē dr. polliceri pericula, pro, se adituros pericula, vel promtum subeundorum periculorum animalium. Quam fere vocis vim nec attendisse videtur Lambinus, quum verbum *adire* immittit Cicer. Fin. II. 23. *officium, aequitatem, dignitatem, fidem . . omnia pericula pro rep . . mori pro patria.* Sed ita Histor. III. 53. *si praemia periculorum (aditorum) soli adsequantur, qui periculis non affuerint.* Livius IV. 35. *eo impendi laborem ac periculum, unde emolumenatum atque honos speretur.* Cicero pro domo cap. XI. *Pompeium . . opibus, contentione, precibus, periculis denique, pro salute mea laborare.* Nepos in Conone cap. II. *apud quem ut multum gratia valeret, multo labore, multisque effectis periculis.* Ambrosius Hexaem. lib. V. 16. *hospitiis . . quibus cornices etiam pericula sua negare non soleant.* Hegesipp. II. 15. *usus paucorum in rebus dubiis fide, qui perituri gratis praestare sociis pericula sua, quam perdere malebant.* vide quoque lib. V. 12.

Ibidem: *Quae . . clementiam offerebat, si ad precandum veniret.* Inscitia librariorum sic scriptum fuisse pro veniret, non sane probavit Ernestius: estque horum temporum in tali forma usus apud Latinos promiscuus.

Cap. XLIII. *Nec dubium habebat, se delectum, qui Syriae imponeretur, ad spes Germanici coērcendas.* Credidere quidam data et a Tiberio occulta mandata: et Plancinam haud dubie Augusta monuit muliebri aemulatione Agrippinam insectandi. In his *data . . mandata, et Plancinam . . monuit,* subaudiendum, ea de re (de spibus G. ita coērcendis). Quale quid ingerendum frustra putavit Heinsius his Flori IV. 2. extr. manaverat late coniuratio. libellus etiam Caesari datus eodem die. Neque erat, cur Heumann. vellet perferunt Cic. pro L. Manilia cap. XIII. *Iam vero quemadmodum milites hibernent,* (de ea re) *quotidie sermones ac literae perf-*

runtur. pro Quintio cap. XI. *Doce te petuisse ab eo istam . . pecuniam: doce, aliquando mentionem fecisse (de illa) . . debuisse concedam.* Livius XLI. 15. cuius literis *senatus* (de hac re) *certior factus* etc. Et alibi plura notavimus eiusmodi. Hoc autem satis attendisse non videtur Lipsius, quem ad verbum *monuit* referret gerundium *insectandi*, quasi *monuit insectandi* dictum foret pro *m. insectari*; quum omnino, ni fallor, cum Freinshemio construendum illud gerundium cum nomine *aemulatione*. Nec mollior gerundiorum cum nominibus constructio in his cap. 47. neque *solutum in tali casu effugium subveniebat in aperta prorumpendi*. ubi in hac syntaxi aqua rursum haerebat Ernestio. lib. III. 43. *Apud Aeduos maior moles exorta, quanto civitas opulentior, et comprimendi procul praesidum*. cap. 63. Sed cultus utrisque *Dianam aut Apollinem* venerandi. lib. IV. 2. neque senatorio ambitu abstinebat clientes suos honoribus aut provinciis ornandi. Hist. II. 1. *Materia sermonibus . . intemperantia civitatis, donec unus eligatur, multos statuendi*. lib. IV. 78. Sed *obstisit vincentibus pravum inter ipsos certamen, hoste omisso, spolia consecrandi*. Talia sunt *auctoritas persuadendi*, de Mor. Germ. cap. XI. *moriendi patientia*, Iustin. XII. 11. ubi vide dicta. *foecunditas varia gignendi*, Lactant. VII. 5. 12. et id genus innumera. Notatu etiam digna talia Veteris seu Vulg. Interpretationis, Hebr. III. 12. *ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi a Deo*. Lucae VIII. 8. *qui habet aures audiendi, audiat*. Siracid. Eccles. XVII. 5. *consilium et linguam et aures et oculos et cor dedit illis excogitandi*. Ruth I. 7. *et iam in via revertendi posita in terram Iuda, dixit* etc.

Ibidem: *fecunditate ac fama Liviam, uxorem Drusi, praecellebat.* Rarior ista verbi *praecellere* cum accus. constructio placuit etiam Veteri Int. Roman. III. 9. *Quid ergo? praecellimus eos? nequaquam.* Iuvencus Hist. Euang. II. 481. nec dominum tentet praecellere servus.

Cap. XLVI. *Arminium . . alienam gloriam in se trahere, quoniam tres vacuas legiones et ducem fraudis ignarum perfidia decepserit.* Nondum plane mihi persuadet Gronovius, *vacuas legiones* potius hic esse duce *vacuas*, quam, ut Freinsh. aliique accipiunt, non plenas. ut Caesar Gal. III. 2. *legionem, neque eam plenissimam . . despiciebant.* In Rob. Stephani Thesauro exponitur otiosas legiones.

Ibidem: *Cum coniunx, cum filius eius servitium adhuc tolerent.* Quia in Msto erat *filios pro filio*, Iac. Gronovius scripsisse Tacitum adfirmat, *cum coniunx cum filio eius s. a. t.* Sed familiariter sibi repetitione similiter voculam *cum iterat* Noster lib. I. 22. *cum osculis, cum lacrimis dolorem meum implevero.* Consule etiam ad *eiusdem libri* cap. 10. Gronovium et Ernestium.

Cap. XLVII. *Sedisse immensos montes, visa in arduo, quae plana fuerint, effulsisse inter ruinam ignis, memorant.* Heinsio legente *enisa in ardua*, durius hoc, praesertim in tali oratione, recte observat Ernestius. Et bene dr. *visa in arduo, pro extitisse, fuisse in arduo, ut lib. IV. 47. quidam audentius apertis in collibus visebantur. i. e. in apertos colles se receperant.* Caesar B. Civ. I. 65. *Quos ubi Afranius procul visos cum Perstro conspergit etc. quod dextre explicat ac tuetur Clarkius.*

Cap. XLIX. *Qui primus rem Romanam prospere mari gessit.* Sic Livius XXX. 2. *CLX navibus longis res Romana eo anno gesta.* ubi Gron. volebat *res publica Romana* vel *solum res publica*. Sed ita rursum idem lib. I. 12. *Hic rem Romanam iniquo loco ad prima signa animo atque fiducia sustinebat.* et ibid. *sed res Romana erat superior.* Noster supra l. 31. *sua in manu citam rem Romanam.*

Cap. LII. *Legionem et quod sub signis sociorum, in unum conductos ad hostem duxit.* Heinsius, quia ingratius sonat *conductos ad h. duxit*, coniicit pro *conductos legendum conductos vel coactos*. Potuit et collectis, ut *colligere in unum* dixit Lactant. VII. 7. et 8. Sed uti *conducere in unum* habetur etiam lib. IV. 47. et lib. XV. 26. ita ad tale quid cacophoniae merito connivetur cap. 62. *corruptisque primoribus ad societatem, intrumpit regiam.* Valer. Max. VI. 5. 1. *plurimos . . . velut ambulandi gratia eductos, in castra Rom. perduxit.* Caesar B. Gall. VII. 65. *Helvii pelluntur, et C. Valerio . . . compluribusque altis imperfectis, intra oppida nurisque compelluntur.* Livius XL. 20. *Sed inde mortuus Romam allatus et funere magnifico elatus sepultusque est.* Cicero Tusc. V. 10. *cum ea que supra enumeravi, in malis numerent.* Sallust. Cat. cap. 1. *Ita utrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget.* quod non mutaverim. Alia quaedam attuli ad Sulp. Sever. Dial. I. 17. ac de V. Mart. cap. VI. et alibi. Nunc etiam locum hunc ab Ernestio bene defensum video.

Cap. LIV. *Atque illum in regressu sacra Samothracum visere nitem, obvii aquilones depulere.* Amicum Ryckii, quo minus legeret repulere, retinere debuit auctor, qui sic rursum *depellere*, pro arcere, a consilio depellers, dixit lib. I. 18. *Postremo eo furoris venere, ut tres legiones miscere in unum agitaverint.* Depulsi *aemulatione . . . alio vertunt* etc. lib. XI. 34. *Vibidam depellere nequivit, quin multa cum invidia flagitaret, ne indefensa coniunx exitio daretur.* Nepos Datame cap. VII. *a qua re de pulsus . . . locum delegit tamen, ut negue* etc.

Ibidem: *Appellitque Colopona, ut Clarii Apollinis oraculo uteretur.* Putat Turnebus Tacitum, Graecorum more uti *oraculo* pro consulere dicentem, novitatis aucupio gratiam elocutioni quaevisisse. Sed ut *consilio* alicuius *uti* frequens Latinis dictio fuit, ita et phrasis *uti oraculo* est etiam apud Livium XLV. 27. et Iustin. XI. 7. ubi vide. Sic *uti signis et omnibus, Cic. Div. II. 11. avibus, signis, cap. 39. sortibus, cap. 41. auspiciis*, lib. I. 15.

Ibidem: *Et ferebatur Germanico per ambages, ut mos oraculis, maturum exitium cecinisse.* Ancipitis nempe notionis vox *maturum*: et *exitium maturum tam dici poterat, quod tum prope aderat, quam quod proiecta in aetate, vel post expletum satis magnuni annorum numerum, subeundum foret.* Consule quae ad Cicer. Divin. I. 18. et Reitzius V. Cl. in Ambiguis.

Cap. LV. *Sed tanta mansuetudine agebat, ut.* Sic cap. 64. *sed primo subdola concordia egere.* lib. IV. 4. *non eadem virtute ac modestia.* lib. XI. 37. *tanta inter extrema superbia agebat.* lib. XII. 54. *at non Felix pari moderatione agebat.* Hist. III. 49. *nequaquam pari innocentia post Cremonam agebat.* Vide etiam ad lib. IV. 42. et VI. 27. Hinc forte in-

perator legendum, in his Ambrosii de Obitu Theodosii pag. 49. quod tanta Imperatorem ageret verecundia, ut mallet sibi homines religione quam timore adstringere.

Cap. LVI. *Instituta et cultum Armeniorum aemulatus . . proceres . . devinxerat.* Lipsius dicit legi posse *aemulus*, quia sic Sallust. Fragm. III. 13. *a prima adolescentia . . facta consultaque eius quidem aemulus erat.* Sed altera ratio, nec immerito, placuit Nostro iterum Hist. III. 81. *Misericrit se legatis . . studium philosophiae et placita Stoicorum aemulatus.* Adde Cicer. pro Flacco cap. XXVI. *ut omnes eius instituta laudare facilius possint, quam aemulari.* Si quid igitur in scriptura librorum novandum, apud Sallustium mallem legere *aemulatus*: quod hic non sollicitandum, mecum statuisse nunc video Ernestium.

Cap. LIX. *Aegyptum proficiscitur.* i. e. in Aeg. ut cap. 69. *At Germanicus Aegypto remeans etc. pro ex Aeg. vide ad Sulp. Sever. H. S. I. 15.*

Cap. LXI. *Et profunda altitudo, nullis inquirentium spatiis penetrabilis.* Seneca Epist. LXX. *quam animose in profundam se altitudinem maris innisit!* Livius XXXVIII. 23. *Et magna pars rupibus inviis in profundae altitudinis convalles delapsa est.* Hegesipp. I. 35. *ut aestimatio profundae altitudinis non comprehenderetur.* Vide et Lactant. VI. 4. c. not. Buneanni.

Cap. LXIII. *Transgressus . . scripsit Tiberio, non ut . . supplex, sed ex memoria prioris fortunae, nam multis nationibus clarissimum quondam egem ad se vocantibus, Romanam amicitiam praetulisse.* Ernestius post autem subaudiendum putat scripsit; vel ante ista, nam multis . . praetulisse ab intelligentium tale quid, non indignum se, cui opem ferat Caesar; vel eteroquin etiam coniici posse, *quam multis . . praetulisset.* Primum minino amplector: ac saepius duriore istiusmodi ellipsi post particulias am, enim, quippe, sed etc. utitur Noster. lib. III. 47. *Tum demum Tertium patratumque bellum senatu scripsit: neque demisit aut addidit vero, sed fide ae virtute legatos; se consiliis superfuisse* (scil. ut verum erat, declaravit.) lib. XV. 1. *Tiridates . . haud modice querendo gravior erat.* Non enim *ignavia magna imperia contineri: virorum etc. quod minus ene cepit Pichena: subaudiendum querendo dictitabat.* cap. 29. *Ille de obilitate generis multum praefatus, cetera temperanter adiungit: Iturum quippe Romanam, laturumque novum Caesari decus, non adversis Parthorum bus supplicem Arsaciden.* lib. XVI. 2. *oratoribusque praecipua materia in iudicem principis adsunta est.* Non enim *tantum solitas fruges . . gigni, sed nova ubertate provenire terras.* scil. laudibus praedicabant, in laudis iateriam adsumebant.

Cap. LXIV. *In ea divisione arva et urbes . . Cotyi, quod in cultum . . thescuporidi . . cessit: ipsorumque regum ingenia, illi mite et amoenum, huic atrox . . erat.* Acidal. legebat . . cessit; *ut ipsorum regum ingenia nempe diversa erant:* illi quippe mite etc. Sed haec ipsorumque regum tec. sic per copulam agglutinant praecedentibus, ut ista quae vidimus d. cap. XIV. et Hist. IV. 16. Incommodior autem horum nexus cum sequentibus illi mite . . erat: molliusque foret, ipsorumque regum illi mite et amoenum, huic atrox . . erat ingenium. Sed aliter saepissime fert usus.

lib. III. 54. *tot a maioribus repertae leges . . illae oblivione, hae . . contemptu abolitae.* lib. IV. 55. Ephesii Milesisque, hi *Apollinis*, illi *Dianae* ceremonia *occupavisse civitates visi.* lib. VI. 37. *Monet Tiridaten primoresque, hunc, Phrahatis . . meminerit; illos, obsequium retinerent.* lib. XIV. 51. *Atqui illi pro cognitis moribus fuere, validior Tigellinus in anime principis . . prospera populi et militum fama Rufus etc. i. e. atque illum Tigellinus erat validior . . Rufus prospera p. e. m. fama, Ovid, Metam. XV. 43.*

Mos erat antiquis, niveis atrisque lapillis,

His damnare reos, illis absolvere culpa.

Consule etiam dicta ad Vellei. II. 47. Libenter autem, si per codices licet, legerem ipsorumque regum ingenia, illud mite et amoenum, *hoc atrax . . erat; vel, i. r. i., illius m. e. a., cuius a... e.* Sed haud multo invenustior ista casuum enallage, quam observavimus lib. XIII. 25. Analogia porro requirebat hic potius *i. r. ingenia . . erant;* sed singulare illud *erat* accommodatur proximis per eiusmodi synthesis, quam illustravimus ad Sallust. Cat. cap. XXXVII. 6. et cap. XXV. 3. et Iug. cap. XXIV. 8. supra cap. 19. *Haud perinde Germanas vulnera, luctus, excidia, quam ea species dolore et ira affecit.* pro affecerunt. Confer quae ad cap. 24. et lib. XIII. 37.

Ibidem: *Enin vero . . immittere latronum glabas, excindere castella, caussas bello.* Cave cum Bochornio (ad lib. VI. 15.) ante *caussas bello* sub*ādias e praecedentibus immittere:* nam per eiusmodi appositionem, quam vidimus ad Iustin. II. 4. 6. et Dict. Cret. IV. 3. aliique Hist. I. 44. et III. 61. *caussas bello* valet, quae res caussae erant bello. Ita lib. I. 27. ut *quis . . occurreret, manus intentantes, caussam discordiae et initium armorum.*

Cap. LXV. *Transferretque invidiam criminis.* Nepos Alcib. cap. IV. *potius de praecente quaestio haberetur, quam absens invidia criminis . . accusaretur.* Sic enim non male quidam libri, quamvis nec damnanda aliorum scriptura *invidias crimen.* ut Livius XXVIII. 43. *famam rerum gestarum extulit verbis, ad extingendum invidiae crimen.*

Cap. LXVIII. *Per idem tempus Vonones . . effugere ad Armenios conatus est. specie venandi . . avia saltuum pettit: mox etc.* Non erat, quod optimus Gronovius malleat . . *conatus, sub specie etc.* Omittitur itaque, vel talis aliqua coniunctio, de qua brevitate vidimus ad cap. 34.

Ibidem: *Effugere ad Armenios, inde in Albanos Heniochosque et consanguineum sibi regem Scytharum conatus est.* Recte animadvertebat Gronovius praepositionem *in* non posse referri ad vocem *consanguineum:* sed cum ille legeret, *Heniochosque ad consanguineum,* ego potius, delecta praepositione *in,* rescripserim, *effugere ad Armenios, inde Albanos Heniochosque et consanguineum* etc. ut post *inde* omissum a Tacito fuerit praegressa iam praepositio *ad,* per ellipsin sane illi familiarissimam. Sic cap. 65. *de tempore, loco, dein (de) conditionibus.* lib. III. 9. Per Picenum ac *mox* (per) Flaminiam viam adsequitur legionem. lib. IV. 16. *Sub idem tempus de flamine . . legendo, simul (de) roganda nova lege disseruit.* lib. VI. 51. *quamquam mater in Liviam, et mox (in) Iuliam familiam adoptiv*

nibus transiret. Hist. I. 47. ad seditionem ac discordias; et ad extremum (ad) bella civilia ruerunt. V. Agric. cap. XXXV. ne simul in frontem simul et (in) latera suorum pugnaretur. Livius IX. 15. ambigi *Luciusne Cornelius* . . eas res ad Caudium atque inde (ad) Luteriam gesserit etc. lib. XXXI. 2. Sub idem fore tempus et ab Attalo rege, et (a) Rhodiis legati venerunt. Vellei. II. 1. Tum Pompeium . . ad turpissima deduxit foedera . . nec (ad) minus turpia . . consulum. Aur. Victor Caesar. cap. V. Ille per alteras ad patrii nuptias, atque alienorum cruciatibus (ad) mariti exitium, hic paullatim ad sacerdotem Vestae . . processerunt. ubi Schottus dubitabat scribendum in mariti exitium, an ἀπὸ τοῦ ζωγοῦ repetendum qd, quorum posterius verum videtur. Lactantius Epit. cap. LIX. vel in remissionem peccatorum, vel (in) pernicaciōni bonorum sententias venditabat. quem locum aliis defendimus. Atque hinc etiam manifesta fit integritas duorum iſtorum Taciti locorum: lib. XIII. 53. max fluvio Mosella in Rheum, exin (in) Oceanum decurrerent. et Histor. III. 41. ipse flexit in Umbriam, atque inde (in) Hetruriam. et Sueton. Caes. cap. XXXV. Ab Alexandria in Syriam, et inde Pontum transiit. Saepius tamen additur praepositio, ut docet Oudend. ad Sueton. Vespas. cap. V.

Cap. LXIX. *Tum Seleuciam digreditur, opperiens.* Ernestio legendum videtur degreditur. Sed librorum scriptura praestat, vel cur moveatur saltem nulla est plane causa, vide ad lib. IV. 74. Idem statuendum lib. VI. 1. et saepe in propinqua digressus . . saxa rursum et solitudinem maris repetit. Ac multoties frustra hoc verbum sollicitari videmus a viro laudato, ubi discendi vel abeundi notionem satis congruam habet.

Cap. LXX. *Ea Germanico haud minus ira, quam per melum accepta.* Frustra Heinsium velle irae, sc. fuerunt, optimo iure iudicavit Ernestius, et nos dudum his evicimus rationibus. Primo quod accipere ira pro cum ira, per iram, sic dici potuit, ut lib. I. 59. *fama* . . spe vel dolore accepta. lib. III. 1. silentione an voce aliqua egredientem exciperent. Deinde plura loca notavi, in quibus sic casum ablat. cum accusativo et praep. per iungit Tacitus. lib. I. 7. per uxoriū ambitum et senili adoptione irrepit. et cap. 11. addideratque causilium coercendi . . incertum metu, an per invidiani. lib. III. 4. dies . . modo per silentium vastus, modo ploratibus inquies. Ita lib. IV. 5. et 50. lib. XIV. 24. Hist. II. 87. et V. 15. Livius XXXIX. 8. multa dolo, pleraque per vim acta. Sallust. Iug. cap. VII. neque per vim, neque insidiis opprimenti posse.

Cap. LXXIX. *Ubi praetor . . reo atque accusatoribus diem praedixisset.* Non esse cum nonnullis legendū prodixisset, docent notata ad cap. VI. et aliis iam observatum cerne.

Ibidem: Quosque . . inimicis eius adverqs cognaverat, contrahit, magnitudinem imperatoris identidem ingerens, et remp. armis peti. Mihi non satis liquere fateor, cur cum Gronovio τὸ magnitudinem imperatoris referremus ad dictionem armis peti, quam ad verbum ingerit, i. e. ostentat, commendando inculcat. ut Seneca Benef. I. 12. ubi ante oculos est (munus) et oblivisci sui non sinat, sed auctorem suum ingerit et inculcat. Petron. Sat. cap. CXL. *Matrona . . tum anus et floris extincti, filium filianque ingerebat orbis senibus.* Sulp. Severus V. Martini cap. XXV.

praestantissimumque nobis . . Paullini . . exemplum ingerebat. vide qua ad eius H. S. lib. I. 49. Petitat armis remp. rursum dixit lib. III. 13. Recte autem, ni fallit animus, per imperatorem intelligit Freinsheimus Germanicum, ut lib. III. 14.

Cap. LXXX. *Ut venere in manus, non ultra dubitatum, quam dum Romanae cohortes in aequum eniterentur. vertunt terga Cilices, seque cætello claudunt. Quid volunt illa, non ultra dubitatum, nisi non amplius dubitasse Cilices de pugna aut conserenda aut declinanda? Sed nullus istiusmodi dubitationi, post initam iam pugnam, locua. Quamobrem scribendum omnino existimo non ultra dimicatum.*

Ibidem: *Regressusque, et pro muris semet afflictando, modo singulos nomine ciens, praemiis vocans, seditionem coepitabat. Aurelio credibile non videbatur, Pisonem tantae arrogantiae, tantaque nobilitatis virum, nec fortunae succumbentem, sese afflictasse: legebatque proinde, et pro muris modo sua castra metatus ad conflictandum, modo etc. Sed quam audax ista emendatio, quam debili fundamento nixa! Afflictare enim se potuit Piso, multumque sibi negotii facessere, non quod animo desporaderet, sed ut partis contrariae misericordiam auxiliumque sibi conciliaret. Pro muris hic esse in muris, non ante vel extra muros, verissime iam docuit Gronovius, cuius etiam vide Observ. IV. 1.*

Cap. LXXXI. *Et peti aggerem, erigi scalas iussit, ac promptissimum quemque succedere, alios tormentis. Quamvis petere aggerem pro, illi faciendo materiam comportare, cum Caesare B. Gall. II. 20. dixerit Noster lib. I. 64. Ernestius tamen ita phrasim hic capi cum Freinshemio posse negat, perque aggerem murum castelli intelligit; quia de castello non obsidendo, sed impetu expugnando sermo fit. Sed peti nihilominus ager, i. e. materia faciendi aggeris potuit, si forte impetus in expugnando castello parum procederet. quo circa a Freinshemii sententia non discesserim.*

Cap. LXXXV. *Ut quatuor millia libertini generis, ea superstitione infecta, quis idonea aetas, in insulam Sardiniam veherentur, coercendū. Heinsius malebat i. i. Sardiniam deveherentur: at simplicia vehere, ducere, portare, ferre, trahere etc. sic passim pro compositis adhibentur. lib. XII. 40. At . . ne provincia sine rectore foret, A. Didium sufficit. Ita propere vectus, non tamen integras res invenit etc. Hist. V. 20. Civili.. relictio equo transnatavit . . Tutorem Classicumque adpulsae lntres vexere. Prudentius Peristeph. I. 489.*

*Erupit volens
Vocem secutus spiritus.
Vexere corpus subditis
Cervicibus quidam Patres.*

Idem in Symmach. I. 189.

*Haec Italos induxit avos etc.
Utque deum mater Phrygia veheretur ab Ida,
Bacchida de viridi peterentur ut Orgia Naxo.
lib. II. 575.*

*Nullane tristiferis Tritonia noctua Carris
Advolitans, praeto esse Deum praenuncia Crasso
Prodidit, aut Papheam nimis vexere columbae,
Cuius inauratum tremeret gens Persica timbum.*

mbrosius de Noë et Arca cap. XIX. Ergo quasi germinantis corruptio-
is . . vexit insigne folium oleae etc. Aur. Victor V. Illust. cap. LXXX.
*quaestor in Cyprum missus ad vehendam ex Ptolemaei haereditate pecu-
tam, cum summa eam fide perduxit. ubi non ausim cum editore Clar. ad
vehendam. vide etiam ad lib. XII. 62.*

Cap. LXXXVIII. *Caniturque adhuc barbaras apud gentes. Sic Hege-
ipp. I. 26. Unde in urbibus ac vicis canentium vocibus celebrabatur, quasi
acem et quietem publican multa post tempora reformatum.*

L I B R O T E R T I O

Cap. I. *Plures . . ruere ad oppidum Brundinium, quod naviganti ce-
rrimum fidissimumque adpulsu erat. Quoniam durius sonat oppidum ce-
rrimum . . adpulsu, tentare liceret quo naviganti celerrimus fidissimus-
ue adpulsus erat, vel quod n. celerrimus fidissimusque adpulsus erat, ad
ormam istam, qua iustin. XVIII. 5. Primus illis adpulsus terrae Cyprus
nsula fuit. Sed sine auctoritate librorum nihil mutari praestat.*

Ibidem: *Atque ubi primum ex alto visa classis, compleuntur non modo
ortus et proxima maris, sed moenia ac tecta etc. Per proxima maris
aud dubie non intelliguntur proximae partes maris, quamvis hoc per se
notare dictio possit, sed loca proxima mari: nec tamen ideo cum Mureto
liisque legendum proxima mari, quoniam sic etiam, ut recte notavit
Irsinus, circa voces, propinquus, vicinus, finitus aliasque pro dativo
adhibetur Latinis genitivus. Histor. V. 16. Batavi Cunergique in dextro,
aeva ac propiora fluminis Transrhrenani tenuere. Sallust. Iug. cap. XLVIII.
Media autem planities deserta, praeter fluminis propinqua loca. ubi plura.
Neque aliter intelligi a Freinshemio debuit, lib. XV. 58. Volitabantque
per fora, per domos, rura quoque et proxima municipiorum, pedites equi-
tesque. et Hist. III. 42. trepidos . . admoto exercitu et missis per proxima
itorum Liburnicis, terra marique circumvenit.*

Ibidem: *Idem omnium gemitus . . nisi quod comitatum Agrippinae,
longo moerore fessum, obvii et recentes in dolore anteibant. Cogitare pos-
ses, obvii, ut recentes in dolore, a. Sed per hendiadyn solennem Tacito,
obvii et recentes in d. fere idem, quod obvii qui recentes in d. erant.
Sic cap. 64. idque ille credebatur . . gravi et dissimulata (i. e. quam dis-
simulabat) offensione abidisce. lib. II. 67. quamvis ambiguum et sclera
sua reputantem perpulit, ut etc. i. e. ambiguum dum reputat s. s. lib.
IV. 11. ne divulgata atque incredibilis avide accepta, veris . . antehabeant.
i. e. divulgata quamvis incredibilia. Recens in dolore, ut Auctor ad He-
renn. II. 7. quod alias alio recentior sit in dolore. Sine praep. supra lib.
I. 41. ut erat recens dolore. ubi vide.*

Cap. II. *Gnaris omnibus laetam Tiberio Germanici mortem, male dis-
simulari. Male dissimulari, i. e. non ita dissimulatione tegi, quin aliquo*

modo appareat. Hist. III. 92. odiis, quae bello et castris male dissimulata, pravitas etc. et IV. 11. male dissimulata in eos Muciani iracundia, quam vultu tegeretur. Idem male tegere dicitur. Jib. I. 66. et Ann. IV. 12. Sueton. Tiber. cap. XLII. cuncta simul vitia, male diu dissimulata, tandem profudit. vide Freinsh. Indice in Florum. Velleius II. 109. totumque ex male dissimulato agebat aemulum. i. e. sic ut male dissimularet. ut recte quondam a me expositum esse, fidem quoque facit locus Senecae N. Quaest. praef. Plancus . . aiebat non esse occule nec ex dissimulato blandiendam. et ex aperto ita dixit Livius XXXV. 3. ex occulto, Cicero Offic. I. 30. Sed hoc velut in transitu.

Cap. III. Seu virtus luctu animus magnitudinem malii perferre visu non toleravit. Melius esset m. m. perferre visu non valuit, vel deleto, quod Ern. volebat, m. malii visu non toleravit. Verum ut verba tolerare, pati, ferre, sustinere sic insinuative construi aliquando, ad lib. XIII. 42. ostendimus; sic perissologie, quae in hac omnium librorum scriptura compareret, non desunt alibi exempla. Livius X. 11. nunc ita obstinatos animu esse, ut omnia ferre ac pati tolerabilius ducant, quam ut unquam etc. i. e. omnia tolerabiliora. Auctor de caussis corr. eloq. cap. III. atque ideo maturare libri huius editionem festino. ubi vid. notata. Vulg. Int. lemmiae XX. 9. et factus est in corde meo quasi ignis . . et defici, ferre non sustinens. Esther VII. 6. vultum regis ac reginae ferre non sustinens. pro quo vultum cuius non sustinere brevius dixit Livius. Augustin. Epist. LXXX. pag. 362. moras se perpeti moleste ferebant. Hegesipp. III. 24. Neque enim ulla in Hebraeis . . rei militaris scientia . . nullus discipline usus, nulla tolerandi patientia.

Ibidem: Facilius crediderim, Tiberia et Augusta . . cohabitam, ut par maeror, et matris exemplo avia quoque et patruis attineri viderentur. Corcinnius videbatur Heinsio, ut pari moerore et matris etc. quod non putabat nuperus editor, nec ego; sive in his ut par moeror subintelligatur et seqq. videretur, sive subaudire malimus esset. ut lib. I. 7. vultuque composito, ne laeti (essent) excessu principis, neu tristiores primordio, lacrymas etc. Hist. I. 5. arduus rerum omnium motus ne contumax silentium, ne suspecta libertas. sc. esset. lib. III. 31. ne Cremona quoque excisa nulla ultra venia (esset), omnisque ira . . in tribunos . . verteretur. lib. IV. 18. ut suo militi recens gloria ante oculos (esset), et hostes memoria cladi terrorerentur. V. Agric. cap. XXXV. Britannorum acies . . editioribus locis constiterant; ita ut primum agmen aequo (esset), ceteri per acclige iugum connexi velut insurgerent. Ita et Vopiscus Aureliano cap. XLIX. Senatum . . matrona reddi voluerat, ita ut primae illic (essent) quae sacerdotia, senatu auctore, meruissent. ubi Casaubonum τὸν πάντα falli puto, cum elapsum hoc verbum crederet. Sic autem moeror intelligi hoc Taciti loco debet luctus externus. ut lib. II. 77. Et periisse Germanicum nulli iactantius moerent, quam qui maxime laetantur. Cicero ad Att. XII. ep. 28. moerorem minui, dolorem nec potui, nec si possem, velle.

Cap. IV. Cum . . integrum sibi sobolem ac superstitem iniquorum parentur, Rhenanus coniicit sup. inimicorum; sed ut voces inimicus, adversarius, passim tanquam substantiva adhibentur, ita hoc aliquando

etiam fit de rō iniquus. Cicero Famili. XI. ep. 27. *Ea . . si quando audio, tam defendo, quam me scio a te contra iniquos meos solere defendi.* in Verrem V. 69. *Ego mei rationem officii confido esse omnibus iniquissimis meis persolutam.* pro Plancio cap. XVI. *Tu, me ignaro nec opinante, inciso, (legerim invito. vid. pro Sulla cap. XIX.) notes . . iniquos meos etc.?* et cap. XXIII. *Multi amici accusatoris, nonnulli etiam nostri iniqui, multi . . omnium invidi multa finxerunt.* in quibus duobus locis Lambinus quoque inimicos et inimici malebat, Adde Malasp. ad Ciceron. Epist. ad Brut. I. et quae ad Sallust. Iug. cap. XXVII. 2.

Cap. V. *Sed tanto plura decora mox tribui par fuisse, quanto prima fors negavisset.* Non opus est cum Mureto rescribi *quando prima f. n. quemadmodum enim quo post eo pro quia, quoniam sumi, vidimus ad Justin. III. 5. ita tō quanto post tanto saepe eadem ratio est.* lib. I. 68. *Hosti . . sonus tubarum, fulgor armorum, quanto inopina, tanto maiora offenduntur.* lib. IV. 48. *tanto infensius caesi, quanto perfugae et proditores ferre arma ad suum patriaeque servitum incusabantur.* lib. VI. 45. *tanto acceptius in vulgus, quanto modicus privatis aedificationibus, ne publice quidem nisi duo opera struxit.* Vulg. Int. Ep. ad Hebreos X. 25. *. . sed consolantes, et tanto magis, quanto videritis appropinquantem diem.* Apulei. Metam. VIII. pag. 156. *per femur dextrum lanceam immisit, tanto illo quidem fidentius,* quanto crederet ferri vulnera similia futura prosectudentium. Novatian. de Trinit. cap. 1. *ut divinas leges tanto magis homo custodiret,* quanto illas etiam elementa servassent. Ita Augustin. C. Dei XIV. 15. et Epist. LVI. pag. 275. aliisque.

Cap. VI. *Multos inlustrium Romanorum ob remp. obiisse, neminem tam flagranti desiderio celebratum: idque et sibi et cunctis egregium, si modus adiiceretur.* Haud saepe cum V. D. tentaverim itaque et sibi etc. Sensus: tamque flagranti desiderio celebrari Germanicum, et sibi et cunctis decens atque honestum, si modus aq̄asset. Sed his scriptis, in Addendis suis retractare suam notam videri Ernestium video.

Ibidem: *Ut quandam divus Iulius . . ut divus Augustus, ereptis nepotibus, abstruserint moestitiam.* Non debuisse Acidalium reponere absterserint, quum ita abstrudere metum ruraū dicatur lib. XV. 5. bene ad Plinii Paneg. cap. XLV. observavit Io. Arntzenius.

Ibidem: *Quia ludorum Megalensium spectaculum suberat,* I. e. adebat, in propinquo erat. Cicero pro Mil. cap. XVI. *cum honoris amplissimi contentio et dies comitiorum subesset.* Hegesip. I. 8. *Matura flagitiī ultio subest, et iam digno convenior parricidii mei pretio.* Ovidius Met. XI. 234.

Myrtea silva subest,

cum nota Burmanni, Talia exempla non suppetebant eleganti Ryckio, quando subierat legendum pro suberat autumabat, quod nec immerito Ernestio displicuit.

Cap. VII. *Et crebro questu, quod vagus interim per amoena Asiae atque Achaiae, adroganti et subdola mora scelerum probationes subverteret.* Minus appositum quod coniicit Heinsius, *vagus itinerum, quam vagus per amoena A. pro otiose ac dissolute discurrens.* Et emendationem istam

nunc editori Cl. reiectam video. Sulp. Sever. Dial. II. 8. *quia quanda viduam vagam, nitidulam, sumtuosam obiurgaverim.*

Cap. XI. *Arrecta omni civitate . . satin' cohiberet ac premeret sensus suos T. an promeret.* Ut saepe premere, ita nonnunquam cohiberet venit pro occultare. lib. XV. 54. *mirum quam . . taciturnitate omnia cohibita sint.* Ausonius Epigr. XXXIV.

Scriptis plurima, quae cohabet.

Iunxit autem verba cohiberet et premere per synonymiam eiusmodi, qua Plinius Pan. cap. IV. *quod parens noster privatas gratiarum actiones cohabet et comprimit.*

Cap. XIV. *Nunquam satis credito, sine fraude Germanicum interisse.* Satis credere pro satin certe firmiterque sibi persuadere, per amata Livio dictio. lib. IV. 51. *quos sibimet ipsis consicisse mortem, satis creditum est.* Ita XXIX. 37. XXXIX. 56. et saepius.

Cap. XVII. *Biduum super haec imagine cognitum absuntum.* Insuetum Latinis super haec pro super his, de his: quamobrem cum Ryckis ex Agric. codice legendum *Biduum super hac imagine cogn. abs.* in quibus tamen verbis *super* non cum viro laudato ad sequentem ablat. *hac imagine*, sed ad praeced. accusativum *biduum* referto; ut *biduum super*, tralatitia metathesi, valeat super *biduum*, plus quam *biduum*. Hist. I. 20. *At illis vix decimae super portiones erant.* lib. III. 19. *Utque canentes super . . incessare etc.* cap. 26. *quae super cuncta terrebant ipsorum milia etc.* lib. IV. 40. *consulendum tali super re principem.* Rursum Ann. I. 60. *quantumque Amisiam et Luppiam inter amnes, vastatum.* lib. IV. 5. *Micenum apud et Ravennam.* et cap. 48. *lucum intra.* lib. III. 10. *iudice ab uno.* lib. II. 10. *oppido a Canopo.* lib. XIII. 12. *uxore ab Octavia.* cap. 47. *quo solutius urbem extra lasciviret.* lib. XII. 56. *urbe ex ipso.* Huc refer etiam quae ad lib. I. 65. lib. II. 6. et lib. IV. 60.

Cap. XIX. *Is finis fuit ulciscenda Germanici morte . . vario rumore iactata.* Lege I. f. f. *ulciscendae G. mortis* (vel morti) . . v. r. *iactata.* ut cap. 43. *Isque Treverici tumultus finis.* Livius V. 21. *Is finis sanguinis fuit.* lib. VI. 42. *Et ne is quidem finis certaminis fuit.* lib. VIII. 24. *Is finis lacerationi fuit.* lib. XXI. 56. *Finis inseguendi hostis Poenii flumen Trebia fuit.* lib. XXVIII. 52. *Is finis Bocchari sequendi fuit.* Nolle autem, ablativum hunc Ernestio satis Latinum visum pro genitivo vel dativo, renitente plane analogia et usu: nec sane probat tales ablativum inesse his Livii I. 44. *Is finis censendo factus est.* et Nostris, in mox sequentibus: *urbe egressus repetendis auspiciis.* Nihil etiam hue facit locus ab illo allegatus ex XIV. 4.

Cap. XX. *Simul excepta vulnera, et quamquam transfosso oculo, ad versum os in hostem intendit neque etc.* Sic omnino inter pungendum existimo, nec porro quidpiam in his desidero. *Excepta vulnera . . in hostem intendit,* i. e. obvertit et infert.

Ibidem: *Donec desertus suis caderet.* Solet plerumque addi praepositio *a.* Livius XXXV. 30. *Illi ubi hostes adesse, et a suis desertos vide runt etc.* Iustin. XXXIX. 2. *ac desertus a suis, a latronibus capitur.* Sed et omittitur, ut vidimus ad Iustin. XXII. 4.

Cap. XXII. *Adeo vertit ac miscuit irae et clementiae signa. Non vi-
eo cur vertit potius absolute accipiamus pro se vertit, quam una cum
sequente ac miscuit referamus ad accusativum irae et clementiae signa.
erba vertere et miscere sic iungi potuerunt, ut mutari et misceri apud
allust. Catil. cap. III.*

Cap. XXIV. *Ut valida divo Augusto in remp. fortuna, ita domi im-
rospera fuit. Sic ex perpetua varianda orationis consuetudine domi
ro in domum) opponit τῷ in remp. neque enim in rep. cum Ernestio
alim. vide ad lib. XI. 25.*

Ibidem: *Si effectis in quae tendi, plures ad curas vitam produxero-
raestaret, observante Ernestio, tetendi. Tendere in aliquid pro aggredi,
iscipere aliquid. ut Hegesipp. I. 43. Namque libertorum querelis . . sti-
atalatus . . in plurimorum quaestionem tetendit. Mallem nihilominus, si
uo modo addicerent libri, si effectis, quae intendi etc. ut Sallustium cum
liis loqui, pluribus ostendi ad ista lugurth. cap. CIV. infecto negotio,
nec intenderat.*

Ibidem: *Nec nisi Tiberio imperitante deprecari senatum ac principem
usus est, M. Silani potentia, qui per insignem nobilitatem et eloquentiam
raecessebat. Acute Acidalius legebat qui super (posses et qui praeter)
insignem nobilitatem et (i. e. etiam) eloquentia praecelebat. Atque ita
ablativo construere alibi verbum praececellere solet Noster. An per
abilitatem intelligi debet animi generositas? ut lib. I. 29. vocata concione,
namquam rudis dicendi, nobilitate ingenita incusat priora, probat prae-
centia. lib. II. 38. egere altii gratias: sicut Hortalus; pavore an avitae no-
bilitatis . . refinens. Valer. Max. VII. 3. 2. Nam cum a rege . . omnem
obilitatis indolem excerpti . . animadverteret; obtusi se cordis esse simu-
lit. Sed praestare videtur, ut intelligatur dignitatis splendor; cuius ita
libi cum eloquentia mentio fit. lib. VI. 29. Manercus . . insignis nobili-
tate et caassis orandis, vita probrosus. lib. XIV. 19. qui summis honori-
us et multa eloquentia viguerunt.*

Cap. XXVI. *Maximeque fama celebravit (leges) Cretensium, quas Mi-
os, Spartanorum, quas Lycurgus, ac mox Atheniensibus quae sitiores iam
et plures Solon perscripsit. Quid vero? an Spartanorum leges Athenien-
sis Solon perscrispsit? Hoc ne dicat Tacitus, legendum credo, ac mox
ltheniensibus (vel potius Atheniensium) quas quae sitiores iam et p. S. p.*

Cap. XXIX. *Qui eiusmodi preces occulti illudenter. Heinsius occule-
t ed ut innumera alia, ita et hoc adiectivum saepius adverbialiter usur-
pat. lib. IV. 12. domumque Germanici revirescere, occulti laetabantur.
cap. 40. excessisse (te) iam pridem equestre fastigium . . non occulti fe-
rent. cap. 67. quanto intentus alium publicas ad curas, tanto occultior, in
uxus et malum otium resolutus. lib. XIV. 32. qui occulti rebellionis consci-
entilia turbabant. in quibus duobus locis ad hunc usum vocis minus
intertos fuisse existimo viros doctos. Sallust. Iug. cap. LXI. efficit ut
id se colloquendi gratia occultus veniat. Frontinus Strat. II. 5. 8. ipse
rem expeditis post castra hostium consedit occultus. Vopiscus Aur. cap.
XXIV. qua posset Aurelianu occultus adscendere.*

Ibidem: *Plebi admodum laetae, quod Germanici stirpem iam puberem;*

adspiciebat. Rectius esse *adspiciebant*, quamvis sic vox *plebs* cum aliis collectivis in singulari verbum plurale aliquando adsciscat, mihi non probat Heinsius.

Cap. XXXIV. *Multa duritie veterum melius et laetius mutata.* Omnes cum interpretibus legendum *in melius et l. m.* Quamvis autem *duritiam*, non *duritiem*, dixerit Noster lib. I. 35. et XIII. 5. manere tamen possit *duritie* i. e. *duritiei*, ex illa omittendae literae i consuetudine, de qua commentatores Ovidii Met. III. 341. Flori II. 2. 10. Sallustii lug. cap. XVI. 3. et Fragm. I. 20. Ita *luxu*, pro *luxui*, *commeatu* pro *commeate* et alia quartae declin. observata a pluribus, supra cap. 30. lib. XII. 4. et 62. Histor. II. 71. Sallustii lug. cap. VI. 1. et alibi. *Multa duritie veterum*, i. e. multa quae erant d. v. vel in quibus durities veterum obtinebat. ut lib. XIII. 54. *quod cum comiter a videntibus exceptum*, qui impetus antiqui etc. et infra 55. *nostra quoque actas multa laudis et orationis imitanda posteris tulit*. ubi vide. Vel exponi posset, multa ex duritie v., multum duritiei v., magna pars duritiei v. ut Sallust. lug. cap. LXXVIII. *Eius civitatis . . . legum cultusque pleraque Sidonica.* Hieronymus inter Epist. Augustini XXX. extr. pleraque enim prioris laboris *fraude cuiuadum amissimus.* Ut cunque intelligas, non necesse erit cum quibusdam coniici, *multa a (vel de vel e) duritie veterum in m. e. l. m.*

Ibidem: *Frustra nostram ignaviam alia ad vocabula transferre.* Sallust. Fragm. III. 9. neu nomina rerum ad ignaviam mutantes, otium pro servitute appellatia.

Cap. XXXVI. *Licentia impune probra et invidiam in bonos excitand.* Heinsius, cum ante voluisse exertandi, deinceps referebat ad illud cap. 25. *incitandis coelibum poenis.* Sed minus opportunum id exemplum, quam hoc Aur. Victoris Epit. cap. XLVI. *odia contra se militum excitavit.* Ammian. XVI. 8. *ad imperatoris pervolat castra, excitaturus columnias consuetas.* et quae alia ex Cicerone pluribusque proferri possunt.

Ibidem: *Haud dissimilia alii, et quidam atrociora circumstrebant.* Cur hic cum viro Nob. vellemus et quidem?

Cap. XXXVIII. *Qua tempestate, Cotye fratre imperfecto, bellum adversus nos volverat.* Quia non frater, sed fratris filius erat Cotys, legunt *Cotye fratris filio imperfecto.* Acutius autem veriusque, puto, Heinsius ad Velei. II. 129. *Cotye fraude imperfecto.*

Cap. XLII. *Florus, incertis latebris victores frustratus, postremo visus militibus, qui effugia insederant, sua manu cecidit.* Heinsius *postremo visus militibus.* Ego mallem *postremo visus militibus*, modo sit quidquam innovandum.

Cap. XLVI. *Quanto pecunia dites et voluptatibus opulentos, tanto negat imbellis Aeduos evincite et fugientibus consulite.* Non sane cum Erud. Crusio (in Observ. Misc. Novis) legendum, et *fugientibus consistite*: quem admodum nec reponendum, ut ille voluit, idem verbum in verbis Ma. Felic. cap. V. *si mihi . . . quasi ignarus partis utriusque considas.* ubi vid. Davisius. Sed omnino, quod et alii viderunt, cum Heinsio rescribi operet, et *fugientibus consulite*, i. e. parcite, tanquam nempe ira victoriae indignis. Opportune hoc adfert vir nobilissimus ex lib. XIII. 40. quibus

insserat ut instantibus cominus resisterent, refugos non sequerentur. lib. XIV. 38. *novum legatum opperiendum esse, sine hostili ira et superbia victoris clementer deditis consulturum.* Curt. IV. 1. *et vincere et consulere vicitis scio.* Addo Hist. III. 82. *ne asperatus praetio miles, non populo, non senatu, ne templis quidem ac delubris Deorum consuleret.* Ita quod Ann. XV. 61. est *adspectui parcere, adspectui consulere* dr. ibid. 18.

Cap. XLVII. *Simulque causas, cur non ipse, non Drusus profecti ad id bellum forent, adiunxit; magnitudinem imperii extollens neque decorum principibus, si una alterave civitas turbet, omissa urbe, unde in omnia regim: nunc quia non metu ducatur, iturum, ut praesentia spectaret componereturque.* Si nihil mutandum, cum Pichena circa haec *omissa urbe* subaudiendum ex praecedentibus proficiisci ad bellum, non vero cum Ryckio ex sequentibus duci, qualis ellipsia nimium sane inficeta foret. Sed omnia longe melius flunt ex emendatione, ut mihi videtur, certa Aurelii Freinsheimique, *omississe urbem, unde etc.* i. e. omittere, ut passim praeteritum infinitivi pro praesenti reperitur. Et longe aptius hoc, quam quod Heinso placuit, *omissam urbem.*

Cap. LII. *Ventris et ganeae paratus . . fecerant curam, ne princeps . . durius adverteret.* Non sane fuit hic tentandum iniecerant vel acuerant curam. *Facere ita pro excitare* lib. IV. 63. *et saepe certamen, si confusior facies . . errorem agnoscentibus fecerat.* Histor. III. 10. *et . . sociorum equites vanam formidinem ut hostes fecere.* Sic metum, tumultum, sollicitudinem facere, obviae apud Nostrum, Sallustium, Livium aliquoformulae sunt. Vide et ad Sever. Dial. III. 14. 8.

Ibidem: *Integrum id negotium ad principem distulerant.* I. e. differentes remiserant. Livius XXVI. 51. *quas (legationes) partim dato responso ex itinere dimisit, partim distulit Terraconam, quo . . edixerant conventum.*

Cap. LIV. *Et exonerari laborum meorum partem fateor.* Heinso legebat *parte*, subauditio me. Posset nec minore veri specie, e. e. l. m. *parte me fateor.* Sed ut levare onus alicuius, et aliquem onere dicimus: ita nihil prohibet, dici labores alicuius *exonerari*, qui illis exoneretur. Sic diminui, suppleri quid dicitur, quo demto vel addito aliud quid diminuatur aut suppleatur. lib. II. 56. *et quaedam ex regiis tributis diminuta.* i. e. regia tributa partim diminuta. Ita *nova ubertate provenire terrae* dicuntur lib. XVI. 2. *quarum fructus n. u. proveniunt. liberari obsidium,* quo obsessi liberantur, Historiar. IV. 37. *offundi pavore,* cui pavor offenditur, lib. XI. An. 31. ubi vide. Et innumera eiusmodi hypallagarum exempla sunt, ut vidimus ad Sulp. Sever. H. S. I. 51. 3. et alibi.

Cap. LV. *Et quamquam . . plerique pecunirosam ad senectam pervenient, mansit tamen prior animus.* Cur hicce pervenissent, non pervenient, a Tacito scriptum putaret vir eruditus, rationem esse satis idoneam non credo: et infinita sic loca apud Nostrum aliquoformulae mutanda forent, ut post multos alias multoties observavimus.

Ibidem: *Sed nostra quoque actas multa laudis et artium imitanda posteris tulit.* An potius, *multa laudis et artis imitanda* etc. ut, quem sequi gestit Cornelius, Virgil. Georg. II. 174.

*Tibi res antiquae laudis et artis
Ingredior, sanctos ausus recludere fontes,
Accraeumque cano Rómana per oppida carmen.*

Genitivo fere simili Ammian. XXXI. 8. *nec enim aliena non rapere laudis est.* Adde quae ad cap. 34. et alibi commentati sumus.

Cap. LXXI. *Sed Aphrodisiensium civitas Veneris, Stratonicensium Ivis et Triviae religionem tuebantur. Muretus sed delet. Acidalius volebat, seque Aphrod. c. V. S. I. e. T. religione nitebantur.* At coniunctio sed passim ita periodos necit, ut sine ullo detrimento abesse posset. Sic cap. 64. *Sed tum supplicia Diis decernuntur.* et alibi. Nec tamen cum optimo Gronovio nihil in his moliendum existimo, sed plane mihi persuadeo rescribendum . . . *religione nitebantur.* ut cap. seq. *Consules super eas civitates, quas memoravi, apud Pergamum compertum asylum retulerunt; ceteros obscuris ob vetustatem initii niti.* . . . Propiora Sardianos (referre): *Alexandri victoris id donum; neque minus Milesios Dario regè niti.* lib. IV. 55. *Pergamenos* (eo ipso nitebantur) *aede Augusto ibi sita, satis ad pios creditum.*

Ibidem: *Altius H. exposuere, Persicam apud se Dianam, delubrum rege Cyro dicatum.* Freinsh. legit *regi Cyro d.* et intelligit a rege C. Sed quia dicare quid alicui est honori vel cultui alicuius quid consecrare, destinare, ut cap. 64. initio; minus grata foret ista ambiguitas, maluisse setque Noster scribere a rege Cyro: quemadmodum lib. IV. 43. *templi . . . quod suis a maioribus suaque in terra dicatum.* Praestat igitur *rege Cyro, i. e. tempore curaque Cyri regis.* Virgil. Aen. VII. 261.

*Non vobis, rege Latino,
Divitis uber agri Troiaeve opulentia deerit.*

Cap. LXV. *Ne virtutes sileantur, utque pravis dictis factisque ex posteritate et infamia metus sit.* Posteritas ita pro memoria, fama apud posteros dr. Hist. II. 53. Caesar B. Civ. I. 13. *proinde habeat rationem posteritatis et periculi sui.* Cicero pro Rabir. perd. cap. X. *spe posteritatis fructuque ducatur.* Tusc. I. 15. *cum optimus quisque maxime posteritati serviat.* pro Sextio cap. LXVIII. posteritati, gloriae serviamus. Sic memoria posteritatisque, in Verr. V. 14. Philipp. XIV. 1.

Cap. LXVI. *Obscura initia impudentibus ausis propellebat.* Obscura initia i. e. ignobilem originem. Vellei. II. 76. *qui natus obscurissimis initiosis, parum habebat summa accepisse . . . nisi in id adscendisset etc.*

Cap. LXVII. *Ausis ad Caesarem codicillis, quibus invidiam et prece miscuerat.* Ryckius volebat *ausis . . . codicillos,* quia *ausus* nunquam apud Tacitum passive venit. Sed ita tamen Vellei. II. 80. *Non ab Scipione . . . quidquam ausum patratumque fortius.* et infinita talium participiorum exempla. *Audere codicillos sensu praegnante est audere mittere, ut plenius loquitur auctor lib. VI. 30.*

Cap. LXXII. *Nec Augustus arguerat Taurum . . . exundantes opes ornatus ad urbis . . . conferre.* Licet non malo scriptum hic sensu fuisset *arcuerat,* hoc tamen, invitatis libriss, alteri substitui cum Lipsio aliisque nihil opus est: maximeque miror, vix Latinum visum Gronovio, *arguerat Taurum conferre, pro quod conferret,* ut lib. I. 40. et alibi cum coni. *quod et subiunctivo venit hoc*

verbum. Sic lib. IV. 12. *ut superbiam . . inhiare dominationi . . arguerent.* vide et cap. 35. lib. V. 8. *illum indices arguebant . . pecuniam rebus novis obtulisse.* Livius XXXVII. 28. *iuvuisse eos hostium classem arguit.* lib. XL. 12. *cuius virtute et consilii me nunc arguis regi.* Sic Sulp. Sever. H. S. I. 12. Aur. Victor, ceterique passim. Verbum autem *arcere* vix ita apud prosae scriptorem probatum cum infinitivo reperias; eaque de causa de integritate huius loci non dubito, licet *arcuerat* receperit Ernestius, cuius argumentatio acumine ipsius plane indigna est. De usu isto infinitivi vide etiam, si tanti sit, notam meam in Iustin. XII. 5.

Cap. LXXIII. *Nam Tacfarinas . . hoc adrogantiae venerat, ut Legendum, huc adrogantiae, quomodo allegavit etiam hunc locum Cortius ad Sallust. Iug. cap. I. 5. lib. VI. 24. hic confidentiae venisse, ut etc.*

Cap. LXXIV. *Alio latere, ne Circensium pagi impune traherentur. Pagii dicuntur traki, quorum incolae trahuntur, i. e. diripiuntur, iniuriis infestantur. Sallust. Fragm. IV. 7. quin socios, amicos . . trahant, excidunt. ibique vid. comment.*

L I B R O Q U A R T O

Cap. I. *Corpus illi laborum tolerans, animus audax, smi obtegens, in alios criminator.* Lib. III. 54. *corruptus simul et corruptor . . animus haud leboribus remedii restinguendus est.* Sallust. Iug. cap. LXIV. *cui inerat contemptor animus et superbia.* ubi alia Cortius, laudatque Bentl. ad Horat. IV. Od. 9. 30.

Cap. II. *Ut simul imperia acciperent, numeroque et robore et visu inter se, fiducia ipsis, in ceteros metus crederetur.* Facile adsentior emendantibus metus crearetur. Sic lib. XII. 31. *Illa gnarus primis eventibus metum aut fiduciam gigni, citas cohortes rapit.* Hist. II. 66. *ni duae praetoriae cohortes . . his fiduciam et metum Batavis fecissent.* Hirtius B. Alex. cap. LVI. *Magnum hoc fuit vinctigal, maius tamen creabat odium.* ubi itidem *credebat et crescebat* habent nonnulli MSS.

Cap. III. *Hanc, ut amore incensus, adulterio pellexit: et . . ad conjugii spem . . impulit.* Recte Ernest. adulterio pellexit dictum intelligit pro in adulterium p.; sed tum *adulterio* non in ablativo, sed dativo accipere debuit. Neque *amore iuvenem illicere*, quod huc confert ex lib. VI. 45. significat in amorem i. sed per amorem i. i. scil. in sui obsequium; ut saepe hoc, vel aliud quippiam eiusmodi, quod subiectae materiae conveniat, subaudiendum in verbis *pellere, elicere, illicere.* vide lib. I. 2. lib. IV. 30. et 31. lib. VI. 44. lib. XIII. 45. Hist. IV. 56. Talis dativus infra cap. 67. et lib. XII. 45. in phrasri *auxilio vocare aliquem.* Eutrop. II. 11. *Hi Pyrrhum . . contra Romanos auxilio poposcerunt.* Orosius II. 10. *Sollicitare eos parti suae, hostique substrahere statuit.* lib. V. 10. *eorum quo societati (sic malim quam societate) invitatus, deditiois iure suscepserat.* Livius XLII. 30. *plebs utique omnis, ut solet, deterioribus erat . . inclinata.* Supra I. 71. *cunctos alloquio et cura sibique et praetorio firmabat.* de Mor. Germ. cap. XVIII. *qui non libidine, sed ob nobilitatem plurimis nuptiis ambiuntur.* Infra XIV. 31. *nondum servitio fracti.* ubi vide.

Cap. IV. Quod mihi quoque exsequendum reor, quae tum Romana copia in armis, qui socii. Post pronomina quod et id, antecedentibus facile explicanda, saepe ita subauditio quodammodo nempe, adiicitur explanatio, ut in his quae tum Romana etc. Cicero N. Deor. II. 9. refrigerato . . calore . . extinguimur. Quod quidem Cleanthes . . doceat, quanta vis iniū caloris in omni corpore etc. in Verrem lib. I. 46. Quod vos oblitos esse non arbitror, quae multitudo, qui ordo ad Pisonis sellam, isto praetore, sotitus sit convenire. quae loca minus bene intellecta commentatoribus Adi etiam quae ad Divin. II. 41. in Lectionibus Tull. et huc refer not. ad XIII. 17.

Cap. V. Neque multo secus in iis virium. Secus pro minus, sic alii non temere invenias.

Cap. VIII. Hos . . nec secus quam suum sanguinem foveret ac tolleret, sibique et posteris conformaret. Sensu longe commodiore legas s. e. p. confirmaret, i. e. fidos amicosque redderet. Atque ita lib. I. 71. utique clavis memoriam etiam comitate leniret, circumire saucios . . cunctos ab quo et cura sibique et praelio firmabat. Hist. V. 4. Moses, quo sibi in posterum gentem firmaret, novos ritus . . inadidit. Confer quae ad haec Sallustii lug. cap. XLV. Ita prohibendo magis a delictis, quam vindicande, exercitum brevi confirmavit.

Cap. IX. Plerique additis. Plerique pro multis, compluribus, lib. VI. 22. lib. XI. 8. Hist. IV. 61. et pluribus Taciti locis: neque sic de consuetudine suae aetatis, ut notat hic vir eruditus, sed etiam Sallustii ac Nepotis; quod vidimus ad Sulp. Sever. H. II. 17. Adde quae ad Auctor. de C. Corr. Eloq. cap. XV. et Obsequent. Prodig. cap. CX.

Cap. X. Corrupta ad scelus Livia, Seianum. Recte Freinsheimus, suffragante quoque Ernestio, per scelus intelligit caudem Drusi. Sic saepe scelus pro caede scelestus. lib. VI. 33. repertique corruptores missi stratos Arsacis multo auro ad scelus cogunt, i. e. ad Arsacem veneno tolleundum. lib. XII. 47. Illi cupidio regni fratre et filia potior, animaque sceleribus paratus, visui tamen consuluit, ne coram interficerentur. Ita lib. XVI. 23. Histor. I. 22. 23. 24. et 47. V. Agr. cap. XLV.

Ibidem: Deinde, inter concios ubi locus beneficii tempusque compenit sint, eo audaciae provectum, ut Ernestius temporum rationem postulare arbitrabatur, ut pro sint vel (ut est in nonnullis edd.) sunt, legatur surrint vel fuerant, quod mihi nequaquam videtur. lib. XIV. 11. quod consortium imperii . . speravisset, ac posteaquam frustra optata sint . . suasisset donativum etc. et infinitis aliis in locis.

Ibidem: Ea fraude tum senem, postquam convivium inierat, exceptum poculum Druso tradidisse. Non necesse est, cum Eruditis refungi, et fraude captum senem etc. Neque tum hoc loco frigidius, quam in illi lib. I. 64. Nox demum inclinantis tum legiones adversae pugnae exenti, ubi Heinsius particulae usum ex lib. II. 9. lib. IV. 28. et lib. XII. 38. illustrat. Adde not. ad lib. XIII. 15. et lib. XV. 28. Facile etiam per ablativum ea fraude desideratur participium illud captum. lib. XII. 11. monet Meherdenaten, barbarorum impetus . . mutari: itaque urgeret copia Quod spretum fraude Acbari, qui iuvenem etc.

Cap. XI. *Quis . . inaudito filio exitium offerret, idque sua manu, et rullo ad poenitendum regressu?* Exitium offerre pro adferre, inferre. Cicerone pro S. Roscio cap. XIII. *Occidisse patrem S. Roscius arguitur . . quod supplicium satis acre reperietur in eum qui mortem obtulerit parenti etc.*? cap. XIV. *incredibile est, mortem oblatam patri a filio sine plurimis et maximis caussis.* pro Sextio cap. XXI. *patrem . . eadem sibi manu viam exhaustisse, qua mortem saepe hostibus obtulisset.* ubi V. D. in R. Steph. Thesauro coniicit attulisset: secus, credo, quam necesse erat. Vide et Graevium ad Famil. IV. epist. 12. Livius VI. 16. *fateri facinus simulati falso crimine senatus, oblataeque furti invidiae.* Terentius ita lixit iniuriam offere immerenti, Hec. V. 1. 14. *rituum virginis offerre,* ibid. II. 3. 23. et alibi. *Nullo ad poenitendum regressu,* i. e. praeripiens sibi omnem occasionem facti, quando poeniteret, mutandi. Et poenitere sic post poenitentiam consilium factumve mutare, notat apud Latinos, ut probat etiam Erud. Ernest. hoc loco Livii, dudum a me adscripto, lib. XXIV. 56. *quod adeo festinatum ad supplicium, negue locus poenitentiae zut regressus ab ira relictus esset.* Sic infra lib. XIII. 27. *ut relinquetur poenitentiae aut novo beneficio locus.* Livius XLIV. 10. *Andronicus . . traxerat tempus, id ipsum quod accidit, poenitentiae (forte leg. poenitendi) relinquens locum.* Russinus Hist. Ecc. XI. 8. *ut sententiæ . . differrentur, quo locus misericordiae, vel si res tulisset, poenitentiae non periret.* D. Auctor Ep. ad Hebreos XII. 17. *non enim invenit poenitentiae locum, quamquam cum lacrimis inquisisset eam.* i. e. occasionem facti damique sui restituendi.

Ibidem: *Ut claro sub exemplo falsas auditio[n]es depellerem. Sub claro exemplo, i. e. proposito c. e. Plinius II. epist. 6. Convenit . . quoties tale aliquid inciderit, sub exemplo praemonere, quid debeas fugere.* lib. III. ep. 18. *ut futuri principes non quasi a magistro, sed tamen sub exemplo praemonerentur, qua potissimum via possent ad eandem gloriam niti.*

Cap. XII. *Quod principium favoris, et mater Agrippina spem male legens, perniciem acceleravere.* Alius scripsisset, quo principio favoris, simul quod mater A. spem male teget, pernicias accelerata fuit. Sed altera ratio duriuscula Nostro adrisit. Confer cap. 34. *Id perniciabile reo, et Caesar truci vultu defensionem accipiens; quam etc. lib. VI. 9. Constantia orationis, et quia repertus, qui efferret quae omnes animo agitabant, usque potuere, ut etc. ubi constantia est nominativus cum his et quia etc. ad verbum potuere spectans.* cap. 29. *nam promtas eiusmodi mortes metus carnificis faciebat, et quia damnati . . sepultura prohibebantur.*

Ibidem: *Ut superbiam, fecunditatem subnixam, popularibus studiis inhiare dominationi, apud Caesarem arguerent. Muretus eleganter legit ut superlam fecunditate, subnixam popularibus studiis etc. quod mihi cum aliis amplectendum videretur, nisi vindicari alterum quodammodo posset.* De superbia Agrippinae sermo fit tanquam de Agrippina superba. ut Histor. I. 17. *Circumsteterat interim palatum publica expectatio, magni secreti impatiens. et passim. Superbia fecunditate subnixa dr. ut lib. XIII. 14. Et Nero infensus iis, quibus superbia muliebris innitebatur, demovet Pallantem etc. Popularibus studiis inhiare dominationi, i. e. per studia p.,*

auxilio studiorum p. sicut lib. III. 24. deprecari senatum ac principem eius est M. Silani fratriis potentia. scil. nixus vel adiutus. et lib. XIII. 19. destinavisse eam R. Plautum . ad res novas extollere, coniugioque eius et imperio remp. rursus invadere.

Cap. XVII. *Ne quis mobiles adolescentium animos praematuris honoribus ad superbiam extolleret. Acidalii iudicium, nobiles a. animos legendum coniectantis, Ernestio displicuit, et dudum mihi. Mobiles animi dicuntur, qui facile flectuntur in aliquid, ex subiecta orationis materia intelligentium. Livius VI. 34. Ceterum is risus parvis mobili rebus animo muliebris stimulos subdidit.*

Ibidem: *Neque aliud gliscens discordiae remedium, quam si unus alterve maxime prompti subverterentur. De voce promptus, vide quae contra Gronovium notavimus ad Iustin. XXII. 2. Quod autem Erud. Lipsiensis ait, temporum rationem hic desiderare subvertantur, talibus temporum enallagis nihil apud Latinos usitatus esse, post alias multoties docuimus.*

Cap. XVIII. *Plus formidinis in alios dispergebatur. Hegesipp. IV. 13. Ubi strage maxima populorum metus in omnes sparsus, subditos fecit omnia etc. lib. V. 49. extr. ut per universos rebellionum supplicio metum spargeat. Paulinus V. Martini lib. II. 595.*

Spargens incredulos per credula corda pavores.

Cap. XX. *Nam pleraque ab saevis adulatioibus aliorum in melius flexit. Pleraque per Graeciam pro plerumque, in plerisque, sumit Mutetus, et flexit absolute proprieate vel consilium, animum flexit. quomodo. hoc verbum occurrit cap. 37. et 41. lib. I. 34. lib. VI. 15. lib. XIII. 3. et lib. XV. 61. et saepe etiam vertere. De sensu isto verborum homini acuto libens concedo, sed pleraque, quod ita non usurpatur, certe a Tacito, in plerumque migrandum existimat. Saevae adulaciones hic, ut tristis adulatio, lib. XI. 21.*

Cap. XXII. *Coniugem in praeeeps iecit; tractusque ad Caesarem . . turbata mente respondit, tanquam ipse somno gravis atque eo ignarus, et uxor sponte mortem sunisset. Suspicabar t. i. s. g. a. e. ignarus fuisse, et uxor s. m. s. vel, tanquam dum ipse . ignarus, uxor s. m. s. ut lib. I. 4. nulla in praesens formidine, dum Augustus aetate validus (fuit), teneque et domum et pacem sustentavit. lib. VI. 26. (eum) ira et metu, dum integer, dum intentatus (esset) honestum finem voluisse. Hist. I. 21. agendum audendumque, dum Galbae auctoritas fluxa (esset) Pisonis nondum evaluisset. Nec male legeres, tanquam dum ipse . . ignarus est, uxor s. m. s. de qua constructione rō dum in obliqua oratione vide ad lib. XV. 45. At sine libris vix quidquam mihi eiusmodi sumserim, quoniam alibi in horridiores verbi huius ellipses incidunt Corneliana brevitas, ut observamus ad lib. I. 65. lib. II. 15. lib. III. 3. lib. VI. 43. Hist. I. 88. et II. 19. et alibi. Sic lib. VI. 36. ni subdito rumore, tanquam Mesopotamian (esset) invasurus, metum Romani belli fecisset. M. Germ. cap. XXXIX. Est et alia luco reverentia . . eoque omnis superstitione respicit, tanquam inde (sint) initia gentis, ibi regnator omnium deus.*

Cap. XXIV. *Ipse consultor aderat omnibus. Sallust. Iug. cap. LXXXV.*

47. *Egomet in agmine, in praelio consultor idem et socius periculi volitum adero.* cap. CIII. 7. *uti fautor consultorque sibi adsit.*

Cap. XXVIII. *Nomen utrique Vibius Serenus.* Ad Iustinum XXIX. 1. ostendimus, nihil in hac forma solicitandum, neque hic, neque infra lib. V. 1. *quorum utrique Geminus cognomentum erat.* Idem dicendum de his Livii XXVI. 27. *Manius ei nomen erat.*

Ibidem: *Innocentem Cornutum et falsa exterritum.* Mureto emendantis *falso exterritum* facile subscribo, quia ita rursum loquitur Noster Hist. II. 8. *sub idem tempus Achaia atque Asia falso exterritae, velut Nero ad tentaret.*

Cap. XXX. *Dandosque vitae usus, cui vita concederetur.* Dictio *vita usus* non semper eadem potestate apud Latinos. Cicero Offic. I. 8. *Expetuntur autem divitiae cum ad usus vitae necessarios, tum ad perfruendas voluptates.* lib. III. 5. *nam sibi, ut quisque malit, quod ad usum vitae pertineat, quam alteri acquirere, concessum est.* Plinius H. Nat. I. 7. *verum in his deos agere curam rerum humanarum credi, ex usu vitae est.* Avianus Fab. XXIX. 9.

Nam gelidos artus vitae ut revocaret in usum

Afflatus calido solverat ore manus.

Salvian. Gub. VI. pag. 208. *Hoc enim est consequens, atque id. etiam usus vitae humanae habet, ut referatur.* Ambros. de Obitu Thodosii pag. 50. *ut quando sine Dei munere es, cui quotidie vivendi usus a Domino est?* Idem Hexaëm. lib. III. 6. *Quomodo sol vivendi usum ministrat oriundis, quando illa prius divinae operationis vificationes sunt edita: quos sol in hos vivendi usus vendicet.* vide et de Paradiso cap. IX. de Cain et Abel lib. I. 2. de Noë et arca cap. XXIV. extr. et cap. XXV.

Ibidem: *Ibaturque in eam sententiam, ni... Caesar inritas leges, remp. in præcipiti conquestus esset: subverterent potius iura, quam custodes eorum amoverent.* Gruterus processum melius sententiae impetum putat, ni amoliatur verbum *esset.* Sed melius adesse puto, atque ita solet auctor. lib. III. 14. *ac divellebant (effigies Pisonis) ni iussu principis protectæ repositaque forent.*

Cap. XXXI. *Quin ipse compositus alias et velut eluctantium verborum, solutius promtiusque eloquebatur, q. s.* Observanda ista formula, *homo vel esse eluctantium verborum.* Suetonius in Domitiano cap. XX. *Sermone tamen nec inelegantis, dictorum interdum notabilium, vellem, inquit, tam formosus esse etc.* Capitolinus Maximini cap. II. *Semibarbarus et vir sed huc Latinae linguae.* ubi consule Salmasium. Et plura id genus infra ad lib. XVI. 29. *Quod autem hic audimus verba eluctantia, hiunc emanatus legamus Statii Theb. IV. 790.*

Et teneris meditans verba eluctantia labris.

tibi vulgo illuctantia.

Ibidem: *Pecuniam ob rem iudicandam cepisse.* Lib. XIV. 14. *qui pecuniam ob delicta potius dedit, quam ne delinquerent.* Cicero in Verr. II. 32. *Si illud est flagitosum . . ob rem iudicandam pecuniam accipere . . quanto . . indignius eum, a quo pecuniam ob absolendum acceperis, condemnare?* Sic cap. 48. et saepius.

Ibidem: *Libonem illexerat insidiis, deinde iudicio perculerat. Ilicere insidiis non valet i. in insidiis, sed i. per insidiis, vel, insidiose, ut amore illicere, lib. VI. 45. fraude, Hist. IV. 56.* Et obvium verbum *illicere sic absolute positum, ut vidimus ad cap. 3.* Neque aliter accipio ista Caesaris B. Gall. VIII. 12. *qui primum elicerent nostros insidiis, deinde circumventos adgredenterunt.* ubi Cl. Oudend. *insidiis interpretatur in insidiis, quod nec plane repudiandum.*

Cap. XXXIV. *Antonii epistolae, Bruti conciones falsa quidem in Augustum probra, sed multa cum acerbitate habent .. sed .. et tulere ista et reliquere. Legendum sentio, falsa quidem in Aug. probra, et multa cum acerbitate h.*

Cap. XXXV. *Libros per aediles cremandos censuere Patres, sed manusrunt occultati et editi.* Immerito Lipsius Vertranii emendationem verissimam, ut mihi videtur, *occultati et abditi,* ideo repudiat, quia sic bina verba eiusdem rei ponere, non sit moris Taciti. Ita plane Hist. I. 88. *quanto magis occultare et abdere pavorem nitebantur, manifestius pavidi.* quomodo etiam *occultare et abdere, contegere et abdere, occultare et abscondere,* dixit Cicero N. Deor. I. 18. Offio. I. 35. Min. Felix cap. X. Sen. H. Fur. 660. Plin. Pan. cap. LXIII. cum aliis. Et maxime delectatur eiusdem aut pene eiusdem notionis verba coniungere Tacitus lib. III. 11. *arrecta omni civitate .. satin cohiberet ac premeret sensus suos Tiburios.* ubi² frustra Gruterus illud ac premeret amputari voluit. Histor. II. 77. *Aperiet et recludet contexta et tumescientia .. vulnera.* de M. Germ. cap. XXII. *Ergo detecta et nuda omnium mens postera die retractatur.* Plura ad lib. XII. 3. et lib. XV. 15.

Cap. XXXVIII. *Qui satis superque memoriae meae tribuent, ut maioribus meis dignum rerum vestrarum providum .. credant.* Non erat, cur Ernest. tentaret, si vel ubi maioribus etc. ut constat ex notatis ad lib. XI. 15.

Ibidem: *Quod alii modestiam, multi quia diffideret, quidam ut degeneris animi interpretabantur.* Melius videri posset multi quasi diffideret: sed alterum, licet durius, placuisse tamen Nostro puto; quia sic etiam Sallust. Iug. cap. LXXXII. quam rem alii in superbiam vertebarunt, alii bonum ingenium contumelia accensum esse, multi quod iam pars Victoria ex manibus eriperetur. Talis syllepsis vel ellipsis in his lib. I. 76. cur abstinerit spectaculo ipse, varie trahebant: alii (dicebant fecisse eum hoc) taedio coetus, quidam tristitia ingenii, et metu etc. et cap. 80. *Causae variae traduntur; alii taedio novae curae semel placita pro aeternis servasse; quidam invidia, ne plures fruerentur.*

Cap. XL. *Cum tempus tanquam ad integrum consultationem petivisset.* *2. Integrum consultationem dixit pro nullis dolis aut praeiudiciis corruptum* Sallust. Iug. cap. CVIII. 2. *Consulta sese omnia cum illo integra habere: neu legatum Iugurthae pertimesceret.* ubi inspice commentatores.

Ibidem: *Ceteris mortalibus in eo stare consilia, quid sibi conducere possint.* I. e. quid sibi conducat, vel q. s. conducere putandum sit. lib. XV. 20. *qualis quisque habeatur (i. e. sit, haberi debeat) alibi quam in civium iudicio esse.* Cicero pro Sulla cap. XVIII. *te enim existimo sta-*

fuisse, quid faciendum putares etc. pro Coelio cap. VII. quod haud scio an de ambitu . . similiter respondendum putem. in Verrem III. 9. et ex ea contumacia . . illos eius spiritus Sicilienses quos fuisse putetis, cogitate ac recordamini. et lib. IV. 1. deinde fortasse non magnopere quereretis, quo nomine appellandum putetis. pro S. Roscio cap. extr. Hanc . . nisi adspersamini, videte . . quem in locum remp. perventuram putetis. pro L. Manil. cap. IV. de vestri imperii dignitate . . videte quem vobis animum suscipiendum putetis. cap. X. ut haec vobis deliberatio difficilis esset, quemnam . . bello praeficiendum putetis. vide et quae ad Lactant. I. 18. 14.

Cap. XLI. Non iam de matrimonio, sed altius metuens. Sic lib. XVI. 29. non illa nota . . moestitia, sed novus et altior pavor. Petronius Sat. cap. CXXVIII.

Et mentem timor altus habet, ne forte etc.

Ibidem: *Mox Caesarem vergente iam senecta, secretoque loci molliatum, munia imperii facilius transiessurum. Alibi quidem deflorescentem aetatem vergentem aetatem, vergentes annos dixit auctor; quod nos de agendae jaren, den afgaanden leeftijd; sed an aequo apte ita dicatur senecta vergens, vehementer dubito. Suspicor igitur legendum urgente iam senecta. ut Cicero de Senect. cap. I. Hoc enim onere aut iam urgentis aut certe adventantis senectutis, et te et me ipsum levari volo.*

Ibidem: *Et minui sibi invidiam, ademta salutantium turba, sublatis que inanibus, vera potentia augere. Legendum mihi videtur, quod etiam Rhenano in mentem venit, vera potentia agere, scil. se. i. e. veram sibi potentiam esse. Hist. II. 58. Albinus . . Mauretaniae C. praepositus . . haud spernendis viribus agebat. lib. V. 1. C. Titus . . maiore tum vi famaque agebat. Ann. VI. 27. illustri tamen fortuna egere. lib. II. 73. sed hunc uno matrimonio, certis liberis egisse. M. Germ. cap. XLVI. sermone, cultu, sede, ac domiciliis, ut Germani, agunt. Respicere ad quae supra in lib. II. 55. Nec male Muretus veram potentiam augere (sc. se.) ut Hist. III. 45. pollens nobilitate, et auxerat potentiam, postquam etc. Ductum orationis duriorem confer cum his, quae ad Histor. I. 88. Sic lib. XI. 4. quidam pampineam coronam albentibus foliis visam, atque ita interpretatum (illum) tradidere, vergente etc. ubi frustra quis mallet vidisse.*

Cap. XLII. Habita . . cognitio cunctantem iam Tiberium perpulit, ut vitandos crederet Patrum coetus. Iam melius abesse videtur, sed contra libros nihil ausus fuerim, et cunctantem interpreter, hoc iam animo quamvis dubio meditantem. Valer. Flacc. I. 156.

Talia cunctanti laevum Iovis armiger aethra

Advenit, et validis fixam erigit unguibus agnam.

ubi vid. notas.

Cap. XLV. Is praetorem . . ex improviso in itinere adoptus, uno vulnera in mortem adfecit. Sic infra cap. 62. quos principium stragis in mortem adfixerat. lib. XIV. 8. et prior trierarchus fusti caput eius adfixit non in mortem. ut quidem conjectura verisimillima legit Acidalius. Velleius II. 85. et desperata Victoria in mortem dimicabatur. Pacatus Pan. cap. XIX. quum flebat, diriguit in mortem. et Iuvencus II. Euang. III. 950.

*Insones famulos rapient, et corpora ferro
In mortem cruciant.*

Obsequens Prodig. cap. CXXIX. qui mox aduersus Antonium dimicauit in mortem vulneratus est. Cave igitur, cum Grosloio tentes in mortem adegit, quod iure optimo iam ab Ernestio etiam damnatum.

Ibidem: *Sed Piso Termestinorum dolo caesus habetur; qui pecunias publico interceptas acrius . . cogebat.* Sallust. Catil. cap. XIX. *Sed uero Piso in provincia ab equitibus Hispanis, quos in exercitu ductabat, illarum faciens occisus est.* Sunt qui ita dicunt, *imperia eius iniusta, superba, crudelia, barbaros nequivisse pati: alii autem etc.*

Cap. XLVI. *Esse sibi . . promtum libertati aut ad mortem animata.* Sic in constructione variare casus amat. supra cap. 9. Memoriae Drusii eadem, quae in Germanicum decernuntur. lib. XII. 55. *vim cultoribus et oppidanis, ac plerunque in mercatores . . audebant.* lib. XIV. 38. *cum adversa pravitati ipsius, prospera ad fortunam reip. referebat.* quem locum, sine consensu librorum, sollicitandum dubito. Adde quae ad lib. II. 6. et lib. XIII. 25.

Cap. XLVIII. *Iisque permissum . . dum populatio lucem intra sistetatur . . Id primo servatum: mox versi in luxum.* Servatum pro obseruaturn, quo verbo composito utitur M. Germ. cap. XXVII. Livius I. 43. *ut ab Romulo traditum ceteri servaverant reges.* lib. III. 36. *Nam quum ita priores decemviri servassent, ut unus fasces haberet etc.* lib. XLV. 15. *Hoc cum ita servatum esset, negabat etc.* Columella VIII. 5. *Servet extem qui subicit, ne singula ova in cubili manu componat.* Augustinus Epist. XIX. cap. 4. *hoc erga me ab omnibus servari volens, quod erga te ipse servavi, ut etc.* Aur. Victor Orig. G. R. cap. VIII. *Unde hodieque servatur, ut nemini Potitio . . vesci liceat.* Sic enim ibi legendum existimo. Adde Nostrum lib. III. 33.

Cap. XLIX. *Et postquam castello aut coniunctio tunulis non digrediebantur.* Recte MS. *degrediebantur*, i. e. descendebant. Sed, quamvis aliter videatur viris doctis, non tamen dammandum plane *digrediebantur*, i. e. abibant, discedebant. Nec mihi satis liquet, ubi de digressu vel abitu ex loco editiore mentio fiat, ibi semper verbum *degredi* adhibendum. Sic nihil variant, quantum constiterit, libri infra lib. XII. 30. *Igitur digressus castellis Vanniis, funditur praelio.* Sulp. Severus Dial. I. 17. *Ego autem a Sina monte digressus, ad Nilum f. regressus sum.* Et loco *digredi*, pro a vel ex loco, dici potest per ellipsis satis usitatam, de qua ad lustin. XXXVII. 3. et alibi. Hist. II. 100. *Caecina complexu Vitelli, multo cum honore, digressus, partem etc.* Valerius Flacc. VI. 754.

Aegraque muris

Digreditur longum virgo perpessa timorem.

cum nota Burm. Suetonius in Nerone cap. XLIII. *cum post epulas triduo digrederetur.* Ammianus XXIX. 1. *qui cum digredi mundo statuisset . . adscenso rogo, quem ipse construxit, flammis absuntus est.* Aur. Victor Orig. G. Rom. cap. I. *de enumeratione eorum, qui equo Durio digrediebantur.* ubi Erud. Arntz. malebat *degrediebantur*. Ita non male edd.

nnes ante Rhenanum Hist. III. 67. pullo *umictu* pälatio digreditur. Saepe item immerito sollicitatur hoc verbum. vide infra ad cap. 74.

Cap. L. *Hortari ne . . casum insidiantibus aperirent*: Solet ita verum *hortari* aliquando coniunctione *ne* construi. Livius XXIX. hortaretur : *stimularet Scipionem, ne cessaret*. Terent. Hecyra I. 1. 6. *te sedulo moneo et hortor, ne cuiusquam misereat*. Vulg. Int. II. Machabaeor. 3. hortabatur ne *legem anoverarent a corde suo*.

Cap. LI. *Reliquis, quo minus vi aut obsidio subigerentur, praematura ontis Haemi et saeva hiems subvenit*. Singularis dictio *montis hiems*. Antius praeter naturam montis *Haemi et* (i. e. etiam, ut passim apud Norum) *saeva h. s.* Livius XXXVIII. 20. *progressum eum ad naturam montis situmque G. castrorum visendum*. et cap. 26. *Biduum natura montis tr se ipsum exploranda . . absuntis consul*. Ita Caesar Gall. I. 21. t alibi.

Cap. LVI. *Cum id Smyrnam in concionem nunciatum foret*. Sunt, uibus legendum videatur in concione: sed utroque modo dici, liqueat ex otatis ad Iustin. XIX. 2. et XXXIV. 2. Lactantius M. Pers. cap. XLVI. *Nunciatur in castra, movisse Maximinum*. Et hic praferendus accusat. b talia exempla: lib. XII. 51. Iberos ad *patrium regnum pervadit*. Hist. II. 85. Aventinum, in domum *uxoris sellula defertur*. lib. IV. 31. *mox alatis* Geldubam in castra *nunciis* etc.

Cap. LVII. *Inter quae diu meditato . . consilio, tandem Caesar in Campaniam*. Acute pro solenni suo Lipsius t. *Caesar sit in Campaniam*. si quis tamen tolerandam ellipsis existimet cum Pichena, huc conferenda, quae Cl. Dukerus ad ista Flori III. 6. *Ipse Pompeius in originem fontemque bellii Ciliciam*.

Ibidem: *Cauسام abscessus . . ad artes Seiani retuli*. Sic lib. VI. 49. *Eisdem diebus S. Papinius . . informem exitum delegit, iacto in praeceps corpore*. Causa ad matrem referebatur: *quae pridem etc*. lib. II. 55. *cum . . posset . . interitus inimici ad casum referri*. lib. XIV. 38. *cuius . . prospera ad fortunam reip. referebat*. V. Agric. cap. VIII. Nec A. unquam in suam famam gestis *exultavit*: *ad auctorem et ducem ut minister fortunam referebat*.

Cap. LVIII. *Profectio arto comitatu fuit*. Cicero in Verr. IV. 30. qui Romae . . biennium fere comitatu regio fuit. pro Milone cap. X. *Obviam sit ei Clodius . . nulla rheda, nullis impedimentis, nullis Graecis comitibus . . cum hic . . cum uxore veheretur rheda, paenulatus, vulgi magno impedimento, ac muliebri . . comitatu*. Ita sine praep. infra VI. 28. XI. 12. et apud Suetonium, Victorem aliasque, quum tamen praepositio aliquando etiam addatur. Vellei. II. 72. *cum magno sequentium consilia sua comitatu fugae fortunaque se commisit*. Cicero III. in Catil. cap. II. *cum iam pontem cum magno comitatu . . ingredi inciperet*. ubi prohibitibus libris parum prudenter illud *cum quidam eliminant*.

Ibidem: *Ceteri liberalibus studiis praediti*. Cicero pro Coelio cap. X. *adolescentes humanissimi, rectissimis studiis atque optimis artibus praediti*. cap. XXII. *An ille vir, illa humanitate praeditus, illis studiis, artibus atque doctrina, illius etc*. Famil. XIII. ep. 30. *inprimisque ipsum . . his*

studiis *literarum doctrinaeque praeditum, quibus ego maxime delector.* vi deditum malebat vir erudit. Is. Valckenarius, ut pro Balbo cap. I. et alii loquitur Tullius: sed alterum non facile vexandum.

Ibidem: *Quorum sermonibus levaretur.* I. e. animus taediumque eius levaretur, oblectaretur. Ovid. Trist. IV. 1. 19.

Me quoque Musa levat, Ponti loca iussa petentem.

Sedulius I. 318.

Interea dum rite viam sermone levamus,

Spesque etc.

Sic et Virgil. Aen. VIII. 308. De aegritudine, secretum Tiberii comitante, lib. VI. 6.

Cap. LX. *Quas (voces) . . . cum deferrent, neque Neroni defendere daretur, diversae insuper sollicitudinum formae oriebantur.* Recte animadverit Acidalius, haec diversae insuper s. f. o. minus apte adhaerere praecedentibus. Non aliter autem se expedire potuit, nisi ut ista plena distinctione tanquam novam periodum separaret, ac post illa *N. defendere daretur* quaedam periisse statueret. Sed omnia recte procedunt, si levi mutatione facta legamus . . . *N. defendere daretur, diversae his super sollicitudinem f. o.* Per traitionem passim obviam (de qua ad lib. III. 17. et alibi actum) *his super dr. pro super his: et super pro de frequens etiam Nostro.*

Ibidem: *Quod mater A. promitor Neroni erat. Pronior hic, inquit Pichena, mallent alii; quibus licet assensum neget vir ille eximus, ego tamen libertissime accedo, iuxta cum Ernestio, qui sic Suetonium cum dativo iunxisse vocem hanc observat.*

Cap. LXI. *Nam coepito apud Fidenam amphitheatro, Atilius quidam libertini generis, quo spectaculum gladiatorum celebraret, neque fundamenta per solidum subdidit, neque.* Quia Atilius, non aliis, amphitheatum hoc instituit et struxit, verba sic in ordinem redigebat nuper Vir Erud. *Nam Atilius quidam libertini generis, coepito apud Fidenam amphitheatro, quo spectaculum etc.* Sed idem dicere voluisse Tacitum existimo, dum traitione utitur eiusmodi, cuius plura apud ipsum, Sallustiumque et alios exempla notavi.

Cap. LXII. *Ut qui non . . . municipali ambitione, sed in sordida mercede id negotium quaesivisset.* Subscribo Pichenae emendantis in sordidam mercedem; quia sic lib. XI. 6. et de M. Germ. cap. XXIV. et Livius XXI. 43. In hanc tam optimam mercedem . . . *arma capite.* Seneca Benef. IV. 1. *Inveniuntur, qui honesta in mercedem colant.* Symmach. I. ep. 43. *Nunquam in mercedem ornamenta linguae corrupit.* Et placet ista scriptura Ernestio.

Ibidem: *Adfluxere . . . virile ac muliebre secus, omnis aetas, ob propinquitatem.* Sic ex Flor. edendum putarunt, cum antea esset virilis ac muliebris sexus: et durius etiam Hist. V. 13. *Multitudinem obsessorum omnis aetatis, virile ac muliebre secus, sexcenta millia fuisse accepimus.* Adeoque hoc Iacobo Gronovio placuit, ut in his Ann. II. 84. *Livia nupta Druso duos virilis sexus simul enixa est, quia viriles esset in Florentino, virile secus rursum legeret.* Pro altero tamen, quod mihi videtur elegan-

tius et certioris Latinitatis, stat locus ille lib. VI. 12. Iacuit immensa strages, omnis sexus, omnis aetas: inlustres, ignobiles, dispersi aut agerati.

Ibidem: *Et illi quidem, quos principium stragis in mortem adfixerat, ut tali sorte cruciatum effugere. Miserandi magis, quos abrupta parte corporis, nondum vita deseruerat: qui. Ut tali sorte, Freinsheimio interprete, est quoad in tali casu licuit. Sed neque hunc, neque, ut mihi videtur, alium sensum commodum verba ista habent, nisi mutemus hoc modo distinctionem: Et illi quidem . . . ut tali sorte cruciatum effugere; (ita) miserandi magis, quos etc. Atque haec ellipsis rōv ita, post ut, legitima, ut ostendimus ad Hist. I. 74. Neque infrequens ista trajectio particulae ut, in illis, et illi quidem . . . ut tali s. c. e. pro, Et ut illi quidem . . . tali s. c. e. Hist. I. 52. Et Vitellius ut apud severos humilis, ita comitatem bonitatemque faventes vocabant. ubi vide. Suspicabar ceteroquin letali vel fatali sorte, pro ut tali sorte; sed hoc minus blanditur.*

Cap. LXIV. *Feralemque annum ferebant . . . ni Caesar obviam isset, tribuendo pecunias ex modo detrimenti. Ni Caesar i. e. sed Caesar querelis his obviam ibat, t. p. e. m. d. lib. I. 35. . . ferrum deferebat in perctus, ni . . . dextram vi attinuissent. cap. 23. ac ni propere . . . pernotuisset, haud multum ab exitio legati aberant. et ibidem: ferrum parabant . . ni miles Nonanus preces . . . interieciisset. cap. 69. Ac ni . . . pontem solvi prohibuisset, erant qui id flagitium formidine auderent. i. e. Atque erant . . . auderent, sed obstitit dum prohibet solvi pontem. Trata ista apud nostrum, uti et alios. vide et ad Justin. III. 5.*

Cap. LXV. *Montem eum antiquitus Querquetulanum cognomento fuisse, quod. Rarior loquendi ratio. Ammian. XV. 7. interrogavit an ipse esset Petrus Valvomeres, ut audierat, cognomento.*

Cap. LXVII. *Capreas se in insulam abdidit. Potuit etiam scripsisse, in insulam Capreas se abdidit. Sed altera forma etiam Sallustius Jug. cap. LXXV. Ea fuga . . . in solitudines, dein Thalam pervenit in oppidum magnum et opulentum. ubi plura.*

Ibidem: *Quanto intentus olim publicas ad curas, tanto occultior in luxus et malum otium resolutus. Gronovio emendantи tanto occultos in luxus et m. o. r. obstant, quae adscripsimus supra ad lib. III. 29.*

Ibidem: *Ulroque struebantur, qui monerent perfugere ad Germaniae exercitus. Hic verbi struere cum accus. personae usus notabilis. lib. XI. 12. quae semper infesta . . quo minus strueret crimina et accusatores . . amore detinebatur. lib. XXII. 22. Jolliae infensa . . molitur crimina et accusatores, qui obincerent etc. Val. Flacc. I. 535.*

*Neque enim terris tum sanguis in ullis
Noster erat, cum fata darem, iustique facultas
Hic mihi, cum varios struerem per secula reges.*

Ibidem: *Vel celeberrimo fori effigiem divi Augusti amplecti. Celeberrimo fori, non est, ut exponitur a viro erudito, quum forum celeberrimum maximeque hominibus repletum esset (sic enim dici oportuerat celeberrimo foro) sed in parte fori celeberrima, ubi a pluribus hominibus conspici audirique posset.*

Cap. LXIX. *Etiam muta atque inanima tectum et parietes circumpectabantur.* Acidalio non placuissest suspectantur, si reputasset ea fere notio etiam verbum alterum aliquando usurpari. Hist. IV. 8. *novo principis suspensus, et vultus quoque ac sermones omnium circumspectans.* Sallust. Iug. cap. LXXII. *circumspectare omnia et omni strepitu pavescere.* Cicero in Pison. cap. ult. *circumspectantem omnia, quidquid increpuisset, pertinacientem, diffidentem tuis rebus . . videre te volui.* Hegesipp. I. 44. *Si mulabat se circumspectare omnia, usque ad lectum deducere, discutere atque examinare singulos.* in quibus exemplis valet, periculi metu plorare.

Cap. LXXI. *Tiberius . . eo aegrius accepit recludi quae premeret; sed mitigavit Seianus, non Galli amore, verum ut cunctationes principi aperirentur: gnarus lentum in meditando, ubi prorupisset, tristibus dictis atrocia facta coniungere.* Placet mihi cum aliis v. u. *cunctationes principis operiretur,* i. e. ut cunctationum principis finem, eventum exspectaret. Singulari ista ratione loquendi utitur rursum Tacitus lib. II. 69. *Tum Seleuciam digreditur, opperiens aegritudinem, quae rursum Germanico acciderat.* i. e. eventum aegritudinis. Histor. II. 7. *Sed bellatibus aliis, placuit expectari bellum.* ubi etiam consule.

Cap. LXXIV. *Non illi tamen in urbem aut propinqua urbi digressi sunt.* Hic rursum, ut supra cap. 49. et lib. II. 69. nec non lib. VI. 1. lib. XIII. 18. et Hist. III. 69. verbum *digredi* absque ulla librorum venia in *degreedi* mutat vir doctus, quum quo minus illis in locis abscedendi notio maneat, nulla plane ratio sit. „*Aliter, inquit, est ante cap. 73. „ad sua tutanda digressis rebellibus:* nam ibi non modo castellum reliquit, sed homines etiam diversi abeunt, quod hic secus est.“ Atque eadem argumentatione nititur ad lib. XIV. 23. Quasi de pluribus una eundemve in locum abeuntibus *digredi* dici nequeat, quum de uno in locum alium abeunte possit ac soleat adhiberi hoc verbum! Sic Frontinus Strat. I. 4. 3. *Exterritis Thebanis,* digressisque *ad tutanda moenia.* et innumeris aliis veterum locis iure optimo neglectae sunt distinctiones istiusmodi. vide et ad XIII. 14.

L I B R O Q U I N T O

Cap. II. *Dicax idem et Tiberium acerbis facetus inridere solitus, quorum apud praepotentes in longum memoria est.* Acidalius tentat *apud irae potentes:* sed merito omissa ab aliis haec viri acuti emendatio. Vult Tacitus eiusmodi iniurias haud facile plane condonari a *praepotentibus*, i. e. principibus ac magistratibus: quo modo vox ista lib. VI. 42. Hist. II. 91. et saepius occurrit.

Cap. X. *Iam iuventutis concursu, iam publicis studiis frequentabatur, laetus praesentibus et inanum spe.* Freinsheimio volente et *immanium spe,* Boxhornius adservat alterum, hoc sensu, et spe potentiae, quam nunquam consecuturus erat. Sed *inaniz* apud Tacitum non tam potentia dicitur, quae falso exspectatur, quam quae inani constet pompa, magis specie, quam re atque vi notabilis sit. lib. IV. 41. *et minui sibi invidiam,*

ademta salutantium turba, sublatisque inanibus, vera potentia agere. lib. XV. 31. *Scilicet externae superbiae sueto non inerat notitia nostri; apud quos vis imperii valet, inania transmittuntur.* Sic dr. *fama inanis principatus*, Hist. IV. 11. *fama potentiae non sua vi nixa.* Cum itaque *inanis* eiusmodi iam haberet hic Drusus potius, quam speraret, cum Heinsio ad Vellei. II. 30. *legerim inanium specie*, ut plane (loco ab ipso adducto) lib. XIII. 8. *ne . . omnium ora in se verteret, corpore ingens, et super experientiam sapientiamque etiam specie inanium validus.* Per ἐν διὰ συνοῖ
praesentibus et inanium specie idem fere, quod inanium specie (pompa) quam exhibit praeſentia.

LIBRO SEXTO

Cap. I. Et saepe in propinqua digressus, aditis iuxta Tiberim hortis, saxa rursum et solitudinem maris. Capreas insulam ita vocat, trium milium freto (ut ait lib. IV. 67.) ab extremis Surrentini promontorii diiunctam, ubi proinde non ita, ut in continenti, frequentari ab hominibus poterat Caesar. Paullo alio sensu Hegesipp. III. 20. *Undae . . scopulis illisae fragorem ingentem excitant; atque in fluctus relapsae inquietum illum maris sinum reddunt, ut plus periculi in portu, quam in deserto sit.* i. e. in mari, ubi a portibus longius absit. Joseph. B. Iud. III. 9. 3. *τύπιων δὲ αἰγαλὸν ἀντίος βρέεις . . σφαλερώτερον ἘΡΗΜΙΑΣ τὸν ὄμονον ἀπεργάζεται.* Chariton Aphrod. III. pag. 46. *ὑπολαβών δὲ αὐτοὺς ἀνεμος αφοδός εἰς τὸν Ἰώνιον ἔξεστον, κακές λοιπόν ἐπλαγώντο έν τῇ ἘΡΗΜΩΙ θαλάσσῃ.* ubi adeundus Celeb. Dorvilius; qui, ut hoc obiter addiderim, an sic recte ceperit illud Cicer. Divin. II. 9. *in solitudine Aegyptiorum, equidem vehementer dubito.*

Cap. III. Et sumnum supplicium decernebatur, ni professus indicium foret. Ut vero Latinum Latiarem ingressus est; accusator ac reus iuxta invisi, gratissimum spectaculum praebebatur. Ingredi aliquem pro aggredi, accusatione appetere, dixisse Tacitum aliumve scriptorem aequo probatum, non mihi persuadet Salinerius: neque aliter pro integris haec verba haberi possunt, nisi ut cum Pichena intelligamus, L. indicare ingressus est vel incepit. Hoc tamen non aequo placet, quam quod facillima mutatione legebat Lipsius, *Latiarem aggressus est.*

Cap. V. Ne convivalium fabularum simplicitas in crimen duceretur. I. e. trahere in e. pro crimen haberetur. Sallust. Iug. cap. LXXXV. ne quis modestiam in conscientiam duceret. infra lib. XI. 34. *quia suspensa, et quo ducerentur, inclinatura responderet.*

Cap. VI. Adeo facinora atque flagitia sua ipsi quoque in supplicium verterant. I. e. vertebantur, cedebant, ex usu verbi huius apud nostrum aliosque saepe obvio. Frustra ergo Ren. Vallinus ad Boët. Cons. IV. Mèt. 2. *emaculandum putat ipse quoque in supplicium verterat*, quia de solo Tiberio sermo.

- *Ibidem: Neque frustra praestantissimus sapientiae firmare solitus est . . posse adspici laniatus.* Muretus volebat *affirmare*, quod saepe ita valet dicere, declarare. Sed recte Ernest. contulit ex cap. 50. *labi spiri*

tum nec ultra biduum duraturum firmavit. Ego dudum adscriperam ista infra cap. 28. nihilque usurpasse (phoenicen) ex his, quae vetus memoria firmavit. et Hist. II. 5. alloquendos sibi milites, et paratis omnium animis, reversuros firmaverunt.

Cap. IX. *Causa offensionis Vestilio fuit, seu composuerat quaedam uerba Caesarem, ut impudicum, sive factio habita fides. Licet seu vel sine passim veniat pro seu quod, vel sive quod, ut ostendimus ad Hist. I. 18. durior hoc loco tamen illa ratio, et forsitan ab auctore scriptum . . fuit, quod composuerat etc.*

Cap. X. *Quo laetius acceptum, sua exempla in consultores recidit. Sua exempla, i. e. mala quae aliis conciliaverat. Phaedrus Fab. XXVI. extr.*

Sua quisque exempla debet aequo animo pati.

Livius VII. 38. neque immerito suum ipsorum exemplum in eos versurum. lib. XXIX. 29. quaque populus Carthaginiensis in civitatem nostram facientem molitus est, ea ut mihi . . in civitatem Carthagin. exempla edendi facultatem detis. Ovid. Am. I. 4. 46.

Exemplique metu torqueor ipse mei.

Seneca Herc. Fur. 735.

auctorem scelus

Repetit, quoque premitur exemplo nocere.

confer Gron. ad lib. XIII. 16.

Ibidem: *Sed praecipua ex eo gloria, quod praefectus urbi recens, continuam potestatem et insolentia parenti graviorem, mire temperavit. Ernestius suspicabatur legendum q. praefectus urbi creatus; quia illud praefectus urbi recens nimis durum, si e recenti praefectorum genere, et alienum huic loco, si recens creatum praefectum intelligas. Ego, salva viri erud. sententia, ob hancce caussam, interunctionem solummodo ita mutaverim, ut recens pertineat ad continuam, et intelligatur potesta, cuius tunc continuatio recens, sive nova et insueta esset. Namque antea, ut addit Tacitus, praefectus eiusmodi in tempus deligebatur. Tentabam alioquin q. p. u., gerens continuam potestatem . . mire temperavit. ut temperare absolute dicatur pro temperamento uti. Sallust. Iug. cap. LXXXV. 8. Illis difficile est in potestatibus temperare. Sic Livius II. 52. Iustin. IX. 4. aliisque. Gerere potestatem usitata phrasis, et Ammiano Marc. XXIX. 1. ut videtur, restituenda in his: qui pro potestatis auctoritate, quam regebat, Palladium etc. De reliquo mallem, praefectus urbis, ut loqui solet alibi Tacitus.*

Cap. XII. *Datoque sacerdotibus negotio, quantum humana ope potuerint, vera discernere. Latinitatem postulare ait V. D. quantum h. o. potuerint. Sed non desunt apud Latinos istiusmodi enallagae perfectae pro praesenti, et plusquamperfecti pro imperfecto, ut saepius notavimus, post alios. Valer. Max. IX. 3. Ext. 3. iuraret se, cum primum per aetatem potuisset, acerrimum hostem p. R. futurum. Pacatus Pan. cap. XXI. Quin si quando . . diem ferre potuissent, lecticis tensisque subiecti . . ad numerum movebantur.*

Cap. XIII. *Ita castigandae plebi compositum senatusconsultum prius*

severitate: neque segnius consules edixere. Lipsius augurabatur legendum
neque sequius, contra morem Taciti, qui sic rursus *segnius* pro minus
acriter vel sedulo dixit lib. XI. 15. et alibi. Consulatur etiam Erad.
 Arntzen. ad Victor. Caesar. cap. XL. 20. quaeque nunc Ernest. in hunc
 locum.

Cap. XV. *Flexit ad graviora, et offensiones ob remp. coeptas.* Coll.
 Sectari hic videmus *captas*, vel *susceptas*, vel *exceptas*. At *coeptas* dictum
 videtur, ut lib. huius cap. 30. *Affinitatem sibi cum Sciano haud sponte,*
sed consilio Tiberii coeptam. lib. XII. 10. *veterem sibi ac publice coeptam*
mobiscum amicitiam. lib. IV. Hist. 61. *Civilis barbaro voto post caepita ad-*
versus Romanos arma, propexum etc.

Cap. XVI. *Trepidique . . veniam a principe petivere; et concedente,*
annus in posterum sexque menses dati, quis. Quamvis ferri posse et con-
 cedente fateatur Pichena, malebat tamen eo permittente. Alter senserim
 ob ea, quae ad hanc pronominis ante ablativum absolutum ellipsis sta-
 biliendam observavi ad Iustin. VII. 3. 4. Atque ita Tacit. lib. I. 5. *Haec*
et que talia agitantibus (illis), gravescere valetudo Augusti. lib. III. 33. *se-*
que, quae in publicum statueret, domi servavisse, cohibita (illa) intra Ita-
liam, quamquam etc. lib. XIV. 53. *tempus sermoni orat: et accepto (illo);*
ita incipit etc.

Cap. XVII. *Eversio rei familiaris dignitatem ac famam praeceps da-*
bat. Muretus aliquique malunt in *praeceps* d. atque ita *iacere uxorem, cor-*
pus in praeceps dr. infra cap. 49. et lib. IV. 22. vide et Prudent. Perist.
 VII. 22. Sed hoc loco iam recte vindicavit Pichena istum lib. IV. 62.
immensam vim mortalium spectaculo intentos . . praeceps trahit atque ope-
rit. Attulit porro in Miscell. Obs. Erud. Cannegiterus ex Ausonii Mo-
 sella 271.

mox in sublime citatos

Cernua subiectum praeceps dare corpora in annem.

Ita et Ammian. XXIX. 1. *ut . . penatibus multi protruderentur insontes,*
praeceps in exilium acti. A. Victor Caesar. cap. XII. *id cum semper egre-*
gium sit metiri quantum queas, neque ambitione praeceps agi; tum in im-
 perio, cuius etc. cap. XXXV. *Adhuc virtutibus principum res tollati (leg.*
tolerari) facile vel adfictas, easque firmiores praeceps vitius dari. Alia et
 ad Dictyn Cret. IV. 9.

Cap. XX. *Immanem animum subdola modestia tegens . . qualem diem*
Tiberius induisset, pari habitu, haud multum distantibus verbis. Qualem
diem induisset Gronovius cum eoque Ernestius exquisite dictum putant
 pro, qualem animum vultumque quoque die summis; quod mihi cum aliis
secus omnino videtur; licet *diem laetum, tristem*, in quo quis laetus aut
 tristis sit, rectissime dici haudquam negaverim. vide ad cap. 51. et
 alibi. Haud dubie in verbo *induisset* e sequentibus *habitum* intelligen-
 dum, quomodo lib. IV. 12. *senatus populusque Rom.* habitum ac *voces do-*
lentum, simulatione magis, quam libens induebat. Sic *induere vultum* Pa-
 eatus Pan. cap. XXV. Bene iam vidit hoc Heinsius cum Barthio, quorum
 ille *de die*, hic *in diem pro diem* rescribebat: et Barthii emendatio quanto
 characteribus, tanto *veritati magis propinqua: obvium enim illud in diem*

*pro quoque die, vel de die. Livius XXII. 39. Nullae cum urbes accipiunt
... in diem rapto vivit. et cap. 40. nihil ex raptis in diem commenatis
superabat. lib. XXXI. 29. non mutabilibus in diem causis, hostes sunt.
Seneca Provid. cap. IV. nullae sedes sunt (Germanis) nisi quas lascivis
in diem posuit. Plin. H. N. V. cap. 17. In diem ex aequo conveniens
turba renascitur. Lactant. II. 9. nam sicut soi, qui oritur in diem etc.
quod ibi aliis exemplis firmamus. Aliquando etiam diem ex voce praecedente
natum suspicatus sum.*

Ibidem: *Quem . . Graecis verbis in hanc sententiam adducutus: Et is
G. quandoque degustabis imperium, seram ac brevem potentiam significans
scientia. Videbatur viro docto excidisse verbum est post id adlocutus,
credo quia mox sequitur participium significans, et deinceps expertus.
Sed tali casu etiam omitti saepius verbum esse, ad Obsequenter. Prodig.
cap. CII. ostendi, uti et ad Sulp. Severum H. S. II. 42.*

Cap. XXI. *Et quantum inspiceret, magis ac magis trepidus admirationis et metus. Acidalius, et quanto inspiceret; sed nihil mutatione ista opus est. Hist. II. 99. quantumque hebes ad sustinendum laborem miles,
tanto ad discordias promptior. ubi plura. Livius XXXII. 5. Philippus
quantum ab assiduis laboribus itinerum pugnarumque laxaverat annus, tanto
magis intentum . . curae angunt. Val. Flacc. I. 741.*

Quantumque propinquat,

*Iam magis atque magis variis stupet Aea deorum
Prodigiis.*

quem locum frustra quoque sollicitant.

Ibidem: *Praescium periculorum et incolumem fore gratatur. Acidalis
placebat magis p. p. sed incolumem f. g. quemadmodum coniunctio copulativa etiam sollicitatur in locis sequentibus: lib. I. 13. Asinium avidum
et minorem. lib. V. 3. litterae, quas pridem adlatas et cohitas ab aliis
credidit vulgus. lib. XI. 23. fruerentur sanas vocabulo civitatis, et insignia
ne vulgarent. Sic ed. prima. cap. 30. frueretur immo iis, et redderet
uxorem. lib. XIII. 22. Syria P. Anteio destinata: et variis mox artibus
elusus etc. Hist. II. 46. opperiebatur, . nequaquam trepidus et consilii
certus. lib. III. 19. Idem audaciae . . et maiorem rapiendi licentiam. Sed
talia non facile vexanda; quum infinitis in locis sic copulativa coni. ad-
hibeat, ubi adversativa non minus congrueret. infra cap. 25. quam inter-
fecto Seiano spe sustentatam provixisse reor, et postquam nihil de saevitis
remitteretur, voluntate extinctam. et alia exempla ad lib. V. 3. habet Er-
nestius, quibus plura accumulare nihil opus est.*

Cap. XXII. *Ac tamen electionem vitae nobis relinquunt: quam ubi ele-
geris, certum imminentium ordinem. Mihi in his electionem v. n. r. q. u.
elegeris nihil appetet adeo durum, ut cum V. D. vellemus feceris vel de-
ceris pro elegeris, aut nam ubi deceris.*

Cap. XXIV. *Ut quemadmodum nurum filiumque fratris, et nepotes de-
mumque omnem caedibus complevisset, ita poenas nomini generique mai-
rum et posteris exsolveret. Incommode admodum post illa nurum filium
que fratris et nepotes subaudieris (cum Periz. ad Sanct. IV. 8. 5. Cortis
ad Sall. Cat. cap. XVI. 2. aliisque) interfecisset; quamvis aliquando, se-*

tinante nimium calamo, in eiusmodi Zeugmata inconcinniora incidamus. Ibi vero hoc menda irrepisse videtur. Suspiciari posse nurum . . domumque omnem caedibus confecisset. quod verbum sic pro perdere, occidere, occurrit lib. I. 6. et alibi. Malim tamen ut quemadmodum in numerum . . domumque omnem caedibus omni complexisset etc. ut Sallust. Cat. ap. LI. 9. postremo armis, cadaveribus, cruento atque luctu omnia compleri. Iugurtha cap. XCII. 3. luctu atque caede omnia complementur. Noster listor. III. 29. Completeret caede quantum inter castra murosque vacui fuit. t obvius iste usus praepositionis in, in his, in numerum . . domumque omnem sedibus. lib. XII. 35. plus vulnerum in nos et pleraque caedes oriebantur. allust. Jug. cap. XXXI. 13. plerique caudem in vos fecisse, pro munitione habent. Livius XXII. 24. in frumentatores late caudem fugamque horum palatorum fecit. ita lib. II. 33. et Epit. lib. LXIV. Adde supra IV. 2. ut series futuri in Agrippinam exitii inciperet. et quae infra ad lib. III. 25.

Ibidem: Sed penetrabat pavor et admiratio, huc. Eadem ita funguntur cap. 21. et quantum inspiceret, magis ac magis trepidus admirationis et metus etc.

Cap. XXV. Quam, imperfecto Seiano, spe sustentatam proximisse reor, et postquam nihil de saevitia remittebatur, voluntate extinctam. Insolenia verbi provivere adducor ferme, ut legendum existimem spe sustentatam primo, vixisse reor, i. e. in vita mansisse. ut Lactant. M. Pers. ap. L. Mulier tamen ut eum vixisse cognovit etc. quem locum compluribus aliis vindicamus. Nec minus inclino, ut rescribam spe sustentatam, item produxisse reor: quomodo cap. 48. Igitur Domitius defensionem metitans, Marsus tanquam inediā destinavisset, produxere vitam. Sic Nebras Attico cap. XXI. et alii.

Ibidem: Sed Agrippina aequi impatiens, dominandi avida. Ryckius am contulit ista lib. II. 42. regibus aqua nedum infima insolita. Addo statuum Theb. III. 603.

Diu tuto superum contemtor, et aequi
Impatiens, largusque animae, modo suaserit ira.

Cap. XXVII. De cuius moderatione atque sapientia in prioribus libris scitis conlocavi. Singularis unus verbi conlocare pro memorare, scribere. Sic ponere apud Gregorium Turon. de Gloria Confess. praefat. in secundo (libro) posuimus de virtutibus Sancti Juliani. Addatur Novatian. de Trinitate cap. IX. quando sanitates ab eo futuras collocat . . quando flagrorum nius ictus plagaque descripsit . . aut quum possessor omnium collocatur ite. cap. XVII. ubi ponitur, cum disseminaret filios Adam, statuit fines ite. vide cap. XVIII. et XIX. Lactant. I. 12. quorum sententiam Cicero . . oenit. Coelestem, inquit etc. Cyprianus de Zelo pag. 226. Itemque alio ipso . . ponit et dicit, et ego quidem, fratres, non potui etc. Cicero N. Deor. I. 23. cum in principio libri sui sic posuisset, de Divis neque ut est neque ut non sint, habeo dicere. Et pro Coelio cap. VII. in Verr. II. 9. de Finib. II. 26. et alibi, ponere pro dicere, affirmare, dixit. Vide ergo, an verbum conlocavi suspectum merito habeat Muretus, quod nunc nestio genuinum visum cognosco.

Ibidem: *Corruptis moribus, inlustri tamen fortuna egero.* Hist. I. 48. *T. Vinius XLVII annos varis moribus egit.* Sallust. Fragm. I. 2. *Optmis autem moribus et maxima concordia egit populus R.* etc. Rufinus H. Eccl. VIII. 13. *Sed illi quidem suis, ut videbatur, vel moribus vel viam agebant.* confer quae supra ad lib. IV. 41.

Cap. XXIX. *Quia male administratae provinciae aliorumque crimina argebatur.* Quamvis late pateat usus genitivi circa verba accusandi, non mihi tamen persuadet Perizonius ad Sanct. Min. II. 3. 3. cum aliis, *magari criminis* dictionem Cornelianam esse. Quin rescribamus potius *criminum vi* argebatur, vel *criminum arguebatur*, quod verbum sic supra cap. 10. et saepenumero cum genitivo construi videmus. Et *crimina* tam delicta, quam criminaciones designare, constat.

Ibidem: *Nihil hunc amicitia Scianii, sed labefecit haud minus valde ad exitia Macronis odium.* Verbum *labefecit* a transpositione viri eruditissimi defendimus ad Hist. J. 83.

Cap. XXX. *Quia pecuniam a Vario Ligure omittendae delationis ceperant.* *Omittendae delationis*, i. e. ad omittendam delationem. Livius XL. 52. *ut sibi dedicationis templorum . . . pecunia ad ludos decerneretur.*

Ibidem: *Effusae clementiae, modicus severitate, et proximo quoque exercitui . . . non ingratus.* Muretus volebat *modicus severitatis*, quod nec Ursino displicebat, quamvis nihil mutandum censenti. Nec sane ablativus *spermendus*, quoniam sic rursum Hist. I. 69. *Militis animum mitigavit . . . tam proum in misericordiam, quam immodicus saevitia fuerat.* de V. Agric. cap. XL. cultu modicus, sermone *facilis* etc.

Cap. XXXII. *Artabanus tardari metu, modo cupidine vindictas impudere.* Vocabulm *modo* ante *tardari metu* excidisso nonnulli putant: at facilius elabi potuit, si credatur Tacitus ita scripsisse: *A. tardari metu modo, modo cupidine v. i.* quomodo legi aliquoties apud Sallustum, ostendo ad lug. cap. XXIII. At legitimam eius particulae omissionem in priore membro esse, merito statuit lac. Gronovius, quem et vide ad Hist. III. 93. uti et patrem I. F. ad Livium XXXIV. 19. Ego, quae subiiciam, huius formae exempla adnotaveram: supra lib. IV. 50. *hostique clamore turbido (modo), modo per vastum silentium incertos o. fecerat.* lib. I. 67. *ut (primo) hi, mox pedes in hostem invaderent.* et sic primo ante *dein* omissum lib. XII. 64. lib. XIII. 56. Livius XXVI. 15. *Quan Flaccus (modo) negaret profecto satis compotem mentis esse, modo prohiberi etiam se . . . diceret* etc. A. Victor Caes. cap. XLII. 20. *dum externi motibus (modo), modo civilibus exercetur.* Ita Budensis codex prius *nob ignorat* in his lib. XIII. 44. *Octavius contra modo conqueri, modo nuntiari, famam* etc.

Ibidem: *Dum omissio cultu Romano . . . instituta Parthorum renum patriis moribus impar, morbo absuntus est.* Sic melius edidit Pichet quam quod in MSS. habetur, *instituta Parthorum induit*, licet hoc defendere nitatur lac. Gronovius. Boxhornius coniicit i. *P. induit.* Mihi vero, ut iam quoque Ernestio, placebat i. *P. sumit.* ut cap. 31. *mox a perbiam in nos, saevitiam in populares sumit.* Seneca de ira III. 8. *mantur a conversantibus mores.* Livius III. 68. *si vestros . . . antiqui*

tores vultis pro his novis sumere. Victorinus Afer de Fr. Macha-
acis vs. 58.

Tu nunc imitare parentem:

Sume meos mores, et regem vice tacendo.

mbrosius de Cain et Abel lib. II. 1. *Térvos leones cernimus . . nostros*
tores sumere. Salvian. adv. Avar. I. pag. 8. nec magis facultates pater-
as sumit, quam pravitates. quem locum cum hocce Taciti attuli iam ad
'aulin. Petroc. V. Martini II. 109.

Ut inde

Sumeret inspectus felix imitatio mores.

ide etiam ad lib. XIV. 44.

Cap. XXXIII. *Filiū Oroden ultorem parat, datque Parthorum co-*
rias, mittit, qui auxilia mercede facerent. Iac. Gronovius ex MSto legit
at Parthorumque copias etc. et transpositum encliticum que illustrat Li-
lii XXXVIII. 31. ad trauciendasque copias etc. Addere potuit ex Hist.
II. 59. ad omniaque quae agenda forent . . aderat. et plura ex Cicer.
'use. III. 2. IV. 8. V. 25. de Finib. I. 14. et III. 1. Sed quum ratio ista
urior videatur post verbum, potius legerem, ad Parthorumque copias
tittit, qui a. m. f. Alioquin praestaret: dat Parthorum copias, mittitque
mi a. m. f. Acute quoque Ern. augurabatur, dat Parthorumque copias
e quae a. m. f.

Ibidem: *Contra Phrasmanes adiungere Albanos, accipere Sarmatas.*
rum viris insignibus accire pro accipere legendum esse, subdubito, quon-
am sic accipere, adsciscere, vel in auxilium accipere, dr. lib. II. 40.
'ein speculati noctem incustoditam, accepta idonea manu, vinctum . . tra-
tre. adde quae ad lib. XII. 6.

Cap. XXXIV. *Claritudinem Arsacidarum, contraque ignobilem Iberum,*
sercenario milite, disserebat. Mirum, Lipsio magis consentaneum senten-
iae visum differebat; quum hoc verbum lib. III. 12. et alibi valeat, ru-
zore differre, divulgare; alterum vero, sensu huic loco longe aptiore,
licitare, loqui, commemorare, ut iam vidimus ad Dict. Cretens. I. 3.
Ec, ut de plurimis unum exemplum adiungam, lib. I. 4. pauci bona li-
bertatis in cassum disserere . . pars multo maxima imminentis dominos va-
nus rumoribus differebant. Consule etiam infra ad cap. 49.

Cap. XXXV. *Cum . . contis gladiisque ruderent, modo equestris prae-*
re more frontis et tergi vices, aliquando . . pulsu armorum pellerent, pel-
lentur. Legendum videri posset e. p. more per frontis et tergi vices,
ist in his frontis et tergi vices, subaudiendum potius esset cum Acidalio
vices essent. Hist. IV. 27. Inde scelerum ac suppliciorum vices, et mixtus
sequio furor. Et licet ellipsis ista hic quidem durior sit, haud deerunt
amen attento Taciti lectori geminae asperitatis exempla. Vide quae ad
b. I. 64. lib. II. 15. Hist. I. 88. lib. II. 19. infra ad cap. 43. et alibi.

Ibidem: *Fama tamen occisi falso credita exterruit Parthos, victoriām-*
te concessere. Frustra Lips. falso dedita vel didita. Seneca Octav. 273.

Quae fama modo venit ad aures,
Utinam falso credita, perdat,
Frustra toties iactata, fidem.

Ita nec sollicitandus locus ille Hist. IV. 34. *Ac forte Civitis leper qui prostratus: credita per utrumque exercitum fama, vulneratum aut interficatum, immane quantum suis pavoris . . indidit.* Addatur lib. III. Ann. 44. cuncta, ut mos famae, in maius credita. Sic *credula fama*, Hist. I. 34. Et errorum Lipsii, cum Gronovio, vidit iam Ernestius. *False credet, ut falso suspicere apud Lactant.* II. 5. 33.

Cap. XXXVI. *Mox Artabanus tota mole regni ultum iit.* Ita Flora III. 5. 14. tota regni sui mole in Asiam rursus mari, terra, fluminibus veniebat.

Cap. XLIII. *Ac si statim interiora . . petivisset, oppresa exanimatum dubitatio, et omnes in unum cedebant.* Freinshemio rectius forsitan fore videbatur *opp. cunct. dubitatione, omnes in u.* Mollior aliquam ista foret ratio, sed omissio verbi erat post *oppressa*, Taciti stilo plene consentanea. Livius XLIV. 4. *maioribusque copiis atque infestius concussum, si loci satis fuisset.* Sallust. lug. cap. LIII. *Et paene imprudentis admissum facinus miserabile, ni utrimque praemissi equites rem explorarent.* Repete quae ad cap. 35. et ad Hist. II. 17.

Cap. XLIV. *Quo ambiguos illiceret, pramenti firmarentur.* Iustinus XXXI. 6. *civitates socias confirmabat, dubias illiciebat.*

Cap. XLV. *Qui gratiam C. Caesaris nunquam sibi neglectam seruit in dies sovebat, impuleratque, post mortem Claudiae . . uxorem suam Enniam immittendo, amore iuvenem inlicere.* Si iuxta hanc interpunctionem immittendo cum accusativo *Enniam construas*, sensus esse debet . . *impuleratque* (illum, seu concitaverat, incenderat, libidine nempe ac spes adipiscendae dominationis) quando post mortem Claudiae uxorem Enniam immittiebat (subornabat) ad iuvenem amore inliendum. *Impellendi* verbo sic utitur auctor lib. I. 16. *Is imperitos animos . . impellere paulatin nocturnis conloquiis, aut etc.* Hist. II. 75. *facilius universos impelli, quam singulos vitori.* Et infinitivus *illicere* illis similis, quos observavit Hesiodus ad Ovid. Metam. V. 660. Sed longe mihi fit verisimilius, emendarum hoc modo distinctionem, *impuleratque p. m. C. . . uxorem suam Enniam, immittendo amore iuvenem inlicere.* *Immittere amorem dixit, nescit Seneca Herc.* Oetaeo 550.

Nunc nunc sagittam prome, qua etc.

Immitte amorem: vincat exempla omnia.

Amare dicat coniugem.

Soletque ita verbum *impellere* cum insin. construi, ut hic *impulerat u. i. a. i. inlicere*, i. e. i. u. ut i. a. i. inliceret. lib. XIII. 19. *Paridem . . impulit, ire propere crimenque atrociter deferre.* lib. XIV. 60. *quandam . . impulit, servilem ei amorem obiicere.* Sic Iustin. II. 12. 21. et alibi.

Cap. XLVI. *Sed gravescente valetudine, nihil e libidinibus omittenda in patientia firmitudinem simulans.* In patientia firmitudinem simulans h. e. simulans se obduruisse in patientia, ut phrasi utar Tullii in Verr. V. 13. qui sic quoque dixit *firmum in sententia, pro Balbo cap. XXVII.* Haec dicti huius mentem non adsecuti viri docti, pro in patientia, impatiens unus, alter *intemperantia* scribendum putabant.

Cap. XLVIII. *Et eaedem poenae in L. Balbum decernuntur.* Id quod

dem & laetantibus, quia Balbus. Acidalius deletum volebat & ante laetantibus, ut dicantur haec poenae laetantibus fuisse, i. e. gratae in alios. Sed ita potius *omnibus laetantibus* aut aliquo tali modo scripsisset Noster; et nihil hac in re absonum, si etiam a senatoribus laetantibus haec poenae decretae fuerint, ut iam quoque iudicavit Ern. Posses etiam cogitare . . decernuntur: et quidem a l. vel *idque quidem a l.* Sed altero modo rursum lib. XIV. 6. *Testamentum A. requiri, bonaque obsignari iubet.* Id tantum non per simulationem. (scil. fiebat vel agebat.) Hist. III. 63. *miles transiturus in partes, id quoque non sine dedecore (faciebat) sed sub signis vexillisque in subiectos Narniae campos descendere etc.* Cicero de Divin. I. 16. *Nam ut nunc extis (quamquam id ipsum aliquanto minus, quam olim) sic tunc avibus magnae res impetriri solebant.* pro Client. cap. V. primo, neque id ipsum diu . . in illa cupiditate continebatur. Confer quae ad lib. XVI. 20.

Cap. XLIX. *Quamquam genua patrum advolveretur.* Dictio haec Salustii Fragm. VI. 20. et *advolvere genua pro genibus*, dixit etiam Noster lib. I. 13. lib. XV. 71. et Hist. IV. 81.

Ibidem: *Quamquam . . luctum . . communem, et magis imbecillum tali super casu feminarum animum, aliisque in eundem dolorem moesta et miseranda diu ferret.* Friget plane illud *diu ferret*, pro diu referret, proloqueretur, omninoque de menda Lipsio concedo. Sed quod ille, suffragantibus aliis, legebat *miseranda differret*, i. e. dispergeret; ego vix dubito quin potius rescribendum sit, *miseranda dissenseret*. ut lib. IV. 50. *Dinis . . ponenda arma, unam afflictis id remedium, disserebat.* lib. V. 4. *disserebatque, brevibus momentis summa verti posse, dandumque etc.* lib. XII. 2. *Narcissus vetus matrimonium, familiam communem . . nihil in penatibus eius novum, disserebat.* lib. XIV. 13. *invitum Agrippinae nomen, et morte eius accensum populi favorem, disserunt.* Sic pluries Noster. Sic Livii IV. 57. passimque. Vide etiam supra ad cap. 34.

Cap. L. *Pavor hinc in omnes, et ceteri passim dispersi.* Sic lib. IV. 2. ut . . fiducia ipsis, in ceteros metus crearetur. cap. 59. *hinc metus in omnes et fuga eorum etc.* lib. XI. 8. *unde metus eius in ceteros.* Hist. I. 20. Nec remedium in ceteros, sed metus initium. Adi etiam, quae ad lib. XI. 6. et lib. XII. 25.

Cap. LI. *Pater ei (fuit) Nero, et utrumque origo gentis Claudioe, quamquam mater in . . Iuliam familiam . . transierit.* Ernestius haud dubie legendum ait transierat. quod illi nolle excidisse: ut enim cur perfectum in plusq. migraret, nulla plane ratio est, nihil cum sit illa temporum permutatione apud Nostrum aliquo usitatius; ita particulam *quamquam* cum subiunctivo construere amat Tacitus, ut lib. I. 24. lib. IV. 24. Et sic quoque Cicero Famil. IV. ep. 14. et XIII. ep. 68. pro Ligar. cap. VIII. et pluries.

Ibidem: *Morum quoque tempora illi diversa: egregium vita famaque, quoad privatus . . fuit: occultum ac subdolum fingendis virtutibus, donec G. ac D. superfuerit.* Improprae ita de tempore, die, anno, aestate etc. dici solent, quae convenienter hominibus ipsis, aut rebus tunc contingentibus. ut *nox incustodita*, lib. II. 40. *nox minax et in scelus eruptura*,

lib. I. 28. *dies ploratibus inquietus*, lib. III. 4. Cicero pro Ligario cap. II.
Ergo haec duo tempora carent criminis: unum, cum est legatus proiectus;
alterum etc. Talia sunt *tempus sobrium, liberum, occupatum etc.* apud
 A. Victorem, Dictyn Cret. Ciceronem etc. Consule et notam ad lib. XIII.
 17. et Hist. I. 2. Durior tamen, quam in illis exemplis, ista ratio, *tempus illi occultum ac subdolum fingendis virtutibus:* et nisi haec constant
 librorum omnium scriptura esset, cum Pichena libens reponerem: *Egri-*
gius (sc. erat) vita famaque . . occultus ac subdolus etc. ut Hist. I. 49. ipsi
medium ingenium, magis extra via, quam cum virtutibus. Fames ne-
incuriosos, nec venditator (sc. erat.) Plura ad Justin. XXIII. 4.

Ibidem: *Postquam remoto pudore et metu, suo tantum ingenio uti-*
tur. Sic Curtius VIII. 8. Nam in ceteros, qui mihi permittunt uti inge-
meo, quam mitis sim, non ignoratis. Alia ad Sulp. Sever. H. S. II. 23.

L I B R O U N D E C I M O *

Cap. I. *Qui . . moneret Claudio, auri vim atque opes principibus*
infensas; praecipuum auctorem Asiaticum interficiendi Caesaris, non exi-
muisse. In MS. Flor. cauri (vel caveri) vim atque opes: et caveri v. a. o.
 ed. prima et aliae: Agr. caveret v. a. o. et Guelf. cavere v. a. o. quod
 Ernestio edendum visum est. *Vires et opes iungi quidem aliquodies a*
 Nostro, observamus ad Hist. II. 19. dubito autem an *vim atque opes.* Et
 ut hic *auri vim atque opes*, sic infra cap. 24. aurum et opes suas inferent
 potius, quam separati habeant. Hist. IV. 17. *penes quos aurum et opes,*
praecipuae bellorum causae. Malim igitur cum Lipsio et Pichena legere,
auri vim atque opes p. i.

Cap. II. *Quos pecunia et stupro in omni flagitio obstrictos argueret.*
In omni flagitio, quod vulgo minus recte intelligitur, valet, ubi flagitium
 qualecumque admittendum esset. Conf. Cicer. pro Caecina cap. III. Si
quis quod spopondit, qua in re verbo se uno obligavit, id non facit, ne-
turo iudicio . . condemnatur.

Cap. III. *Cum se honestius calliditate Tiberii . . peritulum dixisset,*
quam quod . . impudico Vitellii ore caderet. Quod, licet elegantius abit
 post quam, dubito tamen an tollere Gronovio, nolentibus libris, licuerit,
 et hic, et in loco isto Livii XXVI. 6. *Negue tam armati irrumpentibus*
Romanis resistebant, quam quod . . missilibus procul hostes arcebant. et
 Cicer. post Red. in S. cap. V. *piraticam ipse fecisset, ac minore quiden*
cum reip. detrimento, quam quod intra moenia nefarius hostis praedoque
versatus est, quo etc. Sic ubi coniunctio ut plerumque omitti solet, addi-
 dit illam Livius II. 34. *ipsos potius cultores agrorum fore, quam ut . .*
coli prohibeant. et lib. IV. 2. et se milites morituros potius, quam ut . .
tantum dedecoris admittant. Adde quod idem lib. XXXIV. 2. *quid enim*
aliud . . faciunt, quam quod . . legem abrogandam censem? in qua forma
simplici quam utitur lib. XLI. 28. cum Cicerone Tusc. I. 30. in Verr. V.

*) Act. Literar. Societ. Rheno-Traiect. Tom. IV. pag. 358 — 398. (Lugd.
 Bat. et Traiecti ad Rhen. 1803.)

22. et 39. pro Sulla cap. XII. pro S. Roscio cap. XXXVII. pro Caecina cap. III. Denique ita Florus I. 22. nec minus ille ferociter iniuriam armis vindicasset, nisi quod iam inferentem signa . . exarmavit. ubi quae-dam alia.

Cap. IV. *At causa necis ex eo, quod domum . . congressibus praedivissem.* Ex eo, quasi Tacito minus dignum foret, cum MSto Guelf. et quibusdam edd. delendum, non dixerim, quum sic quoque lib. I. 7. *Causa praecipua ex formidine, ne Germanicus etc. lib. XVI. 15.* Causa festinandi ex eo oriebatur, quod . . metum Neroni fecerat, ne etc. ubi Grutero, iterum turbanti, merito refragatur nuperus editor. Livius IV. 9. *quorum causa atque initium traditur ex certamine factionum ortum.* Cicero Philipp. VI. cap. 1. Causa . . Kal. Ian. de repub. primum refrendi fuit ex eo, quod XIII. Kal. Ian. senatus, me auctore, decretiv.

Ibidem: *Tanquam vidisset Claudium etc. eaque imagine gravitatem annonae dixisset.* Rhenanus pro dixisset legebat praedixisset, vel significari dixisset. Posset etiam conjectari eamque imaginem gravitatem ad annonae duxisset, vel traxisset. Sed dixisset notat praedixisset. ut Ovid. Epist. V. 33.

Illa dies fatum miserae mihi dixit.
cum nota Heinsii. Cicero de Divin. I. 40. et signis admoniti futura dicebant. ubi alia exempla nos. Dares Phryg. Excid. Troi. cap. VIII. *Cassandra . . dicere coepit, quae Trojanis futura essent, si etc.* Vide et Ernestium.

Cap. V. *Nam cuncta legum et magistratum munia in se trahens princeps, materiam praedandi patefecerat.* Lipsio vocem munia iniuria expellenti dudum opposueramus geminum locum lib. I. 2. ab erud. Ernestio iam dextre allatum, addideram etiam Hist. IV. 39. *redit urbi sua forma legesque et munia magistratum.*

Cap. VI. *Qui famam in posteros praemia eloquentiae cogitarissent pulcherrima.* Quod ad posteros Livius in his I. 36. ut esset ad posteros miraculi eius monumentum; idem ferme in posteros dixit Noster. Ita et lib. VI. 46. quippe illi non perinde curae gratia praesentium, quam in posteros ambitio. lib. I. 8. *principes civitatis (heredes) scripserat . . iactantia gloriaque ad posteros.*

Cap. VII. *Omitti curas familiaris, ut quis se alienis negotiis intendat.* Bene intendat, inquit Acid., etiam omisso se. Quid si tamen, addit, illo retento, pro intendat legas impendat? Sic sane scribere potuit auctor. ut lib. XII. 65. ut vitam usui eius impenderet. Sulp. Severus Dial. I. 1. ut me huius Sulpicii mei desiderio verbosius impenderem. Salvian. Gub. Dei, Praefat. non satis considerantes, quam probabilibus materiis se impenderent. Prudentius Peristeph. II. 20.

*Nam morte mortem diruit,
Ac semet impendit sibi.*

et ibid. hymn. X. 789.

Impende te ipsi, cuius ortus munere es.

Bene in datorem quod dedit resuleris.

Sic enim malim, quam ut vulgo Impendere. Etiam absque se legi posset

intendat scil. eas (curas.) vide Bentleium ad Horat. II. epist. I. 216. Sed librorum consensu satis vindicatur se a. n. intendat, i. e. a. n. intentus sit. ut intentum esse negotiis dixit Sallust. Catil. cap. II. 9. et LIV. 4. et Jugurth. cap. LXXXIX. 2. Quinctil. I. 5. acriter se in illud tenue discrimen grammaticus intendat. et lib. IV. 4. ut sit haec commonitio indicia, quo se ad quaestionem acris intendat.

Ibidem: *Exercendo agros.* Sic praeter Virgil. et Colum. a V. D. allatos, Iustinus II. 2. 3. et XLIH. 3. 5. Plinius VII. ep. 18. ubi alii interpres, uti etiam ad Boëtium Cons. V. 1. Adi quoque Barthium Adv. XXXV. 21.

Ibidem: *Quem (modum) egressi repetundarum tenerentur.* I. e. res foret. Cicero de Leg. III. 13. *Quis non frangeret eorum libidines, nisi illi ipsi, qui eas frangere deberent, cupiditatis eiusdem tenerentur.* quod merito ibi contra Manut. defenditur.

Cap. VIII. *Quem . . ad praesentiam Caesaris vectum memoravi. Ad præs. Caesaris vectum,* i. e. ad Caesarem, vel auctum, ut coram Caesare sisteretur. Gregor. Turon. H. Franc. IV. 26. *postquam . . portu ingressus, regis praesentiam adiit.* cap. 34. *cum ad praesentiam iam dicti principis properassent.* Sic passim ille. Mamtinus Genethl. cap. I. si quidem apud tanti praesentiam nominis hoc ipsum mihi maximum dicendi præmium videbatur ut dicerem. Augustin. Epist. XXXII. extr. *Filiū . . et si ad tuas caritatis praesentiam ipse non pergeret, statueram literis in manu tua tradere, consolandum.* Hanc igitur Taciti scripturam, quam etiam agnoscit MS. Guelf. cum edit. Puteolani, sollicitandam non puto, licet cum aliis MSS. et edd. iam editum sit ad p. C. vinctum.

Ibidem: *Qui necem fratri . . ac filio eius praeparaverat.* Gronovius cum Mureto scribit properaverat, quia vix Latine dici putat *necem cui praeparare*, neque eleganter esse necem cui parare. Posteriore tamen phrasi utitur Tacit. lib. XIV. 58. *Plauto parari necem, non perinde occultum fuit.* Ovid. A. Am. I. 73.

Quaque parare necem miseris patrilibus ausae,

Belides.

Atque ita apud Nostrum, Sallust. Phaedrum et alios *parare cui vim, dolum, perniciem etc.* Verbo aequipollente id *necem cui moliri* dicitur lib. XIII. 1. *iemand den dood brouwen.* Sed nec *praeparaverat* plane damnandum, quoniam hoc compositum, uti et alia eiusmodi, haud raro tantum non idem, quod simplex, valet. Orosius VII. 5. *quanta multitudo hominum praeparatam mortem evaserit.* vide lib. VI. 1. pag. 420. Capitolin. in Pertin. cap. X. *Sed Pertinaci factio praeparata est per Laetum.* Ambrosius de Paradiso cap. II. *nempe diabolo auctore neces videntur iustis hominibus praeparari, exercere quoque parricidia filiorum etc.* Hegesip. II. 6. *sive quia Iudeis ob gravia. sacrilegia . . ultimum excidium praeparabatur.* et cap. 5. *quod a Romanis discedere et conciliabulum sibi quaerere praeparavissent.* Prudentius Perist. X. 48.

Armis profanus praeparabat impiis

Allaris aram funditus pessum dare.

Sic praeparare insidias, Livius XXIX. 33. et Solinus Polyb. cap. XXXVIII.

et XLV. classem, Dict. Cret. I. 18. et Sueton. Ner. cap. XLVII. **professionem**, idem Tiber. cap. XXXVIII. **coelos**, Ruffin. H. Eccl. I. 1.

Cap. IX. *Tunc . . causus Mithridati datus est occupandi Armeniam, vi militis Romani ad excienda castellarum ardua, simul Ibero exercitu campos persultante.* Sallust. lug. cap. XXV. maxime sperans, diducta manus hostium aut vi aut dolis sese casum victoriae inventorum. cum nota Cortii. In his vi militis R. Ernestius subaudiebat conversa, aut aliud quid, quod lateat in sequente persultante. Sed nihil hic invenustam talem syllēpsim agnoscere cogit: pendetque haud dubie ablativus ita a praecedentibus, ut si plenius esset . . o. A. *idque vi militis R.* (vel qua praeditus miles R. erat) *ad exc. c. a. lib. I. 1. Inde consilium mihi pauca de Augusto et extrema tradere; mox Tiberii principatum et cetera;* (*idque*) *sine ira et studio, quorum etc. lib. II. 64. mox Rhescuporis egredi fines, vertere in se Cotyi data, et resistenti vim facere;* (*idque*) *cunctanter sub Augusto, quem . . metuebat. enimvero etc. lib. IV. 31. At P. Suilium . . amovendum in insulam censuit;* (*idque*) *tanta contentione animi, ut etc. sic XV. 55. extr. lib. III. 4. Illic . . concidisse remp., nihil spei reliquum clamitabant;* (*idque*) *promtius apertiusque, quam ut meminisse imperitantium crederes.* Hist. I. 24. *quam . . largitionem Otho . . intendebat; adeo animosus corruptor, ut C. Proculo . . agrum sua pecunia emtum dono dederit:* (*idque, vel quod siebat*) *per socordiam praefecti, quem nota pariter et occulta fallebant.* ubi rursum aliquantum haerebat V. D. lib. II. 64. *Longum interfectori visum: in itinere . . ingulavit:* (*idque*) *magna cum invidia novi principis, cuius etc. lib. IV. 28. Nec quievere Ubii quo minus præadas e Germania peterent:* (*idque*) *primo impune: dein circumventi sunt etc. et cap. 81. quidam genua eius advolvitur, remedium caecitatis exposens gemitu:* (*idque*) *monitu Serapidiis dei, quem etc. Iterum Ann. III. 24. nec nisi Tiberio imperante, deprecari Senatum ac Principes ausus est;* (*idque, vel adiutus, fretus*) *M. Silani fratriis potentia, qui per etc. quem locum ad talem ferme ablativum illustrandum adduxi in lib. IV. 12.*

Cap. X. *Exin validissimas praefecturas invasit: et recuperare Armeniam, ni Vibio Marso . . cohibus foret.* Sic cum Rhenano Gronovius et Salinerius ex Budensi MS. legunt et recuperare intelligent recuperabat. Quia tamen minus usitatus eiusmodi infinitivus ante *ni*, Ernestius credebat petius scriendum recuperabat, aut excidisse verbum. Posset item conicere . . invasit, ut recuperaret *A.* et sic commode sequitur, *ni Vibio* etc. vide ad lib. IV. 64. Venetae autem editionis scripturas recuperare Armeniam parabat, favet Guelf. Cod. r. *A. parebat.* Atque ita Hist. III. 48. *Iamque castra legionum excindere parabant, ni Mucianus sextam legionem opposuisset etc. lib. IV. 36. Eudem in Voculam parabantur, ni servi habitu . . evasisset.* Ann. I. 24. *Quin . . inter se . . ferrum parabant . . ni miles . . minas interiecerisset.* MS. Flor. et ed. prima r. *A. habebat,* i. e. recuperaturus erat Armeniam; quod amplecterer, si hic usus verbi, apud Lactantium eiusque aequales obvius, antiquioribus satis frequens esset: ideoque mallem r. *A. avebat.*

Ibidem: Ingens gloria atque eo ferocior. Sic M. Germ. cap. XXXVII.

parva nunc civitas, sed gloria ingens. Plinius Pan. cap. X. *Ita ille . . in-*
gens gloria, ingens fama . . te terris reliquit.

Ibidem: *Venetionique intentum interfecere, primam intra iacentiam,*
sed claritudine paucos inter senum regum, si perinde. Formula elegans
inter paucos senum regum, offendere non debuit Muretum, conjectantem,
paucis inferiorem regum. lib. XVI. 18. *dein . . inter paucos familiarium*
Neroni adiutus est. Livius XXIII. 44. *memorabilisque (pugna) inter paucas*
fuisse, ni . . imber diremisset pugnantes. et lib. XXXVIII. 15. *Cum ea re*
animos facit, tum . . situs inter paucas munitae urbis. Curtius III. 11.
armis et robore corporis multum super ceteros eminens, animo vero et pi-
tate in paucissimis. adde lib. V. 5. et lib. VI. 8. Ruffinus H. Eccl. VI.
16. de *raris religiosa semina.* Sic Graece dicitur *ἐν ὄλυοις*, observante
Celeb. Hemsterhusio ad Lucian. in Somnio cap. 2.

Ibidem: *Quidam ad Meherdatem, prolem Phrakatis, obsidio nobis da-*
tum. Raritas huius usus vocis *obsidium* suspicione mihi movet, legen-
dum obsidem nobis datum. ut lib. XII. 10. ideo *regum obsides liberos dari,*
ut domestici etc. lib. I. 44. *rediret legionum alumnus, neve obses Gallis*
traderetur.

Cap. XII. *Quo minus strueret crimina et accusatores.* Sic lib. XII.
22. *moltur crimina et accusatorem, qui obiiceret etc.* confer lib. II. 74.
qui crimina et accusationem, tanquam adversus receptos iam reos instrue-
bant. cum not. Gronovii.

Ibidem: *Illa . . multo comitatu ventitare domum. Domum sc. eius.*
ut lib. IV. 68. ac iam ultro quaerere Sabinus Latiarem, ventitare domum,
dolores suos quasi ad fidissimum deferre.

Cap. XV. *Sed benignitati Deum gratiam referandam, ne ritus sacro-*
rum . . per prospera obliterarentur. Optime vidit Gron. haec *ne ritus*
sacrorum etc. praecedentibus sic adhaerere, quasi legeremus hanc vel
sic gratiam ref. ne ritus vel gratiam referandam ritibus . . non obliteran-
dia. Durior ille quidem, sed optimo cuique satis familiaris usus coniunctionum
ut et ne. lib. III. 62. *fidem atque virtutem Magnatum decorare,*
uti Diana Leucophryna perfugium inviolabile foret. lib. IV. 38. *qui sati*
superque memoriae meae tribuent, ut maioribus meis dignum (me) . . cre-
dant. quod immerito sollicitari diximus. lib. XIII. 13. *primas adolescentis*
cupidines velaverat, praebueratque (suum) nomen, ut quae princeps furtim
mulierculae tribuebat, ille palam largiretur. Sallust. Iug. cap. XIV. *quod in*
familia nostra fuit, praestitit, uti in omnibus bellis vobis adasset. Vel-
lei. II. 15. *id maiores . . diligenter vitaverant, ut cives . . in Italiam . .*
revocaverint. ad quae duo loca, ut et alibi, plura.

Cap. XVIII. *Ne quis agmine decederet, nec pugnam nisi iussus inire.*
Pro nec pugnam nisi iussus inire, Gruterus e quodam MS. legit ne quis
nisi iussus inire, subauditio agmen. Sed hoc si voluisset auctor, tali aliquo modo potius scripisset, *ne quis nisi iussus agmine decederet aut ini-*
ret. In altera autem haud dubiae integratatis lectione immerito culpat hic criticus, quod iniussu imperatoris pugnam inire eiusmodi delictum sit,
quod omni tempore ab omni duce fuerit castigatum; quasi hoc in de-
licto iniussu imperatoris ab agmine decedendi minus verum sit, aut non

illud aequa atque hoc ab his legionibus, quas veterem ad morem reducet Corbulo, negligi potuerit.

Ibidem: *Quae nimia, et incertum an falso iacta, vel aucta, originem tamen e severitate ducis traxere. Non sane fuit, cur Princeps immania legeret pro nimia, i. e. nimis severa, immoderata. ut lib. III. 65. ut . certatim exsurerent, foedaque et nimia censerent. lib. VI. 7. aut quae ipsis nimia et moesta fuerant, ne pari taedio lecturos adficerent, vererentur. lib. XII. 52. impotentiam muliebrem, nimiasque spes eius arguens. lib. XIII. 13. ut nimia nuper coercendo filio, ita rursum intemperanter demissa.*

Cap. XIX. Idem (nationi Frisiorum) *senatum, magistratus, leges imposuit: ac ne iussa exuerent, praesidium immunivit. scil. ibi, vel apud illos, de qua ellipsi ad Justin. VII. 1. et supra ad lib. I. 11. Rariore verbo immunire usus Hegesippus V. 36. dispositis omnibus usque ad fundamenta terrae, quae castra . . Herodes immuniverat. atque ita Freinsh. lib. IV. 49. obsidium coepit per praesidia, quae opportune immunierat. ubi vulgo iam muniebat.*

Cap. XXIV. *Ut non modo singuli viritim, sed terrae gentesque in nomen nostrum coalescerent. In Florent. et Agric. MS. ἀσυνθέτως, sed terrae, gentes in n. n. c. et sic passim Noster. Neque cum Heinsio tentaverim, sed integræ gentes in n. n. c. nam alibi ita iunguntur terrae gentesque. Cicero de Harusp. Resp. cap. IX. nec denique hoc ipso huius gentis ac terrae domestico nativoque sensu Italos . . superavimus.*

Ibidem: *Et quod hodie exemplis tuemur, inter exempla erit. Plinius H. Nat. XXVIII. 9. sunt inter exempla, qui assinum bibendo liberati sunt podagra chiragrave. Seneca Epist. XC VIII. Nos quoque aliquid ipsis faciamus animose: simus inter exempla. Solinus Polyh. cap. IV. Pomponium . . nunquam ructasse, habetur inter exempla. Similiter in exemplis esse dixit Plinius H. N. lib. II. 100.*

Cap. XXV. *Laetaque haec in remp. munia multo gaudio Censoris inibantur. Laeta in remp. ut lib. XII. 8. veniam exsili pro A. Seneca . . impetrat, laetum in publicum rata etc. lib. VI. 22. ideo creberrime et tristia in bonos, laeta apud deteriores esse. et cap. 45. milles sestertium ea munificentia conlocatum, tanto acceptius in vulgum, quanto etc. et sic saepe in vulgus, pro vulgo, (in dativo) respectu vulgi. lib. III. 24. ut validia divo Augusto in remp. fortuna, ita domi improspera fuit etc. quo loco non tentandum in repub. lib. II. 47. asperrima in Sardianos lues plurimum in eosdem misericordiae traxit. Mor. German. cap. XXI. recipitur satisfactionem universa domus, utiliter in publicum, quia periculosiores sunt inimicitiae iuxta libertatem. Sulp. Sever. H. S. I. 38. multaque, in domum familiamque eius execranda acciderunt. Huc etiam refer, quae ad lib. I. 75. lib. VI. 24. et alibi.*

Ibidem: *Isque illi fatis inscitiae erga domum suam fuit. Noli cum Acidalio conjectare circa domum: eiusdem enim usus particula erga. lib. IV. 20. Ea primo Tiberio erga pecuniam alienam diligentia fuit. aliaque addideram exempla, quae nunc leguntur in Indice. Ammianus XVI. 10. fama . . erga haec explicanda quae Romae sunt, obsolescit. Cicero Att. VIII. ep. 3. Cum merita Pompeii summa erga salutem meas etc. de Pro-*

vinciis Cons. cap. I. *virum . . in universam remp. tum etiam erga meam salutem fide ac benivolentia singulari.* Orosius V. 6. *Sicilia . . insula et numquam erga statum suum iuris idonei.* Hegesipp. I. 36. *quod studium erga cultum adolescentis haberet.* Salvian. adv. Avar. IV. pag. 23. *Si enim erga Dei cultum . . futurus est vigens.* Augustin. C. Dei XIX. 23. *quae dedecora erga deorum obsequium in theatralibus agebantur.* Epist. CCII. . . *continentia praedicetur et erga coniugale vinculum fides.* Vulg. II. Macchab. IV. 49. *erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt.* vide cap. XI. 13. Ambrosium de Cain et Abel lib. II. 6.

Cap. XXVI. *abrumpti dissimulationem etiam ipse Silvius, sive fatus recordia, an imminentium periculorum remedium ipsa pericula ratus, urgebat.* Acidalium particulam sive delentem, recte Erudit. Thomasius in lib. Tursellini redarguit gemino isto exemplo lib. XIV. 59. quod nunc àxḡst̄t̄as Ernestii non subterfugisse video. Adde, sis, nostra observata ad Iustinum XXXII. 1. et Auctor. de C. Corr. Eloq. cap. V. *Abrumpti dissimulationem . . urgebat.* ut luvencus Hist. Eccl. III. 61. urget Iocannus caput a cervice revelli. et vs. 649. *tum debita fortius urget Persolvi.*

Ibidem: *Ne Silvius summa adeptus sperneret adulteram.* Licet non plane spernam, quod praetulit Rhenanus ex Bud. MS. (cui etiam Guelf. concinuit) *summā adeptus;* aliorum tamen consensui in alteram scripturam potius obtemperandum existimo. lib. XII. 42. *nondum tamen summa moliri A. audebat.* Histor. II. 82. *egregios viros et mox summa adeptos.* Livius XXXV. 42. *si summa petantur, et dantem et accipientem praegettura.* Pacatus Pan. cap. XXI. *ne statim summa captemus.* Cassiodorus Var. I. 4. *hic est enim probatae conscientiae fructus, ut quamvis summa poterit adipisci, iudicetur tamen ab hominibus plus mereri.* Ammian. XVI. 6. *circumlatrabat Arbationem invidia, velut summa mox adepturum, decora cultus imperatorii praestruxisse.* Auctor de Caussis Corr. Eloq. cap. X. *quod . . errare maris et summa adepturus, in levioribus subsistit.* Vellei. II. 76. *qui natus obsecrissimis initiis, parum habebat summa accepisse, et proximus a Caesare esse.* ubi alia.

Ibidem: *Nomen tamen matrimonii concupivit, ob magnitudinem infamiae, cuius apud prodigos novissima voluptas est.* Prodigii Ernestio sunt famae prodigi: sed nonne potius voluptatibus et luxuriae dediti, suae alienaeque fortunae pudicitiaeque prodigi, ut loquitur Vellei. II. 48.?

Cap. XXVIII. *Sed in eo discrimen verti, si defensio.* Ita Livius VIII. 27. *discrimen projecto rerum suarum in bello Samnitium eventuque eius verti.*

Cap. XXXI. *Quibus fatentibus, tum certatim ceteri circumstrepunt, iret in castra.* Fallitur Ernest. cum nullo modo ferri hic posse ait particulam *tum,* ideoque iam substitui debere putat. Livius III. 19. *Pace parta, instare tum tribuni Patribus, ut etc.* lib. XXII. 11. *Ita rebus divinis peractis, tum de bello . . retulit.* vide Tursell. de Partic. Facile ceteroquin rescribi potest, *eum certatim c. c. ut Hist. II. 44. vallum ingressus clamore seditionis et fugacium circumstrepitur.*

Ibidem: *Satis constat, eo pavore offusum Claudium, ut identidem interrogaret.* Agric. MS. non male, *eo favoris effusum.* ut alibi apud No-

strum, in amorem, in adulationem effusus. Sed nequaquam deserenda est reliquorum librorum scriptura, licet amicus Ryckii coniceret, *eo pavore suffusum*, aliasque V. D. (in R. Steph. Thesauro v. *offusus*) *eo pavore effusum*. Quamvis enim proprie ac saepius dicitur *offunditur miki pavor, metus* etc. (vide supra cap. 20. et alibi) dici tamen etiam potest, *offundor pavore, metu* etc. et *offundit me pavor, metus* etc. Paremque constructiois differentiam in verbis *obtendi, obduci, obdi, adspergi, circumfundi, circumdari, praetexi* aliisque animadverti innumeris apud Latinos licet. Valerius Max. II. 7. 6. *Nam oculos tuos certum scio, clarissima in luce tenebris offusos, ingens animi opus iutueri nequivisse.* i. e. quibus tenebrae offusae sunt, ut loquitur lib. VII. 3. 9. Cicero de Fin. III. 14. *ut enim obscuratur et offunditur luce solis lumen lucernae* etc. Seneca de Ira II. 35. *iram figuremus . . offusam multa caligine, incursitatem, vastantem* etc. ubi frustra *offusa* malebat V. D. in Steph. Thesauro v. *incursito*. Lactant. VII. 24. *Tunc auferentur a mundo tenebrae illae, quibus offundetur* etc. vide de Ira Dei cap. I. 5. Obsequens de Prodig. cap. CXXIV. *Cum . . offundente (scil. eos) nimborum caligine prohibentur transire.* ubi Heins. volebat *offundente se n. c. sine causa quidem sotica*. Confer notata ad lib. III. 54.

Ibidem: *Valentem . . interrogantibus quid adspiceret, respondisse tempestatem ab Ostia atrocem: sive cooperat ea species, seu forte lapsa vox in praesagium vertit.* Ernest. sive cooperat sic intelligit, ut subaudiatur *animus eius*. Ego mallem *sive cooperat ea species*, i. e. exorta erat. Sed ambigo.

Cap. XXXII. *Non rumor interea, sed undique nuntii incedunt, qui . . afferrant.* Freinshemio videbatur legendum *incident*: sed non posterendum alterum. lib. I. 5. *quippe rumor incesserat . . Augustum . . Planasiam vectum* etc. lib. VI. 23. *quia rumor incedebat, fore ut . . conciliaretur Caesar.* sic lib. II. 55. extr. Hist. IV. 54. incesseratque *fama, primores* etc. confer ad lib. XIV. 22. et lib. XV. 27.

Cap. XXXIII. *Ac ne . . ad poenitentiam a L. Vitellio . . mutaretur.* MS. Guelf. *invitaretur, pro mutaretur, quod tamen placuit Tacito etiam lib. VI. 36. Hist. IV. 37. et alibi. Mutari ad misericordiam,* Livius XXIV. 26. *ad vera, Noster Hist. V. 13. ad bona,* Rufini. H. Eccl. IV. 15.

Cap. XXXIV. *Et iam erat in aspectu M. clamitabatque, audiret . . matrem;* cum *obstreperef accusator.* Nil sane cogit rescribi *cum obstrepare a.* licet infinitivi illius usus sit legitimus, ut in vindicando Lactantio M. Persec. cap. XVII. pluribus ostendimus. Erratque Freinshemius, quod negat particulam *cum*, in hoc orationis nexu, cum imperfecto subiunctivi construi. lib. XII. 68. *votaque pro incolumitate principis . . nuncupabant;* cum *iam exanimis vestibus et fomentis obtigeretur, dum res* etc. lib. XIV. 64. *Paucis dehinc interieqtis diebus mori iubetur;* cum *iam viduam se . . testaretur* etc. lib. XVI. 5. *quique . . advenerant, neque adspectum illum tolerare, neque labori inkonesto sufficere;* cum *manibus necis fatiscerent, turbarent gnares* etc. Hist. I. 39. *Iam Marius Celsus haud laeta retulerat;* cum *alii in palatum ire . . plerique rostra occupanda censerent.* lib. II. 52. *convitii . . initium caedis quaerebant;* cum *alius insuper metus senatoribus instaret,* ne etc. Ita Cicero pro Cuentio

cap. IX. *dies nondum decem intercesserant, cum ille alter filius infans necaretur.* in Verr. V. 54. *Itaque . . concidit; cum illi nihilominus iacenti latera tunderentur etc. et infinita alibi exempla istiusmodi.*

Cap. XXXVI. *Sponte an coactus tam magna peccavisset, nihil refert.* Quod Oxon. habet *tam magna patravisset, se non spernere declarat Ernestius.* Praeferendum certe non est. lib. XV. 21. Plura *saepe* peccantur, *dum demeremur etc.* Livius XXVI. 12. *quia maiora in defectione deliquerant, quam quibus ingnosci possent.* Lactant. III. 9. *Videmus, in tribus verbis quot et quanta peccaverit.* Vulg. II. Paralipom. cap. XXXIII. 23. *et multo maiora deliquerit.* Cicero de Amic. cap. XII. *ne existimant ita se alligatos, ut ab amicis magna aliqua in tempore. peccantibus non discedant.* Sic enim illuc legendum videtur potius, quam *magna aliqua re in tempore p.* Idem peccare *eadem, multa etc.* alibi dixit.

Cap. XXXVII. *Denunciatque centurionibus et tribuno, qui aderant, exequi caudem: ita imperatorem iubere.* Exequi pro ut exsequantur. Hegesipp. I. 14. denunciat Scaurus Hyrcano regique Arabiae discedere ab obsidione. adde quae ad lib. XV. 25.

Ibidem: *Cum impetu venientium pulsae fore.* Frustra Heinsius irruentium, quoniam *venire* sic passim valet irruere vel, *cum impetu venire.* V. Agric. cap. XXXVII. *ni equitum alas . . venientibus opposuerit, quantoque ferocius accurrerent, tanto acrius pulsos in fugam direxerit.* Adi quae Burmann. et Duker. ad Phaedri Fab. XXI. et Flori III. 8. Nisque porro cum viro laudato *impulse rescribi opus est pro pulsac.* Terent. Adelph. V. 3. 2. *quisnam a me pepulit tam graviter fore?* Nos teger deur aanbonzen. confer ad Hist. III. 25.

Cap. XXXVIII. *Ictu tribuni transfigitur.* Lipsius malebat *transfigitur, ut gladio, ferro transigere* lib. II. 68. et lib. XIV. 9. et 37. Sed absque libris nihil movendum. Dictys Cret. IV. 11. *Quo . . procurrens adversus hostem, per utrumque latus geminato ictu transfigit.* Sic Livius aliique.

LIBRO DUODECIMO

Cap. I. *Suam quaeque nobilitatem, formam, opes contendere, ac digna tanto matrimonio ostentare.* Recte Flor. et Guelf. codex cum ed. Puteolani aliorumque, ac *dignam tanto m. o.* dixi ad lib. I. 35. Pro altero tamen lib. XIII. 46. *Illum animo et cultu magnificentem: ibi se summa fortuna digna visere.*

Cap. II. *Haudquam novercalibus odii usura in Britannicum et Octavianum.* Ex eo, quod habet regius et Agr. codex *visura Britannicum et O.* Heinsius, applaudentibus aliis, fingebat *nov. odii usura B. et O.* Ego vero vulgatae lectioni palmam incunctanter defero. Ovidius Trist. III. 8. extr.

*At quoniam semel est odio civiliter usus,
Mutato levior fit fuga nostra luco.*

Sic clementia uti in captos, Nepos Alcib. cap. V. nec immerito insolentia participii ursura faciebat, ut dubitaret Ernestius.

Cap. III. *Iuvenemque et alia clarum, insigni triumphalium et gladi-*

torii munera magnificentia protulerat ad studia vulgi. Damnare Pichena non debuit, quod edd. vett. cum MS. Guelf. exhibent *i. et alias clarum*; nam *alias* ita pro extra vel praeter illud, venit lib. XVI. 1. *aut reges Numidarum; et alias infensos, cupidine auri ad bellum accenderentur.* Nec multum differt in his Sulp. Severi Dial. III. 11. *Maximus Imperator, alias sane bonus, depravatus consilii sacerdotum etc.* Solin. Pol. LXV. pag. 192. *Est et Eale alias ut equus, cauda vero elephanti.* Prudent. Hamart. 363.

*Ut genuit David, alias pater optimus, unum
Crimen Abessalon.*

vide et Perizon. ad Sanct. Min. I. 17. Similis interdum usus *roū* *alioquin*. Hist. III. 32. ditem *alioquin coloniam, maiorum opum specie complebat.* Valer. Max. II. 2. fine: *quo tam salubri facto vir alioqui bellicis operibus excellens, Maximus cognominatus est.* Vide et in Frontin. Strat. I. 11. 10. observata. An vero sic uspiam apud Nostrum occurrat *etia*, vehementer dubito. Porro quia non in singulari *insigne triumphalium*, sed plur. *insignia*, dicere solet Tacitus, aut pleniū per *insignia t. legunt viri docti*, aut *insigni pro adiectivo habent, referuntque ad magnificentia.* Mihi, cum in suis libris legeret Lipsius, quod etiam in edit. prima exstat, *insignia triumphalium*, legendum forsitan in sequentibus videtur, vel *insignia triumphalium et g. m. magnificentia.* ut lib. II. 52. et *decrevere patres triumphalia insignia.*

Ibidem: *In animo principis, cui non iudicium, non odium erat, nisi induta et iussa.* Vaga nimis ac generalis significatio videtur vocis *indita*, ideoque cum Mureto et Acid. malim *indicta et iussa*. At sic erit, inquit V. D., tautologia. Non alia sane, quam quae auctori nostro perusitata, ut quibusdam exemplis iam monstravimus ad lib. IV. 35. Eiusdem generis sunt lib. XIV. 21. *sedes theatro . . . consurgeret et strueretur.* ubi glossematis loco ista et strueretur habere non debuit Ernest. Sic generari et nasci, Hist. I. 16. *emendata et correcta*, ibid. 37. *defendere, tueri, Mor.* Germ. cap. XIV. *connexa et cohaerentia*, cap. XVI. *vicit ac supergressa est*, V. Agr. cap. I. *fictum et compositum est*, cap. XL. *posteriori narratus et traditus*, cap. XLVI. *abiiit iam et transvectum est tempus*, Hist. II. 76. *verterat se transtuleratque*, lib. IV. 11. adde quae ad Ann. XV. 64. et Vit. Agric. cap. XLV.

Cap. IV. *Serere crimina in Silvanum.* Malebat cum MSto Rhenanus ferre c. i. S. non ego. Livius XXIV. 23. *nunc etiam infimae plebis homines* crimina serebant in *senatum optimatesque.* Sic *serere rumores, certamina, praelia*, apud Nostrum, Sallust. *aliros.* Adi etiam commentatores ad Silium VIII. 266. Nunc etiam *serere* placuit Ernestio.

Cap. V. *Summanque reip. agi.* Emendationi doctorum, *summam temp.* legentium, favet quidem quamvis obscuriuscule MS. Florentinus; sed nec alterum minus Latinum, ut luculente probavit Erud. Is. Valckenacrius ad Cicer. Famil. XIII. ep. 68. et Cl. Cortius ad eundem locum. Et sic *summa rerum, imperii, belli, expeditionis etc.* apud Tacitum certosque optimos. Consulas et hic Ernestium.

Cap. VI. *Statueretur imo documentum, quo uxorem Imperator acciperet.*

Nimis argute Pichena acciperet interpretatur, non arriperet sed acciperet, cum haud dubie simpliciter valeat duceret, sibi acquireret. ut lib. VI. 20. sub idem tempus . . Claudiā, M. Silani filiam, coniugio accepit. Hyg. Genes. VI. 2. acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerunt. Caenarius Homilia X. Et si virgo esse non potest, non ad hoc premitur, ut uxor non permittatur accipere. Sic Sulp. Sever. H. S. I. 8. 11. et 28. Pro quo cum Lipsio et Gron. legendum quomodo, nisi explicari forte possit ex quo, ad vel iuxta quod, ut hoc exemplo, Sallust. Catil. cap. LI. 36. eo signo, cap. XLIII. 1. ea imagine, lib. XI. 4.

Cap. X. Non se foederis ignaros, nec defectione a familia Aracardum venire, sed filium Vononis, nepotem Phrahatis, arcessere adversus dominationem Gotzaris. Incongruum puto, quod Rhenanus aliquis ex MSSc legunt accedere pro arcessere, quod iam ediderat Puteolanus, quoque adscito, verba haec sed filium etc. longe aptiore nexus subiiciuntur praecedentibus non se . . venire. Et friget hic plane filium V. accedere partibus filii V. accedere.

Cap. XI. Ut non dominationem et servos, sed rectorem et cives cogitaret. Meliori auctoritate legeres, ut non dominatorem et servos, sed rectorem et c. c. quamquam sine libris nihil attentaverim. Confer Iustin. XLII. 4. Sed Orodes plus hostem, quam fratrem cogitans, in complicito suo trucidari eum iussit. et lib. XIX. 2. ut hoc metu ita in bello imperia cogitarent, ut domi iudicia legesque respicerent. ubi vide.

Ibidem: Clementiamque ac iustitiam, quanto ignara barbaris, tanto tolerantiora capesseret. Nimis insolens illud tolerantiora, vixque dubito quia tolerantiora dederit Tacitus, ut intolerans pro intolerabili, est lib. III. 45. et lib. XI. 10. nec non, ut notat Gronov. Obs. I. 14. apud Gell. XIX. 7. et Flor. IV. 12. 36. ubi lege quoque Dukerum. Adde quae de talibus adiectivis Drakenborchius ad Siliū II. 98. et nos ad Hist. L. 34. Tolerantiora dixit, quasi praecessisset clementia et iusta imperia.

Cap. XIII. Exin nivibus et montibus fessi. Metonymia elegans V. Agric. cap. XXXIII. cum vos paludes montesve et flumina fatigarent. Cicero pro Plancio cap. X. quod fessum inedia fluctibusque recrearent. II. Catil. cap. X. quo autem pacto illi Apenninum atque illas pruinas ac nives perferent? Plinius IV. ep. 11. se comitium et virgas pati nolle.

Cap. XV. Relictos in novo regno Cotyn iuventa rudem. Cave amico Ryckii credas legendum iuventae rudem. Lib. III. 8. incallidus aliqui et facilis iuventa. lib. IV. 23. Iuba filio iuventa incuriosus. Hist. IV. 68. ipse ac iuventa properus. Hegesipp. V. 19. filius . . iuventa alacris. cap. 20. Titus . . audex iuventa.

Cap. XVI. Ac ni nox praelium diremisset, copta patrataque extingnatio eundem intra diem foret. Sallust. lug. cap. XXI. 2. et ni multitudo togatorum fuisset . . uno die inter duos reges coeptum atque patratum bellum foret.

Cap. XVII. Postero misere legatos, veniam liberis corporibus orantes servitii decem millia offerebant. Quod adspersati sunt victores, quia trucidare deditos saevum, tantam multitudinem custodia cingere arduum: et

belli potius iure caderent. Datumque militibus, qui scalis evaserant, signum caedis. Excidio Upsensium metus ceteris inectus. An ideo victores oblata Upsensium aspernabantur, quia illos, si se dederent, saevum, tantamque multitudinem custodia cingere arduum nimis esset? Nugae merae. Tu mecum sic distingue ac lege: Quod aspernati sunt victores. Quia trucidare deditos saevum, tantam multitudinem custodia cingere arduum, ut bellum potius iure caderent, datum militibus . . signum caedis. Saepe coniunctio quia sic inchoat periodum, pro quia autem, vel et quia, ut observavit ad Sallust. Iug. 65. Wassius, et Cortius ad eiusdem Catil. cap. XVIII. 8. quae tamen forma criticis aliquoties cum librariis erroris causa fuit. confer ad lib. II. 34. Sic lib. XIII. 48. Cunque etc. C. Cassius adhibendo remedio delectus. Quia severitatem eius non tolerabant, precante ipso ad Scribonios fratres ea cura transfertur. Hist. V. 15. minor tamen quam pro tumultu caedes. quia non ausi egredi paludem Germani, in castra rediere. Livius VII. 17. et . . populi iussu triumpfavit. Quia alter Fabius bello retinebatur, res ad interregnunum reddit. lib. III. 47. Quem decreto sermonem prae-tenderit, forsitan aliquem verum auctores antiqui tradiderint. Quia nusquam ullum . . verisimilem invenio, id quod constat nudum videtur proponendum. Sic lib. XXXVIII. 28. Florus I. 1. Itaque matrimonia a finitimis petita. Quia non impetrabantur, manu capti sunt. Hegesipp. III. 16. Hortabatur armigerum suum dicens, percutie me, ne . . illudant me. Quia armiger timuit, ipse se gladio transverberavit. Nepos. Eum. cap. VII. Itaque . . bellum adv. Antigonum comparavit. Quid una erant Macedones complures . . invidiam verens etc. ubi autem iniiciendum merito negabat Bosius. S. Severus H. S. II. 23. Rex petit pacem. quia infido ingenio male uus, perfidiam conse-cutu ulti. quem locum frustra sollicitant. Adde quae in Histor. I. 13.

Cap. XVIII. Ad Eunonem convertit, propriis odiis infensum, et recens coniuncta nobiscum amicitia validum. Recte monuerunt, sensu flagitante legendum p. odiis nullis infensum, aut potius cum MS. Agric. p. odiis non infensum. Mihi in mentem veniebat p. odiis inoffensum, qua voce utitur Tacit. lib. XIII. 30. cui . . inoffensa tot imperatorum malitia fuit. Hegesipp. V. 44. Sed ubi parietes inoffensa ab ictu arietum mole sua viderunt manere etc. Postmodum etiam vidi, eandem in conjecturam incidisse lac. Gronovium, adducto loco ex lib. I. 56.

Cap. XIX. Sed ne triumpharetur, neve poenas capite expenderet. Silius Ital. VI. 587.

*nimum vivacis dura senectae
Supplicia expendi.*

cum not. Dausqueii et Drakenb. In Florent. et Agric. exstabat neve poenas capite exciperet: pro quo amicus Ryckii tentat a. p. c. exigenter. Sed ita Quintil. Declam. CCLXXIV. eas poenas adversus tyrannum constituere, quas possit excipere in vita. Hegesipp. III. 3. Indignum certe videri, ut eo poenam exciperet, quia melius consuluisset.

Cap. XX. Meritum quidem novissima exempla Mithridatem. Sic, observante Pichena, lib. XV. 44. adversus soutes et novissima exempla meritos. Addatur Livius XXXVIII. 43. et omnia exempla belli edita in se,

caedibus, incendiis etc. Caesar Gall. I. 31. et in eos omnia exempla cruciatusque edere. ibique Interpp.

Cap. XXII. *Qui obiiceret Chaldaeos, Magos, interrogatumque. Obiicerere Chaldaeos, Magos, est usum Chaldaeorum, Magorum. Parili metonymia Asconius Ped. pag. 151. Fabia v. V. caussam incesti dixerat, cum ei Catilina obiiceretur. Cicero pro Murena cap. V. Obiecta est enim Asia, quae ab hoc non ad voluptatem et luxuriam expedita est, sed in militari labore peragrata. Philipp. Or. H. cap. XV. Castra mihi Pompeii atque omne illud tempus obiecisti. Livius XL. 15. Romanos obiicis mihi . . mihi cum Romanis amicitiae causa tu frusti pater. quem locum iam attulisse recordor ad illum Iustini XXVIII. 2. Poenos illis et Gallos . . exprobantes. i. e. cladem ab illis illatam.*

Ibidem: *Unde vis Agrippinae citra ultima stetit. Ultima, novissima, extrema, pro exitio, infra cap. 67. quando ultima timebantur, spreta praesentium invidia. lib. VI. 50. Caesar in silentium fixus a summa spe novissima expectabat. lib. XV. 59. post domi secretus animum adversum supremo firmabat. Hist. IV. 59. famem, ferrumque et extrema passuros. Curtius lib. III. 1. qui denunciaret, ni dederent, ipsos ultima esse passuros. et lib. IX. 9. famem et ultima sibi ominabantur.*

Cap. XXV. *Adoptio in Domitium auctoritate Pallantis festinatur. In Domitium pro in Domitio, circa Domitium, quomodo venenar in Pyrrhum, lib. II. 88. mandata in Germanicum, lib. III. 16. dona in promtos, lib. VI. 1. nova in fratrum filias coniugia, lib. XII. 6. Cicero in Verr. III. 10. Quid est hoc? utrum praetorii institutum in socios, an in hostes victos insanii edictum, atque imperium tyranni? lib. IV. 41. quod in hominem innocentem . . singulare supplicii genus excogitavit. et ibid. tibi Marcelli statua pro patibulo in clientes Marellorum fuit: tu ex illius honore in eos ipsos . . supplicia quaerebas. Et alia de hoc usu praepositionis ad lib. VI. 24. lib. I. 78. et saepius.*

Cap. XXVI. *Quibus patratis, nemo adeo expers misericordiae fuit, quem non Britannici fortunae moeror afficeret. Tentari se legere, ait Ernestius, fortuna moerore afficeret, quamvis vulgatum ferri posse, licet durius, agnoscat. Recte sane dici videtur moeror fortunae, ut Ovidius Trist. III. 11. 37.*

Carnifici fortuna potest mea flenda videri:

Te tamen est uno iudice moesta parum.

Tristem fortunam dixit idem Epist. III. 43. Atque ita *moestum* pro miserabili lib. I. 61. et lib. VI. 7. ac saepius reperias: ut et *moerorem* pro miseria, lib. VI. 27. Nec raro sic iudicem casus iunguntur, ut duplex iste genitivus in his, *Britannici fortunae moeror*; quod pluribus monuimus ad Cicer. Tusc. IV. 6. Vellei. Pat. I. 12. et Iustin. XII. 16. Sic lib. XIII. 16. Agrippinae . . ea consternatio mentis . . emicuit, ut etc. lib. XI. 33. non aliam spem incolumitatis Caesaris affirmat, quam si etc. ubi vir laudatus forte melius esse putat Caesari, quod mihi non videtur. V. Agric. cap. XXX. *hodiernum diem . . initium libertatis totius Britanniae fore.*

Ibidem: *Neque enim segnem ei fuisse indolem ferunt; sive verum, sex periculis commendatus, retinuit famam sine experimento.* Optimo iure

rindicat Lipsius *illud sive verum, i. e. sive hoc est verum; de qua ellipsis id lib. XV. 74. et alibi. Sic V. Agric. cap. XL. eumque...ne appellato qui-lem eo ad Domitianum remeasse: sive verum istud, sive ex ingenio prin-cipis factum ac compositum est.* Mor. German. cap. XXXIV. *et superesse idhuc Herculis columnas, fama vulgavit: sive adiit Hercules, seu quid-uid ubique magnificus est, in claritatem eius referre consuevimus.*

Cap. XXIX. *Prima imperii aetate clarus acceptusque popularibus; mox iaturnitate. Malim carus acceptusque popularibus. ut Sallust. Iug. cap. XX. hominem nobilem, magnis opibus, carum acceptumque popularibus. bi omnino consuluntur interpp. Saepius ista quoque iunxit Sulp. Sever. um alias.*

Ibidem: *Nam vis innumera, Ligii aliaeque gentes adventabant. Tali ppositione lib. IV. Hist. 39. Et tertia legio, familiaris A. Vero miles, et Syriam remissa. lib. V. 16. attamen fuso Germanos, quod roboris fuit.*

e. ex Germanis. Virgil. Aen. IX. 132. tot. millia gentes arma ferunt talae. Sic enim recte legitur, cum alii velint gentia. Livius XXIV. 42. nnuli aurei, torques armillaeque, magnus numerus. lib. XXXVIII. 16. hi Galli, magna vis hominum . . in Dardanos pervenerunt. Sic cap. 20. t lib. XXXIX. 5. 16. et alibi. Iustinus XXXVIII. 4. Cimbros, immensa nullsa . . populorum . . inundasse Italiam. Videatur et Perizon. ad Sanct. lin. IV. 8. 1.

Cap. XXXI. *At . . propraetorem turbidae res excepero. Hist. V. 10. illum . . opprimere coeptantem Cestium . . varia praelia . . excepero. ellei. II. 55. Victorem belli Africani C. Caesarem gravius exceptit Hispaniense. Livius XL. 22. quantum in altitudinem egrediebantur; magis ma-isque . . invia loca excipiebant. Cicero de clar. Orat. cap. XCII. Interim et quaestorem Siciliensis exceptit annus. Plinius IV. ep. 15. Mirificae rei in intersuisti; ne ego quidem, sed me recens fabula exceptit. Curtius 1. 2. ut primum instantibus curis laxatus est animus . . excepero eum vo-ppates. Sic lib. VIII. 2. Caesar B. Civ. I. 21. quid Lentulo, quid reliquis cederet, qui quoisque eventus exciperent. Rufinus H. Eccl. VI. 29. quanta tv. Originem gesta sint . . quique exitus eum suscepit . . ex ipsis . . rum notitiam sumet. Confer notam ad Hist. III. 34.*

Ibidem: *Ille . . citas cohortes rapit; et caesis, qui restiterunt, dis-ctos consecutatus . . detrahere arma suspectis . . parat. Latinitate, ut itabat, postulante reponit Ernestius, qui restiterant; quum si ad praedicta ista rapit et parat respicias, elegantius sit illud perfectum resti-erunt, quamvis talium incuriosum passim inveniamus Tacitum cum omni-is alias, ut multoties ostendimus. vide ad lib. XIII. 1. et alibi.*

Cap. XXXII. *Colonia . . deducitur in agros captivos. Loco hoc vin-cavimus illum Iustini XLIII. 3. in captivis agris multas colonias consti-tuerent. Sic Sallust. Fragn. IV. 4. Attulam custodem agri captivi . . mi-rrimum servorum effecere. Livius II. 48. captivum agrum plebi quam axime aequaliter darent.*

Cap. XXXIII. *Ut cuncta nobis importuna, et suis in melius essent. alibi dicitur esse in rem, esse bono, ita hic in melius esse. Infra cap. earum robore aequata pugna, dein nobis pro meliore fuit.*

Cap. XXXIV. *Illum diem, illam aciem testabatur aut recipienda libertatis aut servitutis aeternae initium fore.* Aliud agunt Lipsius et Adal. dum contra librorum fidem expellere tentant id initium, i. e. causam, occasionem. Hist. IV. 4. *Iusque praecepimus illi dies magnae offensae initium et magnae gloriae fuit.* V. Agric. cap. XXX. *Magnus mihi erit, hodiernum diem consensumque vestrum initium libertatis totius Britanniae fore.* Sallust. lug. cap. XLIX. *Illum diem aut omnes labores et victorias consummaturum (male vulgo confirmaturum) aut maximam gerunnarum initium fore.* Iustinus XLI. 4. quem diem *Parthis exinde solennem . . . velut initium libertatis observant.* Pacatus Paneg. cap. III. *De te igitur mihi sermonis huius auspicium erit ille felicitatis publicae accepta dies, qui etc.* Orosius III. 1. *Atheniensibus vero haec eadem pugna initium recuperandae potentiae . . . fuit.* vide etiam infra lib. XIII. 45. lib. XIV. 12. lib. XVI. 10.

Cap. XXXV. *Posteaquam facta testudine . . . saxonum compages distractae, parque minus acies.* Non exputo, cur amicus Ryckii vellet acies testudine. Livius XXXI. 39. *deinde . . . partim testudine facta, per adversos vadunt hostes.* lib. XXXIV. 39. *Sublatis deinde supra capita scutis . . . testudine facta, subibant.* Ita lib. XLIV. 9. etc.

Cap. XXXVII. *Ipsa semet parti a maioribus suis imperii sociam ferebat.* I. e. verbis rebusque profitebatur. lib. I. 2. *positoque triumvi nomine, consulem se ferens . . . insurgere paullatim etc.* Hist. IV. 10. proditor corruptorque amici et cuius se magistrum ferebat. et cap. 13. et Sertorium se aut Hannibalem ferens. Coelius Cicer. Famil. VIII. ep. 4. *Sed ut spero et volo, et ut se fert ipse, bonos et senatum malet.* Valer. Max. IX. 15. 4. *Quid Treb. Calca quam adseveranter se Clodium tulit.* Apuleius Metam. V. pag. 94. *Fortasse . . . deam quoque illam Deus maritus efficiet.* Sic est Hercules: sic se gerebat ferebatque. ubi Heinsio (ad Ovid. Met. V. 348.) rescribenti efferebatque, non accesserim. Et mecum sentire video Oudendorp. ad Sueton. Vespas. cap. XXXIII. *ingenium se . . . coepera ferre.* Sedulius Carm. III. 323.

*Celsior est humilis, cunctisque potentior ibit,
Qui cunctis subiectus erit, seseque minorem
Demissa cervice feret.*

Sic enim, pro vulgato gerit, ex Lipsiensi MS. non male legit Cellarius cum Fabricio. Adde Virgil. Aen. IV. 11.

Cap. XXXVIII. *Prosperis ad id rebus eius.* Ad id, pro, ad id tempus. Livius IX. 15. initio: *gens dubiae ad id voluntatis.* Ita Ex eo, supra V. 3. Vellei. II. 102. *Ex illo,* Virgil. Aen. II. 169. Hegesipp. II. 5. Nazarius Pan. cap. XXXV. in. Augustin. C. Dei XVI. 15. et XVIII. 45. *Ex hoc,* Vulg. Ioann. Euang. VI. 67. *Ex quo,* Tertull. Apol. cap. X. *ab illo,* Lctant. I. 10. 3. *ab hoc,* de M. Persec. cap. XXVI. quod sollicitandum non fuit

Ibidem: *Sive quod amoto Caractaco, quasi debellatum foret, minus intenta apud nos militia fuit; sive hostes miseratione tanti regis acris aulationem exarsere.* licet post posterius *sive* non repetatur *quod*, illud tamen ideo post antecedens *sive* tollere MSti fide necesse non habuit

Iac. Gronovius. Sic enim Hist. I. 9. seu quia procul et Oceano divisae,
seu crebris expeditionibus doctae hostem potius odisse.

Ibidem: Nec multo post pabulantes nostros . . profligant. Tum Ostro-
rius cohortes expeditas exposuit: nec ideo fugam sistebat, ni legiones praec-
lum exceperint. Ineptum illud cohortes expeditas exposuit hic esse bene
odoratus Ernestius, in emendandi ratione tamen scopum, ut mihi quidem
videtur, non tetigit, dum legitimum verbum esse dicit submisit, ac toler-
abilius fore expromisit. Ego omnino emaculaverim cohortes expeditas op-
positus, nempe suos caedentibus ac profligantibus. Frontin. Strat. II. 3.
17. turbaveruntque Macedonum instructuram. Qua cedente quum Sulla in-
staret, et Archelaus equitem opposuisset, R. equites subito emissi averte-
runt eos.

Cap. XLII. Nisi Agrippinae minis . . mutatus esset, ut accusatori
aqua et igni interdicret. Supra cap. 36. non atrocitate, non clementia
mutabatur, quin bellum exercebat. Addatur lib. I. 44. Discurrunt mutati,
et seditionissimum quemque vincitos trahunt. Hist. I. 76. nusquam fides et
amor: metu ac necessitate huc illuc mutabantur. Lactant. M. Pers. cap.
XXVII. Et iam ceteri milites mutabantur, quum ille etc. quae MSti lectio
tau nutabant permutari forte non debuit. Virgil. Aen. XII. 236.

Talibus incensa est iuvenum sententia dictis
Iam magis atque magis, serpique per agrina murmur.
Ipsi Lauretis mutati, ipsique Latini etc.

Confer dicta ad lib. IX. 33.

Cap. XLIII. Magnaque deum benignitate, et modestia hiemis, rebus
extremis subventum. Modestiam hiemis dixit pro moderatione. ut fere Pal-
ladius R. Rust. lib. III. tit. 25. de malis: amant modestas rigationes. lib.
XI. tit. 14, ex suprascriptis pulveribus quaterna cochlearia completa mo-
destius, in denas vini amphoras mittes. et sic lib. XII. tit. 7. Acidalius
dum et ante modestia delendum ideo putat, quod ipsa hiemis modestia
munus et benignitas esset deorum, parum memor erat, quod plus semel
alibi monuit, Tacitum sic passim per Hendiadyn loqui. Ita sensus fere,
ut si legeremus m. d. benignitate, qua modesta tum hiems erat, r. e. s.
supra cap. 34. illum diem, illam aciem . . r. l. . . initium fore. i. e. illius
diei aciem. lib. II. 32. quorum auctoritates adulacionesque retuli, ut etc.
i. e. auctoritates adulatorias. lib. III. 16. libellum . . litteras Tiborii et
mandata in Germanicum continere. i. e. T. mandata per litteras in G.
cap. 60. ut mitterent . . iura atque legatos. i. e. per legatos. lib. V. 25,
se quisque ultione et sanguine explebat. i. e. u. per sanguinem. lib. XI.
34. Silium et nuptias referens. i. a. nupt. Silio. lib. VIII. 35. duritiam
coeli militiaeque abnuebant. i. e. militiam ob d. c. vide ibid. ad cap. 19.
Vis tamen aliquanto amplior, quam quae tali interpretatione exhauriatur,
his formis plerumque inest. adi et quae ad Hist. I. 79.

Ibidem: Sed Africam potius et Aegyptum exercemus, navibusque et
casibus vita populi Romani permissa est. Dompsterus ad Rosin. Antiq. VII.
38. tentat, navibusque et classibus v. p. R. p. e. Sed alterum mihi ele-
gantius videtur, in quo casus sunt discrimina maris. lib. XV. 46. sed cer-

tum ad diem in Camp. redire classem Nero iusseral, non exceptis mari casibus.

Cap. XLIV. *Igitur Pharamenes iuvenem potentiae promiae et studio popularium accinctum . . aliam ad spem trahere. Iuvenis promiae potentiae est, cui promia paratae sit potentia, ex usu duriusculo genitivi, de quo ad lib. IV. 31. et XVI. 29. Haud male tamen Lipsius conjicit p. promum, ut vocem promum cum tali casu obviam videmus lib. IV. 46. lib. XI. 8. et 32. lib. XV. 45. et alibi: et Freinsheimius p. properum vel impotentiae promiae: mallem imp. praeruptae, de quo adiectivo agimus ad lib. XVI. 7. Sed auctoritati librorum hic oblectandum, non puto.*

Cap. XLVI. *Ille . . secretis nuntiis monet Rhadamastum, oppugnationem quoquo modo celerare. Amicus Ryckii volebat celeraret: quasi nouum infinitivo ita construeretur verbum monere lib. XIII. 37. lib. XV. 12. et 54. et 67. XVI. 11. et 34. Hist. IV. 33. aliisque in locis. Adde quae ad lib. XII. 13.*

Cap. XLVII. *Adiicit iusurandum, non ferro, non veneno vim allatum: simul in lucum propinquum trahit, provisum illic sacrificium imperatum dictans, ut diis testibus pax firmaretur. Optime, ni fallor, vir doctus ad Phaedrum (notante hic A. Gronovio) legebat s. in lucum propinquum trahit improvidum; illic sacrificium i. d. etc. Improvidus pro minus sibi provido aque dolis cavente. Hist. II. 15. improvide secutos conversi equites circumvenerunt. In sequentibus forte legendum illic sacrificium paratum.*

Cap. XLVIII. *Plures tuta disserunt; omne scelus externum cum laetitia habendum: semina etiam odiorum iacienda, ut. Tentant p. t. d. monentes scelus e. c. l. h. vel p. t. d. in commune, scelus e. c. l. h. vel p. t. d. quippe (vel imo) scelus e. c. l. h. Posset ad hoc p. t. d. omnino scelus (scil. hoc) externum c. l. h. Sed non video quid tantum desideres in hoc vulgatae scripturae sensu, omne scelus, quo gentes externe se invicem, non populum R. laedant, cum laetitia habendum, laete accipiendum, laetitia prosequendum. Sic habere cum cura, lib. XV. 8. habere cum honore, Vulg. Philipp. II. 29.*

Cap. XLIX. *Ne ceteri quoque ex Peligno coniectarentur. Verbum coniectare ita cum accus. pro ablat. cum praep. de construitur lib. I. 12. et 32. et lib. XIV. 5t. Livius V. 21. eventu rem coniectantibus. Frontinus II. 5. 46. conspicati numerum arborum, et ex eo navium quoque coniectantes etc. Symmach. II. ep. 36. de quo reliqua coniectes. lib. VIII. ep. 48. et fastidia aurium tuarum de stili brevitate coniecto.*

Cap. LI. *Post festinatione continua ubi quasi uterus, et viscera vibrantur, orare ut morte. Heinsius legebat ubi qualitur uterus, ut sequitur et viscera vibrantur, non vibrari. Sed infinitivus, ut tralaticius pro indicativo, sic quoque per enallagen perusitatam cum indicativo coniungitur, ut pluribus ostendit Cort. ad Sallust. Catil. cap. XXI. Ex Tacito autem loco huic maxime congrua exempla; lib. II. 4. Sed ubi minitari Artabanus, et parum subsidii in Armeniis, vel . . bellum adv. Parthos imminentem erat; rector Syriae etc. lib. III. 26. At postquam exui aequaliter, et pro modestia ac pudore ambitio et vis incedebat; provenere dominationem etc. lib. XIV. 5. poenitentiam filii . . memorabat; cum dato signo ruere*

ectum . . pressusque Crepereius et statim exanimatus est. Histor. III. 10. *Ibi crudescere seditio, et a conviciis et probris ad tela et manus transi- ant; iniisci catenas F. subet.* cap. 31. *mox, ut praebeti ora contumelias, t posita omni ferocia cuncta victi patiebantur; subit recordatio etc.* ubi amen *praebeti o. c. debet forte construi cum sequente patiebantur.* Iam tiam loci integratitatem agnovit Ernestius.

Ibidem: *Postremo violentia amoris et facinorum non rudit, destringit cinacem, vulneratamque ripam ad Araxis trahit: flumini tradit, ne corus etiam auferretur.* Putabat Ernest. scripsisse Tacitum *vulneratamque ipam ad Araxis flumini tradit.* Potuit aequo iure coniici *v. ripam ad traxis, torrenti (vel trahendam) flumini tradit.* Sed integra satis librorum scriptura, ac frequens concisione illa loquendi forma *flumini tradit, ro, mox vel deinde flumini tradit, ut ad lib. II. 34. ut et lustin. XVIII. et saepius ostendimus.* vide etiam ad Hist. II. 4.

Ibidem: *Cultu regio habita est.* Sallust. Jug. cap. V. *Jugurthamque idem cultu, quo liberos suos, domi habuit.* ubi plura.

Cap. LII. *Neque tamen exuli longa posthac vita fuit: morte fortuita, n per venenum extinctus esset, ut quisque credidit vulgavere.* Mollius breviter meliusque, *morte fortuita aut per venenum extinctum esse, ut q. c. v. t extinctum esse* habet Agric. Codex.

Cap. LIV. *Quo studia accusantium deterreverentur.* Malis forsitan deterrentur. ut Hist. II. 76. *Si quid ardoris et ferociae miles habuit, popinis et commissionibus . . deterritur.* Attamen ut *hortari, cogere, perpellere liquid pro ad aliquid, ita et deterrere aliquid pro ab aliquo, satis Latine r. Livius IV. 24. ut vis a censoribus nullius auctoritate . . deterreri qui- erit.* Cicero Offic. II. 18. *eumque injuriam in deterrenda liberalitate sibi tiam fieri, eumque qui facit communem hostem tenuiorum putant.* ubi Catierarius legebat in *deterenda l.* Horat. I. Od. 16.

Tristis ut irae; quas neque Noricus

Deterret ensis, nec mare etc.

Vidius Met. III. 766.

aliquisque ex omnibus audet

Deterre nefas, saevamque inhibere bipennem.

Cap. LVI. *Structo eis Tiberim stagno.* Aur. Victor in Caesar. cap. XVIII. initio: *exstructoque trans Tiberim lacu, quod eam partem aquae itigabat, annum etc.*

Ibidem: *Pugnatum, quamquam inter sontes, fortium virorum animo.* ur Abr. Gronovius cum Bodl. MS. velit *quamquam inter insantes, vel* iquoquin tanquam *inter nocentes, noadum satis caussae video.*

Cap. LVII. *Gladiatorium spectaculum editur.* Amico Ryckii placebat *ladiotorium sp. ed.* verum ut saepe hoc modo, ita illo loquitur Tacit. b. IV. 62. lib. XIII. 31. lib. XI. 22. Hist. II. 67. et 71. et lib. III. 32.

Cap. LX. *Eodem anno saepius audita vox Principis, parem vim . .* *c ne fortuito prolapsus videretur, senatus quoque consulto cautum plenius uam antea et uberius.* Forte legendum *Ac (vel Hoc) ne fortuito propsum videretur etc.* Cicero pro Fonteio cap. IX. *ne quod minus moderate positum, ne quod ab aliqua cupiditate prolapsum verbum esse videatur.*

Cap. I.XII. *Quando ea loca insiderent, quae transmeantibus... rinde
vehendo commeatu opportuna forent.* Potuit a Tacito venisse, ut ad Velei. II. 113. coniecit Heinsius, diserteque exhibet MS. Agricolae, sub-
hendo commeatu. Sic lib. XV. 4. et provisi ante commeatus, quorum sub-
rectu pauci avidius progressi etc. Livius III. 23. commeatum a Rōmā
consul Cornelius subiectus. vide et lib. IX. 23. Sed nec simplex hic vita-
perandum. Hegesipp. V. 21. extr. Vehebant materiam milites, spe victo-
riae solantes laborem. Confer adscripta ad lib. II. 85.

Cap. LXIV. *Nam Lepida blandimentis et largitionibus iuvexilem ani-
mum devinciebat, truci contra ac minaci Agrippina, quae filio dare impe-
riū, tolerare imperitatem nequibat.* Invenusta plane ellipsi in his que
dare imperium, ex sequentibus quibat subaudiunt viri docti: magisque
mihi Heinsii conjectura arridet, *truci contra ac minaci Agrippina: que
filio daret imperium, tolerare imperitatem nequibat.* Concisior iterum, ut
cap. 51. et passim, oratio, pro pleniore, quippe quae (i. e. cum) filio
daret imperium, t. i. nequibat, vel quae, cum filio daret imperium, t. i. n.
Nihil, ut saepius inculcavimus, tali pronomina aut coniunctionum de-
fectu usitatus. Posset ceteroquin etiam divinare quae filio cum daret
imperium etc. i. e. quae cum f. d. i.: quali trajectione cum saepius uti-
tur Noster, tum lib. IV. 71. *quea florētis privigno cum per occultum sub-
vertisset, misericordiam etc.* Nepos Hann. cap. VI. *In colloquium cum re-
xit, conditiones non convenerunt. ubi male legitur convenit:* vide ad Sulp.
Severum Dial. I. 15. 4.

Thomae Wopkensii in *Iustini historias Philippicas animadversiones
criticae* quum integrae exhibeantur in II. et III. Vol. Iustini a me editi,
hoc in libello non videbantur repetendae esse.

A N T I K P I S I S

IN

T. A E. W. S. *

ADVERSARIA CRITICA EXPROMTA IN FL. AVIANI FABULAS **

FAB. L. 5. 6.

*Nam lassata puer nimiae dat membra quieti,
Spem quoque raptori sustulit inde famae.*

Omnino, inquit T. AE. W. S., nimie, caussam hanc addit, quod facilime ita depravari vocula haec potuit ab huius Latinitatis insciis. Latinitatem autem sequiorem intelligit. Librarii ergo, quique praeterea depravarunt Aviani Fabulas, peritiores fuerunt Latinitatis antiquae et optimae, quae *nimum* amabat, quam sui temporis et proximi saeculi; quod cui fit verisimile praeter Adversariorum Criticorum Auctorem? De Aviano si quae-ris, ei adverbium *nimum* placuit Fab. XL. 9. atque, ut nonnulli censem, Fab. XIX. 15. alibi *nimiris*. Ut autem *nimiae quieti* in hoc versu, quam lectionem damnat doctissimus Criticus, ita *nimias aquas* Fab. IV. 8. *nimio igne* Fab. IV. 12. *nimiam sitim* Fab. XXVII. 4. Idem tentat vs. 6.

Spem quoque raptoris sustulit inde fami.

Sed praeter ullam caussam, et praeter Codd. fidem. Adde quod vacabit sic quoque.

Vs. 11. 12.

*Ne mireris, ait, deceptum fraude maligna
I'ix miserum vacua delituisse fuga.*

Reprobarat Cannegieterus lectionem hanc, et quod reprobum in ea est, librariis tribuerat: contra nuperus Criticus ipsi id Poëtae imputat. Atque hac ratione Criticae ubique utitur, ut a librariis culpam, quam incusat Cannegieterus, ad Avianum revocet. Quanto satius fuerat Neveleti Barthiique, passim sermonem Poëtae vellicantium, defensionem semel suscipere, quos oppugnavit Cannegieterus, quam ex lectionibus dubiis, atque argumentis incertis nova crimina fingere? Nam quod ad hos versus attinet, si maxime displacevit emendatio Editoris Critico huic, potuit

*) I. e. Thomae Wopkens. Istis enim siglis uti solebat Wopkensius in Miscell. Obs. si quas animadversiones ex Adversariis suis exprimeret.

**) Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor, Vett. et Recent. Vol. VIII. Tom. I. pag. 1—20. (Amstelod. 1737.)

demere notam Aviano, quam inurit, abrupti et obscuri sermonis, actionem probasset, quam Cabeliavii Codd. subministrarunt. Vide Observations Miscell. mensis Martii et Aprilis anni 1734.

*Ne mireris, ait, deceptum fraude maligna;
Vix licuit vacuo delituisse fuga.*

Vs. 15. 16.

*Haec si dicta putet, seque hac sciat arte notari,
Foemineam quisquis credidit esse fidem.*

Foemineum si legis, quod in Codice uno est, significatur his verbis fall eos, atque hoc apolo notari, qui credunt fidem esse rem foemineam, seu in foeminis esse fidem; et quia negat eruditissimus Censor hanc sententiam convenire fabulae, manifestum est, verum sensum ei non perspectum esse.

FAB. II. 1. 2. 3. 4.

*Pennatis avibus quondam testudo locuta est;
Si quis eam volucrem constituisset humi,
Protinus e rubris conchas preferret arenis,
Quis pretium nitido cortice bacca daret.*

Brevitatem, ait de vs. 2., satis obscuram fateor, sed ad talia in Aviano connivendum multa, res mihi certissima est. Expeditissimam hanc esse rationem notas criticas scribendi, quis neget? Suspecta tamen est. Quia vero rem eam sibi certissimam adseverat, amici ei haud dubie credent: ipse, cui ignotus is est, testes malui huius breviloquentiae aequales Poëtae nostro, quacunque tandem is aetate vixit.

Vs. 5. 6.

*Indignans sibimet, tardo quod sedula gressu
Nil ageret toto perficeretque die.*

Perficeret legas an proficeret equidem flocci non interduim, nec forte interduit Editor, credimusque omnino Viro eruditissimo agere et perficere differre, etiamsi id ex omnium paene aetatum Scriptoribus non probasset. Maiorem Codicum partem obniti tamen proficeret, quod affirmat Anonymus, vehementer dubito. Credidit id Cannegieterus, sed illo tempore, cum nondum inspexisset Codices, quibus Cabeliavius fuit usus; nam hi omnes in vocem proficeretque conspirant.

Vs. 13. 14.

*Atque ait: exosae post haec documenta quietis,
Non sine supremo magna labore peti.*

Haec ita exponit T. AE. W. S. peti, id est petii, vel petivi magna non sine supremo labore, postquam sic discere coepi, quam mihi iam noxiun quamque adeo perversum odium quietis pristinae. Prius ergo, si credimus huic Critico, testudo discere coepit incommoda et calamitates odii quietis, deinceps vero petiit suprema. Quo quid contrarium magis sententiae Poëtae et rei ipsi? Quod addit, peti posse et passive exponi, in eo videtur sequi Editorum anteriorum sententiam, quam tametsi non

prorsus reicit Editor novissimus, cur tamen aliter hoc legi malit, in notis caussam exposuit.

FAB. III. 2.

Hispida saxosis terga relisit aquis.

Aquis hic Censor anonymous accipit casū Dativo. Editor vero istum casum metuit, quod minus verisimile cancrorum tergora testacea aquis illisa frangi. Credere itaque maluit, *aquis ablativum esse*, pro in aquis. Quomodo autem in aquis saxosis possit testa illa frangi, intellectu facile est.

Vs. 3.

Hunc genetrix facilī cupiens procedere gressu.

Facili gressu esse inoffenso pede Editor monuerat. Iterum cum moneat doctissimus Censor, magnis auctoribus, quos addit, adductus, quid querat, nescio, nisi forte in scirpo nodum.

Vs. 11. 12.

Nam stultum nimis est, cum tu pravissima tentes,

Alterius censor ut vitiosa notes.

Evanescere iubet Criticus anonymous suspicionem Editoris nuperi de hoc disticho, exemis ita scrupulis, quos ille iniecerat, ut non Cancri haec esse verba ad matrem loquentis, sed ipsius Poëtae reputes epilogum. Obtemperabit haud dubie Editor monitis eruditis, si epilogos Aviani esse ostenderit. Negavit hoc ille, multaque disputavit de ea re in Dissertat. cap. XVI. in fine, quorum meminisse oportuit Correctorem.

FAB. IV. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

Inmitis Boreas, placidusque ad sidera Phoebus

Iurgia cum magno conseruere Iove,

Quis prior incepsum peragat, mediumque per orbem

Carpebat solitum forte viator iter.

Convenit hanc potius liti praefigere caussam,

Pallia nudato decutienda viro.

Verum contentio non fuit inter Boream et Apollinem, uter prior aliquid agat aut faciat, sed uter utro prior esset, id est, uter praestaret, potentiorque et maior esset: quod abunde docuit in commentariis novissimus Editor. Non sequor etiam doctissimum Criticum, Deos illos una cum Viatore iter fecisse existimantem. Iurgium inter eos in coelo erat, atque in concilio Deorum, in eodem ergo concilio caussa demonstranda. Hinc vs. 1.

ad sidera Phoebus

Iurgia cum magno conseruere Iove.

ubi vide notas et vs. 15.

Tunc victor docuit praesentia Numina Titan.

Ergo Titan praesens erat numinibus. Ubi autem, nisi in coelo? Illinc, ut solent, fervore Titan, flatibus Boreas viatorem fatigavit, sedentibus ibidem Diis iudicibus. Absonum vero fingere velle caussam primo constitutam in coelo a Diis litigantibus, deinde eos in terram descendisse, mox

rurus ad superos rediisse. Nam ut alia omittam, abhorrent haec a hunciorum forma. Et quae, quaeso, caussa est, quae necessitas talia ligere, nisi unum illud figmentum Censoris *socium* substituentis, pro solitum, sive ut Editor existimat *Sol* tum.

Vs. 11. 12.

*Sed tenues radios paullatim increscere Phoebus
Iusserat, ut nimio surgeret igne iubar.*

Certissima emendatione, inquit Censor, legendum, *ut nimio spargeret igne iubar.* Fab. XV. 8.

Sparscerat arcuum rurus in astra iubar.

Liceat tamen unum contra dicere: Spargit iubar Pavus, de quo in Fab. XV. quia cauda elata, quicquid est iubaris, insimul quaque versum effundit. Alia ratio est Solis, de quo in Fab. IV. ille tenues radios praemittit, et tandem totus in igne surgit. Scimus quid soleat Sol remotis nubibus paullatim emergens. Coelum autem apte nubilum fingi in Fabula hac saeviente borea nimbusque furentibus nemo dubitat. Neque credo exiget quisquam ut doceam, *iubar surgit* Latine dici; sic enim Sol, dies, ignis, flampa, surgere diouuntur apud Poëtas. Ovidius Heroid. XIII. 113.

*Tura damus lacrymamque super, qua sparsa relucet,
Ut solet adfuso surgere flamma mero.*

Dicas ergo supervacuam esse Critici docti crisi in hoc loco.

FAB. V. 7. 8.

*Aptavitque suis incongrua tegmina membris,
Et miserum tanto pressit honore caput.*

Adscribam verba doctissimi Critici: „Miserum minus congrue exponi puto aerumnosum, ad labores et verbera misere natum; quod sane de toto asino, non de capite duntaxat illius dicendum. Significatur haud dubie vile, contemnendum, adeoque honori illi, quo gravabatur, neutiquam consentaneum.“ Hactenus ille. Nolo hic omnia exequi, aut argute inquirere cur asinus iste Cumamus minus miser dicatur, quod aerumnosus, quam quod vilis. Anne enim, cum asinum ad labores et verbera natum dico, simul ostendo, vilem fuisse et contemnendum? Nam utique ob id viles sunt, et contemnendae haec bestiae, quia illa patiuntur. Sed operae premium est caussam audire, cur illam Commentatoris expositionem huic loco convenire neget, nempe quia non de toto asino hic loquitur Avianus, sed tantum de capite eius. Existimat itaque, non asinum totum, sed solum caput indutum fuisse exuvias leonis. Ostendat autem unum omnium, qui asini huius meminerunt, per vulgata enim ea Fabula est, qui non asinum totum leonina pelle tectum dicat. Aviani non dubia est sententia ex vs. 5.

Aptavitque suis incongrua tegmina membris.

et vs. 11.

Et simul abstracto denudans corpora tergo.

piget plura proferre. Nam si asinus ob stuporem animi capite tecum sese totum occultari putavit, an putandum eodem stupore rusticum fuisse, et ab aure potius, quam ab intacto reliquo corpore asinum deprehendisse? Certe non cogitasse videtur Commentator ille novus ac Cer-

eruditus, vocem *caput* etiam totum animal significare. *Lepidam ca-*
, miserum caput pro homine lerido et misero obvia sunt. Lepidus
 fateor, quisquis is est, in exponendo hoc versu T. Ae. W. S. et ta-
 i lepidior in duobus illis, qui sequuntur:

Vs. 9. 10.

Ast ubi terribilis animo circumstilit horror;

Pigraque praesumtus venit in ossa vigor.

namque hic: „Durum aliquo modo, vigorem iam ante adsumptum tum
 enisse dici, ad pedes.“ *Venit* in ossa eruditus ille Adversariorum Cri-
 rum Auctor exponit, venit ad pedes. Censeas hinc aut Avianum aut
 icum hunc Belgam fuisse, aut ex vicinis huic genti populis, quibus
 et pedes eodem nomine sonant, *beeren*. Sed et hic credo conni-
 dum ad talia in Aviano, certe in Commentatore hoc novo. Evidem
 em nihil duri in eo video vigorem, primum animo praesumptum, mox
 et corpus omne occupare, ut solent affectus primo animum commo-
 e, dein membra omnia pervadere.

Vs. 11. 12.

Mitibus ille feris communia pabula calcans,

Turbabat pavidas per sua rura boves.

em interpreti movet Anonymus de habitu asini. Superbiisse exuvii-
 lum, atque insolenter se iactasse ille ait, hic negat; scena illam ve-
 diam postulat. Vox *calcanea* pro insolenter contempnere; ei inservit sic
 tius XVI. cap. 4. *postquam vero tribuniciis seditionibus calcari ac pol-*
coepere. Lactantius II. Instit. Div. 2. *contempnere autem et calcare ter-*
, nihil aliud est, quam simulacra non adorare. Nec credo resperuet

Censor eruditus, si aliquid elegantiæ in Poëta ferret. Addit is
 ro de versu sequenti: „omnino intemerata sit vox *turbabat*, pro quo
 tatur *urguebat*.“ Scias autem ansam tentandi praebuisse duos codices
 quibus *torquebat*, quod ex vetere orthographia *torcuebat* exarabatur,
 ua scriptura non longe abit *urguebat*, quam venatoriam vōcēm esse
 endit Editor. Tandem subiungit Adversariorum Critorum Auctor do-
 siinus: „Nunquam in litteratorum rep. deerunt, qui, quantum incre-
 ntum a conjecturis supervacuis accipiat artis criticae fastidium, non
 te considerent.“ Quis igitur non saeculi nostri felicitatem laudet? cui
 s Monitor contigit, qui supervacua tollat, et fastidium minuat, atque
 modo videat, ne quid illa litteratorum resp., quae nunc est, detri-
 nti capiat. Quanquam, quod fastidium metuendum in hac caussa Edi-
 i? qui non fastu quodam, atque elato supercilie ferenda damnat ac
 cit, sed ea, quae minus recte habere atque aliqua medicina egerē
 ebantur, molliter ac suspensa quasi manu tangit. Sed, ne nescias,
 ne fastidium his verbis cietur, *forte legendum urguebat*. Languenti
 macho sit necesse est, qui ad talia nauseat.

FAB. VI. 1. 2. 3.

Edita gurgitibus, olimque immersa profundo,

Et luteis tantum semper amica vadis,

Ad superos etc.

Nihil hic Censor, quod non praevidit interpres; nisi hoc unum nov, quod ubique id agit, ut vitiosa tueatur, non quod ipse ea probet, sed ut locum habeat vituperandi Avianum. Quæ, inquit, hic vacat istiusmodi pleonasmio, de quo ad Fab. XVII. 13. Videamus autem quibus illic exemplis nitatur. Sunt vero haec Fab. XVII. 13.

Illa gemens fractoque loqui vix murmure coepit.

Fab. XXV. vs. 5.

Illa sibi abrupti singens discrimina funis

Atque auri queritur desiluisse cadum.

Cetera quae in eo loco adfert, eiusmodi sunt, ut coniunctio ferri quest, de qua re monuit Cannegieterus ad Fab. XLII. vs. 5. quem et nequam ista puo fuderunt; imputavit enim ea erroribus, aut saltem ineptae librariorum elegantiae. Adiectam autem a Poëta coniunctionem, que atque, ut pedum numerum completeret (quae sententia est Critici nostri ad Fab. XVII.) tantum abest a vero, quantum a mente Poëtae. Nam quid ei promptius quam vs. 13. Fab. XVII. evitare hoc indecens ac puerile vitium, atque ita scribere:

Illa gemit, fractoque loqui vix murmure coepit.

atque in Fab. XXV. vs. 5.

Ille sibi abrupti singit discrimina funis.

Aut in versu sequenti pro atque auri queritur ita, ut est in codice uno, *Auri conqueritur*. Puer generanti has mutationes obvias esse quisque perspicit, quanto magis Aviano. Est praeterea quod ad vs. 2. Fab. VI. carpat Criticus noster. Non opus est, inquit, tale adgnosci υφ' ξν (nempe *sempē amica*) et tamen nil prohibet hoc loco adgnosci.

Vs. 10.

Verborum vacuam prodidit esse fidem.

Cur dubitaverit Editor *vana* pro *vacuam* esse legendum, caussa haec est, quia vox *vana* illo sensu ubique placuit Virgilio, quem Avianus imitari solet.

FAB. VII. vs. 11.

Haec tamen illa sibi credebat praemia ferri.

„*Ferri* salva aliorum sententia commodissime hic accipi video.“ Huc Censor ille. Qui illi alii sint ignoro. Noluit certe Cannegieterus doceri tribus exemplis Latine dici *ferri* *praemia*.

Vs. 13. 14.

Tunc insultantem senior de plebe superbum

Adgreditur, tali singula voce monens.

Dixerat Commentator non placeat sibi *singula*, nec negat Corrector eiusmodi id esse, ut displicere queat; sed infantiae auctoris id tribuit. Ipso itaque infantiorem fuisse Poëtam oportet, qui nihil habuit, quod versum hunc expleret. Quid? si ita clausisset:

talia voce monens.

Quis autem tam infans qui nomini voci aptum epitheton non inveniat?

Vs. 15. 16.

In felix! quae tanta rapit dementia sensum,

Munera pro meritis si cupis ista dari!

Ad haec Censor: „Cur autem emendaremus si cupis ista dare (pro ostendere, venditare) rationem satis solidam non cerno, silentibus praesertim codicibus.“ Imo non silent codices Cabeliavii, qui dare habent. vid. Miscellan. Obs. Martii et Aprilis anni 1734.

Vs. 17. 18.

*Non hoc virtutis decus ostentatur in aere,
Nequitiae testem sed geris inde sonum.*

Absonum (scribit Censor doctissimus) illud *inde sonum*, meis quidem auribus. Id quod omnino mihi persuadet. Neque enim, ut alicubi Quintilianus docet, cuiusque auris est litterarum sonum explorare. Dicas certe non eius, qui amoenitatem in eo sitam arbitratur, quod versus secundus clauditur voce *indecorem*, quia versus primus in medio habet *decus*. Sed quid de illa eius critica ratione dicas, qui vocem trisyllabam *indecorem* auctori obtrudit, a quo iste ubique cavet? Versus enim pentametri omnes in dissyllabam exeunt. Nam trisyllabam voces, quae in nonnullis epilogis reperiuntur, non Aviani sunt, sed alterius; quare eos probatiores codices non tantum, sed et castigatiores editiones excludunt. Vellem illam Aviani rationem, quam ubique servat, ante cogitasset Censör, quam Adversaria Critica in eum scribendi impetum sumsit.

FAB. VIII. vs. 6.

Et magnum precibus sollicitasse Iovem.

Tentat eruditissimus Censor *magnis*, neque tamen ob id *magnum nobis* ereptum it. Non itaque vindice hic opus.

Vs. 7. 8. 9. 10.

*Turpe nimis cunctis irridendumque videri,
Insignes geminis cornibus ire boves.
Et solum nulla munitum parte Camelum,
Obiectum cunctis expositumque feris.*

Turpe nimis cunctis irridendumque videri quid sit, etiam sine monitore quisque intelligit. Elegantius tamen et Camelio convenientius legi opinabatur nuperus Fabularum harum Editor, *Turpe nimis gibbis se ridendumque videri*; non, *se irridendumque*, ut Censor.

Vs. 12. 13. 14.

*Insuper et magnae sustulit auris onus,
Vive minor merito, cui sors non sufficit, inquit,
Et tua perpetuum, kivide, damna gema.*

Cum fatorum arbitrio cuique suae partes tribuerentur, de qua r^e Phaedrus III. Fab. 18., aures magnas meruisse visus est Camelus. Dein cum sis non contentus, etiam cornua aut aliud decus praesidiumve appeteret, fratus Iuppiter etiam illud, quod datum erat, eripuit, iussitque illum merito hoc deinceps minorem vivere. Ita haec accepérat novissimus Commentator; verum Censor ille eruditus, credo, quia elegantior haec sententia erat, extorquet eam Aviano, in cuius sermone nihil scitum, argutum, aut elegans fert, et *merito* hic adverbium esse dicit, vocemque *minorem* hic ad staturam refert. Minor, inquit, tum erat Camelus (h. e. truncatus) quod auris ei sublata esset. Quam apte autem totus Camelus

propterea minor dicatur, quod sola auris demta, ipse, qui illa commetus est, viderit. Nolim tamen ob id dubites de Silii lectione III. 42.

Frontemque minor truncam annis *Acarnas*.

quam ei redditum Heinsius. et Iuvenalis VIII. 4.

Humerosque minorem

Corvinum.

Nam taurus, cui cornua demta, *frontem minor* recte dicitur, ut homo *humerus minor*, *dextra minor*, *pede minor*, cui humerus demtus, dextra aut pes unus; ipsum tamen taurum aut hominem simpliciter propterea minorem recte dici, aliis exemplis opus est, quibus id doceatur.

FAB. IX. 3. 4.

Securus, quocunque malum fortuna tulisset,

Robore collato posset uterque pati.

Notat hic Censor: „Syntax singularis pro, securus posse utrumque pati.“ Sed quid quaeso adigit, ut singulare quidpiam hic statuamus et in cultissimum vulgi sermonem versui intrudamus. Quanto autem liberalius honestusque una litterula nonnihil mutata, succurrere pudori Poëtae, ac sordes ei abstergere? quod fecit Commentator sive novissimus Editor, *cuique* legens pro *cunque*. Vide autem modestiam Critici illius, qui, ut singularem hanc et nimis quam plebeiam locutionem Aviano vindicet, ea loca producit, quae in tanto Codicum manu exaratorum numero unius aut ad summum duorum lectione adiuventur, damnata a ceteris omnibus. Ita Fab. XXXIX. 2. libri antiqui omnes, si ab uno discesseris, in hanc lectionem conspirant:

Voverat attritus quondam per praelia miles,

Omnia suppositis ignibus arma dare.

Qui sermo honestus est, atque omnibus probatus. Unicus autem Codex, nempe Vossianus tertius, omnium corruptissimus (quod conferenti hunc cum ceteris patebit) et de cuius fugientibus exolescentibusque litteris Editor nuperus in praefatione sua monuit, *daret* habet. Et quia hoc plebeium plane sapit et sordidum est, praelatum id a nostro Critico. Alter locus est ex Fab. XXXIII. 7.

Grande ratus pretium volucris de morte referre.

Idem Codicum omnium consensus hanc confirmat lectionem, nisi quod Cab. 1. et Col. 1. referret exhibit. Duos autem hos, an unum Codicem credere velis, ex his Cannegieteri verbis in praefatione statue:

Hi tres, inquit, (nempe Cab. 1. 2. 3.) in paucis discrepant a Colber tinis eodem numero recensitis. Et si nonnulla in his aut oculorum et manuum festinationi dederis, iidem videri possunt, atque ex Coloniensi Urbe in Bibliothecam Colbertinam migrasse.

Tertius locus est in Fab. XXII. 5.

His, sese medium Titan scrutatus utrumque

Obtulit, et precibus ut peteretur, ait,

Praestabit facilis.

Aduerat haec una litterula addita de suo novissimus Editor, legendi agit pro ait *Praestandi facilis*. *Praestandi* autem *facilis* ex libris est de-

sumtum. Quid Censor ille? Cum inveniret in uno codice an editione Cabeliavii (neque enim illa distinguuntur hoc loco) *praestaret*, hoc ceteris lectionibus anteposuit, nempe quia locutio haec absurdita erat, et tamen ne sic quidem constabat absurditas, nisi adiuvareret eam praeterea emendatione; nam pro *ut peteretur*, quod libri omnes habent scripti editique, legit *si peteretur*. Quanto autem satius fuerat acquiescere in illis, quae ad hanc Fabulam de toleranda nonnullorum codicum scriptura disputat? Quorsum vero illae in deterius mutationes? Quae quid produnt, nisi animum iniquorem, obtrectandi libidinem? aut palatum ab elegantiori gustu alienum, et frugibus repertis glandium appetens?

Vs. 5. 6.

*Dumque per inceptum vario sermone feruntur,
In median preeceps convenit ursa viam.*

Ut Latinissimis scriptoribus convenienter loqueretur Avianus, *en venit* legebat nuperus Editor. Non hoc ferendum ratus est eruditus Censor, revocatque sermonem Poëtae ad extremae caveae homines. Eadem chorda oberrant, quae notata ipsi sunt ad vs. 13. 14. 15. etiam quae ad Fab. X. 1. 2. quae, ut et reliqua, retexere studiosius nec lubet, neque si luberet, nunc vacat, dum ad aliud litterarum genus negotia publice imposita vocant. Quanquam quid opus pluribus ad reprimendum T. Ae. W. S. impetum? Ex iis, quae illo ordine, quem is cepit, sum persecutus, intelligit Lector non iniquus, quid de ceteris sit sentiendum. Unum tamen hoc loco addendum. Ad Fabulam illam X. ταῦτολογίαν Aviani declarare instituit. De ipsa Fabula copiose actum est in Dissert. cap. XX. Versus illi tautologi 5. et 6. sunt Fab. XXV.

*Flens puer extremam putei consedit ad oram,
Vana supervacuis rictibus ora trahens.*

Nempe Vir doctissimus pro synonymis accipere videtur flere et ora rictibus trahere, quare addit, *flens* in aliud quid migrandum. At vero quiunque illa perite distingue re didicis, migrationem hic et vim fieri vetavit. Vellem illius animum subiisset, non omnes, qui flent, rictibus ora trahere, nec omnes, qui ora trahunt rictibus, flere. Puerorum est et eminarum cum fletu et lacrymis trahere ora; quam eiulationem et lamentationem dicas. Viris autem gravibus fletus quidem convenit, non vero etiam oris ac rictuum tractus et distortio. Hos videoas quidem frequenter grandibus guttis ora humectare, rictus autem raro trahere. Puer ille, quo de in hac Fabula, ut omnes, qui fictis lacrymis fallere student, iactantius plorare atque eiulare instituit; nec flevit tantum, sed et rictibus patulis ora traxit. Et ne dubites *rictus trahere* sive *rictibus ora trahere* (quae synonymice sic usurpari puto) flentibus non esse proprium, Avianus idem dixit de cane Fab. VII. 3. 4.

*Forte canis quondam nullis latratibus horrens,
Nec patulis primum rictibus ora trahens*

Aliis praeterea, qui quacunque de caussa labia vertunt ac distrahunt, eadem locutio recte accommodabitur. Est enim rictus, oris inter labia discriminus. *Mensuram oris nominat Scholiastes Horatii Sermon. I. 10. 7.*

434 ANTIKP. IN WOPK. ADV. CRIT. IN AVIANI FAB.

Unde Varronis illud apud Nonium in *Rictum*: *Rictus parvissimus ut re-fraenato rissu roseus*. Ita haec legere malo, quae aliter edidit Scaliger in Catalect. pag. 254. alii rursus aliter. Decorem in puerō praeedit Varro, quem Ovidius in puella Artis lib. III. 283.

*Sint modici rictus, sint parvae utrinque lacunae,
Et summos dentes ima labella tegant.*

Praecipue vero de ore distorto usurpatur; est enim a *ringi*, quod primum canum irritatorum et latraturorum, ut scribit Donat. ad Terent. in Phorm. I. 2. 26. cui adde commentatorem veterem Horatii Epist. II. 2. 128. Quae caussa est, cur nonnulli voluerint, ut scribit Nonius, tantum de feris dici *rictum*. Scite ergo de cane Avianus in Fab. VII. versus paullo ante descripsi, quos dubites an ex his Lucretii finxerit V. 1062.

*Inritata canum quum primum magna Molossum
Mollia ricta fremunt, duros nudantia dentes;
Longe alio sonitu rabie districta minantur;
Et quom iam latrant et vocibus omnia complent.*

In his *mollia fremunt* est molliter, quod non animadversum interpretibus. *Rictaque canino* est apud Juvenal. X. 271. De rictu ridentium vide Horatium Serm. I. 10. 7. contemnentium, Gellium XVIIIL 4. quae duo loca Lexicographis etiam sunt notata. De clamantibus aut manducantibus accipio hoc Lucilii apud Nonium:

*Malas tollimus nos atque utimur rictu.
ita legendum recte monuit Rutgersius in Venusin. Lect. cap. 15. De hominibus tristibus et qui sunt labiis demissis ut puto, Titinnius apud eundem Nonium duobus in locis: Cave exporgere frontem. Labea semper fit cito rictus.*

Tantum et quidem in Aviani Fabulis Adversariisque Criticis T. AE. W. S. tantum.

P E T R I B U R M A N N I

A D

T H O M A E W O P K E N S I I

ADVERSARIA CRITICA EXPROMPTA IN VELLEII
PATERCULI HISTOR. ROM.

ANIMADVERSIONES *

Postquam Clericus rebus civilibus et literariis, deinde etiam humanis
eruptus esset, perpetuo reipublicae eruditae censore liberatos, et metu
illo, ne leviter studiis nostris imbuti, auctoritate et confidentia tanti
Aristarchi cominoti, male de conatibus literatorum iudicarent, defunctos
nos fore credebamus. Neque tamen ideo sublatum virum, laboriosum
magis quam doctum, gaudebamus, quod impetus eius, opportunitate
Ephemeridum in omnes facti librorum Scriptores, quos carpere et recen-
sere instituerat, non levi manu possent retundi, sed quod tempus in his
concertationibus perdere semper displiceret, et utilius, mihi certe, vide-
tur, quidquid vitae superesset, elaborandis, quae affecta habebam,
operibus impendere. Numquam vero iniquo animo tuli, si quis candidus
et aequus scriptorum nostrorum iudex errantem admonere animum indu-
ceret. Non enim ita mea placere umquam prae me tuli, ut non saepe,
ritio humani ingenii, lapsum esse confiteri, et quotiescumque studiorum
initia, et exacti in continua literarum interiorum meditatione et exerci-
tatione temporis memoriam repeteret, et editos a me libros relegere et
retractare vacaret, hic et illic quaedam mihi excidisse, et quae iuveni
admodum blandiri solebant, nunc seni displicere, agnoscere erubuerim.
In multis vero humanioris disciplinae partibus, nihil esse, quod literati
animis, et in primis iuvenis, animum maiori voluptate titillaret, expe-
riendo didiceram, quam si felix quaedam et ingeniosa locorum corrupto-
rum emendatio, et non absurdâ coniectura subnasceretur.

Numquam tamen temerariae Criticorum sectae, quae urendo et se-
cando vulnera, per indoctos et rudes librarios imposita, irritare magis,
quam sanare sibi proposuit, nomen dedi; sed, ad exemplum summorum

) Miscellan. Observatt. Critt. in Auctor. Vett. et Récent. Vol. VIII. Tom.
III. pag. 353 — 407. (Amstelod. 1737.)

in Arte Critica Virorum, veterum codicum lectioni vel expressae, vel corruptae vestigiis insistens, timide ad novandum aliquid accessi, et vulgaratam lectionem, si tolerabilem et a sermonis publici consuetudine non abhorrentem sententiam exhiberet, tueri sum conatus. Si quid vero durius et insolentius dictum occurret, saepius veterum verba, licet hodie parum intellecta, retinere, quam nova a nobis in ipsum contextum intrusa lectoribus obgerere malebam. Et quum in ipso Cicerone *singularia* multa veteres Grammatici notaverint, unicuique scriptori, quem tractabam, peculiares sibi loquendi modos, et formulas adserere, et non recte intellectas potius intermortuae linguae Latinae ignorationi, qua non penitus veterum vim locutionum perspicimus, adscribere, utilius et tutius censebam. Deprendebam enim quotidie loca plurima a prioribus Criticis vexata, et parum intellecta, a sequentibus adserita iure fuisse; et post nos etiam exorituros alios, qui obscuris et corruptis veterum verbis novam lucem adfundarent, animo praesumebam. Hanc vero rationem tractandi antiquorum scripta, et annotationes quasdam aliorum ante nos animadversionibus adiiciendi in primis in Velleio Patrculo recensendo, religiose servandam esse existimavi. Singularis enim in scribendo iudicii, et dictionis multum a proximi sibi, felicis et aurei, seculi genere abhorrentis, omnes Viri docti hunc Historicum esse iudicaverunt. Et quum unicus ad hunc usque diem, manu exaratus huius Scriptoris Codex sit repertus, et ille innumeris scribæ mendis et aberrationibus sit inquinatus, neque etiam prima editio semper fideliter librarii manum, ut Barrerii notæ docent, exhibuerit, nec quo ille liber abierit, quaerendo in dagari potuerit, lubricam admodum viam mihi ostendi, carnebam, præsertim quum in nullo umquam ex omni antiquitate scriptore plus sibi Interpretæ et Criticos permisisse deprehendisset. Neminem tamen quantum recorder, acerbiore dicto, aut maligna et invida mente, detracere, sed suum cuique iudicium relinques, meum etiam de locis affectis simpliciter ostendere institui. Coniecturas etiam timida et suspensa manu promere, et saepius acutioribus post me de Velleio melius merendi partes transmittere consultius duxi, ne pro medicina nova vulnera infligere viderer. In unicum, fateor, Clericum, Philosophiae et Theologie, per me licet, rarum huius seculi lumen, immo, si Diis placet, Criticum acutissimum sibi visum, in praefatione quaedam gravius dicta, sed quæ summa eius temeritas et inscientia expresserunt, reperiri non nego. Ad quæ, ut mos eius ferebat, in Ephemeridibus suis, misera ignorantiae et malignitatis deprecatione, et tolerantiae, quam ille in neminem exercet, commendatione inepta, quaedam quum rescriptsisset, mittendum potius hominem malevolum, et tot plagis confossum, quam saepius in tam ignobile certamen, in quo si viceris nulla sit gloria sita, descendendam esse censebam. Septimo vero abhinc anno, quum in manus meas venirent *Thomae Wopkensi Lectiones Tullianæ*, ignoti mihi hominis, videbam quaedam etiam Velleii loca ab eo sollicitata et retractata, et statim aliquid malignitatis et sinistri de me iudicii deprehendebam. Et licet hivorem et virus dextre et callide, ut sibi videbatur, sub splendido verborum honore, quoties mei nominis mentionem iniiciebat, tectum perspi-

cerem, non tanti tamen esse putabam, ut in refutanda eius viri incur-
 sione otium meum perderem. Silui igitur, et quamvis saepe mihi in
 scriptis ab eo tempore proditis, occasio satis commoda mea vindicandi
 nasceretur, dissimulare malui, et novum Criticum sibi placere permisi.
 Sed quum nuper personam sibi detraxerit, et ex professo Velleium a me
 editum a capite ad calcem percurrere, et notas doctorum Virorum et in
 primis meas, perstringere et carpere, eadem confidentia instituerit, qua
 Cortii in Sallustium, Cannegieteri in Avianum, et Oudendorpii notas in
 Obsequentem censorio superciliosus excusserat, non indignabar quidem me
 quoque in ordinem redactum, et his Achivis permixtum; sed quum do-
 ctissimum Cannegieterum iam retudisse insanos in se impetus factos vi-
 derem, nec alios sibi defuturos, si postea plures, ut minari videtur,
 invaderet, crederem, meas nunc partes iudicabam, mea modeste et gra-
 viter vindicare. Diligentius ergo, quam olim Lectiones Tullianas, Ad-
 versaria illa Critica, ad Editores harum Observationum Miscellanearum
 missa, et huius Voluminis pag. XXI. exhibita, excutienti, manifeste ap-
 paruit Wopkensius ille, verus et germanus, *Praeceptoris sapientissimi,*
sibique in aeternum colendi, Clerici, discipulus, ut in Lect. Tull. pag. 10.
 gloriatur. Qui quum ipse Ephemerides, ad exemplum Magistri sui, emit-
 tere nondum animum induxerit, opportunitate harum Observationum uti
 posse non stulte sibi persuasit, commodo suo censorium opus in unum-
 quemque, qui posthac aliquem Scriptorem edere et illustrare instituet,
 exercendi. Etsi vero parum mihi nunc subsecivi detur temporis, quod
 omne et publici muneri cura, et si quid ex illa restat, operosissima
 Virgilii praelum exercentis editio aufert, et praeterea ipsa senectus a
 simili contentione me quotidie alienorem faciat, non potui tamen non
 tantum laboribus aliis detrahere, quod in Censoris huius non tantum
 iniuritate et malevolentia, sed in primis in fraudulenta, qua lectoribus
 patrum in hac literarum parte versatis imponit et illudit, ratione dete-
 genda, ponerem. Pro certissimo etiam habeo, plurimos sinistre de me
 iudicatueros, et aegre laturos, me non patienter satis ferre, Virum tam
 doctum (nam certe Clerico magistro in hac humanitatis parte doctiores
 fateor) tam modestum, et cui tantum abest, ut ullum acerbum in me
 dictum exciderit, sed qui laudibus et elogis etiam me ornare adfectorat,
 in rebus tam levibus, ut Criticae concertationes vulgo habentur, dissen-
 tire a me ausum fuisse. Immo, ut quod sentiam candida eloquar, ipsa
 illa mitis et in speciem dulcis hominis mihi ignoti scribendi ratio, dum
 Tullianas Lectiones evolverem, prima fronte me fere decepterat. Sed
 quum quaerendo quid hominis esset hic Wopkensius, didicissem, esse
 non modo adscriptum illis, qui prae aliis frugalitatem, modestiam, tole-
 rantiam, et erga omnes nullo discrimine caritatem prae se ferre solent,
 sed etiam illius *disciplinae convenientissimae* (ut Velleii verbis utar) anti-
 stitem primi ordinis (si quis inter gloriae et dignitatis contemtores
 professos sit ordo) animum statim perculit tralatitia illa humanitas. Obser-
 vantur animo meo, in ore vulgi apud nostrates, dicta illa, quibus plu-
 riorum ex hoc numero hominum interiores animi recessus, externae
 saepe speciei non respondere, iactari solet. Saepe callida circumscri-

ptione, et astutis strophis, ambiguas illos sententias prodere, et Apollinis Loxii more antistites illorum, responsa sua dubia, perplexa et inextricabili ambage verborum involvere et obscurare. Ab armis, litibus et concertationibus se alienissimos profiteri, nec laesos etiam ad legitimam tutelam se accingere fas censere; ex occulto tamen, si occasio intimes animi sensus celandi detur, ex insidiis adgredi, et dum blandiuntur etiam, non sponte sua, si quem tangant aut pulsent, sed casui potius quam consilio, si quis prolabatur, cum dolorie et misericordiae significacione adscribere. Quid ergo virum, tam sanctae disciplinae Sacerdotem, ut leges tam severas et iustas moribus suis non sanciret, et in tot Viros doctos incurreret, impellere, ut in me quoque impetum facheret, potuerit, reputanti sola subibat caussa, Clerico *Sapientissimo* Viro, a me et aliis non exhibita reverentia, et aeternus nominis tam magni cultus. Haec iniuria *sapientem* discipulum iusta indignatione excitavit, ut memoriam eius vindicaret, sed tam leni et mansueto scribendi genere, ut ipsos adversarios, quos sibi proposuit impugnandos, lengociis verborum et exquisitis laudum formulis deceptos, occulta veluti quadam sica confoderet. Melius certe de manibus Clerici mereri potuisset, si pueriles et crassissimos Praeceptoris sui errores tueri aut certe excusare tentasset, sed versatus hic belligerator maluit, ut alter Hannibal, in hostium fines invadere, et bellum, quod domi sustinere non poterat, in inimicorum agros et moenia transferre. Callide et astute profecto! Quum enim haec literaria certamina bellorum imaginem referant, dolus an virtus quis in hostile requirat, et ubi vi agere negatur, artibus grassari, quis dubitet! Ubi arma ex legitimo literatorum armamentario deficiunt, ad Philosophorum machinas, cavillationes et sophismata confugere fas esse creditit Wopkensius. Nec temere me haec adfirmare, sed ipsis rebus ostendisse, illa quae mox sequentur, clarissime probabunt. Et Wopkensium non Romana virtute, sed Graeca, immo Punica fide mihi bellum fecisset et callide alio detorsisse illa, quae in controversiam vocavit, evincere conabor. Artem etiam Criticam temerario consilio profiteri coepisse, ut tironibus etiam risum excutere possit, patebit. Nudatus enim omnibus subsidiis, quibus inniti solent veterum Scriptorum editores, nullum manu exaratorum codicum usum habens, editionum priscarum et sub initio renascentium literarum proditarum auxilio carens (ut ex scriptis eius, ubi nulla vel rara fit eorum mentio, nisi ex indicio priorum, colligitur) solo ingenio fretus, et *sapientissimi* Praeceptoris sui *Arte Critica* adiuta, stringere cultrum *Criticum*, ut hodierni Critici loqui amant, in omnes Scriptores, est adgressus. Incurrrens in celeberrimos disciplinae humioris antistites, sola bona *Logica*, ut Orci galea, armatus, omnia veterum loca emendari, explicari et illustrari posse, ex Magistri sui praeconcpta opinione in animum induxit. His enim ubique ad nauseam que hanc eruditis omnibus et Criticis defuisse iactare solebat, se vero eius ope, tot locis veterum affectis medicinam fecisse, ut caput inter Victorios, Pierios, Gronovios, Graevios et alios tantum extulerit, quantum inter gigantas Typhoeus. His Magistri vestigiis insistens Wopkensius, egregium se Criticum praestabit, et relictis Codicibus scriptis, et

aliis praesidiis Grammaticorum, ad ratiocinandi fallacias, Analogiae dubiam convenientiam, ad consequentia incertissima, et similia receptacula confugiet, et data nunc opera iuventuti ostendet, nihil facilius esse hac in veterum scripta grassandi via. Agnoscimus equidem omnium scientiarum esse quamdam cognitionem et coniunctionem, sed limites quoque certos singulis esse positos credimus. Nullumque in Arte Critica Logicae illius *bonae*, tam gloriose a Clerico et aliis laudatae, usum esse, nisi quam sensus communis et principium illud scribendi unicum, iudice Horatio, *sapere* hominibus non stupidis suggerit, adfirmare non erubescimus; sed longum et continuum codicum scriptorum usum, improbum in versandis diurna et nocturna manu prisci temporis monumentis, Carminibus, Orationibus, Historiis, immo et Nummis, Lapidibus, Statuis, et similibus, laborem, denique perfectam et consummatam, quantum licet, linguarum, quae olim floruerunt cognitionem, unica esse instrumenta et adminicula, quibus ad veram Criticae laudem adspirari possit. Qui vero nunquam manu scriptos codices inspexit, nec editiones antiquissimas consuluit, nec nobilissimorum in hoc studiorum genere, emendandi et illustrandi obscura et vitiata veterum loca, rationem observaverit, et sequi sibi proposuerit, nae ille, licet Socrate, Platone, Aristotele, immo ipso Clerico sit *sapientior*, frustra in hac palaestra sudabit. Criticis enim non satisfaciunt hae Philosophorum, se studiis his immisscentium, nec ipsius Censoris Wopkensii formulae, haec vel illa *lectio ad gustum meum magis* facit, ita *libentius legerim*, *hoc non adsequor*, *hoc satis se mihi probat*, certo certius hoc est, de eo nemo dubitat, et similes, consensum Criticis extorquebunt. Sed desino, et non frustra et inutiliter haec a me monita, clariori in luce locata, ubi singula Aristarchi nostri dictata executiam, Lector aequus et non imperitus videbit. Illa vero praecipue, quae me propius tangunt, ad examen vocare, non vero semper aliorum Interpretum caussam agere, ne nimis hae Animadversiones exrescant, constitui.

Vellei. I. 3. *Omnia, qui illo tempore vixerunt, dixerunt.* Hic *xaxēμ-γατος* defendit, tantum ut obloqueretur Censor Heinsio, qui levi manu *vixere* corrigerbat. Sed in tribus, quae producit, exemplis nullum est, quin ingratum alioqui sonum frangat aliquantulum vox interposita. Amare vero nostrum *xaxōγων/ας*, ostendit et lib. I. Lect. Tull. cap. 5. nec dissimulandum erat, multa earum exempla produci posse, et a Viris eruditis esse prolata, quae saepe incogitantibus excidere.

VI. 3. Distinctionem post, *convenientissimae: Vir* etc. debuisse Boeclero adscribere, non Thrasonem agere, dicendo, *Ego tantum sic interpretareri*. *Convenientissimae* vero *disciplinae*, non addito cui convenientissima erat, alibi se illustraturum promiserat Iac. Groni ad Amm. Marc. XXVII. 11. an praestiterit nescio. Exempla vero, quae producit Vir doctus, non probant repeti eleganter τὸ *vir.* quia nullum est, in quo etiam *vir* praecessit, sed fere semper nomen proprium, cuius deinde dotes Velleius describens, addit, *vir* etc. sed hic praemisso *vir regii generis* etc. subiicit, *disciplinae convenientissimae vir:* quod merito fastidium

omnibus fecit interpretibus, sed solus Censoris stomachus concoquer potest ineptam hanc vocis iterationem.

IX. 6. Coactus servare communem lectionem, *etiam hoc colligi potest*, quae ex Lucano et Quintiliano a me adstructa fuit, ne nihil carperet, melius illustrari putat exemplis a se adductis; ubi tamen nullum est, in quo *hoc*, pro *ex hoc*, vel *ex hac re*, occurrit. mirum vero Virum, qui semper fere loca, quae minime quadrant, adducere solet, in aliis carpere, qui ad rem facientia adferre conantur. Sed omnis haec nota mera est cavillatio. Scilicet erravi, quia *hoc* redditum erat per *hinc*: quum debuisset capi pro *ex hoc*. An nesciebat, *hinc* idem esse, quod *ex hoc*? Sic quod Terent. Andr. I. I. 99. dicit, *hinc illae lacrimae*, Donat. *ex hac causa* explicat. ut *hinc*, non alio sensu explicuit etiam apud Val. Flac. II. 95. Idem Terentius Adel. III. 3. 7. *hinc scibo*, pro *ex hoc*. et ita *hinc natus* pro *ex hac urbe*, Cicero. IV. Cat. 8. et *hinc civis* Terent. Eun. V. 4. Et quis, quaeso, humanior nescit, *inde*, *unde*, *hinc*, *illinc*, poni pro *ex illa*, *ex quo* etc. *hoc* vel *id* et similia poni pro *ob* vel *propter* *hoc*, *id* est *ideo*. et in *hoc* posse subintelligi *ex* vel *ob* docuerunt multis Modius et Acid. ad Curt. III. 5. 9. et Muncker. ad Hygin. Fal. XXXIV. Servius Danielis ad Virg. Ecl. X. 18. *Erinoma quum esset nimiae castitatis et hoc a Minerva et Diana diligenteretur*. Ut vero *hoc colligere*, pro *hinc* vel *ex hoc* dixit Velleius, ita Quintil. Decl. XVII. 19 *numquam movebit patrem filius hoc, quod moritur, quem non morit hoc quod paratus est mori*. Et *hoc* recte explicitum per *hinc esse*, appetit ex Terent. Heaut. II. 3. 38. *hinc sciri potest*, quod idem est quod *hinc colligi potest*. Et ut *hoc*, pro *ideo*, *ex hoc* ponitur, eodem modo *eo* dixisse constat, ex exemplis ab Heinsio ad lib. II. cap. VI. 4. adductis, quae cumulare nihil attinet. Sed taedet in tam minutis haercre, quum Censor nihil captet, nisi puerilia, quae plurima undique collecta perire non vult nam de eadem ellisci praepositionis *ex* ad cap. XII. 5. agens, et *inviduam*, explicans, *ex invidia invidam*, mox repudiat ipse ingrata et inauditam hanc constructionem, et verba cognatis nominibus saepiungi docere se alibi profitetur. Sed producat locum, ubi aliquis *inviduam* *ex invidia*, vel *ob invidiam* dicatur. denique probet etiam *invidum* aliquem dici propter *noxiam*. An ergo modestia Burmanni haec acutioribus explicanda relinquentis, et non dicentis se *malle*, sed rogantis tantum, at non scripserit *inimica*, meretur hic opus censorium? Praeterea proferit *ullius eius temporis noxiae invidam*, ut ostentaret scilicet, se scire gentivos diversos copulari, quod nemo ignorat. Sed probandum fuerat, *invidus* cum genitivo aequi construi, atque cum ablativo, quod alii interpres per ellipsim *roū causa* vel *gratia* explicant. Et licet forte per Graecismum posset defendi, ostendendum erat, ita solere Velleum scidere, *ex quo* nullum exemplum producitur.

Ut autem saepe praenomen relativum *qui*, aliis incommodeum, et ideo mutatum, retinendum docet (vid. ad I. 3.) et idem valere quod *hic*, ita non ferre potuit Acidalium cap. XVII. 5. pro, *inter quas has maxime tentantem*, *interque eas has maxime*, et hinc producit duo exempla, *quibus inter quos*, et *in quis* dici probat, alias etiam plura promittens

promtum. Cuius promissi facile gratiam facient eruditii, qui centena in eo genere exempla extare neverunt. Mirum tamen accidere potest, non offendisse aures tam delicatas, quas has, quam mollius accidere ad eas videri possit, interque eas has maxime. Sed Velleib suas ne invideamus veneres, quae non placent in alio scriptore: ita, quod radebat aures Heinsii, mox lib. II. I. 3. *Romanorum gereretur adversa fortuna*, corrigit *Romanis adversa*, et tuetur sola sui dicti auctoritate, quoniam aequo Latine dicitur *fortuna mea adversa*, quam mihi: cu*m* nihil aliud respondere libet, quam multo Latinus dici, *mihi adversa*. Sed nec verum est, Heinsium tentasse *Romanis adversa*, sed notat tantum ita debuisse scribere Velleium. Sed ipse tentat *Romano*, vel *a Romano re gereretur adversa*, vel *Romana re*. quas correctiones auctori suo relinqu, sed candoris erat, non adscribere Viris doctis, quae ab iis profecta non sunt.

Lib. II. I. 1. *Praecipiti cursu a virtute descitum, ad vitia transcursum: vetus disciplina deserta, in somnum a vigilis . . conversa civitas.* Vossium laudat, quod *transcursum*, iugulatum a Grutero, servat, sed sine ulla ratione, malle *conversa civitate*, quod ultimum Heinsio debuisse adscribere: nam in Vossii notis nihil tale legitur, si oculis meis ulla sit fides, acutum cernere in vitiis aliorum oportet, qui censuram gerit.

Cap. VI. 2. *Longe maiora et acriora repetens.* Hic locus ex illis est, qui, quocumque modo legas, sive *acrior*, sive *acrius*, sive *acriore vi*, exemplis aliunde repetitis, facile defendi possit. Sed quadrare *τῷ acriora, acrem annonam, et acrius servitium non video*. *Acer* enim proprie dicitur de impetu, *vi*, et *acria* omnia, quae penetrant, pungunt, laedunt, et quasi stimulus aliquos excitant. et ita *acres homines*, sunt incitati, ferventes, ardentes, et ut Servius ad I. Aen. 220. exponit, in *unamquamque rem vegeti et nimii*. Ita oratores *acres* dicuntur Cicer. de Cl. Orat. pag. 27. 28. et 92. et alibi. *milites acres* Horat. III. Od. 2. Flor. IV. 2. et *Cæsar acer* in re gerenda. *Canis* etiam *acer*. Cato de R. R. 124. Horat. Epod. XII. 6. Phaedr. III. 7. et eleganter Canis in coelo Val. Flac. VI. 607. equus Virgil. IV. Aen. 156. III. Georg. 118. et innumera alia. et ita Seneca illud *nil acre valo*, idem est, quod *nil bellicum quod graviore lyra canitur, sed carmen simplex leviore lyra*. Iam vero res *acres* recte dicuntur, quae lenibus et suavibus opponuntur, quae gustum acidunt, et palatum quasi stimulus quibusdam pungunt; ut *accerrimam suavitatem unguentis* dat Cicero III. de Orat. 25. quia non sunt fatuae suavitatis, quae fastidium statim creat, sed quae renovat subinde desiderium eorum acrimoniam sua temperata. et hinc *acriora* repetisse recte dici potest Gracchus, quia frater eius non satis acriter leges suas et res novas movisse et ursus videbatur, si cum huius impetu conferatur. *Acrior* etiam C. Gracchus dici potest fratre suo fuisse; nam Florus per λιτότητα, dicit eum *non minori*, (id est maiori) *impetu incaluisse*, quo maxime loco motus, ego *acriori vi* coniiciebam, quam conjecturam praeterit silentio Censor noster, et tamen eam non improbasce colligere Lector poterit, quia remittit ad Bentleii notas in Horat. Epod. VII. 13. ubi legitur, *vis acrior*, ut et in Vegetii loco ibi adducto. haec, fatendum est, Velleium recen-

senti non succurrebant, et gratias etiam nunc ago viro benigno, qui haec loca firmandae coniecturae accommodatissima suggessit, facile patiens sine elogio mentionem meam praetermissam.

Cap. VII. 6. *Visa ultio privato odio magis, quam publicae vindictae data.* Hunc locum sanum esse magno conatu defenderat Censor in Lect. Tull. II. 5. nec morabantur repetitio vocis *ultio*, nec synonymia *ultionis* et *vindictae*. Nunc secutus alios sine codicis auctoritate, et licet gnarus admodum moris Velleiani, quo toties nituntur eius emendationes, elicet vocem *ultio*, tantum *publicae* mutans in *publico*, ut ad *odio* referatur. sed si in memoriam revocasset *vindictam* hic minime ultiō notare, sed adassertionem Reipublicae, et defensionem contra res novas moventem Gracchum, facile vidisset, posse illa in eadem periodo concurrere, nec *publico odio* hic locum esse. nec opus quoque esse puto *vindictam* hoc significatu poni etiam apud nostrum infr. cap. LXXV. docere, quum nulli hoc ignotum esse possit: unicum Ovidii locum adduxisse sufficiat, qui Remed. Am. 73. magnifice se iactans, ait:

Publicus assertor dominis oppressa levabo

Pectora, vindictae quisque favete suae.

Videat ergo Logicus insignis, quam recte syllogismo utatur, si *ultio* est *vindicta*, ergo *ultio* datur ultiō, ut ratiocinabatur in Lect. Tull. II. 5. et unde videtur nunc inductus ad novandum aliquid. haec scilicet bonae isti Logicae debentur.

Cap. XI. 1. Non placet Censori nec distinctio mutata, *immodicus*, *gloriae insatiabilis*, nec coniectura, *opum modicus*, *gloriae insatiabilis*, non alio argumento, nisi quod nec Sallustii fidei se adstringere voluit Velleius (quo pacto omnia loca ex aliis adducta possunt reiici) nec quia, quum hic de vitiis agatur, non commode eius conditio aut virtutes indicantur. Deinde inaudito supplemento sub voce *insatiabilis*, subaudit, *divitiarum potentiaeque*, et ut hoc probet, ita *cupidum* absolute adhiberi docuisse Cl. Dukerum nobis adfirmat. Egregia sane, et ex Logicae penetalibus petita argumentatio: *cupidus* absolute notat avarum, sordide parcum, ergo *insatiabilis* notat divitiarum et potentiae insatiabilem. Tandem *insatiabilis* glossam videri *τοῦ immodicus* suspicatur, quod sublegit Viro docto, qui in Actis Lips. A. 1721. pag. 17. editionem nostram recensuit. Sed nihil facilius tali Critica, quum oportuerit, quia aliorum coniecturas reiicit, tales proferre, quae suffragia literati orbis ferre possint. Immo ipse distinctionem, quam servata vulgata lectione, mutatam volebam, loco Eutropii confirmari quodammodo fatetur. Cui ergo bono tot absurdum cumulare, ut subvertantur ab aliis cogitata, et pronuntiare iudicis severi verbis: *satis mihi vulgata distinctio probatur*. cui aequo iure reponi potest, *at non mihi*, nisi quod Censor maioris auctoritatis se creditat aliis.

Cap. XIV. 3. Verbo monuerat Heinsius in praepositionem redundare. Hinc captat occasionem ostentandae eruditio[n]is, et loca accumulandi, ubi *in* repetitur. talia sexcenta ex uno Cicerone se congerere posse iactat Johnson in Aristarcho suo Anti-Bentleiano Part. II. pag. 54. et satis larga manu ibi profundit. quod et alii Viri docti centies fecerunt. et ut

solent Critici, ubi una praepositio defecit, quae desiderari videtur, non minorem vim locorum producunt, ubi non una defunguntur scriptores. In uno Livio utriusque rationis exempla plurima dedit Cl. Drakenborchius; vid. I. 57. II. 2. VI. 28. et quae alia ibi adducit. Semel tantum positae in simili nostri Velleii loco, praepositionis exemplum est in Livio IV. 48. 3. *quidquid agris, in urbe, alieno solo posita* etc. ubi Codex unus *in urbe, alieno in solo.* et ipse noster Censor optime me supra lib. I. 7. 1. *in subaudiisse, pronuntiat,* et se hanc ellipsem praepositionis illustrasse alibi pluribus significat. hic ergo probat, quod alibi reiicit. Sed et repeti, et semel poni posse pro arbitrio scribentis, et ideo talia ut nobis relicta sunt, servanda esse iam iudicavi ad Phaedr. IV. 4. nec novis exemplis, iisque coacervatis ad alterutrum vindicandum opus esse puto, nec viros doctos, qui vel hoc, vel illud probant, esse arguendos.

Cap. XV. 2. Non patitur *quorum* referri ad *Italiam*, nec manum dare voluit tot exemplis, ubi nomen urbis vel regionis praecedit, et tamen in sequentibus ita constructio reperitur, ac si *incolae* praecessissent, et maxime potius *quorum* ad *arma* referre. Sed dum fatetur ipse in sequenti *petebant* subaudiendum esse *Itali*, non *arma*, destruere ipse explicacionem suam videtur, ex quo sequi debet *arma*, non homines petuisse civitatem Romanam. quo quid magis absurdum? Iam vero non negabit, credo, aque bene dici *fortunam Italorum*, quam *fortunam armorum*, aut *belli*: et hoc probare putidum existimo, ideoque parco chartae.

Cap. XVII. 1. An *exorati* vel *exarmati* legatur parum mea refert. nec multum tribui huic coniecturae. Sed miror virum Criticum, vix credere *exarmari* usurpari, ubi de precibus nulla satis dilucida fit mentione, prosae scriptoribus. Petronius cap. CV. certe dicit, *Gitonem mirabilis forma exarmasse nautas.* Sed verum est nullum exemplum in Fabri Thesauro extare.

Cap. XVIII. 3. Cavillatur Vir doctus, quia *Germanum bello Cimbrico ab imperatore Mario captum*, Interpretes exposuissent, per milites eius captum. Certum est, saepe aliquid facere illum dici, quod iubet, quod censem faciendum, et centies a Viris doctis animadversum. Sed probandum erat, ubi de uno homine agitur, illum dici ab imperatore captum, si non ipsius manu sit prehensus. nam loca, quae adfert ex cap. XXIII. ubi Sulla narratur, *ampius CC milia hostium interfecisse*, et XLII. ubi Iul. Caesar dicitur *partem classis fugasse, aliquot naves multosque mortales cepisse*, aperte docent in praelio haec opera et manu militum acta. Sed si millies alibi hoc occurrat, mirum, ne unum quidem produci ex nullibus locam, ubi de uno homine agitur, et qui ab *imperatore captus* dicitur, id est, per milites eius. quare quanto mollior est medicina, si legatur, *Germanus, imperatore Mario, bello Cimbrico captus*, id est, dum ille imperator esset.

Cap. XX. Eadem inopia probationis, ut *creare seditionem* recte dici ostendat, solita sibi argumentandi ratione utitur, et, si liceat, *lites, odium, periculum creare* dicere, addit, cur minus *creare seditionem* Latine dicereetur, nullam rationem esse. atqui non semper rations, sed usu et consuetudine veterum niti praestat, et si quid insolentius hic et illic occur-

rit, inter singularia eius scriptoris ego malim referre, si MSS. iubent, quam emendare.

Cap. XXI. Ideo *adfulisset*, prae *adfuisset* praferendum iudicavi, quia fere de subita, insperata, aut inexpectata spe hoc verbo utimur, *adesse* vero spes dicitur recte, quae menti nostrae appetet et etiam diutius haeret, et praesens est, ut exempla ex Ovidio adlata firmant, ubi *res* et *timor semper* adest, spes non *semper* nobis adest. ubi *adfulget* non quadraret, quae semel saepe praeter *exspectatum* nobis appetet. Nec negamus tamen, aliquando etiam dici de subito adventu, sed solet tunc aliquid addi, ut Virg. III. Aen. 225. ubi subito adsunt Harpyiae et fere hostili animo; licet et in utramque partem sumi docuerim ad Val. Flac. IV. 34.

Cap. XXIII. Magna confidentia adfirmat *ante omnia*, quod *praecipue* notare constat ex Vossii notis, etiam posse explicari per *confestim*, deque eo *neminem dubitare*. Atqui si tam certus et obvius hic significatus est, non poterat Viro in his diligenti deesse unus vel alter veteris scriptoris locus, quo niti posset eius interpretatio. pro materia vero haec locutio variare potest; sic Virgil. per pleonasmum creditur dixisse II. Aen. 40. *Primus ante omnes* de Laocoonte, vide Servium. qui etiam *ante omnes* explicat *omnibus videntibus*, ut dictum sit, ut ante oculos omnium. quod durius videtur. Sed potest ita capi, primus Laocoon, ante omnes ardens, decurrit ab arce, ubi etiam aliquid *praecipui* in eo notatur. vel primus decurrit ante omnes, id est, turba reliqua eum sequente et comitate. Similiter fere lib. V. Aen. 318.

*Primus abit, longeque ante omnia corpora Nisus
Emicat.*

nisi quod ibi copula ambiguitatem tollat. Vid. et V. Aen. 833. Servius ad Ecl. X. pr. *Gallus ante omnes primus Aegypti praefectus fuit*. et ita ad III. Georg. 338. *in primis explicat, praecipue, ante omnia*. Sed simplici sensu Virgiliius idem Ecl. II. 62. *Nobis placeant ante omnia silva*. In his *omnibus praecipue, super omnia*, vel *omnes*, est interpretandum. Eadem ratio est, in *ante alias*, et *alia*. Sic Ovidius, quum *praemisisset omnes*, II. Am. VI. 11. subiicit:

Tu tamen ante alias, Turtur amice, dole.

hoc est *praecipue*, super omnes aves, et ita ille saepe. Idem vero notare *ante alias*, et *omnes*, nisi quod hoc amplius quid notet, docet aliud Oyidii locus lib. IV. Met. 463.

*Quos omnes acie postquam Saturnia torva
Vidit, et ante omnes Ixiona.*

Immo utraque voce dixit *ante omnes alias gentes* Livius V. 1. alia formula solebant frequenter uti *omnium primum*, de qua Cl. Drak. ad Liv. lib. V. 51. quod idem, quod *ante omnia*. Ergo *ante omnia*, aut *omnes*, aut *alias*, non est *confestim*, nisi probetur, sed *praecipue*. Si trican pergit, et aliud esse *ante omnia*, et *ante omnes*, forte ipsi ostendi posset, *omnia* saepe idem notare quod *omnes homines*; sed otium deest plura de his scribenti, quae vulgo nota sunt. Miseric enim et taediosum et memoria repetere *ante lecta*, et quae tam certa et vulgata semper et

didi, ut in adversaria referre id genus locutionis non fuerit olim operae pretium visum, et de quibus neminem dubitatum suspicari potuimus. Itaque ad alia transimus, quia videmus nostrum quoque Aristarchum deficit saepe exemplis, quibus temere adjirmata possit nobis persuadere: nam cur non in sequenti nota probare conatus est, ad cap. XXIV. 1. *forte praelium a quoquam fuisse usurpatum; quum ostenderim ibi Fimbriam victoriam magis casui et Fortunae, quam virtuti debere acceptam referre?*

Mox §. 4. Vir doctus, licet de variatione modorum non contendere velit, tamen se dubitare ait de illa Latinitate, qua infinitivus modus pro gerundio ponatur, quamvis *censere aliquid facere, pro faciendum esse* reperiri fateatur. nihil est quod dubitet. Ecce ipso ex Cicerone exempla: pro Quinctio cap. XV. 1. *consilium cepisse hominis fortunas evertere, pro evertendi*, ubi vide Hottomanni notas. et adde Malasp. ad XIV. ad Att. 13. Virg. X. Aen. 439. *monet succurrere pro succurrendum*. Valer. Max. V. I. Ext. 1. *currit osculari pro ad osculandum*. ubi vid. Comment. et ne in re trita et omnibus nota diutius morer, vid. ad Liv. II. 5. ad Sallust. Iug. LXXXIX. 3. ad Claud. Bel. Gild. 51. 11. in Rufin. 98. 111. Rapt. 386. Gigant. 50. Virorum doctorum notas, et passim aliorum Observations. Nec Ictis id inusitatum multis ostendit Ampl. Bynckersh. lib. V. Observ. Iur. cap. 5. quibus adde ex L. 112. §. 3. ff. de Leg. 1. *in testamento scripsit fieri, pro faciendum esse*.

Cap. XXV. 5. Durissimam locutionem *post victoriam, qua concurrerat*, tentat defendere exemplis nihil ad rem attinentibus. An enim eadem ratio est, *varia victoria certare, dimicare, quae est victoria concurrere?* Si enim addidisset *varia victoria concurrere* Velleius, nihil esset quod moraretur. nam hoc notaret, dum certabant, fuisse dubiam victoriam, vel in aliquot praeliis, nunc prosperam, nunc adversam fuisse, ut ita passim *vario Marte, varia fortuna pugnare, dimicare* occurrit. Sed probandum erat, aut per auctoritatem, aut rationem, posse dici *victoria concurrere*, quae ubi reportata est, praelium et concursus cessare solent. Praeterea nescio quid hoc faciat *conscientia meminisse*, quod aequae rarum atque incommodum videri potest. nam primo, locus Valer. Max. III. 7. 1. ita vulgo exhibetur: *Fiduciam ei conscientia illa dedit, quia meminerat omnes leges a se esse servatas.* ex Perizoniano codice *qua repositum est. sed recipiamus quia.* an conscientia non efficit, ut in memoriam revoceamus praeterita, an non instrumentum quasi est recordationis? si enim conscientia recte factorum careremus, nec eorum meminisse possemus. an hoc ergo idem est, quod *victoria*, id est per victoriam, *concurrere?* ἀσύντατα et ἀπροσδιόγνωστα omnia. Concurritur praelio, pugna, ut victoriam referamus, non *victoria concurrimus*, ut praelium ineamus. Addit ad illum locum Valerii, Perizonium ibi de hac forma *plura dare*. atqui ille nihil, nisi quod dicat: *Similiter Sulp. Sev. pag. 295.* hoc est nos mittere quae situm, quae non inveniamus; qua enim editione usus fuerit ignoramus. Locus Sulpicii ex lib. I. 48. *ministerium detrectans, non contumacia sed praescientia, qua videbat dominum placandum.* nihil habet, quod rarum dici possit, aut a communi loquendi consuetudine abhorrens.

non urguebo, et hic legi in aliis Edd., quia. sed servabo, ut debet, quia sed an vates praescientia futurorum non ea vident, quae accidere debent? qua alia ratione mente sua *videre*, *cernere* etc. possunt futura, nisi praescientia, id est antea sciant illa eventura? praeterita sciimus et meminimus *conscientia*, futura cernimus ut praesentia per *praescientiam*. Immo sine conscientia nulla esset memoria, unde et pro ipsa recordatione saepe ponitur. Flor. II. 12. *Nemo regum diutius amissae fortunae conscientiam retinuit.* id est, nemo diutius recordatus est, et in mente servavit memoriam pristinae, sed amissae fortunae. Si dixisset Florus, *nemo diutius retinuit conscientiam, qua meminerat se regem tantum fuisse*, quid culpandum fuisset? sed quod multo elegantius et brevius eamdem rem expresserit, praferrem eius verba verbis Velleii. Livius XXIX. 33. de Masanissa: *Ibi cum conscientia egregia saepe repetiti regni paterni omne tempus consumpsit.* id est, quum semper se consolaretur egregia hac memoria, non per se stetisse, quo minus regnum paternum recipret, quum recordaretur quotidie conatum egregiorum etc. et ita Cicero saepe se *conscientia factorum suorum, officiorum* etc. *sustentare* dixit. et consolari etc. id est recordatione. Sed desino; nam nec modus, nec finis esset.

Cap. XXVII. 1. Minime dubitavi de hac forma loquendi, nec vitiosum locum suspicatus fui; tantum notavi esse rariorem constructionem, *penitus infestissimus*, non quod nescirem superlativis adiungi alia adverbia, ut Cl. Perizonius et alii ostenderunt. sed quod inter illa nusquam *penitus* reperissem. quare si Censor candide voluisset agere, debuisset eius adverbii exemplum producere, nec lectorem in fraudem illicere. Sed et analogiae, ad quam toties recurrit noster Aristarchus, rationem inii, et quia *penitus* pro *valde* ponitur, quaesivi, an *valde infestissimus* dici posset, nec hoc repperi. nihil ergo faciunt ad adnotationem meam, quae obgerit vitio creatus Censor.

Cap. XXVII. 3. Ad verba illa, *cuius abscisum caput ferri, gestarique circa Praeneste Sulla iussit*, notat, me non aptum satis discriminem inter *ferri* et *gestari* conspexisse, ideoque *ferri, spectarique*, maluisse legere. cuius conjecturae nondum poenitet, ut iam video suae, quam olim prodidit, poenitere Wopkensium. nam lib. II. Lect. Tull. cap. 4. ubi quum saepe cumulari ισοδύναμα, et ferme synonyma multis exemplis docuisset, hoc quoque Velleii profert, sed quum non satis aptum discriminem inter haec verba *ferri gestarique*, tunc temporis cognosceret, legebat *efferri gestarique*. Sed recte temerariam abiecit nunc loci depravationem. *efferimus* enim proprie aliiquid ex domo, vel loco non aperto, in lucem aut alium quemdam locum, ut probavi satis ad Sueton. Neron. cap. XLIX. et alibi. Iam vero Telesini semianimis corpus repertum fuit in campo, quo pugnatum fuit, inter alia cadavera, cuius caput abscisum non *efferri*, sed *ferri*, nimirum hastae aut pilo praefixum, ut moris erat, et, ut fidem faceret Praenestinis ducem belli cecidisse in praelio, *spectari* ab omnibus iussit. Nihil hic est quod rationi et consuetudini repugnet, sed quod duobus Lucani et ipsius Velleii locis, et solita verborum *gestare* et *spectare* in Codd. permutatione confirmatur. *Efferri* ergo absurdum, et

ferri iure nunc vindicatum, sed male pro adferri expositum. nam a militate quodam in hasta ferri caput iussit Sulla. nec aliud hoc verbum notat, quam ipsum actum ferendi, non ut adferretur ad certum locum, sed ut circumferretur spectandum Praenestinis. nec exempla a Censore addata magis quadrant, quam, quae alibi adducit: pecunia enim ex manubii lata infr. cap. LVI. nihil aliud notat, quam in triumphali pompa fuisse circumlatam, et populi spectaculo expositum, et deinde, ut solebat, aeroario illatam. Iustini etiam locus lib. I. 5. Epistola, quia palam ferri nequibat, manifeste notat, non fuisse datam homini ita ferendam, ut conspicui posset, sed insertam exenterato lepori. Actum enim simplicem ferendi per viam notat, non adferendi, nisi postquam mox palam lata esset, ad eum ad quem scripta erat. et similiter apud Sulpic. I. 33. Saul capta servari, non perdi, aut igne aut alio modo absumi, et ferri, omnibus spectantibus, tamquam in triumpho iussit. Restabat unicum Censori, ut nos discriminem apertum inter ferre et gestare, subtilior ceteris Grammaticus, doceret, quod me non conspexisse criminatur. Sed de eo ne γράψω quidem. Ideoque ne taedio simus Lectori, nos quoque, licet quae-dam in rem dici possint, desinimus.

Ibidem n. 2. Livoris indicium agnosco, quum pro *immodicae crudelitatis licentia usus*, cum Davisio omnino scribendum censem, in *immodicae cr. licentiam usus est*, quod nec a Davisio nec a nostro ullo exemplo confirmatur, quum ego, eodem sensu hariolarer, scripsisse Velleium *ad im. cr. licentiam usus*, et hoc ipsius Velleii loco proxime sequenti, *potentia sua ad impotentiam usus*, firmaverim. Sed quum facile patiar mei rationem non haberi, ita nunc ingenue profleri non pudet, me, si Davisii correctionem potuisse scire, (nam secunda demum editione, mea Velleii posteriore, eam prodidit) amplexurum fuisse, quia verisimilius est in a prima syllaba τοῦ *immodicae* interceptum, quam *ad. et praeterea* viderim postea apud Velleium lib. II. cap. 41. *qui somno et cibo in vitam, non in voluptatem uteretur*. et utriusque praepositionis *ad* et *in* cum verbo *uti* constructionis exempla supersunt, quae hic cumulare nihil attinet. est tamen ubi *ad malim*, quam *in*: ut apud Suet. Aug. XLIII. *Ad scenicas et gladiatorias operas etiam equitibus Romanis usus est*. ubi *in*, nescio quo modo, non bene ad aures accedit. Sed utatur quisque suo in hac re iudicio.

Cap. XXIV. 2. Leve est quod, ne nihil ageret, molitur Censor, melius legendum censis, *forma excellens, non ex qua flos commendatur aetatis, sed ex dignitate etc. pro vulgato, non ea qua flos commendatur*. Et licet forte reperire posset loca, ubi *commendari ex re* occurrat, tamen usitatius puto omitti praepositionem. Sic Sueton. Domit. XVIII, loco *adposito valde, commendari se verecundia oris sentiebat*. Phaedr. Prolog. lib. II.

Re commendatur, non auctoris nomine.

Intrudere ergo illam pro arbitrio praepositione, quae elegantius abest, est hominis otio abutentis, et omnia cupide carpentis. Praeterea in hac mutatione verborum intercipitur omnis vis praenominis *ea*, quae ex usu

scriptorum in similibus frequentissime pro tali, sive in laudem, sive in vitium adhiberi solet, Ovid. VII. Met. 43. etiam iterare voluit:

Sed non is vultus in illo,

Non ea nobilitas animo est, ea gratia formae.

ubi vide quae olim adnotavi, et quem laudavi, Bentl. ad Horat. I. Sat. IX. 55. et ita Noster supr. cap. XIII. *ea fortuna Drusi fuit, ut etc.*

Cap. XXXII. 2. Ostendit nihil sibi in conjecturis meis, etiam modestissime captis, placere; quum enim pro *adversarium voluntatis suae*, dubius rogassem, an non rectius esset *voluntati*, et litera s adhaesisset huic voci, ex sequentis *suae* prima censor idoneam caussam se adhuc querere scribit. Si inspexisset Fabri Thesaurum et alia subsidia Criticorum, facile caussam vidisset, quia nimurum ita frequentius loqui amant veteres, qui, ut adiectivo, ut re vera est, adiiciunt dativum huic nomini, nec nego etiam ut substantivo usos fuisse, sed tunc magis amasse, *adversarium* *huius* vel *illius hominis* dicere, quam *adversarium voluntatis atque*, quod qui adserere contendat, debet nobis similia locutionis exempla producere. Sed quid Censor noster Logicae Clericanæ peritissimus? Ille ita ratiocinatur, nam usu hic deficitur: si liceat dicere, *adictor laborum, successor regni, monitor actionum, collega sapientiae*, ergo etiam *adversarius voluntatis*, et eadem quibusdam aliis adiectis exemplis repetit ad cap. LVI. 2. Egregie vero, a nominibus substantivis, ut omnia que producit, argumentum capit ad adiectiva, ut est *adversarius*. pergit ita argumentari, et spem certam concipiat, se in Criticorum principem brevi evasurum. nam quae Gruterus, Lipsius, Manutius, Acidalius, Heinsius et alii concoquere non possunt, et frigidissimam explicationem verbi *expellebatur* cap. XXXIII. 1. censem, nostri stomacho nullum fastidium creant. non aliam ob caussam, quam ut dissentire ab tot doctis viris velit. Sed cur non producit similis locutionis exempla, quibus durissimam et ferream ellipsim *expellebatur*, scilicet *belli administratione*, probabilem facit? sine dubio quia hoc vires eius superat. Largus vero et multus in ellipsis huius generis est noster: ut hoc eodem capite, sub *mentitus*, subaudit in his *objectionibus*, (agnosco Logicarum *objectionum* in hac voce studiosum) et ita passim.

Cap. XXXV. 2. *Homo virtuti simillimus*. hic oculos suos non recte intendit in veteris exemplaris lectionem, nec in notas Burerii: non enim ibi legitur *homo non virtuti*, sed *Porciae, non virtuti*. Nec *homo* ibi appetit, sed Burerius suspicatus *hō* fuisse scriptum, et inde natum *non*, qua voce expulsa ille dedit, *homo virtuti sim.* Oportet veteres editiones, et primas notarum editiones respicere, qui Criticam exercere vult. Sed video, quid in errorem duxerit virum non satis curiosum. Quia in editione mea, vitio librariorum malo ordine editum est *virtuti non sim.*, pro *non virtuti simillimus*, credidit vocem *homo* relinquì debuisse intactam. Sed ipsa nota Burerii non stupidum docere potuisset, crisi omnem in voce *non* mutanda in *homo*, non in utraque servanda versata. Ego locum illum præterii, quia nec Heinsii correctionem approbabam, nec melius quid habebam: nec tamen nunc accedere possum Censori Heinsii, ut credam scripsisse Velleium, *hō*

virtuti simillimus, et iterum per ellipsim subaudire, *proavi et familiae Porciae*: quum agatur tantum de uno M. Catone, qui *Princeps familiae* licitur, nec in hac Porcia familia nobis tot virtute praediti memorantur, ut supr. I. cap. 12. Africani pater et avus laudantur. soli hi duo Catones excelluerunt, ut ipsum proverbium, *Tertius ex caelo decidit Cato*, docere otest. non ergo *horum*, sed *huius*, (ut sentiens hoc melius congrueret censor etiam tentabat) virtuti simillimus dici potest. Sed puto hic *Virtutem* pro ipso numine, Dea Virtute, positam (vid. Ovid. III. Art. 23.) cui Cato similis dicitur a Nostro fuisse. Simile fere illud Lucani IX. 594. e Catone:

*si successu nuda remoto
Inspicitur virtus, quidquid laudamus in ullo
Maiorum, fortuna fuit.*

uod recte explicant, in solo Catone meram fuisse virtutem, nihil ex eius ceteris Fortunam sibi posse adscribere, ut ex aliorum rebus gestis maximam sibi partem Fortuna vindicare poterat. Et hoc referri possent illa Horatii II. Od. 21.

*Narratur et prisci Catonis
Saepe mero caluisse virtus.*

ive de Censorio, sive de Uticensi capias, quia hi duo simili virtute praediti fuere. Certe ad Uticensem referri debent illa eiusdem poëtæ Ep. XIX. 12.

*Si quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguaue togæ simulet textore Catonem;
Virtutemne repreaesentet, moresque Catonis.*

Cap. XXXV. 5. Non dubitavi, quin *reddere spiritum* satis Latine dici possit, sed ideo dixi *vix* placere, et multo minus *praelio reddere spiritum*, quia videbatur interpolatus locus ex cap. CXIX. ubi non legitur, t Vossius citat, sed, *supplicio quam praelio mori maluit*, unde vocem *raelio* huc inseruere, quae non legitur in codice veteri, nec in prima ditione. Satis gnarus eram quae Gronovius de hac locutione nobis ad enecam dederat, et ipse ad Ovidii lib. 107. notaveram. Ideoque utrumque posse defendi fateor. sed quia fere semper *reddere spiritum, animam, itam* dicitur, ubi respicitur ad illam opinionem, qua ad coelum et astra, unde venerat, rediret spiritus (vid. ad Valer. Fl. III. 397.) credebam de celesto homine rectius dici, *edidisse illum spiritum*. Sed, ut ingenuum, MSS. lectionem nunc servandam potius, quam aliquid novandum existimo. Vellem tam candide nobiscum egisset severus Censor, qui me intasse ait, *spiritum . . . praelio edidit*, quod falsum est, quum *praelio* incendium esse censuerim.

Mox in verbis his, *neque ullo in suscepti operis sui carmine minorem* *Catullum*, non immiscui me certantibus viris doctis, an *suspecti*, an *suscepti* esset legendum, ut nec Censor facit. Sed numquam credidi quemnam exoritum, qui hic sub *ullo*, intelligeret *carmine*, quum manifestum nimi esset, referri debere ad poëtam *ullum*, quorum nullo Catulus minor fuit: neque comparari cum Varrone et Lucretio, qui Heroico

pode carmina ediderant, et ideo eam illis comparari non poterat, id Catullem Epigrammatum conditorem et auctorem, in eo opere suscepit, id est, quod ille apud Romanos primus suscepserat, nullo Epigrammatum scriptore fuisse minorem: eodem modo ut cap. LXIX. *Fatimis nullo nemini*, vel ut alii volunt, *homini postferendus*. etiam absolute dicitur cap. XXXVI. *Cypro dericta nullis adsignanda gloria est*. id est nemini, et ita ceteris aliis, quare has tricas mitto.

Cap. XXXVIII. 3. Contra sententiam auctoris mutat *bellicacae virtutis argumentum*, in incrementum, quum hoc arguat virtutem Romanam, quod per septem fere secula ter tantum Janus, qui *argumentum pacis* erat, fuerit clausus. Si usquam, certo hic repetitio eiusdem vocis, Velle tam frequens, tolerari debebat, nam et alii iisque probatissimi scriptores, eamdem vocem intericto pronomine relativo iterare amant. Terat Heaut. prol. *codem ut ire uti senem licet, quo ire sum nos adescessit*. Sed, ut brevis sim, videat Censor quae super notavi ad Suet. Caes. cap. II. *nos sine rumore prostratae pudicitiae, quem rumorem currit et plena manu plura dedit* Cl. Drakenb. ad Liv. I. 53.

Cap. XL. 3. Numquam in animum induxi controversiam facere loctioni, *vacare alicui*, quasi minus Latina esset, sed quia *vacare* est oritur a Rhenano, quum in codice erat, *semper illa futare*, credebam proprias accedere me, si *illam sectari* legeretur, et dubitans hanc coniectaram dedi. Deinde licet omnes dici possent *vacare alicui*, qui operam dant alicui, tamen hoc magis proprium esse illis, qui negotiis, quibus distinxerunt et obruuntur saepe, aliquid temporis subtrahunt, crediderim. Sed Comites Imperatoris semper et ubique debent illi apparere et adesse, et vacare, id est, nihil aliud agere: et superbum esset, si illi se *vacare* Imperatori gloriarentur, quum hoc unicum illis negotium sit datum, inservire Imperatori, et si a ministerio aliquid temporis supersit, tunc recte alii *vacare* dici possint. At ipse Imperator variis curis et negotiis distractus comitibus suis *vacat*, si remittat animum, cum illis sermones, convivia, seria et iocos communicet. Superior enim *vacat* inferiori, inferior nullum debet habere vacuum tempus, quo non appareat et inserviat superiori. Apud Ovid. Ep. XII. 1. Medea exprobrans Jason se reginam, peregrino, ignoto et supplici operam dedisse, dicit:

At tibi Colchorum (memini) regina vacavi.

Praeceptor (quo exemplo Censor noster voluit uti) vero huic uni negotio adligatus, debet *vacare discipulis suis*, non subsecivis horis, sed legitimis et statis, et ita ille non superior discipulis, sed ad id mercede obstructus, quasi inferior, inservire illis debet, ut recte Censor; nam huius opus familiare et assiduum est. Nam vero ineptum et absurdum, Imperatoris opus assiduum et familiare esse statuere, *vacare* comitibus suis, quasi nihil aliud haberet, quod ageret.

Cap. XLI. *Animo super humanam et naturam et fidem evectus.* Of-fendit haec pars elogii, quia praecessit *vigore animi acerrimus*, quare corruptus est locus eruditis visus. ego tentabam *erectus*, ut ita distingatur a *vigore animi*, qui acrem faciebat, de qua voce supr. VI. 2.

actum, hic autem de mente alta, qua despiciebat infra se posita, agitur. Sed, per me liceat, maneat *ejectus*; nam facile coniecturis incertis et dubiis cedo, quamvis vox *animo* etiam nunc mihi suspecta maneat, intelligatur vero eo sensu, quo dixi.

Cap. XLII. 2. in idem vitium incidit, quod ante iam notavimus. Nam dicit Velleius, *Laetus nocturnae victoriae, triumpho, ad suos reversus est*: ita, me probante, Acidalius distinxit: Censor vero coniungit *victoriae triumpho*, et explicat nocturna expeditione reportatum; sed quum simile exemplum producere non posset, idem hoc esse pronuntiat, quod *clades bellū, victoria certaminis*, quae toto coelo inter se differunt. Sed ita solet in angustias probationum redactus, recurrere ad alia, quae non quadrant: quanto lenius est mutatione distinctionis Velleio nihil absurdii adscribere. in primis quum in prima editione distinctio nulla, nec ante, nec post *triumpho*, conspiatur, ideoque nec in codice fuisse credibile est.

Cap. XLIII. 3. *Praetura quaesturaque obita*. Heinsius malebat, *obitae*, et ita ratio posceret, sed usus utrumque vindicat, et putidum esset exemplis chartam replere, quum centies Viri docti id iam monuerint, et codices plerumque varient in numero sive singulari, sive plurali. sic apud Virgil. IV. Aen. 275. cui *regnum Italiae Romanaque tellus Debentur*, et *debetur* in scriptis. Sed Servius notat *honestius* esse plurali uti, id est, inter viros honesti ordinis hoc esse usitatum magis.

Cap. XLV. 1. Dubitavi, fateor, an recte dicatur *initium adulterium*, quia exemplum simile ignorabam. Noster, qui nusquam haeret, et quia *connubia Veneris inire* Ovidius, et *concubitum inire* Iustinus dixit, hinc solita sibi argumentatione, se non assequi dicit, cur non licuerit dicere *initium adulterium*. Sed nec haec satis quadrant. *Adulterium* enim crimen est, quod committi et fieri dicitur. Si *stuprum inire* alibi deprehenderetur, et *adulterium inire* probarem. Sed ipsum actum, concubitum, et eodem sensu, *connubium inire* facile admitto. referamus ergo, si locus integer, inter singularia Velleii. Si audacior essem, coniicerem ob *tentatum adulterium*, nam de commisso adulterio non satis constituit, ut ex ipso Caesaris dicto, qui *suam tam suspicione quam crimine carere oportere* iudicabat, apud Suet. Caes. LXXIV., apparent. sed ἐπέγω.

Cap. XLV. 3. Uleus insanabile occurrit, a quo praestat manum abstinere. Fateri tamen non me pudet, Censorem hic probabili coniectura tentare, *sera Pompeii cura, sed ut coepit, intenta*, ideoque laude sua privare nolo, licet nondum satisfacere videatur. Sed in talibus licet periclitari.

Cap. XLVII. 1. *Novem aetatibus vix illa non iustissimus triumphus émeritus*. Durior haec ratio loquendi visa, quae molliretur, si *ex novem* etc. *qua non* etc. legeretur. Quid Censor? ab hac duritia non abhorruisse veteres probare tentat duobus locis, quorum neuter aliquid duri habet. Nam in primo non dicit, quatuor filii fuere, *iis duos* in adoptionem dedit, sed *ex iis*, ut volebam in Velleio. Nam primo numerum certum ponere, deinde de singulis aliquid addere et rationis et con-

suetudinis est, nec de eo hic agitur, sed an tales ablativi simpliciter positi tolerari possint, et hoc probandum fuisset, non lectoribus fucum facere, et longe diversas locutiones ad testimonium citare. debuissest enim Velleius dixisse *ex novem aestatibus prima*, hoc vel illud actum, *secunda hoc, tertia et ita porro, si respondere huic loco vellet exempla producta.* Deinde non fideliter mea verba reddidit. non enim volui, *novem aestatibus vix ulla, quae non etc. sed qua non.*

Ibidem contendunt Viri docti an *septimo anno morabatur*, an *septimum annum* sit scribendum. ultimum sollemnius esse fatetur, et me auctore etiam utitur. certe honestior etiam locutio est per accusativum. Eadem lis de illo Virgilii Ecl. I. 80.

Hic tamen hanc mecum poteris requiescere noctem.

ubi alii *hac nocte*, de quo ad ipsum poëtam agemus. recte vero Acidalius videtur animadvertisse, confusionem hanc ortam, quia scribebant olim *septimom annum*. De quo egi ad Suet. Aug. XIV. Tiber. LVIII. Claud. XXXVII. et Phaedr. III. 10. unde appetat frequentissimam hanc esse libriiorum aberrationem.

Cap. XLVIII. 3. *Cuius animo etc. neque opes ulla neque cupiditate sufficere possent.* Censor iactat sibi quidem sub stili acumen venisse, *cuius omnino* etc. hoc certe debebat Acidalio acceptum referre, quem ante oculos habuisse constat, quia praemisit, *alii alter* de vera huius lectione loci statuant; ergo inter alios illos Acidalius habendus. reliqua transpositio vocum per me licet, placeat Censori. Sed vulgatus ordo recte se habet. nam *opes* recte respondent *voluptatibus*, id est, profusionibus in omnia, quae animo eius satisfacere possent. Nam vel ipsa Lexica docere possunt, *voluptates* dici omne quidquid sensus exhilarat, et delectat, et ita cibi delicati, vinum exquisitum et similia *voluptatum* nomine veniunt. Unde Sueton. Tiber. XLII. postquam narrasset Tiberii incontinentiam in epulando et potando etc. addit: *novum officium instituit a voluptatibus*, id est, qui curaret omnia, quae Tiberii animum et gulam delectare possent. et ita hic capiendum, quia *libidines* adduntur, quae proprie veniae intelligi debent, ut millies his nullae cupiditates sufficiebant, quia et omnes cupiebat puellas, (proprium in amoribus esse *cupere*, et *cupitas* dici amicas notius est quam ut probem) et licet plures haberet, tamen plures etiam cupiebat, quia libido satiari non ita poterat, ut non plures corrumpere vellet. vel si, ut cap. XXXIII. 1., de cupiditate pecunias et rapiendi undecumque poterat studio, et avaritia intelligere velit, per me licet. Sed si cum nostro legas *libidinibus voluptates* non sufficere, idem erit quod *libidinibus libidines* non sufficere.

Cap. XLIX. 4. *Vir antiquus et gravis* etc. Illustrum Cuperum debuissest auctorem laudare, qui haec a praecedentibus separanda iam docuit, et esse epiphonema. Cui simillimum est apud Valer. Max. IV. 3. 6. ubi vid. Periz. Ego me mederi huic loco non posse professus sum, nisi quis vellet admittere, *Pompeii partes laudaret magis, prudens sequeretur Caesaris arma, et illa gloriosiora, haec terribilia duceret.* Aristarchus noster *arma* suppleri non patitur, et licet *partes* praecedat, tamen haec

et illa tolerari posse censem. quod ut probet, iterum infelicissime pro-
ducit ex Taciti Hist. II. 98. palam epistolis Vitellium, occultis nuntiis Ves-
pasianum favens et haec illave defensurus, prout invaluerint. Sed an ibi
praeceps nomen feminini generis? nullum; ideoque recte neutrius gene-
ris haec et illa dici quin possit nemo sanus dubitat. Sed cur praecedentia non addidit? ubi legitur, Valerius Festus studia provincialium cum
fide iuvit, ad quae haec illave prout invaluerant defensurus recte etiam
referri possunt; nam diversa erant studia partim Vitellio, partim Vespasiano
fauentium exercituum et ducum in provinciis. Valerius primo
studia eorum, qui Vitellio adhaerebant, cum fide iuvit, mox nutabat,
et Vitellio palam, occulte Vespasiano favens, haec vel illa defensurus
erat, prout invaluerant. nihil hic scabri et non congruens occurrit. Sed
infelicius multo producit alterum ex Nostro locum cap. LXXXIV. 2. Vi-
gebat in hac parte miles atque imperator, illa marcebant omnia. ubi illa
neutro genere numero plurali capit. an ergo oblitus est Vir doctus, quae
ipse ad lib. I. 7. et 33. monuit, omitti saepe praepositionem is, quae
secundo loco subintelligi debet, et repeti ex priori membro, et praecipue
lib. III. Lect. Tull. 9. ubi praepositionum, quae uno membro exprimun-
tur, altero reticentur, plura exempla profert. quibus plurima addere fa-
cile est. Sed vide, quae diximus ad Suet. Calig. XLVI. Claudian. IV.
Cons. Hon. 207.

in utroque reluent
Frater, utroque soror.

ubi plura dicemus aliquando. et ita in priori membro omitti, et ex se-
cundo repeti docuimus ad Ovid. XVI. 141. III. Art. 156. et alibi saepe.
nihil enim vulgatus. Vid. Bentl. ad Horat. II. Od. 25. Sensit praeterea
Vir doctus ineptam explicationem illa marcebant omnia, pro, illa pars
omnis marcebatur, ideoque adiicit posse etiam legi, illic: sed hoc est eva-
dere vi ex difficulti loco, quo impediti haeremus. illa ablativi casus unice
verum est.

Cap. LV. 2. *Victus ab eo Pharnaces vix quicquam gloriae eius ad-
struxit.* ubi Lipsius maluerat adstruxerit: noster, semper obloqui solitus,
nec tamen rationibus refutare sciens, ignorantiam suam mavult profiteri,
et cur ita reponendum sit, se non perspicere scribit. Sed videat, quae
Cl. Perizon. ad Valer. Max. IV. 3. 6. adnotavit, et quid adhuc ipsi ad-
discendum sit, antequam censuram sibi in omnes Viros doctos arrogare
sustineat, cogitet secum. vis enim istius modi et temporis, notat idem
quod adstruere potuisset, vel poterit. et hoc Grammatici futurum exactum
vocant, ut docet Malasp. ad Cicer. VII. ad Att. 15. vicerit, si consul fa-
ctus erit. ubi ex Terent. And. II. 3. 7. causam invenerit, producit, et ad
Linacrum nos remittit. Sic recte Heins. apud Ovid. VII. 43. praefert,
quod tibi maluerim, τῷ malueram. Hos consulat Censor, et an Lipsio
obloqui debuerit, iudicet; ut nec in sequenti nota Heinsio, qui ipse con-
jecturam suam damnavit, quod dissimulandum non erat.

Ad cap. LIX. 4. nihil est, quod observem, nisi libidinem obloquendi:
quam enim durius dici erudire indolem fateatur, hic subsistere debuerat,

et Velleio sua relinquere; sed ut aliquid diceret, simile producit et Floro I. 6. proximum duritie exemplum, *educare indolem*, et hinc *exstrire*, vel *instructire*, vel *nutrire* hic mallet pro *erudire*. quae omnia vanissima. quem enim *indoles* sit proprio incrementum, et spes illa, quam ex pueria de incremento concepimus, hinc illa *nutriri* et *educari* forte posset dici, sed *erudiri* non potest. augetur educatione spes illa, et ex quotidiano incremento certior et maior adparet, sed ipse iuvenis, egressia iam *indole*, disciplinis et artibus eruditur. reliqua de *mittere in rem aliquam*, sunt plane supervacua; quis enim huic loquendi rationi controversiam umquam movit? certe hic nemo. sed si velit Collecta sua augere, addat loca Quinetiliani Decl. IV. 12. et 14. CCLX. CCCXXIII. et ex illis tueatur etiam apud Ovid. Epist. 37. *ignotas mitter in artes*. Sed hoc est pugnare cum umbra, ut et facit mox *ordinem* defendens post tot alios, et de cuius nominis usu nemo dubitavit umquam, licet *ordinationem*, quod prima editio habet, facile tueri locum suum possit, quia saepissime, ubi duo cumulantur, ut hic *nex* et *testamentum*, adiungitur saepe nomen vel verbum, quod proprie uni convenit, ut notissimum Viris doctis: iam *ordinare testamenta* ICtis esse sollempne vel titulus Codicis de *testamentis ordinandis* docet. vid. et Iust. XVII. 1. Dict. Cret. I. 1. nec tamen etiam *ordinatio necis* ex consuetudine huius seculi incepta dicta, ut scilicet intelligat consilia, modum, rationem, quam coniurati in necando Caesare inierunt. quae *consilia* vocat Suet. Caes. LXXX. et quo modo diu cunctati, tandem locum et tempus necandi Caesaris constituerint. *Ordinationem comitiorum* Noster dixit infr. cap. CXXIV. libellum, quo magistratus in sequentes annos Augustus designaverat. ut Suet. Vitel. cap. XI. *Comitis in decem annos ordinavit*. et in Caes. LXXVI. *magistratus in plures annos ordinavit*. id est, quo ordine crearentur. Sic et *nece ordinare recte dici* poterit. ut Senec. Thyest. 715. *saevum scelus iuvat ordinare*. ubi aliud exemplum dat Gronovius ex Pacato; et Senecae locum adduxit Schultingius ad Quinetil. Decl. XVIII. 1. ubi dicitur *parricida facinus suum sic ordinavit*. et ex Declam. II. *ordinare delationem*. videat ergo Censor, an male *ordinationem* utrique voci *necis* et *testamenti* Velleius accommodaverit, et an lectio codicis et primae editionis mutari mereatur: et simul fateatur haec loca auctorum melius congruere, quam quae ille adducere consuevit minime convenientia. Neque oggeret, credo, nullum ex aurei seculi auctore produci locum: quod si flagitet, centum locis Velleius ad eorum elegantiam erit emendandus, quod nemo sane mentis fieri oportere contendet.

Cap. LX. 2. recte contra Acidalium vim particulae et tuetur, auctoritate Perizonii et Dukeri, quibus Achivis me, si voluisset, potuisset addere in notis ad Ovid. XIV. Ep. 55. et Virum doctum in Actis Lips. A. 1716. pag. 455.

Cap. LXVIII. 1. miratur cur Heinsius pro *in utroque perfectus* maluerit *utroque perfectus*. Temere certe mutavit lectionem vulgatam Heinsius, sed mirandi causa facile tolletur, ubi utroque modo veteres locutos fuisse didicerit. videat ad Ovid. II. Amor. VIII. 1.

Ponendis in mille modos perfecta capillis.

ubi duos Velleii locos, quos hic adducit Censor, a me oceupatos cognoscet, quamvis hic vitio forte operarum II. 37. pro 36. editum sit.

Cap. eodem n. 3. gratias agere par est Viro docto, quod sibi persuadet, me haud dubie novisse tam *inceptum*, quam *coeptum* dici de temerario consilio aut facto. Sed secutus editionem primam, cui omnes deinceps consentiunt, solius *incepti* rationem habendam duxi, quia non soleo supervacanea *constipare*, ut noster se saepe facere fatetur. Nec Vossium multis refutandum censui, qui separatis vocibus *in coepio* volebat edi, quia neminem fore credebam, qui Latinus dici crederet, *fortuna similis fuit in coepio*, quam *incepto*. Si Vossii sententia placuerit Censori, cur partes defendendi deseruit? post vero bonam de intelligentia mea opinionem, iterum antiquum obtinet Censor, et me simul *repudare debuisse* addit, eleganti usu ablativorum, *incepto pari*, id est, quum par *inceptum* esset, vel fuisse, Velleium hic dicere. Si tali magistro uti licuisset, ingens periculum peritiae et notitiae me subiturum fuisse iure timuissem, quum *incepto pari* in dativo capendum esse vel tiro mihi persuasisset, et construendum *fortuna similis fuit incepto pari*, nec contendet Vir doctus, puto, Latine non dici, fortunam *esse* alicui, ut et *adesse*, et *deesse* dicitur passim. Sic Ovid. IV. ex Pont. IX. 121. *fortuna est impar animo*. id est, non similis, vellem magna dare, sed destitutor opibus. Idem V. Triat. V. 47.

Sed labor, et curae, fortunaque moribus impar.

eodem sensu. et similiter, et huic loco accommodatissime dixit Val. Max. III. 2. 2. nec *incepto eius fortuna defuit*. Quod aliter exprimit Iustin. II. 9. nec *audaciae eius eventus defuit*. vel *suum*, ut Acidalius, supr. ad II. 55. emendabat. Porro, ut expugnemus pertinaciam, Virgil. I. Aen. 454. *quae fortuna sit urbi*. vs. 517. *quae fortuna viris*, scil. *sit*. Sed plura taedet constipare. Abeant ergo exempla illa ablativorum huic loco minime congruentia.

Cap. LXX. 5. reiicit conjecturam Heinsii, qui pro *Reiecta super caput brachio*, malebat *erecto*. nisi ἀκρολογίαν Velleii noscerem, emendationem Heinsii probarem: nam *reiiciens* proprie illa, quae a nostro corpore arcemus et repellimus: vid. ad Ovid. XXI. Epist. 200. vel quum aliquid retro et in tergum *reiicimus*, ut multis probavi ad Ovid. II. Met. 582. nescio vero an alias dixerit, *reiicere super caput*. quod probandum, relinqu Aristarcho. nec *super* pro *supra* me morabitur, nec, ut spero, Censorem, si inspicere dignetur ea, quae dixi ad Nemesiani Ecl. III. 5. unde discribet Grammaticorum nugas contempnere.

Cap. LXXIX. 3. Quum saepe scriptores veteres voces, quae habentur vulgo synonymae, coniungant, quae tamea videntur aliquid discriminis indicare, difficile saepe esse fateor illud deprehendere. et ita *dubia et interdum anceps fortuna* offendit interpretes. quasi etiam *anceps* non semper esset *dubia*. et hinc ex sollemini variatione pro *dubia* tentabam *dura*. Sed tentavi tantum, non obtrudere volui. hinc iam occasionem captat Censor discrimen, quod ego vix tunc capiebam, inter *dubium* et *anceps*, ostendendi; sed iterum exemplo non satis congruenti ex cap.

LV. ubi *praeruptum et anceps periculum* dicitur. Sed an *praeruptum* igitur idem est quod *dubium? praeruptum*, metaphora desumpta est a montibus, rupibus et aliis locis praecipitibus, in quae deductus in ancipiti est, nec progredi nec regredi audens, quia inde *anceps* ab utroque periculum ostenditur. *dubia* etiam *via* etiam per plana, silvas et deserta loca esse potest, et ideo non *anceps* periculum semper, ne cadat oritur. tales describit Ovid. V. Fast. 3. sic saepe legimus in bello milites per *praerupta* evasisse in arcis, et editos montium vertices, ubi *anceps* erat, et a summo, et ab imo, periculum. Vide quae attuli ad Ovid. Remed. Amor. 179. et in primis locum Anniani, cui similia apud Curtium et alios sunt. male autem negat Censor, *anceps* de periculo ex duabus partibus imminentem, solum dici, nec Cortio id egregie docenti ad Sall. Catil. XXIX. fidem habet haec tamen propria vocis est vis. et vellem doceri, *anceps* potius poni de periculo ab una parte orto. cur vero *anceps Janus*, ut hinc incipiam, dicitur Ovid. XIV. Met. 337. et *imago* eius *anceps* I. Fast. 95. nisi, qui duplice sit fronte, et vultu? Cur *ancipitia* vocantur tela et haatae, nisi quod ab utraque parte sint acuta, et ita duplice acie? Vid. Gron. ad Liv. XXX. 33. sic *anceps securis* est bipennis Ovid. VIII. Met. 397. Sed ut proprius accedamus ad pugnas, de quibus hic agitur, *anceps pugna* proprie est, ubi a fronte, et tergo imminent periculum; et tali interdum periculo Caesar se pugnasse ipse nobis fidem facit lib. VII. de Bel. Gal. 76. ubi agit de obsidione Alesiae, ad quam liberandam ingens vis hostium accurrerat, quorum multitudinem vix sustineri posse arbitrabantur omnes, *praesertim ancipiti praelia, quum ex oppido eruptione pugnaretur, foruntatae copiae equitatus peditatusque cernerentur.* ubi egregie Davisius pugnam a fronte et tergo describi notat, et aliis exemplis firmat. et Suetonius cap. LIX. dicit Caesarem, *ancipiti pugna equos dimisisse*, id est, quum ex utraque parte instant hostes. Dictys Cret. II. 13. *ancipi malo territos fugere coegerit*. ubi occupatos circa Protesilai sepulchrum Cygnus clam et ex insidiis invadit eos, dum fronte pugnarent contra alios. Livius II. 45. *anceps periculum vocat*, ubi *duae simul acies timendae essent*. Vide et V. 8. et saepe alibi. *Dubia ergo pugna esse potest* inter hostes recta fronte concurrentes, ubi nondum quo inclinet fortuna adaptet, sed *anceps* est, ubi a fronte et tergo metuuntur hostes. Haec credo Viro docto persuadebunt, recte Velleium haec distinxisse; certe me nunc proprius et accuratius hunc locum insipientem, movent, ut conjecturam olim editam, revocem, et nihil novandum censeam. ita ut hoc quoque nomine Aristarcho gratias agere non erubescam. Contendere tamen vehementius nolo, scriptores hoc discrimen semper observasse, sed voces tam affinis sensus facile confusisse credo: nam in ipso Ovidio video cum navigationes per mare periculosas vocasse, et *dubias vias* Epist. XVI. 21. et *ancipites* XIV. Met. 438. et ita forte alii, quos non vacat excutere. qui Lexica et Indices evolvendi taedio non deterretur, inveniet Ciceronem quoque *incertum exitum et ancipitem fortunam belli* dixisse pro Marcel. cap. V. Sed desino, et frontem Lectoris metuo, qui ex his tritis forte ipsius Linguae Latinae fastidium capiet.

Cap. LXXXIV. 2. Antiqui codicis lectionem, *aliquid transfugiebat*,

tueri hic instituit Censor contra Heinsium, qui tamen non plane reliicebat, sed subintelligendum quum sit *militum*, vel *sociorum navium*, duram ellipsim credens, malebat *aliquis*. Infeliciter vero aliorum Censor huc trahit locum cap. LXXX. 2. id, in quo Cassius fuerat, fugatum. quod interpretatur, ii, inter quos Cassius fuerat, fugati. atqui oculos si ad superiora retulisset, vidisset, de duobus cornibus agi. *Cornu, cui Brutus praeerat, castra Caesaris cepit.* Id (sc. cornu) in quo Cassius fuerat, fugatum. An hoc probat *aliquid* dici pro paucis militibus? aliorum errorum reprehensores acutius videre oporteret. Sed quia deficitur Latinis exemplis, confugit ad Graecos. ut vero Latine dici posse non negem *aliquid militum*, ut et *quidquid militum* etc. ita in Graecis video exemplis addi aliquid, ut τὸν στρατεύματος ἀπεσχόμενον, τὸν ἐντὸν, τὸν φεῦγον. Sed finge Graecos ita locutos, an hinc conficitur ita et Latinos? aliquid praesidii, si scivisset, forte reperire potuissest in Ovid. VI. Met. 197.

fingite demi

◆ *Huic aliquid populo natorum posse meorum.*

ubi etiam Codices quidam *aliquem*. sed ibi ambigua est constructio. vel *aliquid natorum posse demi huic populo*, vel *aliquid demi posse populo natorum meorum*, quae iuvaret certe hunc τὸν *aliquid usum*: et ut candide agam, praeferrem hanc, quia *populus natorum* rectius dici puto, quam absolute *huic populo*. Si tamen quis nollet admittere, haberet in Iust. X. 1. ubi in *tanto populo* non addito *fratrum*, vel *liberorum* occurrit, quo tueri posset. Vid. ibi notas Bernecceri, ubi utriusque locutionis exempla leguntur. Sed relinquamus hoc leve nimis, et *vix animadverti dignum*.

Cap. LXXXVII. 2. Puerile nimis litigare, an verbum substantivum *sit* addendum, an subaudiendum *sit*. si talia operaे pretium est ad censuram vocare, facile poterit de hoc verbo, vel omisso, vel adiecto tot paginas implere, quot huic censorio operi impendit.

Cap. XC. 2. *aliquid de suo*, sine reprehensione alterius (rarum) producit, et quum admodum multus in hoc opusculo sit in ellipsis ubique inveniendis, in his *primo anno secundi Punici*, metuens ne aliquis male sedulus, infarciret bellum, ad hanc ellipsim confirmandam iterum producit exempla, minime congruentia, sed ex penetralibus Logicae exprimpta. Sic enim argumentatur: si Tacitus potuit dicere *Caspias*, pro *Caspias portas*, ergo licet dicere *Punicum* pro *Punicum bellum*. Idem de *Collina*, pro *porta Collina* statuendum. Potuissest multa talia producere, ut *Appia*, pro *via Appia* et similia: sed non animadvertis in initio capituli, generatim dixisse *Velleium*, *sepultis bellis civilibus*, ergo hic secure potuerat *belli* omittere. nec duriore modo Cicero locutus fuit, quia I. Acad. 4. *relictum a te veterem*. addere enim, si reliqua legisset, potuissest Censor bis terve ibi Ciceronem *veterem* et *novam* dicere, non addito *Academiam*: sed quum totus ille libellus de *Academis* agat, et ipse titulus indicet, et praesterea paullo post, *duas Academias esse dicat*, otiosum videbatur Ciceroni semper *Academiam* addere: at mox tamen iterum dicit *totam veterem Academiam*, ut ex intervallo integra locutione utens, minime obscuram faceret orationem. Securus ergo sit Censor, neminem

tam ineptum fore Criticum, quem haec ellipses offendant. In Flori loco III. 21. unicus modo Codex habet, *apud Collinam*, omissa τῷ ποταῖ. quod avide nimis adripit Censor. et si iam hoc concedamus, ideo omisso Florum credibile posset fieri, quia antea *Esquitanam* et *Collinam* ποταῖ nominaverat, ideoque nemo tam stupidus inveniri posset, quia ποταῖ subintelligi debere animadverteret.

Cap. XC1. 3. postquam, scilicet, laudasset me, qui integritatem loci adgnoverim, deinde me explicuisse male hanc locutionem, *omni flagitorum scelerumque conscientia mersum*, cavillatur. Ita enim ceperam, ut Egnatius omnibus sceleratis et flagitosis socium et consacrum se adiuverit, non vero ut Muraena et Fannius, qui unius tantum sceleris, nimis occidendi Caesaris, inierant consilia, et qui subito oppressi fuerant, quum vi vellent Caesarem invadere. Sed Egnatius diversis artibus gratus fuerat, populi primum favore collecto in aedilitate, deinde geminata praetura, mox petitione consulatus vires suas firmaverat, et sibi simillimus aggregatis interimere Caesarem statuerat. Et ita ille non pro illo scelere, quod semel et vi tentaverat exequi, se maculaverat, sed *omni conscientia scelerum mersus* erat. Si enim hic *conscientiam* capiamus de mala conscientia, qua quis apud se conscius est suorum flagitorum, quid quaeso, τῷ ὀμνι huc faceret? et, ut antea dixi, dicendum esset *omnium flagitorum conscientia*, quae ipse nimis admisisset. Sed conscius etiam erat scelerum sociorum pessimorum, quos sibi aggregaverat, similes sibi, et coopertos sceleribus. hoc enim a Muraena et Fannio distabat. ideoque huc nihil faciunt, quae de recta vel mala conscientia, de quibus paginae innumeræ impleri possent, adducuntur. Sed omnia illa conscientia sive recordatio illa, ut supra diximus cap. XXV. 5. tot et tantorum longa per tempora commissorum scelerum mergebant Egnatium, et licet occulte semper machinaretur necem Caesari, nec aperte, ut Muraena et Fannius, vim pararet, quia conspici solebat, sed per consicos facinoris omnia clam moliebatur, nihilominus mortem dignissimam vita sua, id est, quam agebat in occulto et celans sclera sua, in carcere et tenebris obiit. de verbo *mersus* nihil opus monere, quum de eo nullam controversiam moverit noster, et satis vindicatum fuerit a Viris doctis.

Cap. XCII. 2. ex sua penu iterum aliquid novi promit, et cuius aures ad repetitiones earumdem vocum iam occalluerant et surdae diu fuerant, nunc iteratio vocis *severitate* offendit nimis delicatas. de Sentio Saturnino ait Velleius: *Cum alia prisca severitate summaque constantia, vetere consulum more ac severitate gessisset.* Hinc primo dubitat an illa ultima *vetere consul. m. ac severitate* non sint eiicienda, ut glossa antecedentium, sed, quia crudele videtur tot voces iugulare, coniicit *prisca perseverantia*, quia scilicet duae syllabae in hac voce *seve* aliquid simile prae se ferunt, sed quum nec hoc satis modestum videretur, in indice videntis Velleium cap. CXVI. 3. dixisse *priscam gravitatem*, hanc vocem praefert. Sed in eodem indice vidisset adduci ex cap. CXXV. *prisca antiquaque severitate usus*, et ita posse vulgatam lectionem defendi. sed tamen saepe verba verbis supponimus, quae commutari a librariis non

facile solent. probari ergo sibi Critici postularent, et loca produci, ubi *severitas*, *perseverantia*, aut *gravitas* permutatae a scribis fuerint. Ipse vix audeo locum tam ulcerosum tangere, sed tentabo tamen, ante precatus *veniam* audacias, et professus me minime adhuc mihi satisfacere. primo me offendebant *cum alias*, quae non respondent sequentibus, *tum in comitius*, quae certum tempus designant, quare *alias* praestaret. et deinde cogitabam an, si in *severitate* seiungerem primam syllabam, et legerem, *cum alias priaca se veritate etc. gessisset*, tolerabilem sensum officerem. *Veritatem* vero pro iustitia, aut bonitate liceret explicare. ut illa Ciceronis pro Quintcio cap. II. *Quum in tot tantisque difficultatibus affectus atque afflictus, in tuam, C. Aquili, fidem, veritatem, misericordiam P. Quintci configerit*, explicat H. Steph. II. Schediasm. 6. ubi alia producit ex Cicerone loca. ut I. de Off. *Vir bonus et simplicie veritatis amicus*. et pro Deiotar. *veritatis studium*. Nam vero verum pro iusto et aequo sumi tam vulgatum est inter doctos, ut probari non sit necesse. videantur modo viri docti ad Liv. II. 48. *Veritatem* etiam pro *simplicitate* capi docet Quintcil. Decl. VIII. 9. qui priscos homines, antequam medicae artis antistites noverant, *robustiores*, et *adhuc in prima verum naturae veritate vivisse*, ait. Et ita, si Donatum sequamur, illa Terent. Andr. IV. 1. explicanda, ubi postquam dixisset de innata hominum pravitate, ut finalis gaudeant, atque ex incommodis alterius sua comparent commoda, subiicit: *Ah! idne est verum? immo id est genus hominum pessimum.* an id est verum genus hominum? immo est pessimum. et eo possemus accommodare illud *vere vivere* Terentii Heaut. I. 1. 202. et alia, quae hoc trahi possent plura. Sed an placitura haec sit conjectura, tam mollis et sponte quasi se offerens, quum ipse dubitem, aliud incidit. quia *veritas* et *virtus* a librariis saepe fuere inter se commutatae, ut videre est apud Cicer. II. de Orat. 23. II. de Nat. Deor. 31. VI. Epist. ad Fam. 1. et alibi, an non potuerit scribere Velleius, *cum alias priaca se virtute etc. gessisset*. In qua lectione nihil a communi loquendi consuetudine alienum quum sit, multa cumulare nihil attinet. *se gerere* vero Nostro familiaris est locutio, ut aliis pluribus. ideoque his missis, et acutiori ingenio relictis, ad alia transeo.

Cap. XCVII. 2. *Adolescenti tot tantarumque virtutum, quot et quuntas natura mortalis recipit, vel industria percipit.* Lipsius et Vossius perficit emendarunt, et recte mea et aliorum, qui nihil hic adnotarunt, ut videatur, sententia. noster, ut hac occasione ex collectis suis nobis expromeret exempla quaedam, ubi vacat verbum *synonymo* alicui verbo vicinum, *percipit* posse defendi credit. Sed iterum Logica sua non recte utitur. nam, quia in una verborum comprehensione occurrunt, *audere et sustinere, defectus et destitutus, corruptus et depravatus*, quae fere synonyma sunt, idne probat, duo verba diversae longe significationis, sed ab eodem verbo composita, concurrere ut a *capio, recipio et percipio*. aut an nobis persuadere vellet *recipere et percipere esse synonyma?* Sed video, quid Logicum Censorem, vitiouse ratiocinantem, in errorem duxerit et alios. quia *industriam* menti adscribunt, qua aliquid percipimus, et acumen illud esse credunt, quo excogitamus, et animi sagacitatem, ut Franci

*hodie suum industrie solent usurpare, lapsus fuit. Atqui constat inter Viros doctos industriaem magis ad corpus referri, et diligentiam, alacritatem, laborem et, si vis, intentionem animi et sollertiaem, et similia notare: certe Cicero semper ita uti solet; et laborem, quem in hominibus sublevandis impendere solebat, industriaem amat vocare et fugas laboris et desidiae opponere. Vide pro Muraen. cap. IV. sed abstineo pluribus in re eruditis nota. planus vero sensus est Velleii, in Druso nimis fuisse omnes virtutes, quas natura recipit, id est, quae ab ipsa natura innatae et ingenitae esse possunt, sed illas perfectas fuisse industria, diligentia, laboribus, exercitationibus et usu. haec enim duo requiruntur ut egregius vir aliquis sit, natura benigna et eximia, ad quam si accedit industria et ratio quedam et exercitatio continua, tunc illud praeclarum et singulare solet existere, ut de poëta, quem et natura et doctrina perfecit, ait Cicero pro Archia cap. 7. Innumera veterum loca facile esset accumulare, unde discere liceret, naturam primis hominibus indidisse vim quamdam et virtutum semina. sed deinde sollertia et industria, excogitatis artibus variis, perfecisse naturae dona. Sic Gratius initio Cynegetici ait primos homines *nuda virtute* usos in venando post propiore via, et ratione artes ex artibus didicisse, donec tetigit industria finem, ubi ex aliis scriptoribus similia produci Censor videtur potest. et in primis idem de arboribus, et fruticibus Virgilius initio lib. II. Georg. 20. dicere:*

Hos Natura modos primum dedit etc.

Sunt alii, quos ipse via sibi reperit usus.

ubi Servius contra naturam nihil hominum inventum valere dicit. et lib. I. 123. et seq. de agricultura idem fere dicit, et commentatores ad priorem locum plurima in eam sententiam adnumerarunt nobis. recipit ergo natura virtutes, ut vas aliquod in quod quasi infunduntur, vel ut terra fertilis et benigna, quae recipit semina frugum, arborum etc. sed sollertia, doctrina, industria perficit a natura inchoata. forte Noster respexit laudes Drusi ab Horatio celebratas lib. IV. Qd. 4. ubi idem alii verbis, et poetica amplificatione adfirmat:

Fortes creantur fortibus et bonis.

Est in iuvencis, est in equis patrum

Virtus etc.

haec est virtus, quam natura recipit. deinde addit:

Doctrina sed vim promovet insitan,

Rectique cultus pectora roborant.

et Druso filio Neronis nobilitatem ingenitam dat Tacit. I. Ann. 29. Si philosophantem suo more, id est satis barbare, velit Censor de hac re inspicere, evolvat Fulgentium de Continentia Virgiliana pag. 147. ed. Munckeri, ubi videbit in homine tres gradus, naturam quod habet, tunc *doctrinam*, quae regit id quod habet, deinde *exercitium*, quo utrumque ornat. et tunc esse perfectum quid, si tria haec concurrant. Sic naturam et industriaem ut diversa Terent. Andr. IV. 4. ponit:

Paulum interesse censes, ex animo omnia,

Ut fert natura, facias, an de industria.

ubi Donatus *naturam*, ingenitam actionem, *industriam* vero scientiam et providentiam explicat. et imitatus hoc Cicero II. de Finib. 5. *Quod duobus modis, si aut de industria facias, ut Heracitus etc.* Sed desinendum, quum satis iam manifestum esse putem ineptas illas esse observationes de *synonymis*, quae hic nulla sunt: *recipere* vero similiter utitur Noster infr. cap. CIV. *simile conditio mortalis recipere videtur mihi.* et Quinctil. Decl. CCLXXI. *quoniam recipiebat natura.* quod nihil aliud notat, quam ita natura esse comparatum, hoc naturaliter evenire. *percipit* vero industriae non recte potest accommodari, mens enim *percipit*, sed si naturalem vim mentis industria intendimus et laborem, diligentiam, sollertia adhibeamus, tunc industria naturam perficit.

Cap. C. *Nam et Parthus adiecit Armeniae manum.* Quia insolentior locutio videbatur, si *adiecit* pro *iniecit* explicaretur, tentabam, *adiecit animum.* Sed Censor noster, quamvis *adiicere animum* Terentius dixerit, et *manus et animus* saepe confundantur a scribis, tamen a vulgata lectione non discedendum pronuntiat, ut vero confirmet hanc sententiam, producit nobis exempla, ubi *inieciere manum* occurrit, quae potuisse sine fine augere, sed de eo non agitur, et plane hic vagatur extra propositionem. Sed probandum erat, *adisicere manum Armeniae*, recte dici, pro invadere. Adducit quidem ex Valerio Maximo VII. V. 4. locum, ubi legitur *adieciere manum summam bello*, sed et hic sophismate illudit lectoribus: nemo enim controversiam faciet huic locutioni. nam adiecta voce *summam*, ostendit finem imposuisse bello, et ita prioribus conatibus, et expeditionibus imperatorum praecedentium, qui manus iniecerant, Mumium adiecissem summam manum, id est, finivisse inchoatum ab aliis bellum. Hic vero agitur de initio belli, de nova et recenti irruptione Parthorum in Armeniam, quod alii dicunt *inieciere manum.* deinde probet Vir doctus dici, *inieciere manum summam*, ut etiam in Valerio *adieciere* explicat. *imponere sollempne esse novimus, adieciere* vero est prioribus aliquid addere, ut *adieciere virus in anguum* Ovid. III. Art. 7. *adieciere ad numerum* Sueton. Claud. VI. *adieciere epulum ad viscerationem* Caes. XXXVIII. et sexcenta talia. Si ergo *animum adieciere* non placet, inter singularia Velleii habeatur et servetur, sed non tam dissimilibus aliorum locis illustretur haec loquendi ratio insolens.

Cap. CIX. 1. locus corruptissimus occursit, et qui omnes interpretes habuit sollicitos. *Corpus suum custoditum, imperium perpetuis exercitiis* etc. in *eminens perdixit fastigium.* Et noster symbolam confert, emendans, *Corpus unum custoditum imperii, perpetuis* etc. vel *in corpus unum constitatum imperium perpetui.* tam securus huius facinoris, ut ea, ad quae explicanda Oedipo opus erat, ne explicare quidem laboret, sed *se nolle pluribus ostendere, quae hancce ἐπανόρθωσιν commendent,* confidenter iactet. commoda sane emendandi ratio, cuius nulla ratio redditur. Sed quid est *corpus unum custoditum imperii*, aut *in corpus unum constitatum imperium?* Marobodius occupatis locis, quod dixerat Velleius, finitos omnes aut bello domuerat, aut conditionibus suos fecerat; amplificaverat ergo fines imperii sui, et adiecerat suis alios populos. An hoc

est constipare imperium? hoc notare deberet, illum omnes illas regiones in Marcomannorum regionem transtulisse, et ita densasse, constipasse illam partem Germaniae, ut unum corpus, redactis omnibus Germaniae partibus in suum imperium, faceret et custodiret, ut ex farina vel luti multis frustis unam massam facere solent pistores et figuli. Vel quia hoc absurdum est, nec fieri per rerum naturam posset, capendum erit, ac si populos finitimos omnes transtulisset in Marcomannorum incinctos Hercyniae silvae campos, ut ita densati et constipati, reliqui partibus Germaniae desertis, solam illam regionem implerent: et hoc non minus absurdum. nam postea describens fines eius imperii dicit, illum Germaniam ad laevam et in fronte, Pannoniam ad dextram, a tergo habuisse Noricos. vix exputare possim, qui tam absurdum ab homine sanae mentis possint extrudi, qui bona Logicae praesidio, quo reliqui Critici destituantur, haec recte et legitime procedere sibi persuadeat. Quare nondum poenitet me conjecturae meae, in qua sensum certe aliquem Lector inveniet. Scilicet, *finitimos omnes etc. iuris sui fecit, corpus suorum custodia tutum, sc. fecit.* Imperium, id est, finitimos imperio subiectos, *perpetuis exercitiis etc.* Et ita dupliciter sibi cavit, sibi et corpori suo satellitibus ex Marcomannis constitutis, et deinde fines imperii, populis ad Romanae disciplinae formam redactis, munivit. nihil hic a more regum et tyrannorum alienum, qui corpori suo ex sua gente custodes et satellites, quibus fidere possunt, adhibent, fines tuendos dant subactis sibi gentibus. Simile fere quid de tyrannis ait Thucydides lib. I. 18. illos suis tantum rebus studentes, προορωμένους ἐς τε τὸ σῶμα, καὶ τὸ τὸν ἴδιον οἰκον αὐξεῖν, prospicere corpori suo, et ut augeant propriam domum. corporis vero custodes passim occurunt. Si quis melius ex hoc salebroso loco expedire se poterit, me laudatorem sperare poterit.

Sequenti nota nihil aliud agit, quam mihi obloqui, et, ut fere semper, iniquo animo et deterioribus multo explicationibus Lectori impone. Verba sunt, *totumque ex male dissimulato agebat aemulum,* que explicui, quum ante dissimulaverat, sed *male,* id est non ita, ut eius dissimulatio non animadverteretur, nunc aperte agebat aemulum in omnibus, in exercitu faciendo, in perpetuis adversus finitimos bellis exercendo exercitu, quibus se praeparabat maiori operi, quam quod tunc agebat. haec aperta et manifesta Velleii mens. Sed noster, *ex malo dissimulato* non vult intelligere de praecedenti, sed de praesenti tempore, dum male dissimulat, non antea dissimulaverat, et exempla producit in hanc rem, *ex insperato, de insperato.* atqui haec ipsa debent referri ad praeterita, scilicet quod antea non speraverat, sed nunc, praeter spem antea conceptam, evenit. ut cap. CXII. *ex insperato victoriam vindicare* est, quam antea non speraverant, quia adflictae et, ut dicit, *dubiae res erant.* quid manifestius? *Ex vero centies pro post poni etiam tironibus notum ex Lexicis omnibus.* an qui *ex victore victus,* et *ex Imperatore fit captivus,* non mutat conditionem, qua ante fuit? apud Iust. XIV. qui *ex vulnera moritur* etiam post aliquot dies, an ille non moritur post vulnus infictum? apud Florum IV. 12. 42. an si *ex fame pestilentia oriatur* apud eundem III. 5. 17. non fames praecedit pestilentiam? an qui *fit de Rhe-*

*re Consul, aut de Consule Rhetor, non mutat priorem statum? Sed taedet illia annumerare. Totus an totum agebat aemulum legatur parum reserre rbitror, sed nostri Censoris partes erant firmare suum, quod elegit, templis, quod nec Heinsius nec ipse praestitit; deinde nec sibi placere *bire* vel *gerere opus*, de *agere* silens, ait; sed *habere* praeferit. quod erum exemplis minime congruentibus confirmare nititur; non enim quia *abere* mentionem, *cursum*, *iter* etc. dicitur, inde sequitur recte dici, *pus habere*. Verba enim illa quae innumeris hominum actibus possunt decommodari, *habere*, *facere*, *agere*, *gerere*, non tamen debent omnibus, isi auctoritas, qua ita locutos esse veteres constat, accedit, adiungi. *abere opus* etsi nusquam legi, tamen defendi posse nunc etiam iudicatur, sed ut subintelligatur in manibus: adscriperam enim post editionem *lxxiiii* margini exemplaris mei: haec ex Cicer. lib. I. Acad. pr. sed *habeo agnum opus in manibus*. ubi de inchoato et nondum limato opere utitur; t de artificibus, statuariis, pictoribus etc. translatio sit desumpta, de uibus proprie *opus*, et *manus* dici constat, et hinc postea Cicero addit *eponere de manibus*. gaudeat ergo Censor, et liberalitatem meam, qua ius inopiam sublevo, agnoscat.*

In proximis aliquot notis nihil vidi quod me proprius tangeret, sed in Leinsium, Vossium et alios emissu tela videntur. quorum caussam semper agere non decrevi. Sed tantam iam sibi Nostrum in Republica literaria auctoritatem comparasse nondum audivi, ut in refutandis aliorum oniecturis et emendationibus, sufficiat quasi ex tribunali pronuntiare, *ihi alterum videtur elegantius. vocem amoliri, vix prudentis esse Critici* ut (quum ipse cap. XCII. quinque ut glossam eiicere voluerit). *cur in secundum unius lapis moveatur, nullam rationem satis iustum perspicio. hoc vel* *tu* *morari doctos non debuit, quo minus vulgatae lectioni palmam dabant. in hac (vulgata) acquieturos Viros doctos sane crederes. cur hoc inius diceretur, quam illud?* etc. quae formulae hic constipatae occurunt. *ihi* vero cap. CXIV. 3. multis exemplis Heinsianam emendationem reitanti etiam gratulari videtur, quod huius loci integritas me, alias satis irdum et hebetem, non fugerit. ipse unicum adiecit ex Sulpicio Severo *icum*, quem reperire non potui. forte operae aberrarunt. Dein cap. XV. 3. iterum, quasi iam taederet toties me vituperasse, laudat me indicantem ab aliorum tentaminibus lectionem vulgatam, non tamen sine *vi* obiurgatione, quod prepositionem secundo membro omitti posse inserem, ob ea quae dixi supr. I. cap. 7. approbante etiam Censore *eo*, et *optime* me fecisse pronuntiante: de hoc vero loco iam alter sentiente, quia *quae, si suspendeas* a proxime sequente verbo *gessisset*, *itis* constet sensus. quae vix intelligo. an ergo ita construendum, *et ob ea, quae gessisset, si propriis auspiciis, triumphare debuerat* etc. quae fulca et scabra, nisi iterum *post auspiciis, gessisset* repetas. at tunc reius scripsisset, *ob ea quae gesserat, si auspiciis propriis gessisset* etc. 'ellem dilucide magis haec exposuisset censor, nec, quod nos remittit d cap. XLVII. 5. maior mihi lux apparuit. Davus sum, non Oedipus, ec quid sit *vocem suspendere a sequente verbo* intelligo: *suspendere*, forte inus obscurum, sed non satis liquidum esset.

Cap. CXVII. 1. *Cum funestas ex Germania epistolae caesi Vari Heinsius, qui ambiguum sensum videbat, rogit, an epistolae Vari caesi possent venire? mortuus enim scribere nequit, hinc ille de causa Vari, quod mihi non magis atque Censori placuit. deinde nec ecce probavi. Sed venerunt subintelligi posse, et Heinsius, et ego alias locis scriptorum firmavimus, et praecipue ex Gronovii notis ad Livium, quo et noster Lectorem alegat. Sed conieceram in vocibus sequentibus *velut* in potuisse latere *etiam* *venerunt*, quia similem ellipsim in Velleio, aut in Historicis nondum observaveram, quae in epistolis est frequens. et quia *venire* frequentissimum est verbum de epistolis, ut ad Ovidium Ep. XV. 4. docuit, et pluribus Passerat. ad Prop. III. 14. (vel 16.) 1. et ipse Cicero ad Att. II. 8. *nulla epistola venerat*, dixerat: excidere vero potuisse facile docet ibi Malaspina, qui in MSS. *venerat* etiam deesse testatur. quod vero *epistolam caesi Vari pro caedis Vari notare* ait, probandum erat nam ne unus quidem locus producitur, qui *huc quadrat*, et ita ambiguum facit sententiam, ut hic. nam *occisus dictator, depresso classis, fama eius*, et similia nulli aliquem scrupulum iniicient, quum sint vulgatissime locutiones. literas vero et epistolae saepe *contenta nuntia* (habeat sibi hanc Latinitatem, ut mox *venit nuntium*) vel indicia significare probandum fuisset. et iterum imponit Lectori remittens eum ad Cortii notas in Sallust. Cat. XXXIV. 2. qui hoc minime dixit, sed solitam esse ellipsis, *mittit literas, se falsis criminibus circumventum, pro, quae hoc dicerebant, nuntiabant*, et quarum erat hoc argumentum. quod de legatis missis et de centum aliis obvium est. et de qua ellipsis poterit consulere eundem Cortium ad Sall. Catil. XLVII. 1. ubi et me id docuisse ad Petronium et Quintilianum monet. Vide etiam ad Liv. IV. 20. Oudend. ad I. Cae. de Bel. Civ. I. 69. Perizon. ad Sanct. Minerv. IV. 4. et innumeram aliorum commentatorum turbam. Vix enim ullus veterum superest, qui haec ellipsi non sit usus. *Vides ergo, Lector, quam Latinissima auctoris verba* hunc, quem dedit illis Censor, sensum fundant.*

Non probat etiam Heinsii emendationem *intra quintum diem*, pro vulgato, *intra quinque dies*. Uterque modus loquendi aequo Latinus est, et exempla in utramque partem obvia et vulgata: quare sequi oportet Codices. sed Censor iterum adducit exempla, quae non quadrant. nam quoniam debuissest praepositionis *intra* usum adstruere, adfert, ubi *post vel ante dies*, vel *annos* occurrit. sed et sic quoque utroque modo cum illa praepositione solent haec dici. ut Tacit. I. Ann. 62. *sexum post clavis annum* Sall. lug. CXII. *post diem octavum*, et passim. Orosii vero locus haec nihil facit. potuisset accommodationa reperire in notis meis ad Sueton. Claud. cap. XVII. si illae iam lucem ante eius Censuram viderunt. ubi docui et *inter* et *intra dies, annos* dici, et *intra quintum diem*. Certe potuit videre Gronovii notas ad Liv. I. 10.

Cap. eodem n. 2. *ut corpore et animo immobilior.* varie ab aliis et a me etiam tentatus locus. Sed ipse mihi non satis fecisse fateor, qui *imbecillior* vel *mollior* volebam olim. et postquam accuratius rem expondi, cogitavi an non ceperint iam hoc tempore labentis Latinitatis me-

biles dici celeres, et, bellicis expeditionibus et itineribus in remotas terras adsuetae et vagantes, qui domi sedentibus opponuntur, ut mox segnies, socordia, marcor adscribitur Varo. Certe ita defendi posse apud Rutil. Itin. I. 76.

Factus et Alcides mobilitate deus.

nultis ostendi. et ita iam, licet non plane eodem sensu, ut secuti eum scriptores, Virgil. IV. Aen. 175. de Fama ait, *mobilitate viget.* et Horarium ita lib. I. Od. 7. *mobiles rivos pro rapidos, celeres,* dixisse credebat Addisonius in Itinerario suo. nec iniuria. Habeat ergo et haec Wopkensius, cui defuerunt firmandae, quam probat, vulgatae lectioni argumenta.

Censorem usque adhuc expertus sum Virum doctum, et aequo iure um aliis eruditis utentem, licet malignius quam decet. Nunc vero magistrum etiam se mihi, pro benevolentia sua exhibebit. Scripseram ad illa cap. CXIX. 2. *Cum ne pugnandi quidem egregie occasio in quantum voluerant, data esset immunis etc.* me doceri velle, quid esset occasio immunis? iubet doctor meus me credere, esse occasionem a periculo malove immunem, et ita liberam (*recedendi*, quod omisit noster) occasionem disisse Frontin. de Strat. III. 11. 2. ita secum reputans: *immunis* saepe dem est quod *liber*, ergo *immunis* occasio est *libera*. Sed ibi de recessu ibero et sine periculo, ab obsidente hoste dato, agitur, hic de pugna, quam poscebant, quae numquam est sine periculo, in primis hoc casu, quo circumventi undique ab hostibus, et inclusi silvis et paludibus essent. nec Varus, si copiam pugnandi dedisset liberam, recedendi occasionem praestare poterat. Quare nondum poenitet me *cominus* pro *immunis* coniecssisse, licet professus fuerim, me locum sanatum non praestare possum, ideoque quem Magister quoque meus auctoritatem defugiat, nec go quid tentare amplius sustineo. Posset quidem, si audacia daretur, vestigii veteris lectionis fingi, quem ne pugnandi quidem egregie occasio, si quando voluerant, rapta esset impune. castigatis etc. rapere occasionem, tempus et similia obvia. Sed satius est manum abstinere.

Cap. CXXVI. 5. *Facere recte cives Princeps optimus faciendo docet.* qui ubique ellipses crepat Censor, hic etiam similiter faciendo supplet. Similiter vero facere plerumque dicitur, qui alias institutur et sequitur, non qui aliis praedit, et exemplum dat. An ergo Princeps imitari debet iuvium facta, quibus ille exemplum debet dare, ut similiter ad eius exemplum faciant? quare repetendum est hic ἀρὸ τονοῦ recte; *recte facere cives Princeps recte faciendo docet.* talis ellipsis frequentissima. leges et edicta non tantum efficere, quam exemplum Principis ait Velleius. Ultimum quod carpit noster, est quod in cap. CXXVII. 2. reposuerim, interest reipub. vilitatem auctoritate muniri, pro utilitatem. quia scilicet occurrit cap. CXI. utilitatis temperamento res auctoritate Imperatoris agi. sed ibi de solo Tiberio agit, qui in re militari administranda ab auctoritate aliquid remisit propter utilitatem, et ita has duas res temperavit. sic agitur de novis hominibus, quos evexerunt saepe Principes ad ministeria sua, et ut dignitate super nobiles eminerent, eorum vilitatem au-

ctoritate muniyerunt. nam potentes et nobiles, si ad summos honora evehuntur, ipsa nobilitas et splendor familiae satis venerabiles facit, et saepius illi muneribus ornamenta dant, quam munera illis. et, ut Livius ait lib. IV. 8. *opes eorum, qui praesunt, ipsi honoris ius maiestatemque aliciunt.* contra illos, quibus novitas familiae videtur obstare, ne eam auctoritatem consequantur, sola Principis in iis ornandis intellecta et conspicua voluntas, munit, et venerandos facit. nec muneris amplitudo sola sufficeret, nisi Imperator sua maiestate illos muniret.

Haec sunt, quae pro temporis angustiis rescribere Censori tam inequum fuit, non facile cum tali iterum congressuro, in quo nihil candoris, veritatis, aut bonitatis agnoscere licet, sed sub blandis et subdolis verbis, plena malitia et livoris *venimia* latent.

THOMAE WOPKENSII EPISTOLAE TRES*

AD

I. L. U.**

I.

Tam sero me respondere, ne indigne feras, vir honoratissime, ad litteras tuas humanissimas, quippe paucos ante dies demum ad me perlatas. Multis tum districtus eram ad munus nostrum attinentibus occupationibus, quae parum etiamnum otii mihi concedunt. Gratissimum accidit benevolum vestrum de me studiisque meis iudicium. Utinam vero petitioni tuae votoque virorum illorum doctorum, de quorum scribis consilio, sat is facere possem! Sed ad Tertullianum quod attinet, (quid enim paupertatem tibi nostram dissimulem?) in hunc auctorem parum aut nihil hactenus critice notavi, quo rev. Baumgartenium adiuven. Neque in Ciceronem de natura deorum praeter ista, quae quondam edidi, observavi

* Syllog. Nov. Epistolar. Var. Argum. Vol. I. Lib. I. pag. 170—176.
(Norimb. 1760.)

** Io. Lud. Uhlium.

ferme quidpiam, quod alicuius sit momenti. Ea vero iam studiorum nostrorum ratio est, eaque temporum angustia, ut amicorum tuorum instituto laudatissimo prorsus prohibeatur; apud quos me proinde rogo excuses. Tertulliani legi aliquando Apologeticum, oculoque fugiente talia quaedam in illo notavi, quae chartula immissa refert; tam levia quidem illa, ut nulla cum Tertulliani meique iniuria supprimi abiicique ferme omnia possint. Quae in Tullium quondam commentatus fui in Lectionibus, haec Wippelio eruditio aliquatenus usui fore spero. Quod, quid agat Sulp. Severus, quaeris, dudum V. cl. commentarius noster in illum criticus praelo fuit paratus, cumque auctore vulgatus fuisset, nisi excerptorum quorundam exspectatione, heu nimium diutina! detentus hactenus fuisset. Optime de me meriti sunt celeberrimi viri, Petrus Wesselingius ac Iac. Phil. Dorvilius; quorum ille varias lectiones ex utroque Codice Ultraiectino accuratissime descriptas, hic suum Mstum humanissime mecum communicavit. Berolinensi vestro recte usum iam Vorstium confido. Si quid tamen inde aut ex aliis libris, praesertim quod ad historiam sacram Sulpicii attinet, mihi commodare possis, opem, quamvis exiguum scito mihi gratissimam. Vale V. d. meque tui nominis cultoribus benigne annumeras. Dab. Harlingae XII. Kal. Quintiles 1741.

II.

Gratissimis litteris tuis V. cl. respondere tardius me coegerit et fratris valetudo, qua Leovardiam avocabar, multaque incidentia, quibus hactenus fui distractior. Placuisse tibi et clarissimo Baumgartenio cogitationes meas in Tertullianum, et pauculas et curae sane levioris, gaudeo equidem non minus, quam prorsus desperabam esse placituras. Pro eo autem, quod mihi ad exornandum Sulpicium meum commodare voluisti, gratias tibi ago. Voluptati quoque singulari fuit illud humanitatis tuae effusaeque in me benevolentiae iudicium, quod Besselii doctissimi Miscellaneorum exemplar, quum de praelo prodierint, dono mihi nomine tuo missum iri promittis. Sic ut in me demerendo frena laxes, quid tandem te permovere, vir humanissime, potuit, nisi insigne tuum litteratorum iuvandorum studium? Permovit tamen etiam nimia de eruditione nostra litteraria exspectatio atque existimatio tua; quae eo quidem me magis habet male, quo minus illi satis facere me valere agnosco. Si enim theologiam excipies, quod nostrum nosti *unum esse necessarium*, grammaticae ferme cancellis circumscripta sunt studia nostra. Quo etiam factum est, ut dum multa ad illustrandum emendandumque Sulp. Severum commentator, nihil ferme, quod historiam antiquitatesque attinet, adnotaverim, ad eoque nihil etiam habeam, (habes paupertatis nostrae confessionem candidam,) quod de Rom. coss. fastis tecum communicem. Ea porro est virtus meae ratio, ut in angulo hoc susurranti perexiguum ~~ad~~ cum doctis scribendi commercium. Quam etiam ob caussam nulla mihi cum doct. Creilio intercedit necessitudo, ut ab illo La-Crozii litteras impetrandi melior mihi suppeteret, quam tibi, occasio. Habe me igitur in eo, quod hac de re a me petis, excusatorem studiisque qualibus cumque nostris favere perge. Dab. Harlingae a. d. 15. Mart. 1742.

III.

Paucas ante hebdomadas gratias tibi egi, vir humanissime, pro Besseli Misellaneis mihi promissis; nunc ago pro iisdem donatis. Et sane publico nomine gratias nos tibi debere arbitror, qui iam paene fugientes has doctissimi viri reliquias a situ vindicaveris. Quoad libellum perlustrare mihi vacuum fuit, multa bonae frugis se offerre in illo visa sunt. Sed quamvis pro illo tempore, in quo exaratus est, auctoris sui nomine haudquaquam indignus sit; in quibusdam tamen hic aliter statuissest, si apparatu suppetisque temporum nostrorum instructus fuisset. In quibusdam etiam, ut libere dixerim quid sentiam, *xplorari* utitur calidiore, aque insigni Gronovio aliisque non semel minus recte ipsum dissentire arbitror; quorum tamen veniam eo oportet esse proclivioram, quo ipsi hoc syntagma edere vivo non contigit. Ad Sulpitium Séverum quod attinet, gratulor mihi firmari a Besselio meum iudicium de his hist. sacr. I. 33. *plures lacrymas et latebras petiverant*. Adscripseram enim, placere mihi omnino Drusii emendationem; *p. lacunas et l. p.* quamvis etiam coniecerim, *p. cryptas et l. p.* In his lib. II. 6. cum his . . . *promiscue omnis virilis ac muliebris sexus . . . uterentur*; aut *omnis pro omniis vel omnes accipiendo*, aut *omnes cum Sigonio substituendum arbitrabar*; quia alibi etiam auctor dicat: *omnes sexus virilis dolo peremerunt*. et: *idemque omnis turba virilis ac muliebris sexus facit*. Pluraque ex aliis id genus exempla adposui. Iam vero nolle a Besselio ineptam hanc lectionem ideo dictam, quod *uxores concubinaeque*, quae mox nominantur, non sint *virilis sexus*. Luxta nostra enim scriptio[n]em loquitur Séverus de omnibus, non tantum virilis, sed etiam muliebris sexus, quales quidem *muliebris sexus* erant uxores concubinaeque regiae. Denique nondum perpulit me vir acutus, ut de vera lectione horum lib. II. 41. *acciti aut macti quadringenti* cet. a Petri Fabri sententia decedam, proque *macti* cum illo viro potius rescripserim *inacti* quam *coacti*. Quemadmodum enim facilitate mutandi huic illud palmam praeripit, sic non obscure auctor per contemptum eius modi lequitur de huius synodi *Congregatione tamquam tumultuaria et coactiore*, ut quamvis de brutis proprie adhibeatur verbum *inigere*, hic tamen non incongrue de hominibus usurpari videatur. Haec me tibi probaturum confido: sin id minus, gratissimum mihi feceris, si quid rescribas, quod alio flectat sententiam meam. Vale, vir optime, deque his litteris optime mereri θεοῦ σὺν πατέρι persevera. Sic vovet tibi benevolus deviactusque Th. W. Scrib. Harlingae d. 18. Aprilis 1742.

I N D I C E S

I.

INDEX VERBORUM ET RERUM

- A** interdum *i. q. post*, pag. 126. in. est mihi spes *i. e. affalget* 74. cap. 21.
Abhorre *cum Genitivo insolens constructio* 178. cap. 25.
Ablativi *absoluti* 197. cap. 1. 199. **Adiectiva** *notionis activae passivam significationem* saepe adsciscunt 35. cap. 21. *Adiectivi neutrum pro Adverbio* 193. cap. 20. 381. cap. 29.
cap. 4. 356. cap. 26. **Ablativum cum Accusativo et praepositione per** saepe Tacitus iungit 375. cap. 70. **Adligatus** *i. e. constrictus, impeditus, obligatus, cum Ablativo* 60. N. 5.
Abscondere in aliiquid 42. fab. 31. **Admissum exemplum insolens dictio** 178. cap. 25.
Absterrere *i. e. per terrorem removere* 302. init.
Abstractum pro concreto: impietas *i. e. impii* 350. vs. 28. gemitus *i. e. gementes*, vota *pro precantibus et sim.* 314. vs. 120. iudicia *i. e. iudices* 94. cap. 126.
Accendere *cum voce oratio iungere amat* Sallustius 13. init.
Accipere uxores, coniugio 416. init.
Acer *i. q. gravis, molestus:* acris annonae, acre servitium 99. cap. 6.
Activa saepius ita ponuntur, ut vim habeant Passivorum 10. N. 10.
Actus pro vita actu sive vita Novatiani tempore 133. cap. 18.
Ad *i. q. apud, in variis orationis causibus usurpatur* 192. cap. 15. *i. q. adversum, in* 192. cap. 15. ad id *i. e. ad id tempus* 420. cap. 38. ad ventum *i. e. dum flat ventus* 241. vs. 347. ad et in *Latini promiscua vi ac notione usurpant tam in compositione cum verbis quam extra illam* 116. cap. 100.
Adesse *i. q. advenire* 43. fab. 34. ad-
- est mihi spes *i. e. affalget* 74. cap. 21.
Adiectiva *notionis activae passivam significationem* saepe adsciscunt 35. fab. 21. *Adiectivi neutrum pro Adverbio* 193. cap. 20. 381. cap. 29.
Adligatus *i. e. constrictus, impeditus, obligatus, cum Ablativo* 60. N. 5.
Admissum exemplum insolens dictio 178. cap. 25.
Adsensus trepidus *i. e. quem quis prae timore ignavo alicui dat* 250. vs. 27.
Adsurgere alicui *i. e. venerari aliquem* 285. cap. 4.
Adverbia eleganter iunguntur Adiectivis: iracunde atrox, intemperanter demissus, muliebriter infamis, magnifice gratus 179. cap. 26.
Adversus *Adiect. cum Dativo constructum* 199. cap. 5. fortuna mea adversa et mihi adversa *utrumque Latine dicitur* 70. N. 3.
Advolvere genua et genibus 105. cap. 49.
Aequare vetera odiorum nomina quid? 363. cap. 2.
Aequor vastum 315. vs. 127.
Aetas deserta *quomodo dicatur* 55. init.
Afficere aliquem casu vel casibus durius dici videtur 76. cap. 30.
Agere *i. e. rem bellicam agere* 203. cap. 16. *agere exulēm, arbitrum*

- regni, amicum imperatoris, solum, ministrum 353. *cap.* 4. agere potentia, viribus, vi famaque, fortuna, matrimonio, sermone etc. 391. *cap.* 41. agere mansuetudine, concordia, modestia, superbia, moderatione, innocentia, verecundia 372. *cap.* 55.
- Ἄνυπολογία ferenda est, cum scriptores optimi passim orationi epitheta iungunt oranti ipsi accommodatoria* 62. N. 3.
- Alias non semper est alio tempore* 186. *cap.* 3.
- Alio i. e. alio in loco* 218. *fab.* 52.
- Aliquis aliquando egregium hominem denotat, aliquid vel aliquem esse, uti Gr. τι vel τινά είναι* 32. *vs.* 17. 18.
- Alludere fluctu quid?* 141. *cap.* 3. alludere fluctus i. e. alludendo appellare, num recte dicatur? *ibid.* alludere et illidere conf. *ibid.*
- Alterum pro duplice* 142. *cap.* 5.
- Altus timor, altior pavor, altius metuere* 391. *cap.* 41.
- Amplius i. e. nimis multam* 47. *vs.* 14.
- Anceps probatis scriptoribus non solum de periculo dicitur, quod ex duabus partibus imminet, sed generaliori sensu, quod vehementer urget* 87. init.
- Animus interdum magnitudinem animi denotat* 85. *cap.* 68. *animus et mens* 129. *cap.* 3. *animus de homine* *ibid.*
- Ante omnia, quod explicatur praecipue, itidem denotat confessim* 74. N. 6.
- Antiqua et prisca iunguntur* 94. N. 4.
- Aperire i. q. indicare, declarare* 134. *cap.* 20.
- Appendere i. e. solvere, dare* 289. *cap.* 18.
- Appositionis forma singularis* 198. *cap.* 3.
- Apud aliquem scelus inultum relin-*
- quere recte dicti probatur exemplū 13. *cap.* 106.
- Arcana dictionis recte dicuntur* 55. *cap.* 2.
- Ardor fidei, ardere* 306. *vs.* 189.
- Arma i. e. armati* 125. *cap.* 118. *arma et tela quomodo discrepant* 163. *cap.* 16.
- Armatus i. e. incitatus, instigatus, recte habet* 213. *cap.* 3.
- Arrigere strui non potest cum Accessorio vi propositionis praefatur* 4. *cap.* 39.
- Asyndeton sollempne in vv. adire, ornare* 211. *cap.* 17. *Asyndetis non semper et ubique utitur* *Sallustius* 9. *cap.* 17. *Asyndetis delectatur* *Minnucius* 149. *cap.* 17. *item Obsequens* 125. sq.
- Attonitus stupor* 298. *cap.* 41.
- Auctor saepius dicitur is, qui rei cuidam est ornamento et patricio* 69. *cap.* 14. *auctor, titulus Dei patris ac filii, familiaris Christianis poetis* 343. *vs.* 191. *item auctor lucis* 322. *vs.* 114.
- Auctor dialogi de Oratoribus multis habet ad Latinitatem singularem* 55. *cap.* 2. *multas habet formulas ab usu elegantiorum abhorrentes* 56. N. 6.
- Auctoritas immortalitatis* 136. *cap.* 25.
- Audere certamine* 203. *cap.* 19. *audere codicillos sensu praeagnente pro audere mittere* 384. *cap.* 67.
- Ausus passive apud Velleium* 384. *cap.* 67.
- Autem saepius connexus simpliciter servit* 134. *cap.* 17.
- Auxiliariae cohortes et legiones iunguntur* 13. *cap.* 88.
- Avianus multus est in transpositione vocum* 44. init.
- Bellum transmittere, transferre, transportare* 365. *cap.* 6. *bellum in ma-*

- nibus est quomodo dicat *Dictys* 211. init. bello residuus i. e. ex bello 211. cap. 17. domi belloque 20. cap. 15. bello usui esse probatur auctoritate *Sallustii* 4. cap. 39, 6.
- Blandiri** i. e. ominari, polliceri 144. cap. 8.
- Brevis** i. q. *exiguus* 318. vs. 278.
- Bruta** *quaeviſ ferarum nomine interdum in genere veniunt*, uti vox peccus 29. init.
- Cadaver** vivum i. e. morti proximum 321. vs. 89.
- Kazogwla** quaedam. excusator 67. cap. 3. 123. init.
- Calere** dicitur convivium 145. cap. 9.
- Calx** vacua i. e. vana, nihil officiens 40. vs. 9.
- Canere** signa i. e. dare seu certo quodam sono indicare, quid sit militibus faciendum 7. cap. 59. canere cum *Accusativo* usitatus quam cum *Dativo* 351. vs. 26.
- Capere** generali notione usurpatur a Latinis, ut sit: quomodocunque illud fiat, accipere, obtinere 46. fab. 39. capere imperatores dici solent, quem per milites suos capiunt 73. cap. 19.
- Captare** occasionem i. e. observare, expectare 220. fab. 119.
- Carnotinus** a Carnotum, uti Tarentinus a Tarentum 269. vs. 17.
- Caſtra** pia, coelestia 311. vs. 322.
- Casum** mutare fortuna dicitur in eo, qui moriuit 192. init.
- Cataclysmus** 222. fab. 153.
- Causa et cura** perpetuo commutantur a librariis 172. init.
- Certamen** habere more Graecorum pro certare 33. fab. 19.
- Chryſi pro Chryſei** 176. init.
- Cicero** dicitur vox publica 368. cap. 29.
- Clam** omnibus et clam omnes 169. cap. 22.
- Clamare primam syllabam passim habet correptam apud Paulinum 258. init.
- Coelestia** caſtra quomodo dicat *Laetantius* 311. vs. 322.
- Coeptum** atque patratum bellum, coepita patrataque expugnatio 416. cap. 16.
- Coeptum et incepturn de audaci et temerario consilio factove dici sollet** 85. N. 3.
- Cognoscere** intellectum metonymice 65. cap. 31.
- Cohibere** i. q. occultare 380. cap. 11.
- Colere** templia, fana i. e. religiose visitare 303. vs. 31.
- Colligere** iacentem i. e. suscipere 208. cap. 9. colligere sese in arma, in vires 189. cap. 7.
- Collocare** singulari usu ponitur pro memorare, scribere 101. cap. 27.
- Committere absolute** i. q. committere proelium i. e. inchoare 181. cap. 36.
- Communis** cibus non est coena vel convivium 30. fab. 15.
- Commutare** matrimonium quid? 180. init.
- Comparativi Adiectivorum et Adverbiorum** indicant nimis magnum rei gradum, quod maxime in usu fuit tempore Aviani 47. vs. 12. Comparatiq; passim adhibentur, ubi locus etiam Positivorum aut Superlativorum aptus sit 40. fab. 28.
- Condere**, recondere saepe iungitur cum *Dativo* 211. cap. 15. cum in et *Accusat.* 42. fab. 31.
- Confiteri** se i. e. exhibere 291. init.
- Congaudere** pro simplici gaudere saepe Paulinus eiusque aequales dixerunt 252. init.
- Conscientia** usu quodam singulari 89. cap. 91.
- Consiliarius** i. e. consilii eiusdem particeps 88. N. 3.
- Constare** fides recte dicitur 286. cap. 4.

- Consulere alicui i. q. *parcere* 382. Depravare bonum publicum *quemodo dicat Sallustius* 165. cap. 10.
- Continuare aliquem *Aviano est i. q. comitari aliquem* 40. fab. 29.
- Convenire pro simplici venire *apud labentis Latinitatis scriptores* 25. vs. 5. 6. convenire ad aliquem i. e. se recipere 174. cap. 13. convenire i. q. *compellere* 288. cap. 11. convenire sibi cum aliqua re *dictio dubia* 166. cap. 10.
- Coquere i. q. *parare, moliri* 319. vs. 36.
- Corde senior i. e. *prudentia perfectior* 315. vs. 137.
- Corrumperem officia prudentium, magnas opportunitates 366. cap. 12. bonum publicum 165. cap. 10.
- Creare seditionem *pariter Latine dictum videtur ac creare periculum i. e. excitare* 74. init.
- Credula vox i. e. *cui fides habetur* 35. fab. 21.
- Crimen pro criminationis obiecto sive turpitudine 29. vs. 11. 12.
- Cum laetitia habere i. e. *laetè accipere, laetitia prosequi* 422. cap. 48.
- Cupidus i. q. *lucri cupidus* 43. fab. 33.
- Cura et causa perpetuo commiscetur a librarius 172. init.
- Curare cum Infinitivo struitur 191. cap. 12.
- Dare i. q. *concedere* 154. cap. 22. i. q. *curare, facere* 338. vs. 282. dare et tradere in custodiam, vincula cett. 197. cap. 26.
- Dehonestare publicum 166. init.
- Delectari fabulis 153. cap. 20.
- Deliberare i. q. *dubitare* 169. cap. 22.
- Delinquere maiora, multo maiora 414. cap. 36.
- Denunciare cum Infinitivo structum 444. cap. 37.
- Depellere i. q. *arcere, impedire* 372. cap. 44.
- Desertus ab aliquo *usitatius quam desertus aliquo* 380. cap. 20.
- Desiderium in foemina i. e. *foemina amata* 178. cap. 23.
- Deterro i. e. *per terrorem removere* 302. init.
- Detinere i. q. *conservare, retinere, apud Minucium, Cyprianum atque* 153. cap. 20.
- Devincere bonum publicum 175. cap. 10.
- Dicere i. q. *praedicere* 407. cap. 4.
- Didrachma auri i. e. *didr. aureum* 329. vs. 316.
- Digredi i. q. *degredi, descendere* 392. cap. 49.
- Dilacerare i. e. *consumere* 206. cap. 6.
- Discrimen, discriminia i. e. *mala, mala, aerumnæ* 334. vs. 137.
- Disoidere in aliquem 360. cap. 55.
- Dissimulare i. e. *negligere, non curare* 260. vs. 31.
- Diurnare i. e. *diu vivere* 43. vs. 17. 18.
- Diurnus panis i. e. *quotidianus* 318. vs. 265. cf. Vota.
- Divina voluntas deorum *num recite dicatur* 220. fab. 125.
- Docet postremam syllabam ante vocalem producit sollemni in caesuræ licentia 316. vs. 170.
- Domi belloque 211. cap. 15.
- Dominari 147. cap. 12.
- Ducere praedam *quid?* 135. cap. 22.
- Dulcia figmenta ac mendacia i. e. *quibus capi se facile patiuntur homines* 153. cap. 20.
- Duobus nominibus singularis numeri passim verbum pluralis adstruitur 109. cap. 42.
- Efficere i. e. *proficere, progressus*

- facere* 59. *N.* 3. eff. alicui fiduciam 173. cap. 12.
Elementa pro atomis, seminibus, principiis qualibuscunque 142. cap. 5.
Elidere insolentius pro effere 368. cap. 24. i. q. *prosternere, affigere, desiccare* 258. vs. 361.
Ellipsis:
Adverbii tam vel magis ante quam 205. cap. 1. *Adov.* ibi, illuc 154. cap. 25. illuc, ad aliquem, ad se 75. *N.* 3. inde et eo 212. cap. 1.
Pronominum substantivorum usitissima 131. cap. 10. *Pronominis demonstrativi id et illud* 182. cap. 39. 365. cap. 9. *Ell. rarius Pronominis illud ante quidquid* 136. cap. 27. *Ell. Pronom. ei ante Infn.* desuisse passim obvia 63. cap. 21. *Pron. se ante Infinitivum* 147. cap. 13.
Praepositionum repetendarum 374. cap. 68. *Ell. Praep. a vel ex in suo nomine usitatissima* 223. fab. 178. *Praep. de frequentissima* 207. cap. 5. *Praep. ex* 68. *N.* 6. *Praepp. in et ex in terminarum nominibus* 373. cap. 59. *Praep. in ante Pronomen relativum* 68. cap. 7. *Ell. Praep. in Latinis familiarissima* 123. cap. 102. *Ell. Praep. sine* 393. cap. 38.
Substantivi 20. vs. 15. 16.
Verborum repetendorum insolentior 207. cap. 6. *verbī agere* 357. cap. 32. *Ell. tralatitia rr.* ait, respondit 180. cap. 30. *Ell. rr.* dicere, declarare 167. cap. 15. *Ell. v. esse durior* 361. cap. 65. post *Coniunctionem ne* 353. cap. 7. *Ell. verbī esse apud Tacitum etiam in Coniunctivo* 353. cap. 4. 367. init. *Ell. verbī iit* 393. cap. 57. *Ellipsi duriore rr.* scriptis vel declaravit et. post *Particulas nam, enim, sed, quip-* pe saepius utitur *Tacitus* 373. cap. 63.
In interrogationibus 152. cap. 19.
Integrale phasis 146. cap. 11.
Eluctantium verborum homo i. e. clausum pectus habens 389. cap. 31.
Enallage:
Casum 132. cap. 16.
Nominis collectivi numeri singularis cum verbo pluralis constructi 152. cap. 18. 94. cap. 126. *N.* 3.
Dativi et Accusativi cum Praepositione 365. cap. 6. ex me pro *Pronomine possessivo meus cum Substantivo suo* 206. init.
Temporis Graecis familiarissima 198. cap. 2. *Temporis Praesentis pro Perfecto* 220. fab. 120. *pro Futuro, praesertim in Infinitivis* 178. cap. 24. 209. cap. 11. *Imperfecti pro Praesente* 170. *Praeteriti pro Praesente* 74. cap. 21. *Plusquamperfecti pro Imperfecto* 167. cap. 16. *Particip. Praeter. pro Futuro, velut ustus pro urendus* 332. vs. 53.
Modorum 168. cap. 19. 182. cap. 39. Eriti aggerem obiectum i. e. *impetu facto capere* 367. cap. 20. *Pirenaeum, Alpes i. e. difficulter ascendere ibid. immensa viarum spatia i. e. summa contentione ire ibid.*
Eo ut pro usque eo ut labentis Letitatis est 14. cap. 4.
Epistolae synecdochice saepe illis contenta nuntia vel indicta designant 93. cap. 117.
Erga i. q. circa 411. cap. 25.
Esse i. q. venire 43. fab. 34. est et sunt *pro habitu additur et omittitur ab auctoribus, quamvis ellipsis praesertim verbi sunt durior sit* 4. cap. 25.
Et transpositum in magis et pro et magis 232. vs. 260. *cum quoque vel etiam coniunctum* 47. vs. 12.

- Etsi sequente sed, quod optine abesse posse videtur 292. cap. 24.*
- Ex i. q. post 126. init.*
- Examen i. e. multitudine 153. cap. 22.*
- Excedere i. q. excellere, praestare 367. cap. 24.*
- Excerptus campus pro iis, quae de campis provenient 41. fab. 30.*
- Excipere poenam, poenas 417. cap. 19.*
- Exemplum admissum insolens dictio 178. cap. 25. exemplum in omnes provincias datum i. e. omnibus provinciis imitandum 364. cap. 78.*
- Exequiae pro cadaveribus mortuorum reliquias 162. init.*
- Exercere agros quid? 408. cap. 7.*
- Exilium permittere i. e. concedere 5. N. 22.*
- Eximius ironice 15. cap. 5.*
- Exire pro existere, evadere notabiliter saepius dixit Hyginus 218. fab. 84.*
- Exitium petere i. e. oppetere, incurvare 208. cap. 6.*
- Exitus mortis pro notione mortis vel morte 342. vs. 134.*
- Expellere absolute saepius ponitur, ut supplendum sit Ablativo tali, quem loci natura requirat 77. cap. 33.*
- Explere supremum diem, mortalitatem 353. cap. 6.*
- Exponi dicuntur, quae coram sistuntur vel exhibentur 197. cap. 27.*
- Exsurgere i. q. animum resumere 200. cap. 8.*
- Extrema pro exitio 418. cap. 22.*
- Exuere pacem, amicitiam, pacta, iussa 366. cap. 15.*
- Facere i. q. excitare 383. cap. 52. facere aliqui fiduciam 173. cap. 12. facere victoriam, sanitatem 144. init.*
- Facta apud Sedulum sunt facta fortia vel miraculosa 335. vs. 163. facta gestaque iungit Minucius Felix 176. cap. 21.*
- Factura i. e. res facta vel creata 32. vs. 14.*
- Fallere i. e. dolos necdere 253. vs. 152.*
- Fana a Patribus appellantur templi idololecticae 303. vs. 31.*
- Fateri se i. q. exhibere 291. init.*
- Felix laudis vox est deque rebus & personis sanctis praeclarisque unpari solet, uti infelix vituperii 27. vs. 710. sententia felix i. e. sancta 237. vs. 84.*
- Ferre i. q. adferre 75. N. 3. i. q. auferre 41. init. omissio pron. se i. q. tendere 58. N. 6. struitur cum Inflativio 378. cap. 3.*
- Fessus somno i. e. gravatus 209. cap. 12.*
- Fides vacua i. e. vana 23. vs. 10. fides constat recte dicitur 266. cap. 4. fide pro fidei Sallustius scribere solet 9. cap. 16. fides foemina 20. vs. 15. 16. fides confluentum i. e. fideles confluentes 19. fab. 1. fidei veritas i. e. vel vera fides vel assensus, qui veritati datur 131. cap. 12.*
- Fiduciam efficere et facere 173. cap. 12.*
- Firmus proposito dictum ut firmus opibus, voluntate 84. cap. 63.*
- Flebilis pro flente 318. vs. 13.*
- Flexus genu i. e. flexo genu 351. vs. 54.*
- Fluere et pluere confusa 121. cap. 83.*
- Foeminea fides num sit vera fides 20. vs. 15. 16.*
- Foenerari et mutuari 136. cap. 24.*
- Fortiter facere i. e. strenue rem gerere, strenuum se agere 43.*
- Fortuna anceps i. e. cum maximo periculo coniuncta 87. init. fortuna mea adversa, mihi adversa, utrumque Latine dicitur 70. N. 3. fortuna dicitur casum mutare in eo, qui moritur 192. init. fortunam facere 298. init.*
- Frenare diem i. e. regere 306. vs. 149.*

- Funus** denotat luem et effectum illius, mortem 168. cap. 19.
- Furor** occupat aliquem i. e. capit, invadit, recte dicitur 70. cap. 6.
- Gaudere** cum Accusativo 360. cap. 52.
- Genitivi** aliquis casus passim gemitur 66. cap. 34. Genitivi a se dependentes 168. cap. 17. Genitivi diversi copulari solent 89. N. 5. Genitivi pro Accusativo cum inter aut Ablativo cum ex vel de 181. cap. 32.
- Gerere** potestatem uitata phasis 398. cap. 10.
- Gerundii** peculiaris constructio 371. init.
- Graecismi:** indui carnem 149. cap. 16. ipsumque et qui pro tam ipsum quam qui 197. cap. 1.
- Gratia accepta** pro favore 172. cap. 10.
- Habere** saepe habet faciendi aut agendi notionem in his: habere mentionem alicuius, domum redditio- nem, cursum, silentium, iter 91. init. habere iustitiam i. e. in se continere vel iustum esse 78. cap. 35. N. 2. habere cum laetitia i. e. laete accipere, laetitia prosequi 422. cap. 48.
- Haerere** munimentis 362. cap. 68.
- Hendiadys** in rr. fortunae belisque 200. cap. 8.
- Herilis** virtus i. e. mirifica potentia domini 333. vs. 106.
- Homo** eluctantium verborum i. e. clausum pectus habens 389. cap. 31.
- Hortari** aliquando cum Coniunct. ne struitur 393. cap. 50. hortari ultum iuriarias i. e. ad ulciscendum 164. cap. 4.
- I litera Dativi quartae et quintae declinationis interdum omitti solet 9. cap. 16. 382. cap. 34.
- Iacere odia in longum 362. cap. 69.
- Iam intendit vim negationis non 147. cap. 12.
- Idem pro itidem passim ponitur 123. cap. 50.
- Ignorare** cum Coniunct. quin 178. cap. 23.
- Immergere se in aliquem locum i. e. se immittere dixit Plautus 89. cap. 91.
- Immittere amorem 404. cap. 45.
- Impellere nonnunquam cum Infinitivo struitur 404. cap. 45.
- Imperator**, ut imperare, cum Dative structum 190. init.
- Imperfectum** Coniunctivi mire possum videtur pro Futuro Infinitivi 25. fab. 9.
- Impetus i. e. moles 143. init.
- Implere i. q. concitare, exagitare 357. cap. 31. implere finem vitae, mortem 353. cap. 6.
- In cum Accusativo i. e. quod attinet 418. cap. 26. asperius ponitur, ubi a vel ex expecte 56. cap. 5. gemitur 72. cap. 14. in conspectu venire pro in conspectum rarissima forma, praesertim apud scriptores meliores 166. init. in concionem et in concione nuntiare aliquid dicitur 393. cap. 56. in mortem afflere, affligere, dimicare, dirigere, cruciare, vulnerari 391. sq. cap. 45. in voluntate traducere aliquem pro in voluntatem 166. init. in loco pro in eo loco 204. cap. 21. in tempore pro hoc tempore 204. cap. 21. in quibus i. e. coram quibus, in quorum medio 208. cap. 10. in praetura i. e. dum praetor erat, recte dicitur, ut in aedilitate 76. cap. 31. in arva ire i. q. arra petere 47. fab. 40. In constructione praepos. in peccatur a librariis infinitis locis 289. cap. 17. Vid. etiam Ad.
- Incedere i. q. accedere 358. cap. 35.
- Inclyta fama ut inclyta laus dicitur 198. init.

- Indicativi pro Coniunctivo in oratione obliqua innumera occurunt exempla 360. cap. 53.*
- Indignum i. e. maxime turpe ac deforme 41. vs. 7. 8.*
- Indociles soni i. e. indocti, rudes 269. vs. 1.*
- Induere seditionem, diversa, societatem, animis discessionem, hostilia 366. cap. 15.*
- Infinitivus passim usurpatur pro Gerundio 16. cap. 14. Infinit. ante Coniunct. ni minus usitatus 409. cap. 10.*
- Ingenium i. q. prudentia 177. cap. 22. ingenia scriptorum, oratorum 3. cap. 8.*
- Ingens rerum 359. cap. 46.*
- Inimicus, adversarius passim tantum Substantiva usurpantur 378. cap. 4.*
- Inire, subire et obire passim i. q. aggredi, suspicere, peragere 80. cap. 45.*
- Imitum i. e. causa, occasio 420. cap. 34.*
- Insolens bonis i. e. superbus bonorum usu factus 91. cap. 110.*
- Integra consultatio quid? 390. cap. 40.*
- Inter se i. q. inter nos, more Graecorum ἐν ἑαυτοῖς 150. cap. 18. inter exempla esse, haberi 411. cap. 24.*
- Interrogandi signa in obliqua oratione non congruunt 146. cap. 11.*
- Intra telum pro intra teli iactum insolens forma 198.*
- Intuitus i. q. consideratio 165. cap. 9.*
- Invitari cibo i. e. refici, repleri 195. cap. 25.*
- Ipse pro idem passim apud Paulinum aliosque 252. vs. 89.*
- Ira saepius poenam, vindictam denotat 342. vs. 132.*
- Ire i. q. venire 47. init. ire pretio i. e. vendi 37. fab. 23.*
- Ita i. q. itaque innumeris in locis 134. cap. 20. ita et quam sibi invicem respondent aliquando 205. cap. 1.*
- Itaque amputatur 369. cap. 34.*
- Iter metaphorice usurpatur 62. N. 6.*
- Iubere cum Dative constructum 181. cap. 35.*
- Iudicia i. e. iudices 94. cap. 126.*
- Iustitiam habere, i. e. in se continere vel iustum esse tam Latine dici videtur quam notionem habere 78. cap. 35. N. 2.*
- Labi i. q. elabi 125. cap. 119.*
- Lacedaemonia pro urbe Lacedaemon 164. cap. 5.*
- Laetus cum Praepos. in structum 411. cap. 25.*
- Lamentabilis fletus 160. cap. 11.*
- Latus i. q. capax, spatius, extensus 157. cap. 32.*
- Laureae et victoriae synonyma uitissima 15. init.*
- Laus apud auctorem Dialogi de Orator. intelligitur metonymice studium oratorium 55. init.*
- Lectio i. e. scriptura sacra 306. vs. 126.*
- Liber dolor i. e. qui liber in dicta factave effunditur 369. cap. 34. libera indignatio ibid.*
- Librare gladium 201. med.*
- Licet et quamvis iungunt aliquando Latinii 344. vs. 204. licet sequente sed, quod aptius abesse posse videatur 282. cap. 24. licitum est beatum esse et beato esse utrumque Latinum 196. cap. 26.*
- Literae synecdochice saepe illis contenta nuntiū vel indicia designant 93. cap. 117.*
- Litoris spatium i. e. ab urbe distans 140. cap. 3.*
- Locis terrarum designandis praepositio in saepe non additur 126. cap. 125.*
- Lues ultimam corripit 232. vs. 240.*
- Magis et pro et magis transpositio frequentissima 232. vs. 260.*

- Magnae preces *quomodo dicantur* 24.
fab. 8. magnus, atque clarus *iunguntur* 167. *cap.* 16.
- Manere *i. q. habitare* 157. *cap.* 32.
- Manum iniicere *i. e. invadere* 90.
cap. 1.
- Manibus aequis abscedere 361. *cap.* 63. victoria in manibus *i. e. facilis paratu* 211. *init.* bellum in manibus etiamnunc est *i. e. nondum absolutum* 211. *init.*
- Materno genere impar *forma Sallustio in deliciis* 8. *cap.* 11.
- Matrimonium *i. q. coniux* 180. *init.* matrim. commutare *quid?* *ibid.*
- Maturescere vel matura fieri *res dicuntur, quae tempus sibi destinatum vel congruum iam pertingit* 162. *cap.* 38.
- Medius *i. e. qui media in acie est* 7. *cap.* 61. *i. q. dimidius* 140. *cap.* 3. offerre se medium *i. e. praesentem se sistere* 36. *vs.* 5. 5.
- Mens *passim tangquam animi pars sive facultas consideratur* 129. *cap.* 3. mentem timor altus habet 391. *cap.* 41.
- Mergi sceleribus *sens scelerum conscientia dictum est uti mergi vitiis, in voluptates* 89. *cap.* 91.
- Metaphora in exsurgere i. e. animum resumere* 200. *cap.* 8. eloquentiam induere pueris 149. *cap.* 16. *Metaphorice de tempore, die, anno, aestate cet. dici solent, quae conveniunt hominibus ipsis aut rebus tunc contingentibus* 405. *cap.* 51.
- Metathesis verborum* 361. *cap.* 66.
- Metonymia: veritas pro peri notitia* 132. *init.* terrae *pro fructibus terrarum, obsidium pro obsessis* 383. *cap.* 59. sermo *pro sermonis effectu* 308. *vs.* 223. vestigium *pro pede* 140. *cap.* 12. sanguis vilis *pro viliis hominibus* 363. *cap.* 76. poculum *pro potu* 238. *vs.* 135. epulae *pro cibis* 207. *cap.* 5. officium *pro ministro* 309. *vs.* 237. matrimonium *pro coniuge* 180. *init.* gaudia ventorum *pro ventis gaudebundis* 320. *vs.* 69. ligneus *pro stupido* 309. *vs.* 252. accipere *pro capere, sumere* 207. *cap.* 5.
- Metuere *sine Coniunctione ne vix ita construi potest ut cavere* 11. *cap.* 61. Minus *i. q. non satis* 47. *vs.* 14.
- Minae *i. e. omnia infusa* 50. *vs.* 11. Miser *i. q. absurdus* 34. *vs.* 15. *i. e. contemnedus, honori minime conveniens, vilis* 27. *fab.* 5. miser et stultus *iunguntur* 34. *vs.* 15.
- Mobiles animi *i. e. qui facile flectuntur in aliiquid* 388. *cap.* 17.
- Moderari *i. e. rem moderari, dirigere* 369. *init.*
- Modestia hiemis *i. e. moderatio* 421. *cap.* 43.
- Modestae rigationes 421. *cap.* 43. modestius complectus 421. *cap.* 43.
- Moestus *i. e. miserabilis* 418. *cap.* 26.
- Monere cum *In infinitivo constructum* 422. *cap.* 46.
- Montis hiems *singularis dictio* 393. *cap.* 51.
- Mortis usus 363. *init.*
- Mos: *sine more singulari usu* 138. *cap.* 4.
- Moyses y *habet modo correptam, modo productam* 340. *vs.* 83.
- Mulcere blandius aures *phrasis uitata de canibus blandientibus auresque flacas demittentibus* 272. *vs.* 247.
- Munus *i. e. gratia, benignitas* 361. *cap.* 62.
- Mussare, Mussitare 10. N. 10.
- Mutare *apud Paulin. i. q. sanctificare* 271. *vs.* 125. mutat fortitudinem, cui innovatur fortitudo 87. *cap.* 82. mutare fortunam *de homine quomodo dicatur* 87. *cap.* 82. mutare belli fortunam *dicit Tacitus de mutatione in melius* 189. *cap.* 8. mutare fortunam, dominum etc.

87. *cap.* 82. mutari ad poenitentiam, ad misericordiam, ad vera, ad bona 413. *cap.* 33.
Mystica virtus 304. *vs.* 60.
- Navigium pro navigatione** 164. *cap.* 5.
 navigium et navilio transmittere 155. *cap.* 26.
- Nefas ultimam syllabam habet correptam apud Paulinum** 259. *vs.* 380.
 nefas est i. e. fieri non potest 34. *vs.* 13. 14.
- Nescire struitur cum Coniunct.** quin 178. *cap.* 23.
- Nihil inconsultum elegantius nihil inconsulte** 176. *cap.* 21.
- Nimirum emphasi servit i. q. sane, profecto** 74. *cap.* 23.
- Nimum pro admodum familiare Paulino aliisque** 273. *vs.* 346.
- Nisi ut pro simplice ut non offendit** 65. *cap.* 33.
- Nomina et Pronomina, quod ad causum, optimi Latinorum haud raro proxime adhaerentibus accommodant, quae potius videntur alio caeu ad remotiora conformanda** 33. *vs.* 9. 10. **Nominibus iunctis delectatur Tacitus** 362. *cap.* 68.
- Non magis i. q. non tam, non adeo** 163. *init.*
- Notus i. q. gnarus sensu activo** 213. *cap.* 7.
- Novissima pro exitio** 418. *cap.* 22.
- Nullo dilectu i. e. nullo habito discrimine** 209. *cap.* 11.
- Ob i. q. ad** 210. *cap.* 13.
- Oblinere i. q. polluere** 288. *cap.* 12.
- Obscura initia i. e. ignobilis origo** 384. *cap.* 66.
- Obtinere cum Accusativo personae vix recte struitur** 9. N. 7.
- Odia in longum iacere** 361. *cap.* 69.
- Offerre mortem alicui** 387. *cap.* 11.
- Offunditur mihi pavor, metus cest. et offundit me pavor, metus cest. d. fundor pavore, metu cest. 413. init.**
- Olim i. q. modo, paulo ante** 23. *fab.* 6.
- Operandi vel operationis nomine speciatum beneficentia vel munificentia indicatur** 340. *vs.* 69.
- Opertus capite et operto capite dicitur Latine** 124. *init.*
- Oportet et decet saepius distinguuntur** 287. *cap.* 7.
- Opprimere non tantum proros subgere aut perdere, sed passim mode invadere, infestare vehementerque affigere denotat** 121. *cap.* 86.
- Optare i. q. postulare** 208. *init.*
- Orbus lumine, oculis i. e. caecus** 32. *vs.* 195.
- Origo carnis i. e. corrupta natura** 317. *vs.* 238.
- Ostendere spem pro ostentare defensit** 355. *cap.* 16.
- Pagi dicuntur trahi, quorum incole trahuntur i. e. diripiuntur** 385. *cap.* 34.
- Panis diurnus i. e. quotidianus** 318. *vs.* 265.
- Particeps iungitur Dativo** 30. *fab.* 15. *vs.* 1. 2.
- Pati struitur cum Infinitivo** 378. *cap.* 3.
- Patiens cum Infinitivo** 291. *cap.* 21. patiens veri defenditur auctoritate Senecae 58. *init.*
- Patientia i. e. indulgentia perniciose** 181. *cap.* 34.
- Patrius aditus pro aditu ad patrem insolentius** 215. *cap.* 15.
- Paulinus saepius in quantitatem syllabarum peccat** 248. *init.*
- Peccare magna, plura, quot et quanta, multa, eadem** 414. *cap.* 36.
- Pedestris i. q. terrestris** 306. *vs.* 122.
- Pelagus et mare** 306. *vs.* 122.
- Pendere in aliqua re** 251. *vs.* 56. pendere in vota alicuius 236. *vs.* 65.
- Pensi nihil facere pro nihil pensi habere phrasis rara** 165. *cap.* 7.

- Per gaudia plangere i. e. lacrimari 323. vs. 141.
- Percutere pro concutere, perturbare apud Tacitum nusquam legitur 354. cap. 12.
- Perferre nonnunquam cum Infinitivo struitur 350. vs. 21.
- Perfringere instituta maiorum diversae plane et longe efficacioris est significationis quam perstringere 17. cap. 19.
- Pergere pro peragere 356. cap. 28.
- Perinde est odium huic et illi rei quomodo dicatur 364. cap. 2.
- Perissologia 210. cap. 13. 277. vs. 672.
- Permittere sibi i. e. sumere 367. cap. 20. i. q. concedere, ut poenam 5. N. 22.
- Perquidere etiam permovendi notionem cum Dativo struitur 214. cap. 9.
- Pes i. q. progressus, incessus 140. cap. 2.
- Petere i. e. magistratum petere 290. cap. 20. i. q. opp̄tere, incurrere 208. cap. 6. petere aggerem i. e. materiam illi faciendo comportare 376. cap. 81. petendus agger i. e. aggeris faciendi labor 362. in.
- Pleonasmus:**
- Substantiv.* caedis vulnus, pretii merces, virus veneni, laudis tituli, rupes saxi, divini munera doni, invidiae livor, torpor desidia et al. 231. in. 233. vs. 275. exemplum admissi i. e. admissum 178. cap. 25. exemplum amentiae 178. cap. 25. exemplum facinoris 178. cap. 25. exemplum crudelitatis ibid. exitus mortis i. e. mors 202. cap. 15. domum ad se 165. in.
 - Adiectiv.* primus 359. cap. 45. plerique 145. cap. 10.
 - Adverb.* penitus, admodum, niagis, potius cert. ante Comparativos, et tantum, quantum, quam, tam
- WOPKENS. ADVERS. CRIT. II.
- ante Superlativos — primum ante omnes 193. cap. 17.
- Praepositionis inseparabilis re 153. cap. 21.
- Coniunction. quoniam post nisi 134. cap. 21.
- Partic. et cum quoque vel etiam passim iunctae 47. vs. 12. Pleonasticæ particularum repetitio-nes 256. vs. 248.
- Verbi esse apud Latinos Sedulianae aetatis 333. vs. 90. accidere potuissent pro accidissent 211. cap. 15. ut potero pro viribus 155. cap. 26.
- Pleraque omnia i. e. tantum non omnia 145. cap. 10. pleraque per Graecismum pro plerumque 388. cap. 20.
- Plerique addito omnes auget significationem 145. cap. 10. i. q. multi 124. cap. 110. 386. cap. 9.
- Plerumque i. q. saepe 61. N. 4.
- Poenam, poenas excipere 417. cap. 19.
- Poenitere i. e. post poenitentiam consilium factumve mutar 387. cap. 11.
- Polliceri pericula indicat promittit subundi pericula animum 370. cap. 40.
- Portendere i. q. respondere, praedice 122. cap. 87.
- Posteritas i. e. memoria 384. cap. 65.
- Postrema funeri peragere 198. cap. 1.
- Potiri more Graecorum cum Genitivo 178. in.
- Potius intellecto quam aliud i. q. potissimum 21. extr.
- Praecellere struitur cum Accusativo 371. cap. 43.
- Praedicere i. q. dicere saepius 365. cap. 6. i. q. portendere 122. cap. 87.
- Praeditus studiis, artibus, humanitate, doctrina, studiis literarum doctrinaeque 393. cap. 58.
- Praeesse sacrificio i. e. curare sacrificium 169. cap. 22.

- Praeparare *apud raro i. q.* parare 408. cap. 8.
- Praesentire et de praesentibus rebus et de futuris dicitur 147. cap. 13.
- Praesul i. e. qui praeest 304. vs. 60.
- Praesumere pro sumere dixit Orosius 52. extr.
- Praesumptio frequentissime superbiam designat 231. vs. 182.
- Praeter i. q. per 276. vs. 663.
- Praeteriere i. e. praeterereunt, praeterire solent 33. vs. 9. 10.
- Premere i. q. oceultare 380. cap. 11.
- Prisca antiquaque junguntur 94. N. 4.
- Pro passim i. q. in 376. cap. 80. pro tempore i. e. pro parvo tempore 164. cap. 5.
- Probare i. q. intelligere 361. cap. 53.
- Prodigus i. e. voluptatibus et luxuriae deditus 412. cap. 26.
- Proeliorum viae i. e. via bellī gerendi 364. cap. 5.
- Proficere i. q. assequi 166. cap. 11.
- Profunda altitudo 373. cap. 61.
- Promere i. q. describere, denotare apud Novatianum 134. cap. 20.
- Promovere i. q. assequi 166. cap. 11.
- Pronomen relativum saepius spectat ad nomen, quod sequenti verbo minus accommodatum est 75. in:
- Prosopopoeia, cum res interrogantur 293. cap. 31.
- Proximo priore anno, proximum inferiorem ordinem, proximas superiores musas, proximos superiores dies, proximis primis navibus 363. cap. 77.
- Publicum bonum depravare Sallustius dicit 165. cap. 10.
- Pugna num sit i. q. oppugnatio 175. cap. 17.
- Pugnare i. q. oppugnare 175. cap. 17.
- Putare aliquid 135. cap. 22.
- Qua et quasi saepe inter se permuntantur 137. cap. 31.
- Quaerere i. e. requirere 358. in. i. q.
- velle, struitur cum Infinitivo 133. cap. 17.
- Quamquam cum Coniunctivo struere amat Tacitus 405. cap. 51.
- Quandóquidem i. q. quoniam quidem 130. in.
- Quantus et tantus passim de rebus parvis 34. in. quanti pro quo 164. cap. 6.
- Que passim inchoat periodos 198. cap. 3. 71. cap. 7. metri causa inicium videtur 332. vs. 67.
- Querela pro miseria 268. vs. 767.
- Quia saepe inchoat periodum pro quia autem vel et quia 417. in.
- Quidam non semper de ignoto ignobilive homine dicitur 85. cap. 64.
- Quippe cum et quippe qui, utrumque Latinum est 134. in.
- Quisquam i. q. alteruter 189. in.
- Quisque saepe i. q. quisquis 174. cap. 14.
- Quo num i. q. quoniam sit recte dubitatur 10. N. 5.
- Quoque saepissime loco copularum que, atque usurpatur 51. in.
- Recedere abeundi notione passim venit 84. cap. 62. i. q. se separare 68. N. 10.
- Recludere i. q. includere 155. cap. 25.
- Recognoscere i. q. reprehendere 153. cap. 21. i. q. in memoriam revocare 177. init.
- Recta montium obscure dictum 149. cap. 17.
- Recte cedere i. e. feliciter succedere 236. vs. 53.
- Reddere i. q. ex debito vel ex promisso dare 217. fab. 31. i. q. vindicare 312. vs. 21. reddere spiritum i. e. dare, edere, efflare 79. N. 5.
- Rediviva solatia 144. cap. 8.
- Referre i. q. prae se ferre 37. fab. 23.
- Reformare i. q. reddere apud Paulinum, Hegesippum aliquique 283. vs. 245.

- R**egressus: nullo regressu ad poenitendum quomodo dicat *Tacitus* 387. cap. 11.
- R**elidere i. q. illidere saepius usu notabili 52. in.
- R**epetitio eiusdem vocis non est omnino vituperanda 66. cap. 40. Repetitio vocis eiusdem aut similis in eadem sententia 151. **R**epetitiones Particularum pleonasticae 256. vs. 248.
- R**epulsam ferre in aliqua re pro aliquo cuius rei perspicuitatis causa 188. cap. 5.
- R**esiduus i. e. ex bello 211. cap. 17.
- R**evolvere spiritum i. e. revocare, phrasis est *Aspecta* 195. cap. 22.
- R**uere denotat incursum vehementiorem motumve aliquo praecepsitatum 17. cap. 24.
- R**uinae sunt saepius partes ruentis aedificii apud *Paulinum* 243. vs. 390.
- R**umpere tacitura silentia 363. cap. 74.
- S**acrificia i. e. tempus, quo ea fiunt 157. cap. 30.
- S**acrum i. e. templum 210. cap. 12.
- S**alamina forma primae declinat. a voc. Salamis casu quarto Salamina orta est 212. cap. 2.
- S**altum i. q. vel, quidem, etiam 228. in.
- S**anitatem facere 144. in.
- S**atis credere i. e. satis firmiter sibi persuadere, dictio *Livio familiaris* 380. cap. 14.
- S**celus saepe i. q. caedes scelestia 386. cap. 10.
- S**criptorum ingenia quomodo dicat *Sallustius* 3. cap. 8.
- S**ecundo rumore i. e. cum acclamacione et gratulatione 167. cap. 16.
- S**ecus pro minus 386. cap. 5.
- S**ed non semper habet vim adversandi, sed saepe et continuandi ora-
- tionem aut transeundi ad mentionem alterius 35. fab. 21.
- S**enior et senex auctoritatis aut reverentiae vocabula sunt 341. vs. 104. **S**ententia i. q. condemnatio 266. vs. 360. i. q. poena 344. vs. 204. pro iudice, qui fert sententiam 336. vs. 246. i. q. voluntas gubernantis 308. vs. 225.
- S**erere crimina in aliquem, rumores, certamina, proelia 415. cap. 4.
- S**ervare i. q. observare 392. cap. 48.
- S**eu vel sive passim i. q. seu quod vel sive quod 398. cap. 9.
- S**ibi permettere i. e. sumere 367. cap. 20.
- S**ic, ita et quam sibi invicem respondent aliando 205. cap. 1.
- S**igna canere i. e. dare seu certo quodam sono indicare, quid sit militibus faciendum 7. cap. 59.
- S**igna interrogandi in obliqua oratione non congruunt 146. cap. 11.
- S**imulare quid alicui rei i. e. simile facere vel dicere 310. vs. 290. simulare quid aliqua re i. e. figurare, adumbrare 310. vs. 290. simulans firmitudinem in patientia 404. cap. 46.
- S**ine lege sepulcri i. e. non cohidente sepulchro vel morte 271. in.
- S**ocius iungitur *Datiyo* 30. fab. 15. vs. 1. 2.
- S**olidae vires i. e. integræ, firmæ 203. cap. 16.
- S**omnus i. e. somni desiderium 209. cap. 12.
- S**pargere et surgere saepe a librariis permuntantur 52. vs. 12.
- S**patium civitatis i. e. distantia a civitate vel ab urbe 140. cap. 3.
- S**pecies et Genus iungitur 188. cap. 6
- S**tygia palus 161. in.
- S**ubiunctivus in oratione obliqua eleganter et usitator 16. cap. 14.
- S**ublabi i. q. delabi rarius 207. cap. 5
- S**ubstantia facultatum ad aerea

- Latini sermonis aetatem referenda
videtur 57. N. 6.*
- Succedere proprie cum Dative, ad
quae acceditus, cum Accusativo,
quae intramus, struitur; neque ta-
men hoc discriminem semper obser-
vatur 367. cap. 20.*
- Sui interitus pro suus interitus est
labentis Latinitatis 214. cap. 8.*
- Sumere mores, facultates, facultates
paternas, pravitates 237. vs. 109.*
- Summa adipisci, petere, captare,
accipere 412. cap. 26.*
- Summus severitas et magnificentiae
359, cap. 46.*
- Superesse: vires supersunt consilio
i. e. maiores sunt quam consilium
192. cap. 16.*
- Suscipere i. q. accipere 209. cap. 11,*
- Sustinere struitur cum Infinitivo 378.
cap. 3,*
- Syntaxis 303. vs. 45.*
- Sympathia precandi ore et corde
deo ferens laudem intolerabilis
phrasiologyae durities 208. vs. 126.*
- Synecdochice dicuntur mortui humari
vel sepeliri, qui comburuntur 174.
in.*
- Synonyma copulantur coniunctione vel
pro et 153. cap. 20. *Synonyma
amat Minucius Felix 153. cap. 20.**
- Novatianus 136. cap. 24. Tacitus
390. cap. 35. 415. cap. 3, facta ge-
staque *Dictys Cretens.* 176. cap.
21. prisca antiquaque defenduntur
94. N. 4, videlicet adspicere 158.*
- Tabes in comparatione 10. cap. 32.*
- Tacitura silentia rumpere 363. cap.
75.*
- Tantis tempestatibus i. e. tamdiu
210. cap. 14.*
- Tantum — quam non est soloecismus
prolapsae Latinitatis, sed ellipsis
elegans ut intelligatur post quam
— quantus 56. cap. 6. N. 4.*
- Tautologia in pelagus, mare, pro-*
- fundum et marmora 306. vs. 122.*
- ingredi famam auspicatus sum pro
famam ingressus sum 56. id. sum-
ma vi, summis viribus impulit 199.*
- cap. 6. Tautologiarum exempla non
desunt in Aviani fabulis 45. vs. 8. 9.*
- Temerare nonnunquam est temere
agere 206. cap. 2.*
- Tempora passim dicuntur pro singu-
lari numeri tempus 210. cap. 14.*
- Tempus, per quod aliquid duret, sec-
cissus Ablativo effert Velleius 81.
N. 2.*
- Tendere in aliiquid i. e. aggredi,
suscipere aliiquid 381, cap. 24.*
- Tenere pro imperare, imperium te-
nere Latine dici posse dubitatur
207. cap. 6. i. q. comprehendere
158. Teneri passim est i. q. cor-
stare 16. cap. 8.*
- Terrae filii nominantur ignobiles et
ignoti 253. cap. 22.*
- Testari i. e. dicere labentis est La-
tinitas 62. N. 7.*
- Testibus fassia tautologia 156. cap. 27.*
- Texere iter 297. cap. 38.*
- Tolerare struitur cum Infinitivo 378.
cap. 3.*
- Toleratiōra pro tolerantiora vox ni-
mis insolens 416. cap. 11.*
- Tollere i. e. suscipere, adsumere,
arripere 131. cap. 10.*
- Tot omnibus vix Latinum 142. cap. 5.*
- Totus involvit etiam notionem studii,
laboris et vehementiae 35. vs. 11.
12. tota virtus i. e. invicta virtus
311. vs. 326.*
- Tractare i. e. constituere, cogitare
313. vs. 82.*
- Traditor immisit Iudas 339, vs. 61.*
- Triectio vocularum 365. cap. 6.*
- Trans i. q. per 276. vs. 663.*
- Transitus pro morte 349. vs. 11.*
- Transmittere navigium et navigio
155. cap. 26.*
- Tristis in aliquem 411. cap. 25.*
- Tum amputatur 369. cap. 34.*

- Ultima *per exitio* 418. *cap.* 22. ultimus fugae 359. *cap.* 46.
- Ultum ire i. q. *ulcisci* 212. *cap.* 1.
- Uno ictu sine Genitivo adiuncto ele-ganti forma idem fere quod simul, eodem tempore et modo 121. *cap.* 87.
- Usus vitae non semper eadem po-testate apud Latinos 389. *cap.* 30.
- Ut comparativum struitur cum Con-iunctivo 148. *cap.* 14.
- Uti oraculo 372. *cap.* 54.
- Utiliter in publicum 411. *cap.* 25.
- Validus in rempublicam 411. *cap.* 25.
- Vel pro et 143. *cap.* 5. vel — sive — sive pro ter iterando vel 56. *cap.* 5. N. 6.
- Velle saepius i. q. *habere, facere velle* 131. *cap.* 10.
- Verba Accusativum vel Dativum re-gentia hunc casum saepe deserunt 219. in. Verba cognatis nominibus iungi solent 69. N. 5. Verba nonnulla cum Praepositionibus composita struuntur cum Dativo loco praepositionis cum casu suo repeti-tae 21. *fab.* 3. Verbi numerus pluralis cum Substantivo singulari 160. *cap.* 34. Verbi tempora et modi confunduntur 57. N. 7. Verbum singularis numeri post Partici-pium pluralis numeri 57. N. 7. Verbum substantivum est et sunt pro lubitu additum et omissum 4. *cap.* 25.
- Vergere i. e. *facere, ut quid descen-dat* 263. *vs.* 158.
- Veritas fidei: vid. Fides.
- Vertere i. e. in fugam vertere 170. *cap.* 1.
- Vestigium saepe pro pede sumitur 140. *cap.* 2.
- Vexare i. q. *irridere, culpare, vituperare, opprobrio onerare, barba-rum nou est* 64. *cap.* 24.
- Via morum 360. *cap.* 54.
- Vicinia struitur cum Plurali tanquam noinen collectivum 282. *vs.* 121.
- Victoria in manibus i. e. facilis pa-ratu 211. in. victoria nonnun-quam dicuntur, quae in victoria capiuntur 184.. *cap.* 47. victoriā facere 144. *cap.* 7.
- Violens pro violenta, ut opulens, gracilens pro opulento, gracilento 254. *vs.* 163.
- Vir avitis paternisque virtutibus si-millimus est singularis loquendi forma 69. *cap.* 12. vir pro homine ponitur apud Avianum 32. *vs.* 17. 18.
- Virtus i. q. sapientia 290. *cap.* 20. virtute i. e. fortiter, strenue 67. *cap.* 1.
- Vis et sanguis quomodo distinguan-tur 65. in.
- Vita absolute pro bona vel mala vitae conditione 336. *vs.* 228.
- Vivere de animatis et inanimatis re-bus dicitur 286. *cap.* 5.
- Vota diurna i. e. res diu ad votum cedentes seu optabilia diu invicem sucoedentia 45. *vs.* 17. 18. vota saepius res votae 43. *fab.* 33.
- Vox i. q. arbitrium, defensio 368. *cap.* 29.
- Vultus Dei nonnullis sunt simulacra dei 180. *cap.* 28.
- Y in Moyses modo producitur, modo corripitur 340. *vs.* 83

H.
INDEX NOMINUM MEMORABILIUM

- Achilles, filius Pelei, heros 167. in.
Aeneas rex Aeginae, index infero.
rum 218. fab. 52.
Aeneas fil. Anchises 181. in.
Actio imperitans locis circa Lymeneum 175. cap. 17.
Ajax Oileus ex Telamonius 176.
cap. 18.
Anas thea nympha 221. fab. 189.
Amphikryon rex Thebanus, maritus
Alcmenae 217. fab. 29.
Antilochus filius Nestoris 199. cap. 8.
Antisthenes philosophus 152. cap. 19.
Apollo deus 180. cap. 30.
Aratus poeta Graecus 213. cap. 7.
Aristoteles philosophus 152. cap. 19.
Artabanus rex Parthicus 404. cap. 36.
Astynome mulier obscura 175. cap. 17.
Athamas, rex Thessalae, maritus
Inonis 216. fab. 4.
Automedon auriga Achillis 176. cap.
19.
Calchas vates Graecus 168. cap. 19.
Camirum urbs opulenta Rhodi 199.
cap. 4.
Capreæ insula 397. cap. 1.
Carneades philosophus 217. fab. 34.
Cassandra et Polixena filiae Priami
179. cap. 25.
Chalciope uxor Phryxi, soror Me-
deas 216. fab. 21.
Chryses sacerdos Apollinis 180. cap.
28.
Chrysippus Stoicus 152. cap. 19.
Cimolia (Cimolus) insula maris Ae-
gei 123. cap. 95.
Cleanthes Stoicus 152. cap. 19.
Clitomachus philosophus et discipu-
lus Carneades 217. fab. 34.
Clytaemnestra filia Tades 168. in.
Codrus ultimus rex Athamanum
61. cap. 1.
Crassus Euphratem transire, quod
predicis negligit et periculum
perseverans cum filio et Hercule
tenterit 126. cap. 124.
Democritus philosophus 152. cap. 19.
Diagoras philosophus 144. cap. 8.
Dido, filia Tyli, uxor Sichaei 181.
in.
Diomedes filius Tydei 176. cap. 20.
Eale gress 415. in.
Echinades insulae maris Ionicæ 190.
cap. 10.
Edessa urbs Mesopotamiae septen-
trionalis 218. fab. 52.
Epeus fabricator equi Troiani 208.
cap. 11.
Epicureorum opinio de animalibus
142. cap. 5.
Euclides philosophus, mathematicus
181. cap. 32.
Guneus rex Cyphius 181. cap. 32.
Hector filius Priami 180. cap. 30.
Helena uxor Menelai 176. cap. 20.
Hercules heros 180. cap. 30.
Hesione filia Laomedontis 217. fab.
31.
Ialysus urbs Rhodi 199. cap. 4.
Ino uxor Athamanis 216. fab. 4.
Isis Aegyptiorum dea 156. cap. 28.
Laomedon rex Trojanus 217. fab. 31.
Leptis urbs Africæ 12. cap. 77.

- Leucophryna cognomen *Dianae* 410. Peleus rex *Thessaliae* 213. cap. 7.
 cap. 15. Penelope uxor *Ulyssis* 213. cap. 6.
 Lyrnessus urbs *Mysiae* 175. cap. 17. Penthesilea *Amazonum regina* 219.
 fab. 107.
 Machaon filius *Aesculapii* 167. in.
 Magi orientalium populorum priscae
aetatis magistri 418. cap. 22. Pharnaces regis *Parthorum filius*
 Martinus apud *Paulinum Pii, Sancti*,
Benedicti nominibus passim venit
 284. vs. 349. 90. cap. 101.
 Planasia sive *Planaria* 413. cap. 32.
 Plistheus fil. *Pelopis* 163. cap. 1.
 Podalirius fil. *Aesculapii* 167. in.
 Polydorus filius *Priami* 178. cap. 24.
 Priamus rex *Troianus* 167. cap. 15.
 Memnon rex *Aethiopiae* 200. cap. 8.
 Menelaus filius *Atrei* 178. cap. 24.
 Mercurio *Galli humanas vel inhuma-*
nas victimas caedunt 157. cap. 30.
 Meriones Moli filius 167. in.
 Midas rex *Phrygiae* 223. cap. 191.
 Mnestheus *Troianus* 213. cap. 4.
 Mycenae urbs *Peloponnesi* 213. cap.
 4.
 Narnia urbs *Umbriae* 405. in.
 Neoptolemus fil. *Achillis* 209. cap. 12.
 Nessus centaurus 217. fab. 34.
 Odrysae gens antiqua *Thraciae* 244.
 vs. 429.
 Orestes filius *Agamemnonis* 213.
 cap. 4.
 Ostia urbs *ejusque a Roma distantia*
 140. cap. 3.
 Palamedes filius *Nauplii* 175. cap. 15.
 Panthous fil. *Othryadis* 177. cap. 23. 107.
 Sarpedon rex *Lyciae* 173. cap. 11.
 Scamander fluvius *Troianus* 198.
 cap. 3.
 Sinon filius *Sityphi* 209. cap. 12.
 Sirenes monstra marina, partim vir-
 gines, partim pisces 214. cap. 11.
 Speusippus philosophus 152. cap. 19.
 Spoleto urbs *Umbriae* 125. cap. 122.
 Telephus rex *Mysiae* 172. cap. 10.
 Theodorus Cyrenaeus philosophus
 144. cap. 8.
 Thetis uxor *Pelei* 213. cap. 7.
 Tiresias caecus 155. cap. 26.
 Trebula municipium *Sabinorum* 123.
 cap. 103.
 Ubii populus in *Galliam traductus*
 199. cap. 6.
 Urbinum urbs *Umbriae* 124. cap.

III.

INDEX Scriptorum qui explicantur illustrantur emendantur

- A**lcimus Avitus 150. 221. 286. 290.
298. 309. 317. 324. 330. 331. 334.
335. 336. 339. 341. 342. 344. 348.
Ambrosius 158. 159. 179. 223. 318.
326. 339. 348. 362. 364. 370. 373.
377. 389. 403. 408.
Ammianus Marcellinus 56. 94. 159.
162. 169. 183. 184. 186. 207. 269.
295. 311. 326. 349. 365. 302. 384.
392. 395. 399. 411. 412. 439.
Ampelius 26. 165. 221.
Anonymus de *Laud. Herculis* 31.
Apollodorus 218.
Apuleius 23. 30. 156. 176. 201. 224.
293. 295. 321. 341. 379. 420.
Arator 307. 309. 315. 316. 320. 321.
322. 323. 324. 330. 333. 334. 335.
338. 340. 344. 345. 347. 350.
Arnobius 20. 64. 91. 104. 158. 166.
203. 286.
Asconius Pedianus 418.
Auctor dialogi de oratoribus 3. 16.
34. 68. 69. 79. 80. 86. 94. 123.
130. 149. 160. 173. 185. 378. 386.
412.
Augustinus 150. 287. 305. 307. 312.
314. 325. 330. 351. 354. 378. 379.
392. 408. 412. 420.
Aurelius Victor: *vid. Victor.*
Ausonius 159. 193. 326. 363. 380.
Avianus 91. 92. 150. 174. 176. 192.
193. 194. 211. 213. 248. 264. 278.
307. 312. 314. 316. 318. 320. 329.
335. 389.
Avitus Alcimus: *vid. Alcimus.*
Biblia 6. 49. 87. 88. 89. 156. 159.
188. 196. 199. 207. 217. 219. 251.
258. 264. 275. 282. 289. 290. 291.
293. 301. 302. 304. 308. 309. 311.
312. 314. 316. 317. 320. 324. 325.
327. 328. 332. 333. 338. 339. 340.
341. 346. 350. 351. 354. 362. 367.
371. 378. 379. 387. 393. 412. 414.
416. 420. 422.
Boëthius 68. 131. 159. 166. 194. 200.
217. 218. 228. 278. 310. 317. 321.
362. 397. 408.
Caesar (Iulius) 82. 126. 165. 166.
172. 181. 183. 187. 196. 197. 212.
308. 339. 364. 371. 372. 376. 384.
390. 393. 418. 419. 456. 461. 463.
464.
Caesarius Arebatensis 292. 349. 416.
Calpurnius 187.
Capitolinus (Iulius) 48. 76. 137. 140.
180. 194. 209. 389. 408.
Cassiodorus 412.
Cato 42. 56. 67. 171. 223. 441.
Celsus 103. 187.
Chrysologus (Petrus) 313. 315. 317.
319. 322. 328. 333. 334. 344.
Cicero 6. 12. 14. 20. 24. 26. 32. 33.
37. 42. 44. 57. 61. 62. 63. 64. 65.
67. 68. 69. 71. 74. 76. 77. 78. 80.
81. 83. 86. 88. 89. 90. 92 — 96.
102. 103. 105. 115. 120 — 134.
138. 142. 143. 145. 146. 148. 150.
— 153. 156. 157. 159. 160. 162.
166. 172. 174. 176. 177. 181. 183.
188. 191. 192. 195. 196. 198. 200.
204. 205. 208. 211. 214. 216. 217.
218. 221. 222. 223. 226. 256. 281.
286. 287. 288. 290 — 294. 301.
308. 330. 331. 338. 344. 347. 348.
351. 353 — 357. 361. 362. 363.

365. 369. 370. 372. 373. 377. 378. 197. 200. 205. 208. 228. 245. 295.
 379. 384. 386. 387. 389. 390. 391. 334. 355. 370. 382. 393. 404. 407.
 393. 396. 397. 401. 403 — 408. 414. 416. 417. 441. 446. 456. 458. 462.
 411. 413 — 416. 418 — 420. Fortunatus (Venantius) 206. 227.
 423. 440. 441. 445. 456. 457. 244. 248. 258. 270. 275. 304. 307.
 459. 460. 461. 309. 316. 319. 328. 330. 343. 350.
- Claudianus 23. 169. 226. 227. 307. Frontinus 42. 57. 58. 65. 73. 74. 85.
 308. 310. 445. 453. 119. 124. 130. 166. 168. 170. 173.
- Clemens 254. 174. 183. 184. 190. 198. 205. 219.
- Columella 66. 94. 286. 367. 392. 220. 356. 365. 367. 381. 396. 415.
- Commodianus 131. 207. 302. 303. 421. 422. 465.
- 349.
- Corippus 309.
- Cornelius Nepos 58. 122. 145. 149. Fulgentius 22. 42. 52. 71. 75. 105.
 165. 174. 175. 185. 208. 212. 356. 132. 180. 197. 205. 208. 211. 214.
 370. 372. 374. 401. 114. 417. 424. 222. 258. 288. 326.
- Corvinus 25. 55. 214.
- Curtius 18. 70. 76. 80. 81. 125. 155. Gellius 45. 56. 72. 193. 213. 337.
 195. 200. 202. 351. 383. 410. 418. 416. 434.
- 440.
- Cyprianus (Caecilius) 25. 121. 133. Gregorius Turonensis 304. 313. 350.
 146. 149. 155. 207. 263. 302. 401. 401. 408.
- Dares Phrygius 182. 183. 189. 210. Hegesippus 64. 65. 76. 79. 87. 94.
 215. 219. 222. 224. 333. 407. 127. 137. 144. 146. 172 — 174.
 Diaconus (P.) 193. 178. 179. 189. 193. 207. 283. 286
 Dictys (Cretensis) 6. 17. 39. 43. 75. — 288. 292. 293. 298. 302 — 304.
 91. 94. 144. 147. 159. 219. 223. 224. 314. 329. 338. 341. 352. 353. 357.
 287. 291. 293. 325. 329. 336. 342. 361. 366. 370. 373. 377 — 379.
 361. 362. 374. 399. 403. 406. 409. 381. 388. 396. 397. 408. 411. 412.
 414 — 417. 420. 424.
- Dracontius 326. 343. 344. Helpidius Rusticus 313. 320. 322.
 Prepanius Florus 308. 311. 327. 348.
- Ennius 156. 161. Hieronymus 262. 274. 284. 329. 382.
- Eumenius 191. 286. 289. 291. 297. Hirtius 122. 124. 385.
- 298.
- Eutropius 72. 162. 181. 186. 385.
- Exsuperantius (Iulius) 194.
- Firmicus (Iulius) Maternus 49. 131. Horatius 10. 33. 71. 84. 106. 157.
 146. 153. 161. 220. 232. 329. 170. 260. 275. 286. 290. 291. 296.
 Florus 7. 8. 11. 15. 17. 56. 63. 71. 320. 329. 345. 352. 353. 355. 363.
 72. 74. 75. 76. 79. 83. 84. 89. 90. 385. 408. 423. 433. 434. 441. 448.
 94. 112. 122. 126. 134. 135. 140. Hyginus 25. 29. 37. 47. 60. 65. 68.
 145. 149. 151. 161. 164. 166. 168. 71. 91. 101. 126. 160. 173. 178.
 176. 179. 184. 188. 189. 192. 194. 183. 185. 187. 192. 194. 196. 201.
 Incerti Panegyricus: vid. Panegy-
 ricus.
- Ioannes Salisburiensis 338.

INDEX SCRIPTORUM

- Iosephus** 397.
Iscanus 182. 315.
Julius Caesar: *vid.* Caesar.
Julius Exsuperantius: *vid.* Exsuperantius.
Iulius Firmicus: *vid.* Firmicus.
Iustinus 5. 24. 69. 70. 80 — 83. 85. 251. 270. 290. 295. 303. 305. 309.
86. 90. 93. 118. 130. 135. 146. 147. 332. 335. 341. 346. 349. 361.
155. 160. 163. 166. 168. 172. 173. Lucifer Calaritanus 148. 158.
178. 180. 183. 185. 187. 189. 192 Lucretius 58. 126. 154. 181. 306.
— 195. 200. 201. 205. 207. 208. 344. 434.
211. 217 — 219. 222. 223. 225. Martianus Capella 158. 208. 229.
285. 287. 289. 290. 296. 298. 301. Minucius Felix 47. 52. 57. 59. 64. 68.
313. 316. 317. 321. 335. 349. 353. 76. 86. 130. 133. 138. 174. 188.
354. 357. 358. 360. 361. 364. 370. 192. 196. 198. 203. 207. 209. 215.
372. 374. 377. 379. 380. 383. 388. 220. 221. 288. 294. 306. 310. 321.
389. 392. 393. 395. 398. 399. 404. 324. 339. 382. 390.
408. 411. 412. 416. 418. 419. 420.
423. 454. 455. 457. 462. Nazarius 90. 225. 290. 295. 297. 420.
Iuvenalis 434. Nemesianus 172. 306. 455.
Iuvencus 313. 320. 322. 323. 327 — Nepos: *vid.* Cornelius.
330. 333. 337. 339 — 342. 371. Novatianus 6. 72. 138. 139. 143. 144.
391. 412. 150. 151. 158. 180. 205. 216. 224.
252. 292. 379. 401.
Lactantius 5. 58. 61. 67. 68. 72. 88. Obsequens (Iulius) 67. 72. 76. 82.
93. 131. 138. 147. 153. 157. 158. 94. 101. 128. 145. 183. 187. 223.
159. 169. 181. 196. 208. 210. 213. 359. 392. 400. 413.
220. 228. 272. 285. 296. 298. 299. Optatus 263. 311.
301. 304. 307. 321. 336. 338. 349. Orentius 235. 305. 342.
353. 356. 360. 371 — 373. 375. Orosius 9. 13. 16. 25. 26. 52. 64. 69.
391. 393. 400. 401. 404. 413. 414. 75. 91. 93. 123. 125. 140. 153. 159.
420. 421. 429. 160. 185. 210. 351. 364. 385. 408.
Lampridius 24. 28. 138. 153. 185. 412. 420.
194. 207. **Ovidius** 17. 21. 23. 24. 29. 30. 31. 34.
Latinus Pacatus Drepanius 157. 203. 39. 41. 43. 74. 80. 81. 84. 86. 96.
Latro Porcius: *vid.* Porcius. 106. 117. 130. 133. 140. 154. 166.
Livius 10. 21. 66. 68. 73. 93. 157. 168. 169. 172. 173. 174. 177. 180.
159. 166. 186. 187. 191. 192. 194. 181. 183. 201. 210. 213. 215. 222.
197. 200. 202. 219. 292. 293. 295. 227. 232. 236. 252. 255. 258. 277.
297. 298. 306. 310. 326. 332. 351. 278. 282. 286. 291. 292. 295. 296.
355. 356. 357. 359. 363. 365. 366. 297. 299. 300. 303. 305. 307. 318.
369 — 375. 378. 380. 383. 385. 319. 323. 328. 332. 335. 342. 347.
387 — 389. 392. 393. 398. 400. 450. 351. 357. 362. 363. 374. 379.
402. 403 — 408. 410 — 415. 417 382. 394. 398. 404. 407. 414. 418.
— 420. 422 — 424. 443 — 446. 420. 423. 428. 434. 442. 444. 448.
450. 456. 459. 464. 466. 449. 450. 453 — 457. 461. 464.

INDEX SCRIPTORUM

401

- Pacatus 361. 391. 398. 399. 412. 420. Palladius 224. 421. Panegyricus Incerti 144. 146. 159. 231. 289. 292. 368. Paulinus Nolanus 72. 147. 157. 158. 162. 245. 286. 293. 308. 310. 315. 325. 330. 332 — 334. 337 — 341. 346. 348. 349. 351. 361. Paulinus Petrocorius Benedictus 27. 140. 150. 158. 162. 174. 180. 194. 202. 220. 289. 298. 306. 309. 310. 311. 312. 314. 315. 320. 323. 325. 331. 336. 338. 349. 388. 403. Pedianus: *vid.* Asconius. Petronius Arbiter 149. 200. 302. 324. 359. 363. 375. 391. 443. Phaebadius 26. Phaedrus 33. 54. 55. 84. 101. 122. 166. 176. 208. 213. 214. 220. 289. 312. 317. 321. 336. 398. 414. 441. 443. 447. 452. Plautus 10. 55. 148. 151. 154. 165. 185. 215. 225. 229. 238. 298. 341. Plinius (Caius Secundus Minor) 147. 389. 400. 411. Plinius (Caius Caecilius Secundus Minor) 58. 63. 65. 69. 83. 93. 94. 140. 141. 151. 158. 161. 198. 206. 286. 289. 358. 367. 379. 380. 387. 390. 408. 410. 416. 419. 429. Pollio: *vid.* Trebellius Pollio. Pomponius Mela 158. Porcius Latro 148. 324. 368. Propertius 186. 271. 313. 339. 464. Prosper Aquitanicus 317. 333. 346. Prudentius (Aurel. Clemens) 12. 27. 37. 146. 162. 181. 211. 218. 252. 288. 294. 303. 305 — 315. 317. 318. 322 — 326. 328. 331 — 333. 335. 337 — 346. 348. 351. 363. 376. 399. 407. 408. 415. Quintilianus 15. 59. 65. 80. 86. 89. 94. 111. 114. 120. 122. 140. 162. 184. 189. 197. 201. 210. 219. 288. 293. 294. 299. 313. 321. 369. 408. 417. 440. 454. 459. 461. Ruffinus 65. 203. 204. 209. 211. 221. 307. 310. 314. 325. 327. 342. 387. 402. 409. 410. 413. 419. 443. Rufus 162. Rusticus Helpidius: *vid.* Help. Rust. Rutilius 191. 309. 465. Sallustius 35. 43. 47. 56. 58. 62. 65. 71. 72. 75. 78. 82. 85. 86. 93. 94. 111. 120. 124. 150. 156. 160. 163. — 165. 167 — 173. 175 — 177. 180. 181. 183 — 185. 187. 189 — 200. 203. 205. 207 — 213. 216. 218. 219. 226. 286. 295. 296. 299. 309. 313. 322. 325. 347. 353. 355. 358. 360. 361. 365 — 367. 369. 372 — 375. 377. 379. 381. 382. 385. 386. 388. 390. 392. 395 — 398. 400 — 402. 404. 405. 408. — 410. 416. 417. 419. 420. 422. 423. 445. 456. 464. Salvianus 20. 41. 57. 132. 147. 148. 174. 185. 189. 228. 237. 262. 273. 285. 292. 333. 343. 389. 403. 407. 412. Sedulius 171. 174. 176. 189. 202. 229. 262. 287. 289. 313. 368. 394. 420. Seneca (Luc. Annaeus) philosophus 58. 77. 79. 86. 184. 236. 252. 310. 321. 338. 348. 352. 353. 360. 363. 373. 375. 378. 394. 400. 402. 411. 413. Seneca (M. Annaeus) rhetor 160. 368. Seneca Tragicus 16. 71. 78. 79. 84. 170. 173. 201. 205. 208. 263. 299. 309. 335. 398. 403. 404. 454. Severus Sanctus 297. Sidonius Apollinaris 94. 127. 169. 181. 204. 285. 287. 305. 307. 317. 319. 320. 330. Silius Italicus 24. 27. 42. 46. 47. 88. 174. 190. 196. 201. 203. 206. 227. 229. 245. 265. 271. 291. 306. 319. 337. 341. 353. 355. 416. 417. 432. Solinus 356. 359. 408. 411. 415. Spartianus 31. 36. 41. 93. 207.

INDEX: SCRIPTORUM

- Statius** 7. 23. 35. 39. 143. 144. 153. 154. 157. 160. 201. 223. 235. 244. 250. 252. 260 — 262. 293. 295. 297. 313 — 316. 326. 328. 331. 357. 360. 389. 401.
- Suetonius** 7. 88. 110. 127. 140. 163. 186. 316. 355. 356. 375. 378. 389. 392. 409. 420. 446. 447. 450 — 454. 461. 464.
- Sulpicius Severus** 10. 11. 15. 19. 24. 34. 56. 58. 68. 70. 72. 75. 76. 80. 81. 85. 87. 88. 90. 92. 94. 104. 124. 128. 132. 133. 138. 148. 150. 153. 156. 161. 143. 145. 153. 163. 166. 174. 178. 180. 183. 186. 187. 191. 197. 199. 201. 202. 205. 207. 210. 219. 224. 229. 230. 233. 241 — 246. 254. 261. 262. 266. 268 — 270. 273. 279. 295. 308. 318. 324. 330. 335. 336. 349. 350. 356. 358. 361. 363. 365. 369. 372. 373. 375. 380. 383. 385. 386. 392. 400. 407. 411. 415. 416. 417. 419. 424. 445. 458.
- Symmachus** 23. 30. 46. 47. 56. 84. 154. 187. 198. 301. 320. 332. 394. 422.
- Syntesius** 47.
- Syrus (Publius)** 34. 226.
- Tacitus** 5. 9. 11 — 13. 15. 35. 44. 57. 62. 63. 65. 66. 68 — 72. 75. 77. 81. 82. 84. 86. 87. 89 — 91. 93. 94. 123. 125. 127. 134. 146. 150. 156 — 158. 163 *ad* 169. 179. 181. 182. 184 *ad* 186. 189. 191. 194. 197 — 201. 204 — 207. 212. 213. 220 — 222. 237. 248. 254. 260. 275. 285. 286. 288. 290 — 294. 303. 304. 311 — 314. 317. 318. 320. 321. 329. 330. 339. 345. 351. 353. 460. 464.
- Terentius** 56. 143. 166. 180. 194. 288. 331. 337. 387. 393. 414. 434. 440. 450. 459. 460.
- Tertullianus** 52. 143. 153. 156. 239. 295. 311. 339. 420.
- Valerius Flaccus** 49. 90. 92. 161. 163. 168. 169. 173. 198. 231. 244. 269. 284. 289. 306. 310. 327. 338. 349. 356. 357. 391. 392. 395. 400. 440. 441. 444. 449.
- Valerius Maximus** 43. 61. 73. 75. 78. 84. 88. 90. 94. 96. 103. 111. 122. 145. 160. 174. 179. 185. 195. 198. 202. 206. 209. 223. 245. 286. 294. 364. 367. 372. 381. 398. 400. 413. 415. 420. 445. 452. 453. 455. 461.
- Varro** 37. 42. 87. 338.
- Vegetius** 30. 48. 66. 144. 186. 194. 204. 258. 275.
- Velleius Paterculus** 63. 66. 123. 127. 128. 134. 135. 137. 143. 155. 166. 178. 181. 182. 183. 184. 188. 189. 191. 195. 198. 201. 204. 211. 212. 215. 219. 289. 291. 293. 310. 334. 355. 357. 268. 374. 375. 378. 382. 384. 391. 393. 397. 410. 412. 419. 424.
- Victor (Aurelius)** 3. 27. 57. 77. 120. 121. 126. 150. 155. 169. 172. 184. 186. 193. 196. 199. 200. 204. 210. 211. 213. 219. 220. 223. 288. 292. 316. 326. 375. 377. 382. 385. 392. 399. 402. 406. 423.
- Victorinus (Afer)** 403.
- Victorinus (Episcopus)** 323. 327. 347.
- Virgiliius** 7. 16. 17. 36. 38. 49. 50. 209. 211. 234. 244. 278. 281. 285. 288. 297. 301. 305. 308. 311. 312. 313. 315. 318. 320. 325. 326. 328. 334. 338. 344. 346. 350. 357. 359. 361. 364. 367. 383. 384. 394. 419 — 421. 440. 441. 444. 445. 451. 452. 455. 460. 465.
- Vopiscus** 20. 181. 288. 311. 378. 381.
- Xenophon** 88.

HOC VOLUMINE CONTINENTUR HAEC:

- I. Observationes quaedam criticae in Sallustii Catilinam pag. 3. sqq.
- II. Observationes quaedam criticae in Sallustii Ingertham pag. 8. sqq.
- III. Observationes quaedam criticae in Iulium Exsuperantium de Marii, Lepidi ac Sertorii bellis civilibus et Porcii Latronis declamat. contra L. S. Catilinam pag. 14. sqq.
- IV. Adversaria critica exprompta in Flav. Aviani fabulas pag. 19. sqq.
- V. Adversaria in Aviani fabulas vindicata pag. 50. sqq.
- VI. Adversaria critica in auctorem dialogi de oratoribus pag. 55. sqq.
- VII. Adversaria critica exprompta in C. Vellei Paterculi hist. Rom. pag. 67. sqq.
- VIII. Adversaria critica in Velleium Paterculum a Pet. Burmanni animadversionibus vindicata pag. 95. sqq.
- IX. Adversaria critica exprompta in Iulii Obsequentis librum de prodigiis pag. 120. sqq.
- X. Adversaria critica in Novatiani librum de Trinitate pag. 128. sqq.
- XI. In Novatiani epistolam de cibis Iudaicis pag. 138. sq.
- XII. Adversaria critica in M. Minucii Felicis Octavium pag. 139. sqq.
- XIII. Adversaria critica in Dictyn Cretengem seu petius Q. Septimium de bello Troiano pag. 162. sqq.
- XIV. Adversaria critica in C. Iulii Hygini fabulas pag. 216. sqq.
- XV. Adversaria critica in C. Iulii Hygini Poeticon Astronomicum pag. 225.
- XVI. Adversaria critica in Fabii Planciadis Fulgentii Mythologias pag. 225. sq.
- XVII. Adversaria critica in Paulini Petrocorii libros de vita Martini pag. 226. sqq.
- XVIII. In Latinī Pacati Drepanii Panegyricum Theodosio Augusto animadversiones criticae * pag. 235. sqq.
- XIX. Adversaria critica in Coelii Sedulii carmina et hymnos pag. 300. sqq.

- XX. Animadversiones criticae in C. Cornelii Taciti
Annales pag. 353. sq.
- XXI. Αντιχροίς fm T. AE. W. S. adversaria critica ex
prompta in Fl. Aviani fabulas pag. 425. sq.
- XXII. Petri Burmanni ad Thomae Wopkensii adversaria
critica exprompta in Velleii Paterculi histor.
Rom. animadversiones pag. 435. sq.
- XXIII. Thomae Wopkensii epistolae tres ad Io. Lud. Ul-
lium pag. 466. sq.
- XXIV. Indices verborum et rerum, nominum memorabi-
lium, scriptorum pag. 468. sq.

ERRORES

CORRIGE

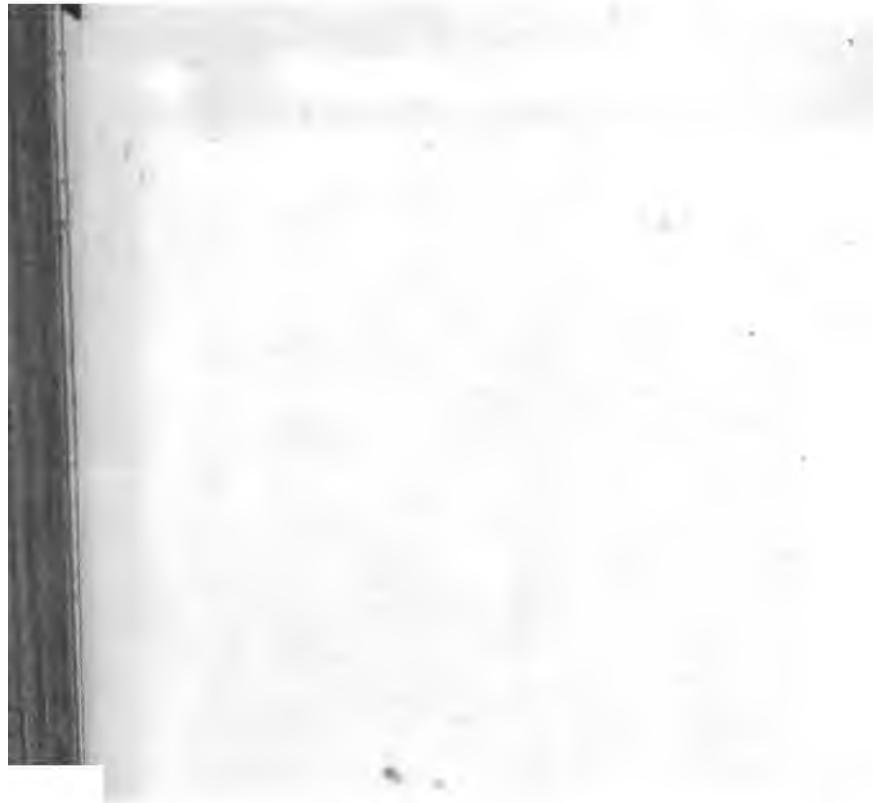
Pag.	79. vers.	28.	<i>sancititate</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	<i>sancitati</i>
"	89. "	17.	<i>santu</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	<i>sensu</i>
"	92. "	penult.	<i>colosque</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	<i>locosque</i>
"	176. "	21.	<i>quibus d:</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	<i>quibusd.</i>
"	193. "	5.	<i>XXVII.</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	<i>XVII.</i>
"	238. "	40.	<i>bis</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	<i>his</i>
"	337. "	9.	<i>sererati</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	<i>serenati</i>
"	364. "	2.	<i>nimis</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	<i>primis</i>
"	377. "	2.	<i>praeto</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	<i>praesto</i>

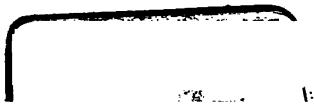
Pag. 140. sq. adscripta Wopkensianis adnotatio non est BURMANNI,
quod ex B littera subscripta suspicabar, sed DORVILLII. Namque Burmannus senior additamenta sua distinguere A littera solebat. Docuit me Reiskius, cuius vide adnotatt. in Demosth. Tom. II. ed. Schaef. pag. 131.

Page _____ of _____

